Ioan CHIPER
Andi Mihai BĂNCILĂ
Ovidiu GEORGESCU
Constantin HLIHOR
Silvia IONIȚĂ
Gavriil PREDA

ROMÂNIA. RELAȚIILE CU VECINII ÎN PERIOADA RĂZBOIULUI RECE

RELAȚIILE ROMÂNIEI CU IUGOSLAVIA

EDITURA ACADEMIEI TEHNICE MILITARE
București, 2015

Coordonator

Constantin HLIHOR

Autori

Ioan CHIPER
Andi Mihai BĂNCILĂ
Ovidiu GEORGESCU
Constantin HLIHOR
Silvia IONIȚĂ
Gavriil PREDA

COLECȚIA DE DOCUMENTE

ROMÂNIA.
RELAȚIILE DE VECINĂTATE ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI RECE

SERIA I

RELAȚIILE ROMÂNIEI CU IUGOSLAVIA

EDITURA ACADEMIEI TEHNICE MILITARE
Bucureşti, 2015

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
România : relaţiile cu vecinii în perioada războiului rece : relaţiile României cu Iugoslavia / Ioan Chiper, Andi Mihail Băncilă, Ovidiu Georgescu, ... - Bucureşti : Editura Academiei Tehnice Militare, 2015
Conţine bibliografie
ISBN 978-973-640-243-2

I. Chiper, Ioan
II. Băncilă, Andi-Mihail
III. Georgescu, Ovidiu

327(498)

Editat: ***Academia Tehnică Militară***
Şef editură: *lt.* ***Răzvan CHIRIŢĂ***

Tehnoredactare și corectură: ***Ioan CHIPER, Andi Mihai BĂNCILĂ, Ovidiu GEORGESCU, Constantin HLIHOR, Silvia IONIŢĂ, Gavriil PREDA***
Operațiuni tipografice: ***Viorica TOMA, Alina ANDREESCU, Adrian STĂNICĂ***

Bun de tipar: **17.11.2015**
Hârtie ofset: **61 × 86** Format: **32 / 61 × 86**
Coli tipar: **16** Coli editură: **8**
Tiparul: ***Academia Tehnică Militară***
Lucrarea conține **252** pagini
0208

CUVÂNT ÎNAINTE

Cu acest volum consacrat relațiilor româno-iugoslave din perioada anilor 1948-1954 se deschide seria unei ***Colecții de documente*** intitulată *„ROMÂNIA. RELAȚIILE DE VECINĂTATE ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI RECE”*. Această colecție are ca țintă publicarea unor documente relevante pentru înțelegerea politicii externe promovate de statul român în raporturile cu statele vecine, în aproape o jumătate de secol de istorie complexă, controversată şi din păcate scrisă încă sub impactul emoțiilor, a idiosincraziilor şi a prejudecăților de ordin politic şi ideologic. Cercetările vor fi axate pe studiul şi analiza documentelor ce privesc raporturile bilaterale dintre România şi vecinii săi – Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria şi URSS. Pentru a surprinde particularitățile evoluțiilor istorice dintre statul român şi vecinii săi pentru fiecare relație bilaterală din timpul războiului rece vor fi publicate câte trei-patru volume de documente delimitate cronologic şi de particularități ale unor epoci istorice.

Deschiderea Colecției cu volumul intitulat *„Relațiile româno-iugoslave între război rece şi pace fierbinte - 1948-1954”* nu este deloc întâmplătoare. Alegerea a fost determinată de ipoteza de lucru de la care echipa de cercetători a pornit în munca de selecție şi analiză a documentelor şi anume aceea că *politica externă a statelor din centrul şi sud-estul continentului european intrate în sfera de influență a imperiului sovietic era determinată nu de interesele acestor state ci de cele ale hegemonului*.

Cercetarea efectuată de cadrele didactice ale Facultății de Istorie din Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”, profesori asociați şi coroboratori ai Institutului de Istorie şi Studii Cantemirene a pornit de la o premisă pe care o consider motivată de o serie de fundamente de ordin didactic, urmărind a pune, în primul rând, la îndemâna studenților dar şi a cadrelor didactice şi cercetătorilor interesați de acest segment de istorie națională un instrument de informare direct şi rapid. În acest sens, echipa a pornit de la o selecție, pe cât posibil sistematică, de texte şi documente socotite de referință în cunoaşterea evoluției istorice a relațiilor dintre guvernele, partidele şi instituțiile din administrația economică şi socială a Iugoslaviei şi a României în perioada 1948-1954.

Documentele păstrează în substanța lor imaginea faptelor, proceselor şi acțiunilor umane aşa cum le-au perceput şi trăit oamenii din cele două societăți pentru un timp istoric bine determinat cronologic. Citirea acestor documente nu mai poate fi făcută în aceeaşi grilă de lectură ca a generației martor sau a participanților la evenimente. Opinia publică din societatea actuală „vede” şi judecă evenimentele prin prisma convingerilor politice, morale şi etice şi nu prin cea determinată de evoluția obiectivă a factorilor care îşi pun amprenta pe *„perioada lungă”* a istoriei aşa cum a fost aceasta definită de renumitul istoric F. Braudel.

Iată de ce consider că aceste documente sunt importante şi pentru o categorie specială de cititori – cei care am fost în mijlocul şi martori ai evenimentelor, dar şi pentru istorici deopotrivă.

Textele si documentele cuprinse în volum caută, în fond, să contribuie la efortul istoricilor contemporani de a desluşi cauzele şi mecanismele care au condus la relații atipice, pentru o scurtă perioadă de timp dintre două popoare vecine, cu atât mai mult cu cât, cu mici excepții, în istoria lor multiseculară acestea nu au avut conflicte şi războaie pentru a-şi reglementa problemele de interes reciproc. La scara timpului istoric, şapte ani de istorie în raporturile politico-diplomatice şi militare de maximă tensiune nu ar reprezenta un mare lucru dacă aceşti ani nu ar fi marcat destinele unor oameni de o parte şi de alta a graniței româno-iugoslave. Documentele selectate scot în evidență faptul că cele două societăți au fost influențate de aceste evenimente care s-au desfăşurat simultan în două planuri diferite. Într-un prim plan s-a desfăşurat un război al elitelor conducătoare din Iugoslavia şi România care s-au poziționat diferit față de politica şi interesele Uniunii Sovietice şi ale liderului ei de necontestat în epocă-Stalin. În planul secund, s-au derulat relațiile dintre cele două societăți care au reacționat extrem de nuanțat şi diferit la conflictul oficial. Unii oamenii de o parte şi de alta a graniței româno-iugoslave s-au lăsat convinşi de liderii politici vremelnic aflați in fruntea statelor şi au acționat în consecință, dar au fost şi destui care s-au manifestat împotriva acestui conflict artificial. Documentele vremii selectate în acest volum evidențiază că, în anii ’48, 54 mii de sârbi au trecut în România şi alte mii de români au trecut în Iugoslavia pentru a ajunge în Occident.

Acest demers de cercetare şi editare de documente este reclamat, desigur, şi de lipsa unor colecții de documente cuprinzătoare sau a unor culegeri selective tematice de acest gen. Au fost editate o serie de lucrări valoroase consacrate relațiilor româno-iugoslave şi este suficient să amintim volumul *Schisma roşie* semnat de academician Florin Constantiniu şi mai tânărul său colaborator Adrian Pop, dar lipsesc asemenea instrumente pentru relațiile cu Bulgaria, Ungaria şi, în parte, cu URSS. Este de remarcat efortul depus de autorii acestui volum pentru a cerceta fondurile existente în Arhivele Istorice Naționale, în cele ale Ministerului Afacerilor de Externe şi în Arhivele Militare, pentru a selecta din miile de pagini consultate documentele ce alcătuiesc substanța prezentului volum. Am convingerea că autorii sunt pe deplin conştienți că ceea ce se află cuprins în paginile culegerii de față nu poate reflecta, decât parțial şi fragmentar, întreaga problematică a istoriei relațiilor bilaterale dintre România şi Iugoslavia în perioada menționată. Materialul cuprins în acest volum a reunit cele mai utile şi concludente documente oferind astfel repere pentru a putea judeca obiectiv o perioadă istorică foarte complicată cu împlinirile, dar, mai ales, cu nereuşitele ei.

Prof. univ. dr. MOMCILO LUBURICI

Preşedintele Universității Creştine „Dimitrie Cantemir”

NOTĂ

În volumul de față sunt cuprinse rapoarte, telegrame, tratate și diverse documente diplomatice, discursuri, articole de presă, selectate din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Arhiva Ministerului Apărării Naționale și Arhiva Națională Istorică Centrală.

– Documentele sunt redate integral. În unele cazuri, când s-au redat doar extrase, s-a specificat acest lucru.

– Documentele redactate în limba română au fost transcrise cu limbajul şi ortografia timpului.

– Documentele redactate în alte limbi au fost redate în original.

– Documentele au fost aranjate cronologic, pe ani, iar în cazul documentelor diplomatice s-a avut în vedere data emiterii documentului.

RELAȚIILE ROMÂNO-IUGOSLAVE ÎNTRE *RĂZBOI RECE* ŞI *PACE FIERBINTE* 1948-1954

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial arhitectura relațiilor internaționale a stat sub zodia unui nou fenomen care a intrat în istorie sub denumirea de război rece. Acestea s-au manifestat cu pregnanță pe continentul european unde a apărut „cortina de fier" ce despărțea două lumi opuse dar cu acelaşi scop: de a se substitui una alteia. Analiza relațiilor politico-militare şi diplomatice la nivel regional şi local[1] ne arată că, în fapt, războiul rece a fost prezent în toate dimensiunile sale de manifestare şi în interiorul lumii socialiste. Acest lucru a surprins atât elita politică din lumea occidentală[2], cât mai ales opinia publică din statele intrate sub tutela Moscovei, mai ales din statele vecine (cu precădere cele din vecinătatea) Iugoslaviei.

Imediat după încetarea operațiunilor militare şi înainte de a se pune capăt juridic stării de conflict pe continentul european prin semnarea Tratatelor de pace de la Paris din 1947, guvernul de la Belgrad a semnat o serie de acorduri bilaterale, cu Bulgaria la 15 ianuarie 1946, iar cu Albania la 9 iulie acelaşi an[3]. Refuzul lui Tito de a se conforma planurilor Moscovei privind aplicarea unui model unic de „edificare a" noii societăți a condus la apariția unui conflict de proporții între URSS şi Iugoslavia. Deşi există o multitudine de opinii şi păreri asupra cauzelor care au condus la această stare de război rece în sud-estul continentului european, credem că ruptura dintre Iugoslavia şi URSS nu s-a datorat faptului că cei doi lideri comunişti nu se simpatizau, deşi, aşa cum arată corespondența dintre cei doi aceste lucruri nu pot fi excluse, ci faptului că statul iugoslav nu s-a aliniat politicii de bloc pe care o doreau liderii de la Kremlin pentru a crea o zonă tampon dintre Vest şi Est[4].

Perioada 1947-1953 este caracterizată de o dinamică aparte în ceea ce priveşte evoluția relațiilor est-vest, dar şi a raporturilor dintre Uniunea Sovietică şi statele satelit. Este epoca în care se definesc şi se conturează clar blocurile şi politica de bloc pe continentul european. Percepțiile liderilor politici, atât ale

---

[1] Laura Herța, *Relațiile româno-iugoslave în perioada 1950-1970*, rezumatul tezei de doctorat, Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca, 2011, on line http://doctorat.ubbcluj.ro/ sustinerea publica/ rezumate/2011/istorie/ HERTA_LAURA_RO.pdf, accesat la 10 decembrie 2011.

[2] Coleman Armstrong Mehta, *„A Rat Hole to be Watched"? CIA Analyses of the Tito-Stalin Split, 1948-1950*, on line http://repository.lib.ncsu.edu/ir/bitstream/1840.16/1006/1/etd.pdf, accesat la 11 noiembrie 2011, ora 20.45.

[3] Mircea Chiriţoiu, *România şi Iugoslavia în Balanța războiului rece*, Casa editorială Demiurg, Iaşi 2005, p. 46-55; Ernest Weibel, *Histoire et geopolitique des Balkans de 1800 a nos jours*, Ellipses, Paris, 2002, p. 544.

[4] Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Schisma roşie. România şi declanşarea conflictului sovieto-iugoslav (1948-1945)*, Editura Compania, Bucureşti, 2007, p. 32-33, T.V Volokitina, *Kholodnaia voiŭna" i sotsial-demokratiia Vostochnoĭ Evropy, 1944-1948 gg*.: ocherki istorii, Moskva: Rossiĭskaia Akademiia Nauk, In-t slavianovedeniia, 1998, p. 69.

celor care se aflau în fruntea superputerilor dar şi a celor care gravitau în jurul acestora, au contat enorm în ceea ce priveşte evoluția realităților politice, economice şi sociale din cadrul fiecărui stat şi în fiecare sferă de influență de pe continentul european.

În acest context, paradigma relațiilor româno-iugoslave poate fi conturată atât prin viziunea proprie a liderilor politici din cele două țări, dar mai ales a modului cum ei s-au raportat la noul hegemon apărut în această parte a lumii. Acest lucru va conduce la apariția unui proces de reaşezare, nu fără dificultăți, a raporturilor politico-diplomatice dintre un centru hegemonic în curs de afirmare (Moscova) şi statele intrate în zona sa de influență care ar putea să ne permită să afirmăm că însăşi „lagărul socialist" s-a confruntat cu un *război rece* la scară mică. Relațiile româno-iugoslave s-au desfăşurat şi în nota caracteristică a politicii externe a regimului comunist care a cunoscut două importante etape.

O primă parte a relațiilor României cu exteriorul, până la jumătatea anilor, se încheie în momentul în care Nichita Hruşciov a lansat aşa numitul *nou curs*. Această etapă se caracterizează printr-o aliniere totală la politica externă a Moscovei. Controlul sovietic asupra sateliților săi s-a exercitat prin intermediul a două canale[5]: personalul sovietic existent în aceste țări şi liderii partidelor comuniste. Cea de a doua etapă este cea a desprinderii treptate, cu accente de naționalism în diplomație şi relațiile externe, mai ales după venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu.

Drumul către criză şi conflict în raporturile româno-iugoslave

Prin urmare, relațiile dintre România şi Iugoslavia au fost reluate sub zodia acestor evoluții contradictorii şi imprevizibile pentru oamenii politici ce se aflau în fruntea guvernelor şi statelor la acea dată, dar şi a evoluțiilor fluide din arhitectura de securitate şi mai ales a granițelor din Europa. Fiecare dintre aceste state doreau să aibă o poziție cât mai puternică şi avantajoasă la negocierile de la Paris care instituționalizau pacea. Aşa se explică tensiunile şi conflictele, cu intensități şi manifestări diferite, petrecute în toamna anului 1944 şi pe parcursul anului 1945, la granița româno-iugoslavă.

La început, grupuri de partizani iugoslavi au desfăşurat o acțiune mult mai susținută dar şi haotică, care, parțial, a animat şi populația civilă de etnie sârbă: încercarea propagandistică de a îngloba în circuitul comunist iugoslav şi părți din Banatul românesc, sub deviza aceleiaşi lupte antifasciste; de această dată lozinca era manevrată însă cu o tentă voit deformată, antiromânească, ignorându-se cu bună ştiință angajarea masivă şi legitimă a României în efortul militar general al aliaților[6].

[5] Mioara Anton, *Ieşirea din cerc. Politica externă a regimului Gheorghiu-Dej*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Bucureşti, 2007, p. 20.
[6] Miodrag Milin, *Titoismul la granița româno-iugoslavă*, on line, http://www.history-cluj.ro/Istorie/anuare/AnuarBaritHistorica2003/Miodrag%20Milin.htm, accesat la 29 ianuarie 2011, ora 20.00.

Aceste evenimente nu au fost singulare şi întâmplătoare, dovadă multitudinea rapoartelor trimise din teritoriu de autoritățile locale ale statului către instituțiile centrale despre cele ce se petreceau la granița româno-iugoslavă. Inspectoratul general al Jandarmeriei semnala guvernului, la 19 octombrie 1944, că „în unele comune din sudul județului Caraş au pătruns un număr de aproximativ 150 de partizani sârbi care agită populația şi se dedau la jafuri, în unire cu soldații ruşi. Locuitorii sârbi din acea regiune amenință autoritățile românești. De asemenea, circa 200 de căruțe cu partizani sârbi au trecut pe teritoriul județului Timiş-Torontal şi mergând în comuna Stamora Moravița au început să jefuiască casele şvabilor fugiți. Intervenind autoritățile polițieneşti locale, o parte au fugit, iar altora li s-a descărcat bagajul luat. Întrucât partizanii sârbi sunt înarmați şi vin în număr mare, iar situația tinde a se agrava, este necesară dislocarea în această regiune a unei Mari unități”[7].

Câteva zile mai târziu, jandarmeria locală informa autoritățile de la Bucureşti că „acțiunile partizanilor sârbi pe teritoriul Banatului românesc continuă. În comunele Belobreasca şi Socol din județul Caraş, sârbii au înființat gărzi din foştii partizani, înarmați cu arme moderne germane şi ruse. S-au observat grupări de sârbi care trec Dunărea din Iugoslavia prin punctul Socol. Din modul de manifestare al acestor partizani, cât şi din exprimările lor referitoare la granița iugoslavă, rezultă că se pregăteşte o acțiune de teroare pe teritoriul nostru, în scopul realipirii Banatului românesc la statul iugoslav.”[8]

Explicația evenimentelor care s-au petrecut în Banat, în toamna anului 1944 şi prima parte a celui următor, o găsim la unul dintre cei mai buni specialişti ai domeniului, Miodrag Milin. Potrivit acestuia, comportamentul sârbilor de o parte şi alta a Dunării a fost determinat de evoluțiile internaționale extrem de complicate din această parte a Europei şi nu ca urmare a raporturilor tensionate dintre români şi sârbi[9]. După ce au suportat loviturile armatelor germane din primăvara lui 1941, care au sfâşiat şi nimicit Iugoslavia, sârbii minoritari din Banat încorporați în rândurile armatei române nu au arătat prea mult entuziasm pentru campania antirusească, motivată prin interese naționale românești.

Cu cât frontul înainta spre est, cu atât sporea numărul fugarilor sârbi, ascunşi prin satele lor de la graniță. Hăituiți de justiția română şi de instrumentul acesteia, jandarmii, dezertorii sârbi fugeau încotro vedeau cu ochii, mai ales în Serbia. Aici războiul civil şi cel antifascist era în toi. Şcoala urii se însuşea repede, exemplele crude abundau la tot pasul[10].

Iureşul nestăvilit, cotropitor al armatei ruse a fost pentru aceşti sârbi molipsitor, dar şi izbăvitor: germanii i-au umilit; românii i-au obligat să lupte în est şi apoi i-au hăituit fără încetare, făcându-i să-şi ia lumea în cap. În fața

[7] Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare se va cita A.N.I.C.), fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 112, f. 53.
[8] *Ibidem*, p. 110.
[9] Miodrag Milin, *op. cit*., în *loc. cit*.
[10] *Ibidem*.

justiției de război erau răspunzători, dezertând de la datorie. Astfel, viața de război i-a convertit brutal, fără scăpare. Au dezertat pentru că nu voiau să lupte împotriva ruşilor, slavi şi pravoslavnici; cei care le-au năpăstuit neamul erau germanii; sau, redus la limbajul propagandei aliate, fasciştii.

Prin urmare, dacă voiau să se sustragă din mâna necruțătoare a justiției române, trebuiau să se pună sub protecția unei forțe impunătoare, în afara atingerii acesteia. Aşa au apărut, ca „ciupercile după ploaie", sute şi sute de partizani antifascişti de-ai lui Tito în satele bănățene de la graniță. Carne de tun, în continuare, de această dată, pe frontul antifascist din Serbia şi Vojvodina, o parte importantă dintre aceştia au reuşit să se sustragă pericolului iminent al primei linii, îmbrățişând sloganurile propagandei comuniste iugoslave.

După ce a trecut de perioada euforiei evenimentelor petrecute în vara anului 1944 şi lucrurile s-au liniştit în această parte a țării, autoritățile româneşti au început să îşi exercite atribuțiile, incursiunile militare iugoslave pe teritoriul românesc au scăzut în intensitate. În aceste condiții, propaganda pentru aşa zisul „Banat iugoslav" s-a diminuat simțitor[11].

O serie de manifestări pro Tito şi de propagandă iredentistă, apărute în unele sate sârbeşti, precum cele cuprinse în spațiul dintre Moldova Veche şi Baziaş, pe la începutul lunii februarie 1945, au fost sporadice, nesemnificative şi s-au desfăşurat şi cu largul concurs al trupelor de ocupație sovietice. Acestea au împrăştiat manifeste sârbeşti care asmuțeau populația împotriva autorităților statului român, etichetându-le fasciste.

În fapt, era o formă de manipulare politică de discreditare, pentru ca populația să ceară înlocuirea lor cu etnici sârbi cu cetățenie iugoslavă.[12] Asemenea fapte s-au petrecut şi în județul Timiş-Torontal. Într-o acțiune de control a situației militare a locuitorilor din graniță, jandarmii au ridicat, la Ivanda, patru dezertori. Reacția localnicilor a fost foarte vehementă: la 13 februarie, toată populația a ieşit în stradă, manifestând împotriva jandarmilor, că „armata şi poliția sunt legionare" şi ovaționând armata sârbă şi pe cea rusă.[13] Acțiuni de propagandă şi manifestații ale etnicilor sârbi, coordonate de autorități militare iugoslave, pentru anexarea Banatului la Iugoslavia, s-au desfăşurat şi în comunele Denta şi Deta, unde şefii de post locali au fost amenințați cu împuşcarea de către aşa-zişi partizani dacă ar încerca să intervină şi să pună capăt manifestărilor ostile la adresa statului român.

Dincolo de aceste elemente tensionate, trebuie să spunem că relațiile dintre cetățenii români şi cei din Iugoslavia au început să reintre în normal. Din datele existente în arhivele MAE, aproape 1.100 de români aveau 2.200 ha terenuri şi alte proprietăți pe teritoriul iugoslav, iar circa 1.600 de cetățeni

[11] Gheorghe Onişoru, *„Defecțiunea titoistă" şi România*, în Silviu B. Moldovan, coord, *Problema Iugoslavă. Studii şi marginalii,* Editura Meridian 21 Delta, Timişoara, 1998, p. 113.
[12] Miodrag Milin, *op. cit*., în *loc. cit*.
[13] *Ibidem*.

iugoslavi posedau 3.500 ha terenuri în România[14]. Prin repunerea în vigoare a Convenției din 1924, care reglementa regimul biproprietății de pe frontiera româno-iugoslavă, aceştia au putut din nou să treacă relativ uşor dintr-o țară în alta să lucreze pământul şi să îşi valorifice produsele obținute[15].

Pentru o bună circulație a persoanelor care dețineau proprietăți în ambele state, dar în interes comercial şi de serviciu, se va institui şi o comisie mixtă româno-iugoslavă care se va întruni periodic pentru a rezolva din punct de vedere tehnic aceste probleme. În ultima zi a anului 1948, s-a încheiat, la Belgrad, şi un Protocol, care viza trecerea frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice de la Porțile de Fier[16].

Aceste relații au putut intra relativ rapid în normalitate datorită tradiției istorice a raporturilor româno-iugoslave, dar şi datorită stereotipurilor existente la nivelul mentalului colectiv românesc. De altfel, circula în epocă ideea că românii au doi prieteni dintre vecini: Marea Neagră şi poporul sârb. Astfel că relațiile diplomatice între cele două state au fost reluate la 24 ianuarie 1945 şi s-au manifestat în special în domeniul economic. În primăvara anului 1945, România exporta în Iugoslavia alimente şi alte produse agricole[17], iar către finele anului 1947, statul vecin avea să fie pe locul patru în balanța comercială externă a României[18].

În perioada următoare a fost înființată *Asociația culturală a tineretului slav din România* gândită drept punte de legătură între cele două țări greu încercate de război când, mult timp, s-au aflat în tabere adverse. În plan politic etnicii sârbi au putut să se manifeste plenar în cadrul Uniunii Asociaților Slave din România care se va afirma pe eșichierul politicii românești. Starea economică şi socială, nevoia de a se trece rapid de la economia de război la cea de pace au determinat guvernul român să înceapă negocieri pentru încheierea unui tratat economic cu Iugoslavia. Acestea s-au finalizat cu semnarea unui Acord comercial şi de plăți dintre cele două țări la 15 decembrie acelaşi an.

Urmare a „încălzirii" rapide a raporturilor dintre cele două guverne şi țări au convenit, la 24 ianuarie 1946, începerea activității la Bucureşti a Reprezentanței Comitetului Național de Eliberare a Iugoslaviei[19], iar la 30 martie 1946, să ridice la rang de ambasadă,[20] reprezentanțele diplomatice de la Belgrad şi Bucureşti, cu Tudor Vianu ambasador al României la Belgrad, respectiv Dane Madacovici ambasador al Iugoslaviei la Bucureşti. Potrivit unei

[14] Arhivele Ministerului Afacerilor Externe (în continuare se va cita A.M.A.E.), fond Iugoslavia, Problema 223, 1950-1956, vol. 4-5, f. 4.
[15] *Ibidem*, Problema 200, f. 2.
[16] *Serviciul Istoric al Armatei*, fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar nr 856, f. 23.
[17] Valeriu Florin Dobrinescu, *Cu privire la raporturile româno-iugoslave (1945-1947),* în „Cercetări istorice" (serie nouă), vol. IX-X, 1978-1979, Iaşi, p. 551.
[18] *Ibidem*, p. 553.
[19] Siviu B. Moldovan, *Relațiile româno-iugoslave în primii ani postbelici*, în Cătălin Turliuc, coord., *Istoria relațiilor internaționale,* Editura Cantes Iaşi, 2000, p. 333.
[20] Mihai Pelin, *Uneori, nu prea des, şi Stalin avea dreptate*, on line, http://mihaipelin.wordpress.com/ category/relatiile-regimului-comunist-cu-iugoslavia/, accesat la 29 ianuarie 2011, ora 21.00.

telegrame expediată de Tudor Vianu de la Belgrad, la 16 iulie 1946, către centrala din MAE, relațiile păreau să se îndrepte într-o direcție excelentă. Era menționat discursul lui Tito în localitatea Cetinge, din 13 iulie 1946, din care se cita: „Cu România relațiunile noastre sunt din ce în ce mai bune. Ele sunt într-adevăr amicale şi sincere şi din ce în ce, ele se adâncesc şi se corijează”[21]. Câteva luni mai târziu, liderul iugoslav avea să revină cu noi aprecieri la adresa relațiilor dintre cele două state. Astfel, la o întrunire electorală desfăşurată în vederea alegerilor parlamentare din această țară, Tito aducea totuşi o nuanță între politic şi economic: „Cu România avem cele mai bune legături în materie de colaborare economică şi politică. Dar situația în care se află deocamdată România şi Ungaria, ne fac cu neputință şi lor şi nouă, ca în colaborarea politică să ajungem la rezultate care sunt deja atinse în colaborarea economică”[22].

Tot pe linia normalizării raporturilor româno-iugoslave se va înscrie şi convenția culturală încheiată la 26 iunie 1947 între cele două state ca şi înființarea, la 22 octombrie acelaşi an, a *Asociației româno-iugoslavă*, deşi, aşa cum s-a dovedit, a fost o organizație fără obiect de activitate, dar necesară politic şi propagandistic[23]. Acordul comercial şi de plăți dintre cele două țări se va încheia abia la 15 decembrie, acelaşi an. Aceste negocieri materializate în acorduri guvernamentale au pregătit terenul pentru discuții şi negocieri politice la nivel înalt. Astfel, între 7 şi 9 iunie 1947, Petru Groza în fruntea unei delegații guvernamentale s-a deplasat Belgrad într-o vizită oficială. Delegația condusă de preşedintele Consiliului de Miniştri Petru Groza avea în componență nume grele din conducerea partidelor care guvernau țara: Gheorghiu-Dej – ministru al Industriei şi Comerțului şi Emil Bodnăraş – subsecretar de stat la Preşedinția Consiliului de Miniştri din partea Partidului Comunist, Ştefan Voitec – ministrul Educației Naționale din partea PSD şi, din partea PNL, Gheorghe Tătărăscu – ministru de externe şi vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri[24].

În capitala iugoslavă, delegația guvernamentală română a avut discuții şi negocieri cu Iosip Broz Tito şi alți demnitari ai guvernului de la Belgrad. Discuțiile nu s-au concentrat pe probleme concrete ale cooperării româno-iugoslave, ci au vizat, mai ales, fixarea cadrului general pentru evoluția viitoare a raporturilor dintre cele două state, aşa cum reiese din formulările care au răzbătut în presa timpului. Părțile au convenit pentru „o colaborare mai strânsă şi mai adâncă în toate domeniile de activitate”, iar în toastul ținut la banchetul final, Iosip Broz Tito afirma cu o politețe diplomatică demnă de luat în seamă, având în vedere faptul că erau cunoscute acele conflicte pe care liderul iugoslav nu le considera „grave sau discordii”, ceea ce îl îndreptățea, în opinia sa, să afirme că trebuie „să privim cu interes munca voastră de refacere.”[25] Caracterul formal şi propagandistic al vizitei la Belgrad a fost subliniat, potrivit unei note a

[21] A.M.A.E., fond Belgrad, dosar 3, f. 81.
[22] *Ibidem*, p. 197.
[23] Mihai Pelin, *op. cit*., în *loc. cit*.
[24] A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 5, f. 61.
[25] Mihai Pelin, *op. cit*., în *loc. cit*.

Serviciului Special de Informații, de ministrul de externe Gheorghe Tătărăscu[26]. Potrivit aceleaşi note, profesorul Constantin C. Giurescu a declarat, într-un cerc de prieteni, că ministrul afacerilor externe Gheorghe Tătărăscu s-a simțit penibil jenat de faptul că, la Belgrad, pe primul plan, figurau Petru Groza şi Emil Bodnăraş, care au fost de fapt conducătorii reali ai discuțiilor.

Convenția culturală dintre România şi Iugoslavia încheiată la 26 iunie 1947, într-o perioadă care părea să conducă la o reală îmbunătățire a relațiilor dintre România şi Iugoslavia, dar evoluția ulterioară a evenimentelor avea să întrerupă acest curs favorabil. Tot în această perioadă a fost semnat şi un acord aerian dintre România şi Iugoslavia care a fost ratificat foarte repede de cele două state.

La 31 iulie 1947, ministrul de externe iugoslav informa, printr-o scrisoare, ambasada română la Belgrad că „Guvernul iugoslav consideră acordul definitiv, începând de la data scrisorii sus amintite"[27]. Liderii de la Belgrad erau foarte interesați şi de o colaborare economică mai strânsă dintre cele două state. Ambasadorul român la Belgrad, Tudor Vianu, transmitea Ministerului Afacerilor Externe un raport al discuțiilor pe care le-a avut la 19 septembrie 1947, cu prilejul primirii lui la şeful statului iugoslav în care sublinia că „Mareşalul Tito şi-a exprimat dorința de a stabili o colaborare cu industria metalurgică română, în special cu Uzinele din Reşița, Iugoslavia urmând a pune la dispoziție materiile prime"[28].

La scurt timp liderul iugoslav, Iosip Broz Tito, a făcut o vizită de răspuns în România în perioada 17-19 decembrie 1947. În ciuda faptului că la Bucureşti scena politică românească era foarte tensionată – la foarte puțin timp regele Mihai I avea să fie obligat să abdice şi să plece în exil – delegația iugoslavă s-a bucurat de o primire foarte caldă.

Mareşalul iugoslav a avut întâlniri cu liderii partidului comunist, dar şi cu membri ai guvernului de la Bucureşti. Tito nu a scăpat prilejul de a-şi prezenta opinia în legătură cu arhitectura de securitate şi a granițelor în fața Adunării Deputaților. În opinia sa, Balcanii trebuiau să îşi construiască un destin regional propriu şi fără amestec al vreunei mari puteri în treburile interne ale celorlalte state[29]. Vizita s-a încheiat cu semnarea unui *Tratat de prietenie, colaborare şi asistență mutuală* între Belgrad şi Bucureşti, valabil pe o perioadă de 20 de ani. Era primul act internațional semnat de România, după Tratatul de pace de la Paris. Acest act internațional s-a dovedit a fi efemer, ca urmare a evoluțiilor politice din această parte a lumii pe care liderul comuniştilor iugoslavi o dorea fără amestec al marilor puteri.

Schimburile culturale şi de presă s-au desfăşurat în baza convenției dintre cele două state în domeniul culturii, semnată la Bucureşti, la 26 iunie 1946[30]. Acestea vor avea şi ele o evoluție sinuoasă şi oarecum asimetrică din punctul de

[26] *Ibidem*.
[27] A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 5, f. 87.
[28] *Ibidem*, f. 185.
[29] Ştefan Borbely, *Tito şi titoismul*, în „Observatorul Cultural", nr. 205, ianuarie 2004.
[30] Valeriu Florin Dobrinescu, *op. cit.*, în *loc. cit*.

vedere al conținutului şi al interesului pe care autoritățile din cele două state îl manifestau în acest domeniu mai ales al presei. Presa românească, atât în cotidienele controlate de partidul comunist, cât şi în cele oarecum distante, l-a prezentat pe Tito ca pe un mare lider al comunismului internațional, iar Iugoslavia ca o „citadelă a păcii în Balcani"[31]. Cu această ocazie, liderii de la Bucureşti au pregătit şi apariția unui volum intitulat *Mareşalul Iosip Broz Tito*[32], în care este ridicat în slăvi, un adevărat imn al cultului personalității, iar sub egida Ministerului Informațiilor a fost editată o broşură cu discursurile susținute de *Mareşalul Tito în România*[33].

Presa comunistă din România s-a încadrat în aceleaşi tipare ale propagandei impuse de guvernanții de la Bucureşti pentru a întări frăția dintre cele două partide. Miron Radu Paraschivescu, într-un articol, „*Iugoslavia – citadelă a păcii în Balcani*," publicat în oficiosul partidului „Scânteia" scria: „Un singur nume cunoaşte încă în Iugoslavia aureola eroică de care se bucură Iosip Broz Tito: e Cozara, muntele păduros din Bosnia, unde armatele rezistenței partizane, deşi încercuite de trupele şi tancurile inamice, au izbutit să le înfrângă şi să întindă lupta de eliberare peste trupul țării"[34].

Nu numai presa din Capitală era angrenată în elogierea mareşalului Tito. Un cotidian din provincie îşi informa cititorii că: „*În cadrul săptămânii Româno-Iugoslave a avut loc un miting la care au participat cca 1000 persoane. Cu ocazia venirii la Bucureşti a Mareşalului Tito a avut loc un mare miting cu o participare de cca 600 oameni*[35].

Presa românească acorda spații largi chiar şi unor evenimente cotidiene din Iugoslavia. Relevant din această perspectivă este faptul că, doar într-un singur număr al ziarului „Scânteia", apăreau titluri de genul: „*Import de peşte sărat şi carbid din Iugoslavia"*, „*În ultimul timp relațiile comerciale cu Iugoslavia au luat o nouă dezvoltare"*, „*Acord de cooperare economică între Iugoslavia şi Ungaria"*[36]. Informații despre evenimente de interes pentru populația țării erau puține. Astfel, într-un articol cu titlu vădit propagandistic – „*Trăiască popoarele libere ale Iugoslaviei şi prietenia cu poporul român"* – se puteau citi şi informații despre ajutorul în cereale pe care guvernul iugoslav l-a dat României, puternic lovită de secetă[37].

Imaginea României în presa iugoslavă era departe de a fi aceea pe care o sperau liderii de la Bucureşti ca semn de recunoştință pentru modul cum ei au trasat a fi reflectată imaginea liderilor iugoslavi şi a societății iugoslave în presa din țara noastră.

---

[31] „Scânteia", nr. 633 din 25 septembrie 1946.
[32] Elena-Daniela Mătăsaru, *Crizele politice din Europa de Est şi impactul lor asupra României (1953 – 1989)*, teză de doctorat susținută la Universitatea „Al.I.Cuza" din Iaşi sub îndrumarea prof.univ.dr. Ion Ciupercă, p. 196.
[33] Rita Jedenak, *Mareşalul Tito în România* (1946, decembrie), în „Caietele Echinox", vol. 7, *Literatură şi totalitarism*, Editura Dacia, Cluj, 2004, pp. 231-233.
[34] „Scânteia", nr. 633 din 25 septembrie 1946.
[35] Elena-Daniela Mătăsaru, *op. cit.*, p. 197.
[36] „Scânteia", nr. 728 din 21 ianuarie 1947.
[37] Idem, nr. 1.020 din 5 decembrie 1947.

Potrivit unui raport al ambasadei române de la Belgrad asupra modului cum presa din Iugoslavia reflectă evoluțiile politice şi economice din România, nivelul fluxului de informații despre țara noastră era scăzut. Se mai preciza că ştirile erau sporadice, iar atunci când acestea apăreau, se manifesta neglijență față de „traducerea exactă a numelor membrilor prezidiului (Marii Adunări Naționale - C.H.) şi ai guvernului. În loc de Chivu Stoica a apărut Nivu Stoikar, în loc de Ion Vințe, Ion Vinos, în loc de Ştefan Voitec, Ştefan Noitek."[38] Funcționarii ambasadei făceau şi unele propuneri de îmbunătățire pentru eficientizarea fluxului de informații dinspre România spre Iugoslavia deoarece, considerau ei, „populația din această țară este dornică în a cunoaşte realitățile româneşti". Cereau autorităților de la Bucureşti să se trimită mai multe cărți, filme şi materiale pentru a se organiza expoziții de artă.[39]

Într-adevăr au fost trimise mai multe lucrări, numai că aparatul de propagandă de la Bucureşti a trimis în Iugoslavia lucrări ale „clasicilor marxişti-leninişti" şi cuvântări rostite de „marele Stalin". Astfel, la 10 martie 1947, Ambasada României de la Belgrad primea un număr de 320 de lucrări din care peste 80% erau titluri în limba rusă.[40] Ultimul act notabil, în preajma deschiderii polemicii politice dintre liderii comunişti români şi iugoslavi, a fost deschiderea unei expoziții de artă populară românească la Belgrad sub auspiciile Asociației Culturale Iugoslavia - România. Inițial aceasta trebuia să fie deschisă pe 25 mai 1948, în cinstea zilei de naştere a liderului comunist de la Belgrad, dar, din cauza evoluțiilor în curs, expoziția avea sa fie inaugurată la 4 iunie 1948, cu participarea unor lideri iugoslavi din cercul al doilea de putere[41].

Chiar dacă istoria relațiilor bilaterale pe perioada lungă, braudeliană, a istoriei arată că România şi Serbia, respectiv România şi Iugoslavia nu au întâmpinat litigii perene şi au manifestat mai degrabă predispoziție spre conlucrare, raporturile bilaterale din perioada comunistă au debutat cu transformarea covârşitoare a elementelor definitorii pentru relația Belgrad-Bucureşti. A existat o animozitate şi tensiune între cele două elite comuniste, datorate modului cum acestea priveau arhitectura granițelor dintre cele două state, dar şi a celei regionale, având în vedere faptul că Tito dorea să fie un hegemon regional[42]. Acest lucru contravenea flagrant intereselor Kremlinului, cât şi intereselor elitelor politice comuniste din țările vecine Iugoslaviei, care ajunseseră la putere cu ajutorul Armatei Roşii şi a lui Stalin.

În nici una dintre țările central şi sud-est europene, în afară de Iugoslavia, comuniştii nu au ajuns la putere prin vot popular, ori aceştia erau convinşi că fără Moscova nu îşi pot exercita puterea, aserțiune amplu atestată de activitatea diplomatică şi susținută de documentele de arhivă.

[38] A.M.A.E., fond Iugoslavia, Problema 200, 1948, vol. 1, nepaginat.
[39] A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 6, f. 112.
[40] *Ibidem*, dosar 8, f. 11.
[41] *Ibidem*, fond Iugoslavia, problema Iugoslavă 200,vol.1, nepaginat.
[42] Coleman Armstrong Mehta, *op. cit.*, în *loc. cit.*

Din această perspectivă, distanțarea lui Tito, față de Moscova, nu era în interesul nici uneia dintre conducerile comuniste din aceste țări. Au dreptate acei autori care cred că „amenințarea titoistă a fost o construcție şi nu o atestare a unor fapte reale şi obiective.”[43] O astfel de interpretare se susține doar dacă luăm în calcul atitudinea opiniei publice şi imaginea relațiilor bilaterale care domina mentalul colectiv. Este drept că tensiunea româno-iugoslavă din perioada 1948-1954, nu a fost rezultatul naturii belicoase sau ireconciliabile a relației dintre cele două state şi popoare, ci a fost rezultatul unei configurații regionale, bazate pe atributele agregate ale stalinismului şi pe blamarea acțiunilor comuniştilor iugoslavi de către o elită politică fără sprijin popular şi cu interese opuse, la acel moment, cu ale majorității societății în fruntea cărora se găseau. Astfel, conflictul româno-iugoslav a fost un construct temporar, situațional şi exogen celor două popoare vecine, declanşat de impunerea de la Moscova a unei linii directoare de acțiune, care a reprezentat pentru elita comunistă română o realitate obiectivată, ale cărei atribute trebuiau asimilate.

De altfel, liderii comunişti de la Belgrad au „testat” poziția unor înalți demnitari comunişti de la Bucureşti în legătură cu posibilele deosebiri de păreri dintre Moscova şi Belgrad în ceea ce priveşte „calea de construire a societății socialiste” cu prilejul unei scurte vizite făcute la Bucureşti de o delegație guvernamentală ce se deplasa, la începutul lunii ianuarie 1948, la Moscova.

Discuția a fost neoficială şi s-a purtat între lideri comunişti de la Bucureşti şi Belgrad cu prilejul unui dineu oferit de Ambasada iugoslavă la Bucureşti. Referindu-se la acest aspect, Milovan Djilas nota în memoriile sale: „... am înțeles că nu eram singuri în opinia noastră că Uniunea Sovietică nu trebuie să fie un model inviolabil de construire a socialismului. La un dineu dat de ambasadorul nostru la Bucureşti, Golubovici, un conducător român era de acord cu noi, un al doilea se opunea neconvingător, în timp ce Golubovici însuşi şi Ana Pauker, pe atunci ministru de externe, ascultau cu atenție. Am simțit că era nepotrivit să se poarte astfel de conversații, deoarece la Bucureşti şi, mai târziu, la Moscova, erau siguri că serviciile de informații sovietice înregistrau şi posibil distorsionau fiecare cuvânt rostit. Dar, de data asta, faptul nu mai putea fi evitat: românii aveau motive de nemulțumire şi erau foarte preocupați, iar delegația noastră era de nestăpânit”[44].

Nu sunt motive să credem că acest dialog nu ar fi existat, deşi, la acest stadiu al cercetărilor de arhivă nu se poate depista cine era liderul comunist român care ar fi împărtăşit viziunea comuniştilor iugoslavi[45], ci mai degrabă faptul că fiecare dintre părți a adus în discuție acest subiect, ce neliniştea pe liderul sovietic Stalin, din motive diferite: iugoslavii de a obține o „coaliție” ad-hoc în confruntarea cu Stalin, iar cei români de a se poziționa şi câştiga

[43] Laura Herța, *op. cit.*, în *loc. cit*.
[44] Apud Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, p. 63.
[45] *Ibidem*, p. 64.

puncte în grațiile lui Stalin în lupta pentru putere ce se dădea la nivelul conducerii P.C. din România.

Sovieticii aveau cunoştinţă de existența acestei lupte pentru putere cu mult înainte de a avea loc această discuție deoarece, în vara anului 1947, au trimis un emisar la Bucureşti pentru a se informa la fața locului. Acesta a putut afla că taberele se acuzau de naționalism-comunism şi trădare a intereselor internaționalismului comunist[46].

Adversarii grupului Dej ştiau că o etichetare folosită curent împotriva lui Tito, putea servi drept armă. Dej, din această perspectivă, a ştiut să manevreze cu mare abilitate în partid, dar şi în modul cum s-a poziționat în raport cu evoluțiile pe care le doreau Stalin şi liderii de la Kremlin. La Consfătuirea Cominformului din 1949, s-a comportat de aşa manieră încât Jdanov, Malenkov şi Suslov îi va raporta lui Stalin că „Dej s-a solidarizat cu poziția P.C. (b) al U.R.S.S. şi a caracterizat comportarea conducătorilor iugoslavi ca trădătoare”[47]. După execuția lui Marcel Pauker, soțul Anei, pe baza unor acuzații fabricate, Ana Pauker a simțit cum o pândeşte primejdia şi a încercat să ia măsuri de precauție. În septembrie 1949, într-o convorbire cu Zotov, însărcinatul sovietic ad interim cu afaceri la Bucureşti, îi comunica neliniştea ei legată de constituirea la Praga a unui nou centru de activitate antidemocratică „în țările de democrație populară”[48]. Precauția s-a dovedit a fi inutilă deoarece a fost arestată la câteva săptămâni după procesul Slansky. Acuzele proveneau din registrul de care se temea: titoismul şi „devierea de dreapta”.

Relațiile dintre statul iugoslav şi cel român s-au încadrat în ansamblul general în care a evoluat politica externă a României din acea perioadă. Ea a fost subordonată în întregime intereselor Uniunii Sovietice. Guvernul român a refuzat planul Marshall, iar P.C.R. a participat la punerea bazelor Biroului Informativ al Partidelor Comuniste şi Muncitoreşti, în septembrie 1947 (Cominform)[49]. La acest proiect doar comuniştii albanezi nu s-au raliat sovieticilor la fel cum au procedat, de altfel, şi cei est-germani.

Tito a fost inițial de acord cu acest proiect sovietic şi a acceptat propunerea delegațiilor partidelor comuniste prezente în stațiunea balneară poloneză Sklarka Poreba, ca sediul Cominformului să fie la Belgrad. Apoi, ignorând indicațiile lui Stalin, liderul iugoslav a inițiat un proiect de creare a unei *Confederații danubiene* care să cuprindă Iugoslavia şi Bulgaria la care să adere ulterior şi România.

Un alt element care va conduce la creşterea temperaturii tensiunilor apărute între Iugoslavia şi URSS era legat de intenția lui Tito de a se implica în războiul civil din Grecia şi să instaureze, contrar intereselor sovietice, propria sa hegemonie în Balcani. În acest fel Tito spera să câştige comuniştii greci de

[46] Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Schisma roşie. România şi declanşarea conflictului sovieto-iugoslav (1948-1950),* Editura Compania, Bucureşti, 2007, pp. 45-48.
[47] *Ibidem*, p. 45.
[48] *Ibidem*, p. 47.
[49] Coleman Armstrong Mehta, *op. cit.*, în *loc. cit.*

partea sa, iar în caz de victorie, aceştia, în semn de recunoaştere, să accepte crearea unei aşa-zise *Macedonii unite*, prin încorporarea şi a regiunii greceşti cu acelaşi nume.[50] Stalin a contrabalansat această tendinţă a liderului iugoslav şi prin mijloace diplomatice. În februarie 1948, liderii bulgari şi iugoslavi au fost chemaţi la Moscova şi somaţi să semneze protocoale prin care se obligau să consulte Moscova atât în probleme de ordin economic cât şi de politică externă. Stalin dorea să realizeze o „federaţie economică de tipul Beneluxului cu Bulgaria şi Iugoslavia în prim plan[51], în fapt o soluţie pentru a contracara planul lansat de Tito.

Liderul iugoslav a înţeles jocul lui Stalin şi a reacţionat dur, ordonând izolarea consilierilor sovietici privând, astfel, serviciile secrete sovietice de informaţiile cerute de conducerea Partidului Comunist al Uniunii Sovietice pentru a putea controla un spaţiu geostrategic de interes pentru Kremlin.

De altfel, este cunoscut faptul că sovieticii au impus pentru toate statele intrate în sfera lor de hegemonie aşa-zise reforme economice, pentru a crea economii complementare pe care le puteau exploata mai uşor. Moscova a încercat să adapteze economia iugoslavă la nevoile celei sovietice prin intermediul consilierilor trimişi la Belgrad, care, printre alte „măsuri", au determinat crearea de societăţi mixte sovieto-iugoslave.

În decembrie 1947, iugoslavii opresc proliferarea acestor tipuri de companii mixte.[52] În plus, guvernul iugoslav a iniţiat şi un amplu program de modernizare a economiei vizând dublarea venitului naţional până în 1951, ceea ce nu intra în instrucţiunile acestor consilieri economici.

Ca răspuns, în ziua de 17 şi 18 martie 1948, Moscova şi-a rechemat consilierii militari şi economici, acuzând guvernul iugoslav de rele tratamente la care aceştia au fost supuşi. Astfel, într-o scrisoare trimisă lui Tito, în ziua de 27 martie 1948, Stalin şi Molotov îl acuzau pe Milovan Djilas că a afirmat „la una din şedinţele CC al PC Iugoslav cum că ofiţerii sovietici stau din punct de vedere moral mai prejos decât ofiţerii armatei engleze. Se ştie că această declaraţie antisovietică a lui Djilas nu a fost respinsă de ceilalţi membri ai CC al Partidului Comunist Iugoslav"[53]. Erau aduse şi alte acuze grave, ceea ce va determina un răspuns la fel de tăios expediat de liderii iugoslavi celor de la Kremlin la 19 aprilie 1948[54], prin care arătau că nu se vor lăsa intimidaţi de acuzele sovieticilor. Cotidianul francez *Figaro*, într-o corespondenţă transmisă în acele zile din Bucureşti, îşi informa cititorii că poziţia liderului comunist iugoslav „was not as secure as commonly believed"[55].

---

[50] *Ibidem*.

[51] Paul Johnson, *O istorie a lumii moderne. 1920-200*, traducere din lb. engleză de Luana Schidu, Humanitas, Bucureşti, 2005, p. 438.

[52] Silviu B. Moldovan, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 336.

[53] A.N.I.C., fond CC al PCR, Secţia relaţii externe, dosar nr. 28, 1948, f. 23;; Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, pp. 62-68; Paul Johnson, *op. cit.*, p. 438.

[54] Apud Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, pp. 71-73; Christoffer Andersen, *Central Europe and Stalin The Tito-Stalin Split and its Consequences*, http://www.titomanija.com.ba/e-knjige/TitoStalin, accesat la 18 februarie 2013, ora 9.00.

[55] Apud Charles G. Stefan, *The Emergence of the Soviet-Yugoslav Break: A Personal View from the Belgrade Embassy*, în „Diplomatic History", Vol. 6, Fall 1982, pp. 387-404.

Aceste discuții în contradictoriu şi acuze deschise de o parte şi de alta vor conduce la convocarea de către sovietici a Cominformului pentru a intimida şi eventual a aduce situația din Iugoslavia la ceea ce Stalin numea normalitate, adică la condiția de aliat fidel şi supus total. Astfel, liderii români erau informați de către cei de la Kremlin despre o propunere a CC al PCUS de a se convoca „în prima jumătate a lunii iunie, aproximativ 8-10 iunie, a Biroului Informativ al celor 9 partide comuniste pentru discutarea situației din Partidul Comunist al Iugoslaviei”.[56]

Şedința Cominformului se va desfăşura în Capitala României, la 19-28 iunie 1948, fără participarea liderilor comunişti de la Belgrad. Discuțiile au fost, în fapt, un şir de invective la adresa conducerii comuniste iugoslave. Aceştia erau calificați ca fiind „spioni imperialişti” şi acuzați de „oportunism capitalist”. Partidul Comunist din Iugoslavia era definit ca „mic-burghez”, situat pe o „poziție anti-sovietică” şi în acest mod trăda interesele internaționalismului proletar. Conducerea Partidului Comunist Iugoslav era formată din „elemente naționaliste” care nu au reuşit să înțeleagă ideologia marxist-leninistă şi învățăturile „marelui Stalin”.

Liderii întruniți la Bucureşti considerau, în Rezoluția adoptată la 28 iunie 1948, că un asemenea regim „terorist” şi „degradant” nu putea fi tolerat. Aceştia constatau că „în ultimul timp conducerea Partidului Comunist Iugoslav aplică în principalele chestiuni de politică internă şi externă o linie greşită, care constituie o renunțare la doctrina marxist leninistă”[57]. Foarte grav era în opinia Cominformului şi faptul că liderii iugoslavi resping critica „CC(b) al US şi de către CC ale altor Partide Comuniste a greşelilor Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav” şi nu înțeleg că această critică este „un ajutor frățesc dat Partidului Comunist Iugoslav”[58]. Sovieticii au impus participanților la şedința Cominformului să adopte o hotărâre care însemna, în fapt, excluderea liderilor comunişti iugoslavi printr-o formulă ambiguă. Cuvântul excludere nu a fost pronunțat, ci aceştia erau acuzați că „au păşit pe calea desprinderii lor de Frontul Unic Socialist împotriva imperialismului, pe calea trădării cauzei solidarității internaționale a celor ce muncesc, pe calea trecerii pe pozițiile naționalismului”[59].

Mai grav era faptul că această rezoluție îndemna o parte a liderilor comunişti, care erau considerați fideli Moscovei, identificați ca fiind „forțe sănătoase ale Partidului Comunist Iugoslav, la răzmeriță. Li se cerea deschis „să silească pe actualii lor conducători să le recunoască deschis şi cinstit greşelile şi să le îndrepte, să rupă cu naționalismul, să revină la internaționalism şi să întărească prin toate mijloacele Frontul Unic socialist împotriva imperialismului, sau, dacă actualii conducători se vor dovedi incapabili să facă aceasta, să îi înlocuiască şi să aleagă o nouă conducere internaționalistă a Partidului Comunist Iugoslav”[60].

[56] A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 26, 1948, f. 24.
[57] *Ibidem*, dosar nr. 23,1948, f. 26, citat şi în Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit*., pp.78-87.
[58] *Ibidem*, f. 30.
[59] *Ibidem*, f. 37.
[60] *Ibidem*.

Schisma devenise publică, iar în marile cancelarii diplomatice se defineau pozițiile ce trebuiau luate în politica internațională. Evenimentele erau urmărite cu atenție şi în SUA. O telegramă expediată de Ambasada SUA de la Belgrad, informa că este posibil ca „most significant political event here since US recognition," adăugând că „presages possibility split in Soviet bloc if breach allowed to widen."[61]

În plan internațional, conducerea iugoslavă şi în special Tito se aflau într-o situație paradoxală. URSS şi sateliții săi îi considerau vânduți imperialiştilor americani, iar „The State Department, especially George Kennan and his Policy Planning Staff, made clear throughout 1948 that Yugoslavia was not to be considered an ally, or even a friendly government".[62] Liderii comunişti din celelalte state intrate în sfera de influență sovietică au manifestat o obediență accentuată față de Stalin, nu atât din convingeri, cât din oportunism politic şi vor accepta condiția de unealtă a Moscovei în lupta cu liderii iugoslavi.

Dialogul surzilor peste „Cortina de sîrmă ghimpată" de la granița româno-iugoslavă

Pentru opinia societății românişti, dar şi pentru opinia internațională, evoluțiile politice în planul raporturilor bilaterale dintre România şi Iugoslavia păreau de neînțeles, deoarece, până la jumătatea anului 1948, guvernul român avea cea mai bună colaborare în domeniul politicii internaționale cu guvernul de la Belgrad[63]. De altfel, la numai o zi de la închiderea lucrărilor Cominformului, lideri de frunte ai Partidului Muncitoresc Român vor începe munca de convingere a societății româneşti de erorile şi greşelile pe care le fac în efortul de construire a socialismului comuniştii iugoslavi. Rezoluția Biroului Informativ al Cominformului va fi „prelucrată", în ziua de 29 iunie 1948, în cuvântarea rostită de Iosif Chişinevschi în fața activiştilor de partid ai Capitalei[64].

Este prima poziționare publică a PMR în raport cu PCI şi de obedienţă publică față de Moscova. Referindu-se la acest aspect, Iosif Chişinevschi sublinia că „pe noi, membrii Partidului Muncitoresc Român, Partid care se bazează pe ştiința marxist-leninistă, ne interesează această problemă pentru că suntem fideli internaționalismului proletar, ne interesează această problemă pentru că noi ştim şi am ştiut să prețuim la înălțimea cuvenită Uniunea Sovietică, ne interesează abaterile Partidului Comunist Iugoslav şi de aceea trebuie să prelucrăm şi să însuşim acest document ..."[65].

Conducerea comunistă de la Bucureşti va elabora şi un plan de muncă „pentru a lămuri masele muncitoare asupra faptului că Uniunea Sovietică, prin

[61] *The Chargé in Yugoslavia (Reams) to the Secretary of State*, June 18, 1948, în FRUS, Eastern Europe, 1948, p. 1073.
[62] *The Attitude of this Government toward Events in Yugoslavia*, June 30, 1948, în FRUS, Eastern Europe, 1948, 1079-1083.
[63] Liviu Tîrău, *România şi conflictul iugoslav. 1948-1954*, în Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca, vol. XXXIV, 1995, p. 288.
[64] A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 93, 1948, f. 39-47, citat şi în Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, pp. 88-98.
[65] *Ibidem*, f. 39.

sprijinul şi ajutorul pe care ni l-a acordat şi ni-l acordă, reprezintă factorul determinant care a permis naşterea şi dezvoltarea democrației noastre populare..."[66].

Conform acestui plan, liderii cei mai importanți ai partidului s-au deplasat în reşedințele de județ sau în localități unde erau organizații de partid puternice pentru a citi şi „prelucra" rezoluția adoptată de Cominform. La Bacău a mers Chivu Stoica; la Câmpulung Moldovenesc, Emil Bodnăraş; la Făgăraş, Nicolae Ceauşescu; la Constanța, Gheorghe Stoica etc.

Modul în care s-a „prelucrat" în localitățile indicate prin planul de activitate rezoluția Cominformului, a fost analizat în şedința Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 13 iulie 1948[67]. Pentru că liderii comunişti considerau că nu s-a făcut foarte mult pe această linie au hotărât să îmbunătățească propaganda antiiugoslavă. Unii lideri, precum Iosif Rangheț, Chivu Stoica, Miron Constantinescu, dar şi alții, au explicat acest lucru prin faptul că, în general, populația nu dădea foarte mare importanță problemei iugoslave. Admiteau că în timpul întâlnirilor din teritoriu au fost puse întrebări despre cauzele care au dus la o asemenea situație. Totuşi, din prezentările lor reieşea că interesul cel mai mare al populației era problema colectivizării[68] şi nu frământările din Iugoslavia.

Aceste întâlniri ale conducerii de partid cu „oamenii muncii" se transformau în manifestări de propagandă stalinistă prin care se criticau liderii iugoslavi. La începutul crizei, Tito era acuzat, dar încă nu era demonizat, probabil pentru că ruptura nu era considerată ireversibilă şi se spera într-o normalizare[69]. Comuniştii iugoslavi erau considerați doar rătăciți, iar grupul conducător era suspectat de naționalism, îngâmfare, deviaționism şi de promovarea cultului conducătorului[70]. Apărarea propriilor poziții, trecea drept o sfidare, deoarece, considerau liderii comunişti români, „conducerea P.C.I., în loc să meargă pe linia îndreptării, în loc să-şi revizuiască atitudinea, să adâncească greşelile, merge pe linia de a-şi ascunde greşelile, izvorul acestor greşeli, şi astfel adâncesc aceste greşeli, această atitudine trădătoare pe care au imprimat-o în politica lor generală"[71].

Organizarea acestor şedințe de „prelucrare" a hotărârilor partidului în organizațiile locale, dar şi în unități industriale, universități şi instituții culturale se dovedeau importante pentru că permiteau culegerea informațiilor în mod direct despre moralul populației şi permiteau, în acelaşi timp, desfăşurarea acțiunilor de defăimare a comuniştilor iugoslavi. Organizațiile din teritoriu erau

[66] *Ibidem*, Secția Propagandă şi Agitație, dosar nr. 40, 1948, f. 18.
[67] Stenograma şedinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R. privind discuțiile purtate în cadrul Biroului Informativ (referitoare la delimitarea de politica adoptată de Partidul Comunist Iugoslav); activitatea unor „duşmani" ai P.M.R. în rândul maselor populare ş.a., 13 iulie 1948, în Arhivele Naționale ale României [în continuare A.N.R.], *Stenogramele şedințelor Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, vol. I.,1948, Bucureşti, 2002, pp. 52-116.
[68] *Ibidem*, p. 74 şi urm.
[69] Grațian Cormoş, *Imaginea lui Tito în „Lupta de clasă"*, în „Caietele Echinox", *ed. cit.*, p. 235.
[70] *Programul şi Statutul Partidului Comunist Iugoslav – o nouă mărturie a trădării marxismului*, în „Lupta de clasă", Seria a V-a, No. 1, august-septembrie 1948, p. 15.
[71] Stenograma şedinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R..., 13 iulie 1948, în A.N.R., *ed. cit.*, p. 54.

mobilizate în sensul menținerii „vigilenței revoluționare” şi transmiterii periodice a unor rapoarte la centru despre situația politică din zonă.

Dintr-un asemenea document putem afla că interesul liderilor români se concentra în direcția percepерii dezacordurilor față de politica P.M.R.: „Notele de răspuns ale URSS-ului [către guvernul iugoslav n.n.] au fost foarte comentate de reacțiune, în sensul că Iugoslavia este sacul cu pulbere de unde se va declanşa războiul. Pentru combaterea acestor zvonuri, agitatorii noştri, în urma şedințelor de instructaj ținute, au dus muncă de lămurire de la om la om, arătând adevărata față a manevrelor reacțiunii care sunt interesați [sic!] să creeze psihoza războiului pentru a demobiliza oamenii muncii, antrenați în lupta pentru îndeplinirea şi depăşirea planului de stat. Aceste zvonuri prind mai uşor în mediul rural, datorită atât faptului că nivelul politic şi ideologic este scăzut în rândul țărănimii muncitoare cât şi a faptului că organizația de Partid nu-şi duce viața în mod normal”[72].

Liderul comunist de la Bucureşti, Gheorghe Gheorghiu-Dej, avea să ridice intensitatea calomniilor şi să conducă la o accentuare a rupturii dintre cele două state şi guverne. Într-un articol publicat în „Lupta de clasă”, se susținea, în vara anului 1948, că iugoslavii au abandonat învățătura marxist-leninistă, renunțând în acest fel la „experiența istorică a Partidului Comunist (bolşevic) din URSS”[73], în favoarea unei „ideologii străine”, revizioniste sau de dreapta. Interesant că, la acea dată, conducerea partidului comunist din Iugoslavia nu afirma public ruptura.

De altfel, conducerea comunistă de la Belgrad a invitat partidele comuniste care adoptaseră această rezoluție a Cominformului la lucrările Congresului al V-lea al Partidului Comunist al Iugoslaviei, care a avut loc la mijlocul lunii iulie 1948. Printr-o hotărâre a Secretariatului Biroului Informativ al Cominformului s-a „recomandat” să se refuze cererea CC al PC din Iugoslavia de a trimite delegați[74].

În raportul pe marginea muncii de propagandă prezentat Congresului de Milovan Djilas se sublinia că: „Forța partidului nostru rezidă în faptul că munca sa practică – care se menține cu strictețe la știința lui Marx, Engels, Lenin, Stalin – este cu totul contrară învinuirilor aduse”[75]. Apare paradoxală această referire la „ştiința” lui Stalin despre construirea socialismului în condițiile în care liderii iugoslavi erau acuzați de „deviere” de la marxism.

Alți lideri din România considerau că au pătruns unele elemente subversive în cadrul P.C.I., cu scopul de a-l submina din interior şi de a-l deturna de la finalitatea sa[76]. În această logică, restaurația capitalismului era o consecință firească a renunțării la marxism-leninism. Iosif Chişinevschi considera că în Iugoslavia „capitalismul se integra în mod paşnic în socialism”,

[72] Apud Daniela-Elena Mătăsaru, *op., cit.*, p. 211.
[73] Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Cuvânt înainte*, în „Lupta de clasă”, Seria a V-a, No. 1/august-septembrie 1948, p. 1.
[74] A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 22, 1948, f. 99.
[75] *Ibidem*, f. 97.
[76] Grațian Cormoş, *op. cit.*, p. 236.

iar „Programul P.C.I.” anunțat la noul congres era expresia degenerării „burghezo-naționaliste”[77]. Oficialitățile de la Belgrad au răspuns la aceste acuze ale liderilor români, aduse prin discurs public şi prin presă, la rândul lor, cu alte invective. Ia naştere un război al vorbelor şi al comportamentelor belicoase fără a se depăşi un nivel acceptabil şi pentru o parte şi pentru alta.

La 24 august, ambasadorul român de la Belgrad îşi informa superiorii că la recepția organizată de ambasadă în cinstea sărbătoririi zilei de 23 august 1944, mai multe oficialități iugoslave de prim rang au refuzat să participe. Au fost trimişi unii funcționari care au venit „au dat mâna cu toată asistența şi după 10-15 minute au pornit tot în grup compact spre ieşire. Când i-am invitat să rămână la masă, Bebler a izbucnit provocator, că ei nu înțeleg să tolereze ofense ce i le aduce România şi conducătorii ei, că Radorul îi tratează mai rău ca Herst, că guvernanții lor sunt prezentați în presa românească ca asasini şi bandiți hitlerişti, că guvernanții români în cap cu M.A.E. îi înjură în public etc. La încercarea mea de a-l potoli, cerându-i să facă distincție între problemele de partid şi de stat, de a discuta lucrurile în alte împrejurări şi în mod ordonat, dânsul a continuat cu istericalele sale afirmând repetat că noi românii am vrea să pregătim o atmosferă de război”[78].

Tito, la rândul lui, a declanşat acelaşi tip de război împotriva celor care considerau că el a abandonat linia marxist-leninistă şi a ordonat desfăşurarea unor manifestări ale maselor care să condamne calomniile venite de la Moscova, Budapesta sau Bucureşti. Participanții la mitingul organizat la Belo Polje au condamnat „calomniile difuzate în străinătate şi şi-au manifestat hotărârea de a realiza toate sarcinile trasate de conducătorii partidului şi statului. Acelaşi lucru l-au afirmat şi muncitorii de la căile ferate sârbe, care au protestat într-un miting desfăşurat la Brodite, minerii de la minele din Zenita (Bosnia)” etc.[79]

Acestea au fost preluate de presa iugoslavă şi amplificate. Potrivit unei note a Ambasadei române de la Belgrad „Țările de democrație populară şi mai cu seamă România sunt acuzate că calcă tratate încheiate, atacă drepturile elementare ale minorităților naționale sârbe, maltratează şi terorizează pe cetățenii rămaşi credincioşi patriei lor socialiste”.[80] De altfel, guvernul iugoslav a trimis, la 25 august 1948, o notă de protest guvernului român, prin Ambasada română de la Belgrad, prin care acuza conducerea de la Bucureşti de a fi încălcat prevederile convenției culturale, de a crea dificultăți şi a nu permite cetățenilor români de etnie sârbă să treacă în Iugoslavia pentru a-şi munci pământurile etc. Liderii de la Bucureşti au respins toate aceste acuzații ca „fiind nefondate”[81].

În ziua de 1 septembrie 1948, ziarul „Borba” a publicat un articol de fond sugestiv, intitulat „Cu prilejul campaniei calomnioase contra Jugoslaviei”, prin

[77] Iosif Chişinevschi, *Programul şi statutul P.C.I. o nouă mărturie a trădării marxismului*, în „Lupta de clasă”, seria a V-a, nr. 1, august-septembrie 1948, p. 17.
[78] A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 6, f. 69.
[79] A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 19, 1948, ff. 1-3.
[80] *Ibidem*, f. 73.
[81] A.N.I.C., fond CC al PCR, Secția relații externe, dosar nr. 27, 1948, ff. 1-6.

care informa cititorii că prin acțiunile desfăşurate, Cominformul a transformat critica „într-un atac deschis împotriva unității de stat şi a popoarelor R.F.P.J., contra intereselor de bază ale popoarelor din Jugoslavia”[82]. Editorialistul jurnalului „Borba’’ a făcut şi o analiză cantitativă a informațiilor pe care el le credea calomnioase la adresa conducerii comuniste de la Belgrad, comparativ cu articolele scrise împotriva imperialiştilor şi constata că, prin numărul de apariții, Iugoslavia se substituise ca țintă imperialismului. Concluzia sa se baza pe analiza articolelor apărute în 27 de numere ale oficiosului comunist de la Bucureşti „Scânteia”, care a publicat despre Jugoslavia „47 de coloane, iar demascării imperialiştilor doar 27 coloane”[83].

Presa din cele două state a devenit nu numai un factor de manipulare şi propagandă ci şi un instrument prin care liderii comunişti aflați în acest „război” al surzilor se „alimentau” cu noi informații care, în fapt, erau dezinformări. Astfel pe nota ambasadei române de la Belgrad, expediată MAE în ziua de 22 octombrie 1948, ministrul de externe punea următoarea rezoluție: „pentru tov. Ghe[orghiu] Dej, Chişinevschi, ...”[84]. Această notă conținea traducerea unui articol apărut în ziarul „Politika” din 22 octombrie 1948, prin care se arăta că mai mulți reprezentanți de seamă ai minorităților jugoslave din România au fost arestați de către autoritățile de la Bucureşti. Printre aceştia erau enumerați doctorul Milos Teodorov, Iota Sapungin şi Boja Panaev, membri ai conducerii Uniunii Asociaților Culturale Democrate Slave din România. Din cercetarea documentelor pe care am realizat-o până la această dată nu rezultă că, la data menționată de ziariştii de la Belgrad, aceste persoane ar fi fost arestate de către autoritățile din România; de altfel doctorul Milos Teodorov avea şi imunitate parlamentară fiind deputat în Marea Adunare Națională. M.A.E. român a transmis o notă verbală, cu numărul 3294, ministerului omolog din Belgrad, prin care dezmințea aceste informații, dar la care nu a primit răspuns[85].

Războiul notelor de protest era la începuturile sale şi nu folosea nici uneia dintre părți. Era impus de liderii de la Moscova şi se desfăşura în interesul URSS, dar cu daune materiale şi financiare atât pentru iugoslavi cât şi pentru români. Au rămas în stadiu de conservare sau de abandon o serie de lucrări hidrografice şi altele de interes la frontiera româno-iugoslavă. Această problemă a fost dezbătută chiar într-o şedință a Secretariatului CC al PMR şi au fost unii membri ai conducerii care arătau că trebuie să dăm acces specialiştilor iugoslavi pe teritoriul românesc pentru ca aceste lucrări să poată fi finalizate. Gheorghiu Dej nu a negat acest lucru numai că preciza: „să fie consultați şi să ceară sfatul tovilor sovietici”[86].

[82] A.M.A.E., fond Belgrad, 1947, dosar 6, f. 112-113.
[83] *Ibidem*.
[84] *Ibidem*, f. 151-152.
[85] *Ibidem*, f. 184.
[86] A.N.I.C., fond CC al PCR, Cancelarie, dosar nr. 30, 1948, f. 4, publicat şi în vol., *Stenogramele şedințelor Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, vol. I.,1948, Bucureşti, 2002, pp. 171-173.

La rândul lor şi liderii iugoslavi constatau că acest dialog al surzilor ducea la deteriorarea relațiilor bilaterale. Edvard Kardelj, în expunerea făcută pe marginea dezbaterii bugetare în Adunarea Națională a R.P.F. Iugoslave din ziua de 29 decembrie 1948, referindu-se la relațiile cu statele socialiste sublinia că „... aceste relații, în urma cunoscutei Rezoluții a Biroului Informativ, au început să se desfăşoare într-un sens rău, greşit şi dăunător – şi aceasta nu din vina noastră"[87]. Constatarea nu era departe de adevăr deoarece, imediat după ședința Biroului Informativ, liderul comunist de la Bucureşti a cerut denunțarea Convenției sindicale încheiate între organizațiile sindicale din România şi Iugoslavia în noiembrie 1947. Au fost retrase drepturile profesorilor din Iugoslavia de a mai preda în şcolile etnicilor sârbi din Banat deoarece „Comportarea membrilor corpului didactic jugoslav, constituind o instigare împotriva ordinii democratice, a trezit indignarea populației sârbo-croate din Banat împotriva acestui personal didactic care duce o activitate cu caracter naționalist, specifică regimurilor reacționare şi fasciste din trecut"[88].

În anul următor, războiul verbal, în acest dialog al surzilor, va deveni aproape total, pe fondul neinvitării Iugoslaviei la şedința de constituire a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, care a avut loc la 25 ianuarie 1949. Există unele discuții asupra faptului dacă inițiativa constituirii acestui consiliu economic a plecat de la liderii de la Bucureşti prin Vasile Luca [89] însă, din punctul de vedere al relațiilor româno-iugoslave acest lucru este mai puțin important, deoarece scopul apariției acestui organism servea intereselor sovietice.

Pe de o parte, Uniunea Sovietică avea interes să arate occidentului că are alternativă la Planul Marshall, iar pe de alta, să izoleze şi să exercite presiuni de ordin economic asupra regimului de la Belgrad şi a-l forța astfel să capituleze în fața cererilor sovietice. Referindu-se la acest aspect, istoricul Mark Kramer afirmă: „When Stalin decided in late 1948 to proceed with the formation of a multilateral agency that would firmly bind the Soviet and East European economies, one of his main aims was to ensure stricter «coordination of [punitive] economic actions» against Yugoslavia. The new Soviet-East European economic organization, formally established as the Council for Mutual Economic Assistance (CMEA) at a secret conclave in Moscow on 5-7 January 1949, was designed in part to help individual member-states cope with the adverse effects they might suffer as they «drastically cut their trade with Yugoslavia» - a concern that had been raised by Bulgarian delegates at the CMEA's founding conference. The assembled East-bloc delegates also agreed to devise other «joint measures» that would place an ever greater strain on the Yugoslav economy".[90]

[87] *Ibidem*, Secția relații externe, dosar nr. 19, 1948, f. 14.
[88] A.M.A.E., fond Belgrad, 1948, dosar 6, f. 133.
[89] Academician Florin Constantiniu, *România, cofondatoare a CAER?*, în „Clipa", mai 2009, on line http://www.revistaclipa.com/1470/2009/05/repere-academice/romania-cofondatoare-a-caer.
[90] Mark Kramer, *Stalin, Soviet Policy, and the Consolidation of a Communist Bloc in Eastern Europe*, 1944-1953, on line, http://iisdb.stanford.edu/evnts/6186/Stalin_and_Eastern_Europe.pdf, accesat la 11 decembrie 2011, ora 23,00.

Din această perspectivă, acest duel al acuzelor privind neinvitarea Iugoslaviei la şedința de constituire a C.A.E.R.-ului se încadrează în logica desfăşurărilor evenimentelor în raporturile româno-iugoslave. Astfel, în ziua de 2 februarie 1949, Edvard Kardelj a înmânat tuturor ambasadelor țărilor socialiste de la Belgrad o notă verbală prin care protesta față de neinvitarea guvernului iugoslav la crearea Consiliului de Ajutor Economic Reciproc considerând că astfel „... s-a făcut un act discriminatoriu în contradicție cu tratatele existente”[91]. Guvernul român, prin nota de răspuns trimisă la Belgrad la 15 februarie 1949, considera cererea iugoslavilor de a participa la constituirea CAER-ului o acțiune de „ipocrizie” prin care dorea să „... ascundă în fața poporului iugoslav politica sa de duşmănie față de Uniunea Sovietică şi țările de democrație populară”[92]. Nota de răspuns completa o întreagă listă de acuze la adresa regimului de la Belgrad printre care se enumerau: ordin dat de autoritățile iugoslave de a trage în grănicerii români; acte de sabotaj efectuate de agenți iugoslavi pe teritoriul românesc; adăpostirea fasciştilor români care uneltesc împotriva regimului de democrație populară din România[93] etc. Se mai preciza că „guvernul român nu duce o campanie împotriva Republicii Populare Federative Iugoslave, ci critică şi demască în fața opiniei publice politica şovină, antisovietică şi antidemocratică a guvernului iugoslav”[94]. Acuzele reciproce şi tensiunile dintre cele două state au condus la scăderea dramatică a schimburilor comerciale astfel că, în toamna anului 1948, România a denunțat acordurile comerciale şi de plăți cu Iugoslavia sub motiv că se dovediseră favorabile doar Iugoslaviei[95].

În războiul dintre conducerile celor două partide comuniste din România şi Iugoslavia, au fost atraşi, de o parte şi de alta, cetățeni care se aflau în opoziție deschisă sau nu cu propriul stat şi guvern. În şedința Secretariatului CC al PMR din 11 martie1949, s-a luat decizia să se acorde azilul politic tuturor celor care fugeau din Iugoslavia[96], iar în unele cazuri se accepta chiar acordarea cetățeniei române[97].

În cea de-a doua parte a lunii aprilie 1949, acelaşi organ de conducere a partidului a emis o hotărâre prin care se elabora cadrul juridic pentru a ajuta logistic şi politic emigranții iugoslavi din România, plecați din fața urgiei „gestapo-ului titoist”[98].

Hotărârea mai prevedea şi un acord asupra cererii „tovarăşului Duşco Novacov de a se edita un ziar al emigranților politici iugoslavi în RPR”[99], a stabilit numele acestei publicații - „*Sub drapelul internaționalismului*”. A fost numit redactor-şef chiar cel care făcuse cererea de a se înființa ziarul dar şi

[91] A.M.A.E., fond Belgrad, 1949, dosar 2, f. 74.
[92] *Ibidem*, f. 75.
[93] *Ibidem*.
[94] *Ibidem*, f. 76.
[95] *Stenogramele şedințelor Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, p. 207.
[96] *Ibidem* p. 300.
[97] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Relații externe, dosar 9, 1949, ff. 65-67.
[98] *Ibidem*, Cancelarie, dosar nr. 154, 1949, f. 1.
[99] *Ibidem*.

sursele de finanțare. Ziarul trebuia să fie difuzat clandestin în țara vecină şi pentru acest lucru a fost „însărcinat tov. Bondi Roman”[100]. S-a hotărât ca, în afara sprijinului material, să se aibă în vedere implicarea acestora „în munca de propagandă antititoistă”[101]. Aceasta presupunea participarea populației sârbe din România şi a refugiaților la emisiuni de radio, dar şi sprijinirea stației de radio a emigranților[102].

Măsurile luate de P.M.R. în scopul activizării muncii politice în rândul emigranților iugoslavi din România aveau în vedere studierea trăsăturilor de grup, organizarea învățământului politic şi a muncii culturale de masă, lichidarea facțiunilor şi a certurilor din cadrul grupului, pregătirea cadrelor proprii, demascarea agenților titoişti[103]. La peste un an distanță (8 noiembrie 1951), cu prilejul aniversării zilei de naştere lui Gheorghiu Dej, care împlinea vârsta de 50 de ani, o delegație a emigranților iugoslavi a venit să exprime „recunoştința noastră şi a milioanelor de oameni ai muncii din Iugoslavia” pentru ajutorul moral şi politic „pentru doborârea regimului fascist al lui Tito, pentru eliberarea țării noastre de sub asuprirea imperialistă americană”. Evident, nici cea mai mare recunoştință nu era suficientă, dacă nu era urmată şi de o promisiune: „Emigranții revoluționari iugoslavi îşi iau angajamentul în fața Dvs., în această zi de sărbătoare, că vor lupta în modul cel mai hotărât sub steagul invincibil al lui Lenin şi pentru Stalin pentru întărirea prieteniei între poporul român şi poporul iugoslav, vor depune toate eforturile în lupta pentru eliberarea lor de sub asuprirea imperialistă şi vor depune toate puterile pentru reîntoarcerea țării noastre în lagărul păcii, democrației şi socialismului”[104].

Acelaşi lucru îl va face şi conducerea comunistă de la Belgrad. Ziarul „Borba’’ publica, în 17 aprilie 1949, un articol prin care îşi informa cititorii că Ministerul de Interne, denumit cu apelativul „Siguranța”, a recrutat prin teroare pe cetățenii iugoslavi Popovic, Suvocerov şi Milsin să facă spionaj în Jugoslavia[105].

Pentru a confirma cele publicate, în ziarele iugoslave, referitor la activitățile de spionaj pe care le întreprindeau serviciile românești, printr-o notă diplomatică din 9 mai 1949, Ministerul Afacerilor Externe al Jugoslaviei comunica: „Cetățeanul român refugiat Nicolae Negheski (Negulescu) la încercarea de a evada din lagăr a fost omorât în noaptea de 3-4 aprilie curent.”[106] Nota mai preciza că numitul ar fi fost ofițer fascist de la informații. Cercetările noastre nu au condus la identificarea în structurile de informații române a unui ofițer cu acest nume. Dacă a existat, cu siguranță avea un nume de cod. În primele zile ale lunii iunie 1949, autoritățile de la Belgrad au convocat o

[100] *Ibidem*, f. 2.
[101] *Ibidem*, Relații externe, dosar 1950, f. 29-30.
[102] *Ibidem*, ff. 18-20.
[103] *Ibidem*, f. 28.
[104] Eugen Denize, Cezar Mâță, *op. cit*., p. 385-386.
[105] A.M.A.E., fond Telegrame Belgrad, 1949, dosar 3, f. 143.
[106] *Ibidem*, f.144.

Conferință a muncitorilor publici, politici şi culturali a românilor din RPF a Iugoslaviei. De precizat că aceştia aveau şi un organ de presă care a „reflectat obiectiv" luările de cuvânt ale românilor prezenți la adunare[107]. Având în vedere cine finanța şi, mai ales, scopul apariției acestui ziar, se poate aprecia că cele scrise în paginile sale erau tot atât de adevărate, cât erau şi articolele publicate de refugiații iugoslavi în România în ziarul „*Sub drapelul internaționalismului*".

Războiul dintre conducerile comuniste de la Bucureşti şi Belgrad a avut consecințe serioase şi în planul relațiilor diplomatice. Astfel, la sugestia liderilor de la Kremlin, guvernul român a denunțat Tratatul de prietenie, colaborare şi asistență mutuală cu R.P.F. Iugoslavă. Personalul diplomatic iugoslav de la Bucureşti, ca şi cel românesc de la Belgrad, a fost supus la tot felul de vexațiuni şi şicane, ajungându-se până la expulzări şi restricții de circulație în diferite zone pe care le credeau a fi sensibile fiecare țară[108].

Prezidiul Marii Adunări Naționale, prin decretele nr. 4 şi 5 din 14 ianuarie 1950, a denunțat Convenția feroviară încheiată la 3 septembrie 1946, în localitatea Jimbolia, în vederea reglementării serviciului de frontieră a tranzitului din Jugoslavia în Jugoslavia prin România şi a tranzitului din România în România prin Jugoslavia. Motivul acestui denunț, comunicat prin Ambasada Română de la Belgrad guvernului iugoslav, suna ca un laitmotiv preluat din presa de partid: „Agenții guvernului jugoslav au comis abuzuri, violențe şi alte acte samavolnice împotriva trenurilor româneşti şi călătorilor români în tranzit pe teritoriul jugoslav. Guvernul jugoslav a încercat să introducă în RPR agenți provocatori, spioni şi material de propagandă"[109].

Evenimentele erau atât de tensionate, încât uneori nu se mai respectau regulile protocolului diplomatic şi cutumele acestuia. Guvernul iugoslav protesta vehement la jumătatea lunii februarie a anului 1950, pe lângă autoritățile române pentru de a ridica restricțiile impuse şi a permite ambasadorului său de la Bucureşti să plece către țară. Ambasadorul Iugoslaviei la Bucureşti, Ivanovici, a cerut o viză de intrare-ieşire din România la 4 februarie şi, deşi aceasta i-a fost eliberată o săptămână mai târziu, nu putea să părăsească Bucureştiul fără un aviz special.

Referindu-se la aceste aspecte, prin nota înmânată Ambasadei Române de la Belgrad, guvernul iugoslav reproşa celui român: „Prin aceste procedee autoritățile române violează drepturile fundamentale şi incontestabile recunoscute de toate statele reprezentanților diplomatici ale țărilor cu care întreține relațiuni diplomatice. Deplasarea unui reprezentant diplomatic dintr-o țară străină dintr-un loc unde este acreditat spre a reprezenta țara sa reprezintă unul din drepturile consacrate şi recunoscute în practica diplomatică. Refuzul de a elibera D-lui Ambasador Ivanovici documentele de voiaj necesare, reprezintă un act nemaiauzit de retenție forțată a reprezentantului R.P.F.I. în România"[110]. În cele din urmă nu numai

[107] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Relații externe, dosar 9, 1949, f. 10-11.
[108] Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit*., p. 40-41.
[109] A.M.A.E., fond Telegrame Belgrad, 1950, dosar 2, ff. 20-22.
[110] *Ibidem* f. 103.

ambasadorul a plecat, ci aproape întreg personalul, deoarece într-o discuție pe care Ana Toma, consilier în MAE, a avut-o în iunie cu A.V. Zotov, consilier în Ambasada Sovietică la Bucureşti, îl informa că „în prezent misiunea iugoslavă la Bucureşti este închisă. A rămas un şofer-cetățean iugoslav, care, în timpul războiului a servit în armata germană, în perioada existenței Comisiei Aliate de Control în RPR - la misiunea engleză, apoi a trecut la misiunea iugoslavă”[111].

Cea de-a treia întrunire a Biroului Cominformului, din 16-19 noiembrie 1949, desfăşurată la Budapesta, l-a avut pe liderul comunist de la Bucureşti în prim plan, în calitate de raportor. Cu acest prilej, Gheorghiu Dej s-a întrecut pe sine în a ataca regimul comunist de la Belgrad şi pe liderul său Tito. În *Raportul prezentat la consfătuirea Biroului Informativ al partidelor comuniste*, prezenta situația din Iugoslavia, nu în conformitate cu realitatea din țara vecină, ci în linia în care Stalin şi liderii de la Moscova doreau să o audă[112].

În opinia sa, exprimată în fața „tovarăşilor” prezenți la întrunire, „țara era condusă de un grup de spioni în frunte cu Tito” care nu mai exprimau voința popoarelor Iugoslaviei, „ci voința imperialiştilor anglo-americani, din care cauză el a trădat interesele țării şi a lichidat independența politică şi economică a Iugoslaviei (...)[113]”. Îndemna conducerea partidelor comuniste aflate de partea Moscovei să considere „lupta împotriva clicii lui Tito - împotriva acestor spioni şi asasini plătiți” o datorie internațională deoarece „Partidul Comunist din Iugoslavia, în compoziția sa actuală, ajungând în mâinile duşmanilor poporului, a pierdut dreptul de a se numi partid comunist şi nu este decât un aparat care îndeplineşte însărcinările de spionaj ale clicii Tito, Kardelj, Rankovici şi Djilas”[114].

În aceste condiții, mai sublinia Gheorghe Gheorghiu Dej, „trebuie continuată cu mai multă energie campania politică şi ideologică de demascare a clicii titoiste. Politica antipopulară a acestei agenturi a imperialismului trebuie să fie condamnată în unanimitate de opinia publică mondială”[115]. Liderul român a avut grijă ca în această cuvântare să justifice şi, eventual, să obțină tacit din partea Kremlinului aprobarea pentru epurările din partid, mai ales a rivalilor cu care se găsea în luptă deschisă pentru putere. Sub masca vigilenței şi a demascării uneltelor titoiste din PMR, se angaja şi propunea totodată „să stârpim din rândurile noastre elementele naționaliste burgheze şi pe toți agenții imperialismului, sub orice drapel s-ar ascunde(...)”[116].

Rezoluțiile consfătuirii Biroului Informativ al Partidelor Comuniste, care a avut loc în a doua jumătate a lunii noiembrie 1949, au fost analizate de către conducerea superioară de la Bucureşti, prin care s-au reluat atacurile prezentate de Gheorghiu Dej din raport, au fost evidențiate „realizările” în această luptă dar

[111] Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit*., p. 254-255.
[112] Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvântări*, ediția a III-a, Editura pentru Literatura Politică, Bucureşti, 1952, pp. 414-416.
[113] *Ibidem*, p. 414.
[114] *Ibidem*.
[115] *Ibidem*, p. 415.
[116] *Ibidem*, p. 416.

şi aşa-zisele neajunsuri[117]. La capitolul realizări erau trecute „publicarea şi prelucrarea raportului şi rezoluției Biroului Informativ, *Partidul Comunist din Iugoslavia în mâinile unor asasini şi spioni”*, întărirea spiritului internaționalist şi „intransigența principială față de orice abateri de la linia marxist-leninistă”, îmbunătățirea muncii „presei şi a radioului, precum şi propaganda şi agitația prin viu grai” şi a calității „emisiunilor radio si a ziarului emigranților politici revoluționari iugoslavi din RPR, *Sub steagul Internaționalismului*”[118] etc.

La capitolul neajunsuri erau trecute în fapt unele eşecuri ale propagandei partidului „îndeosebi în regiunea de graniță româno-iugoslavă, regiune cu o numeroasă populație sârbo-croată. Această lipsă a constituit aici o piedică în organizarea unei munci sistematice de combatere a acțiunilor bandei fasciste de spioni titoişti şi de transformare a întregii populații muncitoare, din ținuturile de frontieră, într-un zid viu, de apărare a păcii şi a operei de clădire a socialismului în Republica Populară Română”[119].

Printre măsurile luate în această şedință a secretariatului PMR, atrage atenția una, care va sta la baza activității de deportare a populației sârbo-croate din Banat în Bărăgan şi a unei adevărate tragedii umane. Se sublinia că „în special în regiunile graniței româno-iugoslave, populația muncitoare va trebui să intensifice lupta împotriva bandei titoiste, să asigure continua creştere a acestei lupte prin folosirea metodelor celor mai variate şi mai eficiente”[120].

Astfel „Organismele centrale ale statului vor revizui în aceasta regiune compoziția socială şi politică a aparatelor până la ultimele unități. Vor îndepărta toate elementele străine şi duşmănoase, vor transfera elementele slabe şi corespunzătoare şi vor concentra în această regiune, îndeosebi în zona de frontieră, elemente muncitoare, cadre de stat, verificate, ridicate politiceşte şi pregătite din punct de vedere profesional”. Pentru aceasta „se va curăți un teritoriu de cel puțin 25 km de la granița iugoslavă de toate elementele dăunătoare şi suspecte: chiaburi, titoişti, hitlerişti, legionari, macedoneni suspecți, şovinişti unguri, sionişti, sectanți, ofițeri reacționari deblocați, funcționari comprimați”[121].

După aproape cinci ani de permanente proteste şi un dialog al surzilor au loc discuții diplomatice între cele două guverne. Acestea s-au desfăşurat la nivel de specialişti în legătură cu navigația pe Dunăre şi au avut loc în perioada 15 aprilie - 31 mai 1953 în localitățile Orşova şi Tekija. Cu acest prilej au fost semnate mai multe documente privind crearea şi funcționarea Administrației Speciale Fluviale a Porților de Fier.[122] La câteva zile de la aceste negocieri dintre guvernul român şi cel iugoslav, Moscova şi Belgradul anunțau intenția de a normaliza relațiile dintre cele două state (15 iunie 1953).

[117] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar nr. 107/1950, ff.1-7.
[118] *Ibidem*.
[119] *Ibidem*.
[120] *Ibidem*.
[121] *Ibidem*.
[122] Mircea Chiriţoiu, *op. cit.*, p. 95.

La indicația noilor lideri de la Kremlin relațiile dintre România şi Iugoslavia aveau să cunoască un alt curs. De subliniat că, aşa cum conducerea de partid şi de stat de la Bucureşti nu a avut nici o influență sau rol în tensionarea raporturilor româno-iugoslave, nici în încheierea acestora nu a avut vreo inițiativă notabilă, din contră, continua atitudinea belicoasă la adresa Iugoslaviei. Organele superioare de partid analizau cum a fost îndeplinit Planul de muncă al CC al PMR cu privire la zona de frontieră cu Iugoslavia (iulie 1950), ca şi rezultatele „acțiunii partidului nostru împotriva bandei titoiste de spioni şi asasini"[123]. În această atmosferă, respingerea cererii Secretariatului de Stat al Afacerilor Străine al Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, din ziua de 13 iunie 1953, de a se institui o comisie mixtă pentru a analiza şi cerceta incidentele de frontieră, se încadra într-o evoluție logică, dar contrară noului curs de la Moscova[124].

Schimbarea de atitudine la Moscova față de autoritățile iugoslave avea să conducă şi România pe acelaşi făgaş. Astfel, după lungi negocieri, începute la 11 iulie 1953 şi finalizate la 11 septembrie acelaşi an, se va institui o Comisie Mixtă româno-iugoslavă pentru cercetarea incidentelor de frontieră[125]. În prima sa şedință, partea română a prezentat celei iugoslave totalul incidentelor produse de cetățeni iugoslavi, militari sau civili, în perioada confruntărilor de graniță. Vor fi purtate şi discuții cu privire la restituirea unor materiale militare, nave şi avioane capturate pe timpul incidentelor de frontieră de cele două părți.

Anul 1954 a fost anul restabilirii relațiilor diplomatice dintre cele două state[126]. Guvernul român a numit un nou ambasador la Belgrad în persoana lui Nicolae Guină, care ajunge în Capitala Iugoslavă la 2 septembrie 1954, dar şi-a prezentat scrisorile de acreditare în fața lui Tito, la 10 septembrie, la Brioni. În numai câteva luni şi limbajul liderului comunist de la Bucureşti avea să se schimbe cu 180 de grade. La 31 decembrie 1954, Gheorghe Gheorghiu Dej îşi exprima, într-un interviu acordat agenției iugoslave de presă - Iugopress[127], satisfacția poporului român pentru îmbunătățirea relațiilor dintre cele două state.

Pregătiri pentru un război care nu a mai avut loc

Presiunile politico-diplomatice şi sancțiunile economice exercitate timp de aproape doi ani asupra Iugoslaviei de către Stalin şi liderii est europeni care i s-au alăturat în campania împotriva regimului de la Belgrad au eşuat. Mark Kramer, pe baza unor documente recent publicate de istoricii ruşi, dar şi a unor analize minuțioase, ajunge la concluzia că au fost mai multe încercări ale lui Stalin de eliminare a adversarului printr-un asasinat.[128] În aceste condiții, în

[123] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Fond Materiale Documentare, dosar 246, f. 1-2.
[124] A.M.A.E., fond Relații România-Iugoslavia, dosar 20, 1953, ff. 1-3.
[125] Serviciul Istoric al Armatei, Fond Direcția Trupelor de Grăniceri, dosar 7, f. 2-15.
[126] Mircea Chiriţoiu, *op. cit.*, p. 99.
[127] *Ibidem*, p. 101.
[128] Mark Kramer, *Stalin, Soviet Policy, and the Consolidation af a Communist Bloc in Eastern Europe, 1944-1953*, on line, http://iis-db.stanford.edu/evnts/6186/Stalin_and_Eastern_Europe.pdf, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 18.45; în nota 89 acesta precizează: For a description of the bizarre plots involving Grigulevich, see the handwritten

opinia unor specialişti români[129] şi străini[130], Stalin alesese şi varianta unei intervenții militare împotriva Iugoslaviei. Până la această dată nu cunoaştem să fi fost publicate documente din care să confirme existența unui plan de campanie elaborat de Moscova. Majoritatea celor care cred că acest plan a existat citează memoriile unui fost general, Bela Kiraly, publicate în exil[131], asupra cărora avem unele rezerve datorate, în primul rând, lui Nichita Hrusciov. Acesta nota în memoriile sale că „absolutely sure that if the Soviet Union had shared a border with Yugoslavia, Stalin would have resorted to military intervention."[132].

Presiunile exercitate de Uniunea Sovietică asupra Iugoslaviei prin aliații fideli de la granițele sale au impus liderilor de la Belgrad luarea unor măsuri de securitate. După unii istorici, în primul an au fost un număr de 1450 incidente la granița iugoslavă cu Bulgaria, Ungaria şi România[133], fapt ce a determinat ca guvernul să ia o serie de măsuri în plan militar. A fost mărit numărul de militari sub arme până la cifra de 390.000, prin mărirea anilor de stagiu militar şi s-a întărit paza graniței. La nivel doctrinar, s-au produs schimbări esențiale, în sensul că s-a instituit războiul de gherilă. În acest sens, au apărut unități de apărare civilă, care erau formate din detaşamente şi mici grupuri de acțiune în plan tactic, în caz că țara ar fi fost ocupată de forțele sovietice şi aliații lor. La sfârşitul anului 1949, erau pregătite 195 de asemenea detaşamente cu un efectiv de aproape 80.000 de oameni[134].

Schisma politică şi ridicarea stării combative a armatei iugoslave a sporit importanța strategică a României în planurile sovietice. S-a mărit stagiul militar, iar şase divizii din trupele de uscat erau în permanentă stare de alarmă. În zona Craiova şi Timişoara se organizau periodic manevre militare, care se încheiau cu mari parade militare cu prezența liderilor importanți ai partidului comunist, cu scop de intimidare. Au fost cheltuite importante sume de bani pentru realizarea unui

memorandum from S. D. Ignat'ev, chief of the State Security Ministry, to Stalin, în APRF, F. 3, Op. 24, D. 463, Ll. 148-149. The full text of the memorandum is transcribed in Dmitrii Volkogonov, „Nesostoyavsheesya pokushenie: Kak sovetskii agent Maks gotovilsya k terroristicheskomu aktu protiv Tito," *Izvestiya* (Moscow), 11 June 1993, p. 7, which was the first publication to mention this scheme. It is discussed far more fully in the book by the late head of the Stalin-era covert operations branch of the Soviet foreign intelligence service, Pavel Sudoplatov, *Spestoperatsii: Lubyanka, Kreml', 1930-1950 gody* (Moscow: Olma-Press, 1998), pp. 528-532. On other plots to assassinate Tito, see Marko Lopušina, *KGB protiv Jugoslavije* (Belgrade: Evro, 2001), pp. 69-75; Christopher Andrew and Vasili Mitrokhin, *The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and the Secret History of the KGB* (New York: Basic Books, 1999), pp. 355-358; and the first-hand observations in Khrushchev, *Vremya, lyudi, vlast'*, Vol. 3, p. 119.

[129] Florin Constantiniu, *Războiul care nu a mai avut loc*, în „Dosarele istoriei", an III, nr. 3(19), 1998, pp. 32-34; Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, p. 42; Mircea Chiriţoiu, *op. cit.*, pp. 67-73.

[130] Dr. Vladimir Prebilič – Dr. Damijan Guštin, *The Intervention that Never Happened*: *Yugoslavia under the Threat of Soviet Intervention, 1948–1953*, în vol. Miloslav Čaplovič, Maria Stanová, Andre Rakoto, editors, *Existing War. Post Conflict Military Operations*, 6th International Conference, Military History Working Group, Vojensky historicky ustav, Bratislava, 2006, pp. 290-306; Mark Kramer, *Stalin, Soviet Policy, and the Consolidation af a Communist Bloc in Eastern Europe, 1944-1953*, on line, http://iis-db.stanford.edu/evnts/6186/Stalin_and_Eastern_Europe.pdf, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 18.45; Jeronim Perović, *The Tito-Stalin Split: A Reassessment in Light of New Evidence*, în „Journal of Cold War Studies", Volume 9, Number 2, Spring 2007, pp. 32-63; L. Ritter, *War on Tito's Yugoslavia? The Hungarian army in early cold war soviet strategies*, on line www.isu.etho.ch/php/documents, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 18.45.

[131] A se vedea Florin Constantiniu, *op. cit.*, în *loc. cit.*

[132] Apud Mark Kramer, *op. cit.*, în *loc cit.*, nota 93.

[133] Dr. Vladimir Prebilič – Dr. Damijan Guštin, *op. cit.*, în *loc. cit.*

[134] *Ibidem*.

sistem defensiv[135]. La cererea sovieticilor, au fost luate măsuri de reorganizare a armatei şi au fost numiți oameni de încredere ai partidului în funcțiile de conducere. Astfel, în şedința sa din 9 ianuarie 1950, Secretariatul CC al PMR a hotărât ca, până la 1 februarie, din activul de partid să „predea M.A.N., tovarăşii necesari"[136]. Din martie acelaşi an, au fost activați direct cu grad de general şi numiți în funcții cu rang de miniştri adjuncți: Nicolae Ceauşescu, în fruntea DSPA, Leontin Sălăjan, şef al Marelui Stat Major, iar Wiliam Suder pentru probleme privind „spatele Armatei"[137]. Aceste măsuri nu au convins consilierii sovietici că armata şi-a ridicat gradul de pregătire, deoarece nici unul dintre „tovarăşi" nu aveau pregătirea necesară, iar unii nici măcar stagiul militar efectuat.

Astfel că, astăzi, având în vedere starea tensionată din Balcani şi evoluțiile internaționale generale în raporturile est-vest, pare îndreptățită îngrijorarea consilierilor sovietici privind starea armatei române. Într-o notă adresată ministrului Apărării Naționale, generalul Teclu menționa discuția avută cu generalul K.S. Kolganov, unul dintre consilierii sovietici care activau pe lângă Marele Stat Major român, care s-a arătat foarte interesat de „capacitatea de efort militar a României"[138]. Acesta sublinia insistența cu care a cerut date asupra capacității combative unităților şi marilor unități din armata română. Generalul sovietic „întreabă mereu ce putem scoate astăzi pentru război şi de ce nu lucrează fabricile noastre de armament şi material de război". Generalul Teclu mai raporta că generalul sovietic sugera conducerii superioare a armatei române ca „trupa rămasă neîncorporată să primească o instrucție militară elementară sub o formă mascată: organizații sportive şi detaşamente de muncă"[139] şi, pe cât posibil, acestea să fie echipate şi dotate corespunzător.

Preocuparea consilierilor sovietici era generată de informațiile pe care le cereau superiorii lor de la Moscova care solicitau informații cât mai detaliate despre potențialul de luptă al României, Bulgariei şi Ungariei.[140]

Rapoartele primite în anii 1948-1949, de la consilierii sovietici din aceste țări l-au determinat pe şeful Statului Major General al armatei sovietice generalul Ştemenko să îşi afirme pesimismul în ceea ce priveşte capacitatea acestor armate de a duce operațiuni ofensive pe teatre de anvergură. Referindu-se la capacitatea combativă a armatei române, acesta preciza: „Starea pregătirii pentru luptă şi capacitatea de mobilizare a armatei - ca urmare a slabei pregătiri pentru luptă a unităților şi a marilor unități, a numeroaselor elemente reacționare din corpul ofițerilor, a indisciplinei şi a bazei tehnico-materiale modeste - rămân la nivelul scăzut de mai înainte"[141].

[135] Mircea Chiriţoiu, *op. cit.*, p.135-136.
[136] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 4, 1950, f. 1.
[137] Serviciul Istoric al Armatei, Fond Microfilme, rola PII 5.66, c. 10.
[138] *Ibidem*, rola PII 3.251, c.281.
[139] *Ibidem*, c. 287.
[140] A se vedea, Florin Şperlea, *De la armata regală la armata populară. Sovietizarea armatei române, 1948-1955*, Editura Ziua, Bucureşti, 2003, pp. 100-106.
[141] *Ibidem*, p. 103.

Consecința a fost convocarea, de către Stalin, la Moscova, a unei conferințe a liderilor comuniști şi a miniştrilor apărării din statele satelit, pentru a discuta problemele internaționale şi a stabili măsurile care se impuneau. Pentru armata română, Stalin a cerut ca la pace să aibă un efectiv de 250.000 de militari, care să fie ridicat până la cifra de 600.000 pe timp de război[142]. Astfel că, în această perioadă raportul de forțe avea să devină net în favoarea blocului sovietic. În ianuarie 1952, serviciile secrete americane apreciau că la granița de nord-est şi sud a Iugoslaviei erau masate 38 de divizii cu aproximativ 590.000 de militari, un efectiv dublu față de forțele iugoslave[143].

În prima fază a conflictului, forțele armate aflate față în față erau relativ echilibrate. Armata iugoslavă avea mobilizate un efectiv de 32 de divizii, ce însumau aproape 325.000 de militari, iar cele aparținând sateliților Moscovei (România, Bulgaria, Ungaria şi Albania), după estimări ale CIA, erau 28 de divizii dar cu efectiv superior de aproximativ 346.000 de militari. Acestea ar fi putut să se înfrunte pe cinci mari direcții cum rezultă şi din harta prezentată mai jos[144].

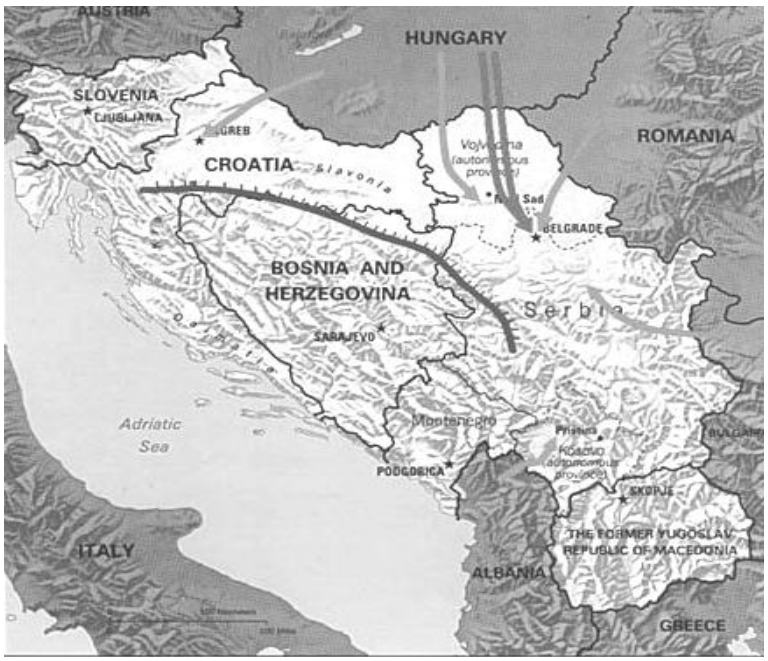

Aceste evenimente nu puteau să treacă neobservate în principalele capitale din Europa occidentală şi din SUA. Astfel că, ataşatul naval şi aero american de la Belgrad informa, la 30 iunie 1948, Administrația de la Washington despre posibilitatea unui atac sovietic asupra Iugoslaviei[145]. Evoluția evenimentelor din Balcani a fost atent monitorizată de către analişti şi specialişti americani în domeniul informațiilor. Într-un document datat 17 noiembrie 1949, se concretiza o ipoteză în care URSS ar fi putut să atace Iugoslavia în patru variante

[142] *Ibidem*, p.104.
[143] Mark Kramer, *op. cit*., în *loc cit*., nota 110.
[144] Dr. Vladimir Prebilič – Dr. Damijan Guštin, *op., cit*., în *loc. cit*.
[145] Dr. Jordan Baev, *US Intelligence Community Estimates on Yugoslavia (1948-1991),* în „National Security and the Future", nr. 1, vol. I, 2000, p. 96.

posibile[146], iar un document elaborat de American Army Intelligence Agency şi datat Septembrie 1950, specifica: „In case of an attack on Yugoslavia the United States must be prepared to give military support, eventually participating with their own forces in the hypothetical military conflict."[147]

În faza a doua a escaladării, Iugoslavia, deşi la început a fost reticentă în a o face, a trebuit să facă apel la importul de arme şi tehnică din vest[148]. Aceste importuri nu au fost importante cantitativ, deoarece, pe de o parte, Tito nu dorea să alimenteze propaganda sovietică şi a sateliților cu subiecte împotriva sa, iar pe de alta, nici statele occidentale nu erau pe deplin convinse că regimul lui Tito ar putea să părăsească definitiv tabăra adversă.

Potrivit unor însemnări făcute de Tito, în ziua de 22 noiembrie 1950, Administrația SUA dorea să mărească ajutorul acordat Iugoslaviei, însă conducerea de la Belgrad manifesta unele reticențe: „Am examinat astăzi, împreună cu Leskovšek, Koča Popović, Gošnjak şi Nikolić[149] unele probleme privind industrializarea pentru necesitățile armate. Avem dificultăți enorme cu devizele, iar în ultima vreme este tot mai greu să obții materii prime din Occident pentru industria noastră militară fiindcă toți se înarmează. Americanii ne trimit semnale, pe diferite canale, că sunt gata să ne dea armament. Noi refuzăm, fiindcă aceasta ne poate aduce prejudicii politice. Mulți oameni din țară şi din străinătate nu vor să înțeleagă cum trebuie acest lucru, că nu este împotriva intereselor marxism-leninismului dacă luăm armament de acolo de unde este posibil pentru apărarea țării noastre socialiste. Se înțelege că liderii sovietici fac tot ce este posibil pentru a ne ponegri şi mai mult în fața opiniei publice democratice şi folosesc împotriva noastră ceea ce ei fac demult, atribuindu-ne greşeala capitală pentru aceste procedee pe care ei le folosesc în mod regulat, şi nimeni dintre membrii Biroului Informativ nu se întreabă: „De ce Uniunea Sovietică are voie, de pildă, să cumpere tot ce-i trebuie din țările capitaliste, iar Iugoslavia nu"?[150].

Situația economică a Iugoslaviei era destul de grea, atât ca urmare a embargoului socialist, dar şi a unui an de secetă severă, aşa că liderii de la Belgrad au acceptat un ajutor de „16 milioane de dolari pentru alimente" dar şi un ajutor militar. Coleman Armstrong Mehta afirmă că „military assistance to Yugoslavia was distributed in two separate shipments during 1951. The first, during the spring, consisted of «M-3 howitzers with ammunition, rockets with

[146] *Ibidem*, p. 97.
[147] *Ibidem*.
[148] Lorraine M. Lees, *Keeping Yugoslavia Afloat: The United States, Yugoslavia, and the Cold War* University Park, PA: Pennsylvania State University Press, 1997, p. 98-111; Franklin Lindsay, *Beacons in the Night: With the OSS and Tito's Partisans in Wartime Yugoslavia*, Stanford, CA: Stanford University Press, 1993, p. 334-336; Beatrice Heuser, *Western Containment Policies in the Cold War: The Yugoslav Case, 1948-53* New York: Routledge, 1989, pp. 160-164.
[149] Koča Popović, era şeful Marelui Stat Major, Franc Leskovšek, ministru federal, Gošnjak era adjunctul lui Tito la Apărare Națională, Vojin Nikolić adjunct al ministrului apărării.
[150] Constantin Ghirdă, *Memoriile lui Iosip Broz Tito*, on line, http://www.isciv.ro/Cele-mai-citite/ memoriile-lui-iosip-broz-tito.html, accesat la 23 octombrie 2011, ora 21.00.

launchers, and various other equipment and ammunition». The second shipment of similar items came in the fall. The deliveries were small, totaling no more than $12-27 million. Since it was primarily «light equipment», the arms did not address a number of important deficiencies within the Yugoslav army, especially a «severe shortage of heavy weapons». Nor did the shipments address training inadequacies within the Yugoslav officer corps"[151].

Toată această încordare şi efort în pregătirea unei campanii militare de atac, pe de o parte, şi de apărare, pe de cealaltă parte, s-a dovedit a fi un război de operetă. Sunt multe explicații asupra acestui război rece purtat între „tovarăşi" şi credem că au dreptate istoricii care afirmă că „în actualul stadiu al documentării nu se pot stabili motivele care au determinat renunțarea la soluția militară"[152]. Este posibil ca Stalin să nu fi luat decizia de a interveni militar împotriva lui Tito, pe de o parte, pentru că erau prea proaspete în memoria sa înfrângerile suferite de trupele germane de ocupație în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, iar pe de alta, izbucnirea războiului civil din Coreea să fi temperat ambițiile sale de a controla 100% sud-estul continentului european[153]. Nu pot să nu fie luate în considerare şi opiniile potrivit cărora demonstrațiile de forță şi mişcările de trupe efectuate de sateliții Moscovei la granița iugoslavă „are also designed to encourage those pro-Communist elements in Yugoslavia which oppose Tito, the report stated. Internal incitement was a key component of Stalin's «war of nerves». While Stalin certainly welcomed support from pro-Cominform Yugoslavs, his designs for inflaming intra-Yugoslav tensions actually focused on a much larger target: Macedonia".[154]

Noi credem că interese de ordin geopolitic la nivel global în raporturile est-vest au determinat aceste evoluții. Din perspectiva sferelor de influență şi a arhitecturii de securitate pe continentul European, cele două superputeri s-au înțeles la sfârşitul celui de-al doilea război mondial şi, aşa cum evoluția istorică a demonstrat, fiecare şi-a respectat angajamentele. Niciuna din părți nu a riscat să intervină direct în sfera de influență a celuilalt. Războiul rece a avut alte reguli, pe care sateliții Moscovei se pare că nu le-au înțeles!

A fost un război al serviciilor de informații, care provocau, prin acțiunile desfăşurate în regiunea de frontieră, schimbarea imaginii conducătorilor în opinia publică, pentru a determina „ridicări de masă" împotriva conducerii şi a înlocuirii acesteia cu lideri obedienți. Astfel, încă din primele zile ale schismei, atât serviciile de securitate iugoslave cât şi cele din statele satelite Moscovei, au început să-şi infiltreze în teritoriul advers agenții. Potrivit unui raport contrainformativ al Serviciului de informații din cadrul Comandamentului trupelor de grăniceri, „în ziua de 22 iulie 1948 patrula Pichetului nr. 12 din Compania a 2-a grăniceri BANLOC, a prins pe individul POPOV PAVEL care a

[151] Coleman Armstrong Mehta, *op. cit.*, în *loc. cit.*
[152] Florin Constantiniu, Adrian Pop, *op. cit.*, p. 42.
[153] *Ibidem*.
[154] Coleman Armstrong Mehta, *op., cit.*, în *loc., cit.*

trecut clandestin frontiera din Iugoslavia în RPR"[155]. În noaptea de 14-15 septembrie 1948, s-a „predat" militarilor grăniceri de la Pichetul nr. 17, Postovici Radovan, ofițer din structurile iugoslave de informații, care avea asupra sa „un pistol automat cal. 9 mm cu 8 cartuşe, un act de identitate şi un carnet de informator al Biroului de Informații din Belgrad, precum şi suma de 3.000 de dinari".[156] Tot de bună voie s-a predat, în ziua de 13 noiembrie 1949, un alt ofițer din serviciile iugoslave de securitate, locotenentul Moşneac Milan. Acesta, ca şi în cazul lui Postovici, era înarmat şi declara că „a fugit din cauza persecuției dezlănțuite de către guvernul iugoslav"[157]. În lunile următoare cazurile de predări de bunăvoie se înmulțesc. Rapoartele serviciului de contrainformații prezintă grupuri de foşti ofițeri şi civili care trec fraudulos frontiera iugoslavo-română.

Este greu de stabilit, în acest stadiu al cercetărilor, care şi mai ales câți dintre aceşti fugari din Iugoslavia erau persecutați şi acuzați de spionaj în favoarea URSS şi câți erau agenți sub acoperire cu misiuni pe teritoriul românesc. Cert este că, printre cei care au venit în România, au fost şi cetățeni care au găsit, în acele împrejurări dramatice, siguranța şi liniştea de care aveau nevoie[158].

Istoricul Jeronim Perovi afirmă că mai mult de 20% din numărul membrilor de partid din rândul comuniştilor iugoslavi erau de partea lui Stalin după ce au început disensiunile şi ruptura cu URSS. În aceste condiții, Tito şi cei care l-au urmat pe această cale, au declanşat o masivă campanie împotriva „cominformiştilor" reali sau închipuiți (denumiți *ibeovci*). Zeci de mii dintre aceştia au fost aruncați în închisori şi lagăre, uciși ori forțați să ia calea exilului. Printre victimele de primă mărime se numără Andrija Hebrang şi Sreten Zujovib[159]. Aceste informații sunt confirmate şi de surse sovietice.

Astfel, referindu-se la aceste aspecte, Christopher Andrew şi Oleg Gordievski notau: „U.D.B. şi M.G.B. au demarat un război al formațiilor. Hebrang şi Juiovici, cei doi agenți sovietici strecurați în guvernul lui Tito, sunt imediat arestați. Trei ofițeri superiori iugoslavi, racolați de spionajul sovietic, sunt interceptați în momentul când încercau să treacă granița în România. Alți agenți sunt descoperiți în rândul gărzii personale a lui Tito.

După cum relevă Djilas, un complot M.G.B. viza «lichidarea biroului politic, cu rafale de arme automate, pe când acesta se relaxa jucând biliard în vila lui Tito». Teroarea declanşată de U.D.B. împotriva «trădătorilor cominformisti» rivalizează în oroare, dar nu şi în amploare, cu Marea Teroare

[155] Serviciul Istoric al Armatei, Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 12.
[156] *Ibidem*, f. 94.
[157] *Ibidem*, f. 186.
[158] A se vedea, Milan Petrovic, Dragoslav Simic, *Fermecătorule KGB, anunță-te! Bucureştiul între Belgrad şi Moscova*, Editura Paideia, Bucureşti, 2010.
[159] Apud Jeronim Perovi, *The tito-Stalin Split: A Reassessment in Light of New Evidence*, on line http://mtw160-150.ippl.jhu.edu/journals/journal_of_cold_war_studies/v009/9.2perovic.pdf. accesat la 13 octombrie 2011, ora 16.30.

N.K.V.D.-istă din anii '30. Rankovici a recunoscut mai târziu că 12.000 de presupuşi sprijinitori ai lui Stalin şi ai Cominform-ului au fost deportați în lagărul de concentrare de la Goli Otok. Cifra exactă era probabil mai mare. În lagăr, prizonierii erau bătuți, umiliți şi degradați într-un mod odios, cei care refuzau să-şi mărturisească realele sau imaginarele erezii, erau vârâți cu capul în excremente umane."[160]

Emigrările au fost la fel de numeroase şi dinspre România spre Iugoslavia. Potrivit unor surse occidentale, în primii doi ani ai confruntărilor autoritățile iugoslave afirmau că 700 de imigranți au fost introduşi în Iugoslavia, din care 160 au fost capturați şi executați[161]. Documentele de arhivă din România confirmă faptul că o parte dintre aceştia au fost ucişi atât pe teritoriul românesc cât şi în Iugoslavia. Cercetările efectuate până la această dată nu ne-au permis să verificăm cifra avansată de studiile realizate în occident. O telegramă a însărcinatului ad-interim român de la Belgrad informa autoritățile române asupra cererii făcute de a se preda cadavrul „subofițerului trădător român împuşcat la graniță" (...) „autoritățile iugoslave vor să preda cadavrul subofițerului dacă noi în schimb le dăm un document oficial de primire"[162]. Reprezentanții români invocau faptul că „într-un caz analog din 1949, când a fost ucis un soldat iugoslav pe teritoriul R.P.R., autoritățile române au predat cadavrul fără să primească un document în schimb"[163]. Teama autorităților române era că un asemenea document ar fi construit un material excelent pentru războiul propagandistic dintre cele două țări. În esență, autoritățile române aveau dreptate, deoarece în presa din Iugoslavia pentru lunile august-octombrie 1948 au apărut, sub forma unor comunicate ale Ministerului de Interne sau sub formă de articole, date despre cetățenii fugiți din România[164]. Concluzia era cinică: „Noi cerem ca autoritățile iugoslave să predea cadavrul, dar, dacă nu vor, pot să îl rețină"[165].

Mulți dintre cei care au trecut în Iugoslavia au fost utilizați de serviciile iugoslave în războiul propagandistic, subversiune şi dezinformare. În noaptea de 9 spre 10 iunie 1949 au trecut în Banatul românesc mai multe persoane. Dintre aceştia, a fost prins de către o patrulă de grăniceri „individul Ghiță Pavel, originar din Bocşa română județul Caraş care a trecut fraudulos frontiera din R.P.F.I. în R.P.R. În aceeași noapte în care au fost prinşi, printre pichetele nr. 4 CARAŞ şi nr. 5 JAM, asupra lor s-a găsit material subversiv."[166] Potrivit celor declarate la anchetă, acesta trebuia să transmită, din partea autorităților

[160] Christopher Andrew, Oleg Gordievski, K.G.B. *Istoria secretă a operațiunilor sale externe de la Lenin la Gorbaciov*, Bucureşti, f.a., p. 258.
[161] NSA Article on Tito-Stalin Split, *Dodging Armageddon: The Third' World That Almost Was, 1950*, on line, http://www.scribd.com/doc/58968752/NSA-Article-on-TIto-Stalin-Split, accesat la 13 octombrie 2011, ora 18.00.
[162] A.M.A.E., fond Iugoslavia, Telegrame Belgrad, 1951, Telegrama nr. 86 din 6 ian. Ora 18,00.
[163] *Ibidem*.
[164] *Ibidem*, 1949, Telegrama nr. 2034 din 11 iunie 1949, ora 11.
[165] Telegrame Belgrad, 1951, Telegrama nr. 86 din 6 ian., ora 18.
[166] Serviciul Istoric al Armatei, Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 33.

iugoslave, inginerului Cocîrlan de la Uzinele Reşiţa, iar acesta să-i dea, pentru a duce în Iugoslavia, informaţii şi „două hărţi ale regiunii Banatului”[167]. Totuşi, trebuie să remarcăm că cercetarea documentelor de arhivă ne îndreptăţesc să afirmăm că fenomenul migrării şi emigrărilor la graniţa româno-iugoslavă în perioada 1948-1950, nu a avut un caracter de masă. Elocvent în acest sens este o analiză făcută de Comandamentul Grănicerilor pentru luna ianuarie 1950. Potrivit acestei analize, au fost „18 cazuri de emigrări cu 22 de indivizi şi 10 cazuri imigrări cu 20 de indivizi”[168].

În acest război al dezinformărilor, pe întreaga perioadă a crizei, atât România cât şi Iugoslavia s-au acuzat reciproc de producerea unor grave incidente diplomatice şi de frontieră[169], de escaladare a conflictelor în vederea declanşării unui atac armat. Primele incidente s-au declanşat la jumătatea lunii iulie 1948, când Ambasada Iugoslaviei la Bucureşti adresa un protest diplomatic guvernului român în legătură cu „un atac repetat al unei bande organizate, care a avut loc asupra vitrinei Cărţii Iugoslave (librăria cu carte sârbă-H.C.) din Timişoara, în ziua de 17 iulie orele 7. Această vitrină este mereu lipită cu afişe”[170]. Răspunsul guvernului român nu a condus la aplanarea disensiunilor, ci la amplificarea lor, deoarece concluziona că „incidentele regretabile din Timişoara au fost urmarea atitudinii provocatoare a personalului Cărţii Jugoslave. Guvernul român se vede silit să retragă autorizaţia de funcţionare a numitei librării şi roagă guvernul Republicii Federative Populare Jugoslave să ia măsurile cuvenite pentru a lichida această întreprindere”[171]. Librăria a fost închisă de către poliţie şi au urmat alte proteste diplomatice. Un „război de operetă” cu dirijorul Stalin aflat la pupitru nici nu putea să înceapă altfel!

Primele incidente la graniţa româno-iugoslavă au fost raportate de către pichetele de grăniceri în toamna anului 1948 şi constau din pătrunderi ilegale pe teritoriu şi violarea spaţiului aerian. Regimentul 9 Grăniceri raporta, la 30 octombrie 1948, că „la orele 13 doi grăniceri sârbi au trecut frontiera pe teritoriul RPR prin zona de pază a Companiei Jimbolia, iar la ora 16.30 un avion şcoală Jugoslav a zburat din Jugoslavia în RPR printre pichetele nr. 14 şi 15 Compania Deta, venind din direcţia Vîrşeţ către Moravița”[172]. În noaptea de 4 noiembrie, plutonierul Popa Mihalache a fost atacat cu focuri de armă din direcţia teritoriului iugoslav, iar două zile mai târziu sublocotenentul Lupu Constantin a fost atacat cu focuri de armă la 3 km de portul Oravița[173].

Aceste incidente se raportau prin Comandamentul GrA.N.I.C.erilor administraţiei centrale şi de aici la Ministerul Afacerilor Externe care, după caz, le

[167] *Ibidem*, f. 35-36.
[168] *Ibidem*, f. 25.
[169] Mircea Chirişoiu, *op., cit*., p. 133-134.
[170] A.M.A.E., fond Iugoslavia, Problema 217-Culturale, nepaginată, nota verbală a Ambasadei Iugoslave nr. 663 din 20 iulie 1948.
[171] *Ibidem*, nota verbală nr. 663/948.
[172] Serviciul Istoric al Armatei, Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 159.
[173] *Ibidem*, f. 172, 186.

semnala Ministerului Afacerilor Externe din Jugoslavia. În baza acestor informații, Ministerul Afacerilor Externe a elaborat, la sfârşitul anului 1949, două note catalogate „strict secret". Prima, inventaria un număr de 27 „acte provocatoare din partea grănicerilor şi autorităților iugoslave"[174], iar a doua, un număr de 22 „acțiuni provocatoare din partea sârbilor pe timpul de la 1 ianuarie 1949, la 31 decembrie 1949"[175]. La protestele diplomatice ale guvernului român privind aceste incidente, aceştia au reacționat prin înmânarea, la rândul lor, a unei note de protest față de agresiunile săvârşite de grănicerii români asupra teritoriului iugoslav, în perioada 15 august-15 octombrie 1950, constând din „focuri trase de grănicerii români asupra teritoriului iugoslav; idem asupra militarilor şi a civililor care lucrau la câmp; vopsirea şi mutarea bornelor; provocarea grănicerilor sârbi prin injurii aduse la adresa conducerii iugoslave..."[176].

După cum se poate observa, erau incidente minore care nu ar fi trebuit să fie amplificate şi transformate în probleme de politică externă sau stare de război. Nu avem motive să credem că, indirect, oficialitățile de la Belgrad le considerau aşa. Astfel, printr-o altă notă, Ministerul Iugoslav de Externe (nota 422.347), propunea celui român să se constituie o comisie mixtă din grăniceri români şi iugoslavi pentru a se analiza şi lua măsurile care se impuneau de la caz la caz. Ministerul Afacerilor Externe din România a respins această propunere a iugoslavilor, deoarece considera că „prin propunerea sa, Guvernul Iugoslav caută să ascundă răspunderea ce îi revine în întregime pentru numeroasele incidente de frontieră pe care le provoacă, violări ale spațiului aerian al RPR, trimiteri de spioni şi sabotori pe teritoriul RPR"[177].

Ultimul aliniat al acestei note de protest, prin violența limbajului, depăşeşte orice regulă a protocolului diplomatic fiind mai mult unul asemănător gazetăriei de tip pamflet: „Guvernul Român a arătat în repetate rânduri că aceste acțiuni criminale îndreptate împotriva Republicii Populare Române, nu sunt acte izolate sau întâmplătoare, ci ele sunt manifestări ale politicii de duşmănie, provocare şi spionaj dusă împotriva Republicii Populare Române de către Guvernul Iugoslav pus în slujba duşmanilor declarați ai păcii şi democrației, cercurile imperialiste anglo-americane"[178]

În anii următori, până la moartea lui Stalin, incidentele au sporit[179], iar dialogul protestelor s-a mutat în presă. Acuzele erau identice, iar „dialogul" dintre regimul de la Bucureşti şi cel de la Belgrad era virusat de unele exprimări care analizate astăzi par a fi desprinse dintr-un teatru al absurdului. Pentru a fi credibilă amenințarea, cele două guverne au apelat şi la utilizarea bombei atomice[180], însă nici una dintre părți nu poseda o astfel de armă!

[174] A.M.A.E., fond Iugoslavia, Problema 200-223, 1952, nepaginat.
[175] *Ibidem*.
[176] *Ibidem*, fond Iugoslavia, Telegrame Belgrad, telegrama nr. 4596, din 23 octombrie 1950, ora 17.00.
[177] *Ibidem*, telegrama nr 270, din 23 ianuarie 1950, ora 14.30.
[178] *Ibidem*.
[179] Mircea Chirişoiu, *op. cit*., p. 134-135.
[180] *Ibidem*, p. 134.

Propagandă, manipulare şi dezinformare a opiniei publice interne şi internaționale

Izolarea politică şi economică a regimului comunist de la Belgrad şi a liderului Tito, amenințările şi demonstrațiile de forță orchestrate de consilierii militari sovietici la granița cu Iugoslavia nu au fost suficiente pentru Stalin ca să îşi atingă scopul. Tito nu a putut să fie schimbat aşa cum a crezut Stalin, atunci când a declanşat această schismă în „lagărul socialist". S-a trecut la intensificarea războiului mediatic. Prin această modalitate se viza anatemizarea adversarului. Temele principale erau alese din arsenalul propagandei comuniste. Tito a fost prezentat drept un fascist sub acoperire, care a pactizat cu Occidentul, denunțat pentru „trădarea" lagărului socialist. Kremlinul a lansat împotriva liderului iugoslav o campanie propagandistică punitivă de-a dreptul: barda însângerată şi svastica îngemănată cu semnul dolarului american, trebuiau să apară peste tot.

Această imagine va deveni un laitmotiv pentru broşuri distribuite în sute de mii de exemplare, pentru afişe ridicate în piețele publice, vor apărea pe fițuici veninoase, lipite la gazetele de perete din întreprinderi, instituții, şcoli, garnizoane şi unități militare. Propaganda directă prin discurs public nu putea să lipsească. Ședințele populare de ură – în sens clasic, orwellian – se țineau lanț, în absența oricăror referințe verificabile: oamenii erau invitați să disprețuiască un om şi un regim despre care, practic, nu ştiu mai nimic direct, obiectiv şi necontrafăcut, cu excepția Banatului sârbesc, care intra într-un soi de carantină[181].

Este posibil ca o parte din liderii comunişti care s-au alăturat campaniei desfăşurate de liderii de la Kremlin să nu fi realizat scopul adevărat pe care îl urmăreau prin încercarea de a-l înlătura pe Tito din fruntea partidului şi statului socialist. Cert este că liderul iugoslav a realizat acest lucru chiar de la începutul conflictului cu sovieticii. Pentru unii analişti, disputa de ordin ideologic a fost doar o perdea de fum pe care sovieticii au aruncat-o în fața aliaților de conjunctură, de nevoie sau din convingere, pe care i-au „dobândit" în centrul şi sud-estul continentului european la încheierea celui de-al Doilea Război Mondial.

Analizând cauzele care au generat acest tip de război ciudat între două state socialiste, Marie-Paule Canapa atrăgea atenția, încă din deceniul opt al secolului trecut, că acestea nu trebuie căutate în divergențele de ordin ideologic[182]. Concluzia lui Marie-Paule Canapa se bazează pe un fragment din discursul lui Tito, rostit la şedința Comitetului Central al Partidului Comunist al Iugoslavei, din 12 aprilie 1948. Încercând să justifice atitudinea lui Stalin şi a liderilor din țările satelit la şedința Cominformului, Tito afirma: «On ne doit pas

[181] Ştefan Borbély, *op. cit.* în *loc. cit.*

[182] Canapa Marie-Paule. *Le conflit entre le Kominform et la La rupture entre la Yougoslavie*, în „Revue de l'Est", Volume 4, 1973, no 2. pp. 153-172, on line, http://www.persee.fr/ web/revues/home/ prescript/article/receo_0035-1415_1973_num_4_2_1152, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 22.00.

tomber dans le piège d'un débat dogmatique ou théologique. Souvenezvous, camarades, qu'il ne s'agit pas de discussions théoriques d'erreurs commises par notre parti, de prétendues déviations idéologiques. Nous ne devons pas nous laisser entraîner dans une discussion de cette nature... Il s'agit par-dessus tout des relations entre un Etat et un autre... Ils se servent des questions idéologiques pour justifier leur pression sur nous, sur notre Etat... »[183]. În schimb, pentru unii lideri dogmatici, disputa dintre Stalin şi Tito era de ordin ideologic. Iată, unul dintre apropiații lui Dej, Leonte Răutu, ajungea la concluzia că această dispută era înscrisă pe calea „abandonării totale" a marxism-leninismului[184]. Principalele abateri se datorau, în viziunea sa, faptului că întreaga conducere a P.C.I., „orbită de îngâmfare", a dat uitării ajutorul armatei sovietice.

A doua cauză era identificată în credința, „falsă şi absurdă", că Iugoslavia poate construi singură socialismul, fără sprijinul forțelor democratice internaționale şi, mai ales, fără sprijinul U.R.S.S. „Orbiți de orgoliul naționalist", conducătorii iugoslavi puneau în pericol cuceririle sociale şi naționale ale poporului. Lipsa unei „vieți sănătoase de partid" şi abandonarea studiului marxism-leninismului[185] erau celelalte aspecte.

Asociindu-se la coaliția anti Tito, Gheorghiu Dej a utilizat toate mijloacele de luptă propagandistică, pentru a face pe placul liderilor de la Moscova. A devenit o bază pentru propaganda antititoistă[186] şi au fost mobilizate toate mijloacele de informare în masă, în special presa şi radioul, dar nu au fost neglijați nici alți vectori de imagine, cum au fost literatura, arta şi cinematografia. Ion Rațiu, referindu-se, peste ani, la acea epocă, nota: „Când a izbucnit conflictul dintre Tito şi Stalin, Bucureştii s-au declarat de la bun început de partea Moscovei. Redacția ziarului *Pentru pace trainică, pentru democrație populară*, organ al Biroului Informativ al partidelor comuniste şi muncitoreşti, a cărui principală sarcină era combaterea «titoismului», a fost stabilită în capitala României. Violența de limbaj împotriva «călăului» de la Belgrad din presa românească depăşea tot ce se publica în celelalte țări de democrație populară, egalând-o doar pe cea sovietică. Placarde înfățişând pe Tito în mână cu un satâr din care picura sânge împânzeau zidurile. Această propagandă stridentă viza uneori ridicolul, dar marele public nu avea de unde-l afla. La Radio Bucureşti textele antititoiste trebuiau să capete nenumărate vize înainte de a fi citite la

[183] *Ibidem*.
[184] La 1 iulie 1948, Radiodifuziunea a reprodus un articol din „Scânteia" semnat de Leonte Răutu, în Arhiva Societății Române de Radiodifuziune [în continuare A.S.S.R]., dosar „emisiuni diverse", 1-15 iulie 1948, Ştiri difuzate la 1 iulie 1948, f. 2.
[185] *Ibidem*.
[186] Dr. Mircea Rusnac, *Procesul intentat liderilor sârbi „titoişti" (1950) şi implicațiile sale*, în Revista Agero, online,http://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/ISTORIE/Procesul%20intentat%20liderilor%20sarbi%20titoisti%20si%20implicatiile%20sale%20de%20Mircea%20Rusnac.htm, accesat la 23 noiembrie 2011, ora 20.00.

microfon, pentru ca nu cumva să se strecoare vreo greşeală ideologică şi politică."[187]

Scopul urmărit de liderii români în propaganda anti Tito urmărea cel puțin două obiective. Pe de o parte, lupta prin orice mijloace pentru subminarea comuniştilor iugoslavi, iar pe de alta, se urmărea prevenirea contaminării populației româneşti cu ideile promovate de Tito în construirea socialismului. Plenarele restrânse sau lărgite ale Biroului Politic şi ale Prezidiului Comitetului Central, convocate în legătură cu „dosarul iugoslav", asigurau cadrul pentru analize, acuzații şi măsuri.

După aproape un an şi jumătate de la producerea schismei şi într-o perioadă de creştere a tensiunilor politico-diplomatice dintre România şi Iugoslavia, liderii comunişti de la Bucureşti au analizat, în cadrul şedinței Biroului Informativ al P.C.R., rezultatele privind acțiunile organizate de partid împotriva „bandei titoiste de spioni şi asasini" care îşi desfăşurau activitatea în R.P.R. şi măsurile luate la frontiera româno-iugoslavă[188]. În raportul prezentat Biroului Informativ se preciza că „Rezoluția Biroului Informativ a fost prelucrată în toate organizațiile de partid şi de masă. Conținutul acestei Rezoluții a devenit un bun al oamenilor muncii din R.P.R. *Întreaga muncă* politico-ideologică din țara noastră a fost împletită cu lupta pentru demascarea şi zdrobirea bandei fasciste-titoiste, toate acțiunile şi manifestările noastre au constituit o mărturie a hotărârii de luptă şi a urii împotriva acestor mârşavi trădători şi spioni. Lupta pentru construirea socialismului, pentru apărarea păcii, condusă de Partidul Muncitoresc Român, a fost permanent şi orgA.N.I.C. legată cu lupta împotriva bandei fasciste de asasini a lui Tito şi a agenților săi"[189]. Reiese faptul că, în opinia conducătorilor comunişti, principala problemă a societății româneşti devenise lupta împotriva regimului politic din țara vecină, nu mai avea de rezolvat probleme economice şi sociale, iar oamenii nu mai aveau alte preocupări în activitatea cotidiană.

Mijloacele prin care se realiza propaganda desfăşurată de liderii de la Bucureşti împotriva regimului Tito au fost diversificate. Cel mai des utilizate au fost mijloacele de comunicare în masă, în special, ziarele şi radioul, literatura, arta etc., dar şi cele specific intoxicării, manipulării şi dezinformării; preferatele din acest arsenal erau tipăriturile, afişul şi discursul public („munca de propagandă şi agitație")[190].

Semnalul luptei împotriva lui Tito, utilizând presa, l-a dat, pentru România, însuşi liderul partidului comunist, Gheorghiu Dej, care a semnat articolul de fond în primul număr al ziarului oficial al PMR - „Lupta de clasă".

[187] *Ibidem*.
[188] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, ff. 1-14.
[189] *Ibidem*, f. 2.
[190] *Ibidem*, Relații externe, dosar nr. 28, 1950, f. 34.

Grațian Cormos face o excelentă analiză a evoluției limbajului şi a mesajului subliminal pe care revista partidului trebuia să îl imprime în mentalul colectiv pentru ca, la nevoie, opinia publică să poată reacționa la comanda liderilor comunişti. Acesta sesizează faptul că, pe întreg anul 1948, în oficiosul PMR, clişeul care va fi emblematic - „călăul Tito" - pentru liderul de la Belgrad, încă nu va fi laitmotiv. Acest clişeu nu avea încă statut operațional şi ar fi părut probabil extrem de deplasat[191]. Limbajul acestor articole este acuzator, dar nici pe departe atât de virulent cum va deveni mai târziu.

Odată cu apariția primului număr al „Luptei de clasă'', din 1949, discursul oficial reflectat în paginile oficiosului partidului ncomunist devine mult mai tranşant. „Clica naționalistă trădătoare din Iugoslavia"[192] este incriminată pentru că proclamă dispariția luptei de clasă în socialism şi astfel regimul democrației populare degenerează într-o republică burgheză. Acum nu mai e vorba de un alt fel de socialism, fie el şi original, distincția dintre cele două sisteme este netă. Începând cu numărul din octombrie al revistei, s-a declanşat instrumentarea mitului conspirației. După ce se elogiază aportul U.R.S.S. la scoaterea țării noastre din „circuitul mondial al capitalului monopolist", la capitolul Iugoslavia aflăm că „trădarea clicii titoiste, care a reuşit să se furişeze la conducerea Partidului Comunist Iugoslav, a lipsit poporul de roadele victoriei Armatei Sovietice asupra hitlerismului"[193].

Ideea complotului este sugerată pertinent de utilizarea unor cuvinte ca: trădare şi a se furişa. Întrucât nu putea fi acceptată ideea unui comunism original, capabil să se opună directivelor Moscovei, singura concluzie verosimilă, care se impunea de la sine, era pătrunderea unor elemente subversive în cadrul Partidului Comunist Iugoslav, în scopul de a-l submina din interior, deturnându-l de la finalitatea sa inițială. Figura lui Tito apărea demonizată: el juca rolul abject de Iuda-Tito, înfigând cuțitul în spatele partizanilor greci. În pasajele următoare revenea formularea „clica lui Tito", cumpărată de americani, alături de sintagme ca „Tito şi acoliții săi" sau „călăii Tito-Rankovici", cu ajutorul cărora se potența mitul conspirației. Complotul era regizat de o şcoală masonică, care avea ca principale mijloace „asasinatul, trădarea, spionajul şi provocarea, cu scopul de a asigura cu ajutorul unui nou măcel mondial dominația imperialismului american asupra lumii întregi"[194]. S-a construit un trecut odios al dictatorului Tito, în scopul de a justifica atitudinea deviaționistă printr-o raportare la origini dubioase. Instrumentarea acelor rădăcini conspirative era în deplin acord cu pozițiile ideologice ale Moscovei: ruptura lui

[191] Grațian Cormos, *Imaginea lui Tito in „Lupta de clasă*, on line, http://www.phantasma.ro/caiete/ caiete/caiete7/40.html, accesat la 20 septembrie 2011, ora 13.00.
[192] *Ibidem*.
[193] *Ibidem*.
[194] *Ibidem*.

Tito nu era un accident, ci mai degrabă un act previzibil dacă se are în vedere trecutul mistificat al mareşalului.

O analiză pe marginea articolelor care au apărut în ziarul „Scînteia" din perioada iulie-septembrie 1951, arată că imaginea lui Tito se structurează în jurul unor reprezentări strict antagonice, fără nuanțe, axate pe dihotomia *„Bine-Rău"*. În acest sens, liderii iugoslavi în frunte cu Tito erau calificați cu noțiuni care în reprezentările sociale au puternice conotații negative şi persistă în memoria colectivă: „banda fascistă de la Belgrad"[195]; „Bandiții titoişti au transformat Iugoslavia într-o colonie a imperialiştilor americano-englezi"[196] sau „Creşte mizeria maselor în împărăția fascistă a lui Iuda-Tito"[197]. În partea a doua a articolului menționat numărul cuvintelor cu puternice conotații negative se dublează şi au accente mai intense: „Provocatorii fascişti s-au cocoțat ilegal la putere; fasciştii de la Belgrad execută orbeşte ordinele imperialiştilor, banda de la Belgrad şi stăpânii ei au încheiat un acord economic"[198]. Principalul motiv era că liderii belgrădeni se aflau de cealaltă parte a baricadei, ei putând fi astfel identificați ca duşmani ai ideologiei sovietice unice şi infailibile. Alăturarea unor termeni, în aparență contradictorii, nu putea să creeze la nivel mental nici un dezacord, într-un moment în care sistemul devenise atât de puternic, încât era capabil să-şi dizolve contradicțiile, monopolizând criteriile de validare ale discursului. Tocmai de aceea, trecerea „clicii titoiste" de la socialism la naționalism burghez, iar mai apoi la fascism, nu trebuie să trezească indignarea unui cititor avizat. Acest amalgam de proiecții negative constituia, cu siguranță, cea mai potrivită soluție oferită de ideologie pentru descalificarea rebelilor.

Faptul că liderii comunişti de la Bucureşti acordau o atenție deosebită presei scrise reiese şi din faptul că, periodic, erau analizate atât conținutul cât şi tematica pentru fiecare publicație ce apărea în România. Astfel, în una dintre aceste „analize" pentru luna iunie 1950, se arata că în „România Liberă" erau publicate şapte articole semnate de lideri autohtoni şi şase preluate din presa sovietică, în „Scînteia tineretului" -13 articole, „Viața Sindicală" avea numărul cel mai mare de articole dintre toate ziarele-19, iar cele mai puține erau în paginile „Universului", cu trei semnate de autori autohtoni şi patru traduceri din alte ziare care apăreau la Moscova şi în capitalele statelor satelit. În paginile acestui jurnal semna şi Todor Jivkov, la acea dată doar secretar al CC al PC Bulgar. Atrage atenția că titlurile articolelor sunt variațiuni pe aceeași temă care nu informează ci manipulează: „Tito aţâțător de război"; „Sălbatica teroare titoistă declanşată împotriva minorităților naționale"; „Armata iugoslavă în mâinile imperialiştilor anglo-americani" etc.[199] La nivelul organelor de partid, pe

[195] „Scânteia", Anul XX, Nr. 2085, Sâmbătă, 7 iulie 1951.
[196] „Scânteia", Anul XX, Nr. 2099, Marți, 24 iulie 1951.
[197] „Scânteia", Anul XX, Nr. 2100, Vineri, 25 iulie 1951.
[198] „Scânteia", Anul XX, Nr. 2102, Vineri, 27 iulie 1951.
[199] *Ibidem*, Propagandă şi Agitație, dosar nr. 76, 1950, f. 21.

linie ierarhică, au fost alcătuite „Planuri de muncă" în lupta cu regimul titoist. Astfel, la nivelul Secției de propagandă şi agitație al CC al PMR s-a întocmit, în iulie 1950, un „Plan de muncă privitor la intensificarea muncii de propagandă şi agitație împotriva fasciştilor titoişti". Potrivit acestui plan, pentru următorii doi ani, în fiecare ziar central trebuia să apară cel puțin un articol, iar la nivelul întregii prese cu acoperire națională trebuiau, zilnic, să apară 30 de titluri[200].

Oraşele şi satele României au fost împânzite cu broşuri şi alte tipuri de tipărituri care preluau prin titluri temele preferate ale ziarelor care apăreau în România. Fiecare editură avea un plan editorial şi tirajele aferente. Potrivit unei analize efectuate în structurile centrale ale PMR, de la apariția schismei şi până la 30 noiembrie 1949, s-au tipărit un număr de 375.500 de broşuri pentru a populariza hotărârile Cominformului şi ale partidelor comuniste antrenate în lupta contra regimului Tito[201].

Editura PMR trebuia să tipărească, în lunile 1 iulie-31 decembrie 1950, patru broşuri de propagandă antitoistă în 50.000 de exemplare şi o broşură destinată „Școlilor serale de partid" în 80.000 de exemplare, iar broşura „Cine ațâță la război" probabil destinată militarilor, în 50.000 de exemplare[202]. La aceste tipărituri propagandistice s-au adăugat altele, editate în decembrie şi ianuarie 1951, (materialele consfătuirii Biroului Informativ, articolele tovarăşilor Molotov, Malencov, Iudin, Rossi, Poptomov, Popivoda, Golubovici etc.), în 283.000 de exemplare. În februarie au fost tipărite alte 35.000 de broşuri: „a tov. Pospelov, Görö, Cogniot etc."[203] Se poate lesne vedea ce costuri uriaşe în resurse materiale şi umane necesita acest război imagologic cu rezultate mai mult decât modeste dacă avem în vedere că partidul comunist a trebuit să ducă şi o acerbă acțiune de reprimare socială a tuturor cetățenilor considerați „unelte ale imperialismului" sau „vânduți regimului Tito".

Editura P.M.R. a creat în această perioadă o secțiune specială pentru editarea de broşuri şi cărți în limba sârbă. Aici au fost editate în primul rând documentele Biroului Informativ în legătură cu lupta împotriva „clicii fasciste a lui Tito. Au fost editate 44 de broşuri într-un tiraj de 110.000 exemplare pentru populația sârbă din R.P.R. A fost de asemeni editat un Almanah în limba sârbă într-un tiraj de 4.500 de exemplare[204]. La această uriaşă cantitate de maculatură se adăuga şi „Carnetul Agitatorului", un fel de ghid-instrument de îndoctrinare, editat regulat în limba sârbă într-un tiraj de 1000 de exemplare. La aceste materiale propagandistice se adăugau „Apelurile şi tezele

[200] *Ibidem*, f. 52.
[201] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Relații externe, dosar nr. 28, 1950, f. 61.
[202] *Ibidem*, f. 212.
[203] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, f. 11.
[204] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, f. 6.

P.M.R., gazetele, fotogazetele, afişele şi lozincile, tipărite în limba sârbă constituie un sprijin în lupta împotriva lui Tito"[205].

Radioul, deşi nu avea acoperire pentru întreg spațiul românesc a fost supralicitat, în acest tip de război imagologic. În septembrie 1949, emisiunile în limba sârbo-croată ale posturilor de radio din Moscova şi din celelalte capitale comuniste către Iugoslavia însumau 105 ore pe zi, iar o „stație a emigranților revoluționari iugoslavi" a început să opereze pe aceeaşi lungime de undă cu Radio Belgrad[206]. Pentru a intensifica şi diversifica arsenalul utilizat în scop de intoxicare a populației în legătură cu evenimentele în desfăşurare din raporturile sovieto-iugoslave, cu precădere în Banat, au fost deschise noi cămine culturale, care, ca şi cele vechi, sunt înzestrate cu biblioteci în care erau înghesuite tipăriturile de propagandă editate de „Editura Politică", aparate de radio şi de proiecție. În căminele culturale sunt organizate conferințe săptămânale, mai cu seamă în baza materialelor din revista „Îndrumătorul cultural", care apărea, la sfârşitul anului 1949, în limba sârbă în 2000 exemplare[207]. Conferințele propagandiştilor veniți de la Centru sau ale celor din localitate erau însoțite de aşa-zise programe artistice în cadrul cărora „se execută cântece şi jocuri sovietice, româneşti, sârbeşti şi ungureşti."[208] În regiunile de frontieră şi mai cu seamă în satele sârbeşti erau trimise regulat caravane cinematografice cu jurnale şi titluri în limba sârbă. Postul de radio „România Liberă" şi radio Timişoara aveau zilnic, în această perioadă două emisiuni în limba sârbă.

Încorsetat în ideologia sovietică şi în tensionatele relații dintre Est şi Vest, discursul comunist a căutat o formă de propagandă fină şi pe înțelesul maselor.

În acest demers, desenul satiric s-a dovedit a fi, nu doar un instrument util, ci mai ales unul subtil, de manipulare a celor mulți, de vreme ce avea acces la emoțiile, sentimentele şi prejudecățile populației. Grafica ideologizată şi-a jucat, astfel, rolul ei, bine stabilit, în lupta dintre Binele comunist, întruchipat de Stalin şi URSS, şi Răul titoist, întruchipat de regimul de la Belgrad. Textul însoțit de imagini simplificate Capăta mai multă forță în reprezentările sociale ale unei colectivități umane. Un text prin care liderul comunist era etichetat ca fiind vândut imperialismului anglo-american este mult mai sugestiv dacă este însoțit şi de imagini caricaturizate aşa cum sunt imaginile alăturate[209].

[205] *Ibidem*.
[206] Mircea Rusnac, *Procesul liderilor sîrbi „titoişti" şi implicațiile sale*, http://www.banaterra.eu/romana/node/2825, accesat la data de 4 februarie 2013, ora 10.00.
[207] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, f. 11.
[208] *Ibidem*.
[209] *Războiul Caricaturilor*, în Historia.ro, on line http://www.historia.ro/galerii-foto/ razboiul-caricaturilor, accesat la 23 octombrie 2011, ora 20.00.

Propaganda şi dezinformarea au fost utilizate de liderii de la Bucureşti şi pentru a crea un cadru propice de justificare a acțiunilor de represiune pe care le-a organizat în această perioadă împotriva duşmanilor politici sau închipuiți. În documentele elaborate de conducerea centrală a PMR la începutul anului 1950, se puteau găsi indicii pentru acțiunile de reprimare care au urmat împotriva populației sârbo-croate din Banat.

În opinia liderilor comunişti „încă în timpul războiului şi în primii ani de după război, Tito şi Rancovici, bazându-se pe elemente duşmănoase Republicii Populare Române: chiaburi, dragişti, legionari, hitlerişti, şovinişti români şi unguri, agenți ai Vaticanului, speculanți, ofițeri deblocați etc., au organizat în aceste județe o rețea de agenturi de spionaj în slujba puterilor imperialiste şi aţâţând cu fățărnicie sentimentele naționale, desfăşoară o activitate criminală îndeosebi în rândurile populației sârbo-croate şi îndeosebi în regiunea de graniță”[210]. Din acest moment era suficient doar o delațiune sau un articol apărut în presa de partid sau aservită partidului pentru a se declanşa procese, condamnări pe bandă rulantă şi chiar asasinate.

Vânătoarea, condamnarea şi deportarea titoiştilor în Bărăgan

Ampla acțiune de reprimare a tuturor celor care se opuneau politicii partidului a fost minuțios pregătită din punct de vedere juridic şi organizatoric. O serie de legi şi acte normative au fost adoptate pentru a putea fi judecați şi condamnați toți cei considerați prieteni ai „clicii fasciste” a lui Tito. Astfel, în ianuarie 1949, a fost adoptată de către Marea Adunare Națională Legea nr.16, care va fi utilizată ca instrument în procesele ce se vor intenta tuturor „trădătorilor”. Astfel, în chiar primul articol al legii, se prevedea că sunt pedepsite cu moartea următoarele crime: „a) Trădarea de patrie, trecerea în slujba duşmanului şi aducerea de prejudicii puterii de Stat; b) Procurarea şi

[210] A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, f. 3.

transmiterea către o putere străină sau dușmană a Statului, a unor secrete de Stat; c) Uneltirea în orice mod împotriva securității interne sau externe a R.P.R.”[211].

Pentru ca această lege să poată fi aplicată, partidul şi-a creat şi instrumentul prin care avea să efectueze vânătoarea de „trădători şi titoişti” şi, la 7 februarie, a apărut Legea nr. 110, prin care au fost înființate trupele de securitate. Aceste legi au fost completate cu o serie de decrete ale guvernului, acele celebre HCM-uri: H.C.M. 200/1950, H.C.M. 326/1950, H.C.M. 1154/26 octombrie 1950, H.C.M. 344/15 martie 1951.

Teohari Georgescu, ministrul afacerilor interne, printr-o adresă, propunea guvernului modificarea şi completarea art. 6 al H.C.M. 1154 din 26 octombrie 1950 cu un nou articol care prevedea: „Ministrul Afacerilor Interne va putea, pe cale de decizie, să dispună mutarea din centrele aglomerate a oricăror persoane care nu-şi justifică prezența în aceste centre, precum şi mutarea din orice localitate a persoanelor care, prin manifestările față de poporul muncitor, dăunează construirii socialismului în Republica Populară Română. Celor mutați li se va stabili domiciliu obligator în orice localitate”[212]. Documentul este semnat de Teohari Georgescu, Iosif Chişinevschi, Vasile Luca, Ana Pauker, Gheorghe Gheorghiu-Dej şi Dumitru Coliu.

Potrivit unor specialişti semnalul de începere a acțiunii de reprimare a „bandelor titoiste” a fost dat printr-un articol publicat în data de 23 august 1949, în ziarul „Scânteia”, care informa că, în noaptea de 16 spre 17 iulie, doi funcționari ai Ambasadei Iugoslave, Boşco Lațici şi Nicola Medici, au fost surprinşi în Bucureşti aruncând „fițuici de propagandă murdară fascistă şi de atâțare împotriva regimului de democrație populară din R.P.R.”[213]. Utilizând tehnicile speciale de propagandă aceştia au fost definiți ca „agenți ai „călăului Rankovici” ceea ce, în limbaj codificat, însemna agenți ai serviciilor speciale iugoslave. S-a declanşat o uriaşă operație de intimidare, deportare şi judecare a tuturor celor bănuiți sau dovediți a avea legături cu Iugoslavia care va culmina cu deportări în masă şi un proces de răsunet. Deportările în Bărăgan au fost o altă fațetă a acestui *război rece* între comunişti: o Siberie în variantă românească[214]. Evacuarea suspecților din zona de frontieră cu Iugoslavia a fost gândită şi organizată de autoritățile comuniste cu peste un an şi jumătate înainte de începerea operațiunii propriu-zise, respectiv în noaptea de 18 spre 19 iunie 1951.

Comandamentul trupelor M.A.I. a discutat, în ziua de 30 ianuarie 1950, lista suspecților ce trebuiau evacuați şi s-a adoptat un plan de acțiune pentru

[211] Legea nr 16, art 1., publicată în „MONITORUL OFICIAL” nr. 12 din 15 ianuarie 1949.
[212] Apud Silviu Sarafolean, *Deportările în Bărăgan. Cauze şi consecinte*, în „Analele Sighet 7: Anii 1949-1953. Mecanismele terorii”, on line, http://memorialsighet.ro/index.php?option=com_content &view=article&id=1107%3Aanalele-sighet-7-anii-1949-1953-mecanismele-terorii&catid=59%3 Ao-carte-pe-zi&Itemid=167&lang=ro, accesat la 12 noiembrie 2011, ora 23.00.
[213] Mircea Rusnac, *op. cit*., în *loc. cit*.
[214] Silviu Sarafolean ed., *Deportații în Bărăgan, 1951-1956* , Editura Mirton, Timişoara, 2001; Rafael Mirciov, *Lagărul deportării: Pagini din lagărul Bărăganului, 1951-1956*, Editura Mirton, Timişoara, 2001; M. Chiriţoiu, *Între David şi Goliath*, p. 247-248.

aducerea la îndeplinire a sarcinilor stabilite pe linie de partid[215]. La această şedinţă au participat: General Locot. Drăgănescu Victor, Comandantul Trupelor M.A.I.; Generalul Locot. Cristescu Pavel, Director General a Miliției; Generalul Locot. Comişel Pantelimon, Comandantul Trupelor Grăniceri; Colonelul Filoteanu Gheorghe, Subşeful de Stat Major al C.Tr.M.A.I.; Colonel David Gheorghe şi alți responsabili din aparatul de represiune comunist. Analizând informațiile provenite de la organele de miliție şi de la proprii informatori participanții la şedință, ajungeau la concluzia că în perimetrul delimitat de frontiera cu Iugoslavia şi şapte km în adâncimea teritoriului național erau, în urma centralizărilor făcute la data de 1 iulie 1949, în evidența sa, ca suspecți, 800 indivizi, care împreună cu membrii lor de familie totalizau circa 4.500 persoane[216].

Analiza acestui document arată arbitrariul măsurilor adoptate de organele de partid şi administrația statului în această luptă cu „bandele titoiste". Comandantul Trupelor M.A.I. constata că între cifra oficială înaintată de organele de miliție (800 de indivizi care ajungeau la 4.500 cu familiile) şi cea furnizată de structurile sale de contrainformații (225 care împreună cu membrii lor de familie totalizează 732 persoane) era o diferență notabilă în ceea ce priveşte numărul de suspecți care prezintă un pericol imediat în zona de şapte km de la frontiera cu Iugoslavia. Se constată că doi din trei cetățeni considerați a fi suspecți de „crime" contra statului erau „complet nevinovați".

La această consfătuire au hotărât ca periodic să fie înaintate tabele cu suspecți, iar zona să fie mărită de la şapte la 25 de km. Aceste tabele erau întocmite de organele de miliție şi securitate dar se recomanda „şi avizul discret al organizațiilor de partid respective"[217]. Despre modul cum a funcționat delațiunea în aceste împrejurări, Miodrag Milin şi Ljubomir Stepanov afirmau că: „în procesele publice înscenate la Timişoara şi în alte părți, vecinul îl învinuieşte pe vecin că e trădător al statului şi al poporului, vândut imperialismului şi merită, deci, condamnarea exemplară la moarte.

Românii au, totuşi, un adevărat simț al măsurii: nu vor permite ca sârbii să fie exterminați în acest mod, ci aceia care au deranjat într-o ocazie sau alta vor fi pedepsiți şi închişi sub învinuirea general valabilă de titoişti. E o lozincă înspăimântătoare care a funcționat în slujba desfiinţării bazei vieții populare în sate: aproape toți învățătorii şi localnicii mai de vază erau speriați cu această vânătoare de vrăjitoare"[218]. Aceste liste întocmite de organele represive ale statului român vor fi utilizate în ceea ce istoriografia românească avea să definească drept procesul titoismului în România[219], care s-a desfăşurat timp de

[215] Arhiva Serviciului Român de Informații, fond documentar, dosar 10090. ff. 18-20.
[216] *Ibidem*, f. 18.
[217] *Ibidem*.
[218] Miodrag Milin şi Ljubomir Stepanov, *Sârbii din România în golgota Bărăganului*, Uniunea Sârbilor din România, Timişoara, 2003, on line http://www.cenad.ro/biblioteca/sarbii_din_romania _in_golgota_baraganului.pdf, accesat la 20 august 2011, ora 22.00.
[219] Gh. Buzatu, *Procesul „titoiştilor",* în **„***Document***".** Buletinul Arhivelor Militare Române, Bucureşti, II, 1999, nr. 1, p. 48-49; Mircea Chiriţoiu, *op. cit*., pp. 140-145.

trei zile în Bucureşti, în perioada 1-3 august 1950. Completul de judecată a fost prezidat, din nou, de celebrul general-maior magistrat Alexandru Petrescu, fost criminal de război, reabilitat prin condamnarea la închisoare grea pe viață a lui Iuliu Maniu şi care a pronunțat, de-a lungul carierei sale, cele mai dure sentințe. El era secondat de colonelul magistrat Gheorghe Stavrică, colonelul Louis Toescu, locotenent-colonelul Ion Zănescu şi locotenent-colonelul Pogrion Popescu. În fața acestor juraţi au compărut un număr de 12 persoane:

1. Todorov Milos, fost medic la Vaslui;
2. Bosco Laţici, învățător şi fost locțiitor al ataşatului de presă al ambasadei iugoslave din Bucureşti;
3. Medici Nicola, sublocotenent în U.D.B. şi fost radiotelegrafist la ambasada din Bucureşti;
4. Adamov Milorad, fost director al morilor de stat din Chichinda;
5. Basler Djuro, inginer, fost şef de serviciu la Centrala petroliferă „Muntenia”;
6. Petrov Jiva, fost monteur de tractoare;
7. Peiovici Angelco, fost învățător suplinitor;
8. Stanoievici Bojidar, fost ajustor mecA.N.I.C., Timişoara;
9. Silin Miladin, fost învățător;
10. Radosavlievici Svetomir, fost fierar;
11. Milutinovici Nicola, fost funcționar la Cooperativa de consum din Timişoara;
12. Nedici Vidosa, fostă funcționară.”[220]

Actul de acuzare era în sensul propagandei politice şi al discursului public al elitei comuniste din România şi nu a permis avocaților prea mult spațiu de manevră. Aceşti oameni au fost învinuiți pentru „activitatea criminală, „activități de spionaj”, „încercarea imperialiştilor de a alipi Banatul românesc Jugoslaviei”, „subminarea regimului nostru democratic”, „împiedicarea construcției socialismului în țara noastră”, „răspândirea de material subversiv”, „apartenența la agentura clicii fasciste Tito-Rancovici” etc.[221] Sub tortură şi presiune psihică, acuzați au „recunoscut” toate aceste acuzații şi, în ziua de 7 august 1950, a fost pronunțată sentința. La aceste rezultate se ajungea prin utilizarea împotriva celor arestați a tot felul de metode de constrângere, atât fizice, cât mai ales psihice, de măcinare a voinței si rezistenței lor. Ei erau forțați, astfel, să semneze declarațiile redactate de anchetatori, urmând ca la interogatoriul luat de tribunal să nu facă altceva decât să le repete, după ce le învățaseră pe dinafară. În aceste condiții, un proces de tip stalinist nu mai reprezenta decât o simplă formalitate, necesară pronunțării unor sentințe aspre de condamnare, gata pregătite dinainte.

Relevant asupra modului cum s-au obținut aceste recunoaşteri de vină este ultimul cuvântul rostit de Nicola Medici în fața completului de judecată: „D-le Preşedinte admit că a fost greşit ceea ce am făcut. Eu cer de aceea Curții Militare să mă judece conform legii. Eu cer de aceea ca, după ce-mi voi termina

[220] Mircea Rusnac, *op., cit.*, în *loc., cit*.
[221] Miodrag Milin şi Ljubomir Stepanov, *op. cit.*, în *loc. cit.*

sentința ce-mi va fi dictată, să mi se permită să lupt împotriva trădătorilor fascişti, împotriva trădătorilor clasei muncitoare din Iugoslavia, trădători ai clasei muncitoare din întreaga lume, trădători ai proletariatului internațional – clica fascistă a lui Tito"[222]. În declarațiile date anterior în fața completului s-a străduit să demonstreze că Ambasada Iugoslavă era un cuib de spionaj al agenților aflați în slujba clicii fasciste a lui Tito. Nu este surprinzător că a fost condamnat doar la trei ani de închisoare corecțională. Se făcea propagandă şi manipularea opiniei publice chiar şi prin asemenea mijloace cinice. De altfel, ziarul „Scînteia'' relatând despre încheierea procesului şi sentințele acordate celor judecați titra: „Trădătorii şi spionii titoişti şi-au primit pedeapsa!"[223]

Ceilalți acuzați au fost condamnați după faptele care le-au fost puse în rechizitoriu şi „recunoscute" în parte. Nicola Milutinovici şi Vidosava Nedici au fost condamnați la moarte, Milos Todorov, Bojidar Stanoievici şi Bosco Lațici la închisoare pe viață, Miladin Silin, Angelco Peiovici şi Milorad Adamov la 25 de ani de temniță grea şi interzicerea drepturilor cetățeneşti, Jiva Petrovici la 15 ani, Svetomir Radosavievici la 12 ani[224]. După acest proces a urmat judecarea, în cursul anilor 1950 şi 1951, a altor „grupe de trădători" pentru „crima de trădare a statului", „îndemn la crimă de înaltă trădare" şi „infracțiunea de răspândire a publicațiilor interzise". În jur de o sută de sârbi de vază au fost condamnați la ani grei de închisoare. Printre ei s-au aflat şi Bora Petrov, Milan Nicolici, Steva Petrov, Ivan Stamoran, Gioca Cnejev, Sima Ianosev, Borislav Conici, Ioța Sapungin, Milutin Sepețan, Milutin Adnagi, Mladen Ilin, Costa Peici, Borislav Lala Dobrin[225]. Sub incidența unor astfel de procese au intrat şi o parte dintre militarii armatei române care au fost acuzați de sabotare a construcțiilor de fortificații de pe granița de vest sau pentru alte vinovății inventate. Dovadă că ofițerii judecați şi condamnați la închisoare pentru sabotaj în procesul desfăşurat la Tribunalul Suprem-Colegiul Militar, la 19 decembrie 1953, au fost grațiați prin Decret al M.A.N., semnat de Mihail Sadoveanu[226]. Numărul celor arestați de securitate în această perioadă de vânătoare de titoişti a crescut de la un an la altul. Astfel, dacă în 1950 au fost arestați 6.635 de oameni sub diferite învinuiri, în anul următor numărul s-a ridicat la 19.235, ca în 1952 să ajungă la 24.826.[227]

În primăvara anului 1951, a fost întețită propaganda antititoistă în presă şi în cadrul organizațiilor de partid, cu scopul de a se crea o psihoză de nesiguranță în rândul populației. Concomitent, au fost efectuate şi verificările în teren pentru identificarea persoanelor „suspecte", conform listelor întocmite. La încheierea acestui proces, la 26 octombrie 1950, Consiliul de Miniştri a dat un decret cu nr 1154/1950, prin care a fost aprobat planul de deportare sau internare în domiciliu obligatoriu a tuturor acestor „elemente duşmănoase cu factor ridicat de risc" –

[222] Mircea Chirițoiu, *op., cit.*, p. 145.
[223] „Scânteia", nr. 1.806 din 8 august 1950.
[224] Mircea Rusnac, *op. cit.*, în *loc. cit*; Mircea Chirițoiu, *op. cit.*, p. 145.
[225] Miodrag Milin și Ljubomir Stepanov, *op. cit.*, în *loc. cit.*
[226] Mircea Chirițoiu, *op., cit.*, p. 146.
[227] Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Dosar 9572, vol. 61, f.1.

„elemente”, aşa li se spunea oamenilor. Totul, pentru „curățarea” zonei de influență cu Iugoslavia titoistă.

Potrivit unor cercetări recente, categoriile de cetățeni supuşi deportărilor erau cuprinşi în trei mari grupe[228]. Din prima făceau parte cetățenii statelor occidentale „imperialiste” şi-ai Iugoslaviei, funcționari epurați, militari deblocați, liber-profesionişti, ca de pildă avocați. A doua categorie, cea mai numeroasă de fapt, este constituită din cetățeni originari din Basarabia şi Bucovina de Nord (stabiliți în România, după 1 iunie 1940), din cetățeni de origine macedoneană, elemente care au făcut parte din S.S., din grupul etnic german, simpatizanți ai lui Tito (titoişti), rudele celor fugiți din țară şi ai celor care au ținut legătura cu cei ce organizează rezistența armată în munți, chiaburi, cârciumari, foşti comercianți ce au avut legături cu străinătatea, foşti industriaşi şi moşieri. Aceştia trebuiau să părăsească zona în maxim 24 de ore şi să fie supravegheați până la punctele de dislocare pe întreaga durată a deplasării. În sfârşit, a treia categorie, ce trebuia să părăsească zona, individual, în 24 de ore, era formată din elemente ce avuseseră la activ o condamnare pentru o infracțiune politică sau trecerea frauduloasă a frontierei, pentru o infracțiune de drept comun gravă, ca sabotajul economic, delapidarea sau tâlhăria. Cu toate că documentul citat specifica „se vor disloca numai persoanele prevăzute în tabelele verificate în teren”, suficienți cetățeni au fost totuşi deportați în ciuda faptului că nu întruneau condițiile de încadrare în vreuna din cele trei categorii. Explicația constă în abuzurile săvârşite la întocmirea listelor, precum şi în excesul de zel dovedit de unii reprezentanți ai autorităților locale. Operațiunea a fost coordonată de o Comisie Centrală, formată din cinci persoane: Alexandru Drăghici, Marin Jianu, general Mihail Burcă, general lt. de miliție Pavel Cristescu şi general maior de securitate Vladimir Mazuru[229].

Au fost deportați bănățeni (fie ei români, şvabi, bulgari sau unguri), sârbi bănuiți de simpatii titoiste, basarabeni şi bucovineni fugiți de „raiul” sovietic, aromâni pripăşiți pe aici şi care prinseseră o anume stare, inşi ce aveau gura prea slobodă, oameni fără avere, dar duşmăniți de vreo oficialitate care i-a trecut pe liste, foşti combatanți pe frontul de Est etc.

Pentru această acțiune au fost mobilizate efective militare formate din trupe de grăniceri, miliție şi securişti, pentru blocare, ridicare şi escortă. Au fost utilizați un număr impresionant de militari (20.106), înzestrați cu armamentul şi muniția din dotare. Numărul persoanelor deportate a fost de 40.320, respectiv 12.791 de familii. Aceştia proveneau din douăsprezece raioane ale județelor Timiş, Caraş-Severin, Mehedinți şi anume: Sânnicolaul Mare, Timişoara, Deta, Oravița, Reşița, Moldova-Nouă, Almăj, Turnu-Severin, Strehaia, Baia de Aramă, Vânju Mare, Plenița (172 de localități)[230]. Îmbarcarea familiilor s-a făcut în vagoane de

[228] Silviu Sarafolean, *op. cit.*, în *loc. cit*.
[229] *Ibidem*.
[230] *Ibidem*.

marfă, sub directa supraveghere a activiştilor, miliţienilor şi securităţii. Oamenii credeau că se îndreaptă spre Siberia, dar s-au oprit în Bărăgan[231].

Această scurtă perioadă din istoria relaţiilor româno-iugoslave demonstrează cum, două popoare care, prin tradiţie au cultivat raporturi de colaborare şi bună vecinătate, pot să fie angajate, fără voinţa lor, în procese şi fenomene patogene. Conflictele şi tensiunile, crizele şi disensiunile sunt în relaţiile internaţionale, poate, cele mai nocive fenomene şi procese pentru istoria popoarelor dar, din păcate şi ele fac parte din existenţa noastră.

[231] A se vedea, Miodrag Milin şi Ljubomir Stepanov, *op. cit*., în *loc. cit*; Silviu Sarafolean, *Mărturii despre deportarea în Bărăgan*, în Revista „22 Plus”**,** on line, http://www.revista22.ro/22-plus-nr-329-marturii-despre-deportarea-n-baragan-12053.html; Laurenţiu Ungureanu, *Deportările în Bărăgan-60 de ani de memorie*, on line http://www.historia.ro/exclusiv_web/actualitate/articol/ deportarile-baragan -60-ani-memorie accesat la 12 ianuarie 2012 ora 20.00.

ABSTRACT

The *architecture* of the international relations specific to the period of the cold war, the analysis of the politico-military and diplomatic relations within the local and regional level manifested in the second half of the XXth century constitute a constant preoccupation and not only for the academic environment. The interest towards the study of the cold war is justified by the necessity to decode and understand the main factors which determined the attitude of the international actors during that period and the valuing of the experience concerning the management of the crisis and conflict situations.

The investigation of the politico-military and diplomatic relations within the local and regional level shows that, in fact, the cold war was present in all its manifestation dimensions, as concerns both the competition between the two superpowers and the socio-political systems led by them, but also within the influence sphere. The actions of the states were strongly marked by the factors such as: the leaders' perception over the processes and phenomena which took place within the international system and their evolution, the interests promoted at the level of the state or the level of the politico-military coalition, the mentality specific to the epoch. The emancipation of Yugoslavia which escaped from the USSR strict control surprised not only the Soviet leadership and the leadership from the Moscow satellite states but also the Western world. Tito's refusal to comply with the Moscow plans concerning the appliance of a unique model of building the new society led to a great conflict between the USSR and Yugoslavia. The break between Yugoslavia and USSR created a cold war state of things in the south-eastern part of the European continent. The Yugoslavia breaking of the monolithic unity of the socialist world did not have as a reason the fact that the two leaders were not compatible, but the fact that the Yugoslav state did not follow the coalition policy projected by the Kremlin leaders in order to create a buffer region between West and East.

The period 1947-1953 is characterized by a specific dynamic as concerns the evolution of the East-West relations but also the relationships between the Soviet Union and the satellite states. It is the epoch in which there are clearly defined and designed the coalitions and the coalition policy within the European continent. The political leaders' perceptions – the leaders of the superpowers but also the leaders of the states revolving around them- counted in a great measure as concerns the evolution of the political, economic and social realities within each state and within each influence sphere on the European continent.

The rearranging of the politico-diplomatic relations between Moscow, the new hegemonic center within Europe, and the states which were introduced in its influence sphere was a very difficult process: the reaction of Yugoslavia allows us to state that the socialist camp was confronted with a cold war at a reduced scale.

In this context, the paradigm of the Romania-Yugoslavia relations may be outlined not only by means of the personal view of the political leaders of the two countries, but also by means of the way they positioned themselves towards the new hegemonic power which appeared within this part of the world at the end of the second world war. The Volume of documents *Romania-Yugoslavia Relations. Cold War between these Countries (1948-1953)* brings in the historiographical literature an important collection of documents concerning the first cold war within the socialist world, the one between Tito and Stalin, from the point of view of the politico-diplomatic Romania-Yugoslavia relations.

Romania-Yugoslavia relations were developed in the characteristic direction of the external policy of the communist regime established in Romania after 1946. During the first after war decade this was characterized by a total alignment to the Moscow external policy. The Soviet control of its satellites was exerted by means of two channels: the Soviet population living in these countries and by means of the communist party leaders.. As a consequence, the relations between Romania and Yugoslavia were marked by a series of contradictory and unforeseeable evaluations of the political persons who were the leaders of the states and governments during that period and also by the fragile evolutions as concerns the security architecture and especially the frontiers within Europe.

The bilateral relations history during the first years after the war show that Romania and Serbia, Romania and Yugoslavia in particular, emphasized rather a tendency to cooperate; the bilateral relations during the communist period began with the important transformation of the defining elements concerning the relation Bucharest-Belgrad. There was a certain animosity and tension between the two communist elites, due to the way they regarded the architecture of the frontiers between the two states and also the regional architecture, taking into account the fact that Tito viewed himself as a regional hegemonic power. This fact was in contradiction with the interests of the power of Kremlin, and also to the interests of the communist political elites from the countries placed in Yugoslavia's neighborhood which obtained the power with the help of the Red Army and Stalin.

In each country from the center and the south-eastern part of the Europe, except Yugoslavia, the communist did not obtain the power by means of the popular vote. In these conditions, they were convinced that they will not be able to practice their power, an idea supported by the diplomatic activity and the archive documents. From this point of view, Tito's distance towards Moscow was not in the advantage of the Communists governments of none of these countries. It is right that the tension between Romania and Yugoslavia during the period 1948-1954 was not only the result of the warlike and the irreconcilable nature of the relations between the two states and nations but also the result of a regional configuration based on the Stalinist attributes and on the blaming of the Yugoslav communists' actions of a political elite who did not have the popular support and who was in contradiction with the majority of the society. As a result, Romania-Yugoslavia conflict was a temporary, dependent on situation, exogenous for the

two nations construct, initiated by the leading trend imposed by Moscow, which represented for the Romanian communist elite a reality with characteristics which had to be assimilated. The relations between Romania and Yugoslavia were part of the general context in which evolved Romania's external policy during that period. It was entirely subordinated to the Soviet Union interests. The Romanian government refused the Marshall plan and R.C.P. participated in the foundation of the Informative Bureau of the Communist Workers' parties in September 1947 (Cominform).

Ignoring Stalin's directives, Tito initiated a project by means of which he intended to create a Danubian Confederation meant to include Yugoslavia and Bulgaria and later Romania. Another element which led to the increasing of the tensions between Yugoslavia and USSR was connected with Tito's intention to involve himself in the war in Greece and to establish, contrary to the soviet interests, his own hegemony in Balkan region. Stalin managed to counterbalance this tendency of the Yugoslav leader by diplomatic, political and economic means. The Yugoslav leader understood Stalin's game and reacted in a harsh manner: he ordered the isolation of the soviet counselors, he stopped the making up of mixed companies with USSR and initiated an important program meant to modernize economy. There followed contradictory discussions, with direct accuses from both parts. The Soviet representatives summoned Cominform in order to intimidate and to bring Yugoslavia to a state that he considered to be normal, namely to the condition of the faithful and totally obedient allied.

The Cominform meeting took part in the Romanian capital, in 19-28 June, without the participation of the communist leaders from Belgrad. The discussions were, in fact, a series of invectives addressed to the Yugoslavia communist leadership. They were called imperialist spies and were accused of capitalist opportunism. The Communist Party of Yugoslavia was defined as the petty bourgeois, was placed on an anti-Soviet position, betraying this way the interests of the proletarian internationalism. The leadership of the Yugoslav Communist Party was made up of nationalist elements who did not manage to understand the Marxist-Leninist ideology and Great Stalin's teachings. The break became public and within the most important governments were discussing the positions to be taken regarding the international policy. At an international level, Yugoslavia's leadership and especially Tito were in a paradoxical situation. The USSR and its satellites considered them traitors and, on the other part, the capitalist states not considered the Yugoslav government a friendly government.

In the Romanian society opinion and also in the international opinion the political evolutions at the level of bilateral relations between Romania and Yugoslavia were not understood, because, until the half part of 1948 the Romanian government had a good cooperation relationship with the domain of the international policy with the government from Belgrad. After only one day from the closing of the Cominform meetings, important leaders of the Romanian Workers' Party began the actions meant to convince the Romanian society about

the errors and the mistakes made by the Yugoslav communists in their way to the building of the socialism. This was the public position of the RWP to the YCP and a position which showed the obedience to Moscow.

The officials from Belgrad answered to these accusations of the Romanian leaders, transmitted by public discourse and newspapers, with other invectives. This is how a war of the words and warlike attitudes begins, but without surpassing acceptable limits. The newspapers from the two countries became not only a manipulation and propaganda factor, but also an instrument by means of which the communist leaders who took part in that war launched new information which were in fact misinformation. The newspaper war was just beginning but it was of no use for anybody. It was a war imposed by the Moscow leaders and was developed in order to serve USSR but with material and financial losses for both the Yugoslav people and for the Romanians. A series of hydrographic papers and other interesting works remained in a preservation or abandonment state.

During the next year this verbal war, in this dialogue of deaf people, will become almost total, because of uninviting Yugoslavia to the meeting dedicated to the foundation of the Mutual Economic Support Council which took place in 1949 on the 25th of January. On the one side the Soviet Union was interested to show to the Western part of the world that there was an alternative to the Marshall plan, and, on the other side, there was an interest to isolate and to put economic pressure on the Belgrad regime and to force it this way to give up and to accept its requirements. In this war between the leadership of the two communist parties, one from Romania and the other from Yugoslavia, there were involved citizens who were in direct opposition or not with their own government. This was the context which facilitated to decide to offer political asylum to all people who decided to leave Yugoslavia. The war between the leadership of the two communist parties had serious consequences in the diplomatic domain too. Thus, as a result of the suggestion made by the leaders of the Kremlin, the Romanian government denounced the Mutual support, assistance and friendship Treaty. The Yugoslav diplomatic staff in Bucharest and, on the other side, the Romanian representatives in Belgrad were subject to different malicious attitudes culminating with expulsion and restrictions to freely move in different regions considered sensitive for each country. Among the most unfair measures initiated by the Romanian authorities it is worth mentioning one which will lead to the deportation of the Serbian and Croat population from Banat and Baragan, a genuine human tragedy. Following the directives from Kremlin, the relations between Romania and Yugoslavia will change their course. We have to mention that, the party leadership from Bucharest had no role in initiating the tensions between Romania-Yugoslavia relations or, on the contrary, in putting an end to these tensions.

LISTA DOCUMENTELOR

1. [1948, ianuarie, 6, Belgrad]. Telegrama ambasadorului român de la Belgrad privind audiența de prezentare la mareşalul Tito.
2. [1948, martie, 31, Moscova]. Scrisoare adresată de CC al PC (b) al URSS lui Gheorghe Gheorghiu-Dej prin care se face cunoscut că Uniunea Sovietică şi-a rechemat specialiştii militari şi civili din Iugoslavia.
3. [1948, aprilie, 2, Belgrad]. Telegramă conținând instrucțiuni către ambasadorul român pentru discuții pe marginea restituirii vaselor româneşti eşuate în apele iugoslave.
4. [1948, aprilie, 12, Bucureşti]. Notă verbală a ambasadei RFPY, prin care solicită participarea unei delegații sportive la Belgrad.
5. [1948, aprilie, 19, Belgrad]. Scrisoare adresată de I.B. Tito, secretar general al CC al PCI Biroului Politic al CC al PMR, prin care informează că trimite textele scrisorilor adresate de CC al PCI către CC al PC (b) al URSS şi Biroului Politic al CC al PM Ungar.
6. [1948, mai, 11, Bucureşti]. Comunicare a M.E.N. către ambasada de la Belgrad privind bursele de recreație oferite unor studenți români de către guvernul iugoslav.
7. [1948, mai, 18, Moscova]. Scrisoare adresată de M. A. Suslov, secretar al CC al PCUS, lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, prin care propune convocarea Biroului Informativ pentru analizarea situației din Partidul Comunist din Iugoslavia.
8. [1948, iunie, 7, Belgrad]. Raportul, privind activitatea efectuată între 9-25 aprilie şi desfăşurarea expoziției de artă populară, ataşatului cultural al ambasadei române la Belgrad, Tudor Bugnariu, către Ana Pauker.
9. [1948, iunie 23, Bucureşti]. Rezoluția Consfătuirii Biroului Informativ privitoare la convenția sindicală de la Belgrad şi Consiliul Tineretului Balcanic.
10. [1948, iunie, 28,Varşovia]. Rezoluția Biroului Informativ asupra situației din PCI.
11. [1948, iunie, 29, Bucureşti]. Cuvântare rostită de Iosif Chişinevschi cu prilejul prelucrării Rezoluției Biroului Informativ.
12. [1948, iulie, 1, Belgrad]. Ambasada română informează despre reacția presei iugoslave privind rezoluția Biroului Informativ.
13. [1948, iulie, Bucureşti]. Plan privind prelucrarea în cadrul organizațiilor PMR a Rezoluției Biroului Informativ al Partidelor Comuniste asupra situației din PCI.
14. [1948, iulie, 17, Bucureşti]. Notă verbală de protest a ambasadei iugoslave privind vandalizarea vitrinei librăriei „Cărții Iugoslave" din Timişoara.
15. [1948, iulie, 17, Belgrad]. Scrisoarea unor comunişti iugoslavi către Biroul Informativ prin care îşi exprimă solidaritatea cu Rezoluția acestuia.
16. [1948, iulie, 19, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind pregătirile pentru congresul partidului comunist iugoslav.
17. [1948, iulie, 21, Bucureşti]. Notă verbală a MAE către ambasada iugoslavă în care răspunde notei transmise de aceasta privind vandalizarea vitrinei librăriei „Cărții Iugoslave".
18. [1948, iulie, 31, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă.
19. [1948, august, 24, Bucureşti]. Notă verbală a ambasadei iugoslave în care informează autoritățile române că închiderea filialei „Cărții Iugoslave" de la Timişoara este o încălcare a Convenției Culturale încheiate între cele două state, în 1947.

20. [1948, august, 24, Belgrad]. Telegramă a ambasadei care informează autoritățile române despre atitudinea ostilă a unor oficiali iugoslavi veniți la o recepție a ambasadei române.
21. [1948, august, 25, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă: emigrări, arestări, diverse etc.
22. [1948, august, Bucureşti]. Răspunsul guvernului român la nota guvernului RFPI din 25 august 1948.
23. [1948, august, 28, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române către Bucureşti în care informează de mitingurile de protest organizate la Belgrad împotriva campaniei dusă de țările socialiste față de Iugoslavia.
24. [1948, septembrie, 1, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române despre atmosfera şi reacțiile presei de la Belgrad față de campania contra Iugoslaviei
25. [1948, septembrie, 4, Bucureşti]. Informare făcută de Florica Şelmaru referitoare la discuția avută cu consilierul de presă al Ambasadei RFPI, Peceak.
26. [1948, septembrie, 8, Belgrad şi Zagreb]. Comunicate ale Agenției Taniug relatând mitingurile de protest desfăşurate în RFPI împotriva campaniei antiiugoslave.
27. [1948, septembrie, 20, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă: emigrări, arestări, diverse etc.
28. [1948, octombrie, 13, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada din Belgrad pentru a notifica autoritățile iugoslave că nu mai tolerează atitudinea ,,provocatoare" a corpului didactic, de origine iugoslavă, care activează pe teritoriul românesc şi solicită rechemarea lor de către guvernul iugoslav.
29. [1948, octombrie, 22, Belgrad]. Notă telefonică a ambasadei române despre un articol apărut în presa iugoslavă intitulat ,,Autoritățile româneşti continuă presiunile asupra minorității iugoslave".
30. [1948, octombrie, 29, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada română din Belgrad în care se solicită rezolvarea unui incident de frontieră în care grăniceri români au fost arestați de către omologii lor iugoslavi.
31. [1948, octombrie, 30, Bucureşti]. Notă informativă a Comandamentului de Grăniceri privind capturarea unui grănicer de către iugoslavi.
32. [1948, octombrie, 30, Bucureşti]. Raport al Comandamentului de Grăniceri privind treceri frauduloase peste graniță.
33. [1948, noiembrie,1, Belgrad]. Ambasada română de la Belgrad trimite o expunere a situației românilor din Iugoslavia, a modului tendențios în care autoritățile iugoslave acționează față de statul român.
34. [1948, noiembrie, 3, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind fugarii români în Iugoslavia şi intensificarea propagandei în țară că fugarii sunt rău tratați de iugoslavi.
35. [1948, noiembrie, 3, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind conținutul neprietenos al raportului politic prezentat la primul congres al Partidului Comunist din Bosnia-Herțegovina.
36. [1948, noiembrie, 7, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind emigrări, imigrări, incidente la frontieră.
37. [1948, noiembrie, 8, Bucureşti]. MAI comunică grănicerilor de la frontiera cu Iugoslavia să intensifice măsurile de supraveghere a circulației rutiere în zonă.
38. [1948, noiembrie, 10, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureştiul că guvernul iugoslav nu a răspuns unei note verbale, ci a declanşat o campanie de presă de denigrare a României.

39. [1948, noiembrie, 14, Bucureşti]. Raport al Comandamentului Grănicerilor privind incidente la frontieră: imigrări, emigrări, diverse.
40. [1948, noiembrie, 17, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de grăniceri privind situația de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări, diverse.
41. [1948, noiembrie, 20, Bucureşti]. Directivă a Comandamentului Grănicerilor către Regimentul 9 Grăniceri privind organizarea serviciului de supraveghere de la granița cu Iugoslavia.
42. [1948, decembrie, 10, Belgrad]. Adresă a ambasadorului român, Rudenco, prin care o înştiințează pe ministrul Ana Pauker de trimiterea unor materiale informative despre situația din Iugoslavia.
43. [1948, decembrie, 21, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului trupelor de grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: imigrări, diverse etc.
44. [1948, decembrie, 31, Belgrad]. Protocol româno-iugoslav şi procesul verbal al şedințelor celor două părți privind reglementarea trecerii frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice.
45. [1949, ianuarie, 4, Bucureşti]. Notă-raport elaborată de MAI privind organizarea şi reglementarea serviciului de pază la frontiera româno-iugoslavă.
46. [1949, ianuarie, 9, Belgrad]. Raport al ambasadei române privind desfăşurarea recepției organizate de aceasta cu ocazia proclamării R.P.R.
47. [1949, ianuarie, 22, Bucureşti]. Notă informativă a Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind numărul şi amplasarea trupelor de grăniceri iugoslave.
48. [1949, ianuarie, 26, Bucureşti]. Notă verbală a ambasadei iugoslave prin care protestează față de modalitatea de obstrucționare şi încălcare a Convenției Culturale dintre cele două state.
49. [1949, ianuarie, 27, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: treceri frauduloase, contrabandă, diverse etc.
50. [1949, februarie, 2, Belgrad].Telegramă a ambasadei române prin care informează Bucureştiul despre grănicerul Pălăduță Emil, reținut de iugoslavi, care doreşte să revină în țară.
51. [1949, februarie, 2, Belgrad].Telegramă a ambasadei române care informează despre nota verbală înmânată de ministrul Kardelj privind poziția Iugoslaviei față de crearea Consiliului Economic de la Moscova.
52. [1949, februarie,15, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada de la Belgrad privind punctul de vedere al Iugoslaviei față de crearea Consiliului Economic de la Moscova.
53. [1949, februarie, Bucureşti]. Rezumat întocmit pe baza rapoartelor secțiilor de Propagandă şi Agitație ale Comitetelor județene ale PMR referitoare la manifestări anticomuniste.
54. [1949, martie, 12, Belgrad]. Rapoarte privind distribuirea materialului de propagandă privind RPR.
55. [1949, martie, 31, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române prin care comunică, la Bucureşti, spicuiri din presa iugoslavă în problema relațiilor economice cu URSS.
56. [1949, aprilie, 14, Bucureşti]. Extras din procesul-verbal al şedinței Secretariatului CC al PMR în cadrul căreia conducerea de partid a fost informată despre conținutul notelor de protest adresate Guvernului RFPI referitoare la violarea spațiului aerian al României de către avioanele iugoslave şi atacarea vasului românesc *Alba Iulia* de către grănicerii iugoslavi.

57. [1949, aprilie, 18, Bucureşti]. Hotărârea Secretariatului CC al PMR asupra formării organizației emigranților politici comuniști din Jugoslavia în RPR şi asupra editării ziarului „Sub drapelul internaționalismului" în redacția lui Dusco Novacov.
58. [1949, aprilie, 18, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române conținând o informare despre articolele neprietenoase la adresa României, apărute în ziarul „Borba".
59. [1949, aprilie, 21, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada română de la Belgrad în care informează despre nota verbală transmisă către ambasada iugoslavă de la Bucureşti, despre survolarea ilegală teritoriului românesc de către avioane iugoslave.
60. [1949, aprilie, 23, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada română de la Belgrad în care informează despre nota verbală transmisă către ambasada iugoslavă de la Bucureşti, în care solicită oprirea acțiunilor dușmănoase față de România şi URSS.
61. [1949, mai 10, Bucureşti]. Scrisoare adresată de Pavel F. Iudin, redactor-şef al ziarului „Pentru pace trainică, pentru democrație populară!", lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, secretarul general al CC al PMR, prin care face cunoscut planul articolelor referitoare la Iugoslavia.
62. [1949, mai, 11, 16, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care este relatată convorbirea cu ministrul iugoslav Kardelj şi arestarea unor deputați iugoslavi.
63. [1949, mai, 13, Belgrad].Telegramă prin care se comunică Bucureştiului să protesteze față de expulzarea personalului din ambasada de la Belgrad.
64. [1949, mai, 14, Belgrad]. Adresă a ambasadei române de la Belgrad către Ana Pauker prin care se prezintă atitudinea ostilă a oficialităților iugoslave față de sovietici manifestată prin minimalizarea manifestațiilor prilejuite de ziua de 9 mai şi a ceremoniilor de la mormintele soldaților sovietici.
65. [1949, mai, 19, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureştiul despre articolele din ziarul „Borba" în care Gheorghiu Gheorghiu Dej este denigrat, precum şi despre negocieri secrete cu americanii.
66. [1949, iunie,7, Belgrad]. Ambasada română informează Bucureştiul despre un comunicat ostil al guvernului iugoslav pe tema relațiilor cu URSS.
67. [1949, iunie, 28, Bucureşti]. Notă privind persoane şi rețele clandestine care trec ilegal frontiera în Iugoslavia şi România.
68. [1949, iulie, 2, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări, diverse.
69. [1949, iulie, 4, Bucureşti]. Notă a MAI în care informează despre construcția la frontiera iugoslavă a unui gard de către partea maghiară.
70. [1949, iulie, 6, Belgrad].Telegramă a ambasadei române cu informări privitoare la Tito, relatări din presa iugoslavă despre incidente de frontieră.
71. [1949, iulie, 21, Bucureşti]. Informare a Comandamentul Trupelor de Grăniceri despre un incident la frontieră: două persoane care transportau material subversiv de propagandă au scăpat de grănicerii români după un schimb de focuri.
72. [1949, iulie, 29, Belgrad]. Telegramă a ambasadei prin care informează Bucureştiul despre faptul că Iugoslavia a trimis o notă de protest față de lipsa răspunsurilor autorităților române la note anterioare privitoare la incidente de frontieră.
73. [1949, august, 12, Belgrad]. Telegramă prin care se solicită ambasadei române de la Belgrad să răspundă MAE iugoslav că guvernul român respinge acuzațiile privind incidentele de la frontieră, dimpotrivă ele sunt provocate special de iugoslavi.
74. [1949, august, 30, Bucureşti]. Informare a MAI către Direcția Generală a Securității privind breşe de securitate la graniță şi atitudinea populației din zonă față de migrația clandestină şi situația din România.

75. [1949, septembrie, 10, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului trupelor de grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: treceri frauduloase, diverse etc.
76. [1949, septembrie, 12, Bucureşti]. MAI informează Direcția Generală a Securității despre prinderea a două persoane care veneau din Iugoslavia cu material de propagandă ,,subversivă''.
77. [1949, septembrie, 19, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări etc.
78. [1949, decembrie, 14, Bucureşti]. Scrisoare a colectivului emigranților politici iugoslavi din RPR adresată CC al PMR prin care aceştia salută constituirea organizației de partid a emigrației politice iugoslave şi îşi exprimă recunoştința pentru sprijinul acordat de CC al PMR.
79. [1949, decembrie, 17, Belgrad]. Informare a ambasadei despre primirea unei note a MAE iugoslav în care se solicită constituirea unei comisii mixte pentru examinarea incidentelor de frontieră.
80. [1949, decembrie, Bucureşti]. Note ale Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind incidentele de frontieră, provocările iugoslavilor în intervalul ianuarie-decembrie 1949.
81. [1950, ianuarie, 17, Bucureşti]. Telegramă a MAS către ambasada română de la Belgrad prin care, aceasta, este informată despre nota guvernului român transmisă ambasadorului iugoslav la Bucureşti, notă privind denunțarea convențiilor feroviare cu Iugoslavia.
82. [1950, ianuarie, 23, Bucureşti]. Document al PCR privind propaganda prosovietică şi de combatere a trădătorilor titoişti.
83. [1950, ianuarie, 23, Bucureşti]. Telegramă către ambasada română de la Belgrad în care solicită să se transmită răspuns că România nu este de acord cu propunerea de creare a unor comisii mixte de anchete a incidentelor de la frontieră, întrucât nu românii au provocat aceste incidente.
84. [1950, ianuarie, 24, Belgrad]. Ambasada informează că guvernul iugoslav protestează față de atitudinea României de a denunța unilateral convenția feroviară.
85. [1950, februarie, 8, Bucureşti]. Adresă a statului Major către unitățile de grăniceri privind înnăsprirea regulilor şi a controalelor de la frontierele României.
86. [1950, februarie, 16, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind nota verbală a MAE Iugoslav în care acesta protestează față de obstrucționarea eliberării unor documente de călătorie pentru ambasadorul iugoslav de la Bucureşti.
87. [1950, martie, 18, Lugoj]. Adresă a Comandamentului Grănicerilor din Lugoj către Comandamentul Trupelor de Grăniceri în care informează despre predarea a doi ofițeri iugoslavi dezertori din armata iugoslavă.
88. [1950, aprilie, 6, Bucureşti]. Informare a Comandamentului Trupelor de Grăniceri către MAI în care relatează împuşcarea de către grănicerii iugoslavi a unei persoane care a încercat să fugă în România.
89. [1950, aprilie, 15, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care relatează despre un articol calomniator la adresa României de către ziarul ,,Viesnic".
90. [1950, mai, 3, România]. Comandantul Regimentului 4 de Grăniceri informează superiorii săi despre fuga unei familii de sârbi în România şi împrejurările care au determinat această acțiune.
91. [1950, iunie, 17, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureştiul despre o notă de protest a MAE iugoslav referitoare la incidente de frontieră provocate de grănicerii români.

92. [1950, iunie, 18, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează Bucureştiul despre şicanele şi provocările autorităților iugoslave.
93. [1950, iulie, 27, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează autoritățile de la Bucureşti despre o notă de protest transmisă către aceasta privind aruncarea unor materiale de propagandă de către un vas românesc, acțiune calificată ca fiind imixtiune în treburile interne ale statului iugoslav.
94. [1950, iulie, 31, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează despre o notă verbală de protest a MAE iugoslav privitoare la deținerea unui grup de tineri iugoslavi care au trecut din greşeală frontiera în România.
95. [1950, august, 6, Bucureşti]. Memoriu adresat de Todorov Petru, citat în procesul grupului de spioni aflați în slujba serviciului de spionaj al grupului Tito-Rancovici, care a avut loc la Tribunalul Militar din Bucureşti.
96. [1950, august, 17, Belgrad]. Ambasada română informează autoritățile de la Bucureşti despre primirea unei scrisori deschise din partea românilor din Iugoslavia în care aceasta protestează împotriva procesului de la Bucureşti.
97. [1950, august, 28, Belgrad]. Ambasada română informează autoritățile de la Bucureşti despre un incident – incendiu provocat în incinta ambasadei de către personalul de serviciu iugoslav.
98. [1950, septembrie, 7, Belgrad]. Ambasada română transmite Bucureştiului informația că a primit o notă de protest privind reținerea abuzivă a nouă tineri iugoslavi de către partea română.
99. [1950, septembrie, 14, Bucureşti]. Adresă a MAS către ambasada de la Belgrad în care solicită acesteia să facă demersuri pentru acordarea vizei unui funcționar diplomatic român.
100. [1950, septembrie, 15, Bucureşti]. Adresă a MAI către MAE în care se trimite o notă privind expedieri de manifeste titoise din Iugoslavia către România.
101. [1950, septembrie, 29, Belgrad]. Telegramă a ambasadei prin care informează Bucureştiul despre unele măsuri luate de guvernul iugoslav pentru a asigura hrana populației ca urmare a secetei.
102. [1950, Bucureşti]. Raport susținut în cadrul şedinței Biroului Informativ al P.C.R., privind rezultatele acțiunilor organizate de partid împotriva „bandei titoiste de spioni şi asasini", care îşi desfăşoară activitatea în R.P.R. şi măsurile luate la frontiera româno-iugoslavă.
103. [1950, noiembrie, 19, Bucureşti]. Notă a Comandamentului Grănicerilor privind incidentele de la frontiera cu Iugoslavia în perioada august – noiembrie 1950.
104. [1950, decembrie, 26, Belgrad]. Ambasadorul român transmite M.A.S. un raport privind atitudinea provocatoare a autorităților iugoslave față de ambasadă şi funcționarii români de aici.
105. [1950, decembrie, 28, Belgrad]. Ambasada informează autoritățile române despre convocarea sa la MAE iugoslav pentru a fi informat în legătură cu incidentul împuşcării unui militar român, dezertor, care a încercat să fugă în Iugoslavia şi despre refuzul grănicerilor români de a constitui o comisie mixtă pentru anchetarea cazului.
106. [1951, ianuarie, 11, Belgrad]. Telegramă a ambasadei în care informează despre primirea de la autoritățile iugoslave a unei note de protest privind incidente de frontieră provocate de grănicerii români.
107. [1951, februarie, 22, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre apariția în presă a unui articol privind problema reținerii a nouă copii iugoslavi în România, în care se afirmă că „Guvernul român ne-a furat copiii".

108. [1951, mai, 17, Belgrad]. Ambasada română a primit o notă de la MAE iugoslav în care se protestează față de atitudinea dușmănoasă a României, acuzată ca ar dori să preia administrarea sectorului Porților de Fier.
109. [1952, februarie, 14, Bucureşti]. Adresă a MAE România către ambasada iugoslavă de la Bucureşti în care răspunde unei note verbale referitoare la demararea discuțiilor pentru Administrația Specială Fluvială de pe Dunăre. Guvernul român acuză atitudinea ostilă, şicanele, Iugoslaviei în privința navigației pe Dunăre, la sectorul Porțile de Fier.
110. [1952, martie, 18, Belgrad]. Ambasada română transmite Bucureştiului informația că a primit o notă de protest în care statul român este acuzat de provocarea a 83 incidente de frontieră.
111. [1952, mai, Belgrad]. Ambasada română transmite, la Bucureşti, copiile (în limba franceză), a unei note verbale şi a unui memorandum adresat de MAE iugoslav, Comisiei Dunării, în care expune atitudinea neprietenoasă a politicii duse de URSS şi sateliții săi în problema navigației Dunării, solicitând revizuirea unor regulamente şi statute care reglementează funcționarea şi organizarea unor servicii ale Comisiei Dunărene.
112. [1952, iulie, 14, Belgrad]. Ambasada transmite autorităților române informația că a primit o notă de protest în care statul român este acuzat de provocarea a 113 incidente de frontieră comise de aviație şi grănicerii români.
113. [1952, iulie, 29, Bucureşti]. Telegramă a MAE, către ambasada română de la Belgrad, privind înapoierea notei iugoslave referitoare la incidentele de frontieră, cu specificația că România respinge conținutul acesteia, catalogat ca fiind calomniator şi neadevărat.
114. [1952, septembrie, 3, Bucureşti]. MAE solicită ambasadei de la Belgrad să transmită o notă de protest, față de împiedicarea desfăşurării activității ambasadei române, lezarea imunității diplomaților şi intimidarea cetățenilor români care vin aici.
115. [1952, septembrie, 30, Bucureşti]. Notă de protest, trimisă de MAE român către ambasada iugoslavă de la Bucureşti, prin care se arată incidentele de frontieră şi violările spațiului aerian român comise de către iugoslavi în luna septembrie.
116. [1952, octombrie, 3, Bucureşti]. Notă a ambasadei iugoslave în care informează autoritățile române că guvernul iugoslav respinge, ca nefondate şi calomnioase, afirmațiile din nota guvernului român din 30 septembrie 1952.
117. [1952, octombrie, 25, Belgrad]. Ambasada română informează MAS despre transmiterea către ambasadele prietene de la Belgrad a cărții „Politica agresivă şi maşinațiunile imperialismului american împotriva Republicei Populare Române" în limba rusă, solicitând instrucțiuni privind exemplarele în limbile franceză şi engleză.
118. [1952, noiembrie,4, Bucureşti]. Extrase ale unor articole din ziarul iugoslav „BORBA", referitoare la procesul unor cetățeni iugoslavi, judecați la Bucureşti, pentru complot împotriva statului român, dar şi despre procesul de la Belgrad al unor cetățeni iugoslavi acuzați că au conspirat cu ambasadorul român, Teodor Rudenco, în favoarea României.
119. [1952, noiembrie, 4, Belgrad]. Ambasada română informează Bucureştiul despre primirea unei note de protest, de la MAE iugoslav, privind comiterea a 32 de incidente de frontieră de către grănicerii români.
120. [1952, noiembrie, 10, Belgrad]. Referat întocmit de N. Minescu privind ecourile presei iugoslave - ziarul „Borba" - față de procesul de la Bucureşti al unor cetățeni iugoslavi şi procesul replică de la Belgrad. Se propune a se transmite o notă de protest față de denigrarea fostului ambasador T. Rudenco, acuzat că a racolat cetățeni iugoslavi pentru activități subversive.

121. [1952, noiembrie, 12, Orşova]. Notă în care autoritățile române sunt informate despre blocarea de către iugoslavi a unui vas şi capturarea personalului navigant al remorcherului românesc Vaşkapu, pe Dunăre, în sectorul Porțile de Fier.
122. [1952, noiembrie, Belgrad]. Informare de la Belgrad.
123. [1952, noiembrie, 15, Belgrad]. Material privind viața politică din Iugoslavia: congresul al VI-lea al Partidului Comunist, interviul lui Tito în presa occidentală redat in extenso, diverse informații.
124. [1952, noiembrie, 16, Belgrad]. Informare a ambasadei române privind viața politică iugoslavă: lucrările Congresului al VI-lea al Partidului Comunist Iugoslav, cuvântări, reacții. Materialele fiind traduceri ale unor articole extrase din ziarul „Borba".
125. [1953, ianuarie, 26, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează despre primirea unei note de protest iugoslave privitoare la incidentele de frontieră provocate de România.
126. [1953, martie, 7, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre modul calomnios cum presa iugoslavă redă boala şi moartea lui Stalin.
127. [1953, aprilie, 18, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că presa iugoslavă publică o serie de articole în care vorbeşte despre noua atitudine a României după schimbarea cursului politicii URSS, provocat de moartea lui Stalin.
128. [1953, iunie, 6, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că a primit o notă de protest iugoslavă, privitoare la un incident de frontieră provocat de România.
129. [1953, iunie, 14, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că a primit o notă de protest iugoslavă, privitoare la un nou incident la frontieră provocat de România şi solicită crearea unor comisii de anchetă mixte.
130. [1953, iunie, 16, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre apariția unor ziare publicate de „Asociația emigranților politici români"şi difuzate în teritoriile locuite de etnici români.
131. [1953, iulie, 1, Bucureşti]. Informare a MAE către ambasada de la Belgrad despre notele de protest, adresate ambasadorului iugoslav de la Bucureşti, privind incidentele de frontieră provocate de grănicerii iugoslavi, precum şi despre propunerea de a se constitui comisii mixte pentru rezolvarea incidentelor.
132. [1953, iulie, 18, Bucureşti]. MAE anunță ambasada de la Belgrad despre comunicarea către partea iugoslavă a componenței comisiei mixte de analiză a incidentelor de frontieră.
133. [1953, septembrie, 7, Bucureşti]. Informare a MAE, către ambasada de la Belgrad, despre notele adresate ambasadorului iugoslav de la Bucureşti în legătură cu acordul privind întoarcerea în Iugoslavia a celor nouă tineri aflați în România, dacă aceştia doresc.
134. [1953, octombrie, 25, Bucureşti]. Informare a MAE către ambasada de la Belgrad despre discuțiile cu ambasadorul iugoslav de la Bucureşti pe tema întâlnirii, la MAE, cu cei nouă tineri aflați în România, problema spațiului locativ al ambasadei iugoslave, precum şi alte chestiuni curente.
135. [1953, decembrie, 1, Bucureşti]. Instrucțiuni ale MAE către ambasada de la Belgrad referitoare la discuțiile cu autoritățile iugoslave pe tema restituirii reciproce a avioanelor reținute de cele două state.

DOCUMENTE DIN ANUL 1948

1.
[1948, ianuarie, 6, Belgrad].Telegrama ambasadorului român de la Belgrad privind audiența de prezentare la mareşalul Tito.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

De la Legațiunea din BELGRAD
Nr. 2.111 Luna Ianuarie Ziua 6 ora 16,10 1948

Ieri dimineața, 5 ianuarie, am fost primit în audiență de prezentare de Mareşalul TITO. Asupra celor discutate trebu[i]e să mă refer verbal.

Tot ieri la ora 18 a avut loc remiterea decorațiunilor decernate de Guvernul Român. Festivitatea a decurs într-o atmosferă de caldă prietenei şi înțelegere. Au luat parte în afara de cei decorați, membrii delegațiunei care au fost la Bucureşti şi Ambasadorii țărilor vecine.

La cuvântarea de introducere a răspuns, în numele celor decorați, EDUARD KARDEL[J].

Amănuntele cu primul curier.

R U D E N C O

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat. (În continuare se va folosi pentru Arhiva Ministerului Afacerilor Externe sigla AMAE)

2.
[1948, martie, 31, Moscova]. Scrisoare adresată de CC al PC (b) al URSS lui Gheorghe Gheorghiu-Dej prin care se face cunoscut că Uniunea Sovietică şi-a rechemat specialiştii militari şi civili din Iugoslavia.

SECRET

Tovarăşului Dej
(se comunică cu titlul de informație pentru membrii
Biroului Politic)

În ultimul timp, Guvernul Sovietic şi CC al PC (b) al URSS au primit ştiri din partea specialiştilor militari, care lucrează în ajutorul Iugoslaviei, cu privire la atmosfera neamicală ce a fost creată în jurul specialiştilor militari sovietici din Iugoslavia.

În acelaşi timp, au fost create condiții de muncă anormale şi pentru specialiştii noştri civili, iar Guvernul iugoslav a dat dispoziția ca organele iugoslave să nu dea specialiştilor noştri şi reprezentantului nostru comercial, informații economice, cu toate că între Guvernele iugoslav şi sovietic s-a căzut de mult de acord cu privire la furnizarea unor astfel de informații consilierilor noştri, din partea Iugoslaviei. Totodată, Ministerului iugoslav al Securității Statului i s-au dat indicații să supravegheze ca aceste informații să nu fie primite de funcționarii sovietici din Iugoslavia.

În acest fel, activitatea consilierilor noştri din Iugoslavia a fost pusă, în fond, sub controlul Ministerului iugoslav al Securității Statului.

Toate aceste fapte au silit Guvernul sovietic să recheme pe specialiştii noştri militari şi civili din Iugoslavia.

Totodată, din partea Guvernului iugoslav s-au formulat două pretenții, dintre care una consta în aceea că un funcționar al Legației noastre din Albania, anume Gagarenov, şi-ar fi permis ieşiri jignitoare la adresa lui Tito, iar cealaltă pretenție, cum că Ministerul Comerțului

Exterior al URSS ar fi refuzat să ducă tratative cu iugoslavii, cu privire la încheierea unui acord comercial.

În urma controlului efectuat de CC al PC (b) al URSS, atât prima, cât şi a doua pretenție s-au dovedit complet inconsistente.

În legătură cu rechemarea specialiştilor sovietici, tovarăşul Tito a trimis Guvernului Sovietic două scrisori, în care el dezminte, fără nici un temei şi în mod neconvingător, faptele privitoare la atitudinea neamicală a autorităților iugoslave față de specialişti.

Totodată, Tito a rugat să i se comunice toate faptele privitoare la nemulțumirile pe care le are partea sovietică în ce priveşte starea de lucruri din Iugoslavia.

Drept răspuns la aceste scrisori, CC a însărcinat pe tovarăşii Molotov şi Stalin să dea tovarăşului Tito şi altor membri ai CC al PC al Iugoslaviei următorul răspuns.

CC al PC (b) al URSS

31 martie 1948

Arhiva Națională Istorică Centrală, fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 28/1948, ff. 20-21. (În continuare se va folosi pentru Arhiva Națională Istorică Centrală sigla ANIC)

3.
[1948, aprilie, 2, Belgrad]. Telegramă conținând instrucțiuni către ambasadorul român pentru discuții pe marginea restituirii vaselor româneşti eşuate în apele iugoslave.

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către Ambasada din Belgrad

Luna Aprilie, Ziua 2, ora 13,30', 1948

Întrucât în convenția de navigație semnată de curând la Belgrad, nu s-a discutat chestiunea vaselor româneşti eşuate în apele Jugoslave, înainte de 23 August 1944 şi considerate captură de războiu de către Guvernul Jugoslav, veți căuta în convorbirile cu. Dl. Simici sau Mareşalul Tito să ridicați această problemă arătând că restituirea vaselor ranfluate de către organele guvernului Jugoslav, cu Condițiunea ca Guvernul Român să achite contra valoarea operațiunilor de ranfluare, ar fi considerată ca un gest foarte amical de către Guvernul Român.

Veți folosi ca exemplu, cazul motonavei Balcic, eşuată în Adriatica, după debarcarea abuzivă a echipajului român.

Aceste demersuri au caracter de sondaj.

Ne veți raporta felul cum au fost primite.

VOITINOVIC

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

4.
[1948, aprilie, 12, Bucureşti]. Notă verbală a ambasadei RFPY, prin care solicită participarea unei delegații sportive la Belgrad.

AMBASSADE
DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE DE YOUGOSLAVIE

BUCAREST
No. 464
F.F. URGENT!

NOTA VERBALĂ

Ambasada Republicei Federative Populare Iugoslave din Bucureşti are onoare a invita Organizația sportivă aeriană a Republicei Populare Române, să binevoiască a participa cu

unul sau doi delegați la adunarea de creare sportului aerian al uniunii Iugoslave, care se va ține la Belgrad în ziua de 25 Aprilie a.c.

Ambasada are onoare a ruga Ministerul Afacerilor Străine, ca invitația de sus, să fie înmânată Organizației sportive aeriane a Republicei Populare Române. Totodată vă rugăm, să binevoiți a ne comunica dacă delegația va lua parte la această adunare, precum şi numele delegaților pentru a putea despre aceasta înștiința Ministerul nostru competent, ca acesta să poată executa toate pregătirile. Ambasada are onoare a asigura, cu această ocaziune, Ministerul Afacerilor Străine de înalta sa considerațiune.

Bucureşti, 12 Aprilie 1948.

MINISTERUL AFACEERILOR STRĂINE

L o c o

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

5.

[1948, aprilie, 19, Belgrad]. Scrisoare adresată de I.B. Tito, secretar general al CC al PCI Biroului Politic al CC al PMR, prin care informează că trimite textele scrisorilor adresate de CC al PCI către CC al PC (b) al URSS şi Biroului Politic al CC al PM Ungar.

Biroului Politic al CC al PMR

Dragi tovarăşi,

Vă trimitem scrisoarea CC al PC Iugoslav, pe care am adresat-o CC al PC (b) al URSS, ca răspuns la scrisoarea tov.-ilor Stalin şi Molotov din 27 martie, adresată Comitetului nostru Central. Această scrisoare a constituit subiect de dezbatere la Plenara CC al PCI din 12 şi 13 aprilie. În urma discuțiilor, răspunsul menționat mai sus al Plenarei a fost adoptat în unanimitate de voturi, în afară de cel al lui Žujović.

Motivul pentru care vă adresăm scrisoarea noastră, cu titlu informativ, îl constituie faptul că am primit, prin intermediul CC al P.C. (b) rezoluția Biroului Politic al CC al PM Ungar, adoptată în baza scrisorii tov.-ilor Stalin şi Molotov; această scrisoare a fost, de asemenea, şi lor trimisă fără ştirea noastră. Logic, şi Dvs. ați primit scrisoarea tov.-ilor Stalin şi Molotov, care lezează serios.

Vă anexăm, totodată, şi scrisoarea adresată [de noi – *n. n.*] Biroului Politic al CC al PM Ungar.

Primiți felicitările tovărăşeşti
Din partea CC al PCI
Secretar General
(I.B. Tito)

19 aprilie 1948
Belgrad

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 35/1948, f. 29.

6.

[1948, mai, 11, Bucureşti]. Comunicare a M.E.N. către ambasada de la Belgrad privind bursele de recreație oferite unor studenți români de către guvernul iugoslav.

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
CABINETUL MINISTRULUI

11 Mai 1948

CABINETUL D-LUI MINISTRU
PLENIPOTENȚIAR EDUARD MEZINCESCU

Prin adresa Dv. Nr. 22927/48 ne înștiințați că Guvernul Republicei Federative Populare Jugoslave pune la dispoziția studenților români 10 burse de recreație la mare.

Avem onoare a vă aduce la cunoştinţă că studenţii români vor fi trimişi în luna August a.c., preferând una din următoarele localităţi: Opatia, Lovrana, Dubrovnic.

Pentru a fixa data plecării şi numele studentilor, vă rugăm a lua legătură cu secţia internaţională a U.N.S.R.-ului (cu Dl. Gritaenco).

DIRECTOR DE CABINET
I. Vrabie

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

7.
[1948, mai, 18, Moscova]. Scrisoare adresată de M.A. Suslov, secretar al CC al PCUS, lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, prin care propune convocarea Biroului Informativ pentru analizarea situaţiei din Partidul Comunist din Iugoslavia.

Tovarăşului Gheorghiu-Dej.

Dragă tovarăşe,

Comitetul Central al PCUS propune convocarea în prima jumătate a lunii iunie, aproximativ 8-10 iunie, a Biroului Informativ al celor 9 partide comuniste pentru discutarea situaţiei din Partidul Comunist al Iugoslaviei.

În ce priveşte locul convocării Biroului Informativ, CC al PCUS propune întrunirea acestuia în una din regiunile din sudul Ucrainei, ceea ce ar fi, după părerea CC al PCUS, convenabil pentru majoritatea partidelor comuniste. În cazul acceptului Dvs. CC al PCUS va fixa locul exact al desfăşurării şedinţei Biroului Informativ şi vă va comunica suplimentar acest lucru.

Vă rugăm ca în timpul cel mai scurt să comunicaţi Comitetului Central al PCUS părerile dumneavoastră asupra propunerilor noastre referitoare la ordinea de zi, perioada şi locul întrunirii Biroului Informativ.

Cu salut tovărăşesc
Secretarul CC al PCUS
M. Suslov

18 mai 1948

A.N.I.C., fond CC al PCR — Secţia Relaţii Externe, dosar nr. 26/1948, f 4.

8.
[1948, iunie, 7, Belgrad]. Raportul, privind activitatea efectuată între 9-25 aprilie şi desfăşurarea expoziţiei de artă populară, ataşatului cultural al ambasadei române la Belgrad, Tudor Bugnariu, către Ana Pauker.

AMBASADA
REPUBLICEI POPULARE ROMÂNE
BELGRAD

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
Intrare No. 32.331
1948 Luna Iunie ziua 12

DOAMNA MINISTRU,

Alăturat am onoarea a vă înainta Raportul consilierului cultural şi de presă despre expoziţia de artă populară românească ce s-a deschis la Belgrad, în ziua de 4 iunie 1948.

Primiți, vă rog, Doamnă Ministru, încredințarea înaltei mele considerațiuni.
Belgrad, 7 iunie 1948.

AMBASADOR,
(Teodor Rudenco)

D-sale
Doamnei ANA PAUKER,
Ministru al Afacerilor Străine,
Bucureşti.

SERVICIUL CULTURAL ŞI DE PRESĂ
al AMBASADEI R.P.R.
din Belgrad
Nr. 879/948

RAPORT DE ACTIVITATE
în intervalul dintre 9-25 Aprilie 1948

Prezentându-mă, la post în ziua de 9 Aprilie 1948, după preluarea Serviciului cultural şi de presă al Ambasadei R.P.R. din Belgrad, am căutat să iau contact cu reprezentanții autorităților jugoslave care sunt mai apropiați de activitatea serviciului nostru şi cu reprezentanții presei jugoslave. Din cauza mutării Ambasadei noastre într-un alt local, a trebuit să inversez ordinea propusă a vizitelor, după urgența problemelor de rezolvat sau chiar să amân unele vizite.

1. Prima vizită am făcut-o Comitetului pentru Cultură şi Artă a R.F.P.J., unde m-a primit d. Vlado Madjaric. Fiind actuală chestiunea expoziției de artă populară şi cea comemorativă a anului 1848, m-am folosit de acest prilej pentru a discuta problema unei mai strânse colaborări dintre Comitetul pentru Cultură şi Artă şi serviciile noastre corespunzătoare din țară. Am convenit asupra expozițiilor ce urmează să se organizeze şi asupra altor manifestări culturale, pe care le voiu înşira la capitolele respective.

2. Conferința de presă, organizată de Ambasada R.P.R. din Belgrad în ziua de 17 Aprilie crt., la care d. Ambasador a avut bunăvoința de a mă prezenta reprezentanților autorităților invitate, ai presei jugoslave şi străine şi ai misiunilor, a fost un bun prilej de a face cunoştință cu aceştia, chiar înainte de a mă putea prezenta la toate autoritățile şi redacțiile jugoslave.

Conferința s-a bucurat de o mare participare a invitaților jugoslavi. Dintre reprezentanții serviciilor de presă ale misiunilor însă, au lipsit Albania, Bulgaria, Cehoslovacia, Ungaria, Franța şi Anglia. O parte dintre ei lipseau din oraş.

Conferința de presă a fost deschisă cu expozeul d-lui Ambasador, al cărui text este anexat, după care a vorbit subsemnatul. Discuții n-au avut loc, cu toate că cei prezenți, măcar în ce priveşte expunerea d-lui Ambasador, au avut posibilitatea de a înțelege textul.

După conferință, s-a servit un bufet rece, cu care prilej am avut posibilitatea de a face cunoştință mai de aproape cu invitații.

Răsunetul conferinței de presă în ziarele jugoslave a fost destul de limitat, dar trebuie avut în vedere faptul că în ziua de 18 Aprilie au început alegerile în Italia. Expozeul d-lui Ambasador, care a fost tradus imediat în sârbeşte, a fost bine redat de presă, dar expunerea subsemnatului (în franțuzeşte), cu toate că presei i s-a dat şi textul sârbesc, a fost redată mai puțin fidel. Radio-Belgrad însă, după cum se poate constata din traducerea reportajului radiofonic alăturat, a redat conferința mai exact şi mai pe larg. (Anexa Nr.1.).

3. Am făcut legătura cu Asociația culturală Jugoslavia-România, având mai multe întrevederi cu secretarul ei general, Milivoje Stefanovic. Asociația stagnează, justificându-se lipsa de activitate cu faptul că numai în zilele trecute au primit un local pentru sediu, pe care urmează să-l mobileze. Asociația a primit pachetul de cărți al Asociației Româno-Jugoslave. Ea

va trimite pentru biblioteca ARJUG 200-250 volume, în mod succesiv. D. Stefanovic cere ARJUG-ului să-i trimită revistele şi cotidianele mai însemnate din capitală, pentru sala de lectură ce urmează să se înfiinţeze în noul sediu.

4. Am cercetat Asociaţia culturală Jugoslavia-U.R.S.S. pentru a preda pachetul de cărţi trimis de ARLUS şi Cartea Rusă. Secretarul General al asociaţiei, Fedor Kiselički, mi-a făcut următoarea propunere:

Având în vedere că între membri filialelor Asociaţiei Jugoslavia- U.R.S.S. sunt numeroşi români, ar fi bine ca ARLUS să accepte un schimb de cărţi între cele două asociaţii, trimiţând câte zece exemplare din fiecare volum apărut, pentru a fi distribuite, prin asociaţie, bibliotecilor din Banat ale filialelor. Iar Asociaţia Jugoslavia-U.R.S.S. va trimite acelaşi număr de cărţi Comitetului Central al ARLUS-ului, pentru a le distribui bibliotecilor ARLUS cu mulţi membri sârbi.

Vă rog să binevoiţi a transmite această propunere Conducerii ARLUS-ului şi a aproba ca aceste cărţi să fie remise prin serviciul cultural al Ambasadei, aşa cum vor face şi Jugoslavii, prin serviciul cultural al Ambasadei lor.

5. Presa. Am făcut cunoştinţă cu reprezentanţii Agenţiei TANJUG şi cu unii dintre redactorii ziarelor BORBA, POLITIKA şi GLAS. Materialul trimis lor, despre întrecerile în producţie şi despre şantierele naţionale din România, n-au apărut. Eventual, prin bunăvoinţa d-lui M. Stefanovic, va apărea ceva în RAD. În general presa jugoslavă scrie puţin despre România (ca şi despre celelalte ţări vecine. Excepţia azi o face Italia). În primul rând, însuşi TANJUG dă ştiri relativ puţine; în al doilea rând, presa nu foloseşte mai mult de 20-30% din acest material.

I se mai poate obiecta apoi presei jugoslave lipsa de grijă pentru redarea exactă a numelor membrilor presidiului şi ai guvernului. În loc de Chivu Stoica a apărut Nivu Stoikar, în loc de Ion Vinţe. Ion Vinos, în loc de Ştefan Voitec, Stefan Noitek. Iar în „Slovenski Provcevalec" din Ljubljana, minstru de justiţie al noului guvern este „Lucreţiu". În Buletinul „Agence France Presse" majoritatea numelor sunt deformate.

O sumară trecere în revistă a presei jugoslave, în măsura în care s-a putut organiza un serviciu de presă, am înaintat în Anexa Nr.2.

Oglindirea evenimentelor din România în presa jugoslavă se poate constata în Anexa Nr.3.

6. Expoziţiile. Pentru Expoziţia de artă populară am căzut de acord cu d. Madjaric şi cu d. Stefanovic ca ea să aibă loc între 9-25 Mai, la Belgrad, sub auspiciile Asociaţiei Jugoslavia-România. Ieri mi s-a comunicat însă, că deschiderea festivă nu se poate face în 9 Mai şi că Comitetul pentru Cultură şi Artă va elibera sala doar pentru această dată. Astfel, depinde de organizatorii noştri, în cât timp vor putea aranja expoziţia, după ce în dimineaţa zilei de 9 Mai pot intra în sală.

Data eliberării sălii de expoziţie i-am comunicat-o telefonic şi d-lui Consilier Cornea dela Belgrad şi, prin D-na Păsculescu, şi Ministerului Afacerilor Străine, pentru a li se comunica organizatorilor.

În ce priveşte expoziţia comemorativă a anului 1848, care se va deschide la Bucureşti în primele zile ale lunii Iunie, Comitetul pentru Cultură şi Artă mi-a comunicat, de asemenea ieri, că artiştii plastici jugoslavi nu vor putea trimite operele lor până la 25 Aprilie, aşa cum dealtfel i-am comunicat şi eu D-nei Păsculescu, ci numai la începutul lunii Mai. În schimb, se vor trimite, până la această dată, descrierea, dimensiunile şi fotografiile operelor ce urmează să se expună din partea Jugoslavilor.

Atât d. Madjaric cât şi d. Stefanovic au fost de acord ca expoziţia de artă ţărănească să fie organizată, după Belgrad, şi la Zagreb şi Ljubljana, aceste manifestaţii fiind şi un prilej pentru constituirea de filiale ale Asociaţiei Jugoslavia-România în celelalte oraşe ale R.F.P.J. Asociaţia şi Comitetul pentru Cultură şi Artă se vor îngriji de sală şi de catalog. De asemenea,

d-lor au fost de acord ca după această expoziție, să se organizeze o expoziție a „României în construcție”. D. Stepanovic propune o expoziție a cărții românești și a presei, cu o scurtă retrospectivă. Un grup de pictori și sculptori din Triest, sloveni și italieni, ar dori să organizeze un schimb de expoziții în iarna anului 1948. Acest grup a participat și la o recentă expoziție dela Praga. Cu toate că nu toți participanții sunt progresiști - nici în artă, nici în politică - din punct de vedere politic, Ministerul Afacerilor Străine al R.F.P.J. și Comitetul pentru Cultură și Artă, vede cu ochi buni acest schimb de expoziții. Detalii asupra acestei propuneri, voi[u] înainta M.A.S. când voi[u] fi în posesiunea unor date mai precise despre acest grup, date pe care le voi[u] primi în câteva zile dela Comitetul pentru Cultură și Artă.

7. Atât d. Madjaric cât și d. Stefanovic au insistat să se recomande zece volume de proză, teatru și poezie pentru a fi traduse în sârbește. Vă rog să binevoiți a-mi trimite textul definitiv al piesei d-lui Davidoglu, „Omul din Ceatal” pentru a se putea continua traducerea ei. Vă rog, deasemenea, să binevoiți a aviza dacă unele din nuvelele lui Pavel Dan, din volumul „Urcan bătrânul” s-ar putea traduce, iar în caz afirmativ, vă rog să-mi trimiteți volumul.

8. Peste câteva zile, pleacă, în țară corul Asociației Abrașevici. Organizarea vizitei lui s-a făcut prin C.G.M.

9. Pentru 25 Mai, ziua Mareșalului Tito, organizația studențească din Uniunea pentru Fiscultură, dorește să trimită la Timișoara o echipă de handsball, care să aibă un match cu echipa Politehnicei.

10. Alăturat, trimit o scrisoare profesorului Kohn Hillel, pe care vă rog să binevoiți a dispune să i se trimită, spre a obține o lucrare de care am nevoie aici.

Primiți, vă rog, încredințarea stimei mele deosebite.

Belgrad, 25 Aprilie 1948

Tudor Bugnariu
consilier cultural și de presă

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

9.

[1948, iunie, 23, București]. Rezoluția Consfătuirii Biroului Informativ privitoare la convenția sindicală de la Belgrad și Consiliul Tineretului Balcanic.

REZOLUȚIA
CONSFĂTUIRII BIROULUI INFORMATIV

Ținând seama de faptul că:

1. atât încheierea convenției sindicale de la Belgrad, cât și formarea Consiliului Tineretului BalcA.N.I.C. constituie o greșeală politică;

2. formațiuni ca și cele amintite izolează organizațiile sindicale și cele tinerești care participă la ele de organizațiile sindicale și tinerești din alte țări ale frontului unic al URSS și al democrațiilor populare, precum și de celelalte organizații ale Federației Sindicale Mondiale și ale Federației Mondiale a Tineretului Democrat;

3. astfel de formațiuni dăunează unității de luptă a organizațiilor democratice mondiale și oferă dușmanilor democrației și al unității forțelor democratice un pretext pentru acțiunea lor de spargere și de fărâmițare în grupuri a Federației Sindicale Mondiale și a Federației Mondiale a Femeilor Democrate;

consfătuirea Biroului Informativ decide următoarele:

1. consideră neraționalăexistența convenției sindicale de la Belgrad și a Consiliului Tineretului BalcA.N.I.C.;

2. aprobă hotărârea CC al PMR și a CC al Partidului Muncitoresc/Comunist din Bulgaria, de a sfătui Comitetul Central al Confederației Generale a Muncii și Consiliul

Central al Sindicatelor din Bulgaria să denunțe convenția sindicală de la Belgrad; de a sfătui Consiliul Federației Naționale a Tineretului Democrat din România şi Comitetul Central al Uniunii Tineretului Popular din Bulgaria, să-şi anunțe retragerea din Consiliul Tineretului BalcA.N.I.C. şi să propună dizolvarea lui;

3. prezenta hotărâre a Biroului Informativ va fi adusă la cunoştința Comitetelor Centrale ale Partidelor Comuniste din Grecia şi Albania.

A.N.I.C., fond CC al PCR - Secția Relații Externe, dosar nr. 25/1948, ff. 1-2.

10.
[1948, iunie 28, Varşovia]. Rezoluția Biroului Informativ asupra situației din PCI.

REZOLUȚIA BIROULUI INFORMATIV ASUPRA SITUAȚIEI DIN PARTIDUL COMUNIST DIN IUGOSLAVIA

Biroul Informativ alcătuit din reprezentanții Partidului Muncitoresc Comunist al Bulgariei, Partidului Muncitoresc Român, Partidului celor ce muncesc din Ungaria, Partidului Muncitoresc Polonez, Partidului Comunist (bolşevic) al Uniunii Sovietice, Partidului Comunist Francez, Partidului Comunist Cehoslovac şi Partidului Comunist Italian, discutând chestiunea referitoare la situația din Partidul Comunist Iugoslav şi constatând că reprezentanții Partidului Comunist Iugoslav au refuzat să se prezinte la Şedinta Biroului Informativ, au căzut de acord în unanimitate asupra următoarelor concluzii.

1. Biroul Informativ constată că în ultimul timp conducerea Partidului Comunist Iugoslav aplică în principalele chestiuni de politică externă şi internă o linie greşită, care constituie o renunțare la doctrina marxist-leninistă. În legătură cu aceasta, Biroul Informativ aprobă acțiunile Comitetului Central al PC (b) al URSS care a luat asupra-şi inițiativa de a demasca politica greşită urmată de Comitetul Central al Partidului Comunist Iugoslav şi în primul rând politica greşită urmată de tovarăşii Tito, Kardelj, Djilas şi Rankovici.

2. Biroul Informativ constată că conducerea Partidului Comunist Iugoslav urmează o politică nedemnă de defăimare față de Uniunea Sovietică şi PC (b) al US. În Iugoslavia s-a tolerat o politică nedemnă de defăimare față de specialiştii militari sovietici şi de discreditare a Armatei sovietice. Cât privește specialiştii civili sovietici, față de ei s-a creat în Iugoslavia un regim special datorită căruia ei se află sub supravegherea organelor Siguranței de Stat ale Iugoslaviei, fiind urmăriți. Tovarăşul Iudin, reprezentantul PC (b) al US în Biroul Informativ, cât şi o serie de alți reprezentanți oficiali ai URSS din Iugoslavia au fost şi ei supuşi aceleaşi urmăriri şi supravegheri din partea organelor Siguranței de Stat din Iugoslavia.

Toate aceste fapte şi altele asemănătoare dovedesc că conducătorii Partidului Comunist Iugoslav au ocupat o poziție nedemnă de comunişti, în virtutea căreia conducătorii Iugoslaviei au început să identifice politica externă a URSS cu politica externă a puterilor imperialiste şi se comportă față de URSS tot aşa cum se comportă față de statele burgheze. Tocmai în virtutea acestei orientări antisovietice, în sânul Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav s-a răspindit o propagandă de calomnii cu privire la «degenerarea» PC (b) al US, cu privire la «degenerarea» URSS etc., propagandă împrumutată din arsenalul troțkismului contrarevoluționar.

Biroul Informativ condamnă această orientare antisovietică a conducătorilor Partidului Comunist Iugoslav, ca fiind incompatibilă cu marxism-leninismul, ea potrivindu-se doar naționaliştilor.

3. În politica lor în interiorul țării, conducătorii Partidului Comunist Iugoslav abandonează pozițiile clasei muncitoare, rupând cu teoria marxistă a claselor şi a luptei de

clasă. Ei neagă faptul creşterii elementelor capitaliste din țara lor şi ascuțirea luptei de clasă din satul iugoslav, ca urmare a acestui fapt. Această negare rezultă din teza oportunistă că în perioada de tranziție de la capitalism la socialism lupta nu s-ar ascuți, după cum ne învață marxism-leninismul, ci s-ar stinge, după cum au afirmat oportuniştii de seama lui Buharin, care propovăduia teoria integrării paşnice a capitalismului în socialism.

Conducătorii Iugoslaviei urmează o politică greşită în sate, ignorând diferențierea de clasă din sate, şi privind țărănimea individuală ca un singur tot, în pofida doctrinei marxist-leniniste despre clase şi lupta de clase, contrar cunoscutei teze a lui Lenin că mica gospodărie individuală dă naştere capitalismului şi burgheziei în permanență, zi de zi, oră de oră, spontan şi pe scară intinsă. Or, situația politică din satul iugoslav nu oferă un temei pentru autoliniştire şi lipsă de grijă. În condițiile de predominare în Iugoslavia a gospodăriei țărăneşti individuale, când nu s-a naționalizat pământul, când există proprietate privată asupra pământului, când se practică cumpărarea-vânzarea pământului, când în mâinile chiaburilor se află concentrate mari loturi de pământ, când e folosită munca salariată etc., în aceste condiții nu se poate să educi partidul în spiritul muşamalizării luptei de clasă şi a concilierii contradicțiilor de clasă, fără a dezarma prin aceasta partidul în fața greutăților construcției socialismului.

Conducătorii Partidului Comunist Iugoslav, în chestiunea rolului conducător al clasei muncitoare, alunecă de pe calea marxist-leninistă pe calea partidului narodnic al chiaburimii, afirmând că țăranii reprezintă «cea mai trainică temelie a statului iugoslav». Lenin ne învață că «proletariatul, ca singura clasă până la capăt revoluționară a societății contemporane... trebuie să fie conducătorul, hegemonul în lupta întregului popor pentru deplină revoluție democratică, în lupta tuturor celor ce muncesc şi a celor exploatați împotriva asupritorilor şi exploatatorilor».

Conducătorii Iugoslaviei calcă această teză a marxism-leninismului.

Cât priveşte țărănimea, majoritatea ei, adică țărănimea săracă şi mijlocaşă, ea se poate alia sau se şi află în alianță cu clasa muncitoare, iar rolul conducător în această alianță îi revine clasei muncitoare.

Sus-menționata orientare a conducătorilor iugoslavi contravine acestor teze ale marxism-leninismului.

După cum se vede, această orientare exprimă un punct de vedere ce se potriveşte naționaliştilor mic-burghezi, dar nicidecum Marxist-leniniştilor.

4. Biroul Informativ este de părere că conducerea Partidului Comunist Iugoslav revizuieşte teoria Marxist-leninistă asupra Partidului. Conform acestei teorii Marxist-leniniste, Partidul este principala forță conducătoare şi îndrumătoare din țară care îşi are un program aparte şi nu se dizolvă în masa celor fără de partid. Partidul este forma superioară de organizare şi arma cea mai importantă a clasei muncitoare. În Iugoslavia însă principala forță conducătoare din țară este considerată nu Partidul Comunist, ci Frontul Popular. Conducătorii iugoslavi diminuează rolul Partidului Comunist, dizolvă de fapt Partidul în Frontul Popular – organizație fără de partid, care înglobează elemente care diferă mult din punctul de vedere de clasă (muncitori, țărănime muncitoare cu gospodării individuale, chiaburi, comercianți, mici fabricanți, intelectuali burghezi etc.), precum şi tot felul de grupări politice, inclusiv şi unele partide burgheze. Conducătorii iugoslavi se încăpățânează a nu recunoaşte că orientarea lor este greşită, atunci când afirmă că Partidul Comunist Iugoslav nu poate şi nu trebuie chipurile să-şi aibă un program aparte, ci trebuie să se mulțumească cu programul Frontului Unic Popular.

Faptul că pe arena politică din Iugoslavia se manifestă numai Frontul Popular, în timp ce Partidul şi organizațiile sale nu se manifestă deschis în numele său propriu în fața poporului, nu numai că diminuează rolul Partidului în viața politică a țării, dar şi subminează Partidul ca forță politică independentă, chemând să câştige tot mai mult încrederea poporului şi să influențeze mase tot mai largi ale celor ce muncesc pe calea unei activități politice fățişe, prin propagarea pe

față a vederilor sale şi a programului său. Conducătorii Partidului Comunist Iugoslav repetă greşelile menşevicilor ruşi, cu privire la dizolvarea Partidului Comunist într-o organizație de masă fără de partid. Toate acestea dovedesc existența unor tendințe lichidatoriste în ceea ce priveşte Partidul Comunist din Iugoslavia.

Biroul Informativ socoate că o astfel de politică a Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav pune în primejdie însăşi existența Partidului Comunist şi în ultimă instanță implică primejdia degenerării Republicii Populare Iugoslave.

5. Biroul Informativ consideră că regimul birocratic creat de conducătorii iugoslavi în interioriul Partidului este funest pentru viața şi dezvoltarea Partidului Comunist Iugoslav. În sânul Partidului nu există democrație internă de Partid, nu se practică principiul eligibilității, nu există critică şi autocritică. Comitetul Central al Partidului Comunist Iugoslav, contrar asigurărilor deloc întemeiate ale tovarăşilor Tito şi Kardelj, este în majoritatea sa alcătuit nu din membri aleşi ci cooptați. Partidul Comunist se află de fapt într-o situație semi-legală. Adunările de Partid nu se țin, sau se țin în secret, ceea ce nu poate să nu submineze influența Partidului asupra maselor. Această formă de organizare a Partidului Comunist Iugoslav nu poate fi calificată altfel decât sectară-birocratică. Ea duce la lichidarea Partidului ca organism activ, plin de inițiativă, propagă în Partid metode militare de conducere asemenea metodelor cultivate la timpul său de Troțki.

Este absolut intolerabil faptul că în Partidul Comunist Iugoslav sunt călcate în picioare cele mai elementare drepturi ale membrilor de Partid, că cea mai neînsemnată critică a rânduielilor din Partid atrage după sine represiuni crunte.

Biroul Informativ consideră drept ruşinoase asemenea fapte ca excluderea din Partid şi arestarea tovarăşilor Juiovici şi Hebrang, membri în Comitetul Central al Partidului Comunist Iugoslav, pentru că ei au îndrăznit să critice tendințele antisovietice ale conducătorilor Partidului Comunist Iugoslav şi se pronunță pentru prietenie între Iugoslavia şi Uniunea Sovietică.

Biroul Informativ consideră că nu se poate tolera în sânul Partidului Comunist un atât de ruşinos regim terorist, specific turcesc. Interesele existenței şi dezvoltării însăşi a Partidului Comunist Iugoslav cer să se pună capăt acestui regim.

6. Biroul Informativ consideră că criticarea de către CC (b) al US şi de către CC ale altor Partide Comuniste, a greşelilor Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav, însemnând un ajutor frățesc dat Partidului Comunist Iugoslav, creează pentru conducerea Partidului Comunist Iugoslav toate condițiile necesare în vederea unei cât mai grabnice îndreptări a greşelilor admise. Însă în loc de a primi în mod cinstit această critică şi a păşi pe calea îndreptării bolşevice a greşelilor făcute, conducătorii Partidului Comunist Iugoslav, molipsiți de ambiție excesivă, de aroganță şi înfumurare, au întâmpinat această critică cu animozitate, au avut față de ea o atitudine ostilă, au păşit pe calea vrăjmaşă Partidului de negare absolută a greşelilor lor, s-au abătut de la învățătura marxist-leninistă privitoare la atitudinea partidului politic față de greşelile sale şi prin aceasta a agravat greşelile sale îndreptate împotriva Partidului.

Conducătorii iugoslavi, negăsind ce argumenta la critica făcută de CC (b) al US şi de Comitetele Centrale ale altor Partide frățeşti, au păşit pe calea înşelării directe a partidului şi poporului lor, ascunzând de Partidul Comunist Iugoslav critica adusă politicii greşite a CC al Partidului Comunist Iugoslav, ascunzând de asemenea de partid şi popor cauzele adevărate ale excluderii şi arestării tovarăşilor Juiovici şi Hebrang.

În ultimul timp, după critica făcută de CC (b) al US şi de CC ale Partidelor frățeşti greşelilor făcute de conducătorii iugoslavi, aceştia din urmă au încercat să decreteze o serie de noi măsuri – legi stângiste. Conducătorii iugoslavi au publicat cu multă grabă o nouă decizie despre naționalizarea industriei mici şi a comerțului, a cărei înfăptuire nu este deloc pregătită şi care, din cauza acestei grabe poate doar îngreuna aprovizionarea populației iugoslave. La fel de

grăbit ei au decretat noua lege despre impozitul asupra grâului de la țărani, măsură care nici ea nu este pregătită şi din aceste motive poate numai să dezorganizeze aprovizionarea cu pâine a populației orăşeneşti. În sfârşit, conducătorii iugoslavi, cu totul neaşteptat au proclamat nu de mult prin declarații zgomotoase dragostea şi devotamentul lor pentru Uniunea Sovietică, deşi este bine ştiut că până în ziua de azi ei, în practică, urmează o politică ostilă Uniunii Sovietice.

Lucrurile nu se limitează la aceasta. În ultimul timp conducătorii Partidului Comunist Iugoslav proclamă cu mult aplomb politica de lichidare a elementelor capitaliste în Iugoslavia. Într-o scrisoare adresată la 13 aprilie CC al PC (b) al US tovarăşii Tito şi Kardelj au scris că «Plenara Comitetului Central a aprobat măsurile propuse de Biroul Politic al Comitetului Central în vederea lichidării rămăşițelor capitaliste în Iugoslavia».

Acestă orientare a conducătorilor Partidului Comunist Iugoslav, în vederea lichidării elementelor capitaliste în condițiunile actuale ale Iugoslaviei, deci şi a chiaburimii ca clasă, nu poate fi altfel calificată decât ca aventuroasă, nemarxistă. Căci nu se poate rezolva această problemă cât timp în țară precumpăneşte gospodăria țărănească individuală, care în mod inevitabil dă naştere capitalismului, cât timp n-au fost pregătite condițiile în vederea colectivizării în masă a gospodăriilor agricole şi cât timp majoritatea țărănimii muncitoare nu se va convinge de avantajele metodelor colective în agricultură. Experiența PC (b) al US dovedeşte că numai pe baza colectivizării în masă a gospodăriilor agricole este posibilă lichidarea ultimei şi celei mai numeroase clase exploatatoare – clasa chiaburimii -, că lichidarea chiaburimii ca clasă este o parte componentă orgA.N.I.C.ă a colectivizării agriculturii.

Pentru a lichida cu succes chiaburimea ca clasă, cu alte cuvinte pentru a lichida elementele capitaliste de la țară, Partidul trebuie să depună în prealabil o îndelungată muncă pregătitoare în vederea limitării elementelor capitaliste de la sate, în vederea întăririi alianței dintre clasa muncitoare şi țărănime sub conducerea clasei muncitoare, în vederea dezvoltării industriei socialiste, capabile să organizeze producția de maşini necesare muncii colective în agricultură. Orice grabă în această direcție poate să aducă numai prejudicii ireparabile.

Numai pe baza acestor măsuri pregătite cu minuțiozitate şi aplicate consecutiv, este posibilă trecerea de la îngrădirea elementelor capitaliste de la sate la lichidarea lor.

Toate încercările conducătorilor iugoslavi de a rezolva această problemă prin măsuri pripite sau pe calea decretelor de cancelarie nu înseamnă altceva decât aventură dinainte sortită eşecului, sau nu sunt decât lăudăroşenii demagogice lipsite de orice conținut.

Biroul Informativ este de părere că, întrucât aceste decrete şi declarații stângiste ale conducătorilor iugoslavi sunt demagogice şi irealizabile în momentul de față, ele pot numai compromite cauza construcției socialiste în Iugoslavia.

De aceea Biroul Informativ apreciază tactica aventuroasă de acest fel ca manevră nedemnă şi joc politic inadmisibil.

După cum se vede, măsurile şi declarațiile demagogice stângiste menționate mai sus ale conducătorilor iugoslavi au drept scop să mascheze refuzul lor de a-şi recunoaşte greşelile şi de a le îndrepta cinstit.

7. Ținând seama de situația creată în Partidul Comunist Iugoslav şi căutând să dea posibilitate conducătorilor Partidului Comunist Iugoslav de a ieşi din această situație C.C. al PC (b) al US şi CC ale altor partide frățeşti au propus să se examineze chestiunea referitoare la situația din Partidul Comunist Iugoslav la o şedință a Biroului Informativ, pe baza aceloraşi principii care reglementează viața normală a Partidelor, tot aşa cum aceasta a avut loc la prima consfătuire a Biroului Informativ, când s-a examinat activitatea altor Partide Comuniste. Însă conducătorii iugoslavi au răspuns printr-un refuz la repetatele propuneri ale partidelor comuniste frățeşti de a se discuta chestiunea situației din Partidul Comunist Iugoslav la şedința Biroului Informativ.

Căutând să se eschiveze de la critica justă a partidelor frățeşti la Biroul Informativ, conducătorii iugoslavi au născocit versiunea că s-ar afla într-o «situație inegală». Trebuie

menționat că această versiune nu conține nici o iotă de adevăr. Este ştiut de toată lumea că, la organizarea Biroului Informativ, Partidele Comuniste au pornit de la principiul indiscutabil că orice partid trebuie să dea cont de activitatea sa Biroului Informativ, tot aşa cum orice partid are dreptul să critice alte partide. La prima consfătuire a celor nouă Partide Comuniste, Partidul Comunist Iugoslav s-a folosit larg de acest drept al său. Refuzul iugoslavilor de a da cont Biroului Informativ de acțiunile lor, de a asculta observațiile critice din partea altor Partide Comuniste înseamnă într-adevăr violarea principiului de egalitate între Partidele Comuniste şi echivalează cu cererea de a se crea o situație privilegiată pentru Partidul Comunist Iugoslav în sânul Biroului Informativ.

8. Ținând seama de toate cele expuse mai sus, Biroul Informativ se solidarizează cu aprecierea dată situației din Partidul Comunist Iugoslav, cu critica facută greşelilor CC al Partidului Comunist Iugoslav şi cu analiza, politică a acestor greşeli, expuse în scrisorile CC al PC (b) al US către CC al Partidului Comunist Iugoslav din martie-mai 1948.

Biroul Informativ este unanim în concluzia sa că, prin vederile lor antisovietice şi străine Partidului, incompatibile cu marxism-leninismul, prin toată conduita lor şi prin refuzul de a se prezenta la şedința Biroului Informativ, conducătorii Partidului Comunist Iugoslav au adoptat o atitudine de opoziție față de Partidele Comuniste ce fac parte din Biroul Informativ, au păşit pe calea desprinderii lor de Frontul Unic Socialist împotriva imperialismului, pe calea trădării cauzei solidarității internaționale a celor ce muncesc, pe calea trecerii pe pozițiile naționalismului.

Biroul Informativ condamnă această politică şi conduită antipartinică a Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav.

****

Biroul Informativ consideră că la baza tuturor acestor greşeli ale conducerii Partidului Comunist Iugoslav se află faptul indiscutabil că, în ultimele şase luni, în conducerea Partidului Comunist Iugoslav au predominat fățiş elementele naționaliste, care şi înainte existau acolo pe ascuns, că conducerea Partidului Comunist Iugoslav a rupt cu tradițiile internaționaliste ale Partidului Comunist Iugoslav, păşind pe calea naționalismului.

Conducătorii iugoslavi, supraestimând mult forțele naționale interne şi posibilitățile iugoslave, cred că ei vor putea menține independența Iugoslaviei şi construi socialismul fără sprijinul Partidelor Comuniste din alte țări, fără sprijinul țărilor cu democrație populară, fără sprijinul Uniunii Sovietice. Ei îşi închipuie că noua Iugoslavie se poate lipsi de ajutorul acestor forțe revoluționare.

Orientându-se slab în situația internațională şi intimidați de şantajele imperialiştilor, conducătorii iugoslavi presupun că, făcând o serie de concesii statelor imperialiste, ei vor reuşi să câştige simpatia acestor state, să se înțeleagă cu ele privitor la independența Iugoslaviei şi treptat vor reuşi să orienteze popoarele iugoslave către aceste state, adică să le orienteze către capitalism. Ei, în mod tacit, pornesc de la cunoscuta teză naționalistă burgheză, în virtutea căreia «un stat capitalist prezintă un pericol mai mic pentru independența Iugoslaviei, decât Uniunea Sovietică».

Conducătorii iugoslavi probabil nu înțeleg sau poate se prefac a nu înțelege că asemenea orientare naționalistă poate să ducă la degenerarea Iugoslaviei într-o obişnuită republică burgheză, la pierderea independenței Iugoslaviei şi la transformarea ei într-o colonie a țărilor imperialiste.

Biroul Informativ nu se îndoieşte că în sânul Partidului Comunist Iugoslav sunt destule elemente sănătoase, credincioase marxism-leninismului, fidele tradițiilor internaționaliste ale Partidului Comunist Iugoslav, credincioase Frontului Unic Socialist.

Aceste forțe sănătoase ale Partidului Comunist Iugoslav au ca sarcină să silească pe actualii lor conducători să le recunoască deschis şi cinstit greşelile şi să le îndrepte, să rupă cu naționalismul, să revină la internaționalism şi să întărească prin toate mijloacele Frontul Unic Socialist împotriva imperialismului sau, dacă actualii conducători se vor dovedi incapabili să facă aceasta, să-i înlocuiască şi să aleagă o nouă conducere internaționalistă a Partidului Comunist Iugoslav.

Biroul Informativ este convins că Partidul Comunist al Iugoslaviei va reuşi să ducă la capăt această misiune de onoare.

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 23/1948, ff. 26-37.

11.

[1948, iunie, 29, Bucureşti]. Cuvântare rostită de Iosif Chişinevschi cu prilejul prelucrării Rezoluției Biroului Informativ.

Tov. I . Chişinevschi: Prelucrarea rezoluției
Biroului Informativ cu activiştii Capitalei.

Tovarăşi, s-a citit rezoluția Biroului Informativ care oglindeşte situația Partidului Comunist din Iugoslavia şi această rezoluție, fără îndoială, constituie un puternic mijloc pentru îmbunătățirea şi dezvoltarea activității, a luptei tuturor Partidelor Comuniste care intră în Biroul Informativ.

Dar pe noi, membrii Partidului Muncitoresc Român, Partid care se bazează pe ştiința marxist-leninistă, ne interesează această problemă pentru că suntem fideli internaționalismului proletar, ne interesează această problemă pentru că noi ştim şi am ştiut să prețuim la înălțimea cuvenită Uniunea Sovietică, ne interesează abaterile Partidului Comunist Iugoslav şi de aceea trebuie să prelucrăm şi să însuşim acest document întrucât constituie, în sine, o bogăție de idei care ne va ajuta în activitatea noastră, să vedem şi să învingem slăbiciunile pe care le mai avem. Conducătorii Partidului Comunist Iugoslav au pornit, cum arată just rezoluția Biroului Informativ pe drumul antimarxism, pe un drum antisovietic. El a alunecat de la linia marxist-leninistă, de la linia solidarității internaționale proletariene pe linia naționalismului burghez.

Documentul acesta ne arată că a alunecat în aşa măsură încât a început să identifice Uniunea Sovietică, țara unde nu mai există exploatarea omului de către om, țara care prima şi deocamdată singura a construit victorios socialismul şi trece treptat la făurirea societății superioare - comuniste -, acelei Uniuni Sovietice care a salvat popoarele Europei de barbaria fascistă, conducătorii Iugoslaviei au început s-o confunde cu statele burgheze imperialiste, s-o trateze ca atare, ba chiar cu multă dușmănie.

Aşa cum fac conducătorii iugoslavi, înseamnă a pierde din vedere rolul hotărâtor internațional ce l-a avut şi îl are Revoluția Socialistă din Octombrie (aplauze). Aşa cum se vede, conducătorii iugoslavi au vrut să înțeleagă victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie ca un fel de fapt izolat național, care serveşte interesele unei singure țări. Aici tocmai porneşte linia lor naționalistă, începutul însuşirii tezei burghezo-naționaliste.

Lenin, dezvoltând mai departe teoria lui Marx, a arătat că în epoca imperialistă este posibilă victoria revoluției socialiste într-o singură țară. Practica sovietică a dovedit acest lucru. Aceasta s-a referit la lanțul statelor capitaliste, la ruperea lanțului statelor capitaliste.

Conducătorii iugoslavi falsifică acest adevăr teoretic pornind pe drumul fals şi anume că vor putea ei singuri fără Uniunea Sovietică, fără frontul socialist al Uniunii Sovietice şi țărilor de democrație populară, fără celelalte partide comuniste frățeşti, să construiască socialismul. Şi pornind pe acest drum greşit şi dăunător, au degenerat în poziția lor, ajungând

să aibă o poziție antisovietică, să confunde Uniunea Sovietică cu țările imperialiste şi să ajungă la acea teză burghezo-naționalistă, că Uniunea Sovietică amenință chiar mai mult decât statele burgheze imperialiste independența țărilor.

Se ştie de trei decenii că Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a avut un caracter internațional, că victoria proletariatului şi aliaților săi în Uniunea Sovietică a însemnat victoria proletariatului şi în alte țări, că de atunci şi până azi clasa muncitoare din Uniunea Sovietică, popoarele sovietice, în frunte cu gloriosul partid comunist bolşevic, a ajutat popoarele în lupta lor contra imperialiştilor şi pentru independența lor națională. Marea Revoluție Socialistă a surpat temeliile imperialismului şi a înzecit şi însutit avansul de luptă al maselor din toate țările, le-a dat o nouă forță ideologică şi organizatorică în lupta pentru eliberarea de sub jugul capitalist. Dar după al doilea război mondial, s-au rupt o serie de alte țări din lanțul imperialist, slăbind mult imperialismul. Cine nu ştie acest adevăr, că țările noilor democrații au putut să se rupă de lanțul imperialist putând să aducă la putere partidele comuniste, datorită victoriei armatei sovietice creată de Marea Revoluție din Octombrie (aplauze).

Forța Uniunii Sovietice condusă de Partidul Comunist Bolşevic, de Comitetul său Central, încercat, experimentat mai mult decât oricare alt partid şi alt Comitet Central al vreunui Partid Comunist, constituie pentru noi fratele nostru mai mare, părintele nostru, cum spunea tov. Drăghici.

Această forță a fost victoria hotărâtoare care a înjghebat şi transformat lagărul antiimperialist într-o forță uriaşă. Între această concepție bazată pe realitate şi concepția conducătorilor actuali iugoslavi există o prăpastie.

Tito priveşte dezvoltarea democrației populare în Iugoslavia drept ceva fără legătură comună cu dezvoltarea revoluției proletare şi a socialismului. Această situație privită de către Tito a condițiilor de dezvoltare a Iugoslaviei are loc independent de dezvoltarea generală, independent de mişcarea revoluționară şi aparține unora dintre acei care fac parte ocupând primul loc în conducerea Partidului Comunist Iugoslav, Kardelj. Aceasta nu îl împiedică pe Kardelj să susțină acelaşi punct de vedere antisovietic şi naționalist.

Însăşi Iugoslavia n-ar fi putut deveni o țară de democrație populară, Republică Populară Federativă, fără victoria Marii Revoluții Socialiste din 1917, fără victoria armatei sovietice, născută din această revoluție. Pentru că Uniunea Sovietică a permis partidelor proletariatului din țările dependente de imperialism, între care şi Iugoslavia, să ia în mână conducerea luptei naționale de eliberare şi să pornească pe drumul unei adevărate independențe naționale.

E drept că popoarele au luptat: poporul ceh, poporul bulgar, polon, iugoslav, la noi în țară, dar n-ar fi putut obține aceste succese şi victorii, nu şi-ar fi putut asigura independența națională, fără armata sovietică. Dar actualii conducători uită cu tot dinadinsul tocmai pentru că au devenit partizanii tezei burghezo-naționaliste. Ei uită împrejurările prin care țările din răsăritul Europei, printre care şi Iugoslavia, au devenit independente. Au fost condiții în Iugoslavia în timpul războiului, în ultima fază, când detaşamente germane fasciste au nimicit Statul Major iugoslav al partizanilor şi însuşi Tito era să cadă prizonier fiind salvat de victoria armatei sovietice care a intrat în Belgrad salvând întreaga situație.

Astăzi conducătorii iugoslavi ascund în fața poporului acest mare adevăr. Mai mult, ei jignesc sentimentele de admirație pe care le au popoarele Iugoslaviei de decenii față de Uniunea Sovietică. Ei spun după critica făcută de Comitetul Central al PC (b) din Uniunea Sovietică că ei cultivă în popor dragostea către Uniunea Sovietică, dar nici partidul nu are nevoie să o cultive căci această dragoste există în mod natural. Şi ca să ne convingem de acest lucru, Djilas spunea în decembrie 1946, la congresul slavilor, următoarele: «Bunicii noştri urcau pe munți şi arătând cu mâna spre răsărit spuneau copiilor şi nepoților uite, acolo este Rusia. Va veni o zi când ruşii vor veni încoace şi noi vom fi liberi». Tot Djilas a trebuit să recunoască că această prezicere s-a adeverit.

Prin urmare, mergând a ascunde marea dragoste care există în sânul popoarelor Iugoslaviei prin aceea că se ocupă cu cultivarea dragostei, ei duc o propagandă anti-sovietică. Țările noastre pot astăzi construi socialismul mai uşor. Dar de ce ? Tocmai pentru că, în 1917, proletariatul rus a vărsat sânge în alianță cu țărănimea săracă sub conducerea PC (b), a făurit țara socialismului, patria tuturor celor ce muncesc din lumea întreagă. Conducătorii iugoslavi uită acest lucru. Trebuie să fie clar pentru toți că, de felul cum priveşte X sau Y Uniunea Sovietică, noi putem şti dacă este comunist, dacă este patriot al țării, dacă îşi iubeşte poporul, dacă, într-adevăr, el luptă pentru socialism. Nu poți fi prieten al socialismului şi, în acelaşi timp, dușman al Uniunii Sovietice. Aceasta este una dintre gravele greşeli, criminale, manifestată de conducătorii iugoslavi.

Mai departe este vorba de problema Partidului însuşi. Tito a început să se considere teoretician căci a făcut o nouă descoperire şi anume: că nu e nevoie de Partidul Comunist, că Partidul Comunist poate foarte bine să lucreze în Frontul Popular, fără a-şi arăta fața ca partid comunist, adică să se dizolve în interiorul unei organizații de masă. Această teorie nu este deloc nouă, ea este veche de acum 40 de ani, este teoria menşevicilor. Cum spunea şi scrisoarea Comitetului Central al PC (b) către Comitetul Central Iugoslav că deosebirea constă că ceea ce au spus menşevicii acum 40 de ani o spun Tito şi Kardelj cu 40 de ani mai târziu, dând-o drept teoria sa. Prin această teorie menşevică de rupere a proletariatului, a partidului său, Tito a spus că programul Frontului Popular este şi programul partidului, adică de renegare a faptului că partidul este o avangardă de sine stătătoare, ca şi programul său, linia de politică pe care o introduce în organizațiile de masă şi că avangarda conduce organizațiile de masă.

În Iugoslavia până mai deunăzi nu se putea vedea şi nu se putea şti unde este sediul Comitetului Central sau Comitetelor județene, nu se țineau adunări de partid, şedințe de partid. Organele de conducere nu sunt alese, iar critica şi autocritica este complet lipsă, democrația internă de partid este călcată în picioare. Aceasta este situația în Partidul Comunist Iugoslav.

Gândiți-vă până unde au decăzut conducătorii iugoslavi şi în special Tito, Kardelj, Djilas care pentru faptul că doi comuniști, doi conducători, unul vechi membru de partid, vechi militant, Jurevici, unul dintre puținele cadre superioare modeste, activ, combativ, adică devotat marxism-leninismului, pentru faptul că s-a ridicat împotriva poziției antisovietice a conducătorilor iugoslavi, pentru faptul că a militat pentru prietenia cu Uniunea Sovietică, să fie scos din minister. El era ministru de finanțe, iar pe cale de decret a fost denunțat ca trădător, ca sabotor al construcției socialismului şi fiind general, să fie totodată degradat pentru ca apoi să fie arestat, iar viața să-i fie în pericol.

Această rezoluție caracterizează starea de lucruri pe drept cuvânt din Iugoslavia, adică un regim terorist curat turcesc. Este foarte interesant cum, criticați şi neavând curajul să recunoască cinstit greşelile, să-şi facă autocritica, conducătorii iugoslavi, în mod fățarnic, fariseic, în pripă, au dorit să demonstreze că există partid, că există democrație internă de partid, există critică şi autocritică. De exemplu Moşu Piade, preşedintele Adunării Deputaților, a scris un articol greşit în care rolul conducător nu îl are Partidul ci Sindicatele ca după 5 zile tot el să scrie un alt articol recunoscând că a greşit. Prin aceasta, conducătorii iugoslavi încearcă să inducă în eroare cadrele Partidului şi clasei muncitoare.

Dacă gazeta «Pentru pace trainică, pentru democrație populară» i-a criticat fără să fie numiți, că nu există critică şi autocritică, că nu se face ştiință, că unii confundă Partidul cu Frontul Popular, că dizolvă Partidul în Frontul Popular, acum câteva zile a apărut în oficiosul partidului iugoslav un articol în care se arăta că două sate au fost adunate şi că la şedință au participat şi nemembri de partid care au luat parte la primirea de noi membri de partid. Pentru o astfel de înscenare nu trebuie să fii conducător ca s-o faci. Când poporul ştie că a fost ilegal până azi, nu poți să-l înşeli.

Într-o serie de probleme esențiale, conducătorii iugoslavi au cu totul o altă poziție decât marxist-leninistă. Au fost criticați tovarăşii, dar n-au primit critica. Au fost invitați la consfătuirea Biroului Informativ, dar au refuzat să vină. Or Statutul Biroului Informativ este clar că fiecare partid are drepturi egale, că trebuie să facă darea de seamă, are dreptul şi obligația să-şi facă autocritica şi fiecare partid are dreptul să critice celelalte partide.

La consfătuirea din Polonia, conducătorul iugoslav Djilas a folosit în plin acest drept al său. El a criticat mai mult chiar decât trebuia, însă când era vorba să fie dânşii criticați, să li se arate lor greşelile şi să fie ajutați, au refuzat să vină la consfătuire punându-se singuri în afara rândurilor familiilor comuniste frățești.

Aproape în toate privințele teoretice, politice, din activitatea practică, organizatorică de partid, conducătorii iugoslavi au deviat, s-au rupt de marxism-leninism, devenind partizanii burgheziei.

Marxism-leninismul ne învață că proletariatul, clasa revoluționară până la capăt, este hegemonul, este conducătorul țărănimii sărace în lupta pentru doborârea regimului burghezo-moşieresc sau burghez.

În concepția conducătorilor iugoslavi, nu proletariatul care determină desfăşurarea forțelor motrice pentru cucerirea puterii este acea forță ci țărănimea. Ei spun că țărănimea este principala bază a regimului de democrație populară în drum spre socialism. Or se ştie că țărănimea nu este o clasă omogenă căci aici avem țărani săraci, mijlocaşi, chiaburi, elemente capitaliste.

În Frontul Patriei avem reprezentanții mai multor grupări politice, avem şi partide burgheze, avem chiaburi. Iată o altă eroare. Fiind criticați pentru aceste greşeli, pentru concepția oportunistă de dreapta buharinistă, conducătorii iugoslavi[ci], Tito, Kardelj, Djilas, au pornit la lichidarea pe cale de decret a elementelor capitaliste. Este ştiut că pentru aceasta este nevoie de pregătire, de condiții economice, de a dezvolta industria socialistă. Nu se poate trece la colectivizare când condițiile nu sunt coapte, când n-ai industrii socialiste. Că trebuie create aceste condiții materiale economice şi trebuie date şi posibilități țărănimii să se convingă de superioritatea regimului de gospodărie colectivă.

Prin acest asalt stângist, aventurierii [prin] naționalizarea micilor întreprinderi n-au făcut decât să lipsească oraşele, muncitorimea de aprovizionare, ridicându-se astfel împotriva muncitorimii.

Una din marile greşeli ale conducătorilor iugoslavi constă şi în aceea că, dizolvând de fapt Partidul în aceeaşi organizație de masă, au făcut ca locul Partidului să-l ia o persoană, să idolatrizeze această persoană şi aceasta cu tendință sau fără, n-are importanță, dar a dat o grea lovitură clasei muncitoare şi poporului muncitor din Iugoslavia.

Colectivul de conducere al Partidului constituie avangarda care conduce şi mişcă înainte evenimentele istorice şi nu o persoană izolată de mişcare.

Tovarăşi, unii dintre dvs. ați văzut pe unii conducători iugoslavi. Atunci i-am primit aşa cum i-am primit. Să ne facem autocritica, este degeaba acum. Că n-o să-i mai primim aşa, este clar, însă erau alte condiții atunci, nu aveam clară întreaga concepție. Sunt complet lipsiți de modestie, sunt înfumurați. Se pune întrebarea: de ce au dreptul conducătorii iugoslavi să trâmbițeze mai mult succesul în victoria lor decât alte partide frățești? Putem vorbi de partidul comunist cehoslovac, de cel maghiar, bulgar, de partidul comunist polonez sau albanez, de partidul nostru, dar mai ales putem vorbi astăzi de partidele comuniste italian şi francez care au obținut atât de frumoase succese (aplauze). Partidele comuniste italian şi francez n-au avut norocul partidelor comuniste din aceste țări care, odată ce armata sovietică a intrat în aceste țări, au uşurat să vină la putere partidele comuniste. Acolo au intrat armatele imperialiste şi aceasta nu vor s-o înțeleagă conducătorii iugoslavi.

Este necesar astăzi când prelucrăm această rezoluție să tragem anumite concluzii şi pentru noi.

Putem să ne mândrim că în privința prețuirii la justa valoare a Uniunii Sovietice, noi de la început, din adânca ilegalitate şi din prima zi a eliberării, partidul nostru a avut o linie justă şi tocmai pentru aceasta în ciuda unei temeri de a pune deschis problema popularizării în toate oraşele şi satele Uniunii Sovietice, noi am obținut succese, noi am învins acele curente antisovietice.

Astăzi putem spune într-adevăr cu satisfacție că poporul nostru priveşte cu admirație marea Uniune Sovietică. E drept că are şi pentru ce s-o privească astfel (aplauze).

Să fim mai departe militanți activi în popularizarea marii Uniuni Sovietice, ochiul nostru numai acolo să se îndrepte. În ce priveste experiența şi construcția socialismului în oraşe şi sate, putem învăța bine dacă învățăm numai din Uniunea Sovietică.

Iată acest document. Cu câtă grijă sunt preveniți comuniştii iugoslavi: greşiți, nu faceți salturi stângiste, nu veți putea lichida pe cale de decret pe chiaburi. Am avut şi noi în timpul alegerilor sărituri în această direcție, dar aceasta a fost peste capul Comitetului Central şi Comitetul Central a combătut această greşeală făcută de unii în timpul alegerilor, căutând să creeze cooperative de producție, fără pregătire, fără posibilități materiale.

Şi Uniunea Sovietică dovedeşte necesitatea unei prealabile pregătiri.

Această nobilă idee realizată în Uniunea Sovietică – colectivizarea gospodăriilor – poate să fie înfăptuită. Dar aceasta nu înseamnă că se poate azi sau mâine şi că pot trece la facerea colhozurilor. Ar fi greşit şi ar însemna să facem un act împotriva poporului astăzi când nu avem aceste posibilități materiale.

Am vorbit de naționalismul conducătorilor iugoslavi. Noi am avut în partidul nostru curente naționaliste. Cunoaşteți că am avut în conducerea Partidului un exponent al acestor curente naționaliste şovine, pe Pătrăşcanu. Dar aceste curente naționaliste au fost combătute de Comitetul Central al Partidului nostru (aplauze).

Înseamnă aceasta că nu mai există pe ici colo devieri naționaliste? Ar fi greşit să credem. Noi trebuie să urmărim, să descoperim pe cei nelămuriți şi să-i lămurim, iar elementele dușmane să fie combătute şi izolate din rândurile noastre şi să cultivăm zi de zi, ceas de ceas, concepția internaționalistă, concepția ideologiei frăției între popoare (aplauze)

Astăzi Comitetul Central prelucrează această rezoluție. Tov. Vasile Luca s-a oprit şi asupra unei probleme. Asupra înlocuirii colectivului de conducere al Comitetului Central cu o persoană sau alta.

Nu este concepția noastră, gândiți-vă şi dvs., Partidul, avangarda clasei muncitoare, să fie pus în umbră şi să fie ridicată o persoană.

Conducătorii Partidului nostru, figurile Partidului nostru, secretarii Partidului nostru se simt jenați atunci când se exagerează cu această ieftină popularizare. Când la 1 Mai s-a strigat că un singur tovaraş a luptat şi pacea a fost asigurată, tov. Luca a spus: «pacea între popoare o poate asigura numai revoluția mondială şi nu o singură persoană». Aceasta nu înseamnă că ar trebui să subprețuim pe conducători, dar există o măsură partinică înainte de toate.

Nu de puține ori s-a întâmplat când cineva a lansat lozinca: «Trăiască Partidul Comunist Român» sa fie aplauze. Dar nu aşa de frenetice ca atunci când se strigă numele unor tovarăşi. Aceasta înseamnă că au fost unele tendințe de a înlocui Partidul cu unele persoane şi aceasta trebuie avut în vedere.

Trebuie să spun că tov. Gheorghiu-Dej a ridicat această problemă (aplauze). Acum să vedem în încheiere când am să pronunț cuvântul «Partidul Muncitoresc Român» cum o să aplaudați (aplauze frenetice).

Comitetul Central al Partidului nostru recomandă să citiți de mai multe ori rezoluția şi să vă pregătiți pentru temeinica prelucrare, în organizațiile de partid, cu membrii de partid, pentru că de însuşirea acestui document depinde în mare măsură un nou avânt al muncii.

Amintiți-vă ce a urmat după consfătuirea din Polonia. Am devenit mai hotărâți. Tov. Luca a spus :«Înainte de consfătuirea din Polonia, ne moțăiam cu Tătărescu. După consfătuire, i-am izgonit şi am mers mai hotărâți, ajungând la aceste realizări: Republica,

alegerile democratice, o nouă constituție, şi pe urmă a venit marele act revoluționar – naționalizările – condus, pregătit de către Partidul nostru Muncitoresc» (aplauze).

De însuşirea acestui document depinde îmbunătățirea, dezvoltarea, întărirea vieții noastre de partid, întărirea capacității, înălțarea capacității de mobilizare a maselor şi pentru noi succese şi noi victorii.

Dacă tovarăşii de la organizațiile de propagandă vor putea ține cont de observațiile făcute de noi astăzi, să fie prelucrat mai departe într-un seminar acest document important.

Aceasta pentru ca toți membrii noştri de partid să fie pregătiți pentru orice ripostă dată oricărui duşman.

E clar că forțele imperialiste vor încerca să folosească acest document. Noi trebuie să-i putem zdrobi în aşa fel, încât să înțeleagă că Frontul Unic al Socialismului şi Democrației Populare, Frontul Unic al Partidelor Comuniste, al Proletariatului Internațional este de nezdruncinat (aplauze).

Rezoluția aceasta are în vedere ajutorarea Partidului Comunist Iugoslav. Ea indică practic cum trebuie rezolvate problemele. Rezoluția nu confundă cu nici o iotă acest grup de actuali conducători ai Partidului Comunist Iugoslav cu partidul, cu proletariatul iugoslav. Această rezoluție evidențiază forțe vii în Partidul Comunist Iugoslav şi ea spunea că sarcina acestei forțe sănătoase a Partidului Comunist din Iugoslavia este de a sili actualii lor conducători să-şi recunoască deschis şi cinstit greşelile şi să le îndrepte, să rupă cu naționalismul, să rețină la internaționalism şi să întărească prin toate mijloacele Frontul Unic Socialist împotriva imperialiştilor (aplauze).

Dar dacă actualii conducători ai Partidului Comunist din Iugoslavia s-ar dovedi incapabili să facă aceasta, de a-i înlocui şi de a da Partidului Comunist din Iugoslavia o conducere nouă internaționalistă.

Trăgând învățăminte practice, să fim necruțători față de oricare curent străin, să combatem cu necruțare naționalismul. Să ne pregătim pentru a-l combate, să întărim partidul, să întărim critica şi autocritica de jos până sus, să fim modeşti, activi, legați de mase. Să întărim capacitatea Partidului ca să poată să-şi îndeplinească mai mult rolul său de avangardă în interesul construcției socialismului în țara noastră, în interesul întăririi continue a Frontului Unic Socialist din toate țările (aplauze).

A.N.I.C., fond CC al PCR – Cancelarie, dosar nr. 93/1948, ff. 39-47.

12.

[1948, iulie, 1, Belgrad]. Ambasada română informează despre reacția presei iugoslave privind rezoluția Biroului Informativ.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 116 Luna Iulie Ziua 1 ora 13 1948

Ca răspuns la telegrama Dvs. Nr. 1740

Presa jugoslavă a redat în întregime declarațiunea dela Varşovia, a reprodus comentariile presei străine iar ziarul „BORBA" a publicat un articol de fond „Însemnătatea declarațiunei de la Varşovia" articolul a fost semnat de DUSAN BLAGOLVICI.

În cercurile politice a fost primit bine, însă puțin comentat.

Presa jugoslavă a luat atitudine contra rezoluției Biroului Informativ.

Cercurile politice în general resping acuzațiunile rezoluțiunei, luând atitudine pentru linia Partidului Comunist Jugoslav. Unii consideră rezoluțiunea ca îndemn la desbinare şi fracționare. Opiniunea publică desorientată.

BUGNARIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

13.
[1948, iulie, Bucureşti]. Plan privind prelucrarea în cadrul organizațiilor PMR a Rezoluției Biroului Informativ al Partidelor Comuniste asupra situației din PCI.

PLANUL
de prelucrare al Rezoluției Biroului Informativ al Partidelor Comuniste asupra situației din Partidul Comunist din Iugoslavia

1. Meritul deosebit al CC al PC (b) al URSS, care a luat asupra sa inițiativa de a demasca politica greşită urmată de CC al PC din Iugoslavia.

Adeziunea CC ale Partidelor Comuniste din Biroul Informativ la acțiunile CC al PC (b) al US, care constituie un ajutor neprețuit dat mişcării revoluționare mondiale şi serveşte cauzei întăririi Frontului Unic Socialist.

2. Atitudinea antisovietică nedemnă de comunişti a conducerii PC din Iugoslavia, care a alunecat de pe pozițiile internaționalismului proletar pe pozițiile naționalismului burghez prin identificarea politicii externe a URSS cu politica externă a puterilor imperialiste.

3. Abandonarea de conducătorii PC din Iugoslavia a teoriei marxiste asupra claselor şi a luptei de clasă, prin negarea faptului creşterii elementelor capitaliste din țara lor şi a ascuțirii luptei de clasă la sate.

Negarea de către conducătorii Partidului Comunist din Iugoslavia a rolului conducător al clasei muncitoare, văzând în țărănime şi nu în proletariat temelia principală a statului iugoslav.

4. Devierea conducerii PC din Iugoslavia de la concepția marxist-leninistă asupra Partidului, prin renunțarea la programul propriu al PC din Iugoslavia şi identificarea lui cu Frontul Popular, prin menținerea partidului în semilegalitate, ceea ce pune în primejdie însăşi existența PC şi în ultimă instanță Republica Populară Iugoslavia.

5. Introducerea în interiorul partidului de către conducerea lui actuală a metodelor militare de conducere, lichidând de fapt democrația internă de partid, eligibilitatea organelor de conducere, critica şi autocritica.

Fapte ruşinoase de excludere din partid şi arestarea tovarăşilor Juiovici şi Hebrang care au avut curajul să critice orientarea antisovietică a conducătorilor Partidului Comunist din Iugoslavia.

6. Agravarea greşelilor conducătorilor PC Iugoslav prin atitudinea ostilă față de critica şi ajutorul dat de PC (b) al URSS, şi de către CC ale altor Partide Comuniste.

a) Ascunderea față de Partidul Comunist din Iugoslavia a criticii adusă politicii greşite a Comitetului său Central.

b) Măsuri aventuriste şi declarații demagogice adoptate în ultimul timp de conducătorii PC Iugoslav pentru a masca refuzul lor de a-şi recunoaşte greşelile şi a le îndrepta cinstit, măsuri cu privire la naționalizarea micilor întreprinderi şi a comerțului ca şi pentru lichidarea chiaburimii ca clasă.

Atâta timp însă cât în țară precumpăneşte gospodăria țărănească individuală şi nu au fost pregătite condițiile materiale şi politice pentru colectivizarea în masă a gospodăriilor agricole, nu este posibilă lichidarea chiaburimii ca clasă şi deci desființarea definitivă a exploatării.

7. Poziția antipartinică a conducerii PC din Iugoslavia de eschivare de la critica dreaptă din partea partidelor frățeşti, prin refuzul de a lua parte la şedința Biroului Informativ.

8. Biroul Informativ consideră că prin vederile lor antisovietice şi antipartinice, conducătorii PC din Iugoslavia au păşit pe calea rupturii de Frontul Unic Socialist împotriva imperialismului, pe calea trădării solidarității internaționale a celor ce muncesc şi a trecerii pe pozițiile naționalismului.

9. Poziția antimarxistă naționalistă a conducătorilor iugoslavi, care cred că ar putea menține independența Iugoslaviei şi construi socialismul fără sprijinul țărilor democrației populare, fără sprijinul Uniunii Sovietice, ceea ce nu ar putea duce decât la alunecarea în brațele imperialismului.

Sarcinile ce le revin elementelor sănătoase, credincioase marxismului-leninismului în sânul PC din Iugoslavia: de a sili pe actualii lor conducători ca să-şi recunoască greşelile, să rupă cu naţionalismul, sau de a-i înlocui dacă conducătorii se vor dovedi incapabili să-şi recunoască greşelile.

10. În ce constă importanţa Rezoluţiei Biroului Informativ al Partidelor Comuniste pentru Partidul nostru şi ce învăţăminte putem trage din ea pentru:

a) Continuarea şi cu mai mare perseverenţă a lămuririi maselor muncitoare asupra faptului că Uniunea Sovietică, prin sprijinul şi ajutorul pe care ni l-a acordat şi ni-l acordă, reprezintă factorul determinant care a permis naşterea şi dezvoltarea democraţiei noastre populare, cât şi câştigarea şi întărirea independenţei noastre naţionale;

b) Lămurirea şi mai activă a faptului că procesul de dezvoltare a democraţiei populare şi de trecere la construirea socialismului decurge în condiţiile luptei de clasă care îmbracă forme variate şi tot mai ascuţite (vezi rezoluţia Plenarei a II-a a CC al. PMR);

c) Justa înţelegere a faptului că reorganizarea socialistă a agriculturii este imposibilă fără o prealabilă pregătire temeinică a condiţiilor materiale şi politice necesare şi că în vederea acestui lucru este necesar o consecvenţă politică de întărire a alianţei între clasa muncitoare şi ţărănimea muncitoare, sub conducerea proletariatului şi lupta pentru limitarea elementelor capitaliste la ţară;

d) întărirea partidului nostru prin întărirea democraţiei interne de partid în toate organele şi organizaţiile sale, prin folosirea curajoasă a criticii şi autocriticii, prin combaterea oricăror manifestări de îngâmfare şi autolăudare ca şi tendinţelor de evidenţiere a persoanelor, în loc de evidenţiere a feţei partidului, prin aplicarea metodei colective în munca organelor de conducere;

e) Lichidarea rămânerii în urmă în domeniul însuşirii teoriei marxist-leniniste de către cadrele de partid şi de către masa membrilor de partid, însuşirea experienţei istorice a partidului bolşevic;

f) ascuţirea vigilenţei faţă de orice influenţă duşmănoasă şi străină în rândurile partidului. [...]

A.N.I.C., fond CC al PCR - Secţia Propagandă şi Agitaţie, dosar nr. 40/1948, ff. 10-18.

14.
[1948, iulie, 17, Bucureşti]. Notă verbală de protest a ambasadei iugoslave privind vandalizarea vitrinei librăriei „Cărţii Iugoslave'' din Timişoara.

AMBASSADE
DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE
DE YOUGOSLAVIE
BUCAREST

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
Divizia Cabinetului
Nr. 663 din 20 Iulie 1948

NOTĂ VERBALĂ

În legătură cu Nota noastră verbală No.1061 din 14 Iulie 1948, Ambasada Republicei Federative Populare Iugoslave din Bucureşti este forţată să intervină din nou pe lângă Ministerul Afacerilor Străine al Republicei Populare Române, în privinţa unui atac repetat al unei bande organizate, care a avut loc asupra vitrinei „Cărţii Iugoslave" din Timişoara, în ziua de 17 Iulie orele 7. Această vitrină este lipită mereu cu afişe. Ministerul este rugat să binevoiască a interveni pe lângă autorităţile competente pentru ca să se înceteze odată cu aceste metode nedemocratice, iar vitrina „Cărţii Iugoslave" să fie asigurată de eventualele atacuri în viitor.

A[m]basada foloseşte acest prilej pentru a reînoi Onoratului Minister al Afacerilor Străine, asigurarea înaltei sale consideraţiuni.

Bucureşti 17 Iulie 1948

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

15.

[1948, iulie, 17, Belgrad]. Scrisoarea unor comuniști iugoslavi către Biroul Informativ prin care îşi exprimă solidaritatea cu Rezoluția acestuia.

Biroului Informativ

Suntem constrânşi ca pe această cale să ne adresăm Dv., pentru că nu avem posibilitate ca prin organizațiile noastre de Partid să ne exprimăm solidaritatea noastră cu Rezoluția Biroului Informativ. Membrii Partidului[,] în majoritatea lor[,] sunt buimăciți sau se tem că vor fi excluşi din Partid şi nu îndrăznesc să-şi exprime părerile lor. Cei care stau în mod deschis pe pozițiile Biroului Informativ sunt deja filați şi cel mai important e că sunt în grupuri restrânse pentru că nu sunt conducători de Partid superiori care să se exprime deschis în favoarea Rezoluției Biroului Informativ şi cu care s-ar fi putut trece unitar împotriva greşelilor CC al PCI.

Cu Rezoluția Biroului Informativ suntem pe deplin de acord.

1) Suntem de acord cu inițiativa CC al PC (b) ca să se demaşte politica nejustă a CC al PCI.

2) Suntem de acord că nu e permisă politica de defăimare a specialiştilor militari sovietici şi de discreditare a Armatei Roşii. În fond aceasta o cunoaştem amănunțit numai din scrisorile CC al PC (b). Dar acest lucru maselor largi, nu numai ale poporului, ci nici a membrilor Partidului, nu i-a fost cunoscut.

Din discreditarea Armatei Sovietice se vede că după Comitetul nostru Central politica externă față de URSS se egalează cu politica externă față de țările burgheze.

Din articolul tovarăşului Charpentier vedem că despre «Degenerarea URSS-ului» a scris Moşa Piade dar nu observăm ca această propagandă de calomnie să fie sprijinită de membrii Partidului.

3) Negarea creşterii elementelor capitaliste reiese din ignorarea diferențierilor de clasă la țară, ceea ce se vede din aceea că pe țăranii individuali îi considerăm ca un tot unitar. Din această cauză se şi iveşte nepăsarea în problema satelor, ceea ce se vede, de asemenea, din neinformarea membrilor partidului în detaliu asupra politicii la sate.

În timpul cât a existat vânzarea-cumpărarea pământului chiar dacă aceasta e sub controlul nostru, admiterea muncii salariate, muşamalizarea luptei de clasă se faceau şi se face prin mângâierea că «zilele exploatării omului de către om sunt numărate».

De asemenea nu este marxistă afirmația că «țăranii sunt cea mai puternică temelie a statului iugoslav».

4) Există tendințe lichidatoriste în PCI pentru că, de fapt, nicăieri nu se face nimic deschis în numele Partidului. PCI nu are program ceea ce este injust căci este imposibil ca partidul să existe fără program. (Articolul lui Tito despre «Frontul Popular» din «Komunist», nr. 3, pag. 34). Aceasta este o dizolvare menşevică a Partidului Comunist în masa celor fără de partid şi aceasta înseamnă că Frontul Popular apare ca o forță conducătoare din cauza ilegalității PC, din cauza unei politici lichidatoriste față de Partid, precum şi din cauza muşamalizării luptei de clasă - altminteri membrilor de Partid şi poporului îi este cunoscut numai aceea că conduc comuniştii.

Cauza muşamalizării luptei de clasă şi a gradului ei de ascuțire se explică prin faptul că Frontul Popular este compus din diferite elemente.

5) Întru totul suntem de acord că orice critică este urmărită la noi prin represalii imediate sau ulterioare. Metode militare ale conducerii de asemenea există. Educarea în Partid se face în aşa fel că cazul lui Juiovici şi Hebrang s-a petrecut astfel: Pentru că câteva zile am auzit de la nemembri de partid şi din străinătate tot felul de vorbe despre ei, am fost chemați la şedință unde ni s-a comunicat că Juiovici şi Hebrang au fost excluşi din CC al PCI din cauza activității lor duşmănoase şi că, dat fiind că cercetarea e în curs, vom fi ulterior înştiințați despre toate cele

petrecute. În şedința următoare s-a citit comunicatul Comisiei şi hotărârea Biroului Politic al CC al PCI în chestiunea Juiovici-Hebrang, subliniindu-se în argumente că Juiovici în ofensiva a V-a a nemților a influențat o divizie ca să se strecoare, dintr-o încercuire cu de la sine putere, neținând seama de planul Marelui Stat Major din care cauză situația noastră a devenit critică. Dar nu ni s-a răspuns de ce împotriva lui nu s-au luat măsuri imediat ca față de un trădător, ci dimpotrivă i s-a dat gradul de general. De asemenea nu ni s-a răspuns de ce această greşeală a fost abia acum descoperită. Considerăm demagogic din partea CC al PCI faptul că întreabă de ce CC al PC (b) se interesează de cazul Juiovici când plenara CC şi nu Internaționala a primit din nou pe Juiovici, fiindcă a fost în comitetul Gorkici care la cererea Internaționalei a fost desființat.

Draghişa Ivanovici membru CC atribuie intenția lui Juiovici că el condus de ambiții a vrut să dea posibilitate duşmanului ca să nimicească Comitetul Central şi pe răniți. Apărarea lui Juiovici şi Hebrang nu ne-a fost cunoscută şi membrii Partidului au adoptat pe deplin condamnarea lor, având încredere în Comitetul său Central tot aşa cum ar fi fost, să zicem, de Djilas şi Kardelj.

6. Nerecunoaşterea greşelilor o caracterizăm ca atitudine nemarxistă a întregului Comitet Central care în urma unor succese s-a îngâmfat.

Înşelăciunea față de membrii Partidului (cazul Juiovici, Hebrang şi alții) arată cum şi ce face Comitetul Central şi ce purtare are față de întregul Partid. Aceasta este consecința şi a poziției de până acum şi tratarea față de membrii Partidului. Comuniştii iugoslavi la fel au fost surprinşi de legi stângiste şi nu numai că pentru aceste măsuri n-au fost pregătite masele, dar nici membrii Partidului Comunist. Kardelj în discursul în Scupştina, iar apoi împreună cu Tito, în scrisoarea din 13 aprilie, arată totală nerecunoaştere sau mai precis înfumurare criminală când afirmă că termină cu rămăşițele capitaliste.

7) Amintim că în Rezoluția Biroului Informativ trebuie rectificată o greşeală formală în sensul căreia iugoslavii n-au vrut să facă un raport asupra muncii lor, deoarece aceasta ca atitudine şi toate celelalte este atitudinea exclusivă a Comitetului Central.

8) Prin refuzul de a participa la şedinta Biroului Informativ, CC al PCI a arătat că nu are dreptate şi că a alunecat spre naționalism, ceea ce în momentul de față înseamnă trădarea mişcării internaționale muncitoreşti.

Chiar începutul comunicatului CC al PCI arată îngâmfarea Comitetului Central care consideră că despre greşelile sale nu e permis să fie încunoştiințate şi celelalte Partide Comuniste, fără aprobarea lui sau că el împreună cu Comitetul Central al PC (b) să se bucure de întâietate, astfel că greşelile Comitetului Central al PCI trebuiesc rezolvate între acestea, iar celelalte Partide să fie încunoştiințate ulterior.

CC al Ungariei a avut pe deplin dreptate ca să fie de acord cu atitudinea CC al PC (b) şi să nu asculte argumentele CC al PCI fiindcă acestea sunt argumente pe baza cărora au fost de acord articolele lui Tito, Kardelj şi celelalte articole ca şi cele din presa din Partid.

Tonul cu care se spune că Rezoluția Biroului Informativ este o «refutare» a scrisorilor CC al PC (b) nu este îngăduit şi confirmă atitudinea CC al PCI care consideră celelalte Partide din Biroul Informativ în rangul de satelite ale CC al PC (b). Conducătorii PCI calomniază PC (b), dar acest lucru maselor largi ale Partidului şi poporului nu i-a fost cunoscut până la apariția Rezoluției Biroului Informativ. Astăzi însă situația se prezintă astfel. Aşa de exemplu, unul din conducătorii de vază ai Partidului (Țrnobrnia) într-o şedință a unei celule de raion din Belgrad, tacit, aprobă faptul că întreaga această «campanie» este născocită pentru că Tito şi Kardelj şi conducătorii noştri s-au înălțat prea mult, fapt care reprezintă un pericol pentru autoritatea conducătorilor PC (b). El afirmă că şi anterior au fost bănuiți Juiovici si Hebrang, iar când au luat atitudine pozitivă față de scrisorile PC (b) s-a văzut că sunt agenți ai Partidului Bolşevic. La mitinguri au început să apară lozinci ca: «Jos calomniatorii», adresate Biroului Informativ. Există şi anecdote că «moşul (Stalin) s-a îmbătat. Iar când se va trezi

totul se va aranja». Aceasta o dă ca exemplu pentru a arăta cum se reflectă influența Comitetului Central asupra membrilor.

Despre urmărirea tovarăşului Iudin şi a celorlalți cetățeni sovietici, n-avem cunoştință, dar credem, fiindcă ştim că în anul 1947, expediția geologică sovietică, în vizită în Iugoslavia şi în munca de teren, a fost urmărită de către un căpitan din Siguranța Statului alături de geologii noştri, sub pretextul de a fi ei în siguranță. Ne întrebăm: Oare poate un căpitan să asigure securitatea sau numai să controleze munca?

Am cunoscut cum conducătorii noştri caută să-şi asigure milostenia imperialiştilor abia din scrisorile CC al PC (b).

Că ambasadorul american se comportă cum vrea în țară am auzit abia atunci, dar ne sunt cunoscute câteva amănunte mărunte. Americanii, bunăoară, au trecut cu «Jeep»-ul prin Obrenoveț cu mitralieră ținută deschis şi nimeni nu i-a întrebat nimic. Nu ne este cunoscut că rudele şi prietenii lui Nedici să fie în aparatul Partidului şi Statului, dar credem aceasta pe baza sutelor de exemple, când colaboratorii sau linguşitorii ocupanților dețin posturi în aparatul de stat şi al Partidului sau se bucură de protecție în urma legăturilor cu personalitățile de răspundere. (Atât ne este cunoscut nouă şi organizațiilor inferioare pentru că cu cele superioare nu avem contact).

Suntem de acord că am supraapreciat importanța luptei noastre şi rolul nostru în cadrul acesteia, având în vedere că au existat condiții obiective pentru dezvoltarea mişcării, condiții care în alte țări n-au existat într-o astfel de măsură (asasinate în Croația, ura națională împotriva nemților, exterminarea slovenilor s.a.m.d.) pe care Partidul nostru le-a folosit în mod just. Alături de aceasta a avut loc neîncrederea şi şovăieli în propriile forțe care se vede din comportarea față de Draja Mihailovici cu prilejul trădării lui în anul 1941 - faptul că nu a fost lichidat dovedeşte că nu avem baze ca să avem prea multă încredere în sine. Indiscutabil e faptul că în luptă comuniştii iugoslavi au depus eforturi atât de mari încât nu e permis ca acest lucru să le fie contestat, mai ales când se ştie că acest fapt se întrebuințează demagogic de către Comitetul Central al PCI.

Cererea CC al PCI de a se crea o comisie pentru cercetarea faptelor la fața locului este demagogică, deoarece aceste fapte rămân fapte indiferent unde sunt cercetate, la Moscova, Bucureşti sau Belgrad, deoarece aceste fapte sunt cunoscute din articolele conducătorilor noştri.

Considerăm că despre urmărirea tov. Iudin şi a celorlalți trebuia să se atragă atenția reprezentantilor noştri, precum afirma şi Comitetul Central al PCI.

Afirmația că sovieticii fară a ține cont de ceva au recrutat agenți atât dintre membrii Partidului nostru cât şi dintre cei fără de Partid dovedeşte că poziția noastră față de URSS este aceeaşi ca şi față de țările imperialiste, pentru că Comitetul Central al PCI consideră că cetățenii sovietici n-au dreptul ca să cunoască personal situația, ci numai prin comunicatele noastre, şi această cunoaştere personală caracterizează «recrutarea agenților».

Considerăm că este just din partea cetățenilor sovietici că au cunoscut personal situația din PCI şi Republica Federativă Populară Iugoslavia.

În sfârşit şi critica care i-a fost făcută din partea Biroului Informativ CC al PCI o consideră ca o încurajare a elementelor capitaliste din Iugoslavia pentru lupta contra socialismului.

Defăimarea trecutului eroic şi glorios al Partidului o săvârşeşte conducerea care nu admite nici un fel de critică, iar frazele că luptatorii noştri n-ar permite asemenea defăimare ş.a.m.d. reprezintă evidentă demagogie a Comitetului nostru Central. Eligibilitate în organizațiile de Partid de fapt n-a existat. Alegerile în organizațiile de Partid inferioare de obicei s-au desfăşurat astfel: Secretarul propune comisia de candidați, iar această comisie, după indicații de sus, face propuneri de candidați în comitete care sunt admise cu aclamații, şi numai rareori se recurge la votare. Întrecerile n-au un adevărat caracter socialist, pentru că nu

vin şi de jos cu toate că sunt condiţii pentru aceasta, ci după şablon se comunică, că întrecerea începe s.a.m.d.

Chiar şi buna dispoziţie este dirijată. Nu sunt rare cazurile când se spune: Tovarăşi un cântec, tovarăşi aplaudaţi, ca şi când ei singuri n-ar face acest lucru sau că sunt «automat» dar astfel de fapt se pierde entuziasmul.

Din «răspunsul dat tovarăşilor bulgari» reiese că toate Partidele sunt fracţioniste fără principialitate şi că din motive necunoscute începe prigoana împotriva conducerii şi Partidului Iugoslav, cu toate că din Rezoluţia Biroului Informativ reiese clar că sunt direct condamnaţi Tito, Kardelj, Djilas, Rankovici şi Comitetul Central în general.

Se fac reproşuri bulgarilor că înştiinţează unilateral membrii Partidului lor cu toate că posibilitatea unei înştiinţări reciproce nici n-a existat, deoarece CC al PCI a refuzat de a participa la şedinţa Biroului Informativ.

Reproşurile că comportarea lor nu are legătură cu discuţia cinstită şi tovărăşească nu numai că n-au bază, ci este demagogică pentru că CC al PCI deja a refuzat astfel de discuţii la şedinţa Biroului Informativ, iar acuma ia o atitudine nu numai naţionalistă, ci şi şovinistă, refuzând dreptul moral şi politic al celorlalte Partide de a discuta despre greşelile noastre.

Partidul, ţara, poporul, Frontul, Tito şi CC la urma urmei nu sunt unul şi acelaşi lucru, fiindcă CC şi Tito trebuie să exprime voinţa membrilor Partidului, şi nu să ne impună parerile lor nesănătoase peste voinţa noastră, a cărei exprimare, din păcate, este sistematic impiedicată, fără a se ţine cont de ceva prin metode care sunt admisibile numai în sistemele capitaliste corupte.

Dacă Comitetul nostru Central atrage atenţia că în mişcarea muncitorească niciodată n-a învins neadevărul şi acuzaţiile mincinoase, atunci considerăm că CC al PCI ar trebui sau să renunţe la aceste metode sau să predea locul oamenilor care nu folosesc aceste metode.

Acuzarea că nici un Partid nu poate fi nimicit prin minciuni şi calomnii ar fi trebuit să însemne că toate Partidele Comuniste parcă s-ar orienta spre nimicirea Partidului Comunist Iugoslav ceea ce este destul de absurd şi nu mai e nevoie de nici un comentariu.

Numai din cauză că PCI dezvoltă poziţii naţionaliste în sânul membrilor Partidului nostru şi al poporului se pot înţelege reproşurile făcute bulgarilor asupra modului de eliberare a patriei lor, declarând astfel că nu au dreptul să se amestece în treburile partidului nostru.

Substituirea problemei naţionale cu naţionalismul reprezintă o demagogie ieftindăa CC al PCI. Tuturor le este clar că nu se atrage Comitetului Central atenţia pentru rezolvarea problemei naţionale ci asupra poziţiilor care le ocupă nationaliştii în CC cu privire la mişcarea internaţională muncitorească. Naţionalismul CC al PCI se oglindeşte în răspunsurile tov. maghiari, din care cauză această critică apare abia în Rezoluţie şi nu «când CC a refuzat să stea pe banca de acuzare», după cum încearcă să arate CC al PCI.

Articolul tov. Cervenkov nu este adresat Republicii Federative Populare Iugoslave ci bulgarilor şi CC al PM (c) B şi nu are nevoie de discuţii cu CC al PCI, despre ceea ce confirmă Rezoluţia Biroului Informativ, la care şedinţă CC al PCI nu a vrut să participe.

Comitetului nostru Central i-a fost dată posibilitatea ca despre toate să discute cu toate Partidele frăţeşti, iar acum n-ar fi nevoie să «accepte» discursurile tipărite şi netipărite.

Având în vedere că Comitetul nostru Central consideră că URSS nu ne va părăsi pentru că aceasta este în concordanţă cu politica ei antiimperialistă, el îşi permite o libertate cu nimic justificată şi cu îngâmfare ia atitudine faţă de Partidele frăţeşti, calomniază şi nu-şi recunoaşte greşelile. Dacă considerăm că putem singuri construi socialismul, las să vorbească pancartele despre împrumutul naţional: «Muncitori, Împrumutul Naţional este o contribuţie la construirea socialismului prin forţe proprii».

Ar fi fost o atitudine antisovietică de asemenea dacă iugoslavii şi-ar fi însuşit concepţia sau ar fi pus în practică faptul precum că URSS şi statele imperialiste sunt egale ceea ce ar fi dus direct spre imperialism. Dar ce vom face cu urmărirea tov. Iudin şi cu comunicatul că sovieticii «recrutează» la noi agenţi? CC al PCI confirmă prin atitudinea sa că are o atitudine faţă de URSS

ca față de un stat imperialist. Armata Sovietică nu a ajutat după cum afirmă Comitetul nostru Central, ci pe deplin a făcut posibilă eliberarea Iugoslaviei. Lupta popoarelor noastre a dus la predispoziții naționaliste şi chiar la egoismul şovinist, multumită Comitetului nostru Central ceea ce se vede azi clar din atitudinea noastră față de bulgari şi maghiari. Dar din aceasta nu se trag concluzii pe care le-a făcut o persoană responsabilă din CC că din cauza internaționalismului nu a trebuit să se ducă lupta şi nici să se acorde ajutor URSS-ului.

E o nerușinare de a te înșela că înlăturarea guvernului Țvetkovici-Macek s-a făcut sub conducerea PCI chiar dacă PCI a făcut eforturi pentru aceasta până la maximum. Nu mai puțin este rușinoasă acuzația nedreaptă adusă tovarășului Rákosi că ar fi de părere că respingerea de intrare în Pactul Tripartit este naționalismul, iar intrarea Ungariei în acest pact este un act internațional. Aceasta este direct o acceptare a celor mai şovine elemente în relațiile noastre de azi față de Ungaria.

«Fiecare alt partid în afară de Partidul Comunist (bolşevic) - se înțelege – s-ar fi dărâmat dacă ar fi în situația noastră». În seamnă că după Partidul Comunist (b) singurul Partid vrednic pe pământ este PCI, ceea ce a obținut prin însuşirea doctrinei lui Marx, Engels, Lenin, Stalin, dar cum s-a făcut această educație vom arăta la sfârşit.

Tov. Veliko Vlahovici în articolul «Răspunderea comuniştilor» întreabă pe tov. Bareş să-i răspundă dacă atitudinea Comitetului nostru Central este nejustă încă din timpul luptei de eliberare națională, cu toate că singur ştie că greşelile CC al PCI nu datează din acea vreme, şi nici nu le descoperă nimeni în acea epocă.

Faptul e că toate organizațiile de partid au fost de acord cu atitudinea CC al PCI. Dar cum s-a ajuns la această unitate de vedere?

1) Prin presiunea conducerii asupra membrilor Partidului.

2) Trezirea şi întărirea atitudinii naționaliste a membrilor Partidului, mai ales în legătură cu Bulgaria, Ungaria şi Cehoslovacia, a căror luptă întru totul o ignorăm, şi susținem că şi ei ignoră lupta noastră.

3) Prin negarea atitudinii dușmănoase față de URSS şi pe baza acesteia prin batere în piept că am dus lupta de 4 ani şi dragostea noastră față de URSS, dragoste care de fapt există la membrii Partidului.

4) În chestiunea naționalismului s-a trecut discuția în jurul rezolvării problemei naționale din țară.

5) Educare în spirit adevărat militar unde directivele nu se lămuresc suficient când chiar ar fi nevoie. Ridicării nivelului ideologic nu i se acordă nici un fel de atenție – deşi sunt anumite cursuri, din care cauză oamenii se orientează slab în chestiuni teoretice.

6) Agitarea despre lupta şi luptători cărora nu le-a fost frică de moarte şi nici nu le va fi frică nici de a critica conducerea.

Certitudinea pe care o răspândeşte conducerea că situația se va ameliora, fiindcă am fost calomniați şi că CC al PC (b) se va scuza.

8) Netrimiterea comisiei de cercetare a situației din Iugoslavia.

Pentru exemplu vom expune cum au decurs conferințele unor organizații de Partid de la Universitatea din Beograd cu prilejul Rezoluției Biroului Informativ şi a comunicatului CC al PCI.

La Facultatea de Medicină Veterinară Rezoluția a fost adusă astfel: În prima zi când au fost prezenți toți membrii celulei pentru a exprima încrederea în CC al PCI aceasta nu s-a adoptat fiindcă celula nu a fost de acord cu aceasta. A doua zi când majoritatea membrilor s-au dus la muncă practică sau la diferite acțiuni sub presiunea secretarului şi a unui membru «UK» s-a exprimat încrederea față de Comitetul Central al PCI cu toate că au fost prezenți mai puțin de două treimi dintre membrii PC.

La Facultatea de Economie s-a votat aproape în unanimitate încredere față de CC al PCI. S-au ținut cuvântări de propagandă despre faptul cum că toți ne calomniază. Membrii PC au căzut într-un pur sentiment şovin şi au fost duşi până la turbare pentru «nerecunoaşterea luptei

noastre» ignorarea Partidului nostru Comunist de oarecare Partide cum sunt Ungaria, Bulgaria sau Cehoslovacia şi numai pe această bază au fost de acord cu comunicatul CC. La secția de mine a Politehnicii şedința a ținut în total 2 ore. O oră jumătate s-a citit textul, iar discuția a ținut în total o jumătate de oră. A fost întreruptă imediat ce s-au ivit păreri că CC a fost dator să participe la şedinta Biroului Informativ. Şi astfel Rezoluția nici n-a fost dată, urmând ca să fie dată la brigadă. Discuția a fost continuată la brigada Politehnicii din Novi Beograd şi a durat de la orele 12 la amiază până la orele 1 după miezul nopții. După discuții ascuțite şi zgomotoase unde un membru UK a zbierat şi apoi s-a cerut ca aceasta să fie trecut în procesul verbal. Prin votare s-a ajuns la concluzia că CC al PCI are dreptate. Că frica tovarăşilor de a «vota» Rezoluția Biroului Informativ a fost justificată se vede din aceea pentru că secretarul de la secția mine din anul I, cu toate că s-a cerut în unanimitate din partea minerilor ca să fie comandantul grupei şi să rămână secretar, a fost schimbat din funcția de secretar pentru că nu a fost de acord cu linia CC.

La secția de tehnologie după citirea Rezoluției s-a făcut linişte, apoi s-au ivit voci înfricoşate care susțineau că CC are dreptate, dar că trebuia să se ducă la Bucureşti şi că în fine desigur are greşeli. Când s-a văzut că această părere va predomina s-a ridicat membrul Biroului Celulei Konfino şi a presat membrii celulei ca să ovaționeze pentru Tito. Când în continuarea discuției i s-a atras atenția asupra acestui lucru, atunci el a ținut un miting pentru Stalin. Pentru că mulți erau de părere că trebuie să se ducă la Bucureşti, secretarul Comitetului de la Politehnică a anunțat că fiecare poate fi, fie în toate privințele de partea CC al PCI, fie cu Biroul Informativ prin toate punctele şi că acei care nu sunt de acord cu unele puncte ale Comitetului nostru Central pot rămâne şi singuri să scrie scrisoare UK. La aceasta se înțelege nu s-a ajuns. E caracteristic a aminti că la şedință au luat parte mai puțin de două treimi dintre membri. Secretarii secțiilor şi membrii Biroului au fost în prealabil într-o şedință unde li s-a spus care sunt argumentele principale care trebuiesc aduse: Patru ani de luptă, Tito a fost cu noi, dar nu ca Gottwald la Moscova ş.a.m.d.

Despre problemele principale nu s-a discutat nimic. La secția mecA.N.I.C.ă 9 ore s-a discutat şi s-au dat două rezoluții. Înainte de masă în discuție, celula s-a arătat împotriva atitudinii CC al PCI pentru că în prealabil s-a vorbit despre toate în amănunt. Pe la sfirşitul citirii Rezoluției a venit la şedință un membru CC, Dragişa Ivanovici. După citire a început să pună întrebări pe un ton aspru: Sunteți voi comuniști? Tovarăşului care appără atitudinea celulei i-a pus aceeaşi întrebare, arătând că desigur are câțiva duşmani în celulă. Atitudinea lui a revoltat celula, dar considerând că va mai face încă şi alte anunțări, cade de acord ca discuția să se prelungească. Cu încetul, argumentele care se dovedesc acum insuficiente, mincinoase şi demagogice, folosind dorința membrilor PC ca situația din Partid să se pună la punct, fără a se reflecta la cursul vieții în țară, reuşeşte să convingă celula că CC al PCI are dreptate şi o astfel de rezoluție se şi aduce.

Noul program al PCI se tălmăceşte ca un program maximal PC în timp ce programul identic al frontului reprezintă programul minimal.

Exemplul cel mai bun despre «democrație» ne-o dovedeşte cazul că listele tovarăşilor care nu sunt de acord cu poziția CC al PCI se găsesc deja la Comitete şi că Siguranța Statului cu miliția pregăteşte contribuția sa spre «îndreptarea şi curățirea ideilor» în rândurile PC prin aceea că listele se găsesc la miliție.

Că în interiorul Partidului discuția este imposibilă este clar prin faptul că ofițerii trec la «munca de lămurire» prin toate unitățile partidului de la oraşe şi a organizațiilor de bază ale Frontului (din raportul asupra alegerii delegaților pe lângă Prima Divizie Proletară), pentru că există în cea mai mică parte presiune, ca să nu spunem dictatură.

Cu privire la listele de la miliție reproducem numai trei semnături ale membrilor PC, organizația Politehnicii din Belgrad, pentru că nu considerăm necesar ca pe mai mulți tovarăşi să-i expunem represaliilor eventuale.

Pentru eventualele noastre greşeli în ce priveşte credința noastră, nu ne condamnați, pentru că suntem tineri membri ai PC.

E logic că ne vom da silința ca părerile Biroului Informativ să predomine în PCI.

1) Dreszici Živorad, m PC secția mecanică
2) Ivanovici Slovoljb, m PC secția tehnologie
3) Lonceorevici Cedomir m PC

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 22/1948, ff. 6-19.

16.
[1948, iulie, 19, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind pregătirile pentru congresul partidului comunist iugoslav.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 130 Luna Iulie Ziua 19 ora 17,15 1948

Revenim la raportul anterior:

TITO a ales prim delegat la Congres din partea Diviziei I.a. proletară, vezi ziarul BORBA din 1 Iulie pagina II. A. GILAS la fel Divizia II.a. proletară, vezi BORBA din 7 Iulie pagina II.a.

Termenul proletar este legat de primele constituiri de brigăzi în 1941, azi titlu onorific echivalent la cel „de gardă". Svonurile persistă, că congresul se ține în centrul de cazărmi TOPCIDER, probabil în aceiaşi sală unde s-a desfăşurat procesul lui Mihailovici. Oraşul începe să fie pavoazat numai cu roşu[,] iar pe clădirile oficiale s-au şi înălțat steaguri roşii, cu secera şi ciocanul ca cele sovietice. Afişe speciale la gară indică biroul unde se dau informațiuni de procedare pentru delegați.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

17.
[1948, iulie, 21, Bucureşti]. Notă verbală a MAE către ambasada iugoslavă în care răspunde notei transmise de aceasta privind vandalizarea vitrinei librăriei „Cărții Iugoslave".

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
D.R. II Nr. 663/948

NOTĂ VERBALĂ

Ministerul Afacerilor Externe al Republicei Populare Române prezintă salutul său Ambasadei Republicei Federative Populare Jugoslave şi cu referire la Notele Verbale nr. 1062 şi 1079 are onoarea a-i comunica următoarele:

Deoarece din informațiile obținute de Ministerul Afacerilor Externe rezultă că incidentele regretabile din Timişoara au fost urmarea atitudinei provocatoare a personalului „Cărți Jugoslave". Guvernul Român se vede silit să retragă autorizațiile de funcționare a numitei librării şi roagă ca Guvernul Republicei federative Populare Jugoslave să ia măsurile cuvenite pentru a lichida această întreprindere.

Guvernul Român e convins că, în împrejurările de față, retragerea autorizației, departe de a prejudicia relațiile bune între cele două popoare, va avea darul să elimine motivele unor agitații care nu folosesc nici poporului Jugoslav, nici poporului Român.

Guvernul Român ține să accentueze că va acorda şi pe mai departe tot sprijinul populației slave din Republica Populară Română, pentru ca această populație să-şi poată dezvolta cultura națională, - sprijinirea culturilor tuturor naționalităților conlocuitoare fiind un principiu de bază al democrației populare române.

Ministerul Afacerilor Externe reînoieşte Onor. Ambasadei asigurarea înaltei sale considerațiuni.

București, 21 Iulie 1948.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217– cultural, nepaginat.

18.
[1948, iulie, 31, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă.

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV nr. 120
din 31 Iulie 1948

I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări

a) În seara zilei de 20/21 Iulie 1948, a fost prins de către patrula Pichetului nr. 6 din Plot. 1 Gr. Pază MORAVIȚA un individ pe când încerca să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Identificat, s-a constatat că se numeşte POPESCU DUMITRU, născut în anul 1929, fiul lui Constantin şi Elena Popescu cu domiciliul în comuna Rudeşti – Argeş.

Numitul a declarat că a vrut să părăsească țara deoarece a fost anunțat de Directorul Liceului Teoretic din Râmnicu Vâlcea că nu va mai fi primit în şcoală deoarece a avut atitudine antidemocratică.

Asupra sa au fost găsite două serviete cu lenjerie.

A fost predat siguranței STAMORA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

2. Imigrări

a) În ziua de 22 Iulie 1948 patrula pichetului Nr. 12 din Compania 2-a Grăniceri BANLOC, a prins pe individul POPOV PAVEL, care a trecut clandestin frontiere din Jugoslavia în R.P.R.

Numitul declară că este originar din România din com. TOLVADIA – TIMIŞ şi a plecat în Jugoslavia în 1944.

Motivul trecerii în R.P.R. declară că este faptul că nu-i convine regimul actual din Jugoslavia.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. AGRESIUNI CONTRA GRĂNICERILOR

În noaptea de 26/27 Iulie 1948, orele 23,30 sentinela de la pichetul Nr. 14 GORNEA din Plot. 3 BERZEASCA, a observat câțiva indivizi îndreptându-se spre bărcile ancorate în fața pichetului.

A fost anunțat şeful de pichet la vederea căruia indivizii au fugit, s-a tras asupra lor fără a se lovi vreunul.

În acelaşi timp din partea opusă pichetului au fost semnalați alți indivizi.

Pichetul s-a alarmat ocupând amplasamentele de apărare.

În scurt timp din direcția pichetului LIUBCOVA, au apărut un grup de 7-8 indivizi care încercau să se apropie de bărci. S-a deschis foc asupra lor trăgându-se nouă cartule, fără a fi lovit vre-unul. Indivizii au fugit în porumb.

Imediat după aceasta s-a observat semnale luminoase prin aprinderi şi stingeri de chibrituri sau lanterne atât dinspre pichetul 13 LIUBORADIJDIA cât şi dinspre pichetul Nr. 16 LIUBCOVA la aceste semnale li s-a răspuns la fel de pe malul Jugoslav.

S-a mărit efectivul pichetului şi cantitatea muniționilor.

Subofițerul informator al Companiei 4-a a rămas la acel pichet.

Investigațiunile continuă.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

III. DIVERSE

a) Pichetul Nr. 2 HORIA din Plot. 1 Gr. FOLTEŞTI, fiind amenințat cu inundația prin ruperea digului Prutului a fost evacuat cu jumătate din efectiv la pichetul Nr. 3 CLOŞCA şi cealaltă jumătate la pichetul Nr. 1 ŞIVIȚA din acelaşi ploton.

Pe locul pichetului a rămas un post fix. Patrularea se execută pe o şosea din interior la 2 km.

Sursa: Regt. 8 Grăniceri

b) În ziua de 28 Iulie a.c. ora 16 un avion cu trei motoare venind din direcția TIMIŞOARA, a sburat peste frontieră în Jugoslavia, printre pichetele Nr. 4 şi 5 din Comp. 2-a BANLOC.

Pe corp şi aripi avionul avea steaua Jugoslavă şi litera „J”.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

c) În ziua de 29 Iulie a.c. orele 17,05 a sburat peste frontieră din R.P.R. în Jugoslavia un avion pe deasupra punctului BISTREȚU –compania Gr. ORŞOVA. Avionul avea înspre coadă o dungă neagră. Alte semne distinctive nu s-au putut identifica.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

d) În ziua de 29 iulie a.c. orele 8,00 un avion cu două motoare, venind din direcția MODOŞ (Jugoslavia) a sburat în R.P.R. printre pichetele 4 şi 5 din Comp. 2-a Grăniceri.

Avionul sbura la cca. 1.500 m. Înălțime. Avea culoarea gri, alte semne distinctive nu s-a putut identifica.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

e) În ziua de 29 Iulie a.c. orele 16,00 un avion a sburat din Jugoslavia în R.P.R. pe deasupra pichetului Nr. 1 din Comp. 5-a Gr. TURNU-SEVERIN.

Nu s-a putut distinge naționalitatea din cauza înălțimii mari.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

f) În ziua de 29 Iulie a.c. orele 16,55 un avion cu trei motoare a sburat din R.P.F.I. în R.P.R. pe deasupra pichetului Nr. 18 din Comp. 4-a Gr. Pază.

Nu s-a putut distinge naționalitatea.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

Arhivele Militare Române, Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, Dosar 865, ff. 12-13. (În continuare se va folosi sigla A.M.R.)

19.

[1948, august, 24, Bucureşti]. Notă verbală a ambasadei iugoslave în care informează autoritățile române că închiderea filialei „Cărții Iugoslave" de la Timişoara este o încălcare a Convenției Culturale încheiate între cele două state în 1947.

AMBASSADE
DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE
DE YOUGOSLAVIE

BUCAREST
No. 1252

NOTĂ VERBALĂ

Ambasada Republicei Federative Populare Iugoslave din Bucureşti transmite salutul ei Ministerului Afacerilor Străine al Republicei Populare Române şi are onoare a comunica următoarele:

În ziua de 19 August a.c., autoritățile polițieneşti din Timişoara au închis în mod forțat încăperile filialei „Cărții Iugoslave" din Timişoara şi le-au sigilat. În felul acesta, prin procedeul autorităților polițieneşti din Timişoara s-a împiedecat munca „Cărții Iugoslave", instituția care ca factor cultural trebuia să contribu[i]e la adâncirea legăturilor generate şi în mod deosebit a legăturilor culturale între popoarele Iugoslave şi poporul Român.

Filiala „Cărții iugoslave" din Timişoara a fost deschisă în baza aprobării Ministerului Afacerilor Străine Nr. 57412 din 11 Septembrie 1947, ca una din primele realizări ale traducerii în viață a Convenției de colaborare culturală între Republica Populară Română şi Republica Federativă Populară Iugoslavă, care a fost semnată de ambele Guverne în ziua de 26 Iunie 1947.- „Cartea Iugoslavă" din Timişoara a făcut într-adevăr destul pentru ca Convenția de colaborare culturală să se concretizeze în mod practic, iar mulțumită primirii calde şi frățeşti şi interesului mare din partea poporului român şi a naționalităților conlocuitoare care tră[i]esc în aceste părți, această instituție a putut prin opere culturale să facă şi a făcut o acțiune pozitivă pentru o cunoaştere mai adâncă şi apropiere între poporul Republicei Populare Române şi popoarele Republicei Federative Populare Iugoslave.

Nu ne este cunoscut însă ca prin existența ei „Cartea Iugoslavă" să fi provocat orice fel de apariții negative, dăunătoare bunelor relații între aceste două popoare.- Este un fapt concret ca în perioada între 10 şi 20 Iulie a.c. nişte persoane necunoscute au încercat în mai multe rânduri ca în chestiunea „Cărții Iugoslave" să provoace în diferite feluri incidente şovine, dar aceste provocații au fost provocate de factori cu totul de altă natură, independente de „Cartea Iugoslavă" şi existența ei. - Deasemenea este cunoscut faptul, că mulțumită atitudinii funcționarilor „Cărții Iugoslave" aceste provocații nu au reuşit să se transforme în incidente. - Autoritățile române competente au refuzat ca funcționarii „Cărții Iugoslave" să facă orice pentru ca să se înlăture aceste provocații. O astfel de atitudine a autorităților locale, duce la presupunere că provocațiile nu au fost întâmplătoare.

Cu ocazia închiderii „Cărții Iogoslave", Ambasada Republicei Federative Populare Iugoslave din Bucureşti a primit dispoziţiuni dela Guvernul R.P.F.J., să protesteze împotriva închiderii acestor încăperi, ca un act prin care se violează Convenția de colaborare culturală între Republica Populară Română şi Republica Federativă Populară Iugoslavă.

Ambasada are onoare a asigura, cu această ocaziune, Ministerul Afacerilor Străine de înalta sa considerațiune.

Bucureşti, 24 August 1948.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

20.
[1948, august, 24, Belgrad]. Telegramă a ambasadei care informează autoritățile române despre atitudinea ostilă a unor oficiali iugoslavi veniți la o recepție a ambasadei române.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 138 Luna August Ziua 24 ora 17,15 1948

În legătură cu recepția din 2-3 August comunic:

1) Jugoslavii au făcut o demonstrație şi eşire fără îndoială premeditată. Astfel în ajun o parte din personalități ca GIURO, SALAI sau şeful protocolului etc. s-au scuzat că nu vin sub pretextul plecării în concediu. Alții ca SIMICI, MOSA, PIADE, VLAHOV, bătrânul şi tânărul, PETROVICI, etc., trăgând concluzia, s-au scuzat. În schimb cu o întârziere prelungită s-a prezentat în grup compact BEBLER cu VEIVODA, MATIA şi alți doi tineri au dat mâna cu toată asistența şi după vreo 15 minute au pornit tot în grup compact spre ieşire. Când i-am invitat să rămână la masă BEBLER a izbucnit provocator, că ei nu înțeleg să tolereze ofense ce i le aduce România şi conducătorii ei, că Radorul îi tratează mai rău ca HEARST, că guvernanți[i] lor sunt prezentați în presa românească ca asasini şi bandiți hitlerişti, că guvernanții români, în cap cu M.A.E., îi înjură în public, etc. La încerearea mea de a-l potoli, cerându-i să facă distincțiune între problemele de partid şi cele de stat, de a discuta lucrurile în alte împrejurări şi în mod ordonat, dânsul a continuat cu istericalele sale afirmând repetat într-un moment, că noi românii am vrea să pregătim o atmosferă de război. L-am sfătuit din nou să se adreseze organizat pentru eventuale lămuriri prin Ambasada lor, sau să-mi prezinte motivele în scris mie. A promis şi a plecat. La discuțiune nu asistau decât soția mea şi BEARA, căci eram încă la intrare. Unii au observat totuşi ceva din depărtare, din întâmplare, „occidentalii". Am informat pe Ambasadorul U.R.S.S. Impresia generală este că s-au purtat huliganic. Amănunte Joi cu soția sau eventual voiu veni eu personal pentru concediu. Cred că este cazul pentru a cere în scris explicațiuni dela M.A.S. Jugoslav.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

21.
[1948, august, 25, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă: emigrări, arestări, diverse etc.

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV nr. 129 din 25 August 1948

I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări

În ziua de 20 august 1948, grănicerii maghiari au predat pichetului Nr. 4 din Compania 4-a Grăniceri Pază SATU MARE, pe individa BELIN IRINA, domiciliată în

comuna HALMEU Județul SATU MARE, care a trecut frontiera în ziua de 14 August 1948, din R.P.R. în Ungaria prin sectorul pichetului Nr. 8 din aceiaşi Companie.

A fost predată Siguranței SATU MARE.

Sursa: Regt. 7 Grăn.

2. Imigrări

a) În ziua de 21 August 1948, patrula pichetului Nr. 3 din Compania 1-a Grăniceri Pază SATU MARE, a prins pe individa HAINTEL ROJA din comuna BOCEA (Ungaria), pe teritoriul R.P.R.

- Numita declară că rătăcindu-se a trecut din greşeală frontiera.
- A fost predată Siguranței SATU MARE.

b) În ziua de 21 August 1948, orele 16,00 patrula pichetului Nr. 8 din Compania 4-a Gr. Pază a surprins pe individul MATUC ŞANDOR, care trecuse frontiera din Ungaria în R.P.R. cu o bicicletă.

- Numitul declară că s-a rătăcit fiind în excursie şi confundând Someşul cu Tisa.
- A fost predat Siguranței SATU MARE.

Sursa: Regt. 7 Grăniceri

c) În ziua de 21 August 1948, patrula pichetului Nr. 4 din Plotonul 4 GRUIA, a găsit o barcă pe Dunăre dincoace de firul apei, a somat-o să tragă la mal cu vocea şi prin foc de armă însă ocupanții bărcii nu s-au supus vâslind spre țărmul Bulgar. Patrula cercetând malul românesc a găsit două costume de haine şi mai multe acte Bulgare.

În aceiaşi zi la orele 22, aceiaşi patrulă a prins în Ostrovul GÂRLA MARE trei pescari bulgari cari pescuiau în apele R.P.R.

Cei trei pescari împreună cu sculele de pescuit au fost predați Siguranței TURNU SEVERIN.

Sursa: Regt. 9 Grănic.

d) În dimineața zilei de 25.VIII. 1948, orele 6,00 patrula pichetului Nr. 3 din Plotonul 1 Grăniceri VARŞAND, a prins pe individul GABOR IANOŞ şi individa ERMENȚELI IORENȚ, trecând frontiera din Ungaria în R.P.R.

Au fost predați Siguranței CHIŞINEU CRIŞ.

Sursa: Regt. 10 Grăniceri

3. Indivizi arestați în zona de frontieră

În noaptea de 24/25 VIII.1948 echipa specială a Brig. III-a Grăniceri, a prins pe indivizii ZOGRA ALEXANDRU şi fiul său ZOGRA ALEXANDRU JIUNIOR din SALONTA. Numiții au fost găsiți fără nici un act la o fermă din imediata apropiere a frontierei în sectorul Plotonului 2/3 Gr. Pază SALONTA.

Au fost predați Siguranței SALONTA.

Sursa: Brigada III-a Gr.

II. DIVERSE

a) În ziua de 19 August 1948, şeful postului Jandarmi BICSAD-SATU MARE, pe baza unei reclamații a cetățeanului MAIOŞ VASILE din BICSAD, a intrat în curtea Plotonului I/3 Gr. Pază HALMEU efectuând fără aprobare o percheziție cu scopul de a descoperi un geam furat dela grajdul locuitorului de mai sus, care aruncase vina asupra grănicerilor.

Șeful Postului de Jandarmi fiind întrebat de către încheetorul Plotonului ce caută acolo, i-a răspuns subofițerului „să își țină gura”.

Percheziția a scos în evidență nevinovăția grănicerilor, reclamantul calomniator fiind reținut la ploton pentru a i se întocmi acte.

Sursa: Regt. 7 Grăniceri

b) În noaptea de 19/20 August 1948, orele 24 o patrulă de grăniceri jugoslavi a scos borna 139/10 dintre pichetele Nr. 12 şi 13 din Compania 2-a Grăniceri Pază Jimbolia.

Sursa: Regt. 9 Grănic.

c) Locuitorul VARADEAN, din Comuna VARADIA Județul CARAŞ, care a trecut la muncile agricole în Jugoslavia, a afirmat că la VARŞEȚ (Jugoslavia) se găsesc circa 10 ingineri români care au trecut fraudulos frontiera în urma naționalizărilor şi cari sunt angajați la uzinele VARŞEȚ.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

d) În dimineața zilei de 24.VIII.a.c. orele 6,00 a sosit în gara EPISCOPIA BIHORULUI, un tren cu 1600 muncitori români, veniți din Cehoslovacia.

Au fost primiți de către reprezentanții Sindicatelor ORADEA şi Şefii Autorităților. Controlul trenului a fost făcut de organele Vamale EPISCOPIA BIHORULUI şi un reprezentant al B.N.R.

Sursa: Regt. 10 Grănic.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, Dosar 865, f. 53-54.

22.
[1948, august, Bucureşti]. Răspunsul guvernului român la nota guvernului RFPI din 25 august 1948.

Ambasada RPR din Belgrad are onoarea de a aduce la cunoştința Guvernului RFPI răspunsul Guvernului Român la nota nr ... din 25 august 1948.

Nota din 25 august 1948 a guvernului RFPI este de la un capăt la altul alcătuită din afirmații false şi calomnioase şi constituie o flagrantă denaturare a realității:

1. Guvernul Român declară că în nota din 25 august 1948 Guvernul Iugoslav, folosind fără nici un temei referințele la Pactul de Prietenie, Colaborare şi Asistență Mutuală româno-iugoslav şi la uzanțele internaționale, încearcă să conteste oamenilor politici din RPR dreptul lor de a-şi exprima în mod liber părerile, pentru a pune la adăpost de critică pe actualii conducători ai Partidului Comunist Iugoslav.

În Nota din 25 august, Guvernul Iugoslav reproşează Guvernului Român atitudinea politică «a unor oameni de stat responsabili din RPR» față de «conducătorii actuali ai Partidului Comunist din Iugoslavia» sub pretext că ei «sînt în acelaşi timp membrii cei mai responsabili ai Guvernului RFPI».

E clar că Guvernul Român nu poate să fie de acord cu astfel de pretenții nefondate şi antidemocratice. Guvernul Român nu poate să interzică membrilor săi de a participa la munca acelor organizații de partid cărora aparțin, şi de asemeni, el nu poate să le interzică de a face declarații politice din însărcinarea acestor organizații.

Guvernul Român respinge categoric asemenea pretenții ale Guvernului Iugoslav.

2. Guvernul Român respinge acuzația că oamenii politici, presa sau radiodifuziunea română ar fi dus sau ar duce o campanie împotriva popoarelor iugoslave, Republicii Federative Populare Iugoslave sau Guvernului Iugoslav.

În toate manifestările oamenilor politici români, ale presei şi ale Radiodifuziunii române şi-au găsit şi îşi găsesc expresie sentimentele de prietenie pe care poporul român le nutreşte pentru popoarele iugoslave. În relațiile sale cu Guvernul Iugoslav, Guvernul Român a procedat întotdeauna potrivit principiilor real democratice care călăuzesc Republica Populară Română în raporturile de la stat la stat.

Guvernul Român consideră însă că a fi membru în Guvernul unei țări nu înseamnă a pierde calitatea de om politic. El respinge pretenția absurdă a Guvernului Iugoslav de a impune partidelor politice din RPR alte legi decât acelea care decurg din Constituția țării.

Guvernul Român atrage atenția Guvernului Iugoslav că «înalții funcționari ai RFPI», a căror activitate încearcă să o ferească de critică la adăpostul tratatelor şi uzanțelor internaționale, s-au folosit şi se folosesc, în calitatea lor de membri ai Partidului Comunist Iugoslav, de dreptul de a-şi spune părerea asupra activității unor partide comuniste din alte țări şi a membrilor lor, indiferent de calitatea oficială a celor criticați.

Consecvent principiilor care stau la baza regimului de democrație populară din RPR, Guvernul Român consideră că este nu numai dreptul, dar şi datoria presei, radiodifuziunii şi altor mijloace de informare să publice date şi să ia atitudine, în spiritul convingerilor democratice față de activitatea forțelor politice dinlăuntrul şi din afara țării, precum şi să difuzeze documente menite să întărească frontul democrației şi al păcii, ca de pildă rezoluția Biroului Informativ la care se referă nota Guvernului Iugoslav.

3. Guvernul Român respinge ca neîntemeiată şi tendențioasă afirmația că ar fi violat Convenția Culturală Româno-Iugoslavă. Prevederile acestei Convenții nu pot servi drept temei pentru a impune Guvernului Român să tolereze activitatea antidemocratică a Filialei Iugoslovenska Kniga din Timişoara. Această librărie care răspîndea tipărituri cu caracter şovin-naționalist tindea să devină un focar de agitație nationalistă inadmisibil într-un regim de democrație populară.

4. Guvernul Român respinge de asemeni afirmația neîntemeiată cu privire la pretinse dificultăți pe care autoritățile române le-ar fi făcut plugarilor iugoslavi ale căror pământuri sînt situate pe teritoriul RPR în zona de frontieră.

Tocmai în scopul de a uşura trecerile pentru muncile agricole plugarilor români sau iugoslavi care au pământurile lor pe teritoriul celeilalte țări, Guvernul Român a făcut propuneri pentru încheierea unei convenții care să reglementeze trecerile pentru muncile agricole în zona frontierei româno-iugoslave încă de la data de 29 martie 1948, însă răspunsul definitiv al Guvernului Iugoslav cu privire la propunerile Guvernului Român nu a fost transmis decît la data de 14 august 1948. Este limpede că răspunderea pentru eventualele dificultăți întîmpinate de plugarii ambelor țări care au pământuri în zona frontierei apasă exclusiv asupra Guvernului Iugoslav.

5. Guvernul Român declară categoric că respinge afirmațiile false şi tendențioase cu privire la pretinse presiuni care ar fi fost exercitate asupra populației sîrbe, croate sau slovene din RPR. Guvernul Român aplică consecvent principiile democrației adevărate, bazate pe lămurirea şi ridicarea nivelului politic al maselor şi nu pe impunerea cu metode şi presiuni polițiste a hotărîrilor organelor de conducere.

Populația sîrbă, croată şi slovenă din RPR, ca şi toate celelalte naționalități conlocuitoare, se bucură de deplina egalitate în drepturi cu populația românească şi a condamnat în mod liber politica actualei conduceri a Partidului Comunist Iugoslav.

Guvernul Român protestează împotriva jignirilor personale şi încercării de defăimare a ministrului de Interne român Teohari Georgescu. Afirmațiile făcute în legătură cu, călătoria ministrului de Interne, Teohari Georgescu, în calitatea sa de deputat de Timiş, sînt pure

născociri mincinoase de la primul pînă la ultimul cuvînt. Guvernul Român declară că practicile şi metodele pe care nota Guvernului Iugoslav încearcă să le atribuie ministrului de Interne român sînt cu desăvîrşire străine de regimul de democrație populară din țara noastră, de guvernul RPR şi de Ministerul său de Interne.

6. Guvernul Român consideră ca un semn de manifestare de rea credință modul fals şi calomnios în care nota guvernului RFPI încearcă să prezinte pe fostul ambasador iugoslav la București, Radonja Golubovici, ca urmare a demisiei sale şi a atitudinii de condamnare adoptată față de conducerea Partidului Comunist Iugoslav.

Aceasta rezultă limpede din însăşi scurta caracterizare făcută de acelaşi Guvern Iugoslav prin nota verbală nr. 140 din 1 octombrie 1947, adresată Guvernului Român, în care Radonja Golubovici este prezentat ca «organizator şi protagonist în lupta de eliberare națională, secretar al Adunării Antifasciste de eliberare națională din Iugoslavia, fost ministru al Afacerilor Interne al Republicii Populare Muntenegru, apoi ministru de Justiție şi prezident al Comisiei Planului al aceleaşi republici, deputat în Adunarea Populară».

Guvernul Român a considerat atunci ca o subliniere a importanței pe care Guvernul Iugoslav o acordă relațiilor de prietenie dintre popoarele RPR şi popoarele RFPI numirea ca ambasador în România a unui protagonist al luptei de eliberare iugoslave.

Guvernul Român ține să scoată în evidență cu acest prilej faptul că aşteptările sale au fost justificate de activitatea rodnică a ambasadorului Radonja Golubovici pe terenul dezvoltării prieteniei româno-iugoslave şi să-şi exprime părerea de rău că, din cauze independente de voința sa, această activitate a fost întreruptă.

7. În legătură cu asasinarea generalului-colonel Arso Iovanovici, Guvernul Român respinge cu indignare încercarea Guvernului Iugoslav de a căuta justificări şi descărcări de răspundere în afirmația mincinoasă că atitudinea lui Arso Ivanovici ar fi fost determinată de pretinse apeluri ale conducătorilor RPR.

Se ştie că eroul general-colonel Arso Ivanovici a fost ucis ca urmare a atitudinii sale împotriva liniei antidemocratice a conducerii Partidului Comunist Iugoslav de către autoritățile iugoslave, fapt pe care însăşi comunicatul din ziarul Partidului Comunist Iugoslav «Borba» nu a cutezat să-l nege.

8. Guvernul român consideră că numai abandonarea principiilor care călăuzesc democrațiile populare în drumul lor spre socialism poate crea condițiile favorabile provocărilor şi amestecului imperialist şi poate duce la slăbirea «puterii defensive şi independenței RFPI şi la întărirea presiunii imperialiste împotriva RFPI», aşa cum încearcă să afirme nota guvernului iugoslav. Alunecarea de la principiile democratice nu poate fi acoperită cu note diplomatice.

Este limpede că numai în dorința de a-şi ascunde răspunderile față de popoarele RFPI, Guvernul Iugoslav încearcă să găsească alte justificări pentru tendința sa de alunecare pe panta concesiilor în fața presiunilor imperialiste.

Guvernul şi poporul RPR au convingerea că popoarele RFPI vor şti să se împotrivească presiunilor imperialiste şi vor găsi calea pentru a zădărnici manevrele imperialiştilor, care, pentru a-şi pune în aplicare planurile de aservire, tind să submineze prietenia bazată pe interese comune a popoarelor din această parte a lumii.

Mergând consecvent pe drumul construirii socialismului, folosind experiența şi sprijinul neprețuit al URSS, poporul şi guvernul român au încredere deplină în victoria forțelor frontului unit al socialismului, a frontului unit al forțelor păcii care are în fruntea sa pe eliberatoarea popoarelor noastre, Uniunea Republicilor Socialists Sovietice.

Pe baza celor arătate mai sus, Guvernul Român declară că respinge categoric nota din 25 august 1948 a guvernului RFPI.

A.N.I.C., fond CC al PCR - Secția Relații Externe, dosar nr. 27/1948, ff. 1-6.

23.
[1948, august, 28, Belgrad].Telegramă a ambasadei române către Bucureşti în care informează de mitingurile de protest organizate la Belgrad împotriva campaniei dusă de țările socialiste față de Iugoslavia.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ
TELEFONICĂ

Dela Legațiunea din BELGRAD
Nr. 144 Luna August Ziua 28 ora 20,30 1948

[I]Eri la numeroase întreprinderi din Belgrad şi pe şantierul noului Belgrad au avut loc meetinguri de protest împotriva campaniei dusă de „România şi țările democrațiilor populare împotriva Jugoslaviei".

Oratorii au încercat a prezenta această, campanie ca şi când ar fi în contra popoarelor... Jugoslaviei şi să atâțe pe ascultători folosind un limbaj violent atât în vorbire cât şi în rezoluție: „activitate murdară şi infamă nemai văzută şi nemai pomenită în istoria mişcării muncitoreşti". Țările democrației populare şi mai cu seamă România sunt acuzate că „calcă tratate încheiate, atacă drepurile elementare ale minorităților naționale sârbe, maltratează şi terorizează pe cetățenii rămaşi credincioşi patriei lor socialiste".

Presa jugoslavă publică în extras nota adresată guvernului maghiar asemănătoare celei trimisă nouă.

BUGNARIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

24.
[1948, septembrie, 1, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române despre atmosfera şi reacțiile presei de la Belgrad față de campania contra Iugoslaviei.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 151 Luna Septembrie Ziua 1 ora 1948

Ziarele de astăzi continuă publicarea roportajului despre meetingul contra țărilor democrațiilor populare, iar „Borba'' publică şi un articol de fond intitulat „cu prilejul campaniei calomnioase contra Jugoslaviei", în care după ce se înşiră meritele Jugoslaviei în războiul antifascist se trece la polemică cu țările democrațiilor populare, în spiritul şi limbajul notelor către R.P.R. şi republica maghiară. Articolul susține, că „critica împotriva conducerei jugoslave s-a transformat într-un atac deschis împotriva unității de stat şi a popoarelor R.F.P.J., contra intereselor de bază ale popoarelor din Jugoslavia"şi că în „Scânteia" în 27 numere din Iulie a.c. s-a acordat atacurilor şi calomniilor contra Jugoslaviei 47 coloane, iar demascării imperialiştilor americani 27 coloane. Aceiaşi constatare însoțite de cifre, cu privire la celelalte organe ale partidelor comuniste din Bulgaria, Franța, Cehoslovacia, Ungaria şi Polonia.

Se mai publică şi comunicatul oficiului de infirmațiune de pe lângă guvernul R.P. Macedonia, ca răspuns la comunicatul Direcțiunii presei Jugoslaviei din 26 August a.c. Oficiul de POR combate afirmațiunile jugoslave cu privire la activitatea învățătorilor şi librarilor macedoneni trimişi la propunerea autorităților bulgare, în Bulgaria şi expulzați apoi de aceştia aducând o serie de acuzațiuni guvernului bulgar în legătură cu pretinsa asuprire a macedonenilor din Bulgaria.

BUGNARIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

25.
[1948, septembrie, 4, Bucureşti]. Informare făcută de Florica Şelmaru referitoare la discuția avută cu consilierul de presă al Ambasadei RFPI, Peceak.

NOTA INFORMATIVĂ

În ziua de 2 septembrie, am primit la redacție vizita consilierului de presă Peceak de la ambasada iugoslavă. Obiectul sau pretextul vizitei: să mă întrebe dacă nu am nevoie de material documentar privitor la problema Triestului, pentru resortul de politică externă al gazetei. Am refuzat materialul documentar oferit, dar convorbirea pe care am avut-o cu Peceak s-a prelungit cam o oră.

În această convorbire, Peceak s-a manifestat ca un apărător al clicii de la conducerea PCI şi ca un element ostil nouă.

Primul lucru pe care mi l-a spus a fost că este urmărit («cu cîte două, cu cîte patru maşini»), aşa încît s-a întrebat «dacă nu cumva este confundat cu vreun gazetar englez sau american». Dar, spune el, «m-am dus la Asociația Presei Străine, i-am întrebat pe unii dintre aceştia dacă sînt urmăriți şi mi-au spus, că nu, aşa încît am înțeles că urmărirea este pentru mine». A adăugat că şi-a fotografiat urmăritorii şi că va adresa această fotografie ministerului său la Belgrad, pentru un protest (căruia să-i dea astfel temeiul unei probe, cum «nu a avut» afirmația că tov. Iudin a fost urmărit de Siguranța iugoslavă). În susținerea poziției sale, de o adeziune servilă la trădarea superiorilor săi, a invocat «argumentele» cunoscute ale acestora.

Tot în cadrul «argumentelor» se înscrie şi apărarea Congresului PCI care a fost bineînțeles «liber» şi unde unii membri ai Biroului Politic al PCI «au fost criticați». Pe această linie, şi «pentru a-mi completa informația» pe care o socoate «inexactă», mi-a oferit materialul Congresului, pe care l-am refuzat (ca şi textul notei guvernului iugoslav către guvernul RPR, oferit în acelaşi scop de «completare a informației»).

În cadrul acestei convorbiri, Peceak a încercat să descalifice sistematic pe toți cei care s-au desolidarizat de clica Tito-Djilas-Kardelj-Rankovici: astfel ministrul demisionat de la Teheran «a fost acolo dinainte de război şi nici nu ştie ce se petrece în Iugoslavia»; pe funcționarii diplomatici care de asemenea au demisionat i-a tratat drept «oameni slabi». Despre tov. Golubovici a vorbit cu oarecare rezervă, pomenind însă în fraze evazive despre «slăbiciuni» şi o teamă de dificultăți». În ceea ce priveşte figura şi moartea lui Arso Iovanovici însă şi-a dat cu insolență frâu liber: «era un ofițer din vechea armată» (şi, implicit, avea mentalitatea corespunzătoare), «n-avea decât să aibă curajul să stea în țară şi să-şi exprime fățiş părerile» etc.

În concluzia discuției, a plecat invocînd «timpul pe care mi-l răpeşte» şi spunînd că va reveni.

ss. Florica Şelmaru

Bucureşti, 4 septembrie 1948

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar nr. 11/1948, ff. 4-5.

26.
[1948, septembrie, 8, Belgrad şi Zagreb]. Comunicate ale Agenției Taniug relatând mitingurile de protest desfăşurate în RFPI împotriva campaniei antiiugoslave.

8 septembrie 1948

BELGRAD (Taniug) În cursul ultimelor 24 de ore, CC al PCI şi guvernul RPF Iugoslavia au primit 58 de telegrame şi scrisori, adoptate în cadrul mitingurilor din fabrici, instituții şi unități

militare, de pe întreg cuprinsul țării, în care se protestează cu hotărîre împotriva campaniei purtate contra poporului iugoslav.

Cu prilejul mitingului celui de al cincilea bloc al Organizației Frontului Popular din Pancevo – Serbia – o muncitoare de la o fabrică de încălțăminte, Boricika Marton, de naționalitate ungară, a spus următoarele: «Ca unguroaică sînt profund indignată de calomniile şi declarațiile antiiugoslave, făcute de conducătorii Republicii Populare Ungare. Noi, ungurii din Iugoslavia, ne bucurăm de toate drepturile. Nu este adevărat că sîntem terorizați, așa cum afirmă postul de radio ungar».

La sfîrşitul mitingului de la Belo Polje – Muntenegru – mai mult de 1.500 de țărani şi muncitori şi-au manifestat nemulțumirea cu privire la calomniile difuzate în străinătate, ca şi hotărîrea lor de a realiza, prin munca de zi cu zi, toate sarcinile care le-au fost date de conducătorii partidului şi statului.

Tineretul – constructori de căi ferate – de la Brodițe, în Serbia, a ținut un mare miting de protest în cursul căruia a condamnat Campania de calomnii împotriva popoarelor iugoslave, campanie dusă de anumiți funcționari din țările democratice. Vorbind despre această campanie de calomnii, comandantul statului major al brigăzilor de tineret, Borivoi Dinici, a spus următoarele: «Noi, constructorii noii căi ferate a tineretului, protestăm cu energie împotriva declarațiilor calomnioase afirmînd că în Jugoslavia tineretul este educat prin metode fasciste. Noi, tineri care construim căi ferate, fabrici, şosele, cooperative, case muncitoreşti, facem aceste lucruri pentru o viață mai bună a poporului nostru, netezind calea către unicul nostru scop: socialismul».

Colectivul de muncă din minele de huilă de la Zenița, în Bosnia, subliniază în rezoluția sa următoarele: «Cerem partidelor comuniste frățeşti să aducă la cunoştința popoarelor lor că în noua Iugoslavie nu mai există nici o singură industrie particulară şi că tot ceea ce facem, facem pentru întărirea socialismului şi a Blocului Democratic din lume. Răspunsul nostru, de mineri, tuturor acestor minciuni şi calomnii, va consta din lovituri de tîrnăcop, o extracție şi mai mare de cărbune, căci noi, minerii lui Tito, nu putem fi opriți de nici o piedică, şi, cu atît mai puțin, de minciuni».

Soldații, subofițerii şi ofițerii unui regiment de aviație spun în scrisoarea lor următoarele: «Promitem Comitetului nostru Central şi tovarăşului Tito ca nici o minciună şi nici o calomnie să nu ne poată îndepărta de calea cea dreaptă în construirea socialismului, de calea organizării şi întăririi armatei noastre, apărătoare, vigilentă, a construcției socialismului în țara noastră, a fraternității şi unității dintre popoarele noastre».

Muncitorii şi funcționarii din localitatea Buzet – Istria – au organizat un mare miting de protest la sfîrşitul căruia au adresat guvernului o rezoluție, în care se spune că campania îndreptată împotriva noii Iugoslavii nu servește decît interesele duşmanilor socialismului. «Nu vrem şi nici nu putem trece sub tăcere această campanie născocită de calomnii, împotriva partidului nostru, a conducătorilor noştri şi a întregului popor iugoslav, căci este mai mult decît trist de a vedea că presa comunistă şi anumiți conducători din țările democratice scriu astăzi împotriva RPF Iugoslave şi împotriva partidului nostru, în acelaşi fel ca presa burgheză coruptă din țările imperialiste. Noi, muncitori şi funcționari, adunați în acest miting de protest, am aprobat în unanimitate notele pe care guvernul nostru le-a adresat guvernelor ungar şi român şi cerem ca note asemănătoare să fie adresate şi celorlalte țări, ai căror conducători atacă în mod calomnios țara noastră.» [...]

ZAGREB (Taniug) Ofițerii, subofițerii şi funcționarii militari din garnizoana Zagreb au ținut un mare miting de protest împotriva campaniei de calomnii dusă contra popoarelor iugoslave.

Luînd cuvîntul, fostul combatant din Spania, generalul. Damlo Lekici, a spus printre altele următoarele: «În acest război de eliberare, noi, care am luptat cot la cot cu glorioasa armată sovietică, şi sub conducerea partidului nostru şi a tovarăşului Tito, am cucerit puterea pentru poporul muncitor, nu putem trece sub tăcere insultele care se aduc popoarelor noastre,

nu putem să nu respingem cu indignare acțiunile ruşinoase ale anumitor funcționari din țări democrației populare, îndreptate împotriva țării noastre, şi aceasta cu atît mai mult, cu cît între țările noastre există acorduri de prietenie şi alianță pe termen lung. Nu se poate vorbi de prietenie urmărind în chipul cel mai brutal pe cetățenii iugoslavi, făcînd presiuni şi terorizînd minoritățile noastre naționale, cu scopul ca acestea să renege noua Iugoslavie. Asemenea fapte pricinuiesc o slăbire a forțelor socialismului, intensifică mişcările şoviniste din anumite țări şi rup legăturile prieteneşti dintre popoarele democrației populare. Prin aceste fapte nejustificate şi prin această campanie sălbatică îndreptată împotriva țării noastre, nu se va ajunge la slăbirea poziției noastre. Ne luăm angajamentul, față de partid, să muncim din toate puterile, pentru ca armata noastră națională să devină din ce în ce mai puternică, pentru a fi în stare să asigure îndeplinirea planului cincinal şi construirea societății socialiste, pentru a fi în stare să apere independența patriei noastre».

A.N.I.C., fond CC al PCR – Secția Relații Externe, dosar 19/1948, ff. 1-3.

27.
[1948, septembrie, 20, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind activitatea de la granița româno-iugoslavă: emigrări, arestări, diverse etc

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV nr. 171
din 20 Septembrie 1948

I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări:

Urmare la raportul Contrainformativ nr. 169 din 18 Septembrie 1948 Cap. I. punctul „e".

La percheziția făcută celor doi indivizi la pichetul VARADIA, Caporalul GHELBE GHEORGHE, întrebându-i dacă au armament asupra lor, individul TURTUREA MARIN, a răspuns că are grenadă, introducând în acelaşi timp mâna în buzunar pentru a o scoate.

Caporalul având impresia că aceasta ar putea să folosească grenada în scopul evadării, l-a împuşcat mortal.

Cazul se cercetează.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

În ziua de 11 Septembrie indivizii CĂRĂUŞU PAVEL şi DAVID D. Prinşi de către Grăniceri pe când încercau să treacă fraudulos frontiera, au fost predați în aceiaşi noapte Biur. Securității DETA, de unde au reuşit să evadeze.

În ziua de 19 Septembrie a.c. orele 17,30 ambii indivizi cu acte false s-au prezentat la reşedința Companiei MOLDOVA NOUĂ dându-se drept controlori la C.A.M., iar unul susținând că chiar este văr cu Comandantul Companiei care în acel moment se găsea în control la BAZIAŞ.

Comandantul Companiei Locot. GILESCU TOMA înapoindu-se la reşedință, a găsit pe cei doi indivizi cari au solicitat ofițerului înlesnirea trecerei frauduloase a frontierei în Jugoslavia, apelând la sentimentele lui de prietenie, deoarece aceştia nu erau alții decât foşti ofițeri deblocați, camarazi de promoție cu ofițerul.

Comandantul de Companie Locot. GILESCU TOMA a dispus imediata lor arestare şi înaintarea la Bir. Securității Poporului sub o puternică pază.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

2. Imigrări:

În noaptea de 19/20 sept. 1948 orele 1,30 patrula pichetului MOLDOVA VECHE, Comp. Gr. Pază MOLDOVA VECHE, a prins pe individul MARCOVICI VECESLAV, cari trecuse fraudulos frontiera din Jugoslavia în R.P.R. folosindu-se de o plută improvizată la trecerea Dunării.

Declară că este refugiat politic.

A fost predat Serviciului Securității Poporului MOLDOVA VECHE.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. DIVERSE

În ziua de 20 septembrie 1948 orele 16,30 un aviontrimotor de culoare albă şi la înălțime de sbor foarte mare, a trecut de-a lungul frontierei cu URSS prin sectorul Plotonului 1 DARABANI Compania DOROHOI, trecând apoi dela RĂDĂUȚI în U.R.S.S.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, ff. 97-98.

28.

[1948, octombrie, 13, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada din Belgrad pentru a notifica autoritățile iugoslave că nu mai tolerează atitudinea „provocatoare" a corpului didactic, de origine iugoslavă, care activează pe teritoriul românesc şi solicită rechemearea lor de către guvernul iugoslav.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad

Luna Octombrie Ziua 13 ora 1948

Înaintați următorul text Ministerului Afacerilor Externe al R.F.P.J.

„Ambasada Republicei Populare Române transmite salutul său Ministerului Afacerilor Externe al Republicei Federativa Populare Jugoslave şi are onoarea să-i comunice următoarele:

Dreptul la învățătură acordat tuturor locuitorilor Republicii Populare Române prin Constituția țării, impune Statului român răspunderea directă şi întreagă pentru educația fiecărui cetățean. Consecvent cu atitudinea sa de până acum în ceea ce priveşte grija pentru asigurarea deplină a instrucțiunii în limba maternă pentru naționalitățile conlocuitoare, Guvernul român dă toată atenția instituțiilor de învățământ ale populației sârbo-croate din Banat şi consideră de datoria sa să se îngrijească nemijlocit de selecționarea şi numirea întregului personal didactic.

Guvernul român nu admite atitudinea provocatoare a profesorilor şi învățătorilor jugoslavi care predau în aceste şcoli şi care folosesc ospitalitatea largă a Statului român pentru a duce o activitate de aţâşare la duşmănie împotriva altor naționalități şi nesupunere față de conducerea țării, colportând svonuri şi difuzând material tipărit cu conținut şovin şi defăimător față de realizările democratice ale regimului Republicii Populare Române.

Guvernul român nu este dispus să mai tolereze felul naționalist şi şovin în care acest personal didactic face opera de educație a tinerei generații, nesocotind eforturile pe care forurile competente din R.P.R. le-au făcut pentru democratizarea comple[c]tă a învățământului, prin înlăturarea rămăşițelor mentalității fasciste şi prin cultivarea bunei înțelegeri şi a colaborării paşnice între popoare.

Comportarea membrilor corpului didactic jugoslav, constituind o instigare împotriva ordinei democratice, a trezit indignarea populației sârbo-croate din Banat împotriva acestui

personal didactic care duce o activitate cu caracter naționalist, specifică regimurilor reacționare şi fasciste din trecut.

Guvernul român invită de aceea guvernul jugoslav să ia măsurile necesare pentru urgenta rechemare a tuturor profesorilor şi învățătorilor jugoslavi din Republica Populară Română.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

29.

[1948, octombrie, 22, Belgrad]. Notă telefonică a ambasadei române despre un articol apărut în presa iugoslavă intitulat „Autoritățile româneşti continuă presiunile asupra minorității iugoslave".

NOTĂ TELEFONICĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Traducere din ziarul Politica din 22 Octombrie 1948 pagina II-a col. III.

Titlu: Autoritățile româneşti continuă presiunea asupra minorităților jugoslave din România. Subtitlu: au fost arestați mai mulți reprezentanți de seamă ai minorităților jugoslave.

„Bucureşti 21 crt., corespondentul Taniug anunță: Autoritățile româneşti continuă presiunile asupra minorităților naționale jugoslave, pentru ai forța să se declare pentru rezoluția Biroului Informativ.

În conformitate cu aceasta se continuă călcarea drepturilor jugoslavilor din România şi chiar acele drepturi pe care le garantează constituția R.P.R.

După arestare doctorului Miloş Teodorof, secretar general al Uniunei Asociațiilor Culturale Democrate Slave din România deputat în Marea Adunare Națională, a R.P.R. şi internarea la Braşov. Autoritățile româneşti au arestat alți doi secretari ai Uniunii IOTA SAPUNGIN şi BOJA PANAEV în timp ce nu se ştie exact de soarta lui BORA KONICJ, membru în comitetul executiv al Uniunei. Afară de ei au fost arestați şi mulți reprezentanți de vază ai minorității jugoslave din România.

În ținuturile româneşti ale Banatului populate cu populație jugoslavă, sunt în curs eliminări în masă a jugoslavilor din PMR, pentru că s-au declarat împotriva rezoluției.

Organele din Partid încearcă să ascundă acest fapt sub masca „Curățirii partidului de elemente mici burgheze" susținând că numai un mic număr de jugoslavi au fost eliminați, din cauza desacordului cu rezoluția.

Numai în satul Sân Petru au fost eliminați din partid 50 de membri".Ziarul RAD din aceaşi zi în pagina 4-a coloana 2-a publică acelaş[i] text fără ultimul aliniat. Textul se găseşte şi în Buletinul TANJUG.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

30.

[1948, octombrie, 29, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada română din Belgrad în care se solicită rezolvarea unui incident de frontieră în care grăniceri români au fost arestați de către omologii lor iugoslavi.

Nr. 3164

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad

Luna Octombrie Ziua 29 ora 1948

Rog comunicați MAE jugoslav următoarele: În noaptea de 25/26 Oct. În jurul orelor 24, o patrulă de grăniceri călări, compusă din trei grăniceri (fruntaşii Plăguciu Emil, Rapițeanu Ion şi soldatul Mihai Matei) din compania grăniceri Tomnatic, fiind în patrulare,

din cauza întunericului au greşit drumul trecând pe teritoriul jugoslav, neobservând linia de frontieră, care în acel loc prezintă o prelungire spre teritoriul românesc.

Grănicerii jugoslavi au reținut pe cei trei în cauză şi i-au condus la plotonul jugoslav din Comuna Nacovo, comunicând ulterior că în ziua de 26 Oct. vor fi înapoiați, cerând în acelaş timp o întrevedere cu grănicerii români în fața pichetului Lunca, unde să se facă şi cercetările.Comandantul secund al companiei de grăniceri Tomnatic a venit la punctul indicat în ziua de 26 orele 17,30 şi a cerut să vorbească cu un ofițer jugoslav, care se afla la pichetul din acel punct. Prin şeful pichetului acesta a refuzat întrevederea, comunicând că cei trei ostaşi nu pot fi înapoiați, ci vor fi trimişi la Belgrad pentru cercetări şi că pentru înapoierea lor sunt necesare intervenții pe cale diplomatică.Cu această ocazie, Ambasada RPR ține a sublinia că în cazuri asemănătoare, autoritățile de frontieră româneşti nu au întrebuințat niciodată metoda folosită de autoritățile jugoslave.Cunoscând că ofițerii din patrula de grăniceri au depăşit linia de frontieră în timpul executării serviciului şi din cauzele obiective arătate mai sus, Ambasada RPR, din ordinul guvernului său, protestează împotriva procedurii neloaiale de reținere a ostaşilor români şi cere eliberarea şi înapoierea lor, împreună cu caii şi armamentul respectiv. Semnat: Cleja.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

31.
[1948, octombrie, 30, Bucureşti]. Notă informativă a Comandamentului de Grăniceri privind capturarea unui grănicer de către iugoslavi.

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

Nr. 72.758
Din 30 Octombrie 1948

NOTĂ INFORMATIVĂ

În noaptea de 28/29 Octombrie 1948, orele 21,30' sergentul OPREA IOAN, ostaş de elită al pichetului Gr. Nr. 4 din Compania MOLDOVA NOUĂ, a plecat spre reşedința Plotonului Gr. SOCOL, având asupra sa arma şi 10 cartuşe.

Ostaşul nu a ajuns însă la reşedința Plotonului şi nici nu s-a înapoiat la pichet.

Comandantul Plotonului Grăniceri SOCOL Locot. POPOSCU VASILE, care se găsea în acel moment în control la pichetul Gr. LEŞCOVIȚA, a venit în ziua de 29 Octombrie a.c. la pichetul Nr. 4 CÂMPIA, unde în urma constatării lipsei ostaşului, a întreprins primele cercetări.

Nişte cetățeni care trec la muncile agricole din R.P.R. în Jugoslavia au declarat că au văzut în ziua de 29 Octombrie pe ostaş legat la pichetul sârbesc din fața pichetului 4 CÂMPIA din care făcea parte ostaşul.

Alți cetățeni cari trec la muncile agricole, au declarat că au văzut pe ostaş legat şi escortat de grănicerii sârbi spre BISERICA ALBĂ.

Dela pichetul Gr. CÂMPIA până la reşedința Plot. Gr. SOCOL, circulația se face numai pe şosea, care se găseşte la o depărtare între 400 şi 1.000 m., de linia de frontieră.

Între şosea şi linia de frontieră, curge râul NERA, cu maluri în cea mai mare parte abrupte şi acoperite.

Sergentul OPREA I. este unul din cei mai buni ostaşi de elită şi un foarte bun informator, care a desvăluit acțiunea de propagandă a mai multor cetățeni sârbi din Comuna SLATIȚA, în luna August a.c., fapt pentru care populația sârbească era foarte revoltată contra lui şi pentru care motiv a fost mutat de la pichetul SLATIȚA la pichetul CÂMPIA.

Regimentul a ordonat Companiei continuarea cercetărilor.

Ostaşul este din BUCUREŞTI de meserie tâmplar domiciliat în str. SOARELUI Nr. 10

Comandamentul a dat ordin Reg. 9 Grăn. ca Comand. Companiei să invite pe Comandantul de frontieră vecin în scris, pentru a discuta şi cere relații asupra ostaşului care a fost văzut legat şi escortat către BISERICA ALBĂ. În invitație să nu se prevadă decât că-l invită pentru soluționarea unor probleme de frontieră de interes comun ce trebuiesc discutate în grabă.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri,dosar 865, f. 160.

32.
[1948, octombrie, 30, Bucureşti]. Raport al Comandamentului de Grăniceri privind treceri frauduloase peste graniță.

COMANDAMENTUL TRUPEI DE GRĂNICERI
SERVICIUL INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 211
din 30 Octombrie 1948

I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări:

a) În ziua de 28 Oct. 1948 orele 14,00' Serg. MARŞAV VICTOR, şeful pichetului Nr. 20 JAMUL MARE din Comp. Gr. DETA a reuşit să prindă pe bază de informațiuni, pe individul RAFINĂ IOSIF, din LUGOJ Str. COCEAC Nr. 34 de profesiune mecA.N.I.C., în momentul când vroia să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Individul a lucrat la Întreprinderile MARINCOVICI din LOGOJ.

Asupra sa s-au găsit 2.440 lei.

A fost predat Poliției de frontieră MORAVIȚA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

b) În ziua de 28 Oct. 1948, orele 9,30' Sold. VLAD PAULIN dela pichetul OGRADINA VECHE, Compania ORŞOVA, a prins pe individul MANEA NICOLAE, pe când intenționa să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Individul a fost găsit pe malul Dunării îmbrăcat numai în pantaloni şi ciorapi, iar restul hainelor erau ascunse în munți în punctul MARCONICA.

Din primele cercetări s-a constatat că numitul este dezertor din Batalionul de Gardă al Republicei.

A fost predat Poliției de frontieră.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

c) În noaptea de 28/29 Octombrie a.c. patrula pichetului IONEL din Compania JIMBOLIA, compusă din Sergentul BEICA IOAN şi Sold. MARIN IOAN, au prins pe indivizii:

- CALGIU IONEL, student anul III la Politehnica Timişoara, originar din BRĂILA.
- PREDA GHEORGHE, student anul I la Politehnica Timişoara, originar din BRĂILA.
- PERA ŞTEFAN, student anul IV la Politehnica Timişoara, originar din SASCA MONTANĂ – CARAŞ.
- VENERI AUREL, conducător şalupă.

Indivizii au fost prinşi în momentul când vroiau să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia. Pentru prinderea lor patrula a consumat trei rachete albe, 8 cartuşe de pistol şi 6 cartuşe de armă.

Au fost predați Securității JIMBOLIA

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

d) În ziua de 29 Octombrie 1948, pânda pichetului Nr. 2 Compania Gr. JIMBOLIA, compusă din Frt. REPEZIŞ A. şi sold. BAUM IOAN, au prins pe individul MĂRGINEANU DUMITRU, din Comuna PĂTULELE Județul MEHEDINȚI, la 50 m. de frontieră.

Individul a încercat să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Este de meserie plugar.

A fost predat Poliției de Frontieră JIMBOLIA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. DIVERSE

1) În ziua de 20 Octombrie 1948, orele 13,00' doi grăniceri sârbi au trecut linia de frontieră în R.P.R. între pichetele 4 şi 6 din Compania JIMBOLIA, cu intenția probabilă de a fura cărămizi sau țiglă.

Dându-şi seama că sunt observați dela pichetul Nr. 4, au fugit imediat pe teritoriul lor. Fiind la distanță mare de pichet, nu s-a putut acționa asupra lor.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

2) În ziua de 30 Octombrie a.c. orele 16,50' un avion de şcoală Jugoslav, a sburat din Jugoslavia în R.P.R. printre pichetele Nr. 14 şi 15 Compania DETA, venind din direcția VARŞEȚ către SAMURA MORAVIȚA.

După câteva viraje pe deasupra gării a revenit pe teritoriul Jugoslav unde a aterizat. Imediat după aterizare şi-a reluat din nou sborul, pătrunzând iarăşi în spațiul aerian R.P.R. printre pichetele Nr. 15 şi 16 Compania DETA, sburând de-a lungul C.F. spre DETA.

Semne distinctive avea un cerc alb în mijloc cu un punct roşu, iar culoarea avionului era complet roşie.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

3) În noaptea de 28/29 Oct. a.c. orele 20,00' pânda pichetului HINOVA Comp. 7-a TURNU SEVERIN compusă din Soldatul TEACĂ PETRE şi PREDEANU CONSTANTIN, au surprins doi indivizi care veneau în stare de ebrietate pe linia de frontieră la km. 914.

Nesupunându-se la somațiuni, indivizii au fost arestați.

Unul din ei s-a repezit la un ostaş pentru a-l lovi.

Trăgându-se un foc de armă în sus, indivizii s-au liniştit.

Au fost înaintați Legiunii Jandarmi MEHEDINȚI.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 158-159.

33.

[1948, noiembrie,1, Belgrad]. Ambasada română de la Belgrad trimite o expunere a situației românilor din Iugoslavia, a modului tendențios în care autoritățile iugoslave acționează față de statul român.

Nr. 102.561 din 4.XI.1948

Doamnă Ministru

Înaintându-Vă nota de răspuns a guvernului RFPJ, la nota Guvernului R.P.R. din 14 Octomvrie crt./Nr. 1927/, am onoarea a Vă supune următoarele considerațiuni spre apreciere şi dispunere, în caz dacă veți găsi de cuviință, printr-o nouă notă, să puneți la punct o serie de al[i]gații neîntemeiate şi tendențioase a notei jugoslave.

I

Luându-se act de angajamentul Guvernului Jugoslav de a-şi rechema profesorii şi învățătorii vinovați față de capitalitatea statului român şi respingând celelalte al[i]gațiuni, e necesar ca în răspunsul Guvernului R.P.R. să fie înşirate câteva cazuri concrete de fapte şi atitudini duşmănoase, antidemocratice şi antiromâneşti ale corpului didactic jugoslav din Banatul Românesc.

II

Trebuiesc demascate minciunile „propagandistice" din nota jugoslavă, relativ la libertățile pretinse ale populației româneşti din Vojvodina şi anume:

1. E adevărat că în Ianuarie/11/crt., la Vârşeț, a avut loc, în asistența mea, un congres al Uniunii Culturale române, unde delegații satelor româneşti din Voivodina, şi-au exprimat hotărârea să-şi desvolte cultura în limba şi tradiția lor națională, în frăție cu celelalte naționalități conlocuitoare din regiune, manifestând totodată simpatia lor şi recunoştință pentru Republica Populară Română şi conducătorii ei.

2. Conducătorilor de la centru /Belgrad/ însă, nu le-a fost pe plac viața organizată, întru câtva autonomă, dar perfect încadrată în legiuirile RFPJ, a minorității româneşti din Voivodina şi de aceea, foarte curând, chiar la prima plenară din 25 Aprilie crt., a Comitetului central al Uniunii Culturale Române, la cererea formulată de Luca Mrcşici, preşedintele Comitetului Executiv Regional al Frontului Popular şi sub presiunea lui, „s-a hotărât"... înscrierea Uniunii Culturale Române (ca parte constituită), în Uniunea Societăților Culturale a republicei Populare Serbia /Libertatea la 2 Mai 948/ pentru ca imdediat la „plenara lărgită" din 20 Iunie crt., fără cunoştința membrilor comitetului ales la Congresul din 11 Ianuarie, fără cunoştința celor ce au condus şi organizat congresul, prin Miloş Şaletici, reprezentant din Novi-Sad, să fie „adusă hotărârea să se înceteze cu funcționarea în forma organizatorică a Uniunii Culturale Române, urmând ca activitatea culturală să se continue (şi să se întărească?) în cadrul Uniunii Societăților Culturale din Voivodina". /Libertatea din 27 Iunie 1948 în **rectificare**, căci în darea de seamă a apărut invers!/.

Astfel, trecându-se la operații pe teren, Uniunea Culturală Română, n-a intrat ca unitate organizată, asociată, ci a fost dizolvată (ca şi cea maghiară, slovacă şi ruteană), iar averea ei materială, grupurile folcloristice şi elementele culturale izolate au fost vărsate într-o organizație regională a Frontului Popular, cu sediul la Novi-Sad, condusă de sârbi, unde s-a constituit doar de formă şi o secție pentru români, care să transmită din Belgrad şi Novi-Sad, în satele româneşti, directive gata fabricate, deobiceiu reduse la mobilizare la „munci voluntare" şi campanii de „colectare" de cereale, împiedicându-i de la preocupări specific naționale şi împingându-i în albia desnaționalizării, pe linia sârbească.

În felul acesta Românii din Banatul Sârbesc au încetat din Iunie (de când cu rezoluția) să mai aibe o organizație culturală națională proprie, ceea ce contrazice afirmațiile din nota jugoslavă, cât şi dreptul legal al minorităților într-un stat multinațional.

(Fără îndoială, prin dizolvarea organizației culturale naționale a minorității româneşti în organizație de stat a Frontului Popular din serbia, respectiv Voevodina, s-a urmărit ruperea oricăror legături între românii din Jugoslavia şi cei din R.P.R. şi în mod special, izolarea lor de orice contact direct, cultural, cu Ambasada RPR, prin organele sale respective).

3. Odată cu dizolvarea de fapt a Uniunii Culturale Române, averea ei a trecut la dispoziția deplină a Frontului popular din Voevodina, care imediat i-a şi schimbat destinația astfel:

a) Din internatul Român din Vârşeț, construit de Uniune din fondurile de ajutoare a Guvernului Român (2.000 vagoane lemne dăruite în 1945, din a căror vânzare s-a construit şi înzestrat clădirea), elevii bursieri români de liceu, au fost dați afară, iar în locul lor s-au plasat

elevii sârbi dela şcoala normală locală, rămânând cu ei doar câţiva normalişti români, care se pierd şi se desnaţionalizează în majoritatea covârşitoare a sârbilor.

b) Tot aşa şi cu imprimeria românească a Uniunii, procurată cu sprijinul Guvernului Român (Groza), care e pusă acum prin dezertorii şi fugarii reacţionari din RPR, trimişi acolo în serviciu, de Ministerul de Interne Jugoslav, la dispoziţia propagandei antisovietice, antiromâneşti şi împotriva tuturor ţărilor cu democraţie populară. (Manifestele în limba română împrăştiate clandestin în Banat şi Bucureşti sunt tipărite la această tipografie, ceea ce reiese clar după caracterul literelor şi hârtia, lucru de-altfel, recunoscut indirect şi de adjunctul la Externe, Vlado Popovici, care, când am atins la o recepţie, tangenţial cazul, mi-a răspuns: „păi, ăştia sunt românii voştri...").

4. În ce priveşte ziarul în româneşte „Libertatea", el n-a fost niciodată al Uniunii Culturale Române, ci a fost şi este al Frontului popular din Voivodina (după cum îi e şi subtitlul), condus direct dela centru şi în care niciun singur anunţ simplu n-a putut fi publicat fără ca redacţia să aibe aprobarea şi dispoziţia Direcţiunii Informaţiilor dela Preşedinţia Consiliului de Miniştri din Belgrad (vezi raportul Nr. 1971/Cs din 27 Octomvrie crt.). De-altfel redacţia şi patronii ei până acum după cum e scris ziarul, n-au luat cunoştinţă de faptul că România a devenit Republică Populară, n-au avut loc, în zeci de numere în şir, pentru câteva ştiri despre victoria construirii socialismului pe tărâm economic, naţional etc. în Uniunea Sovietică şi nici pentru năzuinţele şi preocupările minorităţilor româneşti ca atare.

Revista literară „Lumina" a existat într-adevăr pe timpul când funcţiona Uniunea Culturală. Dela dizolvarea Uniunii ca atare, n-au apărut decât anunţuri repetate că „Lumina va apărea" /vezi Libertatea din 10 şi 24 Octomvrie 1948/.

Revista Pionierilor nu-i decât traducerea în româneşte a materialului sârbesc. Nu se ocupă de specificul tineretului român.

5. În privinţa acordului cultural între cele două ţări ale noastre, el în primul rând n-a fost respectat de aparatul de stat jugoslav, care, refuzând să dea viza de plecare pentru unii învăţători vechi, rechemaţi de ministerul român, la cererea Uniunii Culturale, ca elemente naţionaliste, reacţionare (cazul Ţicu Teodor), n-a dat decât o singură viză de intrare (E. Beala), pentru profesorii români noui numiţi, la cererea Uniunii Culturale în cursul anului şcolar 947/48, tărăgănând şi refuzându-le, sub pretextul că unii dintre ei ar fi de origină evrei.

Acest refuz de a primi, în baza şi spiritul acordului, profesori români, a dus la faptul că la cele două şcoli secundare din Vârşeţ, liceul şi şcoala normală cu secţii româneşti – şi nu româneşti în întregime – să nu fie decât doi profesori cu studii superioare, în frunte cu directorul sârb al secţiei româneşti, care nu ştie o vorbă românească. Informaţii detailate poate da E. Beala, prin M. Roller. Restul profesorilor de la liceul şi şcoala normală la secţia românească, sunt foştii normalişti, învăţători din şcoli primare. Aceasta face desigur ca nivelul cultural al elevilor şi absolvenţilor români să sufere mult în comparaţie cu cei din R.P.R. sau sârbii din Jugoslavia şi chiar din Vârşeţ şi sunt împiedicaţi deci să ajungă în şcoli superioare.

La asta se mai adaugă faptul că o serie de studenţi „neterminaţi", legionari şi reacţionari, cercetaţi cu justiţia românească şi fugiţi ilegal în Jugoslavia, au fost îmbrăţişaţi aici şi trimeşi ca profesori şi învăţători în localităţile cu populaţia românească. Aşa e cazul lui I. Teodorescu, fost cetăţean jugoslav, legionar cunoscut, care a fugit în România în 1943 de urmărirea partizanilor jugoslavi, iar azi revenit, e numit profesor la Satul-Nou; la fel Şt. Moldovan la Uzdin ş.a.

6. Nici tratamentul corpului didactic român din Voevodina nu e cel mai corespunzător situaţiei speciale în care se găsesc ei, începând cu cazarea şi salarii (echivalente cu 7 Kgr. slănină sau 150 Kg. cartofi sau cu 2 mtr. stofă pe lună) şi terminând cu faptul că n-aveau voe să iasă din regiunea respectivă decât cu permis special, iar în ultimul timp li s-a comunicat la postul de poliţie că nu mai au voe să iasă nici dincolo de satul în care profesează (atunci când

dezertorii fugari, nou numiți, au ținut dela Ozna, de liberă circulație). Se mai întâmplă şi cazuri (Ursache), când bărbatul e ținut într-un sat cu şcoala românească, soția în altul cu şcoala sârbească, iar copiii acestora, copii de învățători – cetățeni români, sunt nevoiți să învețe sârbeşte. Şi în genere tratamentul lor şi răsplata muncii depuse de ei şi formațiile româneşti pe teren cultural, cu noua reorganizare mai ales, rees chiar din reportagiile presei oficiale: Munca cea mai bună, echipa cea mai bună românească e plasată la coadă, după cea sârbească; cea mai „aplaudată" şi totuşi a treia la premiu (Libertatea din 24 Octomvrie 1948).

7. În ce priveşte posturile de răspundere şi de cinste pentru români în satele româneşti, e cunoscut faptul că toți delegații români, aleşi la Congresul al V-lea al PCJ au fost înlocuiți în preziua congresului (între ei şi Aurel Trifu, fost secretar al Uniunii Culturale Române),fără nicio alegere; majoritatea posturilor principale de răspundere, sunt deținute de sârbi şi sunt dese cazuri, când aceştia nici nu sunt măcar localnici, ci special aduşi din altă parte, ca jandarmi, grăniceri etc. (secretari de celulă).

Astfel cu problemele româneşti în comitetul regional al frontului Popular, se ocupă sârbul Luca Mrşici, preşedinte al Comitetului executiv. Sârb e secretarul Comitetului executiv al Voevodinei, Dobrivoje Vidici, secretar al PCJ pentru Vojvodina. Tot aşa şi preşedintele comisiei de planificare – George Boşkovici; preşedintele adunării populare – G. Jaichici; secretarul ei – A. Mihalicevici; la fel preşedintele Uniunii regionale a cooperativelor V. Marianovici etc. Acelaşi lucru pentru cercuri. Iar în ce priveşte însăşi conducerea Comitetului Uniunii Asociațiilor Culturale, nou constituite din Voevodina, ea este deasemeni sârbească: preşedinte este Mladen Lescovaț, scriitor sârb; vicepreşedinte – B. Vuicov şi primul secretar – Milutin Saletici, care numai români nu sunt.

III

În încheiere, e bine să se prezinte în adevărată lumină situația Jugoslavilor din RPR astăzi, aşa cum este şi nu cum insinuează notă jugoslavă.

NOTĂ: Desigur datele dela capitolul II trebuesc privite ca material brut, din care cele necesare, după apreciere, ar putea fi încadrate în nota în chestie.

Primiți, Vă rog, Doamnă Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Belgrad 1 Noemvrie 1948

AMBASADOR
T. Rudenco

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217 – Cultural.

34.
[1948, noiembrie, 3, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind fugarii români în Iugoslavia şi intensificarea propagandei în țară că fugarii sunt rău tratați de iugoslavi.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 189 Luna Noiembrie Ziua 3 ora 14 1948

Referitor la comunicatul Jugoslav în legătură cu fuga supuşilor români:

1) Granița se pare că nu este păzită mai deloc acolo unde trebue, dar exagerat la pasagiile legale.

2) Se pare că propaganda Jugoslavă cum că fugarii sunt primiți şi plasați în servicii, s-a prins în România.

3) Ar trebui popularizat în țară că fugarii sunt închişi în lagăre secrete, izolați şi tratați neuman (peste 150 în lagărul din Covacitza, lângă Panciova).

4) eventual un protest în presa noastră că sunt atraşi, închişi şi maltratați ca să dea declarații de propagandă contra noastră şi să lucreze ca provocatori.

De adăugat cazul grănicerilor şi ofițerului.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepagint.

35.

[1948, noiembrie, 3, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind conținutul neprietenos al raportului politic prezentat la primul congres al Partidului Comunist din Bosnia-Herțegovina.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 190 Luna Noembrie Ziua 3 ora 19,40 1948

Din raportul politic al secretarului Djuro Puțar la primul congres al Partidului Comunist Jugoslav din Bosnia Herțegovina, apărut în Borba la 3 Noembrie crt.: „Aceste clevetiri contra partidului nostru au făcut să apară la suprafață şovinişti reacționari Bulgari şi naționalişti Români şi Unguri care sub forma criticei partidului nostru reînviază pretențiunile mari ale bulgarilor pentru Macedonia, iar în Ungaria şi România lovesc în drepturile de bază a minorității noastre".

Urmează Cehoslovacii cu teroarea, Albania etc.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepagint.

36.

[1948, noiembrie, 7, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind emigrări, imigrări, incidente la frontieră.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 219 din 7 Noembrie 1948

I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări:

În ziua de 5 Noemvrie a.c. orele 15,00' patrula pichetului Gr. Nr. 11 din Plot. 2/1 SIMIAN, a prins o individă surdo-mută pe când încerca să treacă frontiera din R.P.R. în Ungaria.

Asupra ei nu s-a găsit nici un fel de acte.

A fost predată Serv. Securității VALEA LUI MIHAI.

Sursa: Regt. 10 Grăniceri

În ziua de 5 Noemvrie 1948 orele 21,00' patrula pichetului Nr. 6 Plot 1/6 CENAD, a prins pe indivizii:

- KUN ŞTEFAN de 27 ani din Comuna CENAD - TIMIŞ.
- AMBAR MARGARETA de 52 de ani din Comuna CENAD – TIMIŞ.

Încercau să treacă frontiera din R.P.R. în Ungaria pentru a se duce la rudele din Germania.

Au fost predați Poliției de frontieră CENAD.

Sursa: Regt. 10 Grăniceri

În ziua de 4 Noemvrie 1948, au fost prinşi în Comuna PARTOŞ de către Plot. VIOR PETRE şi Sold BADEA GHEORGHE, indivizii:

- SEZEANU TEODOR din Comuna RACHIȚELE – CLUJ, agricultor în vârstă de 25 de ani.
- COCNIȚA IOAN, din Comuna COLATA – CLUJ, agricultor în vârstă de 28 de ani.

Indivizii au sosit în Comuna PARTOŞ, în ziua de 3 Nov. 1948 şi au propus Soldatului Gr. BADEA GHEORGHE, să-i treacă frontiera.

Ostaşul le-a promis că le va înlesni aceasta şi împreună cu Plotonierul Gr. VIOR PETRE dela Plotonul PARTOŞ, au arestat pe indivizi într-o cârciumă unde urma să se facă aranjamentul.

Asupra lor s-au găsit: 992 lei, o lanternă, un ceasornic şi diferite lucruri de schimb. Au fost predați Poliției de Frontieră STAMORA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

În ziua de 6 Noemvrie 1948, orele 7,00' patrula pichetului LEŞCOVIȚA (Frt. NAUM şi Sold. VOINEA) au prins pe linia de patrulare LEŞCOVIȚA – NUDAŞ, sectorul plotonului SOCOL, Compania 5-a, 3 studenți care încercau să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia. Indivizii au fost predați Securității din ORAVIȚA. Numele lor precum şi alte date în legătură cu această încercare de trecere se vor raporta ulterior.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

1. Imigrări:

în ziua de 4 Noemvrie 1948, orele 20,30' patrula pichetului Nr. 8 Plot 2/1 Gr. SINIAN, au prins pe următorii indivizi cari trecuseră fraudulos frontiera din Ungaria în R.P.R.:

- MARK FRANCISK de 30 ani, Comuna VARIAŞ-TIMIŞ.
- ŞMILER IOAN de 48 ani, Comuna PEŞLOVA-TIMIŞ.
- SFERA IOAN de 48 ani, Comuna PEŞLOVA-TIMIŞ.
- FLATOR FRANCISC de 34 ani din TIMIŞOARA.
- CAET MATEI de 44 ani din Comuna SACALAZ-TIMIŞ.
- LUCIAN IOAN frizer, de 34 ani, Comuna PESLOVA-TIMIŞ.
- LUSKIT MAGDALENA, de 35 ani, Comuna CHIRBOG-TIMIŞ.
- ANA MAGDALENA, de 33 ani, Comuna CHIRBOG-TIMIŞ.
- HAIKAR ANA, de 30 ani, Comuna VARIAŞ-TIMIŞ

Toți sunt de naționalitate germană şi se înapoiază dela muncă din U.R.S.S.

Asupra lor s-au găsit 200 lei, 50 mărci germane, 135 şilingi, 82 florinți, 5 per. pantofi, 5 brichete, un ceas de buzunar.

Au fost predați Serv. Securității VALEA LUI MIHAI.

Sursa: Regt. 10 Grăniceri

În noaptea de 5/6 Noemvrie 1948 orele 02,00' din trenul Jugoslav MODOŞ-PARDANI, lângă cantonul C.F.R. FORNI, au sărit trei indivizi sârbi.

Aceştia sunt din Comuna CIURTA – (Jugoslavia) şi funcționari de stat.

Ei se numesc: - MILUTIN PETRE, funcționar la Petrura din PETROGRAD.

- MARCEŞTI SANISLAU, funcționar la Judecătoria din PETROGRAD.

- MARCEŞTI GHEORGHE, instructor la un Centru de maşini agricole PETROGRAD şi Căpitan în rezervă.

Indivizii s-au predat singuri la Postul de Jandarmi CRUCENI.

Regimentul cercetează cum aceşti indivizi au sărit din tren şi nu au fost observați de către sentinela dela canton.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. INCIDENTE DE FRONTIERĂ

În ziua de 4 Noemvrie 1948 orele 17,00' Plot. Major POPA MIHALACHE, însoțit de doi ostaşi, din Plot. JIMBOLIA Compania JIMBOLIA, în deplasare pe linia de frontieră, între pichetul 4 şi 6 s-a tras un foc de armă dela pichetul vecin jugoslav. Glonțul a trecut cam la 5 m. depărtare de locul unde se aflau grănicerii noştri căzând pe teritoriul R.P.R. Deplasarea subofițerului şi celor doi ostaşi se făcea în zona neutră. La primirea focului Grănicerii Români au revenit pe teritoriul nostru.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

III. DIVERSE

În ziua de 4 Noemvrie 1948, au fost găsite în apropierea pichetului POENI, două broşuri, una în limba sârbească şi una în limba Română, aruncate din trenul PARDANI – MODOŞ. Broşurile au fost predate Securității TIMIŞOARA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 171-172.

37.

[1948, noiembrie, 8, Bucureşti]. MAI comunică grănicerilor de la frontiera cu Iugoslavia să intensifice măsurile de supraveghere a circulației rutiere în zonă.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETARIATUL GENERAL PENTRU TRUPE
SECȚIA III-a

Nr. 30760
din 8 Noiembrie 1948

Către

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI

Se aduce la cunoştință următoarele:

Întrucât s-a constatat că parte din autovehicole care circulă de-a lungul frontierei de Sud-West, atât în zona frontierei convenționale, cât şi în apropierea Dunării, sunt folosite de elemente duşmănoase regimului, în scopuri subversive:

Luați măsuri:

- Să se intensifice supravegherea circulației, în aceste zone, controlân-du-se toate autovehicolele care circulă pe căile de comunicație din zona frontierei.

- domnul Şef de Stat Major, va primi instrucțiuni de detaliu de executarea ordinului, în ziua de 8 Noembrie ora 18 – dela Secretariat.

ŞEFUL DE STAT MAJOR
Lt. Colonel N. Dobre,

ŞEFUL SECȚIEI III-a
Lt. Colonel V.Anghel

MINISTERUL LUCRĂRILOR PUBLICE
DIRECȚIUNEA GENERALĂ A DRUMURILOR
Direcția Intreținери

Intrare nr. 2810121848 Luna Noembrie
Ziua 10

COMANDAMENTUL
TRUPELOR DE GRĂNICERI

Avem onoarea a vă aduce la cunoştință că, Serviciul Drumurilor Naționale Oravița, cu raportul No. 2221 din 25 Octombrie 1948, ne încunoştiințează că în urma unei dispoziții dată de Dvs., circulația pe drumul național No. 3 Sectorul Piatra Lungă – Baziaş, este interzisă între orele 18 – 6. această măsură aduce mari perturbări în mersul lucrărilor de construire a zidurilor de sprijin ce se execută pe cale de regie, prin acel serviciu, în acel sector.

Întrucât nu se pot face cu efect transporturile de materiale ce se întrerup în timpul nopții, ceea ce conduce la pierderea de timp şi sporirea prețului de cost al lucrărilor.

Deasemenea organele de control ce trebuie să supravegheze acele lucrări sunt nevoite a face deplasări chiar şi în timpul nopții.

Pentru remedierea acestei stări de lucruri, avem onoare a vă ruga să binevoiți a aproba ca pe intervalul 1-30 Noembrie a.c., să fie admisă circulația şi în timpul nopții a tuturor materialelor necesare lucrărilor în cauză şi a următorilor funcționari:

1. D-l. Subinginer Popescu Ştefan, dirigintele lucrărilor cu autocamioneta „FORD" No. 16.520 B., condusă de şoferul Naghi Ştefan.

2. Picherul Ioan Russu, cu o căruță sau o coloană de căruțe ce transportă materiale pentru şantier şi pentru care îşi ia întreaga răspundere.

De hotărârile D-vs., vă rugăm a ne încunoştiința.

DIRECTOR GENERAL DIRECTOR

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 862, f. 167; 169.

38.

[1948, noiembrie, 10, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureştiul că guvernul iugoslav nu a răspuns unei note verbale, ci a declanşat o campanie de presă de denigrare a României.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 199 Luna Noiembrie Ziua 10 ora 14,30 1948

Guvernul Jugoslav n-a dat publicității răspunsul său la nota verbală menționată prin telegrama Dvs. Nr. 3294. În schimb a publicat o serie de articole şi informațiuni despre prigoana minorității jugoslave în România, în opoziție cu „justul" tratament al naționalităților în Jugoslavia.

În acelaş[i] sens lăudăros problema fiind prezentată şi în parlamentul Serbiei de Primul Ministru respectiv.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

39.
[1948, noiembrie, 14, Bucureşti]. Raport al Comandamentului Grănicerilor privind incidente la frontieră: imigrări, emigrări, diverse.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 226
din 14 Noembrie 1948
I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ

1. Imigrări:

În ziua de 13 Noemvrie 1948, orele 22,30', a sărit din trenul sârbesc MODOŞ-PARDANI, Locot. sârb MOŞNEAC MILAN, în punctul 800 m. depărtare de cantonul C.F.R. aflat lângă pichetul FOENI.

Numitul s-a prezentat singur la Plotonul de Grăn. din FOENI.

A declarat că este ofițer de securitate din Com. IASA-TONICI, necăsătorit, în vârstă de 29 ani şi născut în Comuna MELENSE – BANATUL JUGOSLAV.

A fugit din cauza persecuției deslănțuită de către guvernul jugoslav. Asupra lui s-a găsit un pistol Beretta cu 4 cartuşe.

A fost predat Inspectoratului Regional de Securitate TIMIŞOARA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. AGRESIUNI CONTRA GRĂNICERILOR

În după amiaza zilei de 6 Noemvrie a.c. Sublocot. LUPU CONSTANTIN, Secund Politic al Comp. 6/1 Grăniceri, a fost atacat cu două focuri de armă la 3 km. de portul OLTENIȚA în timp ce se întorcea dela pichetul SPANȚOV.

Ofițerul a răspuns printr-un foc de pistol, în urma căruia indivizii au dispărut în pădure. A fost anunțată Poliția oraşului şi Serviciul Securității locale.

Sursa: Regt. 1 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 186.

40.
[1948, noiembrie, 17, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind situația de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări, diverse.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 229
din 17 Noembrie 1948
I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări:

În ziua de 15 Noemvrie 1948, Comand. Comp. Grăniceri CACOVIA (Lt. GALAȚESCU Gh.) a arestat pe individa CIORMAN SILVIA chimistă la Industria lânei TIMIŞOARA, care intenționa să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia. Individa a propus Soldatului SCURTU IOAN dela Plotonul CACOVIA în timp ce se afla în sat, să-i înlesnească trecerea peste frontieră.

Ostaşul a raportat imediat Secundului Politic al Companiei, care împreună cu Comand. de Companie, au arestat-o şi predat-o Serv. Securității ORAVIȚA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

1. Imigrări:

a) În seara de 15 Noemvrie a.c. între orele 19,00' – 24,00' au trecut fraudulos frontiera printre pichetele BERLIŞTE şi MILCOVENI Comp. Gr. Pază CACOVA, doi indivizi care s-au predat de bună vo[i]e la Postul de Jandarmi BERLIŞTE.

Indivizii se numesc:

- DOBRONOVICI IVAN, din BELGRAD, Directorul Teatrelor şi Cinematografelor, maior în rezervă.

Asupra lui avea un pistol Parabellum şi 9 încărcătoare a 6 cartuşe.

- BECHER POPOVICI RADOMIR, Locot. activ în Ministerul U.D.B. în vârstă de 25 ani.

Asupra lui s-a găsit un pistol şi cartuşe.

Postul de Jandarmi i-a predat Serv. Securității ORAVIȚA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

b) În ziua de 16. XI.a.c. patrula de Grăniceri compusă din Sold. STANA IOSIF şi Sold. MERLESCU FLOREA dela pichetul 30 Decemvrie Compania DETA, au prins pe individa SILINGA MARIA, de 25 ani, cu un copil de doi ani, pe când trecuse fraudulos frontiera din Jugoslavia în R.P.R.

Este originară din Comuna RAMETEA – BIHOR şi a plecat din Germania ajungând în Jugoslavia. După ce a declarat că nu vrea să rămână în Jugoslavia, a fost închisă 9 zile apoi scoasă din închisoare şi trecută de către partizanii sârbi în R.P.R.

A fost predată Securității MORAVIȚA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 194.

41.

[1948, noiembrie, 20, Bucureşti]. Directivă a Comandamentului Grănicerilor către Regimentul 9 Grăniceri privind organizarea serviciului de supraveghere de la granița cu Iugoslavia.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Serviciul Pază al Fruntariilor

Nr. 80.271
Din 20 Noiembrie 1948

Către
REGIMENTUL 9 GRĂNICERI

În vederea aplicării noului sistem de pază în frontiera cu Jugoslavia şi a stabilirii răspunderilor, se ordonă următoarele:

1) Aplicarea urgentă a ordinului Nr. 80.255 din 19 Noembrie 1948 de toate eşaloanele începând dela Comandant de Ploton până la Regiment, atât de Comandanți cât şi de Secunzii Politici.

2) Recunoaşterea zonei din imediata apropiere a frontierei şi stabilirea locului de pânde şi liniei de patrulare între pichete cade în sarcina directă a Comandanților de Plotoane şi Secunzii Politici ajutați de şefii de pichete.

3) Planificarea serviciului de pază al pichetelor după specificul fiecărui sector cade direct în sarcina Comandanților de Ploton şi Secunzii Politici şi sub controlul Comandantului de Companie şi Batalion pază.

Programarea patrulelor şi pândelor se va face prin carnetele de patrulare Md.D. şi D.l. ce se vor întocmi din 10 în 10 zile şi vor fi date spre executare pichetelor cu o zi înainte de intrarea în execuție.

Fila respectivă a carnetului se va deschide cu o oră înainte de căderea serii şi în ea va fi programat serviciul pentru întreaga noapte şi ziua următoare.

Şeful de pichet trece în Registrul Md.A. treptat patrulele şi pândele pe măsura intrării în serviciu.

4) Recunoaşterea zonei de întrebuințare a pichetului de reşedință ploton cu fixarea patrulărilor şi locurilor de pândă, precum şi programarea serviciului acestui pichet cade în sarcina şi răspunderea Comandantului de Ploton şi Secundul Politic, controlat de Comandantul de Companie şi Batalion Pază.

5) Recunoaşterea zonei de întrebuințarea Plotonului Grăniceri Călări cu fixarea axelor de patrulare, locurilor de blocade şi locurile de adăpostire cai, precum şi programarea întrebuințării acestui ploton, cade în sarcina şi răspunderea Comandantului de Companie şi Secundul Politic, sub controlul Comandantului de Batalion pază.

6) Comandantul de Batalion Pază şi Secundul său Politic are răspunderea executării serviciului de pază în întreg sectorul şi aceasta se va asigura prin contactul strâns cu Companiile, Plotoanele şi Pichetele din sector, controlul executării lucrărilor ordonate, măsurile de îndreptare şi o strânsă legătură cu autoritățile de frontieră din zonă.

Tot Comandantul de Batalion ordonă şi **„Secretul”** pe luna respectivă pentru întreg sectorul Batalionului.

7) Pentru executarea locaşurilor de pândă ordonate cu Nr. 80.203 din 30 Octombrie 1948:

- Uneltele de săpat (lopeți, cazmale, târnăcoape, topoare) se vor procura fiecărui pichet prin grija directă a Comandantului de Companie ajutat de Comandantul de Ploton, din materialele existente la subunități, comple[c]tate la nevoie pentru timpul lucrului prin apel la Primăriile locale şi organizațiile de masă.

- Executarea lucrului se va face de oamenii din pichete prin rotație ziua sub controlul direct al şefilor de pichete şi Comandanți Plotoane. – Răspunderea pentru modul cum sunt executate lucrările revine Comandantului de Ploton.

8) Pentru jalonarea liniei de patrulare:

- Materialul necesar pentru stâlpi se va procura de Regiment în limita a 5 vagoane lemne necesare pentru stâlpi aprobate de Comandament a se cumpăra în acest scop.

- Dimensionarea va fi făcută prin grija Regimentului, pentru ca materialul odată ajuns la Companie să poată fi folosit imediat fără a mai fi nevoie de alte operațiuni.

- Grosimea stâlpilor 10-12 cm., înălțimea 1,50 metri (pentru a rămâne la suprafața solului la înălțare de 1 metru).

- Acești stâlpi vor fi aduşi la reşedințele de Companii până la 1 Decembrie 1948, astfel ca cel mai târziu la 5 Decembrie 1948 să ajungă la pichete.

- Fiecare pichet va primi numărul de stâlpi necesari cu care să acopere intervalul până la pichetul vecin din stânga.

- Distanța între stâlpi 50 metri

- Aşezarea lor pe linia de patrulare cade în sarcina Comandanților de Plotoane, ajutați de şefii de pichete.

- După instalare ei vor fi văruiți, iar în partea de sus pe 30 cm. vor fi dați cu negru.

9) Operațiunea de funcționare a noului sistem de pază adaptat la specificul sectorului va fi gata până la 8 Decembrie 1948.

Operațiunea de jalonarea liniei de patrulare cu stâlpi uniformi şi facerea locaşurilor de pândă va fi terminată până la 15 Decembrie 1948.

10) Regimentul va face intervențiile necesare prin Prefecturi, ca satele din zona de frontieră şi Ocoalele Silvice să dea materialul necesar construir[e]ii observatoarelor dela pichete (unul de pichet).

Obsevatoarele vor fi de maximum 6 metri înălțime plus locaşul de apărare al observatorului (gheretă).

Se va raporta până la 10 Decembrie 1948 rezultatul intervențiilor.

11) În porțiunile din imediata apropiere a frontierei ce trebuiesc închise cu sârmă ghimpată, Comandanții de Batalioane vor stabili aceste porțiuni (viroage, locuri vulnerabile etc.) vor face calculul materialelor şi vor înainta prin Regiment la Comandament o situație de materialul necesar pe sectoare Companii şi o schiță cu locul amplasării lor până la 15 Decembrie 1948.

Luați măsuri de executare, raportând Comandamentului realizările, la datele specificate la punctele 9, 10 şi 11.

COMANDANTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
GENERAL MAIOR
P. COMIŞEL

ŞEFUL DE STAT MAJOR
LT.COLONEL
C. COLES

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 862, f. 174-176.

42.
[1948, decembrie, 10, Belgrad]. Adresă a ambasadorului român, Rudenco, prin care o înştiințează pe ministrul Ana Pauker de trimiterea unor materiale informative despre situația din Iugoslavia.

Belgrad 10 Decemvrie 1948

DOAMNA MINISTRU,

Am onoarea a înainta alăturat:

1. Ziarele pe intervalul 1-10 Decemvrie a.c.
2. Traducerea unui articol din ziarul „POLITIKA" din 4 Decemvrie şi
3. Ultimul buletin al ambasadei.

Nu trimitem de astă dată nici un buletin intern de presă deoarece traducătorul Aurel Gavrilă nu lucrează actualmente la noi.

Primiți vă rog, Doamnă Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

AMBASADOR
T. Rudenco

Domniei sale
Doamnei Ana Pauker
Ministru al Afacerilor Externe
Bucureşti

Autoritățile româneşti arestează cetățeni de naționalitate jugoslavă pentru motivul că nu sunt de acord cu rezoluția Biroului Informativ

Bucureşti 3 Dec.

După cum aflăm din Bucureşti, în cadrul arestărilor pe care le efectuează autoritățile româneşti în rândurile locuitorilor aparținând minorității iugoslave din România, au fost arestați în ultimul timp Nikola Jovanov, Ivan Giukici, Giura Stojanov şi Iova Mirkov. Motivul arestării este citirea şi difuzarea materialului Congresului P.C.J. şi a materialului publicat în Jugoslavia cu ocazia rezoluției calomnioase a Biroului Informativ.

Ivan Giukici, voluntar al armatei jugoslave, a fost arestat la Sân Petru şi trimis la închisoarea din Timişoara. Poliția română a arestat la Timişoara pe un cetățean jugoslav, studentul Nikola Jovanov, care a sosit la 19 Octomvrie în satul Diniaşi pentru a-şi vizita părinții. Iovanov a avut acte jugoslave în regulă, prevăzute cu vizele necesare şi a anunțat despre sosirea sa la postul de jandarmi românesc Peculno, care i-a confirmat că toate actele lui sunt în regulă. Când Nikola Jovanov împreună cu maică-sa a pornit la data de 21 Octomvrie spre Timişoara ca să-şi viziteze rudele, în aceeaşi zi a fost arestat. În timpul cât a stat la Diniaşi, în convorbirile sale cu locuitorii de acolo şi cu conducătorii Partidului Muncitoresc Român, Iovanov a apărat cu fermitate, atitudinea conducerii P.C.J. în chestiunea rezoluției Biroului Informativ şi e în afară de îndoială că pentru aceasta l-au arestat autoritățile române. Tot din acelaşi motiv au arestat autoritățile române şi pe Djura Stoianov şi Jova Mirkov.

Djura Stoianov a fost voluntar în armata jugoslavă şi a participat în luptele pe frontul din Srem. După publicarea rezoluției Biroului Informativ, el, ca membru al partidului Muncitoresc Român a luat în mod fățiş atitudine împotriva acestei rezoluții. Arestarea lui Stoianov a fost executată de către 15 agenți ai poliției române, care au sosit în satul Diniaşi în maşini înconjurând imediat casa lui /a lui Stojanov/. La această arestare a participat şi Sava Bugarchi, locțiitor de comisar al serviciului de siguranță Timişoara. Cu ocazia arestării, Bugarschi a procedat foarte brutal. El a pălmuit pe Djura Stojanov şi a lovit pe sora acestuia, iar pe părinții lui Djura Stojanov l-a amenințat cu revolverul. Agenții au închis chiar şi pe sătenii care s-au adunat în jurul casei lui Stojanov spre a vedea ce se petrece şi i-au ținut câtva timp închişi, amenințându-i cu revolverul. Printre sătenii arestați se aflau şi Dušan Selin, Vujo Petrov, Lazo Plansma şi Zlata Ivanov. Jova Mirkov care a fost arestat împreună cu Djuro Stoianov, a fost demobilizat acum câteva zile din armata română.

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE R.P.R. SERVICIUL INTERPRETARIATULUI

Traducere din limba croată

PREŞEDENȚIEI GUVERNULUI ROMÂN.
BUCUREŞTI.

Profesorii şi învățătorii iugoslavi care activau în România, părăsind Republica Populară Română, la cererea Guvernului român exprimată în nota trimisă Ministerului Afacerilor Externe al R.P.F.J. pe la mijlocul lui Octombrie a.c., cu ocazia plecării din România doresc să aducă adevărul în legătură cu activitatea lor în această țară.

În cadrul convenției culturale încheiată între R.P.F.J. şi Republica Populară Română un oarecare număr de profesori şi învățători jugoslavi activau la şcoalele primare sârbe şi croate din Banat precum şi în secția sârbă „Djakonovici Loga" din Timişoara.

Activitatea acestui grup de profesori culturali jugoslavi era observată atât din partea autorităților române cât şi de opiniunea română condusă cu seriozitate în spiritul principiilor democratice precum şi în cadrul legilor existente ale T[â]nărei Republici Populare Române.

Astfel primele organizații democratice ale tineretului şcolar s-au realizat în şcolile unde au fu[o]ncționat profesori jugoslavi. Aceste organizații au fost înființate în spiritul strict democratic care se redeştepta şi întărea puternic legăturile frățeşti şi de prietenie între populația slavonă şi celelalte naționalități din România. Oricui îi este cunoscut faptul că „colegiul Djakonovici Loga" din Timişoara, pe la începutul anului şcolar 1947/48 a luat ființă organizația democratică a tineretului din şcoalele secundare U.A.E.R. fiind prima în Timişoara, pe urmă urmând exemplul nostru, s-au înființat şi la şcolile române precum şi la alte şcoli minoritare. Ceva mai mult planul de muncă şi felul de întreceri socialiste ale

organizației tineretului sârb a fost aplicat, mai pe urmă, şi de restul şcolilor de organizare din Timişoara, iar elanul de muncă, atitudinea tineretului sârb au servit totdeauna ca exemplu.

Faptele mai sus amintite fiind exacte au dovedit prin următoarele mărturii oficiale:

Consilierul educativ de pe lângă „Djakonovici Loga" din Timişoara, profesorul Constantin Moldoveanu, actualmente inspector general cultural pentru Banat, sosind din Predeal unde a asistat la cursul de întărire pentru conducerea tineretului dela şcoalele secundare din țară s-a adresat organizatorului tineretului din sectorul sârb, profesorului Gavrilovici prin următoarele cuvinte: „Acum încep să văd că în felul cum Dvs. ați activat cu tineretul vostru a fost foarte bine. La fel am învățat şi noi pe ai noştri".

Asemănătoare declarație a dat în mai multe rânduri şi directorul colegiului „Djakonovici Loga" Doctorul Alexandru Gross, care în acelaşi timp îndeplinea funcțiunea de şef al organizației tineretului pentru județul Timiş Torontal; Doctorul Gross cu ocazia serbării de 1 Mai a.c. organizată de tineretul sârb adresându-se elevilor, în cuvântarea sa între altele a spus: „Am bucuria de a declara că tineretul sârb a dat un exemplu de muncă socialistă şi ca atare servește de exemplu tuturor organizațiilor din oraş". Tot astfel de declarații le-a reînoit Directorul Gross şi la solemnitatea absolvenților secundari care a avut loc la sfârşitul anului şcolar adică la începutul lui Iunie a.c. în fața tuturor elevilor şi profesorilor din secția sârbă. Dsa. între altele a zis „Eu sunt mândru de conducerea şcoalei unde elevii sârbi au dovedit atâtea exemple de elanuri şi de muncă în spiritul socialist şi democrat la şcoală şi în afara ei".

După aceste declarații ale funcționarilor români au urmat acuzațiile de ponegrire expuse în nota Guvernului Român despre aşa zisa activitate naționalistă şi şovinistă din partea acestui personal cultural educând generațiile tineretului.

În sus menționata notă a Guvernului Român se vorbeşte de acțiunea subversivă a profesorilor şi învățătorilor jugoslavi îndreptată contra ordinei democrației în România.

Cât de ridiculă este această invenție (imaginațiune) dovedeşte următorul fapt. Cu ocazia alegerilor de deputați pentru Marea Adunare Națională, opiniunea publică română a fost martor de colaborarea activă a tuturor intelectualilor sârbi şi în acest domeniu. Partidul Comunist Român convingându-se de atitudinea dreaptă democratică a intelectualilor jugoslavi au inclus în activul lor şi pe propagandiştii jugoslavi îar profesorii şi învățătorii văzând marea importanță a alegerilor pentru viitorul Tinerei Republici Populare Române care cu paşi repezi merge spre calea democrației populare şi spre socialism, cu bucurie au primit apelul pentru colaborarea în comun cu tovarăşii români s-au împrăştiat prin sate, explicând poporului de însemnătatea alegerilor pentru creiarea democrației populare şi a socialismului în România. Se poate constata, că strânsa colaborare a intelectualilor jugoslav şi a activiştilor români a dat roade mari mai ales printre populația slavonă din Banat unde am [i]eşit 100 de aleşi, candidații fiind pentru Frontul Popular Român.

Părăsind România intelectualii activişti jugoslavi exprimă marea lor bucurie de întoarcerea în țara socialistă a lui Tito unde se dă posibilitate de a reeduca tineretul în spiritul democratic şi socialist în acelaşi timp aceşti intelectuali regretă profund de nedreapta campanie îndreptată contra poporului jugoslav şi contra conducătorului ei, jignind şi populația slavonă din România, lăsând grave consecințe în domeniul activității culturale şi împiedicând populația slavonă să se desvolte regulat. Astfel după plecarea intelectualilor jugoslavi un mare număr de şcoli primare sârbe au rămas fără învățători. În locul celor plecați funcționează nişte învățători necalificați, abia cu câteva clase de liceu. În ceeace priveşte comunele croate 8 şcoli au rămas comple[c]t fără învățători şi peste 1000 de elevi se văd lipsiți de educație. Situația este şi mai disperată în gimnaziul mixt sârb precum şi la şcoala pedagogică din Timişoara. În acea şcoală funcționează numai un singur profesor calificat, pe când ceilalți membri din corpul profesoral foşti învățători confesionali sunt cu o lipsă de cultură profesională, între cari se află şi oameni cu un trecut suspect.

Este imposibil de a aminti că dela începutul acestui an şcolar în clasele superioare dela acest gimnaziu şi scoala pedagogică nu s-a ținut nicio oră de limbă sârbă şi literatură, precum şi nicio oră de fizică şi chimie, sub pretext că nu sunt profesori.

În nota amintită a Guvernului Român se invocă neadevărul de o aşa zisă acțiune subversivă a profesorilor jugoslavi contra ordinei democratice a provocat nemulțumire printre

populația sârbă şi croată din Banat, ceeace nu corespunde realității. Din contra este adevărat că atitudinea anti-democratică a autorităților române față de profesorii jugoslavi a provocat o mare nemulțumire printre populația sârb-croată în Banat, şi care nu a lipsit să condamne procedura autorităților române şi să manifesteze simpatie şi supunere față de profesorii jugoslavi. Astfel întreaga populație croată din satul Recara cu lacrimi în ochi a condus până la gară pe învățătorul lor jugoslav Anta Mariana, când aceasta a părăsit satul asemenea scene s-au produs şi cu ocazia altor „învățători"jugoslavi. Când autoritățile române au evacuat din casă pe profesorul Gavrilovici, cu doi copii ai lui, sârbii din Timişoara şi cei din satele din împrejurimi i-au oferit abundent serviciile lor, condamnând procedura neumană a autorităților române.

Din toate cele expuse se vede că argumentele din nota Guvernului Român sunt invenții şi tendențioase tinzând ca de data aceasta să păteze activitatea şi demnitatea cetățenilor jugoslavi acuzându-i de slugi ai imperialismului şi că sparg unitatea frontului democrat în lupta contra imperialismului. Ele au intenția ca şi de data aceasta să înşele opiniunea publică, despre aşa zisa mişcare națională sub conducerea P.C.J. aruncând vina asupra intelectualilor jugoslavi din România, că în activitatea lor s-au servit de metode specifice ca reacționari fascişti ai regimului din trecut. Cu toate acestea nimic nu va împiedica pe aceşti profesori jugoslavi dela calea dreaptă pe care îi conduce Partidul Comunist Jugoslav, în frunte cu Comitetul Central şi tovarăşul Tito.

Urmează semnăturile:
Panto Luchici, învățător
Nicolici Costa
Nicolae Gavrilovici
indescifrabil
A. indescifrabil
indescifrabil
Dim. M. Simici
Predrag Mihailovici
Radocici Mata.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

43.
[1948, decembrie, 21, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: imigrări, diverse etc.

COMANDAENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 263
din 21 Decemvrie 1948
I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Imigrări:

a). În ziua de 14 Decemvrie a.c. orele 13,00' pânda pichetului Nr. 13 din Compania 1/9 Gr. Pază, descoperind pe fâşia arăturii de control urmele a doi indivizi care au trecut din Jugoslavia în R.P.R., a luat imediat legătura cu postul de jandarmi din Comuna LUNGA, prinzând doi indivizi de origină maghiară.

Din cercetările făcute s-a stabilit că aceştia au avut paşapoarte de trecere din Ungaria în Jugoslavia, iar autoritățile jugoslvave i-au trecut fraudulos frontiera în R.P.R.

Au fost predați Biroului Securității JIMBOLIA.

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

b) În legătură cu capturarea ostaşului jugoslav în seara zilei de 20/XII. 1948 orele 21,00' de către pichetul Nr. 3 DOAGA, acesta se menține la prima declarație şi anume că a trecut frontiera numai pentru a se informa asupra activității ce se desfăşoară la pichetul DOAGA.

Ostaşul a fost predat Securității TIMIŞOARA, iar jugoslavilor grăniceri cari au solicitat să vorbească cu Comandantul Plotonului DOAGA, li s-a comunicat că ofițerul fiind lipsă nu poate să vină la întrevedere.

(Raportat cu Nota Informativă nr. 73.675 din 21 Decemvrie 1948).

Sursa: Regt. 9 Grăniceri

II. DIVERSE

În ziua de 21 Decemvrie 1948, orele 09,05' un avion monoplan bimotor, sub pavilion Sovietic, a trecut din R.P.R. în U.R.S.S. prin punctul GURA PRUTULUI.

Sursa: Regt. 2 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 865, f. 248.

44.

[1948, decembrie, 31, Belgrad]. Protocol româno-iugoslav şi procesul verbal al şedințelor celor două părți privind reglementarea trecerii frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice.

PROTOCOL
Privitor la reglementarea trecerii Frontierei
de către funcționarii Serviciilor hidrotehnice

Guvernul Republicii Populare Române şi Guvernul Republicii Federative Populare Yugoslave, considerând necesară stabilirea colaborării între organele hidrotehnice ale ambelor state în privința măsurilor şi lucrărilor de întreținere şi desvoltare a sistemelor hidrotehnice tăiate prin frontieră, au desemnat ca plenipotențiari ai lor:

Guvernul Republicii Populare Române pe dl. General Maior Victor Drăgănescu, Secretar General al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Populare Române şi

Guvernul Republicii Federative Populare Yugoslave pe dl. Petar Ivicevic, Ministru[l] Adjunct al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Federative Populare Yugoslave,

Care după ce a comunicat deplinele lor puteri, găsite în bună şi cuvenită formă, au căzut de acord asupra celor ce urmează:

Art.1

Funcționarii serviciilor hidrotehnice ale ambelor state vor trece pe teritoriul statului vecin, în condițiunile prevăzute de prezentul Protocol.

Art.2

Fucționarii îndeptățiți de a trece frontiera, precum şi sectoarele lor de competență, zonele de circulație şi timpul şederii pe teritoriul statului vecin, sunt stabilite în Anexa A care face parte integrantă din prezentul Protocol.

Art.3

Funcționarii menționați în art.2 pot trece frontiera în țara vecină, de mai multe ori, pe baza unei legitimații speciale pentru trecerea frontierei.

Art.4

Legitimațiile speciale pentru trecerea frontierei pentru funcționarii serviciilor hidrotehnice vor fi redactate în limba română şi sârbo-croată, conform textului din Anexa B, care face parte integrantă din prezentul Protocol şi se vor elibera la cererea instituțiilor

interesate, de Ministerul Afacerilor Interne al fiecărui stat, în condițiunile prevăzute în art. 2 şi 3 ale acestui Protocol, cu valabilitatea dela 15 Februarie la 15 Decemvrie.

Art.5

Legitimațiile speciale de trecere a frontierei devin valabile după o prealabilă viză acordată de reprezentanța diplomatică a celuilalt stat.

Viza va fi cerută pe cale oficială, iar ambele țări se obligă să răspundă la cererile de viză în termen maxim de 30 zile, dela data primirii cererii.

Vizele sunt scutite de orice taxă.

Viza unei legitimații speciale este valabilă pentru mai multe călătorii şi pe toată durata valabilității legitimației speciale.

Art.6

Autoritățile competente ale celor două state vor înlesni funcționarilor serviciilor hidrotehnice trecerea frontierei şi vizitarea locurilor necesare.

Serviciile hidrotehnice dintr-o țară vor pune la dispoziția funcționarilor țării vecine care vor trece frontiera pe baza prezentului Protocol, mijloacele de locomoție necesare, în limita posibilităților.

Art.7

Fiecare trecere a frontierei pe baza prezentului protocol va fi anunțată cu 48 de ore mai înainte serviciului hidrotehnic respectiv al statului vecin, prin organele de grăniceri sau prin înțelegerea comună a funcționarilor hidrotehnici respectivi la ultima lor întâlnire, fixându-se data întâlnirii viitoare şi punctul de trecere. În cazurile prevăzute la art. 16 şi 17 ale acestui Protocol, anunțarea se va face prin calea cea mai rapidă, iar trecerea frontierei se va face imediat după anunțare.

Art.8

Intrarea şi ieşirea de pe teritoriul statului vecin se va face prin punctele de trecere specificate în legitimațiile speciale.

Organele grănicereşti competente vor viza, atât la intrare cât şi la [i]eşire, legitimația specială.

Art.9

Punctele de trecere deschise pentru funcționarii serviciilor hidrotehnice îndreptățiți a trece frontiera pe baza prezentului Protocol, sunt cele specificate în Anexa A. Modificarea punctelor de trecere ale frontierei se va face de comun acord, pe cale diplomatică.

Art.10

Trecerea frontierei, conform prezentului Protocol, se poate face numai de la răsăritul până la apusul soarelui, afară de cazul dacă este efectuată cu calea ferată.

Art.11

Controlul obişnuit de vamă va fi efectuat de organele competente şi, în lipsa acestora, de organele grănicereşti în conformitate cu prescripțiunile fiecărui stat.

Art.12

Titularii legitimațiilor speciale vor putea circula în cadrul zonei indicate în această legitimație conform Anexei A a prezentului Protocol.

Art.13

În scopul coordonării măsurilor şi lucrărilor, parcursul şi vizitarea locurilor necesare se va face în comun, de către funcționarii serviciilor hidrotehnice ale ambelor state.

Art.14

Legitimația specială pentru trecerea frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice, se poate retrage de organul emitent şi în timpul valabilității ei, dacă una din condițiunile care au servit ca bază pentru emiterea ei, a încetat de a mai exista.

În acest caz, organul celuilalt stat care a acordat viza, trebuie să fie anunțat despre aceasta, imediat.

Viza acordată se poate retrage din aceleaşi cauze, în acelaş mod, din partea statului care a acordat-o.

În astfel de cazuri, se va emite o legitimație specială nouă, unui alt funcționar al serviciului hidrotehnic respectiv, în conformitate cu prezentul Protocol.

Art.15

Funcționarii hidrotehnici care sunt îndreptățiți să treacă frontiera în conformitate cu acest Protocol, sunt obligați a respecta dispozițiunile prezentului Protocol, ca şi dispozițiunile legale ale țării vecine, în timpul şederii pe teritoriul ei.

În caz contrariu, legitimația specială poate fi luată de acel organ care a constatat încălcarea dispozițiunilor şi care o va înapoia pe calea cea mai rapidă, autorității emitente pentru a fi anulată; iar față de persoana în cauză, se va proceda conform dispozițiunilor legale în vigoare în țara respectivă.

În astfel de cazuri, o nouă legitimație specială se va emite unui alt funcționar în modul prevăzut de acest Protocol.

Art.16

În scopul luării măsurilor urgente preventive pentru apărarea împotriva ruperii digurilor, protecția împotriva apelor mari şi în caz de pericol de inundație, se va permite trecerea frontierei, unui grup mai mare de muncitori, cu uneltele şi materialele necesare.

Art.17

În cazul venirii rapide a apelor mari, inundații, rupere de diguri şi în alte cazuri similare, se va permite trecerea frontierei şi locuitorilor din jurul frontierei.

Art.18

Trecerea frontierei, prevăzută în art. 16 şi 17 ale prezentului Protocol va fi aprobată în prealabil prin telefon sau prin orice altă cale rapidă din partea autorităților de stat competente ale ambelor țări, iar trecerea se va face pe baza unui tabel, făcut de organele locale în două exemplare, care vor fi predate la frontieră, organelor de frontieră ale ambelor state.

Art.19

Trecerea frontierei, prevăzută la art. 16 şi 17 ale prezentului Protocol, se va face:

a) în scopul ajutorului mutual, numai în cazul dacă în locurile amenințate de inundații, pe teritoriul unuia sau celuilalt stat, nu se găsesc în momentul necesar, suficientă mână de lucru, personal tehnic, precum şi materiale şi unelte.

b) în scopul salvării populației.

Art.20

Prezentul Protocol intră în vigoare în ziua semnării sale şi este valabil un an de zile.

Valabilitatea acestui Protocol se poate prelungi pentru fiecare an următor, pe cale obişnuită diplomatică.

Făcut la Belgrad, 31 decemvrie 1948, în 2 exemplare originale, fiecare în limba română şi sârbo-croată, ambele exemplare având aceeaşi valoare.

PENTRU REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
General Maior
/ss/ V. Drăgănescu

PENTRU REPUBLICA FEDERATIVĂ POPULARĂ YUGOSLAVĂ
/ss/ Ivicevic Petra

PROCES-VERBAL
despre şedinţele comisiei mixte Româno-Jugoslave ţinute dela 20-31 Decemvrie 1949, la Belgrad

Sunt prezenți
În numele Guvernului Republicii Populare Române:

General Maior Drăgănescu Victor Secretar general al Ministerului Afacerilor Interne	Preşedinte
Zamfir Laurian Director în Ministerul Afacerilor Interne	membru
Locot. Colonel Boico Mihail din Comandamentul Trupelor de grăniceri	membru
Pricop Gheorghe Director în Ministerul Agriculturii	membru
Meltzer Arthur Director în Ministerul Lucrărilor Publice	membru
Maximilian Mihai Secretar Economic în Ministerul Comerțului Exterior	membru
Carusso Constantin Secretar de legație în Ministerul Afacerilor Interne	membru

În numele Guvernului Republicii Federative Populare Yugoslave:

Ivicevic Petar Ministru Adjunct al Ministerului Afacerilor Interne	Preşedinte
Matijasevic Zarko Consilier în Ministerul Afacerilor Externe	Preşedinte supleant
Radovic Radomir Director în Ministerul Afacerilor Interne	membru
Jankovik Arsenije	membru
Urosevic Slobodan Director al Ministerului Afacerilor Interne	membru
Ilic Milan Director Adjunct al Direcției Vămilor din Ministerul Comerțului Exterior	membru
Popovic Sreten Direcția Generală Federală pentru Hidrotehnică	membru
Dragojevic Djubeta Secretar al Ministerului Afacerilor Externe	secretar

Ședințele Comisiei Mixte Româno-Yugoslave s-au ținut între 20-31 Decemvrie 1948, cu următoarea ordine de zi:

1. Rezolvarea problemei biproprietății de pământuri la frontiera româno-yugoslavă.

2. Reglementarea trecerii frontierei pentru funcționarii serviciilor hidrotehnice ale ambelor state.

Conform înțelegerii, ședințele au fost prezidate alternativ de către șefii ambelor delegații.

I.

În zilele dela 20-24 Decemvrie 1948, ambele delegații întrunite în ședință comună, au luat în discuție punctul I din ordinea de zi și, neputându-se găsi o soluție comună principială, au căzut de acord ca acest punct să fie scos de pe ordinea de zi.

Pro[i]ectele propuse și argumentările punctelor lor de vedere, ambele delegațiuni le-au arătat în cursul discuțiilor și sunt menționate în notele stenografice respective.

II.

În zilele de 25-30 Decemvrie 1948, ambele delegații întrunite în ședințe comune, au luat în discuție punctul 2 din ordinea de zi.

Comisia Mixtă Româno-Yugoslavă, luând în considerare propunerea proectului făcut de comisia de redactare, pe baza pro[i]ectelor propuse de ambele delegațiuni, a căzut de acord și delegațiile au semnat în ziua de 31 Decemvrie 1948, un protocol privitor la reglementarea trecerii frontierei de către funcționarii serviciilor hidrotehnice.

Făcut la Belgrad la 31 Decemvrie 1948, în 2 exemplare, fiecare în limba română și sârbo-croată.

PREȘEDINTELE DELEGAȚIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE	PREȘEDINTELE DELEGAȚIEI REPUBLICII FEDERATIVE POPULARE YUGOSLAVE
/ss/ General Maior Drăgănescu Victor	/ss/ Ivicevic Petar

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 856, ff. 13-16; 22-23.

DOCUMENTE DIN ANUL 1949

45.

[1949, ianuarie, 4, București]. Notă- raport elaborată de MAI privind organizarea și reglementarea serviciului de pază la frontiera româno-iugoslavă.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETARIATUL GENERAL PENTRU TRUPE
Secția III-a

NOTĂ RAPORT
Nr. 30.012 din 4 Ianuarie 1949

Pentru precizarea problemelor de principiu discutate în colectivul ce a avut loc în ziua de 29.XII.1949 și a dispozițiunilor date de Dvs., a fost convocat în ziua de 3.I. 1949 orele 9, un colectiv de lucru la care au participat tovarășii:

- Secretar general ptr. Trupe General Locot. DRĂGĂNESCU VICTOR
- Șef al Direcției Politice General Maior BURCA MIHAIL
- Șef de Stat major al Secret. Gl. ptr. Trupe Col. DOBRE NICOLAE

- Comand. al trupelor de Securitate General Locot. ALISTAR
- Comand. al trupelor de grăniceri General Locot. COMIŞEL P.
- Delegat al Dir. Gl. a Securit. Poporului Col. Sec. BIRTAS
- Delegat al Dir. Gl. a Miliției Director ZAMFIR
- Delegat al Dir. Gl. a Adm. de Stat Referent CAPROL
- Secunzii politici ai celor 2 comandamente şi
- Şefii Secțiilor 2 şi 3 din Secretariat.

Ca bază de discuție au fost luate principiile fixate şi dispozițiunile date de Dvs.

S-au stabilit următoarele:

I. Zona de frontieră se va împărți în 2 zone în care responsabilitatea va fi bine precizată şi anume:

- Zona I-a intrând sub responsabilitatea grănicerilor pe o adâncime de 5-7 km.
- Zona II-a între 7 – 25 km. în care responsabilitatea va reveni trupelor de securitate care urmează a fi deplasate înapoia grănicerilor; ulterior miliției teritoriale.

a/. În zona I-a nu poate intra nimeni, decât pe baza aprobării organelor securității sau miliției, aprobare care trebu[i]e să aibă avizul organelor de grăniceri. Este necesar să se dea dispoziții organelor C.F.R. ca gările să nu mai elibereze bilete de călătorie pentru localitățile din zona de frontieră, decât numai pe baza unui aviz a miliției de frontieră care dispune de organe în fiecare reşedință de județ.

Chiar cu acest aviz, cel interesat nu poate circula liber în zona de frontieră, dacă nu a primit la ajungere şi viza Comand. de Ploton de Grăniceri.

b/. Chiar dela început să se organizeze un control al populației din zonă, prin colaborarea organelor Securității, miliției, administrative şi de grăniceri, în scopul de a stabili şi evacua sau trimite în judecată elementele străine de localitate care nu-şi pot justifica prezența.

Controlul acesta se face prin viza buletinelor de populație.

În zona grănicerească această viză este dată de comandantul Plotonului de grăniceri sau secundul său poliție, cu concursul Miliției Teritoriale.

Acolo unde nu este Miliție teritorială viza se dă de către Comandantul Companiei de Securitate, cu avizul reprezentantului grănicerilor.

Planificarea vizei o face Comandamentul Județean de frontieră.

Înainte de a da vizele, să se scoată din zonă toate elementele suspecte cunoscute de Securitate. Viza se dă numai localnicilor.

c/. Nu se va mai elibera nici un buletin de populație nou de către organele Miliției şi cele Administrative, decât cu avizul grănicerilor (Comandant Ploton).

d/. Fiecare locuitor va fi obligat a semnala pe cei noi sosiți în zonă. Cine contravine să fie sancționat.

e/. Toți cei dați judecății pentru astfel de delicte, indiferent dacă au fost sau nu achitați, vor fi expulzați din zonă.

Există astăzi contrabandişti notorii care au scăpat de condamnare – nu se ştie prin ce mijloace – şi în prezent se plimbă liberi în zona frontierei.

f/. Se va stabili de Comandamentele Unice Județene care sunt contrabandiştii, gazdele şi călăuzele care se ocupă în prezent (după 6 Martie) cu trecerile clandestine. Aceştia să fie triați. Călăuzele tratate ca duşmani ai Republicei şi spioni, restul evacuați în interiorul țării.

Se va proceda cu multă atenție pentru a nu se comite erori.

g/. Va fi revăzută situația sălaşelor depe frontieră. Ocupanții dovediți că favorizează trecerile clandestine, vor fi evacuați şi în locul lor introduse elemente credincioase poporului

şi Republicei, din care grănicerii vor constitui rețeaua de rezistență informativă. (S-a recomandat multă atenție, pentru a nu se da naştere la agitații pe tema națională).

II. Măsurile propuse pot deveni efective, dacă se bazează pe un sistem de informații bine organizat.

Acest serviciu poate fi organizat numai prin colaborare cu populația din zonă.

Pentru a câştiga simpatia acestei populații (în deosebi organizațiile democratice de masă şi populația săracă), atât grănicerii cât şi jandarmii vor părăsi metoda izolării şi vor stabili relații personale de prietenie cu anumite elemente favorabile. (org. de bază, de partid, populația săracă etc.)

În deosebi grănicerii vor prelucra politic, prin şezători, sarcinile de pază.

Organizarea acțiunei informative:

- De către grăniceri, - în zona până la 5 km.

- Fiecare ploton, în sectorul său va constitui un post inf. cu rezidenți, în fiecare comună; aceştia vor apare sub numele de „birou viză buletine" şi vor fi recrutați din cei 100 elevi subofițeri, puşi la dispoziție de Şcoala Oradea.

- De către Trupele de Securitate, - după aceleaşi norme -, în zona 7 – 25 km.

- Securitatea şi miliția îşi au organele (agenturile) lor pe care este necesar să le multiplice şi întărească în toată adâncimea zonei de 25 km.

- Informațiile culese de agenturi se centralizează la Comandamentele Unice Județene (Comandamentele de Frontieră Județene).

Ele hotărăsc asupra măsurilor de luat.

III. **Ca măsuri contrainformative**, se vor verifica trupa şi cadrele grănicerilor de pază şi miliției teritoriale şi cei cari nu corespund vor fi mutați în interior.

- Se va prelucra populația (săracă) pe linie politică.

- Vor fi îndepărtați din zonă de frontieră ofițerii şi subofițerii deblocați în special foşti grăniceri, cari cunosc frontiera şi au legături cu elementele reacționare din zonă.

IV. Măsuri pentru întărirea dispozitivului de pază al frontierei.

a. Comandamentul Trupelor de Grăniceri va întări efectivul patrulelor şi pândelor la 3-4 oameni, armați cu pistol mitralieră şi grenade.

Patrulele vor fi înzestrate cu rachete.

Paza se va extinde în adâncime, îmbrăcând zona 1-7 km, în care sunt răspunzători.

În acest scop grănicerii vor aduce în zonă (către 8 Ianuarie) 13 plotoane (390 oameni) pe care le au pregătite în momentul de față la reşedința de regimente şi batalioane.

Cu aceste efective vor organiza în zona 1-7 km., un al doilea sistem de pândă şi patrulare care se va ocupa în special de localități, acoperiri (păduri) şi comunicații.

Acțiunea acestor pânde şi patrule este planificată în raport de informații.

b. **Comandamentul Trupelor de Securitate** va prelungi pe adâncimea cuprinsă între 7-25 km. serviciul de pază al frontierei.

În această zonă îi revine întreaga responsabilitate.

Pentru această misiune va folosi Batalioanele Giurgiu şi Tg. Ocna (8 Companii = 24 Plotoane).

Aceste forțe nu vor fi întinse pe toată frontiera ci pe companii înapoia regiunilor în care trecerile sunt astăzi mai frecvente, urmând ca mai târziu, în raport de informații să li se schimbe dislocarea.

- În intervalele rămase, grănicerii vor folosi plotoanele călări, dar tot în zona lor de 1-7 km.

V. Mod de Acțiune.

Pânda şi patrulele de zi şi de noapte, pe itinerarii şi în zone diferite, urmărind strângerea străinilor şi suspecților din zona ce le revine.

Razii pe bază de informații, sau ordine primite dela Comand. Județean de Frontieră, la locuințele indicate. Acestea vor fi executate în deosebi noaptea.

- Controluri neregulate pe comunicații prin patrulări sau posturi fixe de control.
- Controlurile în trenuri şi gări vor fi executate de către Brigada Securitate Comunicații şi Miliția de Frontieră.
- Această acțiune va avea la bază organizarea unui sistem bine studiat de informații şi o cât mai strânsă colaborare informativă cu Miliția Teritorială, Grănicerii şi organele securității.

VI. Organizarea punctelor de colaborare

Primul organ de colaborare în cursul acestei operațiuni, este **Comandamentul de Frontieră Județean**.

Compunerea lui:
- Comandamentul Miliției Județene cu Biroul Pază Front.
- Reprezentantul Securității
- Reprezentantul Prefecturei
- Comandantul Companiei Grăniceri
- Comandantul Companiei (Batal.) Trup. Securitate.

Responsabil Comandantul Miliției Județene.

În interiorul acestui Comandament se face schimbul de informații şi se discută şi iau hotărârile, care devin obligatorii pentru toate organele M.A.I. din zonă (inclusiv grănicerii şi trupele de securitate).

Se întruneşte cel puțin odată pe săptămână.

Operațiunile sunt ordonate de Comandantul Miliției Județene, cu avizul Securității.

Instrucțiunile privitoare la modul de execuție al diferitelor operațiuni arătate, se vor da de fiecare direcție, fragmentar pentru a garanta secretul.

VII. Organizarea responsabilității în adâncime:
- Zona I-a – Comandamentul Trupelor de Grăniceri;
- Zona II-a - Comandamentul Trupelor de Securitate.

În sectorul de frontieră cu Ungaria, coordonează acțiunea între cele două zone Inspect. de Jandarmi Oradea.

În rest - Inspect. de Jandarmi Timişoara.

Coordonarea centrală revine Secretariatului General pentru Trupe.

VIII. Pentru ordine de detaliu au fost convocați:

a – De către Comandamentul Trupelor de Grăniceri:
Comandanții de Regimente şi batalioane din West
(3.I.a.c.orele 17).

b – De către Comandamentul Trupelor de Securitate:
Comandanții de Batalioane şi Companii de Securitate
(3.I.a.c.orele 17).

În aceste colective s-au prelucrat instrucțiunile, dispozitivul, problemele informative şi de colaborare.

Batalioanele de jandarmi vor fi echipate complet de iarnă şi li se va face dotarea materială necesară pentru a fi independente de zonă.

Ele vor fi gata de plecare la 6[7?n.n.]. I.1949.

Vor putea intra în dispozitiv între 8 şi 9.I.1949.

- Unitățile de întărire ale grănicerilor pot intra în dispozitiv către 8 ianuarie 1949.
- Rețeaua informativă va putea intra în dispozitiv către 18 ianuarie 1949 (după ce elevii subofițeri vor primi un instructaj minim).

SECRETAR GENERAL PENTRU TRUPE M.A.I.
GENERAL LOCOTENENT
VICTOR DRĂGĂNESCU

DIRECTOR POLITIC
GENERAL MAIOR
BURCA MIHAIL

ȘEFUL DE STAT MAJOR
COLONEL
N. DOBRE

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 880, f. 7-11.

46.
[1949, ianuarie, 9, Belgrad]. Raport al ambasadei române privind desfășurarea recepției organizate de aceasta cu ocazia proclamării R.P.R.

RAPORT

despre recepția dela 30 Decemvrie 1948 dată de Ambasada R.P.R. din Belgrad şi despre activitatea Ambasadei în legătură cu aniversarea proclamării republicei.

Urmând instrucțiunile Ministerului Afacerilor Externe cu privire la sărbătorirea aniversării proclamării R.P.R., fără a neglija posibilitățile de propagandă pentru realizările primului an al existenței republicei, Ambasada din Belgrad a dat o amploare mai redusă festivității şi a organizat-o cu mai puțin fast decât ziua de 23 August. Acest lucru s-a făcut prin limitarea invitațiilor pentru oficialitățile jugoslave, prin fixarea recepției pentru orele 18 şi prin legarea ei de un program documentar.

Invitații. Au fost invitați şefii misiunilor diplomatice, consilierii sau membri respectivelor misiuni în rang imediat după şefii misiunilor, ataşații militari, cu toți împreună cu soțiile, iar dela țările prietene au fost invitați toți membrii corpului diplomatic, precum şi reprezentanții organizațiilor culturale.

Dintre personalitățile jugoslave au tot invitați: Edouard Kardelj, ministrul Afacerilor Externe al RFPJ, Aleş Balbler, Vlado Popovič, Leo Mates şi Jt. Radovanovič, miniştri-adjun[c]ți la M.A.E. al RFPJ, Sloven Smodlaka, directorul Protocolului, Pavel Beljanski, director-adjun[c]t, la Protocol, Drago Govorušič, dela secția „Relații" a M.A.E. şi George Popovič, funcționar la Protocol.

Au fost invitați, deasemenea, Nikols, Petrovič, ministrul Electrificării, în calitate de preşedinte al Asociației culturale Jugoslavia-România, Milivoje Stefanovič, secretarul general al Asociației, Berivoje Protič, secretar-adjun[c]t, precum şi funcționarii şi redactorii redacției române dela, postul de radio-Belgrad. S-a pus un accent deosebit pe invitarea românilor din Jugoslavia şi, în special a învățătorilor români cu contract. Odată cu delegația românească în Comisia mixtă pentru reglementarea problemei proprietăților bipartite şi a funcționarilor hidraulici, a fost invitată şi delegația jugoslavă. În sfârşit, au primit invitații şi reprezentanții presei străine din Belgrad.

Participanții. Membri corpului diplomatic au fost prezenți, cu excepția Ambasadorului Turciei, care s-a scuzat prin D-na Ambasador şi Ambasadorul Franței, reprezentat de consilierul B. Epinat, amândoi fiind bolnavi.

Dintre jugoslavi au fost prezenți: Vlado Popovič, ministru-adjun[c]t, cu soția, Sloven Smodlaka, directorul protocolului, cu soția, Drago Govorušič, dela „Relații" şi George Popovič. Apoi, membri delegației jugoslave din Comisia mixtă: Petar Iličevič, ministru-

adjun[c]t la interne, Žarko Matjaševič, consilier la M.A.E. al RFPJ, Radomir Radovič, director la Ministerul de Interne al RFPJ, Slobodan Uroševič, director la acelaşi minister, Milan Ilan, dela Direcția vămilor şi Sreten Popovič, inginer, dela Direcția hidrotehnică.

Din partea Asociației culturale Jugoslavia-România a fost prezent numai Berivoje Protič, secretar-adjun[c]t, fiind informați că Asociația a primit instrucțiuni să trimită pe cel mai tânăr, deoarece Asociația corespunzătoare din România nu şi-a trimis reprezentanți la recepția dela 29 Noemvrie 1948, dată de Ambasada RFPJ din Belgrad.

Redacția română dela postul de radio Belgrad a fost reprezentată prin Vasile Pop şi Viorel Luca.

Dintre învățătorii invitați s-au prezentat: Constantin Arhire, Ion Florea, Gheorghe Ionescu, Aurel Oprea, Teodor Şandru, Virgil Vâscu, Marin Voinea. A fost prezent şi studentul Ljubomir Unčanski, cetățean român. Este de remarcat prezența d-lui Traian Florea, deputat în Adunarea Națională a Voivodinei.

Delegația română, prezentă la Belgrad la data aniversării, a fost de față în întregime: General Victor Drăgănescu, Colonel Mihail Boico, Iulian Zamfir, ing. Mihail Meltzer, M. Maximilian, Alexandru Pricop, Constantin Caruso, Desideriu Benedict şi Mariana Ursu.

Propaganda pentru 30.XII. Serviciul cultural şi de presă al Ambasadei R.P.R. din Belgrad a difuzat materialul trimis de Minister, menționându-se că acesta se distribuie cu prilejul zilei de 30 Decemvrie. Mai multor personalități culturale din Belgrad şi Zagreb li s-a trimis „ARCADES" şi „1848- 1948" întovărăşite de scrisori în care se amintea de aniversarea proclamării republicei. Deasemenea, s-a trimis şi biografia d-lui C. I. Parhon cu o traducere în limba franceză.

Din motive tehnice (greutăți la distribuirea materialului prin poştă, timpul necesar pentru împachetare, pentru scrierea adreselor etc.) nu tot materialul a putut fi distribuit înainte de ajunul sărbătorii, astfel că răpunsurile diferitelor personalități n-au început să vină decât după Anul nou.

Cu acest prilej s-a scos un număr festiv al Buletinului Informativ, care vi s-a înaintat prin curierul anterior. O parte din exemplarele acestui Buletin deasemenea n-a putut fi distribuită în timp util, pe de o parte pentru că tezele care trebuiau să servească de bază pentru acest buletin au sosit odată cu subsemnatul, în loc să fie trimise prin d. Henegaru sau prin D. Weinstock şi, prin urmare, el n-a putut fi întocmit decât după sosirea mea la Belgrad, pe de altă parte, pentru că, neavând un funcționar care să ştie suficient sârbeşte, iar pe vechii colaboratori neputându-ne bizui, a trebuit să căutăm noi traducători, ceeace ne-a răpit deasemenea câtva timp.

Vitrina dela librăria cehoslovacă „Orbis". Conform înțelegerii avute cu Direcția Relațiilor şi a Presei dela M.A.E., Serviciul nostru a aranjat o vitrină la librăria cehoslovacă de aici, cu materialul trimis din Bucureşti la care am adaus material[l] dela Ambasadă (cărți).

Scopul vitrinei era să atragă atenția opiniei publice largi din Jugoslavia - având în vedere că nu puteam conta pe concursul presei jugoslave - asupra aniversării proclamării republicei în România şi de a arăta unele rezultate ale primului an de existență al R.P.R.

Primul scop a fost atins. În ce priveşte al doilea, însă, rezultatul n-a fost satisfăcător. Panoul n-a fost destul de sugestiv şi nu arăta în cifre şi iamgini realizările anului 1948. Deasemenea, nici cărțile trimise nu scoteau în evidență acest al doilea scop ce ni l-am propus. Deaceea, am fost nevoiți să subliniem, în ce priveşte cărțile, o altă latură a cărților tipărite în ultimii ani: mulțimea lucrărilor marxiste şi mai cu seamă a traducerilor din limba rusă, răspunzând astfel, în mod indirect, la pretenția scrisorii scriitorilor jugoslavi în legătură cu atitudinea scriitorului Fadeev față de Jugoslavia la congresul dela Wroslav, apărută în KNIJEVNE NOVINE, după care în niciuna din țările de democrație populară nu s-au tradus atâtea lucrări din ruseşte câte s-au tradus în Jugoslavia.

Vitrina n-a satisfăcut nici din punct de vedere estetic-decorativ. În afară de draperia pentru fundal nu ni s-a trimis niciun material de decorație, care să ridice aspectul vitrinei, iar la Belgrad n-am găsit. Fără îndoială, aici avem şi noi vina noastră, că n-am făcut apel din timp la una din organizațiile de decoratori din Belgrad, care ne-ar fi putut da şi decoratori şi materialul ce ne lipsea. Făcând apel prea târziu la decoratorii jugoslavi, ei ne-au răspuns că sunt ocupați cu aranjarea vitrinelor pentru Anul nou. În felul acesta, aranjarea vitrinei a rămas în sarcina membrilor ambasadei, cu mijloacele sărace pe care le aveau la dispoziție.

Este de menționat, în acelaşi timp şi faptul că, dacă vitrina n-a corespuns celui de al doilea scop, acest lucru se datoreşte şi neglijenței căilor ferate. Lada cu material a sosit în ajunul lui 30 Decembrie, deoarece şeful vagonului de bagaje a refuzat s-o treacă în vagonul de bagaje al trenului Timişoara-Jimbolia din cauza întârzierii pe care a avut-o acceleratul Bucureşti-Timişoara. Cu toată insistența mea, şeful vagonului de bagaje a rămas inflexibil. N-am putut apela la şeful gării, pe de o parte pentru că a trebuit să stau lângă curier, pe de altă parte, pentru că trenul a stat foarte puțin la Timişoara.

La Chichinda, lada a mai întârziat o zi şi astfel, noi n-am avut posibilitatea de a aranja vitrina mai estetic şi după un plan mai bine prelucrat.

Dar, cu toate aceste defecte ale vitrinei, ea a avut succes. În fața vitrinei este în permanență lume şi am primit câteva telefoane din oraş dela cetățeni care, interesându-se la vânzătorul librăriei de cărțile expuse, au fost îndrumați la Serviciul cultural şi de presă al Ambasadei. Lumea a regretat că n-a avut posibilitatea de a cumpăra cărți româneşti şi în acelaşi timp s-a interesat de modalitatea de a le obține din țară.

Reprezentația de cinematograf. În cadrul recepției, în hall-ul secției consulare, s-au prezentat filmele despre, care, deasemenea, am căzut de acord cu Direcția Presei şi a Relațiilor culturale cu prilejul prezenței mele la București. Reprezentația aceasta a constituit inovația, apreciată de toată lumea, a recepției dela 30 Decemvrie 1948. În afară de unele greşeli de organizare (spațiu prea mic pentru numărul invitaților) sau de natură tehnică (faptul că n-am omis unele părți nesemnificative şi n-am împărțit filmul în mai multe „scene" (l-am împărțit în trei), pentru ca prezentarea (în limba franceză să fie mai sugestivă această prezentare a fost foarte reuşită şi ea trebu[i]e să fie o pildă de urmat în domeniul propagandei pentru realizările din R.P.R.

În legătură cu filmele primite este deasemenea de făcut o remarcă. Întreaga reprezentație ar fi avut un caracter de simplu jurnal, dacă s-ar fi mărginit numai la rularea filmelor aduse de d. Henegaru. Am cerut cu prilejul primei mele întrevederi cu d. prim consilier Marinescu - şi mi s-a promis – şi filmul comemorativ „1848", urmând ca pe acesta din urmă să-l duc personal la Belgrad. Totuşi, la București, când m-am întors din concediu, mi s-a comunicat că nu s-a pus problema acestui film şi că, prin urmare, nu mi se poate da. Că a fost vorba de acest film rezultă nu numai din scrioarea pe care am trimis-o d-lui ambasador Teodor Rudenco despre rezultatele convorbirii mele cu Direcția Relațiilor culturale dela M.A.E., dar şi din instrucțiunile trimise ca anexă la adresa Nr.103.673/bB din 7.XII.48, în care, la Capit. II se menționează: „În ziua de 30 Decemvrie se va da o recepție, în cursul căreia se vor prezenta filmele «Lunca Prutului»; extrase din jurnale recente, trimise de M.A.E.; «Anul 1848» şi, eventual, A.P.A.C.A- «Cu fruntea spre soare»." Dacă aş fi adus filmul cu mine, n-ar mai fi fost nevoie să facă un drum la București d. Weinstock, lipsindu-ne de o forță de muncă tocmai în preajma zilei de 30 Decemvrie.

Experiența favorabilă cu prezentarea filmelor amintite a determinat Serviciul nostru să facă propunerile trimise M.A.E. cu Nr. 21/din 6 Ianuarie 1949, despre propaganda prin film a realizărilor din R.P.R.

Cu prilejul recepției, după terminarea oficială, oaspeții reprezentanți ai țărilor prietene au fost reținuți la Ambasadă, iar şefii misiunilor din aceste țări au fost invitați la cină de către d. Ambasador Teodor Rudenco.

Au rămas, deasemenea, după sfârşitul recepției şi învățătorii români. După plecarea oaspeților străini, învățătorii invitați şi întreg personalul Ambasadei împreună cu familiile, au sărbătorit într-un cerc mai intim aniversarea proclamării republicei, într-o atmosferă de însuflețire, de prietenie şi de democrație.

Belgrad, 9 Ianuarie 1949.

consilier cultural şi de presă

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

47.

[1949, ianuarie, 22, Bucureşti]. Notă informativă a Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind numărul şi amplasarea trupelor de grăniceri iugoslave.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII

Nr. 70289 din 22 Ianuarie 1949

NOTĂ INFORMATIVĂ
OBIECT: INFORMAȚIUNI DESPRE GRĂNICERII VECINI

Din declarațiile date de către individul CONDURACHE IOAN, trecut fraudulos frontiera din Jugoslavia în R.P.R. în noaptea de 11.I.1949, au rezultat următoarele informațiuni cu privire la situația din Jugoslavia:

1. **Informațiuni de ordin militar:**

- în localitatea IASA-TOMIC, se află numai o grupă de Grăniceri comandată de un subofițer.
- Batalionul de Grăniceri are reşedința la VARŞEȚ.
- În VARŞEȚ, sunt circa două Batalioane de Infanterie

2. **Informațiuni de ordin politic:**

- Nemulțumirile în rândul populației, din cauza lipsurilor materiale, ca urmare a stagnării producției, consecința ruperii relațiilor cu Partidele Comuniste şi Muncitoreşti din țările cu Democrație Populară.
- Tito dispune de o armată specială, deosebită de armata regulată, compusă din foştii lui partizani.

Elementele acestei armate sunt foarte bine plătiți şi duc mai mult o activitate contrainformativă în rândurile populației de la oraşe şi sate.

- În rândurile populației se desfăşoară o propagandă contra R.P.R. în sensul că acordurile încheiate nu sunt respectate de către Guvernul nostru. Deasemenea că R.P.R. ar urmări să ia Banatul până la TISA şi în consecință o Divizie Sovietică s-ar afla la TIMIŞOARA, iar restul sunt dislocate în interior unde se pregătesc de război.

- Că tineretul Jugoslav din R.P.R., care nu se manifestă contra lui Tito, este arestat şi trimis în închisoare la TIMIŞOARA.

- În ultimul timp presa jugoslavă, nu se mai ocupă de U.R.S.S. şi țările cu Democrație Populară.

- Femeile din Jugoslavia au făcut un apel la O.N.U. prin care solicită ca în caz de război, Jugoslavia să nu fie atacată cu bomba atomică.

- Portretul Generalissimului STALIN se menține în diferite birouri ale instituțiilor.

3. **Diverse:**

În lagărul din COVACITA s-ar afla circa 145 români trecuți fraudulos frontiera.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1346, f. 51.

48.

[1949, ianuarie, 26, Bucureşti]. Notă verbală a ambasadei iugoslave prin care protestează față de modalitatea de obstrucționare şi încălcare a Convenției Culturale dintre cele două state.

AMBASSADE
DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE
DE YOUGOSLAVIE
Nr. 1137 din 26 Ian. 1949

NOTA VERBALĂ

Ambasada Republicei Federative Populare Iugoslave are onoare a comunica Ministerului Afacerilor Străine al Republicei Populare Române următoarele:

În luna Februarie 1948 s-a deschis în Bucureşti expoziția de fotografii „Iugoslavia se construeşte". Materialul pentru această expoziție s-a primit din Iugoslavia.

După închiderea expoziției în Bucureşti, ea a fost deschisă încă în câteva oraşe în interiorul României.

În luna Iulie 1948, după închiderea expoziției la Timişoara, filiala Asociației pentru strângerea legăturilor între România şi Iugoslavia „ARJUG" din Arad, a dus această expoziție la Arad. Dar înainte de deschiderea acestei expoziții, ea a fost luată fără drept de Comitetul Județean al Partidului Muncitoresc Român din Arad care a împiedecat deschiderea ei. La cererea noastră ca expoziția să ne fie înapoiată, pentru ca să putem trimite materialul înapoi în Iugoslavia, Comitetul Județean al Partidului Muncitoresc Român din Arad ne-a răspuns, că nu ştie nimic despre asta şi să ne adresăm Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

Comitetul Județean al Partidului Muncitoresc Român din Arad a refuzat să elibereze expoziția şi societății „Sovrom-transport" care este împuternicită din partea acestei Ambasade de a împacheta materialul de expoziție şi a-l transporta în Iugoslavia, menționând, că poate elibera numai în baza ordinului scris al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

Toate încercările noastre, de a rezolva această chestitiune cu Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român au rămas fără succes.

Ambasada Republicei Federative Populare Iugoslave protestează împotriva unui asemenea procedeu şi consideră aceasta ca o violare deschisă a Convenției de colaborare culturală existentă între țările noastre, şi consideră că Ministerul Afacerilor Străine al Republicei Populare Române va interveni, pentru ca expoziția noastră să fie imediat eliberată şi de a se înlesni înapoierea ei în Iugoslavia.

Ambasada Republicei Federative Populare Iugoslave aşteaptă ca Ministerul Afacerilor Străine, va trimite cât mai urgent rezultatul intrevenției sale şi foloseşte acest prilej pentru a reînoi Onoratului Minister al Afacerilor Străine al Republicei Populare Române asigurarea înaltei sale considerațiuni.

Bucureşti, 26 Ianuarie 1949.

ONOR
MINISTERULUI AFACERILOR STRĂINE

L o c o

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

49.

[1949, ianuarie, 27, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: treceri frauduloase, contrabandă, diverse etc.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
SERVICIUL DE INFORMAȚII
Nr. 70.554 din 27 Ianuarie 1949

RAPORT CONTRAINFORMATIV

I. TRECERI FRAUDULOASE PESTE FRONTIERĂ

În noaptea de 23/24 Ianuarie 1949, în sectorul pichetului Nr. 11 GURA PRUTULUI, din Compania 8/2 Gr. Pază GALAȚI, un individ rămas neidentificat încă, a trecut fraudulos frontiera din R.P.R. în U.R.S.S. prin dreptul observatorului Sovietic spre Nord Comuna GIURGIULEŞTI – U.R.S.S.

Cazul a fost semnalat Grănicerilor Sovietici, urmând a se face investigațiuni atât pe teritoriul R.P.R. cât şi pe teritoriul U.R.S.S.

Sursa: Regt. 2 Grăniceri

II. CONTRABANDE

În noaptea de 20/21 Ianuarie 1949, Frt. OLARU DUMITRU şi Frt. ALEXOAIE VASILE din Compania 5/2 Gr. Pază Port CONSTANȚA, au prins pe indivizii:

- ABDILOHED RAHMULI de pe caiacul turcesc „FARIDA" şi pe
- ALIH ALIH de pa caiacul arab „TARICH"

în momentul când încercau să scoată din port 4 poşete Nylon.

Ambii împreună cu poşetele au fost predați Căpităniei portului CONSTANȚA.

Sursa: Regt. 2 Grăniceri

III. DIVERSE

Urmare la Raportul Contrainformativ Nr. 70.478 din 24.I.1949 Cap. I. pct.1:

a). Individul STOIANOVICI VUCALE, este de ani 29, născut în Comuna BRAITI Județul COTOR – Muntenegru, de profesiune muncitor agricol, fost şeful Poliției Civile din BELGRAD, până la rezoluția BIROULUI INFORMATIV din 29 Iunie 1948, apoi şef al poliției cartierului 1 şi 7 din BELGRAD.

A făcut armata ca ofițer de rezervă în trupele de partizani din BANAT şi este membru de partid din 1943.În anul 1944 şi 1945 a trecut de 4-5 ori frontiera la noi mergând la JIMBOLIA.

Cu câteva zile înainte de a emigra, susnumitul a plecat din BELGRAD la VORJVADA STEPA, unde a stat ascuns 5 zile, iar de acolo la CRNJA, de unde în noaptea de 22/23 I.1949 a trecut frontiera în R.P.R.

Asupra lui s-au găsit printre altele legitimația de ofițer de rezervă, 1520 dinari, un pistol Browing cal.7,65 mm, 18 cartuşe şi un pistol T.T. acelaşi calibru cu 28 cartuşe.

b). Individul NOVACOV DUŞAN, este de ani 31, născut în comuna MARGHITITA, jud. ALI BUNAR – Banatul Sârbesc, de profesie student la agronomie.

Este membru de partid din anul 1940 şi a fost secretar la Comisia de Control din VOIVODINO până la 19 iulie 1948, când a fost delegat la congresul al V-lea al P.C.I. şi neaderând la politica lui Tito urma să treacă în ilegalitate şi să fie arestat.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grănceri, dosar 1346, f. 57.

50.
[1949, februarie, 2, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române prin care informează Bucureştiul despre grănicerul Pălăduță Emil, reținut de iugoslavi, care dorește să revină în țară.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 10 Luna Februarie Ziua 2 ora 13,15 1949

Referitor la telegrama Dvs. Nr. 3164.

Am primit scrisoarea dela grănicerul Pălăduță Emil, prin care şi-a exprimat dorința sa şi a celorlalți doi grăniceri, de a se întoarce în țară.

Pentru a putea scrie, s-a prefăcut bolnav, a fost trimis în oraş de unde a expediat scrisoarea. Toți trei sunt hotărâți să dezerteze din lagăr.

Am transmis din nou o notă verbală de protest.

LUPAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

51.
[1949, februarie, 2, Belgrad].Telegramă a ambasadei române care informează despre nota verbală înmânată de ministrul Kardelj privind poziția Iugoslaviei față de crearea Consiliului Economic de la Moscova.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 9 Luna Februarie Ziua 2 ora 00,55 1949

Astăzi ora 19 am fost chemat la Ministrul Kardelj care mi-a înmânat Nota Verbală al cărei conținut în rezumat vi-l comunic:

„În legătură cu crearea Consiliului Economic de la Moscova:

1) Guvernul Jugoslav constată cu surprindere, că Jugoslavia n-a fost informată şi invitată, cu toate că toate țările participante au acorduri politice, culturale, economice şi tratate de asistență mutuală cu Jugoslavia şi cu toate că ei ar fi pus în diferite rânduri problema unei mai strânse cooperări economice.

2) Guvernul jugoslav apreciază, că prin aceasta s-a făcut un act discriminatoriu în contradicție cu tratatele existente.

3) Guvernul Jugoslav consideră că acest procedeu nu se poate justifica prin raporturile anormale existente. Invitând Jugoslavia s-ar fi cre[i]at o posibilitate pentru uşurarea lichidării divergențelor existente.

4) Guvernul jugoslav constată că principiul egalității de drepturi părților contractante corespunde cu punctul de vedere jugoslav, ceeace ar fi putut face posibil participarea ei. Dar pentru o cooperare economică, guvernul jugoslav condiționează:

1) Să se procedeze imediat la aplicarea angajamentelor luate prin acordurile existente între U.R.S.S. şi Țările Democrației Populare de o parte şi Jugoslavia pe de altă parte.

2) A pune capăt campaniei şi acțiunilor contra Jugoslaviei. Guvernul jugoslav consideră că astfel se va consolida cooperațiunea între țările democrațiunilor.

Nota verbală identică a fost înmânată şi țărilor cu democrație populară

LUPAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

52.

[1949, februarie,15, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada de la Belgrad privind punctul de vedere al Iugoslaviei față de crearea Consiliului Economic de la Moscova.

TELEGRAMĂ

Către Ambasada din Belgrad

Luna Februarie Ziua 15 ora 11 1949

Guvernul Republicii Populare Române a examinat Nota Guvernului Republicii Populare Federative Jugoslave referitoare la neinvitarea acesteia la consfătuirea ținută la Moscova în Ianuarie a.c., la care s-a decis creerea Consiliului de Asistență Economică Mutuală între Uniunea Sovietică, Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia, România şi Ungaria, fapt pe care Guvernul jugoslav îl consideră ca o discriminare față de Jugoslavia, invocând tratatele de prietenie, colaborare şi asistență mutuală încheiate de Uniunea Sovietică şi tările de democrație populară cu Jugoslavia.

Guvernul Republicii Populare Române constată că guvernul jugoslav prezintă într-un mod cu totul fals situația existentă între Uniunea Sovietică, țările democrațiilor populare şi Jugoslavia, urmărind să ascundă în fața poporului jugoslav politica sa de duşmănie față de Uniunea Sovietică şi țările de democrație populară.

Guvernul jugoslav nu este îndreptățit să invoce tratatele de prietenie sus menționate, pentru că el este acela care - prin actele sale duşmănoase şi şovine – le violează.

Guvernul jugoslav a călcat şi calcă în mod brutal tratatul de prietenie încheiat cu Republica Populară Română. Din ordinul autorităților jugoslave s-a tras în grăniceri români şi în locuitori din zona de frontieră; agenți jugoslavi violează frontiera română dedându-se la acte de spionaj; Guvernul jugoslav dă adăpost fasciştilor români care se refugiază în Jugoslavia - şi unelteşte împotriva regimului de democrație populară din România.

Guvernul jugoslav îşi exprimă „mirarea" față de neinvitarea sa la consfătuirea dela Moscova şi apreciază în mod ipocrit că participarea reprezentanților Jugoslaviei la consfătuirea dela Moscova ar fi uşurat lichidarea „divergențelor" existente între Jugoslavia şi țările membre ale Consiliului de Asistență Economică Mutuală.

Guvernul jugoslav numeşte „divergențe" politica sa duşmănoasă față de Uniunea Sovietică şi țările democrațiilor populare, dusă - prin arestări în masă, schingiuiri, persecuții şi teroare polițistă - împotriva acelora care au rămas credincioşi politicii de prietenie cu Uniunea Sovietică şi democrațiile populare.

În ceeace priveşte insinuarea guvernului jugoslav că principiul egalității de drepturi ar fi fost introdus, în relațiile dintre țările participante la consfătuirea dela Moscova, abia la înființarea Consiliului Economic de Asistență Mutuală, acesta nu este decât o prefăcătorie menită să înşele poporul jugoslav.

Principiul pe care s-a întemeiat Consiliul de Asistență Economică Mutuală, este acelaşi care a stat întotdeauna la baza politicii de colaborare între Uniunea Sovietică şi țările democrațiilor populare, principiul deplinei egalități în drepturi.

Acest principiu precum şi ajutorul dat de Uniunea Sovietică țărilor prietene au dus şi duc la asigurarea independenței şi suveranității lor si la desvoltarea lor politică, economică şi culturală.

Prin politica sa de dușmănie împotriva Uniunii Sovietice şi țărilor de democrație populară, guvernul jugoslav este acela care poartă întreaga răspundere pentru faptul că nu participă la colaborarea economică, de felul aceleia prevăzute în cadrul Consiliului Economic de Asistență Mutuală.

În Nota sa guvernul jugoslav cere încetarea „campaniei" împotriva Republicii Populare Federative Jugoslave.

Guvernul român nu duce nici o campanie împotriva Republicii Populare Federative Jugoslave, ci critică şi demască în fața opiniei publice politica şovină, antisovietică şi antidemocratică a guvernului jugoslav.

Guvernul român consideră că este de dorit ca Republica Populară Federativă Jugoslavă să facă parte din Consiliul de Asistență Economică Mutuală şi să fie o țară prosperă, puternică şi independentă.

Dar acestea nu se poate realiza decât dacă guvernul jugoslav renunță la politica antisovietică şi şovină şi revine la politica de prietenie față de Uniunea Sovietică şi țările de democrație populară.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

53.

[1949, februarie, Bucureşti]. Rezumat întocmit pe baza rapoartelor secțiilor de Propagandă şi Agitație ale Comitetelor județene ale PMR referitoare la manifestări anticomuniste.

REZUMAT
din rapoartele secțiilor de Propagandă şi Agitație pe luna februarie 1949 din sectorul Banat, Crişana, Maramureş.

Zvonuri:

Că va fi război; de aceea se face recensământul animalelor; că se vor retrage cartelele membrilor de familie ale salariaților; că se va face colhoz la primăvară pe bază de lege. Pentru a combate efectul bun al înființării GAC primit bine de populația săracă germană, s-a lansat un zvon, că toți germanii vor fi duşi în lagăre (Timiş).

Că americanii vor da Banatul sîrbilor.

Tot în Caraş, legat de legea nouă a chiriilor a fost un zvon că englezii fac presiuni şi se vor da înapoi locuințele. Unii proprietari refuză să cedeze camerele indicate de Oficiul de închiriere. În acest județ există şi o influență legată de bomba atomică ca forță a imperialiştilor.

În jud. Severin - Lugoj, în urma unui zvon de inflație, legat de îmbunătățiri de salarii, țăranii nu-şi mai aduc produsele în piață, în schimb invadează magazinele cumpărînd diferite mărfuri. Tot aici – ca de altfel şi la Timişoara – din Bursa sionistă s-a zvonit că nu-i voie de purtat fulare galbene, ciorapi albi troteuri, stofă verde, cizme bilghere, poşetă cu curea pe umăr. S-a micşorat considerabil vînzarea mărfurilor de mai sus. Că pîinea se amestecă cu mălai, fiindcă va fi mare secetă şi recolta din 1949 se va trimite în URSS (Severin).

La Baia Mare: ceața permanentă este din cauză că americanii au aruncat bomba atomică asupra URSS; se va reduce rația de făină şi se va ridica prețul. Cei care sînt incapabili de muncă, cu vîrsta peste 50 de ani, vor fi împuşcați, iar restul vor fi duşi în ghetou ca evreii.

În jud. Satu Mare: Vin americanii şi vor scăpa țăranii de planurile de culturi. Din cauza zvonului că pentru căsătoria religioasă se va ridica taxa la 22.000 lei, tinerii se grăbesc să se căsătorească.

Reacțiunea bisericească:

În jud. Bihor, com. Seleuş, s-au găsit manifeste cu «moarte comuniştilor». Aici popa catolic a fost demascat în adunare publică, fiindcă făcea diversiuni şovine în rîndul tineretului.

În jud. Timiş, com. Deta, UFDR-istele au primit scrisori-apel, să scoată soții şi fiii de sub influența satanei, care pentru tractor şi aur vînd pe Christos şi vorbesc contra credinței. În scrisoare se cere ca acestea să fie copiate şi date mai departe. În comunele de lîngă Timişoara, călugărița Virag Maria, îmbrăcată în civil, umblă din comună în comună, strînge copiii să-i învețe religia. Este urmărită şi se crede că şi alte călugărițe fac la fel.

Zvonul cu mireasa căzută din cer se extinde. Pînă şi în întreprindere a ajuns (Ita-Arad).

În jud. Caraş popii țin slujbele mai des, de 3-4 ori pe săptămînă.

În jud. Severin, preoții foşti greco-catolici care au refuzat să treacă la ortodocşi atrag după sine credincioşii, făcînd slujbe în locuri ascunse. Preoții ortodocşi privesc cu dispreț pe preoții foşti greco-catolici.

Se agită încă şi cazul Mindszenti, că religia va fi interzisă.

În jud. Maramureş, com. Bîrsana, primarul n-a lăsat să muncească echipa venită de la oraş să repare unelte, fiindcă-i duminică şi-i păcat să se muncească.

Sectele:

În jud. Arad, comuna Reveți, baptiştii la fel nu aduc uneltele la reparat duminică, sau în jud. Caraş nu iau parte la acțiunile Partidului: la munci voluntare sau la participarea manifestărilor din Căminele Culturale etc.

Sioniştii:

La Timişoara caută să izoleze evreii de CDE. Au provocat un scandal la o adunare CDE din sectorul II. Membrii de partid din CDE sînt slabi, lipsiți de spiritul luptei de clasă.

La Satu Mare, unde trăiesc peste 3.000 de familii evreieşti au format o delegație de 40 persoane, care a venit la Bucureşti la Legația Statului Israel, cu 600 cereri de emigrare.

Titoisme:

Jud. Timiş, com. Graiul Mic, s-au găsit cărți titoiste: 151 în limba română şi 20 în limba maghiară. În mai multe comune şi chiar în unele fabrici din Timişoara au primit de la ambasada iugoslavă din Bucureşti Buletinul de presă.

În jud. Caraş, com. Clisura, titoiştii folosesc măsurile luate împotriva unor elemente duşmănoase spunînd că este măsură împotriva sîrbilor în general. În com. Zlatița au fost împrăştiate manifeste titoiste. Organizațiile de Partid din Moldova Veche şi Socol, de asemenea, au primit de la Ambasadă Buletin de presă şi broşuri.

Acțiuni directe:

În plasa Reşița, curățirea o parte a bandiților din pădure a mai intimidat reacțiunea, totuşi, au lansat zvonul că Chera, şeful bandei mai trăieşte. La Scul, un grup de foşti legionari au încercat să agite masele împotriva sindicatelor, dar au fost demascați de agitatori.

În jud. Timiş, secretarul de plasă de la Buziaş a primit scrisori de amenințare, dacă nu va expune portretele regelui şi a reginei, va fi omorît. Tot aici au fost găsite fițuici şi inscripții pe pereți «Jos Ana Pauker», «Jos directorul Gaspa, călăul muncitorilor de la băile Buziaş». La Ohaba-Forgaci, preotul Ungureanu şi locuitorul Marcu Ştefan, la o petrecere, au cerut să li se cînte imnul regal şi au strigat Trăiască Mihai. Predați autorităților, peste trei zile au fost eliberați. Populația şi-a manifestat nemulțumirea pentru eliberarea lor.

În jud. Severin - Lugoj, de asemenea, au fost curățiți în mare parte bandiții, iar comandantul lor, fostul prefect antonescian din Severin, colonelul deblocat Ion Uță, şi alți foşti legionari şi manişti au fost împuşcați.

În jud. Satu Mare, la Copalnic Mănăştur a fost prins manistul Udrea (cumnatul lui Ilie Lazăr) care a stat ascuns şi sprijinit de chiaburi timp de 2 ani.

Sabotaj:

La Reşiţa, într-un cuptor SM a fost introdus nişte fier vechi, o bombă de calibru mic, nedescărcată, dar care nu a provocat distrugeri. Aici au fost şi alte manifestări de sabotaj de mai mică importanță. [...]

Manifestările reacțiunii:

Jud. Romanați. Cu ocazia exproprierii moşiilor chiaburii au instigat țăranii săraci care în comuna Zănoaga preluau două conacuri ducîndu-se să împartă lucrurile, mobila şi chiar pămîntul între ei. Chiaburii instigatori au fost demascați ca duşmani ai țărănimii. Reacțiunea foloseşte arma zvonurilor şi a acțiunilor duşmănoase.

Jud. Vîlcea. Zvonurile lansate de chiaburi că se va lua pămîntul de la 5 pogoane în sus. Chiaburul Constantin Anescu de la Orbeştii de Sus a spus că Iugoslavia va lua în curînd Banatul, că există 12 divizii de armată germană şi 400 avioane care va ataca URSS-ul, că vor veni americanii. Zvonuri mistice circulă că la Maglavit au căzut icoane. S-au lansat manifeste scrise de mînă cu caracter mistic.

Jud. Constanța. Reacțiunea lansează zvonuri că vin americanii cu bomba atomică.

Jud. Tulcea. Reacțiunea lansează diverse zvonuri cu privire la libertățile religioase. În comuna Ciamurlia de Sus preotul care s-a eliberat de curând e legionar, prin predici la biserică caută să antreneze cetățenii împotriva regimului şi lansează zvonuri mistice.

Jud. Prahova. Sectele religioase alături de popi şi chiaburi duc o intensă propagandă contra Partidului şi a Guvernului sub toate formele şi mijloacele posibile, sectanții pătrunzînd pînă în întreprinderile industriale. (ex. Concordia, Sovrom-petrol Reg. I, şi în sînul agitatorilor de partid). La Urlați Mihail Dumitru, în şedință, a susținut zvonul cu măgărița, spunînd că a văzut-o el, în contradicție cu resp. Comisiei de Agitație şi prop. tov. Nicolae Vasile). Lansează diferite zvonuri mistice şi duc o campanie duşmănoasă regimului nostru. Aceste manifestări s-au observat la Păcureşti, Tăriceni, Poenari Rali, Boldeşti (la Ceptura şi Călugăreni că cine nu taie caprele vor plăti 5.000 amendă). La Poenari Burchii, călugărul Nifon Crăciun a fost prins cu material conspirativ legionar. La Cocorăşti Colț unul într-o cîrciumă a strigat: Trăiască legiunea şi căpitanul. La Boldeşti, preotul Barcan convoacă elevii la şcoală duminică şi țin lecții de religie cu ei instigându-i pe aceştia împotriva măsurilor luate în acest sens.

La Sinaia, la uzinele I.C. Frimu, s-a dat foc magaziei de materiale. La fabrica de carton asfaltat ing. Banu Emil, delegatul centralei hîrtiei, refuză să livreze smoală, motivînd că aceasta este necesară pentru repararea şoselelor în viitorul război pe care anglo-americanii îl pregătesc. La centrala petroliferă Muntenia elementele sabotoare şi legionarii au început să afişeze zvastici şi lozinci îndreptate împotriva Partidului şi a Guvernului. Ele au rămas neidentificate.

Jud. Teleorman. Reacțiunea se manifestă mai accentuat prin Sectele religioase, adventiştii şi Oastea domnului ca rezultat al acestor manifestări o parte din țărănimea mijlocaşă au fost atraşi de partea lor. Sîmbătă refuză să iasă la lucru şi nu-şi trimit nici copiii la şcoală unde frecvența elevilor se reduce în această zi cu 20-30 % în comunele Pîrlita, Pereta, Băneasa şi Băduleasa.

Jud. Dimbovița. Cu ocazia popularității protestelor intelectualilor contra aţîţătorilor la război, chiaburii au lansat zvonul că războiul se apropie, că lagărul democratic este slab şi se teme că va fi învins.

În comuna Petreşti, plasa Găeşti, satul a fost antrenat de chiaburi şi moşieri ca să protesteze pentru a nu fi ridicați moşierii.

Şeful Miliției din această comună a corupt pe muncitorii trimişi la conacul unui moşier ca să împartă lucrurile găsite între ei. S-au luat măsuri: cei care au furat au fost arestați şi deferiți Parchetului şi boierul fără prea mare greutate a fost ridicat. În plasa Voineşti, comuna Izvoarele, acelaşi reactionar care a dat foc urnelor în alegerile din 1946, urmărit de autorități, a pătruns în comună şi a aruncat o grenadă în sediul plăşii Voineşti, rănind pe tov. Vasile Nicolae din biroul plăşii la un picior, acesta pierzînd mult sînge, nu a putut fi salvat.

Chiaburii se folosesc de arena coruperii membrilor de partid îmbătîn- du-i. Astfel a fost corupt secretarul organizației de la Petreşti, plasa Găeşti, care a stat pasiv cînd chiaburii au strîns satul ca să apere pe boier.

Jud. Ilfov. În cătunul Germnăneşti, comuna Cioflinceni, indivizii Dumitru N. Grigore, Niță Luață şi Ilie Catargiu, toți fiind din comuna Dobroşeşti au lansat zvonul că în Oltenia țăranii au trecut la revoltă. Datorită vigilenței săteanului Maria A. Avram, ei au fost arestați.

Sectele religioase prind teren între țărani şi în această direcție munca tovarăşilor nu dă rezultate satisfăcătoare, arată raportul.

Jud. Vlasca. În comuna Uzum, unde au fost moşieri şi reacționari, mulți în frunte cu secretarul organizației de bază, fost legionar (actualmente exclus) s-au putut organiza diverse manevre reacționare în sat.

Astfel fostul popă a adunat satul propunîndu-le să meargă la Bucureşti la Patriarhie pentru a protesta împotriva celui nou în favoarea lui. Tot acest popă a adunat satul la şcoală, cerînd socoteală directorului de eliminarea icoanelor din şcoală. Impunîndu-i să le pună la loc, directorul a refuzat dar le-a dat cheia de la magazie ca să le pună ei. Popa a chemat pe secretarul organizației de bază ca să le pună, iar el a comandat: «Drepți! cu fața la răsărit» şi au cîntat cu toții tatăl nostru. Popa a fost arestat în drum spre Bucureşti. Urma ca şi ceilalți să vină după el.

Au fost provocate incendii la moara din Plopşorul şi la Pădurea de la Mocanu; aceasta se datoreşte şi din lipsa de vigilență a paznicilor.

Jud. Buzău. În comuna Florica, plasa Mihăileşti, chiaburul Constantin Porcea a împrumutat cooperativa cu 30.000 lei ca în felul acesta înşelînd vigilența conducerii acestei cooperative să primească mărfuri. Au fost demascați în fața poporului. În urma recensămîntului atelajelor, chiaburii folosesc metoda înstrăinării inventarului agricol viu şi mort, vînzîndu-şi cele mai bune vite, şi lansînd zvonul că începe războiul.

Jud. Dolj. La oraş sînt zvonurile că tov, Molotov a fost înlăturat pentru că nu este de acord cu linia politică a URSS-ului în rîndul populației evreieşti că în Israel se cîştigă bine şi numai acolo se poate trăi. La sate, în comuna Roziște, fostul moşier Botoiu Gh., reacționar notoriu, a influențat un grup de țărani «fii şi nepoții», care la anchetă s-au dovedit legionari, să iscălească o cerere de readucere a lui înapoi. Unii dintre aceştia sînt şi membri de partid. Acelaşi fapt s-a întîmplat şi în comuna Mărşani. S-au afişat manifeste de mînă, «Trăiască guvernul Truman» şi «Jos guvernul Groza».

Jud. Olt. În comunele Beciu, Dudu şi altele reacționare a lansat zvonul că Armata Sovietică a lansat ceață artificială pentru a transporta trupe şi armament la granița RP Bulgare, unde se vede amenințată de războiul din Grecia. Alții spun că au dat-o anglo-americanii ca un avertisment serios adresat URSS-ului.

În comuna Beciu, tovarăşul Dimitrie Stănescu a fost amenințat de chiaburul Ilie Stănescu că să lase lucrurile mai încet, să lucreze mai puțin, că este puțin timp, îl aşteaptă multe şi să nu-i pară rău de ceea ce face. În comuna Şerbăneştii de Jos membrii de partid au descoperit la chiaburul Turlea un tractor lăsat în paragină cu piesele aruncate prin curte. Reparîndu-l l-a dat Gospodăriei Agricole de Stat. În comunele Crampoia şi Dojeşti membrii de partid influențați de reacțiune cu o parte din țăranii muncitori au cerut pe moşieri înapoi motivînd că ar fi fost oameni buni. În comuna Coteanca Olt unde cel mai sărac țăran are 10 pogoane de pămînt şi organizația de bază este slabă, în timp ce se rula un film, 2 cetățeni au aruncat cu pietre în ecran.

Jud. Gorj. În urma exproprierii moşiilor în comuna Turceni, învățătorul Lupulescu şi-a tăiat venele de la mîni şi în comuna Pociovalişteа un chiabur s-a spînzurat. Moşiereasa Sănătescu a încercat să sustragă un geamantan cu bijuterii în valoare de 1.000.000.000 (un miliard lei) fiind prinsă de tov. Moise Dumitru care i-a luat valiza din mînă predînd-o celor în drept.

În comuna Bărbăteşti, moşierul Urdărescu a ascuns 24 cocoşei şi a încercat să-i sustragă prin tov. Olingher Enrich, directorul Direcției Agricole Județene, pe care căuta să-l ademenească cu ajutorul fiicei sale care îi căuta prietenia. Dar în momentul cînd tov. Olingher a aflat unde se află ascunşi cocoşeii, i-a depus la Banca Republicii Populare Române din Tg-Jiu predînd pe moşieri Miliției.

Jud. Ialomița. În comuna Alexandru Vlahuță, chiabura Marcela Dumitrescu din Călăraşi mergînd în comună a spus că vor veni americanii şi vor da gaze şi toți copiii vor fi luați în Ardeal. În comuna Sărățeni moşierul Butu Ioan prin sprijinul secretarului org. de bază a sustras majoritatea bunurilor. Au fost demascați în fața sătenilor. În comuna Gîrbovi chiaburii reuşiră să determine țărănimea de a nu lua grîu de primăvară pentru însămînțări spunînd că e grîu «Ghirca» căruia nu-i prieşte în județul lor. Au fost demascați de agitatori, care au pus grîul la încolțit în casă, dovedind că sămînța este bună. O echipă a IPEIL-ului a mers în casele țăranilor săraci din comuna Moldoveni luînd cu forța toate pieile fără bani sau chitanță. Au fost prinşi şi demascați.

Jud. Muscel. În plasa Stîlpeni, reacțiunea a încercat să atițe țărănimea pe tema împărțirii la țărani a pămînturilor moşiereşti. Sectele religioase au pătruns şi în şcoli şi în conducerea lor cuprind mase de țărani, vorbesc despre război şi bomba atomică făcînd legătura acestora cu anumite texte din Biblie şi îndreptîndu-le împotriva partidului şi a guvernului sub formă de concluzii. În comunele Lucieni şi Boteni s-a scris pe zăpadă «Cu Dumnezeu înainte, trăiască regele Mihai».

Jud. Argeş. Exproprierea moşiilor a produs pA.N.I.C.ă în chiaburi într-o măsură mai mare pentru că unele elemente stîngiste au făcut amenințări şi în unele locuri au făcut chiar liste. Ex. în comunele Stolnici, Valea Mărului, Mareş, etc. ... Aproape întreg județul, atît la sate cît şi la oraşe, a fost împînzit cu manifestele sectanților scrise de mînă şi multiplicabile în 9 şi 24. În unele comune, participanții la şedințe sînt de 60-70 locuitori şi țin şedințe de 3 ori pe săptămînă. Au fost demascați conducătorii sectanților în comunele Brădet, Luici, etc.

Zvonul că se face schimb de populație ca condiție de bază a înființării colhozurilor a determinat în nordul județului fuga de acasă a unor țărani mijlocaşi care au dormit pe cîmpuri sau prin fînare. [...]

Reacțiunea:

În **jud. Putna** la depoul CFR Adjud din «Cauze inexplicabile» s-au produs în cursul lunii martie 16 defecțiuni la locomotive; două incendii în locuri apropiate în plasa Panciu. În județul Fălciu, com. Vetrişoara, s-a dat foc la o pădure. Distrugeri la fabrica de ciment «Stînca» din jud. Brăila: un cuptor a crăpat la numai 2 zile după reparație; gruparea unui lagăr la un motor mare Diesel din «neglijența» mecA.N.I.C.ului. Aceste cazuri au provocat rămînerea întreprinderii sub plan pe luna martie cu 224 t (cazurile au fost prelucrate în şedințe insistînd în mod deosebit asupra faptului că în spatele întîmplării sau neglijenței stă conştient sau inconştient mîna duşmană; dar tovii de la «Stînca», arată raportul, deşi au mai avut un caz asemănător nu prea vor să vadă sabotajul şi datoresc faptul neglijenței, aşa cum au scris despre el şi în gazeta de perete). În jud. Tutova la fabrica de vată în timp ce muncitorii erau la un miting a luat foc şi a ars acoperişul clădirii; în com. Cirjoani, plasa Bîrlad, au ars 15 ha pădure. Alte două acțiuni duşmănoase la CAM din jud. R. Sărat. În jud. Cîmpulung, fabrica de cherestea nr. 2 Frasin, s-a pus nisip în lagărele de la gatere şi în uleiul care trebuia pus la maşini; în satul Panciu un chiabur a tăiat vîrfurile a 580 puieți de brad. În jud. Fălciu, com. Vutcani, elemente duşmănoase au tăiat 400 m fir de telefon (au fost prinşi şi demascați). **Chiaburii** încearcă în toate formele să saboteze însămînțările, îşi vînd vitele, vor să-şi cedeze pămîntul, ies de formă la arat fără să are, cei care au tractoare nu şi le repară sau dacă sînt obligați să le repare în două zile sînt din nou defecte, colportează zvonul despre războiul care va izbucni în curînd, încearcă şi uneori reuşesc să vîre spaima şi în mijlocaşi cu exproprierea totală, amenință, etc. Rapoartele arată că ei sînt demascați de țărănime. Astfel în jud. Tecuci, com. Mugureni, un chiabur a lansat zvonul că tractorul ar strica arăturile la care membrii de partid şi instructorul județean aflat în comună au strîns un grup de săteni ieşind împreună la cîmp, sătenii convingîndu-se de contrariu.

În jud. Baia, com. Uideşti, a fost demascat de un ţăran sărac învăţătorul chiabur care se strecurase în Frontul Plugarilor; un altul care nu a vrut să plătească unei femei i-a muncit 6 luni; tot aici a fost demascat şi un perceptor chiabur care îşi însuşise 24.000 lei din fondurile şcolare, fiind obligat să-i restituie. În jud. Tutova a fost demascat un preot chiabur cu 30 ha care teroriza ţăranii care îi munceau. În jud. Rădăuţi, com. Vicovul de Sus, a fost demascat şi obligat să care pietre pentru o şosea un chiabur care îşi vînduse vitele de tracţiune.

Sectele religioase pe lîngă diferite zvonuri mistice, propăvăduiesc sfîrşitul lumii, activează în special în rîndul tineretului. În jud. Bacău, pe Valea Trotuşului, sectele religioase au reuşit să oprească sectanţi muncitori de a veni la lucru sărbătorile chiar dacă sînt nevoi urgente. Jud. Putna semnalează intensificarea activităţii sectelor care se bucură de sprijinul tacit al preoţimii ortodoxe şi au legături şi cu biserica catolică. În comuna Răchitosu, preotul ortodox vorbeşte tineretului despre superioritatea bisericii catolice şi îi îndeamnă să se înroleze în oastea Domnului; în com. Nămoloasa un chiabur s-a transformat cu sprijinul preotului în preot al unei secte. Activitatea sectelor a început să ia proporţii de ofensivă în com. Urecheşti, Ruginești, Păunești, Movilița şi sectorul Sascut. Faţă de această situaţie Org. de Partid a pornit o acţiune de lămurire, intensificare a muncii culturale şi la demascări acolo unde a fost cazul. În jud. Iaşi, stilişti, rolul de preot îndeplinit de un ţăran. Sînt multe fete tinere printre ei numite «călugărițe». Oastea Domnului vizitată de un călugăr străin (satul Lungani). În jud. Botoşani, dom. Roma pe gazeta de stradă a fost lipit un afiş prin care se anunţă că Dumnezeu a apărut pe pămînt şi în curînd va veni şi regele. În jud. Tecuci în mai multe comune, săteni şi mai ales tineri care trec de la religia ortodoxă la una din secte, adventişti, etc., ceea ce îi va apăra, mai bine zis interzice de a lupta în cazul izbucnirii unui nou război.

Preoţii ortodocşi în jud. Suceava, com. Tisăuţi, ţin slujbe de 4 ori pe săptămînă încercînd astfel să împiedice sătenii de a munci; aceeaşi situaţie în jud. Bacău. Tot aici în com. Faraoani şi com. Doja, reacţiunea catolică este încă puternică. Măsurile luate (după ce au fost atacaţi membrii de partid) pe linie administrativă au făcut ca ei să dea înapoi, dar influenţa lor n-a scăzut. În jud. Roman preoţii catolici anunţă credincioşii că nu le permite să facă politică (o ufederistă care a cerut să fie ştearsă din lista celor înscrişi în urma acesteia). În urma arestării a doi preoţi catolici, numărul membrilor de partid catolici la şedinţe a scăzut.

Alte zvonuri şi manifeste

Jud. Suceava «Partizani» nemţi în munţi, Molotov a fugit în America. Semne maniste pe ziduri. Bilete cu aceleaşi semne la Universitatea din Iaşi. Pactul Atlanticului a trezit speranţe de «eliberare» în rîndul reacţiunii ieşene care s-a exteriorizat prin dîrzenie şi aroganţă faţă de membrii de partid. La Agronomie un asistent refuză să dea sala pentru o şcdinţă a organizaţiei de bază. La Institutul de artă a fost rupt portretul tovarăşei Ana de un grup de 5 studenţi. În jud. Botoşani, com. Socrujeni, biletele lipite pe garduri prin care se cere populaţiei să întocmească liste de comuniştii din sat spre a le avea pregătite pentru momentul cînd vor fi lansaţi paraşutişti americani cărora populaţia va trebui să le dea tot sprijinul. Zvonul că trupe sovietice trec prin ţară spre frontieră (Iugoslavia) semnalate de două rapoarte. În jud. Dorohoi în întreprinderi sînt mulţi muncitori proveniţi de la ţară care colportează în fabrică o serie de zvonuri care duc de multe ori la demobilizarea muncitorilor. Organizaţiile de bază de la sate nu sînt destul de combative, se merge pe panta împăciuitorismului, în sate nu sînt chiaburi şi totul merge bine. Aceasta acolo unde predomină elementul mijlocaş şi mai ales acolo unde a fost puternic curentul legionar, Pojorîta, Ciocăneşti, etc. [...]

A.N.I.C., fond CC al PCR– Secţia Propagandă şi Agitaţie, dosar nr. 79/1949, ff. 131-133, 151-156, 173-176.

54.
[1949, martie, 12, Belgrad]. Rapoarte privind distribuirea materialului de propagandă privind RPR.

AMBASADA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Vă rugăm să binevoiți a atașa raportului nostru cu privire la materialul documentar şi la difuzarea lui, articolul în traducere al scriitorului Milan Bogdanovič: „Despre propaganda calomnioasă anonimă", menționat în acest raport.

Primiți, vă rugăm, încredințarea deosebitei noastre considerațiuni.

Belgrad, 12 martie 1949

consilier cultural şi de presă.

AMBASADA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
BELGRAD
Nr. 182/149

11 Martie 1949

RAPORT
Cu privire la materialul documentar
despre R.P.R. şi distribuirea lui.

Materialul de informație şi documentar din lunile Ianuarie şi Februarie, a cărui primire s-a confirmat, în parte, separat, a fost difuzat în condițiuni mai grele decât înainte. O parte din el (broşurile, procesul de sabotaj) a fost distribuit în întregime, iar exemplarele din „La Roumanie nouvelle" au fost insuficiente față de numărul adreselor. O altă parte, din cauza situației de aici, a putut fi difuzat într-o măsură mai mică.

Buletinul informativ al Ambasadei R.P.R. şi materialul documentar, trimis diverselor persoane şi instituții, este primit în moduri deosebite. În general este acceptat. Unele persoane, cu care am făcut cunoştință înainte de Rezoluție, ne-au mulțumit pentru materialul trimis. Unele mulțumiri sunt mai oficiale, ca acelea ale directorului bibliotecii Universității din Zagreb, altele însă, trec dincolo de consemnul organelor Ministerului de Interne. Astfel, Directorul Galeriei de Artă din Zagreb, Academicianul - pictor Ljubo Babič, mulțumind pentru publicațiile trimise scrie: „Leur niveau artistique, aussi bien que grafique exige, que je vous dois mes louanges sinscères". Iar profesorul Vladimir Tkalcič, directorul muzeului de Arte şi Maserii din Zagreb, scrie: „Fiindcă ne interesează mult desvoltarea artelor şi progresul în republicele socialiste frățeşti, vă mulțumim călduros pentru pachetul trimis care a aflat loc în biblioteca instituției noastre... Ne-ar bucura mult dacă legăturile noastre culturale vor continua şi vom fi mulțumiți dacă şi altădată o să vă amintiți de instituția noastră...".

Sunt, însă, unele persoane şi instituții, care refuză primirea buletinelor noastre şi a materialului documentar. Numărul le este mic, dar există un consemn pentru refuzul materialului documentar din țările democrației populare. Semnificativ în această privință este articolul violent al lui Milan Bogdanovič din „Knijzevne Novine" pe care-l înaintăm alăturat pentru documentarea Dvs. asupra atmosferei pe care oficialitățile încearcă s-o creeze în opinia publică jugoslavă. Articolul acesta face parte dintr-un sistem, care s-a început cu scrisoarea lui Djuro Salaj, adresată Ambasadorului Cehoslovaciei din Belgrad, odată cu care i s-a înapoiat buletinul Ambasadei cehoslovace şi a continuat cu protestul C.C. al, Tineretului Popular din Muntenegru împotriva activității Legației R.P. Albania din Belgrad. („Borba", 28.II.1949 pg. 2), cu articolele împotriva vitrinelor Librăriei Poloneze, etc.

Buletinul şi materialul nostru este refuzat în diferite moduri: unele trimiteri ne-au fost înapoiate sub motiv că persoana e necunoscută, ori s-a mutat, altele (mai nou) că adresantul refuză primirea. Preşdintele Asociației Foştilor Luptători din Ljubljana, ne-a scris să nu-i mai trimitem buletinul, „pentru a nu încărca poșta".

Direcția Informațiilor R.P. Serbia ne-a înapoiat la 10.III.1949 buletinele noastre din 14, 28.I., 16 şi 25.II, după ce au fost citite şi un exemplar din „La Roumanie nouvelle" No. 16, însoțite de o notiță nesemnată şi care fiind o copie, pare a fi o circulară. Notița anonimă conține:

„Vă rugăm să primiți înapoi publicațiile trimise de Dvs. Direcției Informațiilor pe lângă Preşedința guvernului R.P. Serbiei. În acelaş timp vă comunicăm că nu dorim să ni le mai trimiteți în viitor, căci în ele se calomniază țara noastră şi conducerea ei."

Ca răspuns la aceasta, Serviciul cultural şi de presă al Ambasadei R.P.R. a trimis Direcției susmențională, adresa anexată în copie.

În ce priveşte materialul didactic pentru învățătorii români din Banatul Jugoslav, acesta este în curs de distribuire. Cele 5 colecții din „Îndrumătorul Cultural" trimise, sunt binevenite şi vor fi utile grupărilor culturale artistice ale naționalității române din Jugoslavia. Unii dintre îndrumătorii lor şi-au exprimat dorința de a primi din România piese pentru teatrele săteşti de amatori.

Într-adevăr, repertoriul cu care se prezintă aceste teatre la concursul ce are loc acuma în Voivodina, este foarte sărac sau nepotrivit şi din această cauză grupări bune nu pot să participe până la capăt la aceste competiții. Deasemenea, vă rugăm foarte insistent să ne trimiteți note pentru coruri şi pentru fanfare săteşti, pe de o parte, în vederea acestor întreceri culturale, pe de alta, şi ceeace este mai important, pentru a înlocui bucățile muzicale, pătrunse de spiritul lumii vechi, cu creațiile noui ale democrației populare.

Având în vedere că repertoriul de dansuri este şi el sărac (se abuzează, aproape, cu „căluşarii") învățătorii ne cer o carte de jocuri din diferite regiuni al e R.P.R. Ei au indicat, foarte vag dealtfel, o carte editată înainte de 1940, cu descrierea amănunțită a jocurilor şi cu melodiile respective.

În legătură cu „cronica evenimentelor interne", care a început să fie de curând editată de către Direcția presei şi a relațiilor culturale cu străinătatea a M.A.E., Serviciul de Presă are de observat următoarele:

Inițiativa de a se edita şi trimite săptămânal Serviciului nostru o astfel de cronică, nu poate decât să fie salutată de noi. O prezentare sintetică a evenimentelor interne pe o săptămână, poate constitui o uşurare serioasă în munca editării buletinului săptămânal al Ambasadei, cu atât mai mult cu cât buletinul nostru este şi el săptămânal, la ceeace se mai adaugă şi împrejurarea că ziarele din țară ne parvin destul de neregulat şi cu întârziere.

Ar fi de dorit ca această cronică să cuprindă cât mai multe date precise şi cifre în legătură cu felul cum este îndeplinit planul economic pe 1949 şi în general, cu principalele evenimete, probleme şi realizări din țară şi cât mai puține generalități. Ca să fim mai concreți, ne vom referi la primul număr al acestei cronici (de altfel singurul care ne-a parvenit până acuma), din care numai prima parte poate fi folosită pentru buletin, pe când a doua parte, în special cea referitoare la importanța campaniei de însămânțări, e după părerea noastră, indicată mai mult pentru mobilizarea maselor din țară, decât pentru informarea opiniei publice din străinătate.

În special în condițiile Jugoslaviei, unde cum am arătat mai sus, unele buletine ale țărilor democrației populare au fost fie interzise, fie atacate în presa jugoslavă, buletinul nostru trebue să apară ca o înregistrare obiectivă a faptelor, iar nu ca o prezentare subiectivă, agitatorică. Deaceia, când reproducem de exemplu un pasaj din discursul unei personalități, indicăm totdeauna şi numele vorbitorului, punând citatul între ghilimele, spre a nu ne fi atribuit nouă, Ambasadei.

O altă dorință a noastră ar fi ca această cronică să ne parvină regulat şi cât se poate de repede pentru ca ştirile cuprinse în ea să nu fie învechite şi să poată fi folosite.

Ținând seamă de faptul că posibilitățile de propagandă prin buletin şi material documentar s-au restrâns în urma presiunii polițieneşti asupra cetățenilor jugoslavi, acest lucru trebu[i]e să fie compensat prin lărgirea mijloacelor de propagandă. Avem în vedere în această privință, vitrinele şi reprezentațiile de cinematograf.

Vitrina trimisă, asupra căreia vom reveni, n-a putut fi montată încă, din considerente politice (s-a cerut închiderea vitrinei poloneze).

În ce priveşte reprezentațiile de cinematograf, revenim asupra cererilor noastre anterioare, rugându-vă să aveți în vedere necesitatea de a lupta împotriva izolării noastre de opinia publică jugoslavă, la care tind, după cum am arătat mai sus, autoritățile şi conducerea partidului de aici.

Deasemenea, având în vedere că o parte din materialul documentar este distribuit cu ajutorul maşinei, vă rugăm să binevoiți a dispune să se rezolve fără întârziere cererea noastră de a se trimite o maşină nouă. Actuala maşină este scoasă din funcțiune şi riscăm să nu mai putem îndeplini cele mai simple sarcini ale Serviciului cultural şi de presă.

Belgrad, 11 Martie 1949.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217-cultural, nepaginat.

55.

[1949, martie, 31, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române prin care comunică, la Bucureşti, spicuiri din presa iugoslavă în problema relațiilor economice cu URSS.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 68 Luna Martie Ziua 31 ora 22,10 1949

„Borba" din 31 Martie publică un articol în care s-a dedat la atacuri neobişnuit de vehement la adresa U.R.S.S. Astfel conține plângeri, că U.R.S.S. n-ar fi îndeplinit angajamentele economice cu Jugoslavia pe anul 1948, că ar fi pretins prețuri exagerate şi plata în dolari pentru întreținerea studenților jugoslavi de la Moscova şi că prin micşorarea volumului schimbului de mărfuri cu Jugoslavia pe 1949, U.R.S.S. ar fi luat atitudine ostilă față de Jugoslavia etc. U.R.S.S. este criticată că ar căuta să profite dela Democrațiile populare pretinzându-le pentru mărfurile livrate plata în dolari şi aplicând în comerțul cu ele principiile capitaliste. Se afirmă, că Jugoslavia ar fi suportat mari pierderi băneşti cu ocazia livrării molibdenului pentru U.R.S.S. În continuare articolul susține, că campania contra Jugoslaviei ar fi furnizat argumente reacțiunii mondiale şi anume, că U.R.S.S. ar amenința libertatea celorlalte țări socialiste, schimbând guvernele lor legal, potrivit intereselor sale. Articolul atacă violent reacțiunea ziarului „Pentru o pace trainică" şi pe Judin. Traducerea articolului şi datele despre autorul Pesici, prin curier.

LUPAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

56.

[1949, aprilie 14, Bucureşti]. Extras din procesul-verbal al şedinței Secretariatului C C al PMR în cadrul căreia conducerea de partid a fost informată despre conținutul notelor de protest adresate Guvernului RFPI referitoare la violarea spațiului aerian al României de către avioanele iugoslave şi atacarea vasului românesc *Alba Iulia* de către grănicerii iugoslavi.

26/1949

Ședința Secretariatului din 14 aprilie 1949

La punctul 1, chestiuni externe,

Tov. Ana Pauker prezintă:

Hotărîrile luate de comisia însărcinată cu reducerea consulatelor, cu cercetarea locuințelor ocupate de personalul legațiilor străine care aparțin criminalilor de război sau celor fugiți din țară. Citeşte măsurile propuse de această comisie.

Arată apoi că s-au stabilit localitățile şi regiunile din RPR al căror acces este interzis diplomaților străini şi citeşte lista regiunilor şi localităților. De asemenea arată că sînt interzise toate punctele cuprinse într-o zonă de 50 km de la graniță.

Prezintă un proiect de regulament privind regimul vamal aplicat corpului diplomatic şi consular, în care arată care bagaje sînt scutite pe bază de reciprocitate de control şi care sînt scutirile de vamă acordate.

Propune de asemenea să se dea un comunicat prin care Min. Af. Interne să comunice tuturor persoanelor aflate în serviciul unui stat străin obligațiile lor.

Tov. Luca întreabă dacă propunerile nu vin în contrazicere cu regimul pe care-l aplică US şi atrage atenția că aceste măsuri să nu apară față de țările prietene ca un act dușmănos.

Propune de aceea să stea de vorbă cu ei şi să li se explice că nu este un act împotriva lor, ci împotriva bandiților şi sîntem de acord ca pe bază de reciprocitate să introducă măsuri asemănătoare.

Tov. Chisinevschi arată că hotărîrea a fost în principiu luată de Secretariat, dar mai trebuie perfectate măsurile vamale.

Tov. Gheorghiu atrage atenția să nu se spună că Min. de Finanțe, Comerț, sînt de acord cu Min. de Externe ci să se spună mai bine «împreună».

Consideră că un asemenea regulament nu trebuie să fie dat de Min. de Externe, ci de Guvern şi să fie adus la îndeplinire de Min. de Externe. Că în US orice măsură este a Cons. de Min. Întreabă de asemenea dacă din comisia care a fixat zonele a făcut parte şi un delegat al Armatei.

Tov. Ana arată că măsurile privesc Min. de Externe, deoarece este vorba de diplomați, dar va întreba dacă în US asemenea măsuri sînt luate de Guvern, sau de Min. de Externe.

Secretariatul, cu observațiile şi propunerile făcute în şedință, aprobă propunerile comisiei însărcinate cu reglementarea consulatelor, a regimului vamal pentru membrii corpului diplomatic şi consular, precum şi restricțiile privitoare la accesul diplomaților străini.

Punctul 2:

Tov. Ana citeşte apoi notele de răspuns la nota engleză şi la nota americană, prin care aceştia ne acuză că am călcat art. privitoare la drepturile omului.

Tov. Chisinevschi cere să se schimbe formula «agenți români» şi să se spună «trădători fugiți din țară».

Tov. Gheorghiu arată că partea ofensivă a notei de răspuns ar putea fi îmbunătățită şi să se ocupe mai mult de ce fac americanii la ei, să se arate că întreţin focare de război şi că acuzatori sînt copiii şi mamele celor ucişi în Grecia, să fie arătați ca nişte uneltitori murdari.

Să se reamintească guvernelor englez şi american că sîntem o țară liberă, care nu îngăduie amestecul lor, să se arate că în nota lor apără pe trădătorii şi criminalii de război.

În ce priveşte prima parte, propune să se respingă calomniile lor într-o frază scurtă şi să dăm de la început un caracter ofensiv, să nu ne justificăm răspunzînd calomniilor lor.

Partea a doua să fie îmbunătățită, să se arate că vor să inducă în eroare opinia lor publică, că apără pe criminali şi să spunem că guvernul nostru va continua cu fermitate acțiunea contra trădătorilor şi a agenților imperialiştilor.

Punctul 3:

Tov. Ana arată apoi că avioanele iugoslave au violat teritoriul României; că a pregătit o notă de protest, dar că între timp, la 4 aprilie, a fost chemat cineva de la Legația noastră la Min. de Externe iugoslav, unde i s-a spus că au fost cinci avioane şcoală, pilotate de elevi, care din greşeală au călcat granița şi şi-au cerut scuze. Consideră de aceea că nu mai este cazul să trimitem nota de protest.

Trebuie însă să trimitem o notă de protest pentru faptul că vasul românesc Alba Iulia a fost atacat de grănicerii iugoslavi care au lovit în cabina de comandă, ceea ce arată că au vrut să nimerească în cel care erau înăuntru.

Citeşte nota de protest.

Tov. Luca nu este de acord să se vorbească de atitudinea naționalistă, pentru că aceasta seamănă cu un articol de ziar, şi propune să se spună numai «atitudine duşmănoasă». (...)

A.N.I.C., fond CC al PCR – Cancelarie, dosar nr. 39/1949, ff. 5-6.

57.

[1949, aprilie, 18, Bucureşti]. Hotărârea Secretariatului CC al PMR asupra formării organizației emigranților politici comunişti din Jugoslavia în RPR şi asupra editării ziarului *„Sub drapelul internaționalismului”* în redacția lui Dusco Novacov.

Strict secret

Hotărîrea Secretariatului CC al
Partidului asupra formării organizației emigranților
politici comunişti din Iugoslavia în RPR şi asupra editării
unui ziar al acestei organizații.

Secretariatul CC al Partidului hotărăşte:

1) Este de acord cu cererea tovilor iugoslavi emigrați în RPR de a se crea în RPR o organizație a emigranților politici comunişti iugoslavi.

2) Este de acord cu cererea tovilor iugoslavi emigrați în RPR – cerere exprimată în scrisoarea sub iscălitura tovarăşului Dusco Novacov – de a se edita un ziar al emigranților politici iugoslavi în RPR.

3) Confirmă ca redactor-şef pe tovarăşul Dusco Novacov. Se exprimă pentru acordarea unui larg ajutor tovarăşului Novacov în formarea unui colectiv de redacție care va fi ulterior confirmat de Secretariat.

4) Numeşte pe tovarăşul Jifcovici din Secția Externe (Sectorul iugoslav) al CC ca locțiitor al tovarăşului Novacov.

5) După formarea redacției în înțelegerea cu tovii iugoslavi se va putea acorda ajutoare şi în alți oameni din PMR şi îndeosebi se recomandă pe tovarăşa Olga Deutsch.

Tovarăşa Olga Deutsch în interesul muncii să-şi schimbe numele.

6) Titlul ziarului să fie: «Sub drapelul internaționalismului».

7) Obligă Editura de Partid prin tov. Podoleanu de a asigura redacția ziarului cu mijloace de tipar şi hîrtie.

8) Ziarul să apară de 2 ori pe lună, primul număr să apară cel tîrziu la 15 mai.

9) Cu răspunderea pentru difuzarea ziarului în Iugoslavia este însărcinat tov. Bondi Roman.

Tovarăşul Chişinevschi este însărcinat cu conducerea directă din partea CC al PMR a acestei munci şi va face rapoarte informative periodice asupra mersului acestei activități şi va supune aprobării Secretariatului un proiect de buget.

18 aprilie 1949

A.N.I.C., fond CC al PCR – Cancelarie, dosar nr. 154/1949, ff. 1-2.

58.

[1949, aprilie, 18, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române conținând o informare despre articolele neprietenoase la adresa României, apărute în ziarul „Borba".

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 79 Luna Aprilie Ziua 18 ora 15,30 1949

Borba (ziarul) din 17 Aprilie curent publică două articole mari îndreptate împotriva României. Unul intitulat „Acțiunile neprieteneşti ale autorităților româneşti împotriva minorității jugoslave şi a cetățenilor jugoslavi" atacă în mod provocator Ministerul de Interne al nostru şi „Siguranța" cum ar fi încercat a se recruta prin teroare pe cetățenii jugoslavi Popovici, Suvocerov şi Milsin să facă spionaj în Jugoslavia şi care cetățeni ar povesti acum ce de arestați şi bătaie ar fi văzut în închisorile româneşti şi la Ministerul Afacerilor Interne. Totodată regimul satelor dela frontieră este comparat cu acel din timpul „ocupației şi dictaturii lui Antonescu" etc.

În al doilea: „Cine şi cum înveseleşte pe imperialişti" este atacat tov. Chişinevschi în legătură cu discursul său în Congresul Intelectualilor. Originalele le trimit zilele acestea prin curier.

În acelaş, număr publică şi reportajul dela un „mare" meeting într-o sală mică cu ocazia plecării delegațiunii jugoslave la Paris şi unde nici în discurs, nici în telegrama la Paris nu se pomeneşte de imperialişti, în schimb s-a manifestat contra oricărui pericol de război, de agresiune etc., iar lupta contra Biroului Informativ s-a identificat cu lupta pentru pace.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

59.

[1949, aprilie, 21, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada română de la Belgrad în care informează despre nota verbală transmisă către ambasada iugoslavă de la Bucureşti, despre survolarea ilegală teritoriului românesc de către avioane iugoslave.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din BELGRAD

Luna Aprilie Ziua 21 ora 0,20 1949

Pentru informarea Dvs. vă comunicăm că, în ziua de 18 Aprilie am transmis Ambasadei Jugaslave din Bucureşti o Notă Verbală cu următorul conținut:

În ziua de 2 Aprilie, cinci avioane jugoslave au violat teritoriul aerian al R.P.R. Deşi Guvernul Jugoslav a prezentat scuze prin Vulkşan, Guvernul Român nu le poate accepta fiind vorba de o repetare sistematică a acestor acte provocatoare. Guvernul Român printr-o Notă Verbală din Noemvrie a atras atenția asupra unui şir de provocări, totuşi acestea au continuat: în ziua de 23 Decemvrie 4 avioane, iar în ziua de 5 Aprilie 2 avioane au violat din nou spațiul aerian românesc. Față de cele de mai sus Guvernul R.P.R. protestează în modul cel mai energic cerând încetarea acestor acțiuni provocatoare şi atrage atenția Guvernului Jugoslav că va fi nevoit să ia măsuri dacă acest fel de acte se mai repetă.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

60.
[1949, aprilie, 23, Bucureşti]. Telegramă a MAE către ambasada română de la Belgrad în care informează despre nota verbală transmisă către ambasada iugoslavă de la Bucureşti, în care solicită oprirea acțiunilor duşmănoase față de România şi URSS.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad
Luna Aprilie Ziua 23 ora 15 1949

Astăzi am comunicat Ambasadei Jugoslave de aici să înceteze apariția şi răspândirea buletinului de presă, care ducea o campanie duşmănoasă contra R.P.R., U.R.S.S.-ului şi a democrațiilor populare.

Observați efectul produs la Belgrad.

Semnat Cleja

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

61.
[1949, mai, 10, Bucureşti]. Scrisoare adresată de Pavel F. Iudin, redactor-şef al ziarului *„Pentru pace trainică, pentru democrație populară!”*, lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, secretarul general al CC al PMR, prin care face cunoscut planul articolelor referitoare la Iugoslavia.

Strict secret

Către
Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român
Tov. Gheorghiu-Dej

În decursul ultimelor luni clica troțkistă a lui Tito din Iugoslavia a pornit o furioasă campanie de calomnii împotriva URSS şi a țărilor de democrație populară. Această campanie de calomnii e dusă prin toate mijloacele: prin presă, radio, discursuri publice la diferite congrese, conferințe, adunări şi mitinguri.

Sub steagul calomniei şi al demagogiei titoiştii înşală poporul muncitor din Iugoslavia şi caută să-1 împingă în brațele imperialiştilor anglo-americani. Pornind pe calea trădării cauzei internaționalismului proletar, renegații din PCI s-au rostogolit în lagărul imperialismului, devenind duşmani înverşunați ai socialismului.

Ținînd seama de toate acestea, comitetul de redacție al ziarului «Pentru pace trainică, pentru democrație populară!» a hotărît să intensifice pe paginile organului Biroului Informativ acțiunea de demascare a clicii troțkiste şi trădătoare a lui Tito şi să considere această muncă drept cea mai importantă pe lunile ce urmează.

Pentru îndeplinirea acestei sarcini, comitetul de redacție a elaborat și aprobat planul articolelor pentru perioada mai apropiată. Acest plan nu poate fi îndeplinit, bine înțeles, fără participarea activă la realizarea lui a personalităților din conducerea partidelor comuniste și muncitorești, care fac parte din Biroul Informativ.

Comitetul de redacție vă roagă să luați în dezbatere acest plan, să prezentați propunerile dvs. și să aprobați pe autorii din partea partidului dvs. din cadrul tovarăşilor de conducere asupra următoarelor teme și, în limita posibilităților, să nu întîrziați cu expedierea articolelor la București.

Vă rugăm să transmiteți reprezentantului nostru hotărârea dv. în această chestiune.

Cu salutări comuniste,
Pentru Comitetul de redacție al
ziarului «Pentru pace trainică,
pentru democrație populară!»
Redactor-șef: P. Iudin

10.V.1949

Strict secret

Planul articolelor
ziarului «Pentru pace trainică, pentru democrație populară!»
în vederea demascării clicii lui Tito
pentru lunile mai apropiate.

Nr. crt.	Tema	Autorii si data publicarii
1.	Clica lui Tito-dușmanul U.R.S.S. și al țărilor de democrație populară	Gheorghiu-Dej 1 mai
2.	Calea trădării urmată de trotkiștii iugoslavi	Beirut 15 mai
3.	Trădarea clicii trotkiste a lui Tito - o lovitură în spatele mișcării internaționale muncitorești	Rakosi 1 iunie
4.	Clica lui Tito-renegați și falsificatori ai marxism-leninismului	Togliatti 15 iulie
5.	Clica lui Tito-în lagărul imperialiștilor	Horvat 1 septembrie
6.	Ce înseamnă în fapt «construirea» socialismului de către clica lui Tito	Slanski 1 iunie
7.	Regimul teroarei nestăvilite a clicii lui Tito	V. Poptomov 15 mai
8.	Forțele sănătoase din PCI luptă împotriva clicii trădătoare a lui Tito	T. Georgescu 1 august
9.	Situația clasei muncitoare și a țărănimii din Iugoslavia	Minț
10.	Pe cine se sprijină clica trotkistă a lui Tito în Iugoslavia	V Cervenkov
11.	Încotro duce aventura titoiștilor de «cooperativizare masivă» a satelor din Iugoslavia	Ghere 1 iunie

12. Popoarele Iugoslaviei-aliați credincioşi ai URSS şi ai țărilor cu democrație populară	A. Zavadschi 15 iunie
13. Eforturile depuse de clica troțkistă a lui Tito pentru întinarea PCI cu elemente chiabureşti şi trădătoare	A. Pauker 15 august
14. Aventurismul clicii lui Tito duce spre sistematica înrăutățire a condițiilor de trai ale oamenilor muncii din Iugoslavia	Golubovici 15 iunie
15. Aniversarea rezoluției istorice a Biroului Informativ asupra situației din PCI	J. Duclos 1 iulie
16. Politica financiară şi economică a clicii troțkiste a lui Tito	V. Luca 15 iulie
17. Falsificarea troțkistă a marxism-leninismului de către clica lui Tito (organul CC al PCI «comunist» din ianuarie-iulie 1949)	Berman 1 iulie
18. Titoiştii din Triest-agentura ocupanților anglo-americani	N. Videlly 1 septembrie
19. Discipol demn al lui Himmler (pamflet asupra lui Rancovici)	Popivoda 1 iunie
20. Un laş şi semidoct în rolul de gauleiter al clicii lui Tito (pamflet asupra lui Djilas)	Chişinevschi 15 mai
21. Împotriva cui luptă «Borba» (recenzie asupra ziarului «Borba» pe ianuarie-aprilie 1949)	Sevleaghin 1 mai
22. Clica lui Tito-coloana a cincea a imperialiştilor	L. Longo 1 august
23. Naționalismul clicii lui Tito	Şiroki 1 iunie
24. Infiltrarea capitalului anglo-american în economia Iugoslaviei	Gregor 1 iulie
25. Clica lui Tito impune poporului iugoslav cultura burgheză anglo-americană	Nejedly
26. Bonapartismul trădătorului Tito	Kopecky 20 mai
27. Clica Tito duce la eşec planul cincinal al Iugoslaviei	Dolansky 15 iunie

A.N.I.C., fond CC al PCR - Secția Relații Externe, dosar nr. 11/1949, vol. I, ff. 191-194.

62.
[1949, mai, 11, Belgrad]. Telegrame ale ambasadei române, în care este relatată convorbirea cu ministrul iugoslav Kardelj.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din BELGRAD
Nr. 106 Luna Mai Ziua 11 ora 23,20 1949

Răspuns la telegrama Dvs. Nr. 1525.

Am vorbit 25 minute cu Kardelj asistat de Voivoda.

La început a repetat afirmațiunea din Nota Verbală. Pe urmă a adăugat că, după informațiunile lor, Lupan ar conduce la Ambasadă munca de spionaj şi contra informațiune, iar şoferul participă în organizația de trecere cu automobilul a jugoslavilor în România.

La a treia insistență de a prezenta fapte şi dovezi concrete, mi-a spus că sunt câțiva arestați care, dacă va fi cazul de proces vor dovedi faptele, dar că Guvernul Jugoslav nu doreşte să meargă până acolo ca să nu înrăutățească relațiunile cu România şi că în definitiv şi noi am expulzat pe ai lor pentru vină mai mică sau fără motiv etc.

La întrebarea dacă măsura lor trebuie interpretată atunci ca represalii, a afirmat că nu, iar dacă ar fi înțeles aşa şi s-ar lua şi la noi măsurile respective, atunci pentru urmări va răspunde Guvernul Român.

Într-un moment Voivoda a încercat să adauge că Românii din Jugoslavia ar putea şi ei.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

63.
[1949, mai, 13, Belgrad].Telegramă prin care se comunică Bucureştiului să protesteze față de expulzarea personalului din ambasada de la Belgrad.

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Transmiteți următoarea notă verbală Ministerului Afacerilor Externe Jugoslav:

„Ambasada Republicei Populare Române prezintă salutul său Ministerului Afacerilor Externe al R.F.P.J. şi referindu-se la nota verbală No. 26857 din 10 Mai 1949, are onoarea a-i comunica următoarele:

Guvernul R.P.R. consideră ca o măsură arbitrară şi nejustificată declararea ca indezirabili a D-lor Lupan Avram, Consilier de Ambasadă şi Chica Dumitru, şofer. Guvernul Român cunoaşte pe deplin activitatea reprezentanților săi, care nu a depăşit cu nimic limitele atribuțiunilor lor şi este convins că guvernul jugoslav nu va putea arăta nici o dovadă reală de activitate ilicită sau contrarie uzanțelor diplomatice.

Guvernul român consideră că această măsură este un act de represalii pentru faptul că s-a cerut rechemarea D-lui V. Baldzici, Ataşatul Ambasadei Jugoslave din București, care s-a făcut vinovat de moartea femeii Ghiorghița Matache, țărancă din comuna Gura Foii – Găeşti, jud. Dâmbovița.

Din aceste motive guvernul R.P.R. protestează împotriva acestei măsuri, care dovedeşte din nou politica de duşmănie a guvernului R.F.P.J. față de R.P.R. şi față de reprezentanții săi".

Semnat Cleja.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

64.

[1949, mai 14, Belgrad]. Adresă a ambasadei române de la Belgrad către Ana Pauker prin care se prezintă atitudinea ostilă a oficialităților iugoslave față de sovietici, manifestată prin minimalizarea manifestațiilor prilejuite de ziua de 9 mai şi a ceremoniilor de la mormintele soldaților sovietici.

AMBASADA
REPUBLICEI POPULARE ROMÂNE
BELGRAD

DOAMNA MINISTRU,

Am onoare a reveni asupra unor telegrame din 23 şi 24 Februarie curent cu No. No.: 30 şi 34 şi a celor din 9 şi 12 Mai curent cu No. No.: 100 şi 107 în legătură cu unele manifestări oficiale cu ocazia depunerii coroanelor pe monumentul şi mormintele sovietice.

Încă la 23 Februarie s-a putut observa că guvernul jugoslav nu numai că nu s-a gândit la inițiativa unei astfel de ceremonii, dar s-a ferit să se alăture reprezentanților sovietici şi ale democrațiilor populare, când aceştia au făcut-o, iar pentru a contracara efectul asupra opiniei publice, a recurs la o contramanifestație ce a dus la paza coroanelor noastre prin agenții publici şi chiar acoperirea lor cu cele jugoslave, ca publicul să nu le vadă, nici să citească inscripțiunile noastre.

Tot atunci[a] în mod provocator şi tendențios ei au redat în presa numai ceremonia lor ticluită, înşirând alături şi nume de ambasadori democrați, care ar fi asistat numai fără să fi îndeplinit şi ei obligația, căci n-au pomenit cu nici un cuvânt despre ceremonia premergătoare, chiar mai mult, şeful protocolului a chemat la el pe reprezentanții Ambasadelor şi i-a atras atenția că pe viitor nu se vor mai admite astfel de manifestări „spontane", (pentru a nu antrena desigur solidarizarea publicului).

De 9 mai, ziua Victoriei, lucrurile au luat o înfățişare şi mai gravă. Nici presa, nici oficialitățile, ca de obicei în ultimul timp, n-au pomenit cu nici un cuvânt despre această zi nici înainte, nici chiar în ziua aniversării.

Cu toate că locţiitorul sovietic (Consilierul de Ambasadă G.P.Şniucov) cu 24 ore înainte a anunțat Ministerul de Externe Jugoslav că în ziua de 9 la ora 14 el şi ataşatul militar sovietic (General-maiorul G. S. Sidorovici) vor depune coroane pe monumentul eroilor sovietici din piața Republicei (Teatrului), asistat fiind de reprezentanții misiunilor democrațiilor populare, nici un fel de oficialitate jugoslavă nu s-a prezentat la ceremonie. S-a pus doar pază, ca publicul numeros ce se strângea în jur, să nu se apropie ca să ia contact cu cei de lângă monument.

În aceeaşi zi, la ora 16, a avut loc o altă ceremonie, a depunerii coroanelor pe mormintele ofițerilor sovietici (un erou al U.S., un general, colonei, maiori etc., căzuți la eliberarea Belgradului) de pe scuarul dela bulevardul Armatei Roşii, ceremonia inițiată de reprezentanții sovietic şi ale democrațiilor populare în frunte cu decanul corpului diplomatic din Belgrad, ambasadorul polonez (I. K. Wande) care tot cu mult înainte a anunțat Ministerul de Externe jugoslav despre pregătirile ce se făceau, dând toată posibilitatea guvernului să se asocieze, sau ... să preia inițiativa.

Totuşi şi la ora 16 nu s-au prezentat dela jugoslavi de data asta decât şeful protocolului şi ... reprezentanții Consiliului Capitalei şi ai garnizoanei din Belgrad. Din partea guvernului nu s-a depus nici o coroană, nici o floare măcar.

În schimb s-a strâns numeros public, ce n-a mai putut fi oprit să se apropie, ajută la aranjarea coroanelor (s-a pus câte una pe fiecare mormânt), mângâia panglicele, le întindea ca să fie citibile etc. (Dealtfel de atâta public „spontan" s-au întâmplat acolo şi incidente de circulație). Şi de data asta guvernul a reacționat cu întârziere, abia după ora 14, când nu se mai lucra la instituții a început să dea prin protocol telefoane, anunțând că la ora 18 la Avala, pe mormântul eroului necunoscut jugoslav, guvernul şi armata vor depune coroane cu ocazia Victoriei, invitând pe şefii misiunilor diplomatice şi ataşații lor militari să asiste.

Având în vedere felul tendenţios al prezentării prin presă a ceremoniei din 23 Februarie, am hotărât cu toţii (sovietici[i] şi democraţiile populare) să nu mergem acolo personal, ci să trimitem câte un reprezentant, ca observator, ceea ce e în perfect acord cu uzanţele protocolare, dealtfel.

Americanul, englezul, francezul, etc., s-au prezentat fiecare personal cu militarii respectivi, alăturându-se lui Kardelj şi Cocia Popovici (şeful Statului Major) la depunerea coroanelor de către aceştia pe ... mormântul eroului „necunoscut" jugoslav.

După două zile de studiu prin cabinetele oficiale, presa a redat de data aceasta şi ceremonia noastră dela ora 16, dar după ce a descris cu lux de amănunte pe aceea dela Avala, înşiruind numele asistenţei în cap cu francezul, englezul, americanul etc. Şi de data asta însă nu s-a scris nici un cuvânt despre ceremonia sovietică dela monumentul din piaţa Republicei, unde jugoslavii n-au participat deloc.

A fost un fel de introducere pentru a deslănţui atacul cu o zi mai târziu, în „Borba" din 12 Mai, printr-un articol-notă a cărui traducere se alăturează aici.

Semnificativ este faptul că în aceeaşi zi ambasadorul francez (al doilea în vechime după polonezul, un fel de contracandidat) s-a prezentat la decan şi i-a cerut explicaţii asupra comportării sale, că de ... e decan, îi reprezintă pe ei etc., făcând abstracţie că invitaţiile au fost făcute prin minister direct şefilor de misiuni, şi nu prin decan şi că deci şi decanul a fost invitat în calitatea sa de ambasador, reprezentant al unei ţări şi nu altfel.

După această recunoaştere a urmat o notă verbală dela minister iscălită de A. Bebler, care îl acuza pe polonezul că ar fi ofensat prin lipsa sa memoria eroului jugoslav, a poporului jugoslav etc. şi că în calitatea lui de decan, reprezentant al corpului diplomatic, nu avea voie s-o facă, cerând în acelaş timp explicaţii.

Fără îndoială, la mijloc este nu numai o jonglerie obraznică obişnuită lui Bebler (în ce priveşte stilul notei) ci o încercare prost deghizată, ca lovind în polonezul, decanul nou intrat în funcţie, să lovească în noi toţi pentru „exces" de iniţiative şi să se debaraseze de un om incomod pentru Minister.

E interesant că pe această linie în mod deschis se merge în „front unic" Ministerul şi reprezentanţii imperialişti, Bebler şi Payart. Ministerul în acţiunea sa se sprijină pe acţiunea imperialiştilor, care năzuesc să impuie pe reprezentantul lor, francezul, la decanat şi Ministerul în mod vădit preferă să-l aibe pe Payart, să colaboreze cu el, decât cu un reprezentant al Democraţiilor populare.

Se înţelege că şi în nota Ministerului către decan nu se vorbeşte nimic de celelalte ceremonii din acea zi şi mai ales nu se explică de ce au lipsit la ele reprezentanţii lor calificaţi. Nu este exclus ca asemenea note să primim şi noi, ceilalţi.

Acestea sunt faptele.

Pe baza lor am propus în Februarie ca să se publice în presa noastră atitudinea şi comportarea în această privinţă a oficialităţii jugoslave şi demascarea ticluirilor lor politicianiste-antisovietice. Cât ştiu, bulgarii, cehii au făcut-o. La noi se pare că nu s-a făcut.

Acum ceilalţi transmit aceste date în ţările lor pentru a fi prezentate în adevărata lor lumină în faţa opiniei publice mari.

Cred că de data aceasta este cazul ca şi la noi să se ia iniţiativa în acest sens şi atât presa cât şi la radio şi mai ales prin articole şi emisiuni adresate poporului jugoslav să se facă cât mai mult pentru a se demasca atitudinea şi comportarea antisovietică a Jugoslaviei oficiale, chiar faţă de adevăraţii eroi căzuţi pentru eliberarea ei şi capitalei sale.

Primiţi, Doamna Ministru, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

T. Rudenco

Belgrad, 14 V. 1949
DOMNIEI SALE
DOAMNEI ANA PAUKER

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

65.
[1949, mai, 19, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureştiul despre articolele din ziarul „Borba" în care Gheorghiu Gheorghiu Dej este denigrat, precum şi despre negocieri secrete cu americanii.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 98 Luna Mai Ziua 9 ora 13,15 1949

Ziarul „Borba" de astăzi în rubrica sa permanentă de polemică, publică o notă violentă şi injurioasă împotriva lui Gheorghiu Dej pentru articolul său de 1 Mai din buletinul Biroului Informativ. Citind paginile ca: Cine sunt aţâţătorii la război şi „noua teorie" cauzelor războiului, nota afirmă că aceştia ar fi fost oprite să fie reproduse în restul presei comuniste, iar tot articolul este calificat drept ticălos, imoral etc.

Organul de ieri al tineretului a publicat în acelaş sens un articol mult mai mare. Aseară şi postul de radio s-a preocupat de acelaş subiect.

Presa începe să dea atenţiune combaterii „svonurilor" despre pregătire pentru noile întâlniri secrete la Paris între emisarii lui Tito şi secretarul de stat american.

În presă niciun cuvânt despre ziua victoriei şi nici o manifestaţiune.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

66.
[1949, iunie,7, Belgrad]. Ambasada română informează Bucureştiul despre un comunicat ostil al guvernului iugoslav pe tema relaţiilor cu URSS.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 142 Luna Iunie Ziua 7 ora 21 1949

Presa din 4 Iunie curent, trimisă cu ultimul curier, a publicat nota guvernului jugoslav către guvernul sovietic din 23 Mai curent, dar răspunsul sovietic n-a fost adus la cunoştinţa opiniei publice jugoslave, decât printr-un comunicat: „În legătură cu nota Guvernului U.R.S.S. către guvernul Jugoslav" în care combat susţinerea din răspunsul sovietic, fără a se da măcar citate mai importante. Comunicatul învinu[i]eşte URSS de situaţiunea dintre cele două ţări şi partide şi repetă acuzaţiunile cunoscute din timpul din urmă. Prezentat în felul acesta opiniei publice, care nu cunoaşte răspunsul din alte surse, ea nu s-a putut manifesta încă în aşa fel încât părerea să fie sesizabilă.

Vom urmări însă problema şi vă vom informa imediat ce vom avea date concrete.

LUPAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

67.
[1949, iunie, 28, Bucureşti]. Notă privind persoane şi rețele clandestine care trec ilegal frontiera în Iugoslavia şi România.

COMANDAMENTUL TRUPELOR M.A.I.
Stat major Secția II-a
Nr. 27420 din 28 VI 1949

NOTA
PENTRU TOV. GENERAL PINTILLIE

În noaptea de 9/10 Iunie 1949, orele 01,20' patrula pichetului Jam a prins pe individul GHIȚĂ IOSIF, care a trecut fraudulos frontiera din R.P.F.J. în R.P.R. Este născut în Comuna REŞIȚA – CARAŞ, de meserie tâmplar cu 4 clase primare şi 4 ani la şcoala Tehnică U.D.R. REŞIȚA, fiind domiciliat în ultimul timp în BOCŞA ROMÂNĂ – Caraş Nr. 364.

Fiind implicat într-un furt în complicitate şi cu alți indivizi, intenționa să treacă frontiera în R.P.F.J.

În acest timp individul RENOIU CLAIDIUM care fugise în R.P.F.J. a scris la BOOSA ROMÂNĂ, că toți români care au trecut frontiera în R.P.F.J. pot pleca în America şi se bucură de toate libertățile pe teritoriul sârbesc.

În urma discuțiilor avute cu prietenii săi s-au hotărât să treacă în R.P.F.J. indivizii SFERNIAC IANCU, IOAN GHEORGHE din BOCŞA ROMÂNĂ, PAVEL ŞTEFAN din Tr. SEVERIN, care lucra la aceeaşi uzină şi CRISTEA PETRE din TIROL – Caraş.

În ziua de 15 Sept. 1948, au plecat cu trenul spre Jamul Mare, şi în ziua de 16 Sept. 1948, orele 8,30, au fost conduşi până la 200 m. de linia de frontieră de către individul VINU GHEORGHE gazdă şi călăuză de contrabandişti.

În VARŞEȚ (R.P.F.J.), unde au ajuns au cerut relații la redacția ziarului „Libertatea" asupra situației emigranților români din Jugoslavia care doresc să meargă în America, însă fără a li se da vreo explicație satisfăcătoare au fost închişi la Panciova şi apoi în lagărul COVACIȚA (se găseau numai deținuți români), unde era comisar un individ ce fusese văzut cu două săptămâni mai înainte de către GHIȚĂ IOSIF la REŞIȚA (l-a recunoscut după o cicatrice pe frunte).

În lagăr li s-a comunicat că până la sosirea aprobării de a pleca în America, or să se angajeze la lucru, ceea ce au făcut imediat în speranța de a-şi îmbunătăți hrana.

În lagărul LAZAREVAT situat la 60 km. de Belgrad a întâlnit pe fostul General PETRESCU D. cu soția, pe RAUTU PETALĂ, ANTONIU etc.

La data de 1 Martie 1949 individul GHIȚĂ IOSIF a fost dus în lagărul internațional ZDENIANIN unde domnea cea mai neagră mizerie.

În jurul datei de 1 Aprilie 1949, o parte din deținuții români au fost repartizați în grupuri de câte 12 persoane în localitățile din apropierea frontierei noastre.

La VARŞEȚ, unde a fost repartizat el, li s-a spus de către Inspectorul CHISICI că de aici înainte vor trebui să lucreze pentru Jugoslavia ducând în R.P.R. pachete cu material de propagandă la diferite persoane ce le vor fi indicate.

Din grupul individului GHIȚĂ IOSIF, făceau parte şi indivizii PIUS MAXIMILIAN, RADACIANU NISTOR şi VĂLEANU GH.

La data de 15 Aprilie 1949 a fost trimis în R.P.R. cu o misiune specială la REŞIȚA individul PIUS MAXIMILIAN care nu s-a mai întors.

După 5-6 zile a fost trimis în R.P.R. şi RADACIANU NISTOR, fost subofițer de infanterie la ORADEA care a fost văzut după aceia la Siguranța din Jugoslavia.

Pe data de 25 Aprillie 1949, individul GHIȚĂ IOSIF a primit însărcinarea de a trece în R.P.R. pentru a duce o scrisoare sigilată la Inginerul GOGARLAN dela fabrica REŞIȚA.

Trecerea frontierei a făcut-o pe la CUSIVI, localitate în Jugoslavia, după care mergând pe malul râului NERA în direcția NAIDAS-ZIATITA a folosit cursa până la ORAVIȚA şi apoi trenul până la REŞIȚA, fără a avea asupra sa niciun fel de act şi fără ca totuşi pe acest parcurs să fie legitimat de Grăniceri sau Miliție.

La REŞIȚA a predat plicul inginerului care nu i-a dat în schimb nimic să ducă în R.P.F.J., spunându-i că urmează mai întâi să pregătească materialul prevăzut în scrisoare.

După o scurtă şedere acasă în cursul nopții de 28/29 Aprilie 1949 orele 24,00 a trecut frontiera în Jugoslavia pentru a doua oară fără a fi oprit şi legitimat de cineva.

Reîntors în lagărul din VARŞEȚ a raportat de executarea „misiunei"însă fără niciun fel de explicație a fost introdus din nou în închisoare.

Pe timpul cât individul GHIȚĂ IOSIF a fost trecut în R.P.R. a mai sosit în lagărul VARŞEȚ încă 10 persoane printre care erau indivizii NEGRU cu soția, BOJIN PETRE, profesor DRESCAN, DUMITRESCU EUGENIU, MANDA CASAPU, SIMEDRU şi doi frați care în ziua de 30 Aprilie au fost veniți în R.P.R. cu misiuni diferite.

Individul DUMITRESCU EUGENIU, care s-a reîntors din R.P.R. fără să-şi îndeplinească „misiunea" a fost introdus în celulă.

În speranța că va primi aprobarea să plece în America, individul GHIȚĂ IOSIF, din ordinul agenților Jugoslavi trece în R.P.R. pentru a doua oară la 9 Iunie 1949 cu însărcinarea de a aduce dela Inginerul COCÂRLAN dela REŞIȚA ziarul Scânteia dela 1-15 Iunie 1949 şi două hărți a regiunei Banatului.

Deasemenea a mai primit însărcinarea să se intereseze de situația lui PIUS MAXIMILIAN la REŞIȚA, unde primise o însărcinare specială.

Individul mai declară că sub amenințarea pistolului a fost nevoit să treacă în noaptea de 9/10 Iunie 1949 orele 23,00 printre pichetele Caraş şi Iam, pela borna Nr. 90 la cca. 400 m. de pichetul Caraş, fără a fi observat de cineva până în gara IAM, unde a fost arestat de patrula compusă din caporalul LEACTA TUDORACHE, sold. SIMIONESCU CONST. şi soldatul FRANCU VASILE, deoarece individul nu avea niciun act legal pentru pătrunderea în zonă părând suspect atât prin răspunsurile date cât şi prin pachetul pe care-l avea asupra sa.

Interogat de Batalion individul a mai informat:

- Cei internați în lagărul internațional dela ZDRENIANIN trăiesc foarte rău, iar aprobarea pentru a pleca în Statele Unite, nu a sosit nici la cei ce aşteaptă de 11 luni ca să plece.

Lt. Sivici le-a spus că mai degrabă vor fi expulzați în R.P.R.

- Între Biserica Albă şi Vârşeț se construieşte un canal mare la care lucrează foarte multă lume.

- La Belgrad a observat multe trenuri încărcate cu muniție.

- Paza la graniță crede că nu este aşa de puternică deoarece n-a văzut şi nici nu a fost oprit de vreun grănicer sârb ori de câte ori a trecut.

- În jurul datei de 29 Mai 1949, au fost aduşi în lagăr la Vârşeț individul Stanci Eremia cu soția sa nelegitimă care trecuseră frontiera din R.P.R. prin sectorul pichetului Berlişte, urmând să fie expulzați în R.P.R.

- Tot în acest timp au fost aduşi în lagăr şi trei studenți, Roscoli Virgil, Usatescu Vasile şi Stancu Dumitru ce au trecut frontiera în R.P.F.J. prin sectorul Gaiul Mic – Timiş.

Asupra individului Ghiță Iosif s-a găsit material de propagandă Jugoslav.

Tată şi fratele lui sunt şoferi la fabrica Reşița.

Individul Ghiță Iosif împreună cu materialul a fost predat Securității Oravița care a luat măsuri pentru prinderea complicilor.

În Concluzie

Individul Ghiță Iosif ca şi ceilalți fugari români sunt folosiți de agenții lui Tito în acțiuni de spionaj speculând situația dificilă a acestora care nutresc dorința irealizabilă de a ajunge în lagărul imperialist.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1301, ff. 34-36.

68.

[1949, iulie,2, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări, diverse.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Secția Informații şi Contrainformații
Nr. 76.071 din 2 Iulie 1949

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 163
I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări

a. În ziua de 30 Iunie 1949 orele 20,00 pânda pichetului Ionel din Compania Carpinis Regimentul 4 Grăniceri, a prins pe individul UTA VASILE, pe malul Bega, la 200 m. de linia de frontieră, care intenționa să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia. Individul este din Comuna Alos – Timiş şi nu s-a găsit asupra lui nici o legitimație. A fost predat Securității Timiş.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

b. În ziua de 1 Iulie 1949 orele 6,00 pânda pichetului Checea din Compania Cărpinis, Regimentul 4 Grăniceri, a prins pe individul PATEU VIRGIL, care intenționa să treacă fraudulos frontiera din R.P.R. în Jugoslavia.

Urmează a fi predat Securității Timiş.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

2. Imigrări

a. În ziua de 1 Iulie 1949 la controlul fâşiei arate din sectorul Plotonului Nicolinti din Compania Răcăjdia, Regimentul 4 Grăniceri, au fost descoperite urmele a 7 indivizi între pichetele Nicolinti şi Berliste, care au trecut fraudulos frontiera din Jugoslavia în R.P.R.Patrula de grăniceri cercetând urmele a reuşit să prindă pe cei 7 indivizi la cca.5 km. de frontieră, în apropiere de Comuna Ruşcova-Timiş. Indivizii urmează a fi predați Securității Timiş.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

II. DIVERSE

a. În ziua de 29 Iunie 1949 orele 17,30 un avion bimotor a trecut din spațiul aerian R.P.R. în spațiul aerian Jugoslav printre pichetele Ciortea-Vran din Compania Comorostea, Regimentul 4 Grăniceri.Avionul a sburat de-a lungul frontierei în spațiul aerian Jugoslav, la cca. 3 km. de linia bornelor, până la Pichetul Jamul Mare din Compania Deta, după care a trecut din nou în R.P.R. cu direcția Timişoara.Înălțimea de sbor a fost de cca. 1.000 m.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

b. În ziua de 1 Iulie 1949 orele 14,00 un avion a trecut din spațiul aerian Jugoslav pe deasupra pichetului Ciavos din Compania Giulvaz, Regimentul 4 Grăniceri.

Sursa: Regt. 4 Grăniceri

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1302, f. 6.

69.
[1949, iulie, 4, Bucureşti]. Notă a MAI în care informează despre construcția la frontiera iugoslavă a unui gard de către partea maghiară.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETERIATUL GENRAL PENTRU TRUPE Nr. 27.844
SECȚIA

NOTĂ

Pentru

Extras după nota informativă Nr. 75.975 din 4 Iulie 1949 al Comnd. Trupelor de Grăniceri – Serv. Informații înregistrat la Nr. 27.844 din 9 Iulie 1949.

_ _

În cursul zilei de 30 Iunie a.c. grănicerii maghiari au construit un gard de sârmă dealungul liniei de frontieră cu Jugoslavia, la distanță de 5 m. în interior pe o lungime de 1 km. dela punctul „Triplex confinium" spre West.

Gardul are o înălțime de 1,20 m. şi e construit cu patru rânduri de sârmă (romb) ancorat cu țăruşi laterali.

Valoarea „Sigură"

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1302, f. 5.

70.
[1949, iulie, 6, Belgrad].Telegramă a ambasadei române cu informări privitoare la Tito, relatări din presa iugoslavă despre incidente de frontieră.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 169 Luna Iulie Ziua 6 ora 19,30 1949

1) Tito care are acum sediul în insulele Brione, după o serie de întâlniri pompoase cu reprezentanții din zona liberă Triest, a dispus şi a introdus zilele acestea prin comandamentul militar jugoslav Triest, înlocuirea monedei de ocupațiune Jug-Liră cu moneda jugoslavă Dinar. Pare să fie pregătirea „loviturii" de anexare.

2) Borba de astăzi în două articole pe două coloane ne atacă vehement, în primul în chestiunea pretinselor maltratări şi arestări de feroviari jugoslavi, că în stațiunea de frontieră Baziaş, în al doilea pe chestiunea construcției socialismului la noi în țară, înşirând o sumedenie de invenții sfruntate ca: mare şomaj şi lipsă de lucru care domneşte ca în țările capitaliste, concedieri masive, scăderea productivității muncii, sabotaj, aruncare în aer de depozite (Constanța), demonstrațiuni de şomeri (Tulcea), greve la Reşita, etc.

Însăşi canalul Dunăre-Mare este prezentat ca o încercare de a ieşi din criză, iar Sovrompetrol factor de sărăcire a poporului român. Şi în sfârşit, adevărul despre Jugoslavia „socialistă" ar pătrunde tot mai mult în conştiința românilor.

3) Ministerul Afacerilor Externe Jugoslav revine mereu asupra unor vize mai vechi pentru noii lor funcționari la Bucuresti. Un şantaj la care trebu[i]e să răspundem întâi prin trimiterea de noi funcționari români aici. Şi avem nevoie.

4) După declarațiile prizonierilor germani-români de aici, Crucea Roşie Jugoslavă organizează transportarea germanilor români în zonele anglo-americane din Germania.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

71.
[1949, iulie, 21, Bucureşti]. Informare a Comandamentului Trupelor de Grăniceri despre un incident la frontieră: două persoane care transportau material subversiv de propagandă au scăpat de grănicerii români după un schimb de focuri.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Secția Informații şi Contrainformații
Nr. 76.575 din 21 Iulie 1949

COMANDAMENTUL TRUPELOR M.A.I.
Secția II-a

Urmare la raportul Contrainformativ Nr. 76.167 din 3.VII.1949 Cap.I.pct.1:

Raportăm:

În noaptea de 2/3 VII.1949 orele 23,30' patrula de control a Plotonului de cavalerie JIMBOLIA ce se găsea la 300 m. Sud JIMBOLIA, pe drumul de care ce duce către şoseaua JIMBOLIA – Pichetul CLARII VII, a întâlnit doi indivizi, pe care somându-i, au răspuns cu întârziere: om bun!

În momentul când patrula a spus mânile sus, a fost surprinsă de două focuri de pistol dela distanță de 15 m.

În timp ce patrula s-a adăpostit şi a deschis foc asupra unuia din agresori, indivizii au dispărut; unul în lanul de cânepă ce era în apropiere, iar altul într-un lan de porumb.

S-a început imediat urmărirea infractorilor, patrula Plotonului de cavalerie fiind ajutată de ostaşii din pânda din apropiere. Întreg sectorul de pază a fost în alarmă.

Ostaşii din patrula Plotonului de cavalerie, au avut impresia că cei doi indivizi au fugit prin lanul de porumb către JIMBOLIA, spre un grup de case ce se găseau la 300 m., fapt ce i-a determinat ca întreaga atenție să şi-o îndrepte în acea direcție, fără a avea însă vreun rezultat.

În dimineața zilei de 3.VII.1949, s-au continuat cercetările în teren, constatându-se:

- Acolo unde s-au culcat indivizii, în lanul de cânepă şi porumb, s-au găsit două pachete cu material subversiv (98 broşuri, intitulate „Referatul politic al Mareşalului Tito din 9.IV.1949" şi 102 ziare „Libertatea" scrise în limba română şi o servietă mică cu mâncare împachetată într-un ziar sârbesc.

- În mijlocul drumului s-au găsit 2 tuburi de pistol 9 mm., lungi de fabricație străină cu inițialele 11/43 şi două stele cu cinci colțuri aşezate lateral.

- Patrula a urmărit pe individul ce se culcase în lanul de porumb şi urmele lor sunt trecute numai la 5 m. de locul unde a stat individul.

- Individul după ce a văzut că patrula a trecut pe lângă el fără să-l descopere, a trecut drumul înapoi şi folosind un lan de grâu, a reuşit să treacă frontiera în Jugoslavia cam la 1.000 m. între pichetul Nr. 7 CLARII VII şi NR. 8 CHECEA – (sectorul de frontieră între Comuna CHECEA şi JIMBOLIA – TIMIŞ).

- Al doilea individ, care s-a culcat în lanul de cânepă a mers târâş 100 m. până la un lan de floarea soarelui, mai înaltă decât statura unui om în picioare, de unde folosind diferite acoperiri a trecut frontiera, prin acelaş sector, ocolind pânda cam 300 metri.

Ambii indivizi au trecut fâşia arată pe coate şi genunchi, nelăsând urme de pantofi.

Trecerea lor peste frontieră a fost simțită şi de grănicerii Jugoslavi, care au tras peste 100 cartuşe fără a-i prinde.

În dimineața acelei zile grănicerii vecini făceau razii şi patrulau călări şi pe jos.

Dacă ar fi ştiut că se va trece prin acest sector nu trăgeau focuri de armă şi nici nu făceau cercetări.

În concluzie:

- Indivizii au transportat material subversiv de propagandă din Jimbolia către Iecea Mare şi fiind surprinşi de patrula de grăniceri, iar drumul către JIMBOLIA blocat, au găsit scăpare trecând frontiera.

- Armamentul indivizilor era de proveniență Jugoslavă.

Patrula de Grăniceri a acționat imediat cu foc datorită însă întunericului şi culturilor înalte, care fâşâiau la bătaia vântului puternic, indivizii au reuşit să deruteze pe ostaşi şi să scape de sub urmărirea lor.

Cazul va fi cercetat personal de Colectivul Cd.Tr.Gr.

D.O.

ŞEFUL DE STAT MAJOR
Colonel,
V. Anghel

ŞEFUL SECȚIEI INF. şi CONTRAINF.
Lt. Colonel,
I. Bădârcel

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1302, f. 16.

72.

[1949, iulie,29, Belgrad]. Telegramă a ambasadei prin care informează Bucureştiul despre faptul că Iugoslavia a trimis o notă de protest față de lipsa răspunsurilor autorităților române la note anterioare privitoare la incidente la frontieră.

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 181 Luna Iulie Ziua 29 ora 12,43 1949

Ministerul Afacerilor Externe Jugoslav prin nota No. 413173 din 26 Iulie a.c. protestează contra faptului că nu le-am răspuns la notele lor No. 430573 din 14 decembrie 1948 şi 47946 din 10 mai a.c. şi că nici nu s-au luat măsurile necesare. Nota indică câte 4 date de violare a spațiului aerian şi de deschidere de foc. Cer pedepsirea vinovaților. Fac guvernul R.P.R. responsabil de consecințe.

RUDENCO

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

73.

[1949, august,12, Belgrad]. Telegramă prin care se solicită ambasadei române de la Belgrad să răspundă MAE iugoslav că guvernul român respinge acuzațiile privind incidentele de la frontieră, dimpotrivă ele sunt provocate special de iugoslavi.

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Luna August Ziua 12 ora 21,45 1949

Transmiteți M.A.E. Jugoslav o Notă Verbală cu următorul conținut: Referindu-se la Nota Verbală No. 47946, Ambasada R.P.R. are onoarea a aduce la cunoştința Ministerului Afacerilor Externe Jugoslav următoarele:

Guvernul R.P.R. respinge cu hotărâre alegațiile cuprinse în nota mai sus menționată cu privire la faptele inventate despre pretinse „violări ale teritoriului R.F.P.Y.”

Această notă constitue o manevră pentru a camufla repetatele agresiuni provocatoare ale autorităților jugoslave de frontieră, izvorâte din politica dușmănoasă dusă de guvernul jugoslav față de R.P.R. precum şi pentru a induce în eroare popoarele din Jugoslavia, cu privire la adevărata responsabilitate a incidentelor din zona de frontieră.

Semnat, Cleja

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat

74.

[1949, august, 30, Bucureşti]. Informare a MAI către Direcția Generală a Securității privind breşe de securitate la graniță şi atitudinea populației din zonă față de migrația clandestină şi situația din România.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETARIATUL GENERAL PENTRU TRUPE
DIRECȚIUNEA STAT MAJOR - Secția II-a

Nr. 29610 din 30 august 1949

Către

DIRECȚIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI

Aducem la cunoştința Dvs. următoarele:

În noaptea de 29/30.VII.1949, agentul nostru informator îmbrăcat civil, deplasându-se prin zona de frontieră Com. Grabaț, a oprit o căruță pentru a-i cere apă, simulând că a trecut frontiera din Jugoslavia.

Căruțaşul – un basarabean colonizat – l-a îndreptat către o fermă situată la 4 km. S.V. de com. Grabaț şi la 12 km. de Cărpiniş-Timiş, unde sunt angajați 16 nemți.

Mergând în direcția indicată, agentul nostru a găsit către orele 24, grupul de nemți față de care a declarat că vine din Serbia, trimis de Americani pentru a duce un plic la Reşița. Stând de vorbă cu trei nemți în limba Maghiară, a aflat de la ei următoarele:

- „În România au luat tot pământul de la nemți şi l-au dat la români, ei devenind astfel iobagi".
- „Foştii legionari sunt arestați şi trimişi unde nu-i mai vede nimeni nicodată".
- „În cabană sunt 16, toți nemți, sunt angajați ai fermei, locuiesc în câmp zi şi noapte şi sunt gata oricând de orice".
- „De ei nu trebuie să-i fie frică, deoarece prin mâna lor au trecut mulți ca el".
- „Grănicerilor români le este frică de partizanii aruncați peste frontieră".
- „Norocul nostru este că Plotonul de Grăniceri din Grabaț este compus 50% din Unguri".
- „Chiar [i]eri au umblat pe aici o sumedenie de grăniceri călări şi alții pe jos, căutând cinci de ai noştri care au trecut şi dintre care au împuşcat unul mortal. La patru le-am făcut noi vânt pe aici".
- „Trenurile sunt controlate amănunțit şi în special cele ce vin din interior".
- „În Grabăț nu sunt grăniceri decât de circa una lună de zile".
- „Cel mai bun drum spre interior este: pe jos până la Lovrin, iar de acolo cu trenul la Arad care nu este controlat".

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1304, f. 2.

75.
[1949, septembrie, 10, Bucureşti]. Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: treceri frauduloase, diverse etc.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Secția Informații şi Contrainformații
Nr. 78.653 din 10 Septembrie 1949

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 216
I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Imigrări

În ziua de 9 Septembrie 1949 orele 20,00', au fost prinşi în sectorul de frontieră Cerna-Bara-Timiş, trei indivizi care au trecut frontiera din Jugoslavia în R.P.R.

Se numesc:

- NECEOV DONI, de 46 ani,
- TARIGROS IVAN, de 48 ani,
- GHEORGHEOV DAMIAN, de 49 ani, toți fiind cetățeni Jugoslavi din comuna Konac.

Au fost predați Securității Deta-Timiş.

Sursă: P.2-P.1-C.5/R.4.-

II. DIVERSE

1/. În ziua de Septembrie 1949 orele 19,30', a fost semnalat în sectorul de frontieră Comorâştea-Caraş, un avion ce sbura dinspre Timişoara spre Oravița, la mare înălțime.

La orele 20,00', un alt avion venind dinspre Timişoara a sburat pe deasupra localităților Ceacova, Deta, Denta, Partos, Gaiul Mare, trecând în Jugoslavia de unde s-a înapoiat în R.P.R. prin sectorul de frontieră Gaiul Mic – Timiş, continuându-şi sborul pe deasupra localităților Denta, Deta şi Ceacova de unde intrând în nori n-a mai putut fi urmărit.

La aceiaşi oră un avion din Jugoslavia a trecut frontiera în R.P.R. în dreptul pichetului Vrani-Caraş, mergând dealungul frontierei până în dreptul pichetului Vizeşdia-Timiş, după care s-a îndreptat spre Chichinda (Jugoslavia).

Fiind pe înserate avionul n-a putut fi identificat.

La orele 20,15', un grup de avioane au venit din direcția Nacova-Jugoslavia spre punctul de frontieră Coada Vulpei – Timiş, a sburat de-a lungul frontierei până în dreptul pichetului Livada – Timiş, după care s-au îndreptat spre Moerin – Jugoslavia. Tot la orele 20,15', a trecut frontiera prin sectorul Pustiniş – Timiş, două avioane venind din Jugoslavia şi sburând în direcția localității Tamasfalău – Timiş, după care s-au reîntors în Jugoslavia unde au semnalat cu trupele terestre prin rachete.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1346, f. 406.

76.

[1949, septembrie, 12, Bucureşti]. MAI informează Direcția Generală a Securității despre prinderea a două persoane care veneau din Iugoslavia cu material de propagandă „ subversivă".

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SECRETARIATUL GENERAL PENTRU TRUPE
DIRECȚIUNEA STAT MAJOR - Secția II-a
Jurnalul Nr. 130.05012 din 12 septembrie 1949

Către
DIRECȚIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ

În dimineața zilei de 23 August 1949, orele 4, pânda de Grăniceri din sectorul de frontiera Câmpia-Caraş, a surprins doi indivizi care se apropiau târâş de frontieră, la distanță mare unul de altul, cu intenția de a trece frontiera în Jugoslavia.

Ostaşii din pândă au somat pe primul individ care însă nu s-a oprit şi a încercat să fugă spre frontieră care nu era departe.

Ostaşii au deschis foc cu pistolul mitralieră şi puşca, reuşind să-l rănească.

Al doilea individ care se găsea mult mai înapoi a reuşit să dispară în acoperiri.

Individul rănit se numeşte Manoilovici Maxim, de 29 ani, originar din comuna Slatița-Caraş, domiciliat în Biserica Albă – Jugoslavia.

Asupra lui s-a găsit o grenadă de mână, fabricație italiană.

Procedându-se la cercetări, s-au stabilit următoarele:

Individul Maxim Manoilovici a trecut frontiera în R.P.R. împreună cu individul Iva Seculici, care deasemenea este de fel din Slatița şi domiciliat în prezent în comuna Biserica Albă (Jugoslavia).

Indivizii au venit din Jugoslavia în seara zilei de 22 August a.c., cu broşuri titoiste, pe care le-a lăsat la tatăl primului, după care au încercat să se înapoieze în Jugoslavia.

Ajungand în apropiere de linia de frontieră, individul Iva Seculici, a trimis înainte, târâş, pe individul Maxim Manoilovici, care fiind simțit şi somat de pânda de Grăniceri, nu s-au supus somațiunilor cu foc. Favorizați de lumina unei rachete trase de o pândă vecină ostaşii au reuşit să-l împuşte.

Individul rănit grav, a căzut jos strigând: „unde este prietenul meu" demascând în felul acesta pe cel de al doilea individ.

Cercetându-se terenul pentru prinderea celui de al doilea individ, s-a găsit la 500 m. de pădure un sac care semăna cu al individului rănit.

Individul Maxim Manoilovici, a declarat că este din Belobreasca-Caraş, cu intenția de a deruta mersul cercetărilor.

Fiind rănit grav a murit în spitalul Moldova Nouă, unde fusese internat.

Continuându-se cercetările în legătură cu Securitatea, s-a (…..) din comuna Zlatița-Caraş, un numeros material de propagandă titoistă.

În ceia ce priveşte al doilea infractor, al cărui sac a fost găsit la 500 m. de frontieră, se bănuieşte că se găseşte în interior.

Securitatea continuă cercetările pentru prinderea lui.

Cei doi indivizi fac parte dintre acei agenți titoişti care transportă material de propagandă şi țin legătura cu grupurile subversive ce au fost semnalate printre populația din Banat de origină sârbească.

Valoarea Informației: Sigură.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1303, f. 57-58.

77.
[1949, septembrie, 19, Bucureşti] Raport contrainformativ al Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind problemele curente de la granița cu Iugoslavia: emigrări, imigrări etc.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Secția Informații şi Contrainformații
Nr. 78.949 din 19 Sept. 1949

RAPORT CONTRAINFORMATIV Nr. 223
I. TRECERI CLANDESTINE PESTE FRONTIERĂ

1. Emigrări

în ziua de 18 Septembrie 1949, orele 18,30' o patrulă de grăniceri, la controlul făcut în gara Cărpiniş-Timiş la trenul Timişoara-Ionel, a prins pe următorii indivizi fără acte:

- Munteanu Ionel, născut în Jugoslavia, de ani 18, domiciliat în comuna Cărpiniş-Timiş (de cetățenie Jugoslavă);
- Nedelcu Ioan, de ani 24, din Tulcea.

Fiind cercetați au declarat că au lucrat la Canalul Dunărea-Marea Neagră, de unde au venit în acel sector cu intenția de a trece frontiera.

Au fost predați Securității Jimbolia.

Sursa: P.1-C-3/R.4

2. Imigrări

a. În ziua de 19 Septembrie 1949, orele 08,00' o patrulă de grăniceri a descoperit pe fâşia arată, din dreptul comunei Partoş-Timiş, trei urme care duceau din Jugoslavia în R.P.R.

În uma măsurilor luate, au fost prinşi în comuna Soca-Timiş următorii indivizi:

- Sorin Limbomir, cetățean Jugoslav, de ani 24, din comuna Combinic Jud. Varşeț (Jugoslavia(muncitor. Individul vorbeşte perfect româneşte.
- Toianovici Micea, cetățean Jugoslav, de ani 34 din Comuna Varşeț Jud. Varşeț (Jugoslavia).

Rachici Nicola, cetățean Jugoslav, de ani 29 din comuna Cubin Jud. Varşeț (Jugoslavia).

Din declarațiile făcute rezultă că sunt refugiați politici.

Au fost predați Securității Deta.

Sursa: P.7.-P.2.-C-5./R.4.

b. În ziua de 19 Septembrie 1949, orele 09,45', observatorul unui pichet de grăniceri a prins pe indivizii IVAN MANSI şi SUICI ISTVAN, cetățeni maghiari, din comuna Hanț (R.P.U.) care au trecut fraudulos frontiera prin sectorul de frontiera Categyan-Bihor, din R.P.Ungaria în R.P.R.

asupra lor s-au găsit două ranițe cu tutun.

Au fost predați Securității Salonta.

Sursa: P.4.-P.1.-C.2/R.5.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 1304, f. 56.

78.
[1949, decembrie, 14, Bucureşti]. Scrisoare a colectivului emigranților politici iugoslavi din RPR adresată CC al PMR prin care aceştia salută constituirea organizației de partid a emigrației politice iugoslave şi îşi exprimă recunoştința pentru sprijinul acordat de CC al PMR.

Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român
Bucureşti

Noi, emigranții politici iugoslavi din Republica Populară Română, strînşi în adunarea generală din 14 decembrie a.c., salutăm cu entuziasm constituirea organizației de Partid a emigrației politice iugoslave şi exprimăm adînca noastră recunoştință Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român pentru marele ajutor pe care ni-l acordă zi cu zi.

Prin crearea organizației de Partid, colectivul nostru va putea duce, şi mai hotărît cu şi mai mult avînt, lupta dîrză împotriva clicii Tito-Rancovici – împotriva spionilor şi asasinilor din Belgrad mercenari ai imperialiştilor anglo-americani şi pentru crearea, unui nou Partid revoluționar Comunist al popoarelor din Iugoslavia, care va fi credincios marxism-leninismului şi principiilor internaționalismului proletar.

Pentru colectivul emigranților politici iugoslavi:
Dobrosavlici Slavco
Ața Opoevlici
Zvedrici Stodoie
Voislav Koiovici
Slobodan Covacevici.

A.N.I.C., fond CC al PCR - Secția Relații Externe, dosar nr. 9/1949, f. 26.

79.
[1949, decembrie, 17, Belgrad]. Informare a ambasadei despre primirea unei note a MAE iugoslav în care se solicită constituirea unei comisii mixte pentru examinarea incidentelor de frontieră.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 280 Luna Decembrie Ziua 17 ora 16,20 1949

M.A.E. Jugoslav ne-a trimis o notă vicleană în care după ce afirmă că autoritățile jugoslave dela frontieră nu sunt responsabile de incidentele de frontieră jugoslavo-române, expune propunerea guvernului jugoslav către guvernul R.P.R. de a se constitui comisiuni mixte pentru examinarea incidentelor, arată că guvernul jugoslav este dispus să discute şi să examineze propunerile guvernului R.P.R.

CRIŞAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

80.
[1949, decembrie, Bucureşti]. Note ale Comandamentului Trupelor de Grăniceri privind incidentele de frontieră, provocările iugoslavilor în intervalul ianuarie-decembrie 1949.

NOTĂ
cuprinzând acte de provocare
din partea grănicerilor şi autorităților jugoslave.

1. În ziua de 7 Decembrie 1949, orele 20, o patrulă de grăniceri jugoslavi din zona de frontieră Nord localitatea jugoslavă Jam, a tras 2 focuri de armă asupra a 2 grăniceri români. În cursul dimineții de 8 Decembrie 1949, făcându-se controlul fâşiei arate în sectorul respectiv, nu s-a găsit nici o urmă de trecere care să fi determinat grănicerii sârbi să folosească focul armelor.

2. În ziua de 30 Decembrie 1949 orele 20, un individ a trecut frontiera la Sud de satul jugoslav Nencicevo, pătrunzând pe teritoriul R.P.R. aproximativ 200 m. Observând grănicerii români s-a înapoiat în fugă în Jugoslavia. Cercetându-se terenul pe unde trecuse individul în cauză pe teritoriul R.P.R. s-a găsit un pachet cuprinzând 214 bucăți diferite tipărituri de propagandă titoistă.

3. În ziua de 14 Ianuarie 1950, la sosirea remorcherului „Miron Costin" la Turnu Severin, din Jugoslavia, s-au găsit un număr de 8 cărți scrise în limba română cuprinzând propagandă

titoistă şi cari fusese introduse pe vas de către organele de revizie jugoslave.

4. În noaptea de 17/18 Ianuarie 1950, o patrulă de grăniceri sârbi a trecut frontiera R.P.R. circa 150 m. la Nord. de satul Lunga-Timiş unde a tras o rachetă, după care s-a înapoiat în Jugoslavia.

5. În noaptea de 19/20 Ianuarie 1950, o patrulă jugoslavă a trecut pe teritoriul R.P.R. circa 150 m., prin punctul 1500 m. Nord de canalul Bega Nouă, după care s-a înapoiat îndreptându-se către o pustă ce se găseşte pe teritoriul jugoslav la circa 800 m. de frontieră.

6. În noaptea de 21/22 Ianuarie 1950, o patrulă de grăniceri sârbi a intrat pe teritoriul R.P.R. circa 30 m. în dreptul localității Valcani, după care s-a înapoiat în Jugoslavia.

NOTĂ

cuprinzând violările prin foc de armă a teritoriului R.P.R. de către sârbi
pe timpul dela 1 Ianuarie 1949 – 31 Decembrie 1949.

1. În noaptea de 16/17 Februarie 1949, orele 23 s-a tras de pe teritoriul jugoslav 2 focuri de armă şi o rachetă albă în direcția Sud-Est de comuna Valcani – Timişoara.

2. În noaptea de 19/20 Februarie 1949, orele 23,30 grănicerii jugoslavi au tras un foc de armă pe deasupra grănicerilor R.P.R. ce se găseau la Sud -Est de comuna Vâlcani – Timişoara.

La aceasta s-a răspuns de către grănicerii R.P.R. cu o rachetă albă, după care grănicerii sârbi au mai tras încă un foc.

3. În ziua de 14 Martie 1949, orele 10,30 s-a tras un foc de armă dela un observator jugoslav ce se găseşte în direcția Sud-West comuna Vâlcani, Raionul Sânicolau, focul trecând pe deasupra patrulei grănicerilor români.

4. În ziua de 14 Aprilie 1949, orele 9 în timp ce patrula de grăniceri români se deplasa spre Sud-Estul comunei Simian – Raionul Tr. Severin, s-a tras depe teritoriul sârbesc un foc de armă, proiectilul căzând pe teritoriul R.P.R. la circa 10 m. în fața unui ostaş.

După puțin timp s-a observat pe teritoriul jugoslav un ostaş care privea foarte atent spre locul unde căzuse proiectilul.

5. În ziua de 17 Aprilie 1949, patrula de grăniceri români ce se găsea la 700 m. Sud-Est de comuna Valcani – Raionul Sânicolau, a fost primită cu două focuri de armă trase din observatorul sârbesc, în timp ce aceasta făcea controlul la muncile agricole.

Cartuşele au trecut pe deasupra ostaşilor, obligându-i să se adăpostească.

6. În dimineața zilei de 6 Mai 1949, pânda jugoslavă a tras o rachetă care a căzut la Sud de comuna Oltec – Raionul Deta. După aceia au tras 4 focuri de armă care au căzut lângă pânda formată din 2 ostaşi ce se găseau la 700 m. de linia de frontieră.

7. În ziua de 9 Mai 1949, orele 9,20', un grănicer român ce se găsea în serviciu în sectorul de frontieră Bistrița – Raionul Tr. Severin, a auzit şuieratul unui proiectil de puşcă care a trecut prin apropierea lui urmat de alte 2 proiectile care au căzut în apă la circa 20 m. în fața ostaşului. Urmărind locul de unde s-a tras, grănicerul român a observat că pe malul jugoslav lângă comuna Râtcova se afla o pândă sârbească care trăsese. Focurile de armă au fost auzite şi de către alți cetățeni care în acel timp se aflau la muncile agricole din apropierea acestui punct.

8. În noaptea de 29/30 Mai 1949, orele 0,30 patrula ce se găsea la Sud-Estul comunei Comloş – Raionul Jimbolia, în momentul în care ieşea din comuna Lunga a fost primită cu două focuri de armă trase de pe teritoriul jugoslav.

9. Cartuşele au căzut în marginea comunei, obligând ostaşii să se adăpostească.

10. În ziua de 15 Iunie 1949, ostaşul grănicer R.P.R ce se găsea la Westul comunei Teremia – Raionul Sânicolau a văzut doi cai cu hamuri care veneau spre comună, din Jugoslavia. Grănicerii sârbi pentru a opri caii au tras două focuri de armă care au trecut pe lângă ostaşul nostru.

11. În noaptea de 18/19 Iunie 1949, orele 2,10', un ostaş grănicer român ce se găsea la Westul comunei Teremia Mare - Raionul Sânicolau, a auzit un foc de armă tras de către grănicerii jugoslavi, glonțul trecându-i pe lângă cap.

12. În noaptea de 24/25 Iunie 1949, grănicerii jugoslavi au tras un foc de armă pe teritoriul R.P.R. care era luminat cu reflectoare din portul Grădiştea. Glonțul a trecut pe lângă o pândă de grăniceri R.P.R. ce se găsea în dreptul comunei Pojijena.

13. În ziua de 1 Iulie 1949, orele 16,30', grănicerii jugoslavi au tras focuri de puşcă şi armă automată asupra unui grănicer R.P.R. ce se găsea în serviciu în dreptul km. 858 Sud-West localitatea Isvoarele – Raionul Tr. Severin. Ostaşul a observat că arma automată jugoslavă care trăsese foc era instalată la o fereastră în portul Prahovo.

14. În noaptea de 14 Iulie 1949, orele 0,30' o patrulă jugoslavă a tras o rafală de 5 cartuşe de pistol mitralieră asupra grănicerilor români din sectorul 1 km. West de Teremia Mare – Raionul Sânicolau. După câteva secunde s-a auzit o voce la patrula sârbească, cu ton de comandă, după care s-au tras încă două focuri de armă.

15. La 17 Iulie 1949, în sectorul 1,800 km. Nord-West de comuna Teremia Mare, patrula sârbească a deschis foc împuşcând mortal un câine care însoțea grănicerii R.P.R. şi mergea pe fâşia arată, pe teritoriul R.P.R.

16. În noaptea de 14/15 Iulie 1949, grănicerii sârbi au tras un foc de armă asupra grănicerilor R.P.R. în sectorul 2 km Sud West de comuna Beba Veche – Raionul Sânicolau.

17. La 4 August 1949, orele 8,30', o pândă jugoslavă a tras un foc de armă asupra pândei noastre în sectorul 2 km. N.-W. De comuna Valcani.

18. La 15 August 1949, orele 18, 30' un grănicer sârb care stătea lângă bornă a tras un foc de armă asupra grănicerului român, după care s-a ascuns în culturi în sectorul 1,800 km. N.-W. de Teremia Mare.

19. În ziua de 18 August 1949, grănicerii sârbi din colțul pădurii Surian au deschis foc asupra patrulei de grăniceri români care mergeau pe fâşia arată la 3 km, S.-W. de comuna Toager - Raionul Deta.

20. La 21 August 1949, milițienii de pe vasul Beograd au tras 40 focuri de armă asupra unui individ ce a sărit depe vas în punctul Isvorul Frumos km.855. În acest timp vasul naviga în apele teritoriale românești. Deasemeni depe malul jugoslav a apărut un ploton de ostaşi care au deschis foc asupra aceluiaş individ ce înnota spre malul românesc.

21. La 7 Septembrie 1949, orele 18,30', două bărci cu pescari jugoslavi au pescuit în apele noastre la 300-400 m. de Ostrovul Simian. Organele grănicereşti R.P.R. îndreptându-se cu o barcă cu motor spre locul unde pescarii sârbi pescuiau în apele noastre teritoriale, în momentul când s-au apropiat la 60 m. de bărci, un grănicer jugoslav de pe mal a tras mai multe focuri de armă asupra bărcii cu motor române, fără însă a o lovi. Profitând de această situație, barca cu pescari sârbi a vâslit puternic reuşind să intre în apele jugoslave.

22. La 20 Octombrie 1949, orele 18, grănicerii sârbi au tras un cartuş asupra teritoriului R.P.R. Glonțul a pătruns prin geam într-un salon al Spitalului de Stat Jimbolia şi a rănit la cap un bolnav ce se găsea internat în acel spital.

23. În ziua de 22 Noembrie 1949, în sectorul 2,400 km. S.-W. de Moravița, grănicerii sârbi au împuşcat mortal un câine ce însoțea grănicerii noştri şi mergea în acel moment pe fâşia arată, de pe teritoriul R.P.R.

24. În noaptea de 27/28 Noembrie 1949, grănicerii sârbi au expulzat în sectorul 6 km. N.-W. de Vărădia un număr de 5 cetățeni români. În momentul când indivizii expulzați treceau frontiera grănicerii sârbi au deschis foc cu automatele, proiectilele căzând pe teritoriul R.P.R.

25. În noaptea de 28/29 Noembrie 1949, orele 3,20', în sectorul 4 km. Sud-West Iamul Mare, grănicerii sârbi au expulzat 5 cetățeni români. În momentul când indivizii treceau frontiera grănicerii sârbi au deschis foc asupra lor cu automatele, rănind pe unul din expulzați în spate cu două focuri şi omorând pe un al doilea pe teritoriul Jugoslav, la 30 m. de frontieră, îngropându-l după aceia a doua zi dimineață.

26. În ziua de 7 Decembrie 1949 orele 20, o patrulă de grăniceri jugoslavi din zona de frontieră Nord localitatea jugoslavă Iam, au tras 2 focuri de armă asupra a doi grăniceri R.P.R. În cursul dimineții de 8 Decembrie 1949, făcându-se controlul fâşiei arate în sectorul respectiv, nu s-a găsit nici o urmă de trecere care să fi determinat grănicerii sârbi să folosească focul armelor.

27. În ziua de 8 Decembrie 1949, pânda jugoslavă a tras 2 focuri de armă asupra grănicerilor noştri în serviciu, din sectorul 4 km. Sud de Gherman - Raionul Deta.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

DOCUMENTE DIN ANUL 1950

81.
[1950, ianuarie, 17, Bucureşti].Telegramă a MAS către ambasada română de la Belgrad prin care, aceasta, este informată despre nota guvernului român transmisă ambasadorului iugoslav la Bucureşti, notă privind denunțarea convențiilor feroviare cu Iugoslavia.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad
Luna Ianuarie Ziua 17 ora 20 1950

Pentru Informarea Dvs.

Din partea guvernului R.P.R. a fost comunicată Ambasadorului jugoslav, spre a fi adusă la cunoştința guvernului său următoarea notă verbală:

„Convențiile feroviare încheiate în vederea reglementării serviciului de frontieră a transitului din Jugoslavia în Jugoslavia prin România şi a transitului din România în România prin Jugoslavia, au fost folosite de guvernul jugoslav în scopul realizării politicei sale duşmănoase față de R.P.R.

Agenții guvernului jugoslav au comis abuzuri, violențe şi alte acte samavolnice împotriva trenurilor româneşti şi călătorilor români în transit pe teritoriul jugoslav. Guvernul jugoslav a încercat să introducă în R.P.R. agenți provocatori, spioni şi material de propagandă fascistă.Aceasta arată că guvernul jugoslav, pus în slujba cercurilor imperialiste şi a spionajului anglo-american, se foloseşte de orice prilej pentru a înfăptui politica sa provocatoare şi agresivă împotriva R.P.R. şi împotriva intereselor de prietenie a popoarelor jugoslave cu R.P.R. Politica fascistă a guvernului dela Belgrad exclude posibilitatea existenței şi aplicării între Jugoslavia şi R.P.R. a unor convenții cum sunt cele de reglementarea transitului privilegiat şi a traficului feroviar de frontieră.

Pentru aceste motive Prezidiul Marei Adunări Naționale a R.P.R. prin decretele Nr. 4 şi 5 din 14 Ianuarie a denunțat convențiile sus menționate, semnate la 3 Septembrie 1946 la Jimbolia.

Bucureşti, 17 Ianuarie 1950 Semnat Preoteasa

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

82.
[1950, ianuarie, 23, Bucureşti]. Document al PCR privind propaganda prosovietică şi de combatere a trădătorilor titoişti.

1950 ianuarie 23-24. *Planul de desfăşurare a luptei pentru pace în R.P.R. (19 puncte) prezentat în cadrul Plenarei a V-a, C. C. al P.M.R.*

I.

1. Rezoluția şedintei Biroului Informativ din noiembrie 1949 despre „Apărarea păcii şi lupta împotriva aţâţătorilor la război" au pus drept sarcină centrală a partidelor comuniste şi muncitoreşti mobilizarea maselor largi ale poporului la luptă în vederea asigurării unei păci trainice. Această sarcină trebuie să fie sarcina centrală în activitatea partidelor comuniste şi muncitoreşti.

Aşa cum arată Rezoluția Biroului Informativ, în țările de democrație populară, partidului îi revine „odată cu demascarea aţâţătorilor imperialişti la război şi a uneltelor lor, sarcina continuei consolidări a lagărului păcii şi socialismului, în numele apărării păcii şi securității popoarelor”.

2. În cadrul acțiunii pentru apărarea păcii trebuie demascată goana febrilă de înarmări din țările imperialiste în frunte cu Statele Unite ale Americii, uriaşele cheltuieli militare ale acestor țări, permanenta propagandă de aţâţare războinică împotriva U.R.S.S. şi țărilor democrației populare, dusă de imperialiştii anglo-americani, arătându-se că ar fi greşit şi primejdios pentru cauza păcii să se subaprecieze primejdia unui nou război.

Combătând orice manifestare de pacifism burghez trebuie să explicăm celor mai largi mase populare că un nou război ar aduce popoarelor cele mai grele distrugeri şi nenorociri şi că războiul poate fi preîntâmpinat numai prin lupta unită a tuturor partizanilor păcii. Trebuie întărită încrederea oamenilor muncii în propriile noastre forțe, arătându-se totodată că țara noastră duce lupta pentru pace alături de invincibila Uniune Sovietică, alături de marele popor chinez, alături de celelalte țări de democrație populară, alături de forțele uriaşe ale păcii din întreaga lume, în fruntea cărora stă puternica țară a socialismului.

3. Trebuie larg popularizat faptul că după victoria Uniunii Sovietice asupra fascismului şi în anii ce i-au urmat, raportul de forțe între lagărul imperialist antidemocratic şi cel antiimperialist democrat s-a schimbat în favoarea acestuia din urmă, că lagărul imperialist a slăbit şi continuă să slăbească, iar cel democratic se întăreşte încontinuu, că „pentru prima oară în istoria omenirii a apărut un front organizat al păcii, condus de Uniunea Sovietică”.

Această idee trebuie ilustrată prin fapte concrete ca: marile succese repurtate de U.R.S.S. în domeniul economic şi politic, comunicatul TASS cu privire la bomba atomică, formarea Republicii Democrate Germane, măreața victorie de importanță istorică mondială a marelui popor chinez, marile succese repurtate de țările de democrație populară pe drumul construirii socialismului, lupta oamenilor muncii în frunte cu partidele comuniste din Franța, Italia şi celelalte țări capitaliste, avântul luptei de eliberare națională din colonie, ascuțirea crizei, creşterea şomajului, mizeriei şi haosului economic în țările imperialiste etc.

4. Trebuie popularizată şi mai adânc în masă uriaşa experiență a Uniunii Sovietice în construirea socialismului în lupta împotriva nenumăraților dușmani.

Trebuie popularizată adânc în masă invincibila forță a Uniunii Sovietice - a popoarelor sovietice în frunte cu marele popor rus.

Trebuie subliniată forța uriaşă pe care o reprezintă mişcarea în necontenită creştere a partizanilor păcii, întinsă pe întregul glob şi în fruntea căreia se află eroicele popoare sovietice şi genialul învățător şi conducător al oamenilor muncii din lumea întreagă, tovarăşul I.V. Stalin.

„Sunt încă prea vii în amintirea popoarelor grozăviile trecutului război şi sunt prea mari forțele sociale care sunt pentru pace, pentru ca elevii lui Churchill întru agresiune să le poată înfrânge, şi să întoarcă lucrurile înspre un nou război”. (Stalin)

5. În centrul acțiunii pentru pace trebuie să stea ideea că cel mai prețios aport al oamenilor muncii din țara noastră la cauza apărării păcii îl constituie lupta pentru construirea socialismului, lupta pentru îndeplinirea şi depăşirea planului de stat, pentru întărirea statului nostru de democrație populară şi întărirea capacității de apărare a Republicii Populare Române, consolidarea alianței între clasa muncitoare şi țărănimea muncitoare, întărirea unității clasei muncitoare, întărirea politico-organizatorică a partidului clasei muncitoare.

6. Comuniştii trebuie să cultive în rândurile poporului patriotismul, dragostea fierbinte pentru patria noastră, unde se construieşte socialismul, dragostea şi devotamentul pentru Uniunea Sovietică, țara socialismului victorios, solidaritatea internațională cu forțele democrației, păcii şi socialismului din întreaga lume.

Ei trebuie să cultive în rândurile poporului ura fierbinte şi vigilența împotriva aţâţătorilor la război, împotriva slugilor lor din afară, în special a social-democraților de dreapta şi a clicii de asasini şi spioni Tito-Rancovici cât şi a celor din țara noastră (agenți ai clicii Tito-Rancovici şi alți agenți ai spionajului imperialist, diverse rămăşițe fascisto-reacționare, sabotorii, răspânditorii de zvonuri provocatoare din rândurile elementelor burghezo-moşiereşti şi chiaburești).

Trebuie acordată o atenție deosebită împletirii luptei pentru apărarea păcii cu demascarea clicii de spioni şi asasini Tito-Rancovici. După cum arată Rezoluția Biroului Informativ asupra raportului tov. Suslov despre „Apărarea păcii şi lupta împotriva aţâţătorilor la război": „Imperialiştii anglo-americani acordă un rol important în realizarea planurilor lor agresive, mai cu seamă în Europa Centrală şi de sud-est, clicii naționaliste a lui Tito - clica de spioni aflați în slujba imperialiştilor. Sarcina apărării păcii şi a luptei împotriva aţâţătorilor la război cere o continuă demascare a acestei clici, care a dezertat în lagărul duşmanilor înverşunați ai păcii, democrației şi socialismului, în lagărul imperialismului şi fascismului".

Trebuie să ducem o luptă neobosită împotriva otrăvirii naționalismului, şovinismului, cosmopolitismului, pe care imperialiştii şi slugile lor o răspândesc atât în rândurile populației muncitoare româneşti cât şi în cele ale populației muncitoare de altă naționalitate, din țara noastră.

7. Acțiunea pentru apărarea păcii trebuie să contribuie la o largă popularizare a uriaşelor realizări ale Uniunii Sovietice pe drumul construirii comunismului şi a politicii externe a U.R.S.S. - forța conducătoare a frontului păcii. Trebuie larg popularizată politica externă a țării noastre ca factor activ al frontului democrației şi păcii, arătându-se legătura indisolubilă ce există între apărarea păcii şi apărarea intereselor naționale ale Republicii Populare Române, a independenței ei, a construirii în țara noastră a socialismului, şi de a asigura poporului muncitor un viitor fericit. Trebuie larg popularizat în mase faptul că putem construi cu succes socialismul în țara noastră, datorită marelui ajutor al Uniunii Sovietice. Trebuie cultivată dragostea caldă a întregului popor pentru armata noastră populară – apărătoarea păcii, a cuceririlor politice şi economice ale poporului nostru, a independenței şi suveranității țării noastre, şi ura împotriva imperialiştilor americani şi englezi care amenință pacea şi uneltesc împotriva independenței şi suveranității popoarelor.

II.

1. „Partidul nostru are o serie de realizări în organizarea luptei pentru pace, dar realizările în această direcție nu răspund nici pe departe sarcinilor puse la Consfătuirea Biroului Informativ. Noi trebuie să transformăm acest început de mişcare de luptă pentru pace într-o uriaşă mişcare care să cuprindă cele mai largi mase populare din țara noastră". (Gh. Gheorghiu-Dej). Partidul a cuprins în mişcarea pentru pace 7 milioane de oameni, prin diferite meetinguri, adunări etc. S-a editat material de propagandă, dar pentru sate insuficient. În general satele n-au fost cuprinse în mod serios, mai ales femeile n-au fost atrase încă în masă în mişcarea pentru apărarea păcii. Atragerea acestor mase uriaşe la lupta pentru apărarea păcii este îndatorirea întregului partid.

Noi n-am demascat şi combătut destul de concret pe duşmanii păcii, duşmanii regimului de democrație populară, din întreprinderi, din sate, instituții, din cultură, din ştiință. Lupta pentru apărarea păcii este de neconceput fără lupta necruțătoare, concretă împotriva feluriților duşmani, oricum s-ar masca. La lupta pentru pace, pentru libertatea şi suveranitatea națională a țării noastre, trebuie să ia parte întreaga clasă muncitoare, țărănimea muncitoare, intelectualitatea legată de poporul muncitor.

Mişcarea pentru pace trebuie să devină o mişcare a întregului popor.

2. În vederea întăririi şi desfăşurării largi a luptei pentru apărarea păcii, în toate întreprinderile, instituțiile, cartierele, gospodăriile de stat. SMT-urile, în şcoli şi universități, în fiecare sat şi cătun se vor înființa comitete de luptă pentru pace.

Aceste comitete vor avea un rol de coordonare a acțiunii pentru pace. Ele vor cuprinde membri de partid, membri ai organizațiilor sindicale, ai Frontului Plugarilor, ai organizațiilor cooperative, ai organizațiilor de femei, de tineret, sportive etc., cât şi oameni neorganizați fără deosebire de naționalitate şi credință religioasă. Din comitete vor trebui să facă parte elemente democratice cinstite - fruntaşi în producție de la oraşe şi sate, tehnicieni, funcționari, oameni de ştiință, scriitori, artişti, profesori, învățători, preoți, invalizi şi văduve de război etc.

Aceste comitete trebuie să se constituie pe baza propunerilor oamenilor muncii, adică sa fie propuse de jos şi să fie supuse aprobării în cadrul adunărilor largi de masă.

De asemenea se vor forma comitete de apărare a păcii pe județe şi plăşi.

3. Fiecare organizație de partid până la organizația de bază inclusiv va elabora un plan concret de desfăşurare a luptei pentru pace în raza ei de activitate. Fiecare comunist trebuie să fie conştient de faptul că lupta pentru pace constituie o sarcină centrală a partidului nostru, că partidul nostru şi organizațiile sale au rolul de organizatori şi îndrumători ai întregii acțiuni pentru pace în țara noastră.

Organizațiile de partid vor pune sarcina luptei pentru pace în centrul muncii lor de propagandă şi agitație, împletind toate sarcinile ce stau în fața partidului cu sarcinile de luptă pentru pace.

O deosebită atenție se va acorda agitației de la om la om în întreprinderi, instituții, cartiere şi sate, la care trebuiesc atraşi alături de agitatori ai partidului şi agitatori din rândurile tuturor organizațiilor de masă.

4. La desfăşurarea acțiunii pentru pace vor participa în mod activ Comitetele Provizorii ale Staturilor Populare, sindicatele, U.T.M., U.F.D.R., organizațiile sportive, Frontul Plugarilor, cooperația, UPM şi alte organizații sau comitete ale naționalităților conlocuitoare, ARLUS, Crucea Roşie, FIAPP, Societatea pentru răspândirea ştiinței, Academia, institutele ştiințifice, universitățile şi şcolile, atelierele şi căminele culturale, comitetele cetățeneşti, Uniunile de scriitori, muzicieni, artişti plastici, ziarişti, societățile de tehnicieni, federația meseriaşilor etc. Fiecare organizație va trebui să-şi elaboreze pe baza planului general un plan propriu de activitate concretă.

Fiecare organizație îşi va desfăşura activitatea în aşa fel, încât să cuprindă în acțiune şi păturile neorganizate ale populației muncitoare.

5. Sindicatele trebuie să devină sub conducerea Partidului pivotul principal al mişcării partizanitor păcii în țara noastră. Ele au un rol însemnat în educarea oamenilor muncii în spiritul unității proletare, în spiritul solidarității internaționale, în cuprinderea întregii mase a salariaților în organizațiile sindicale pentru activizarea lor în lupta pentru pace. Sindicatele trebuie să dea un nou avânt întrecerii socialiste sub semnul luptei pentru îndeplinirea şi depăşirea planului şi pentru apărarea păcii. Mobilizând clasa muncitoare la lupta pentru mărirea producției, a productivității muncii, pentru organizarea ştiințifică a procesului de muncă, organizând încheierea noilor contracte colective şi lărgind întrecerea socialistă, organizațiile sindicale trebuie să arate muncitorilor, inginerilor, tehnicienilor şi funcționarilor că fiecare tonă de oțel, de cărbune sau petrol în plus, fiecare metru de stofă sau pereche de încălțăminte în plus, fiecare leu economisit asupra prețului de cost, fiecare succes obținut în domeniul întăririi disciplinei, a sporirii productivității muncii, a îmbunătățirii calității produselor, fiecare procent de depăşire a planului, contribuie la întărirea forțelor păcii, ale democrației şi socialismului.

Sindicatele din R.P.R. trebuie să contribuie în mod activ la întărirea F.S.M. şi la demascarea scizioniştilor mişcării sindicale - sociali democrați de dreapta şi altor scizionişti ai mişcării sindicale.

6. Sarcina de a organiza o mişcare de masă a luptei pentru pace, trebuie s-o aplicăm cu deosebită stăruință la sate.

Trebuie explicat fiecărui țăran muncitor şi fiecărei țărănci muncitoare rostul luptei pentru pace, împotriva aţâţătorilor la război, şi scopurile criminale urmărite de imperialişti. Trebuie arătat țărănimii muncitoare că fiecare succes pe care-l obține pe tărâmul sporirii producției agricole, ajută la întărirea R.P.R. şi prin aceasta – a întregului front al luptei pentru pace. Desfăşurarea largă la țară a acțiunii pentru pace va contribui la întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, la mobilizarea întregii țărănimi muncitoare la opera de construire a socialismului. Cei mai buni propagandişti şi agitatori, trebuiesc folosiți pentru mobilizarea țărănimii muncitoare la lupta pentru apărarea păcii. În această acțiune trebuiesc să participe în mod activ comitetele provizorii, sindicatele muncitorilor agricoli, cooperativele, Frontul Plugarilor, căminele culturale, învățătorii de la sate s.a.m.d.

7. Uniunea Tineretului Muncitor are sarcina de a mobiliza în acțiunea de apărare a păcii masele cele mai largi ale tineretului muncitor de la oraşe şi sate, educându-le în spiritul dragostei înflăcărate pentru patria noastră R.P.R. şi pentru Țara Socialismului victorios, forța conducătoare a frontului păcii, Uniunea Sovietică.

UTM-ul trebuie să acorde o atenție deosebită întăririi capacității de apărare a țarii noastre, cultivând în rândurile tineretului dragostea nemărginită pentru armata Republicii Populare Române, grija pentru întărirea ei, educând tineretul în aşa fel, încât să considere o cinste şi o bucurie chemarea în rândurile armatei.

UTM-ul trebuie să întărească activitatea educativă în rândurile pionierilor şi a şcolarilor în genere, atrăgând pe aceştia precum şi pe părinții lor la o activă participare în lupta pentru apărarea păcii.

8. U.F.D.R. trebuie să desfăşoare o muncă largă de masă în primul rând în rândurile femeilor muncitoare de la sate cât şi în rândurile gospodinelor din cartierele oraşelor, în vederea mobilizării lor la lupta pentru pace.

U.F.D.R. trebuie să arate femeilor că, în lupta pentru pace, ele reprezintă o forță uriaşă, că fiecare mamă trebuie să-şi educe copiii în spirit de ură neîmpăcată împotriva imperialiştilor provocatori de războaie şi slugilor lor, în spiritul dragostei pentru patria noastră – R.P.R., pentru prietena şi sprijinitoarea noastră – U.R.S.S.

U.F.D.R. trebuie să atragă la lupta pentru pace văduvele şi mamele care şi-au pierdut soții şi copiii în război.

9. Trebuie sporită editarea şi îmbunătățită calitatea materialului de propagandă pentru țărănimea muncitoare şi pentru femeile muncitoare de la oraşe şi sate.

10. Intelectualitatea progresistă are un rol de seamă în lupta pentru pace. Trebuiesc folosite diverse forme de activitate şi diferite organizații şi instituții culturale şi ştiințifice pentru atragerea cercurilor largi ale intelectualilor la participare activă în lupta pentru pace, pentru demascarea otrăvirii ideologice imperialiste.

11. Organizațiile sportive trebuie să ducă o muncă permanentă de formare a unui tineret sănătos din punct de vedere fizic şi moral, apt de a întări şi apăra Republica Populară Română.

Organizațiile sportive trebuie să răspândească în mod deosebit acele forme de sport, care corespund intereselor de apărare a păcii: aviația sportivă, ski, înotul, atletismul etc. Comitetul pentru Cultură Fizică şi Sport, sindicatele, UTM, trebuie să organizeze o adevărată mişcare de masă pentru insigna G.M.A (Gata pentru muncă şi apărare).

12. În cadrul acțiunii pentru pace, ARLUS-ul trebuie să-şi intensifice munca de popularizare a grandioaselor realizări ale Uniunii Sovietice, reazămul principal al păcii în întreaga lume să popularizeze politica sovietică de pace şi propunerile sovietice în ceea ce priveşte dezarmarea şi interzicerea armamentului atomic, să popularizeze pe larg politica stalinistă de egalitate între popoare şi marele ajutor politic, economic şi cultural pe care Uniunea Sovietică îl acordă țării noastre.

13. Uniunea Populară Maghiară, Comitetul Antifascist German, Comitetul Democratic Evreiesc şi toate celelalte organizații şi comitete ale naționalităților conlocuitoare trebuie să

mobilizeze masele de oameni ai muncii în rândurile cărora activează, la lupta activă în unire frățească cu poporul muncitor român, împotriva imperialismului, pentru apărarea păcii.

Aceste organizații şi comitete trebuie să dea o deosebită atenție combaterii oricăror forme de şovinism şi naționalism. În lupta împotriva duşmanilor interni şi externi ai păcii, democrației, socialismului şi independenței naționale, ele trebuie să demaşte curentele naționaliste, ca armă a duşmanului de clasă pentru spargerea unității oamenilor muncii din R.P.R.

14. Trebuie arătat oamenilor muncii că una din sarcinile principale ale luptei pentru pace în țara noastră este lupta pentru demascarea şi lichidarea tuturor agenturilor imperialismului. Folosind învățămintele proceselor spionilor cercurilor imperialiste Rajk, Kostov, precum şi propria noastră experiență, trebuie să mobilizăm vigilența oamenilor muncii din întreprinderi, instituții, din sate, pentru a lupta împotriva spionajului, împotriva actelor de sabotaj şi diversiune întreprinse de duşmani.

Fiecare cetățean cinstit al Republicii Populare Române trebuie să acorde un ajutor activ organelor de stat pentru a descoperi, demasca şi nimici fără cruțare agenturile imperialiştilor anglo-americani – duşmani de moarte ai păcii, ai cuceririlor democratice ale poporului nostru, ai independenței şi libertății țării noastre. Trebuie educat fiecare cetățean să ştie să păstreze cu sfințenie secretul de stat în întreprinderi, instituții, aparatul de stat etc.

Trebuie desfăşurată o muncă sistematică în rândurile populației muncitoare sârbe din Banat, pentru că această populație să formeze un zid de nepătruns pentru agenții criminalei clici de spioni şi asasini titoişti.

15. Biserica ortodoxă precum şi alte culte (mozaic, reformat etc.) trebuiesc atrase la participare activă în acțiunea pentru pace prin pastorale, prin predici, prin contactul pe care îl au reprezentanții acestor culte cu credincioşii, pentru ca masa credincioşilor să ia parte la lupta pentru apărarea păcii şi să ia atitudine împotriva acelor elemente din cler, care servesc interesele imperialiştilor aţâțători la război. La această acțiune trebuie atrasă şi acea parte din clerul catolic de jos, care este dornică să participe la lupta pentru apărarea păcii.

16. La trupele Ministerului Apărării şi a Ministerului de Interne acțiunea de apărare a păcii se va organiza în forme potrivite condițiunilor specifice.

Acțiunea pentru pace trebuie să contribuie la educarea ostaşilor în spiritul patriotismului, în spiritul dragostei pentru R.P.R., a dragostei pentru Uniunea Sovietică, a credinței față de jurământ. Acțiunea pentru pace trebuie să ajute pe fiecare ostaş să înțeleagă că întărirea puterii de apărare a țării noastre este o îndatorire de căpetenie ce revine țării noastre în lupta pentru apărarea păcii, că asigurarea unei păci trainice va fi cu atât mai posibilă, cu cât lagărul păcii va fi mai puternic şi mai capabil de a face față oricărui atentat imperialist împotriva păcii, libertății şi independenței popoarelor.

17. Toate acțiunile cu caracter politic, economic, cultural, duse de partid şi de organizațiile de masă vor fi legate de acțiunea pentru pace. Astfel, de exemplu, în perioada februarie-martie-apilie următoarele acțiuni vor trebui strâns împletite cu lupta pentru apărarea păcii:

- Întrecerea socialistă în cinstea lui 1 Mai pentru îndeplinirea şi depăşirea planului de stat;
- Congresul pe larg al Căminelor Culturale săteşti;
- Şedința C.C. al C.G.M. (sfârşitul lui ianuarie);
- Congrese ale unor uniuni sindicale;
- Ziua glorioasei Armate Sovietice;
- Aniversarea a 5 ani de la evenimentele din 24 februarie 1945;
- 1 Martie (Mărțişorul Păcii);
- 6 Martie (1945-1950);
- Ziua Internațională a femeii (8 Martie);
- Congresul Cooperației (20-22 martie);
- Săptămâna Mondială a Tineretului (21-28 martie) etc.

De asemenea, acțiunea pentru pace trebuie împletită cu manifestările de solidaritate a clasei muncitoare şi a întregului popor muncitor din țara noastră cu lupta dusă de oamenii muncii din țările capitaliste şi colonii împotriva jugului imperialist, împotriva exploatării capitaliste şi pregătirilor de război, ca de pildă Ziua Solidarității Internaționale a Tineretului cu tineretul din colonii (21 februarie), mişcarea de protest împotriva teroarei fasciste din Italia, Grecia, Spania, Vietnam, Indonezia, Argentina etc.

18. În cadrul luptei pentru pace vor fi folosite toate formele de acțiune: adunări, mitinguri, demonstrații, congrese, conferințe publice, editarea şi răspândirea de cărți şi broşuri, publicare de articole, reportagii şi anchete în presă, radioemisii.

83.

[1950, ianuarie, 23, Bucureşti]. Telegramă către ambasada română de la Belgrad în care solicită să se transmită răspuns că România nu este de acord cu propunerea de creare a unor comisii mixte de anchete a incidentelor de la frontieră, întrucât nu românii au provocat aceste incidente.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din BELGRAD

Luna Ianuarie Ziua 23 ora 14,30 1950

Vă rugăm a traduce în limba franceză nota de mai jos şi să o înaintați M.A.E. jugoslav:

Ambasada R.F.R. a primit nota Nr.422.347 a M.A.E al R.F.P. Jugoslave prin care se propune constituirea unor comisiuni mixte de frontieră şi încheierea unui acord asupra activității comisiunilor mixte pentru cercetarea şi determiniarea incidentelor de frontieră româno-jugoslavă, şi, din însărcinarea guvernului R.P.R., comunică următoarele:

Guvernul român consideră că prin propunerea sa gvernul jugoslav caută să ascundă răspunderea cei revine în întregime pentru numeroasele incidente de frontieră pe care le provoacă, violări ale spațiului aerian al R.P.R., trimiteri de spioni şi sabotori pe teritoriul R.P.R.

Guvernul român a arătat în repetate rânduri că aceste acțiuni criminale îndreptate împotriva Republicei Populare Române, nu sunt acte izolate sau întâmplătoare, ci ele sunt manifestări ale politicei de dușmănie, provocare şi spionaj, dusă împotriva Repunblicei Populare Române de către guvernul jugoslav pus în slujba duşmanilor declarați ai păcii şi democrației, cercurile imperialiste anglo-americane.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

84.

[1950, ianuarie, 24, Belgrad]. Ambasada informează că guvernul iugoslav protestează față de atitudinea României de a denunța unilateral convenția feroviară.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 304 Luna Ianuarie Ziua 24 ora 24 1950

Azi am primit următoarea notă verbală pe care v-o comunic:

Guvernul român, ducând politica sa dușmănoasă față de R.P.F.J.,a denunțat în mod unilateral convențiunea feroviară privitoare la reglementarea serviciului de frontieră şi transitului dintre R.P.F.J. şi R.P.R. încheiată la 3 Septembrie 1946 şi cu începere dela 17 Ianuarie 1950 a întrerupt orice trafic feroviar şi poştal cu Jugoslavia.

Comițând acest act dușmănos şi anti-jugoslav guvernul român nu a ezitat ca în modul cel mai grosolan să calce obligațiunile sale internaționale care decurg din convențiunile dela

Barcelona şi Geneva. Prin întreruperea traficului feroviar şi poştal cu R.P.F.J.,care a urmat unui şir de acte duşmănoase şi aţâţătoare la război faţă de R.P.F.J., guvernul român arată clar faţă de întreaga opinie publică mondială că nu ezită să distrugă baza colaborării paşnice între state, în efortul lui de a juca rolul său în complotul împotriva R.P.F.J., în care el participă de aproape doi ani.

În consecinţă, şi acest nou act duşmănos, ca şi toate cele de până acum, ale guvernului român împotriva R.P.F.J. va întâmpina o justificată acuzare a opiniei publice mondiale democrate precum şi a poporului român.

Guvernul R.P.F.J. protestează în modul cel mai energic împotriva deciziunii unilaterale şi cu totul neîntemeiată a guvernului român, de a rupe convenţiunea asupra reglementării serviciului de frontieră şi de transit încheiat între R.P.F.J. şi R.P.R. şi de a călca obligaţiunile internaţionale prin întreruperea traficului feroviar şi poştal cu R.P.F.J. şi atrage atenţiunea guvernului român că întreaga răspundere pentru consecinţele acestui act duşmănos cade asupra guvernului R.P.R.

Nota are Nr.41303 din 24 Ianuarie 1950 şi este în sârbeşte. Am înapoiat-o cerând textul francez pe care intenţionăm a-l respinge. Binevoiţi a-mi comunica dacă sunteţi de acord.

CRIŞAN

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

85.

[1950, februarie, 8, Bucureşti]. Adresă a statului Major către unităţile de grăniceri privind înăsprirea regulilor şi a controalelor de la frontierele României.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
- STAT MAJOR -
Serviciul Pazei Fruntariilor
M.M./P.Gh.
Nr. 85.216 din 8 Februarie 1950

Către
Toate Unităţile

Întrucât în ultimul timp o parte din cadrele aflate în serviciul de pază al frontierei au comis greşeli capitale în ceea ce priveşte asigurarea securităţii frontierelor R.P.R., Comandamentul Trupelor de Grăniceri revine asupra ordinelor Nr. 80.175/1948, Capitolul IV., Nr. 80.188/ şi Nr. 80.326/1949, referitor la întâlnirile de serviciu între grănicerii R.P.R. şi grănicerii Statelor vecine.

În acest scop se dispune următoarele:

1). – Frontiera este închisă pentru toţi cei care ar dori să treacă peste ea, în afara punctelor legale de trecere.

Aşadar grănicerii nu au voie să deschidă frontiera absolut pentru nimeni, oricine ar fi, orice funcţiune îndeplineşte în R.P.R. şi oricât de cunoscut ar fi în zona de frontieră respectivă.

Cei ce ar încerca să săvârşească aceasta, vor fi reţinuţi de grăniceri sub strictă supraveghere, cerându-se telefonic lămuriri dela Regiment sau chiar Comandamentul Trupelor de Grăniceri.

Personalul grăniceresc oricare ar fi el, nu poate şi nu are dreptul să aducă în zona de graniţă (7 km.) pe nimeni străin de grăniceri, fără ca acesta să fi obţinut în prealabil autorizaţie dela Miliţie, pe baza căreia să poată intra în zona de graniţă.

Orice abuz de acest fel va fi raportat imediat de către cel ce a constatat.-

Excepție fac soția şi copii ofițerului sau subofițerului care locuiesc în satele din preajma frontierei la reşedința unităților respective.

Deasemenea este oprit ca un ofițer sau subofițer să execute controale de sprijin în frontieră însoțit de persoane străine de grăniceri, oricare ar fi calitatea lor.

2). – În punctele legale de trecere, trecerea nu poate fi făcută decât pe bază de acte legale de trecerea frontierei sau pe baza unui ordin special al Ministerului Afacerilor Interne dat prin Comandamentul Trupelor de Grăniceri, Biur.Control. şi Evidență Treceri Frontieră.

Rămân valabile trecerile:

a).- personalului ce execută lucrările de bornaj a frontierei;

b).- personalului însărcinat cu lucrările hidrotehnice în frontiera cu Ungaria, prin punctele prevăzute în ord. Nr. 80.175/1948 şi cu formele prevăzute de acest ordin;

c.- traficul de cale ferată pentru călători şi mărfuri în cadrul convenției existente de trecere pe teritoriul nostru – mai puțin Jugoslavia cu care nu mai există trafic de cale ferată.

În ceea ce priveşte trecerile peste frontieră în punctele legale de trecere, organele grănicereşti respective (Punctele de Control şi Evidență Treceri Frontieră) nu primesc ordine în legătură cu trecerile peste frontieră, decât numai dela M.A.I. prin Comandamentul Trupelor de Grăniceri, direct la punctele de trecere.

3).- Pot circula în zona de graniță sub 500 metri dela linia bornelor:

- cei ce posedă permise Md.Gr., cu obligațiunea de a trece pela şefii de pichete (în frontiera deschisă cu Jugoslavia Permisele Md.Gr. nu sunt valabile decât dela 2.000 metri în spate).

- cei ce lucrează pământul ce se află în imediata apropiere a frontierei şi sunt băştinaşi (cu condițiunea de a anunța în prealabil pe şeful de pichet).

- cei ce lucrează ca personal auxiliar la lucrările specificate la punctul 2, literele a. şi b., pe bază de tabele nominale prezentate de şeful echipei, care trebuie să posede permis special de trecere.

Aceste tabele trebuiesc vizate de organele Securității şi Grănicereşti din zonă.

- Organele de întreținere şi verificare a c.f.r. şi liniilor telefonice din frontieră, deasemeni pe bază de tabele vizate de organele de Securitate şi Grănicereşti din zonă şi prezentate de şeful echipei, pentru care Instituția respectivă va trebui să obțină autorizație specială de pătrundere în zona de frontieră dela Direcțiunea Generală a Miliției, conform ordinului Comandamentului Trupelor M.A.I. Nr. 33.373/1949, transmis de Cdt. Tr. Grăniceri cu ord. Nr. 81.754/1950.

Toți aceştia vor fi însă în mod obligatoriu supravegheați de Grăniceri.

- organele Miliției şi Securității Poporului în condițiunile prevăzute în ordinul Comandamentelor Trupelor M.A.I. Nr. 33.373/1949, transmis de Cdt.Tr.Grăniceri cu ord.Nr.81.754/1950 şi Nr. 5057/1950, transmis de Cdt.Tr.Grăniceri cu ord.Nr.85.133/1950.

- organele Comandamentului Trupelor de Grăniceri pe bază de ordin de serviciu şi legitimație.

4). Întâlniri de frontieră:

a). Organele de frontieră ale Ministerului Afacerilor Interne şi Ministerului de Finanțe, pot lua legătura cu organele respective ale Statelor vecine, însă numai în urma unei aprobări din partea Ministerului Afacerilor Interne, comunicată în frontieră prin Comandametul Trupelor de Grăniceri.

Întrevederile de acest fel vor avea loc numai în punctele legale de trecere într-un local grăniceresc sau vamal existent în acel punct.

La aceste întrevederi vor lua parte în mod obligatoriu, Comandantul Puctului de Trecere şi de câte ori este posibil Comandantul Companiei respective sau locțiitorul său Politic.

b). În ceea ce priveşte predarea diferiților indivizi sau bunuri de către autoritățile statelor vecine, aceasta se va face numai prin punctele legale de trecere cu proces verbal şi

numai pe baza aprobării dată de Ministerul Afacerilor Interne şi comunicată prin Comandamentul trupelor de Grăniceri.

c). pentru întâlnirile de servicu între grănicerii R.P.R. şi ai Statelor vecine, se dispune următoarele:

În frontiera cu R.P. Ungaria şi R.P.Bulgaria:

- Pentru nevoi urgente şi imediate, întâlnirile se pot face cu aprobarea Comandantului de Brigadă sau Regiment, care la rândul său va raporta telefonic Coamndamentului Trupelor de Grăniceri asupra motivului întrevederii, cine ia parte, locul şi data.

La aceste întrevederi, din partea grănicerilor R.P.R. vor lua parte în mod obişnuit, pe lângă organele grănicereşti locale, Comandamentul Batalionului sau Locțiitorul sau Politic şi numai în caz de nevoie Comandantul de Companie.

- Întâlnirile de serviciu anunțate sau periodice, (maximum 1 pe lună), se fac numai cu aprobarea Comandamentului Trupelor de Grăniceri, pe baza raportului înaintat de Regiment cu arătarea motivului întrevederii, cine a solicitat-o, cine ia parte ca delegați ai grănicerilor vecini şi persoanele propuse a participa din partea grănicerilor noştri.

Se atrage atențiunea că întrevederile, de orice natură ar fi, nu vor avea loc decât în localitățile din imediata apropiere a frontierei, la pichet sau punctul legal de trecere.

În frontiera cu Jugoslavia:

- Întâlnirile între grănicerii R.P.R. şi grănicerii Jugoslavi nu vor avea loc decât în urma aprobării Comandamentului Trupelor de Grăniceri.

În frontiera cu U.R.S.S.:

- Întâlnirile între grănicerii R.P.R. şi grănicerii Sovietici vor avea loc pe bază de înțelegere, periodic sau atunci când este nevoie, în punctele fixate de comun acord, cu aprobarea Comandantului de Regiment şi la nevoie cu aprobarea Comandantului de batalion.

Aceste întâlniri însă, vor fi raportate Comandamentului Trupelor de Grăniceri, în maximum 24 de ore după ce a avut loc, dându-se detalii asupra celor discutate.

La aceste întâlniri vor lua parte Comandanții de subunități cu secunzii lor politici, începând cu Comandantul de Ploton, ținându-se seama ca funcțiunea şefului delegației noastre să fie corespunzătoare cu a şefului delegației grănicerilor Sovietici care vin la întâlnire. Punctele fixate de comun acord între grănicerii R.P.R. şi grănicerii Sovietici, vor fi pe cât posibil în apropierea frontierei. Se atrage atențiunea că punctualitatea şi răspunsul la convocare, constituie un imperativ pentru grăniceri.

5.- Reguli generale:

După orice întâlnire între grăniceri, se va raporta la Comandamentul Trupelor de Grăniceri cele discutate, înaintându-se un exemplar din procesul verbal încheiat cu ocazia întrevederii. Comportarea grănicerilor R.P.R. va fi cât se poate de corectă. Nu se vor discuta decât chestiuni de serviciu.

Grănicerii R.P.R. nu-şi vor lua angajamente personale şi nu se vor angaja în discuții în afară de serviciu. Se vor prezenta bine pregătiți şi vor fi foarte atenți asupra celor ce afirmă, mai ales în cazul înche[i]erii vreunui protocol care angajează Statul.

Nu vor semna niciun protocol decât asupra problemelor pur grănicereşti care privesc sectorul său şi pentru care are competența necesară a hotărî, fie după Regulamente sau Instrucțiuni, fie prin delegație specială primită dela Coamndamentul Trupelor de Grăniceri. Se

atrage atențiunea asupra păstrării secretului – cel ce divulgă cu voia, sau fără voia sa sectorul de serviciu, comite o crimă față de clasa muncitoare şi Partidul Muncitoresc Român.

Prezentul ordin se va prelucra cu toți Comandanții unităților şi subunităților de pază, până la Ploton şi Punct de Control Frontieră, pentru strictă executare, cunoscând că în contra celor ce se vor abate, Comandamentul Trupelor de Grăniceri va lua măsuri severe.

Confirmați primirea.

COMANDANTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
GENERAL LOCOT.,
P. COMIŞEL

`LOCȚIITOR POLITIC CDT. TR. GR.
GENERAL MAIOR,
BOICO MIHAIL

ŞEFUL DE STAT MAJOR
LT. COLONEL,
I. PÂRVU

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 2049, f. 637-6

86.
[1950, februarie, 16, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române privind nota verbală a MAE Iugoslav în care acesta protestează față de obstrucționarea eliberării unor documente de călătorie pentru ambasadorul iugoslav de la Bucureşti.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 330 Luna Februarie Ziua 16 ora 3 1950

Am primit urmatoarea notă verbală care v-o comunic:

M.A.E. iugoslav aduce la cunoştință următoarele:

Ambasada R.P.F.I. la Bucureşti a cerut la 4 Februarie curent Ministerului Afacerilor R.P.R. viza de intrare şi ieşire pentru Ambasadorul Iugoslaviei, Dl. Iovanovici. Cu toate intervențiile, autoritățile române n-au eliberat viza cerută decât la 10 Februarie curent. Totuşi, deşi cu viza în regulă, autoritățile române nu permit plecarea din România, Ambasadorului R.P.F.I., Dl. Iovanovici, fără un permis special pe care M.A.E. din România nu i l-a eliberat până azi, în ciuda numeroaselor intervenții din partea Ambasadei R.P.F.I. la București. Prin aceste procedee autoritățile române violează drepturile fundamentale şi incontestabile, recunoscute de toate statele reprezentanților diplomatici ale țărilor cu care întrețin relațiuni diplomatice. Deplasarea unui reprezentant diplomatic dintr-o țară străină dintr-un loc unde este acreditat spre țara sa reprezintă unul din drepturile consacrate şi recunoscute în practica diplomatică. Refuzul de a elibera D-lui Ambasador Iovanovici documentele de voiaj necesare, reprezintă un act nemaiauzit de retenție forțată a reprezentantului R.P.F.I. în România.

M.A.E. iugoslav protestează în mod energic contra acestui procedeu nemaiauzit şi dintre cele ostile ale guvernului român față de Ambasadorul Iugoslaviei, Dl. Iovanovici, şi pretinde în mod hotărât ca plecarea sa din România fără niciun fel de împiedicare, să-i fie facilitată.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 224, nepaginat.

87.
[1950, martie, 18, Lugoj]. Adresă a Comandamentului Grănicerilor din Lugoj către Comandamentul Trupelor de Grăniceri în care informează despre predarea a doi ofițeri iugoslavi dezertori din armata iugoslavă.

COMANDAMENTUL GRĂNICERILOR LUGOJ
Stat Major.
Bir. Pazei

Nr. 10.742 din 18 Martie 1950

Către
COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
Serviciul Pazei Fruntariilor

În noaptea de 9/10 Martie a.c. au trecut frontiera din R.P.F.I. în R.P.R. prin pichetele Lăţunaş şi Jamul Mare prin sectorul Pichetului Latunas, 2 ofițeri sârbi, care s-au predat postului de miliție Lăţunaş.-

Din cercetările făcute rezultă că cei doi ofițeri se numesc:

- Guivici Alexandru Lt. Major.
- Besevici Spiroda Locot.

Ambii au aparținut Bat. de Aviație Technic Zemun.

Motivele care i-au determinat să fugă peste frontieră, după cum declară, sunt următoarele:

- În seara zilei de 2 Martie a.c. au fost la un local împreună cu alți doi ofițeri (Locot.).
- Din discuții au ajuns a afirma care sunt adevărații prieteni ai poporului sârbesc.
- Locot. Besevici Spiroda a spus atunci că adevăratul prieten al sârbilor este Tov. Stalin nu Americanii.
- Unul din cei doi ofițeri de față a spus atunci că față de această declarație „a doua zi nu va mai fi ofițer şi nici membru de partid".
- De teama de a nu fi arestat, şi de alte consecințe a plecat împreună cu Lt. Maj. Guivici la locuința acestuia unde au studiat pe hartă care este drumul de urmat pentru a fugi peste frontieră în R.P.R.
- În dimineața zilei de 3 Martie a.c. au plecat cu o maşină spre Belgrad, de unde au continuat drumul spre frontieră cu un tren de marfă până la Pancicova şi apoi pe jos până la frontieră, unde au ajuns în seara zilei de 9 martie a.c.
- Au stat ascunşi într-o glugă de coceni până la căderea nopții s-au orientat şi au trecut peste frontieră în noaptea de 9/10 Martie a.c. mergând dealungul văii Visoca până sau orientat asupra direcției, şi au tras spre Satul Lăţunaş orientându-se după lătratul câinilor. Acolo au bătut la poarta unor cetățeni şi au fost primiți de locuitorul Costea Petre Matei care le-a dat o gustare şi a anunțat Postul de Miliție din comuna Lătunaş care a trimis imediat patrula şi i-a ridicat.
- În ziua de 10 Martie a.c. au fost, predați organelor securității din Deta - Timiş.
- Față de cele mai sus raportate şi de înregistrarea acestui eveniment re[i]ese că cei doi ofițeri au fost speriați de procedeele de urmărire şi pedepsire a acelor care critică acțiunea Guvernului Tito-Rancovici şi şi-au căutat scăparea în R.P.R.
- La întrebările puse asupra unităților militare ce s-ar afla în zona de Graniță din Serbia au declarat că nu cunosc decât că există în Varseț o şcoală de Aviație.

D.O.
Şeful de Stat Major
Lt. Colonel,
I. Bădârcel

Şeful Biroului Pază.
Maior, M. Băjan

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 2049, f. 144

88.
[1950, aprilie,6, Bucureşti]. Informare a Comandamentului Trupelor de Grăniceri către MAI în care relatează împuşcarea de către grănicerii iugoslavi a unei persoane care a încercat să fugă în România.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
- STAT MAJOR-
Serviciul Pazei Fruntariilor
P.I./P.Gh.

Nr. 85.864
din 6 Aprilie 1950

Către
COMANDAMENTUL TRUPELOR M.A.I.
Secţia I-a

Urmare la Nota Telefonică transmisă direct Tov. General Şef de Stat Major în ziua de 5 Aprilie 1950;

Raportăm mai jos conținutul notei telefonice transmisă de Lt. Colonel Gârd, Ajutorul Comandantului Regimentului 4 Grăniceri la 5 Aprilie 1950:

1).- În ziua de 5 Aprilie 1950, ora 09,30', observatorul terestru al Pichetului „30 Decembrie", a observat un individ venind spre frontieră pe şoseaua VARSAK MORAVIŢA, care ajungând în dreptul observatorului pichetului Jugoslav, s-a oprit un moment, a observat terenul şi pichetul Jugoslav, apoi a venit până la linia de demarcaţie (lângă borna Nr.1) şi a continuat să meargă dealungul liniei de demarcaţie, fără a trece pe teritoriul R.P.R.

- După ce a făcut circa 15 m. a fost descoperit de observatorul Jugoslav, care a deschis focul asupra lui, alarmând în acelaş timp şi pichetul de grăniceri Jugoslav.

- Individul adăpostindu-se, a continuat să meargă târâş de-a lungul liniei de demarcaţie pe şănţuleţul care uneşte Borna Nr.1 cu Borna Nr.230.a/7, şi după ce a făcut circa 10 - 15 m. a fost rănit.

- Fiind rănit şi obosit s-a oprit pe loc sub focul continuu al grănicerilor Jugoslavi şi în acest timp un grănicer jugoslav s-a apropiat de el şi l-a tras pe teritoriul lor, apoi l-a împuşcat în cap.

2).- **Concluziuni:**

- Evenimentul s-a petrecut în ziua de 5 Aprilie 1950, orele 09,15' la 30 m. West de Pichetul „30 Decembrie".

- Individul nu a intrat pe teritoriul R.P.R. ci a urmat linia de demarcaţie pe un şănţuleţ ce uneşte bornele între ele.

- Nu s-a tras foc asupra pichetului R.P.R., însă locul observatorului pichetului nostru s-a găsit chiar pe direcţia de tragere a grănicerilor Jugoslavi, noul observator fiind în construcţie.

- Grănicerii Jugoslavi au tras pe teritoriul R.P.R., fapt constatat prin loviturile înregistrate pe cei trei stâlpi ai gardului de sârmă dela pichetul nostru şi o scândură dela baza noului observator aflat la 12 metri în interior de linia frontierei.

Grănicerii Jugoslavi au tras:
- circa 30 lovituri puşcă,
- o rafală de puşcă mitralieră,
- şase serii de pistol mitralieră.

Majoritatea loviturilor au căzut pe teritoriul R.P.R.

Urmează raport scris.

D.O.
ŞEFUL DE STAT MAJOR
GENERAL MAIOR,
I. MARINCU

ŞEFUL SERV. PAZEI FRUNTARIILOR
LT. COLONEL,
I. PÂRVU

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 2049, f. 297.

89.
[1950, aprilie, 15, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care relatează despre un articol calomniator la adresa României de către ziarul „Viesnic”.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 408 Luna Aprilie Ziua 15 ora 20 1950
Pentru tov. Ana Toma:

Ziarul Viesnic din 6 Aprilie a.c. a publicat un articol calomniator, pe două coloane, fără semnătură, cu titlul: „România astăzi. Rezultatele politicei informbirouiste”. Articolul desbate următoarele puncte pe care le redăm în rezumat:

1. Cu privire la ridicare nivelului politic, spune: Istoria Partidului Comunist constituie în afară de rezoluția Biroului Informativ, principala literatură a membrilor Partidului Muncitoresc Român.

2. Situația în Partid: Dă statistica numerică a membrilor din 1944 până astăzi arătând că în compoziția Partidului, în urma verificării s-au dovedit elemente burgheze, legionari, etc. în posturi de conducere. Dau următoarele două exemple: „Niemac Wurtz el care în timpul războiului călătorea cu passport nemțesc să facă comerț în Germania este azi sub numele de Rădăceanu Secretarul Biroului Politic, iar Voitec fost ziarist fascist pe frontul spre Răsărit este de asemenea membru al C.C. al P.M.R.

3. Privitor la A.R.L.U.S.: Cuprinzând două milioane membrii, constituie cel mai puternic factor de supunere a României U.R.S.S.-ului. Numeşte România o gubernie a U.R.S.S.-ului.

4. Atacă Sovromurile spunând că întreaga economie a României este controlată de U.R.S.S.,că salariile directorilor ruşi sunt de câte 200.000 față de 4 - 5.000 ale muncitorilor.

5. În agricultură domneşte chiaburimea care este în Partid.

6. Şomajul: Ministerul de Finanțe a evaluat 4.000 concedieri. Numărul şomerilor 400.000. Canalul are de scop scăderea şomajului.

7. Problema națională nerevolvată, există antisemitism puternic.

8. Consiliile Populare copiate dela ei. Nu s-au făcut încă alegeri.

9. Miliția ar fi jandarmeria în haine noi.

10. Ministerele ar fi conduse de instructori sovietici în special Ministerul de Interne.

Articolul semnalat încheie spunând că poporul român simpatizează Iugoslavia şi că verificarea a arătat opoziția față de conducere şi de tutorii sovietici.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

90.
[1950, mai, 3, România] Comandantul Regimentului 4 de Grăniceri informează superiorii săi despre fuga unei familii de sârbi în România şi împrejurările care au determinat această acțiune.

REGIMENTUL 4 GRĂNICERI
BIROUL PAZĂ
Gh. I./ P.C.

Nr. 7776 din 3 Mai 1950

Către
COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI

Urmare la nota telefonică Nr. 537/1950,
Raportăm următoarele:

În ziua de 26 Aprilie 1950, a trecut frontiera fraudulos din Jugoslavia în R.P.R. Individul Stoici Duşan însoţit de familia sa compusă:

- Stoici Nada soție etate 22 de ani,
- Stoici Predrag copil etate 1 an,
- Stoici Miamin copil etate 3 ani.

individul a trecut frontiera în sectorul pichetului 10 – sat la circa 1.500 metri nord-est de pichet /borna 123,5/ în următoarele împrejurări:

- În ziua de 25 aprilie 1950 susnumitul individ, care era angajat la ferma de Stat din Clarii-Vii a venit în imediata apropiere însoţit de un unchi al său, pentru a ara o porțiune de teren.
- Individul, cu această ocazie, a recunoscut terenul pe unde a şi trecut.
- În ziua de 26 aprilie a.c., unchiul său îmbolnăvindu-se şi ne mai putând merge la plug i-a comunicat lui Stoici că să se ducă la arat cu un alt muncitor de la fermă.
- Stoici ştiind că unchiul său nu-l însoţeşte la plug şi-a făcut următorul plan de trecerea frontierei.
- Dis de dimineață şi-a împachetat actele şi lengeria necesară copiilor şi soției, după aceia s-a dus la fermă unde a înhămat 2 cai la o căruță a pus plugul în căruță şi s-a dus cu căruța în fața casei lui unde a urcat soția şi cei 2 copii în căruță.
- A plecat la orele 6,30 frontieră apreciind ca să ajungă lângă borne în momentul când se schimbă observatorul sârb /ora 7/ ştiind că observatorii stau de vorbă circa 10-15 minute la schimb.
- Ajuns la 100 m. de frontieră observ. sârb a observat intenția acestuia de a trece frontiera şi a început să alerge către locul unde se îndrepta căruța cu Stoici.
- Distanța la care se găsea observ. sârb fiind prea mare /circa 1.200 metri/ a făcut ca acesta să nu mai poată face uz de pistol mitr. cu care era dotat.
- Stoici a ajuns la circa 30 m. de frontieră a oprit căruța şi dat jos soția şi copii, a luat el un copil şi bagajele ce le avea, iar soția a luat celălalt copil şi a început să fugă către frontieră.- Întreagă activitate a acestuia a fost urmărită cu atenție de către:
- Sold. Negru Florea ctg.1947 seria II-a şi
- Sold. Zaharia Gavrilă ctg. 1948, ambii din pichetul 10 Sat, care în momentul când a observat pe cei de mai sus îndreptându-se către fâşia arată spre a le [i]eşi în cale spre a le da curaj primindu-i în adăpost.
- S-a remarcat logica cu care a acționat ostaşul deoarece deşi văzuseră intenția celor ce se apropie de frontieră a continuat a rămâne mai departe la posturi spre a nu da de bănuit observ. Sârb. În momentul când grănicerul sârb a observat şi a pornit la acțiunea de prindere a infractorilor ostaşii noştri au pornit către fâşia arată spre întâmpinarea celor fugiți.
- În acțiune ostaşii au dat dovadă de curaj şi-i propunem a fi recompensați prin Comd. Tr. Gr. Spre a fi exemplu şi un îndemn noul[ui] contigent intrat în frontieră.
- Anexăm un Proces-Verbal încheiat de cei ce au constatat această trecere a frontierei.

Comandantul Regimentului 4 Grăniceri
Colonel,
Gh. Vornicescu

Şef. Bir.
Cpt. Gh. Ilie

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 2049, 268.

91.

[1950, iunie, 17, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează Bucureştiul despre o notă de protest a MAE iugoslav privitoare la incidente de frontieră provocate de grănicerii români.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 437 Luna Iunie Ziua 17 ora 11 1950

La 16 Iunie am primit dela M.A.E. iugoslav a notă de protest- de 6 pagini – împotriva „activității provocatoare" a organelor R.P.R. dela frontieră, în care se referă la notele lor No.4236 din 9 Februarie şi 46082 din 30 Martie afirmând că guvernul R.P.R. nu a binevoit a face a înceta activitatea provocatoare la graniță, care în ultimul timp dimpotrivă s-a intensificat.

Înşirând datele a 45 împuşcături şi a 5 survoluri în perioada 1 Ianuarie la 30 Aprilie ajunge la concluzia că provocările numeroase, permanente, sistematice şi voite dovedesc că guvernul român nu numai că nu ia nicio măsură ca ele să înceteze, ci dimpotrivă face în mod evident ca ele să continue.

Ca concluzie protestează şi cere ca guvernul român să ia de urgență măsuri ca provocările asemănătoare să nu se mai repete.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

92.

[1950, iunie 18, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează Bucureştiul despre şicanele şi provocările autorităților iugoslave.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada Română din Belgrad

Nr. 439 Luna Iunie Ziua 18 ora 13,51 1950

Autoritățile Jugoslave caută să ne facă în mod sistematic imposibil existența noastră a[i]ci. Suntem încontinuu supuşi provocărilor. Au expulzat femeile de serviciu angajate de noi la locuință, U.D.B. încearcă neîntrerupt să ne constrângă la angajarea agentelor trimise a se oferi „pentru orice muncă" în situațiunea de mai sus mă văd obligat a abandona vila mutându-mă la Hotel ceiace nu rezolvă problema mâncării şi spălatul etc. pentru ceilalți tovarăşi.

Binevoiți a mă informa, pentru orientarea mea, dacă şi când vor sosi soții Constantinescu.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

93.

[1950, iulie, 27, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române care informează autoritățile de la Bucureşti despre o notă de protest transmisă către aceasta privind aruncarea unor materiale de propagandă de către un vas românesc, acțiune calificată ca fiind imixtiune în treburile interne ale statului iugoslav.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 466 Luna Iulie Ziua 27 ora 17,45 1950

Extra urgent.

Am primit dela M.A.E. iugoslav o notă de protest cu data de azi 27 Iulie în care protestează că la 7 Iulie echipajul vasului român „Peki" ar fi aruncat în Dunăre pe lângă localitatea Batajnica, material de propagandă (broşuri şi ziare) în limba sârbă ambalat în lăzi de lemn gudronate. Din acest material două lăzi ar fi fost găsite pe mal aproape de localitatea de mai sus. În acest material - spune nota – „se instighează prin conținutul calomniator şi pe un ton ofensator, cetățenii iugoslavi să răstoarne guvernul legal şi să desfințeze orânduiala existentă", în notă se acuză organele române de stat de „imixtiune inadmisibilă şi pregătită dinainte" în afacerile interne ale Iugoslaviei, de „violarea brutală şi amenințarea regimului navigațiunii".

Ca încheiere se cere ca Ambasada să intervină pe lângă autoritățile competente române pentru ca „procedeele să înceteze pe viitor".

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

94.

[1950, iulie, 31, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează despre o notă verbală de protest a MAE iugoslav privitoare deținerea unui grup de tineri iugoslavi care au trecut din greşeală frontiera în România.

TELEFONATĂ

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 468 Luna Iulie Ziua 31 ora 13 1950

Am primit astăzi dela Ministerul Afacerilor Externe iugoslav nota verbală datată 29 Iulie, în care protestează contra deținerii în R.P.R. a unui grup de 9 şi băieți şi fete iugoslavi având vârsta între 14 şi 16 ani, care - în ziua de 19 Iunie - au trecut frontiera „în mod involuntar".

La notă este anexată lista cu numele, şi datele civile.

Binevoiți a-mi comunica dacă este necesar să trimitem copia notei prin poştă sau poate aştepta până la curier.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

95.

[1950, august, 6, Bucureşti]. Memoriu adresat de Todorov Petru, citat în procesul grupului de spioni aflați în slujba serviciului de spionaj al grupului Tito-Rancovici, care a avut loc la Tribunalul Militar din Bucureşti.

În legătură cu faptul, că la procesul grupului de spioni aflați în slujba serviciului de spionaj al clicii fasciste Tito-Rancovici care s-a ținut în fața Tribunalului Militar din Bucureşti, a fost pomenit numele meu şi anume după cum mi-a comunicat tov. Vass Ghizela, Silin Miladin afirma că m-ar fi recrutat ca informator, iar Adamov Milorad afirma că aş fi semnat chiar un angajament că voi lucra pentru el, subsemnatul am să declar următoarele:

Pe Silin Miladin l-am cunoscut pe la sfârşitul lunii aprilie 1948. Şi anume: în acel timp eu am fost asistent la şcoala medie de cadre de la jud. Timiş. Împreună cu tov. Goanță Andrei care este acum activist al C.C. P.M.R. şi cu tov. Taco Elena de la jud. Timiş am făcut parte dintr-o comisie care avea ca sarcină să propună oamenii de pe teren pentru a fi scoşi din producție şi pentru a fi ridicați la diferite posturi de conducere. Atunci am vorbit pentru prima oară cu Silin Miladin care era învățător la Diniaş - şi secretarul comitetului de partid.

A doua oară am vorbit cu Silian Miladin imediat după publicarea Rezoluției Biroului Informativ asupra situației din P.C.I. Borislav Popovici preşedinte al Uniunii Asociațiilor Culturale Democratice Slave din Timişoara, Miloş Todorov fost pe atunci secretar general la organizația slavă din Timişoara şi cu mine am fost trimişi de către comitetul județean P.M.R. Timiş în comuna Diniaş să demascăm pe Paia Stoianov, fost corespondent la Taniug, care se afla pe atunci vreo câteva zile la Diniaş şi făcea propagandă împotriva Rezoluției Biroului Informativ. Demascarea lui Paia Stoianov s-a făcut în cadrul organizației slave din localitate, adică la o adunare care a fost organizată în acest scop.

După aceea, Silin a fost adus la Timişoara la „Pravda" şi la „Îndrumătorul Cultural".

La sfârşitul lunii iulie 1948, eu am fost trimis cu munca la Bucureşti la C.C. P.M.R. unde mă aflu şi acum. După vreo lună de zile am fost trimis să muncesc la Radiodifuziune numai înainte de masă, după masă munceam la secție. Silin Miladin era însărcinat să trimită la radio pe cale telefonică ştiri şi materiale în legătură cu populația slavă din Banat. Cine l-a însărcinat cu această muncă nu-mi este cunoscut. Eu am primit telefonic de 2 ori astfel de material de la Silin Miladin.

În august 1949, pe când mergeam în concediu am fost trimis din partea Radiodifuziunii să prelucreze cu tov. de la „Îndrumătorul Cultural" cum să ne trimită datele necesare în legătură cu populația slavă din Banat. De față a fost Silin Miladin şi Dobrivoi Iovanovici. Cu această muncă a rămas însărcinat şi pe mai departe Silin.

În legătură cu aceeaşi problemă am stat de vorbă şi cu tovarăşii de la organizația slavă, cu tov. Curici Alex, Bojin Borislav, Lazarov Olrad, care sunt la şcoala în limba sârbă din Bucureşti. De atunci n-am mai vorbit niciodată şi n-am avut nici o legătură cu Silin Miladin.

N-am avut nici un fel de relații de prietenie cu Silin. Veneam în contact cu el numai în legătură cu munca.

Nu mi-a vorbit şi nu mi-a propus niciodată să fiu informatorul lui.

Pe Adamov Milorad l-am cunoscut la Sânnicolaul Mare. Nu pot să precizeze dacă în 1945 sau în 1946. El venea la Sânnicolau şi se întreținea la Conici Borislav. Eu l-am cunoscut cu numele „Brataş" cred că la Sânnicolau sunt puțini care ştiu că se numeşte Adamov Milorad. Venea pe la Sânnicolau de multe ori, l-am văzut de vreo câteva ori în uniformă de partizan şi înarmat, mergea pe stradă fără să ascundă acest lucru.

În decembrie 1946 am fost împreună cu Conici Borislav, Kelici Vitomir şi Peici Costa ultimii doi din comuna Variaş in Iugoslavia. Am stat 3-4 zile. Scopul pentru care am fost în 1946 în Iugoslavia este:

1. Să-mi aduc certificatul de şcoală care se afla şi poate că se află şi acum la Belgrad. În 1940-1941 am urmat anul I la teologie din Sremski Karlovoi, am fost acolo vreo 6-7 luni.

2. Să cumpărăm cărți.

3. Vroiam să văd cum este în Iugoslavia după eliberare.

Pentru aceleaşi motive spunea că merge şi Conici. În afară de aceasta el mai avea acolo rude. Eu nu am rude în Iugoslavia. Kelici are o soră în Chichinda la care am stat 2 zile cu toții spunea că merge s-o vază. Peici Costa a urmat în Iugoslavia Medicina Veterinară [din] câte îmi amintesc.

După ce am stat noi două zile la sora lui Kelici venise între timp acasă Adamov Milorad. Conici şi cu mine am plecat şi am stat atunci la el. Zicea să nu facem greutăți acestei familii. Dintre autorități am fost de față când ne-am întâlnit cu un sublocotenent care-şi zicea Krivokapici - nu ştiu dacă acesta este adevăratul lui nume, poate este şi el vreun „Brataş". Acest sublocotenent era din OZN-a. Spunea Kosta Peici că el ar fi telefonat la graniță să ne lase să trecem. Dar planul nostru de a merge mai departe la Belgrad a rămas baltă, deoarece sublocotenentul a spus că nu este permis să plecăm mai departe fiindcă este interzis, că se fac razii.

96.

[1950, august, 17, Belgrad]. Ambasada română informează autoritățile de la Bucureşti despre primirea unei scrisori deschise din partea românilor din Iugoslavia în care aceştia protestează împotriva procesului de la Bucureşti.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 476 Luna August Ziua 17 ora 13,10 1950

Am primit prin poştă o scrisoare deschisă (data 12 August) din partea naționalității române din Grebenat în care protestează - în termeni calomnioşi la adresa R.P.R. - împotriva procesului dela Bucureşti.

Un protest asemănător s-a publicat în ziarul Borba din 16 August din partea românilor din Alibunar.

Pană acum în legatură cu procesul s-au publicat articole în Borba din 5, 7 şi 10 August, toate transmise la radio Belgrad în limba română.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

97.

[1950, august, 28, Belgrad]. Ambasada română informează autoritățile de la Bucureşti despre un incident – incendiu- provocat în incinta ambasadei de către personalul de serviciu iugoslav.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 482 Luna August Ziua 28 ora 16,44 1950

Am onoarea a comunica Dvs. că s-a comis încercarea de a se provoca incendiu în localul Ambasadei.

Necesitând apă caldă pentru curățirea localului şi personal, am chemat omul dela calorifer „care a deservit Ambasada trei ani" pentru a face foc de trei ori în cursul săptămânii la ora şapte dimineața.

După ce câtva timp ne-a servit cinstit, la 25 August a aranjat astfel lucrurile ca în timpul nopții să poată isbucni incediul în camera dela calorifer în imediata apropiere a magaziei cu lemne şi cărbuni. Începutul de incendiu a fost stins la ora 22 de către tov. Beldie, care face de câteva ori în cursul nopții control în întreg imobilul.

Avem motive serioase a trage concluzia că este vorba de o acțiune organizată. Cu toate că fumul năvălea în stradă, milițianul n-a dat nici un semn de viață.

Voi trimite cu primul curier raport detailat.

Pe om l-am dat afară.

Cu această ocazie rugăm din nou foarte mult a ne comunica când se va reîntoarce tovarăşul Laurențiu şi Vasile.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

98.

[1950, septembrie,7, Belgrad]. Ambasada română transmite Bucureştiului informația că a primit o notă de protest privind reținerea abuzivă a nouă tineri iugoslavi de către partea română.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 486 Luna Septembrie Ziua 7 ora 18,32 1950

Am primit de la M.A.E. Iugoslav o notă de protest datată 5 Septembrie prin care revine la nota lor, care a fost comunicată prin telegrama mea Nr. 468.

M.A.E. Iugoslav cere din nou luarea de măsuri de urgență pentru înapoierea celor 9 tineri în Iugoslavia şi ca încheiere se scrie că: „Responsabilitatea pentru soarta copiilor reținuți pe teritoriul Român cade asupra Guvernului Român".

Copia notei am expediat-o prin poştă.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

99.

[1950, septembrie, 14, Bucureşti] Adresă a MAS către ambasada de la Belgrad în care solicită acesteia să facă demersuri pentru acordarea vizei unui funcționar diplomatic român.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad

Luna Septembrie Ziua 14 ora 18 1950

Primo. Tovarăşa Beldie a plecat astăzi ora 12 spre Belgrad via Budapesta. Intervenți urgent la MAE iugoslav pentru ca să dea dispoziții Legației iugoslave din Budapesta să aplice viza de intrare pentru tovarăşa Beldie, care soseşte la Budapesta în ziua de 15 Septembrie dimineața şi vrea să-şi continue drumul imediat spre Belgrad.

Secundo. Prin tov. Beldie vă trimitem un plic sigilat în care se găseşte textul unei note verbale, în limba franceză.

Veți transcrie imediat acest text pe hârtie cu antet-ul Ambasadei şi veți trimite de urgență chiar în ziua de Sâmbătă nota verbală scrisă de Dvs. la Ministerul de Externe iugoslav, unde va fi predată fără a mai aştepta să vi se dea semnătură de primire.

Vă rugăm să ne comunicați telefonic şi telegrafic imediat după predarea notei verbale, întrucât a doua zi urmează să se publice în presă. Semnat Preoteasa.

Toma

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

100.

[1950, septembrie, 15, Bucureşti] Adresă a MAI către MAE în care se trimite o notă privind expedieri de manifeste titoise din Iugoslavia către România.

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
CABINETUL MINISTRULUI

Nr. 21.477
14. SEP. 1950
J.H. Nr. 4373 din 15.IX.1950

CĂTRE
MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE

Trimitem alăturat, pentru ştiință şi eventual măsuri, o notă cuprinzând patru cazuri de expedieri de manifeste titoiste din Jugoslavia cu ajutorul baloanelor de cauciuc.

MINISTRUL AFACERILOR INTERNE
Marin Jianu

NOTA

Cuprinzând trimiterele de manifeste titoiste cu ajutorul baloanelor din Jugoslavia în R.P.R. pe timpul dela 10 August până la 1 Septembrie 1950.

Între 10 August şi 1 Septembrie 1950 s-au găsit în regiunea localităților Giera, Gherman şi Jamul Mare - Timiş patru baloane de cauciuc cu ajutorul cărora s-au expediat din Jugoslavia în R.P.R. manifeste de propagandă titoistă.

1. În ziua de 10 August 1950 s-a găsit un astfel de balon la 2.000 m. de frontieră între pichetele Giera-Timiş şi Cernabara - Timiş, cu care s-au trimis un număr de 52 manifeste cu titlul „Idila Bucureşti”.

2. În ziua de 15 August s-a descoperit un balon în sectorul Gherman - Timiş. Manifestele expediate de sîrbi cu acel balon au fost răspândite de vânt pe câmp.

3. În ziua de 24 August a fost găsit un balon de cauciuc în sectorul pichetului Jamul Mare – Timiş.

4. În ziua de 1 Septembrie a.c., s-a găsit în sectorul comunei Gherman - Timiş un balon într-un lan de porumb şi în apropiere de el două pachete cu manifeste (unul împrăştiat iar al doilea, legat de balon cu un fir). Prin manifestele trimise de titoişti cu asemenea baloane se aduc insulte la adresa U.R.S.S., se arată măsurile luate pentru trecerea întreprinderilor în conducerea colectivelor de muncă şi se cere să se asculte radio Belgrad pentru a se afla „adevărul despre Jugoslavia Socialistă”.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

101.

[1950, septembrie, 29, Belgrad]. Telegramă a ambasadei prin care informează Bucureştiul despre unele măsuri luate de guvernul iugoslav pentru a asigura hrana populației ca urmare a secetei.

TELEGRAMĂ B

Prin Budapesta

Dela Ambasada din BELGRAD

Nr. 497 Luna Septembrie Ziua 29 ora 17,25 1950

Presa iugoslavă din 27 Septembrie crt. publică hotărîrea guvernului iugoslav despre „măsurile pentru asigurarea hranei locuitorilor şi păstrarea parcului de vite", în urma secetei din anul acesta.

Semnalăm punctele principale:

Revizuirea tuturor planurilor de colectare

Micşorarea planului de colectarea porumbului pe toată țara la 42,64 la sută.

Procentele pe republici sunt următoarele: (dăm cifre rotunde): în Serbia la 46%, în Croația 36, Slovenia 40, Bosnia Herțegovina 12, Macedonia 34, Muntenegru 10.

Reducerea cu 10 la sută a aprovizionării populației cu pâine (re[i]ese că şi numărul cartelelor va fi micşorat).

Micşorarea predării statului a cotelor de grăsime şi vite. Micşorarea hranei vitelor şi limitarea tă[i]erii vitelor.

Importul produselor alimentare din străinătate.

Se prevede control foarte sever la folosirea fondului de alimente şi aplicarea celor mai stricte măsuri de economie.

Beldie.

LAURENȚIU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat

102.

[1950, Bucureşti]. Raport susținut în cadrul şedinței Biroului Informativ al P.C.R., privind rezultatele acțiunilor organizate de partid împotriva „bandei titoiste de spioni şi asasini", care îşi desfăşoară activitatea în R.P.R. şi măsurile luate la frontiera româno-iugoslavă.

După consfătuirea Biroului Informativ din noiembrie 1949, conducerea partidului nostru a hotărât să studieze temeinic toate problemele în legătură cu activitatea bandei fasciste de la Belgrad în R.P.R. şi mai cu seamă problemele referitoare la frontiera româno-iugoslavă. Pe baza studierii acestor probleme a fost elaborat un plan de acțiune cu scopul de a se intensifica lupta comună împotriva bandei lui Tito şi de a se lua măsuri speciale în regiunea de frontieră româno-iugoslavă privitor la populația sârbo-croată.

Rezoluția Biroului Informativ a fost prelucrată în toate organizațiile de partid şi de masă. Conținutul acestei Rezoluții a devenit un bun al oamenilor muncii din R.P.R. *Întreaga muncă* politico-ideologică din țara noastră a fost împletită cu lupta pentru demascarea şi zdrobirea bandei fasciste-titoiste, toate acțiunile şi manifestările noastre au constituit o mărturie a hotărârii de luptă şi a urii împotriva acestor mârşavi trădători şi spioni. Lupta pentru construirea socialismului pentru apărarea păcii, condusă de Partidul Muncitoresc Român, a fost permanent şi organic legată cu lupta împotriva bandei fasciste de asasini a lui Tito şi a agenților săi.

Folosind învățămintele proceselor spionilor imperialişti titoişti din Ungaria şi Bulgaria, partidul nostru a luat măsuri pentru adâncirea verificării membrilor de partid, izgonind din rândurile sale elementele străine şi duşmănoase care au pătruns în partid, pentru curățirea rândurilor partidului şi a aparatului de stat de persoane cu trecut dubios, de carierişti, de elemente naționaliste şi nemulțumite şi a ocupat o poziție intransigentă față de orice tendințe străine intereselor clasei muncitoare.

Presa, radio, agitația prin viu grai şi propaganda, întreaga muncă a învățământului de partid şi munca de lămurire în mase, condusă de P.M.R., au ascutişul îndreptat *împotriva* acestei agenturi de *spionaj imperialist.* Presa şi radioul şi-au îmbunătățit munca.

În momentul de față radio şi presa din R.P.R. demască pe fasciştii titoişti cu fapte noi şi concrete, publicate pentru prima oară de organele noastre de presă.

Măsurile politice luate de partidul nostru pe cuprinsul R.P.R. pentru demascarea bandei titoiste de spioni şi asasini, descoperirea şi nimicirea agenților ei pe teritoriul țării noastre, cât şi cele care vor fi prevăzute în cadrul unui plan de acțiune întocmit pe baza unui studiu privind regiunea de frontieră, constau în următoarele: întărirea organizațiilor de partid, intensificarea muncii de masă; intensificarea propagandei şi agitației de partid; întărirea aparatului de stat; unele măsuri cu caracter economic.

Toate aceste măsuri trebuie ca împreună, în cursul dezvoltării lor, să creeze o astfel de stare de spirit în populația muncitoare din această regiune, încât ea să devină o forță activă de luptă, un obstacol viu prin care să nu poată pătrunde agenții trimişi de Tito în R.P.R. şi să creeze o atmosferă imposibilă pentru existența şi influența agenților titoişti camuflați, aflați pe teritoriul R.P.R.

Aceste măsuri se referă la populația din județele de frontieră: Timiş, Caraş, Severin, Mehedinți şi mai ales la *populația sârbo-croată,* pe care trebuie s-o atragem în lupta activă pentru pace şi socialism, în lupta pentru lichidarea bandei fasciste a lui Tito.

Aceste măsuri trebuie să contribuie la educarea maselor în spiritul vigilenței revoluționare, vigilență care trebuie să devină un bun nu numai al membrilor de partid, ci şi al celor mai largi mase ale oamenilor muncii.

Conducerea Partidului Muncitoresc Român, apreciind succesele realizate în lupta noastră împotriva bandei hitleriste de spioni şi asasini a constatat că în activitatea noastră din această perioadă există câteva lipsuri serioase:

a) Cu toate că în lupta împotriva clicii Tito au fost realizate succese serioase, noi n-am elaborat la timp un plan de muncă special pentru regiunile de frontieră ale țării.

Încă în timpul războiului şi în primii ani de după război, Tito şi Rancovici, bazându-se pe elemente duşmănoase Republicii Populare Române: chiaburi, dragişti, legionari, hitlerişti, şovinişti români şi unguri, agenți ai Vaticanului, speculanți, ofițeri deblocați etc., au organizat în aceste județe o rețea de agenturi de spionaj în slujba puterilor imperialiste şi atățând cu fățărnicie sentimentele naționale, desfăşoară o activitate criminală îndeosebi de largă în rândurile populației sârbo-croate şi îndeosebi în regiunea de graniță.

De asemenea, cu mare întârziere s-a trecut la întocmirea unui plan de acțiune, privind cetățenii străini din diferite țări capitaliste şi îndeosebi cetățeni iugoslavi, care trăiesc pe teritoriul Republicii Populare Române cu paşaport, cu bilete de liberă trecere, sau aşa zişi apatrizi. Aceşti cetățeni străini, în marea lor majoritate neavând o profesiune determinată, sau ocupând diferite posturi de răspundere chiar şi în aparatul de stat, răspândiți prin întreaga țară, reprezintă o primejdie reală, deoarece numărul lor mare favorizează pătrunderea influenței imperialiste şi a spionilor imperialişti sau a agenturii lor titoiste.

b) Munca noastră de informare şi documentare cu privire la activitatea elementelor titoiste a fost nesatisfăcătoare, fapt care a avut drept rezultat o verificare insuficientă a cadrelor sârbeşti, cu care lucrăm în regiunile de frontieră. Această împrejurare s-a reflectat în întreaga noastră muncă în direcția zdrobirii agenturii clicii fasciste titoiste.

Planul de acțiune în regiunile de frontieră constă în următoarele:

A. *Măsuri politico-organizatorice pe linie de partid în regiunea frontierii româno-iugoslave*

Pentru comple[c]tarea şi întărirea comitetelor de partid județene şi de plasă, au fost mobilizate cadre verificate de partid.

În aparatul comitetelor județene şi de plasă au fost atraşi instructori speciali care au legături cu populația de la frontieră şi care posedă curent limba sârbă.

A fost întărită conducerea diferitelor unități ale sectorului socialist al agriculturii din aceste județe. S-au luat măsuri pentru îndepărtarea elementelor dușmănoase din gospodăriile agricole de stat şi S.M.T. şi au fost puse la posturi de răspundere elemente muncitoreşti din producție şi țărani muncitori.

În urma muncii desfăşurate în rândurile țărănimii muncitoare de naționalitate sârbă şi croată, se manifestă din zi în zi tot mai mult ascuțirea ciocnirilor de clasă dintre țăranii muncitori şi chiaburi. Noi mergem pe linia lichidării vechii poziții a aşa numitei „unități naționale", sub masca căreia elementele chiaburești naționaliste titoiste îşi urzeau de mult planurile, încercând să împingă masele sârbeşti pe calea „armoniei de clasă" după chipul şi asemănarea „Frontului Popular" titoist. Din ce în ce mai hotărât țăranii muncitori ocupă poziții de demascare a elementelor titoiste şi chiaburești.

Se dezvoltă cu putere interesul țărănimii muncitoare pentru organizarea de gospodării agricole colective. Perspectivele colectivizării sunt favorabile în această regiune. Pe lângă cele 7 gospodării agricole colective, care se află în imediata apropiere a frontierei, s-a întreprins organizarea altor 10 gospodării agricole colective. Numai în județul Timiş din 36 plăşi cu populație sârbo-croată s-au primit cereri de organizare a încă 28 gospodării agricole colective.

În scopul asigurării desfăşurării acestor acțiuni au fost luate măsuri speciale pentru ridicarea de cadre organizatorice şi propagandice, specializate în lupta împotriva clicii fasciste a lui Tito. De pildă, 2500 de oameni au terminat cursuri şi şcoli de partid, precum şi şcoli de cadre de partid. În luna aprilie a fost deschisă o şcoală de cadre centrală de 6 luni cu limba de predare sârbă, frecventată de 100 de elevi şi condusă direct de C.C. al P.M.R.

Acest sistem de învățământ care urmăreşte educarea de cadre speciale pentru lupta împotriva bandiților hitleriști cuprinde un program comple[c]tat cu teme ideologice şi politice în legătură cu lupta împotriva agenturii de spionaj de la Belgrad.

Munca de agitație şi propagandă întărită cu cadrele noi ridicate reduce tot mai mult sfera manifestărilor şovinisto-naționaliste. Editura P.M.R. are o secțiune specială pentru editarea de broşuri şi cărți în limba sârbă. Aici au fost editate în primul rând documentele Biroului Informativ în legătură cu lupta împotriva clicii fasciste a lui Tito. Au fost editate 44 de broşuri într-un tiraj de 110.000 exemplare pentru populația sârbă din R.P.R. A fost de asemeni editat un Almanah în limba sârbă într-un tiraj de 4500 de exemplare.

„Carnetul Agitatorului" este editat regulat în limba sârbă într-un tiraj de 1000 de exemplare. Apelurile şi tezele P.M.R., gazetele, fotogazetele, afişele şi lozincile, tipărite în limba sârbă constituie un sprijin în lupta împotriva lui Tito.

Ziarele care apar în regiunile de frontieră se ocupă permanent cu problemele ce decurg din vecinătatea bandei fasciste a lui Tito. Însemnătate deosebită are ziarul „Pravda" care apare la Timişoara în limba sârbă într-un tiraj de 5000 de exemplare.

Uniunea societăților culturale democratice slave din R.P.R., conduse direct de C.C. al P.M.R, desfăşoară o muncă deosebită cultural-politică de masă în rândurile populației sârbo-croate din Banat cu ajutorul celor 8260 de membri.

Până la publicarea Rezoluției în conducerea acestei Uniuni au fost multe elemente chiaburești după modelul „Frontul Popular" titoist. Această linie de împăcare între clase a dus la ascunderea feței partidului, a dus aproape la dizolvarea lui în aceste organizații şi în acest fel prin intermediul chiaburilor a pătruns o puternică influență titoistă în aceste organizații.

Conducerea societăților a fost epurată de chiaburi şi agenți ai lui Tito. Devenind organizații de clasă ale țărănimii muncitoare de origină slavă, aceste societăți au început să se bucure de o autoritate şi influență din ce în ce mai mare.

Sărbătorirea celei de a 70-a aniversări a tovarăşului Stalin în toate satele de la frontieră, sutele de scrisori individuale şi colective trimise tovarăşului Stalin din satele sârbeşti, larga mobilizare a maselor sârbo-croate din Banat în campania de alegere a comitetelor de luptă pentru pace, îmbinarea acestei activități cu campania de demascare a agenturii imperialiste a aţâţătorilor la război de la Belgrad, au dovedit că lupta împotriva clicii Tito dă rezultate pozitive, că alături de poporul muncitor român şi de celelalte naționalități, populația muncitoare sârbo-croată din R.P.R. este de partea frontului păcii, democrației şi socialismului împotriva aţâţătorilor la un nou război şi împotriva agenturilor imperialiste.

Întărind şi în Banat legăturile organizațiilor de masă ale sindicatelor, Uniunii Tineretului Muncitor, Uniunii Femeilor Democrate din România, Frontului Plugarilor, cu masele, Partidul a îmbunătăţit munca lor şi a îndreptat-o împotriva bandei de spioni titoişti. Frontul de luptă împotriva aţâţătorilor la război titoişti, a mercenarilor imperialiştilor anglo-americani se lărgeşte în urma activității comitetelor de luptă pentru pace.

O sarcină deosebit de importantă în lupta împotriva clicii fasciste titoiste şi a tuturor agenturilor titoisto-imperialiste a fost întărirea pazei la frontiera româno-iugoslavă şi întărirea măsurilor în vederea asigurării suveranității şi securității de stat a R.P.R. Astfel au fost prevenite o serie întreagă de încercări de pătrundere a agenților titoişti pe teritoriul R.P.R. Au fost luate măsuri împotriva pătrunderii agenților titoişti prin căile de comunicație, folosite fără îndoială de aceşti lachei ai imperialiştilor. (Denunțarea convenției feroviare din 1946; interzicerea accesului vaselor iugoslave în Canalul Bega, măsuri restrictive față de cetățenii iugoslavi aflați în porturile dunărene etc.)

În domeniul învățământului public au fost luate măsuri speciale în regiunea de frontieră cu Iugoslavia: personalul pedagogic a fost selecționat după criterii politice, pentru învățătorii şi profesorii sârbi au fost organizate cursuri de pregătire politică şi profesională, posturile libere au fost comple[c]tate cu elemente noi şi bine verificate, au fost deschise şcoli noi de toate gradele cu limba de predare sârbă, au fost editate manuale în limba sârbă. Şcolile sârbeşti au fost aprovizionate cu cărți în limbile sârbă, română şi rusă.

Au fost deschise noi cămine culturale, care ca şi cele vechi sunt înzestrate cu biblioteci, aparate de radio şi de proiecție. În căminele culturale sunt organizate conferințe săptămânale, mai cu seamă în baza materialelor din revista „Îndrumătorul cultural", care apare în limba sârbă în 2.000 exemplare. Conferințele sunt însoțite de program artistic în cadrul cărora se execută cântece şi jocuri sovietice, româneşti, sârbeşti şi ungureşti.

În regiunile de frontieră şi mai cu seamă în satele sârbeşti sosesc regulat caravane cinematografice cu jurnale şi titluri în limba sârbă.

Postul de radio „România Liberă" şi radio Timişoara au zilnic 2 emisiuni în limba sârbă.

Hotărârile conducerii Partidului nostru în legătură cu datoria noastră internațională, ca şi a celorlalte partide comuniste şi muncitoreşti, de a acorda ajutor de tot felul clasei muncitoare şi țărănimii muncitoare din Iugoslavia care luptă pentru readucerea Iugoslaviei în lagărul socialismului, sunt legate de 3 principale sectoare de muncă.

a) Munca cu emigranții politici revoluționari iugoslavi aflați în R.P.R.

b) Pregătirea şi trecerea peste granița noastră în Iugoslavia a materialului de propagandă scrisă împotriva dictaturii fasciste a lui Tito şi furnizarea acestui material în cantitățile necesare partidelor frățeşti.

c) Creşterea de cadre capabile pentru lupta hotărâtă împotriva bandei fasciste de spionaj a lui Tito.

Astfel noi vom contribui la intensificarea luptei active a elementelor revoluționare atât înăuntrul Partidului Comunist Iugoslav cât şi în afara lui, pentru reînvierea adevăratului partid comunist al Iugoslaviei.

A. *Munca cu emigranții politici revoluționari iugoslavi în R.P.R.*

Munca partidului nostru cu emigranții politici revoluționari iugoslavi a obținut o serie de succese. Chiar de la început s-a făcut o primire caldă emigranților politici revoluționari. Li s-au pus la dispoziție toate posibilitățile de a se organiza şi de a lua parte activă la lupta împotriva bandei de trădători titoişti.

Cu ajutorul P.M.R. emigranții politici revoluționari au desfăşurat o activitate politică prin presă, radio, conferințe şi diferite acțiuni culturale.

A fost organizată şi întărită organizația de bază P.M.R. a emigranților. Ei au început să trăiască o viață de partid, ceea ce a exercitat o influență nu numai asupra acelora care au intrat în partid, ci şi asupra tuturor celorlalți emigranți politici revoluționari. La mulți se mai resimt importante rămăşite ale educației titoiste, rămăşițe care trebuiesc îndepărtate. Printre ei au avut loc certuri, manifestări nesănătoase, atitudini neprincipiale, bârfeli. Cauza acestor manifestări nesănătoase este după părerea noastră prezența în rândurile emigrației a câtorva elemente titoiste (în parte încă nedescoperite şi prin urmare, nearestate) trimişi de Rancovici în R.P.R., tocmai cu scopul de a împiedica organizarea emigrației, de a semăna neîncredere reciprocă printre emigranți şi neîncredere în P.M.R., precum şi de a crea o rețea de spionaj şi diversiuni. Emigranții cei mai energici, care s-au evidențiat în demascarea cliicii fasciste a lui Tito, asigură emisiunile radiofonice în limba sârbă şi redactarea ziarului emigranților politici revoluționari „Sub steagul internaționalismului". Cercurile de lectură, şcolile de cadre îi înarmează cu teoria marxist-leninistă pentru lupta împotriva fasciştilor şi asasinilor titoişti.

Munca de agitație care se desfăşoară, ca şi acțiunea cultural-educativă de masă, prin conferințe, manifestări artistice, etc. adâncesc ura față de trădătorii şi spionii iugoslavi.

Fără îndoială că munca între emigranți a dat multe rezultate pozitive. Dar sunt şi lipsuri, dintre care cele mai importante sunt următoarele:

Vigilența revoluționară în munca politică printre emigranții politici n-a fost ridicată la nivelul necesar, pentru a descoperi şi demasca la timp pe agenții şi spionii titoişti.

Organizația de bază a emigranților n-a desfăşurat o muncă de lămurire de-ajuns de organizată, pentru a asigura baza politică a măsurilor luate pe linie de stat.

B. *Răspândirea materialului de propagandă scris împotriva agenturii de spioni titoişti.*

Răspândirea ziarului emigranților politici revoluționari iugoslavi din U.R.S.S. „Pentru o Iugoslavie socialistă", a ziarului „Sub steagul internaționalismului" din R.P.R. şi a celorlalte ziare ale emigranților politici revoluționari iugoslavi, care apar în alte țări, ca de pildă „Napred" şi „Nova Borba", precum şi răspândirea de broşuri şi manifeste, tipărite în timpul aşa numitelor alegeri din lugoslavia, special pentru munca ilegală, a fost îngreuiat în ultimul timp în urma măsurilor represive.

Canalurile de răspândire ca şi cantitatea globală a materialului de propagandă răspândit, material de propagandă îndreptat împotriva lui Tito, *s-a micşorat în mare măsură.*

În afară de materialul tipărit înainte de noiembrie 1949, în *noiembrie şi decembrie 1949,* am tipărit broşuri (rapoarte şi rezoluții ale Consfătuirii Biroului Informativ din noiembrie 1949, raportul tovarăşului Malencov de la 7 noiembrie 1949 etc.) în 375.500 de exemplare.

În decembrie şi ianuarie am tipărit broşuri (materialele consfătuirii Biroului Informativ, articolele tovarăşilor Molotov, Malencov, Iudin, Rossi, Poptomov, Popivoda, Golubovici etc.) în 283.000 de exemplare.

În februarie am tipărit broşuri (a tov. Pospelov, Goro, Cogniot, etc.) în total în 35.000 de exemplare.

Din februarie n-a mai fost tipărită nici o broşură, deoarece încă n-au fost răspândite broşurile tipărite în ianuarie.

În afara acestui material am mai răspândit şi materialele tipărite la Moscova şi transmise nouă pentru împrăştiere şi răspândire. În această perioadă au sosit din U.R.S.S. broşuri (Rezoluțiile Biroului Informativ, actul de acuzare în procesul lui Traicio Kostov), manifeste electorale etc., într-un tiraj total de 29.300 exemplare, iar ziarul „Pentru o Iugoslavie socialistă" a fost difuzat până la no. 33, tirajul fiecărui număr atingând 11.900 până la 15.000 de exemplare.

Am reținut manifestele electorale în 60.000 de exemplare. Ziarul emigranților politici revoluționari iugoslavi din R.P.R. apare în 11.000 exemplare şi au apărut 21 numere. Noi împărțim şi expediem acest material în zona de frontieră a R.P.R., în R.P. Bulgaria, în R.P. Ungară, în R.P. Albania, Austria, Cehoslovacia şi Polonia, pentru a fi trecut în lugoslavia.

În Cehoslovacia şi Polonia expediem material numai pentru emigranții care locuiesc acolo.

În Austria expediem neregulat şi cu întreruperi.

Transportul materialului de propagandă antititoist în R.P. Albania întâmpină în ultimele luni mari dificultăți. Pe baza indicațiilor primite din partea partidelor frățeşti din țările respective am redus în măsură importantă cantitatea de material expediat în R.P. Ungară şi în R.P. Bulgaria. Ungaria de la 15.000 broşuri primite în noiembrie şi-a redus cererile la 9.000. În R.P. Bulgaria după rugămintea lor nu mai trimitem nici o broşură.

Transportul materialului peste frontiera româno-iugoslavă a întâmpinat deasemeni mari dificultăți. Astfel în luna noiembrie am difuzat 50.000 broşuri, în decembrie 60.000, în ianuarie 53.000, în februarie 11.000.

La aceste cantități se mai adaugă 72.600 de exemplare din material tipărit în U.R.S.S. şi 32.000 de exemplare din ziarul „Sub steagul internaționalismului".

Spre marea noastră părere de rău trebuie să constatăm, că în genere răspândirea materialului antititoist s-a redus în măsură importantă. De aceea am fost siliți să reducem şi tirajul broşurilor tipărite special pentru munca ilegală în lugoslavia. Nu ştim încă precis, dacă materialul ajuns în Iugoslavia se răspândeşte bine în masele largi populare.

Concluzii:

În legătură cu această problemă partidul nostru îşi pune în față următoarele sarcini principale:

Întărirea generală a campaniei împotriva clicii fasciste a lui Tito şi a agenților ei, împotriva uneltirilor imperialiste.

Întărirea activității organizatorico-politice a partidului, adâncirea muncii de masă pentru strângerea legăturilor partidului cu masele, pentru dezvoltarea patriotismului în rândurile maselor muncitoare şi a urei împotriva lumii imperialiste şi a regimului terorist din Iugoslavia; pentru intensificarea vigilenței revoluționare față de orice manifestări duşmănoase, împotriva elementelor dăunătoare naționaliste, fasciste, care încearcă să pătrundă chiar şi în rândurile partidului; înlăturarea lipsurilor şi a slăbiciunilor principale în lupta împotriva activității duşmănoase a spionilor fascişti iugoslavi. Toate organele noastre de partid şi de stat trebuie să se socoată în permanență mobilizate în frontul luptei împotriva spionilor fascişti, duşmani ai libertății şi păcii.

În special în regiunea de frontieră poporul nostru muncitor trebuie să fie gata la orice jertfă în lupta împotriva bandei titoiste, care amenință permanent libertatea, independența şi suveranitatea patriei noaste.

Toate măsurile luate vor fi întărite prin toate mijloacele pe linie de partid şi de stat.

Măsuri speciale vor fi luate pentru întărirea regiunii de frontieră şi mai cu seamă în legătură cu problemele populatiei sârbo-croate din R.P.R. Iugoslavia titoistă a fost transformată într-o bază militară a agresorilor imperialişti americani - noi întărim țara noastră, pentru ca ea să fie o bază cât mai puternică a frontului păcii şi a socialismului.

Lupta împotriva bandei titoiste şi a dictaturii fasciste, întronată de ea, trebuie să

cuprindă toate domeniile activității Partidului. Nu trebuie să dăm fasciştilor nici un răgaz, nu trebuie să le dăm nici o zi de odihnă.

C.C. va conduce nemijlocit această luptă şi o va coordona. În acest scop va fi întărit sectorul special.

Măsuri în legătură cu sarcinile luptei pentru elementele revoluționare din Iugoslavia.

Măsurile în legătură cu emigranții politici revoluționari din Iugoslavia:

Va fi întărită organizația de bază a emigranților, care le va asigura conducerea nemijlocită a emigrației.

Măsurile în legătură cu răspândirea materialului, pregătiți pentru lupta împotriva bandei titoiste de spioni ,şi asasini. Se propune:

Îmbunătățirea muncii de răspândire a materialului peste granița româno-iugoslavă. În acest scop se elaborează un proiect care va conține indicații în vederea reorganizării cu scopul asigurării difuzării şi controlului folosirii materialului, răspândit pe teritoriul iugoslav.

Partidele frățeşti din țările, prin care a fost efectuată munca de răspândire, trebuie să organizeze aparatul necesar în vederea intensificării activității de răspândire.

Orice legătură a regimului fascisto-titoist cu străinătatea, orice contact internațional trebuie să fie transformat într-un canal pentru răspândirea materialului de demascare a bandei Tito-Rancovici, trebuie să fie transformat într-un ajutor acordat revoluționarilor iugoslavi care conduc masele la luptă împotriva monştrilor fascişti.

Înfăptuirea acestor propuneri va atrage partidele comuniste din Europa la acțiuni concrete şi va intensifica tot mai mult munca de răspândire a materialelor, extinzând-o asupra întregului teritoriu al Iugoslaviei, vândută de Tito imperialiştilor.

Materialul trebuie să ajungă în mâinile oamenilor muncii din Iugoslavia, ca să fie folosit pentru răsturnarea regimului dictatorial fascist al lui Tito.

A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 132/1950, ff. 1-14.

103.

[1950, noiembrie, 19, Bucureşti]. Notă a Comandamentului Grănicerilor privind incidentele de la frontiera cu Iugoslavia în perioada august-noiembrie 1950.

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE GRĂNICERI
- STAT MAJOR -
Secția Pază Frontieră

N O T Ă

de evenimentele petrecute în sectorul Regt.4 Grăniceri pe timpul dela 1 August la 19 Noembrie 195.- (Spioni prinşi)- (trecuți din Jugoslavia în R.P.R.)

1). - În noaptea de 18/19 August 1950, a fost prins de grăniceri, individul VELCO BACIVAN, care a trecut frontiera din Jugoslavia în R.P.R., cu misiune de spionaj, prin sectorul Cenei.

2). - În ziua de 21 August 1950, a fost prins de grăniceri individul CHIROSITA MISCOVICI, care a trecut frontiera din Jugoslavia în R.P.R., prin sectorul Jimbolia. În urma cercetărilor s-a stabilit că a fost trimis de sârbi cu misiune de spionaj.

3). - În noaptea de 28/29 August 1950, a fost prins de grăniceri individul ILICI PETER, în sectorul Plot. Giera, care trecuse frontiera din Jugoslavia în R.P.R. cu misiune de spionaj.

4). - În noaptea de 30/31 August 1950, a fost prins de grăniceri, în sectorul Teremia Mică, individul JIVA.N.I.C.I SAVA care a trecut frontiera din Jugoslavia în R.P.R. cu

misiune de spionaj.

5). - În noaptea de 8/9 Septembrie 1950, a fost prins de grăniceri individul NEGRU GEORGE, care a trecut frontiera din Jugoslavia în R.P.R. prin sectorul Plot. Foieni, cu misiune de spionaj.

6). - În noaptea de 1/2 Octombrie 1950, a fost prins de grăniceri individul KOCI IVAN, care a trecut frontiera din Jugoslavia în R.P.R., prin raionul Plot.Cenei, cu misiune de spionaj.

7). - În noaptea de 14/15 Octombrie 1950, a fost prins de grăniceri individul CHIRITA GHEORGHE, care a trecut frontiera din Jugoslavia în R.P.R. prin sectorul Rusova, cu misiune de spionaj.

8. - În noaptea de 20/21 Octombrie 1950, a fost împins de grăniceri sârbi ind. LALICI STEIA, care a trecut frontiera din Jugoslavia în R.P.R. prin sectorul Comunei Cruceni, cu misiune de spionaj. Susnumitul a stat 4 zile la Rudna, şi când a vroit să se înapoieze în Jugoslavia a fost prins de grăniceri în noaptea de 24/25 Octombrie 1950.

A fost trimis de grănicerii sârbi şi U.D.B. să culeagă următoarele date:

- ce armată se află în Rudna, Ivanda, Giulvaz, unde se află, efective şi dotare.
- unde sunt grănicerii, ce efective, etc.

A.M.R., Fond Comandamentul Trupelor de Grăniceri, dosar 2050, f. 25.

104.

[1950, decembrie, 26, Belgrad]. Ambasadorul român transmite M.A.S. un raport privind atitudinea provocatoare a autorităților iugoslave față de ambasadă şi funcționarii români de aici.

Nr. 71684 din 26.XII.950

TOVARĂŞE MINISTRU

Am onoarea a vă înainta o dare de seamă despre atitudinea autorităților jugoslave față de noi şi o dare de seamă despre felul cum ne-am organizat munca şi ne-am îndeplinit sarcinile în perioada dela 15 Iulie – 30 Octombrie 1950.

Primiți, Vă rog, Tovarăşe Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Secretat de Ambasadă
Beldie Mihai

TOVARĂŞEI
ANA PAUKER

Belgrad, 25 Octombrie 1950

RAPORTURILE CU MINISTERUL DE EXTERNE JUGOSLAV ŞI ATITUDINEA AUTORITĂȚILOR JUGOSLAVE FAȚĂ DE NOI

În această perioadă (...) că s-a făcut schimbul de note şi adrese între noi şi Ministerul de Externe Jugoslav şi care a fost atitudinea autorităților Jugoslave față de noi dela plecarea tov. Laurențiu.

În primul rând pentru primirea corespondenței tov. Laurențiu la plecarea sa ne-a dat – din fugă – câteva îndrumări, în sensul ca să nu primim nicio corespondență, întrucât nu vom avea posibilitatea să comunicăm cu Bucureştiul şi nici să rezolvăm chestiunile ivite. Aşa am şi făcut în prima săptămână, când s-au refuzat trei adrese. În urma convorbirii telefonice ce a avut loc între tov. Laurențiu şi tov. Ira, D-lui a comunicat că putem primi de acum orice corespondență. Astfel

în acest interval de timp am primit de la Ministerul de Externe Jugoslav patru note verbale, din care trei note de protest cu un conținut provocator şi grosolan.

Nota verbală din 27 Iulie a.c. referitoare la vasul „Pechi" care ar fi aruncat pe teritoriul Jugoslav material ilegal tipărit în R.P.R., precum şi nota din 10 August a.c. referitoare la aşa zisele incidente de la graniță instigatoare la un nou război.

Referitor la înaintarea notelor verbale ale Guvernului R.P.R către Guvernul Jugoslav prima privind cazul Lupea Gheorghe şi a doua Navigația pe Dunăre ne-am conformat întocmai instrucțiunilor primite de la Dvs.

În aceeaşi zi la ora cinci d.m. Ministerul de Externe Jugoslav a încercat să restitu[i]e nota privitoare la cazul Lupea Gheorghe pe care noi nu am primit-o motivând că nu se lucrează după-masă. Au revenit a doua zi şi văzând motivul înapoierii precum că, folosim un ton ofensator, deasemeni am refuzat pe loc s-o primesc. Consider că gestul nu a fost potrivit întrucât publicitatea necesară se făcuse şi opinia publică luase cunoştință de faptele criminale ale autorităților jugoslave.

Ministerul de Externe Jugoslav ne-a crea[t] greutăți cu ocazia informării Ministerului nostru. Astfel cu ocazia înmânării notelor lor de protest foloseau orele 5-7 d.m. pentru ca să nu avem timpul material a vă încunoştiința. Atunci când căutam să comunicăm cu Bucureşti sau prin Budapesta se întrerupea legătura telefonică. În felul acesta corespondența dela Minister o primeam numai dimineața ca în cazul de nu aveam legătură telefonică să avem timpul necesar să comunicăm prin poştă. La fel au procedat şi cu ocazia comunicării rezultatului predării notei noastre de protest.

Cu privire la vizita mea la Ministerul de Externe Jugoslav nu a mai avut loc – cred eu – ca urmare a faptului că nu am mers la Minister în ziua chemării.

În ce priveşte eliberarea diferitelor acte cerute de Ambasada noastră dela Ministerul de Externe Jug. se tărăgănează cu toate că s-au plătit taxele fiscale în urma instrucțiunilor primite.

*
* *

Atitudinea autorităților jugoslave în această perioadă s-a manifestat mai brutal şi provocator. După plecarea tov. Laurențiu autoritățile au continuat să trimeată agenți provocatori cunoscuți printre care pe Voislav Jaşin student, lucrează la „Radio Belgrad", emisiunea pentru limba română, Malentici Milenco student nu am aflat unde lucrează şi pe Liubița Stancovici studentă.

În parte v-am informat pentru ce chestiuni veneau aceştia la Ambasadă, însă acum vreau să vă aduc la cunoştință unele amănunte.

Voislav Jaşin venea la Ambasadă pentru a-şi comple[c]ta formalitățile de repatriere însă niciodată nu aducea fotografiile. La 2 August a.c. a revenit sub motiv că aduce o carte pe care o împrumutase. Sub masca de om căruia îi este foarte dor de țară dar căruia îi e teamă să nu fie arestat odată ce s-a repatriat, a vrut să ştie părerea noastră - „dacă mai ține mult această situație" – (înțelegând prin aceasta dacă Tito mai stă mult la putere). El a declarat că în urma propagandei antisovietice din Jugoslavia, poporul nu mai crede ca în trecut în Uniunea Sovietică. În această chestiune s-a referit şi la emisiunile de la radio în limba română şi a arătat că acolo unde lucrează el mai sunt următorii: Raihici Nicolae din Iancov, Nost speeker, Orza Nicolae din aceeaşi localitate, Porivoj Protici din Ceacova R.P.R. speeker, Ivanov Tănase controlează emisiunile, Ivanovici Nada redactoare şi corectoare, Viorel Puka traducător şi susnumitul Voislav Jaşin traducător şi dactilograf. De asemeni Andrei Papin care scrie la ziarul „Libertatea" lucrază şi el pe lângă Dir. Informații din Guvernul Serbiei.

Voislav Jaşin a încercat să pară deprimat că o duce greu cu viața şi că este dezorientat politiceşte. După plecarea lui mi-am făcut analiza atitudinei mele față de acesta întrucât ştiam ce fel de om este şi prin răspunsurile date cred că nu am comis greşeli. Mi-am pus însă

întrebarea dacă nu cumva este o victimă a propagandei titoiste şi constrâns din cauza condițiilor grele de viață.

La 4 August a venit din nou interesându-se ce i s-ar întâmpla dacă ar merge în țară, fiindcă îi este tare frică. (...) d-l de legătură cu procesul care se judeca atunci la Bucureşti (1-8 August) m-a întrebat dacă cunosc pe inculpații pentru că ei îi cunosc. – „Sigur, pentru că Ambasada Jugoslavă din Bucureşti a organizat spionajul" – am răspuns. El a declarat că mai bine ar lucra pentru noi dându-ne informații decât pentru titoişti. La aceasta am răspuns scurt – „Ambasada noastră nu se ocupă de asemenea chestiuni. În continuarea discuțiilor a declarat că, dacă eventual U.D.B. ar afla că el vine la Ambasadă va crede că vine să mă convingă pe mine să rămân definitiv în Jugoslavia şi el va fi crezut întrucât se bucură de încredere la ei pentru că a luptat în armata jogoslavă de partizani.

Față de cele de mai sus mi-am manifestat disprețul pentru clica trădătoare titoisă şi i-am spus că ar face mai bine să evite a se ocupa cu asemenea chestiuni şi să nu discute decât cel interesează privitor la complectarea actelor de repatriere în R.P.R.

Am văzut nu numai că este agent, dar este periculos şi obraznic. Am cerut atunci îndrumările D-voastră.

Data următoare când a revenit a încercat a lega discuții însă a fost poftit afară, spunându-i să vină atunci când se va hotărî să plece în țară. La aceasta a răspuns că aşteaptă să-i scrie întâi Uci.... m care s-a repatriat în Ianuarie 1950. (Este posibil de la radio Belgrad).

De atunci Voislav Jaşin a mai venit să ceară ... i s-a repetat din nou să nu mai vină la Ambasadă.

Malentici Milenco după plecarea tov. Laurențiu a venit de două ori pela Ambasadă fără să mă găsească pe mine. La 10 septembrie a revenit din nou pe motiv că se interesează dacă i-a venit răspuns privitor la prelungirea paşaportului. S-a interesat când vine tov. Laurențiu şi dacă îl aşteptăm mult.

A încercat să se plângă că o duce greu deşi după cum arăta din toate punctele de vedere nu se vedea aceasta. Malentici s-a interesat dacă ne mai persecută autoritățile jugoslave, fiincă el este persecutat de când a lucrat la Buletinul Ambasadei noastre. În continuarea discuției a început să spună că U.D.B. nu are o părere prea bună despre tov. Laurențiu fiindcă este un tip de şmecher stricat numai pentru interesele sale personale, iar despre mine U.D.B. are altă părere până când voi fi liber să spun ceea ce gândesc şi nu ce spun acum când sunt obligat. Am răspuns că nu mă interesează părerea lor şi i-am cerut pe un ton aspru să părăsească Ambasada şi când vom avea răspuns la cererea lui vom comunica prin poştă.

Stancovici Liubița după plecarea tov. Laurențiu a venit la 2 August la Ambasadă întorcându-se cu brigada dela construirea oraşului studențesc dela Zagreb. A declarat că acolo au participat şi studenți străini. Aceştia aveau zilnic la masă carne, pâine albă şi deseori teatru, cinematograf etc. Ei nu aveau voie să vorbească cu studenți străini decât de față cu şeful brigăzii şi în grupuri. Scrisorile erau cenzurate. S-a plâns că duce lipsă de bani deşi a luat bursa de 3.000 dinari. I-a părut rău că nu l-a găsit pe tov. Laurențiu, interesându-se când vine.

La 18 Septembrie a revenit şi s-a interesat dacă a venit tov. Laurențiu, pentru că a delarat ea, tov. Laurențiu i-a promis că trebuie să meargă la Bucureşti şi atunci personal îi va aduce viza de repatriere. Tot atunci s-a interesat unde locuieşte soția tov. Laurențiu.

Ultima dată când a venit la 28 Sept. s-a întâlnit cu un alt agent, Iacob Pelici, însă s-a prefăcut că nu-l cunoaşte deşi el a salutat-o. Din discuții am constatat că cererea de repatriere nu era decât un pretext ca să poată veni în Ambasadă întrucât până astăzi nu a mai revenit ceea ce în trecut se repeta la intervale de trei săptămâni.

Paralel cu aceştia mai veneau şi alții care îşi ofereau serviciile ca şoferi, femei de serviciu, bucătărese sau funcționari. Deasemeni am constatat că scopul vizitei nu era cel arătat şi că erau trimeşi de U.D.B.

Mai grav a fost, ceea ce nu au reuşit, în încercarea de a provoca incendiu (înaintăm un raport amănunţit) şi cu încercarea de a pătrunde în Ambasadă cu chei potrivite. Prima acţiune a fost împiedicată datorită unui control sistematic pe care îl făceam noaptea, iar a doua, din întâmplare am constatat că uşa se poate deschide cu orice obiect mai tare. Faţă de această situaţie am luat toate măsurile necesare de securitate.

Provocările şi mizeriile îndreptate împotriva noastră, au fost aplicate şi asupra cetăţenilor care ne făceau aprovizionarea cu alimente, interzicându-le să mai vină fie la vilă sau Ambasadă. În felul aceasta au căutat să ne umilească ca să mergem în piaţă, să ne facem singuri aprovizionarea.

Dacă până acum ne trimeteau agenţi în Ambasadă şi ne făceau greutăţi indirecte, acum au început să ne legitimeze pe stradă. Am fost legitimat în două rânduri (17 Sept. şi 5 Oct.) când veneam de la Casa Sovietică la orele 9,30 seara, iar tov. Ira a fost legitimată când mergea spre casă la orele 4,00 d.m. Deasemeni zilnic primim nenumărate telefoane prin care suntem ameninţaţi în limba română şi sârbă.

Ţinând cont de indivizii cari au venit la Ambasadă şi chestiunile discutate de ei, părerea mea este că aceştia au venit cu scopul de a vedea care este poziţia mea faţă de trădătorii titoişti, ce părere avem despre simpatia poporului jugoslav pentru Uniunea Sovietică, ce părere am despre tov. Laurenţiu şi dacă se mai întoarce. Dela înaintarea notei la M.A.E. Jugoslav.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

105.

[1950, decembrie, 28, Belgrad]. Ambasada informează autorităţile române despre convocarea la MAE iugoslav pentru a fi informată în legătură cu incidentul împuşcării unui militar român, dezertor, care a încercat să fugă în Iugoslavia şi despre refuzul grănicerilor români de a constitui o comisie mixtă pentru anchetarea cazului.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 558 Luna Decembrie Ziua 28 ora 24 1950

Astăzi la ora 17 şi 30 minute am fost chemat la M.A.E. iugoslav de directorul Giuric şi mi-a comunicat: în sectorul de frontieră unde a fost împuşcat [i]eri subofiţerul român, au venit câţiva ofiţeri români şi ofiţeri iugoslavi care s-au aflat acolo au propus ofiţerilor noştri să constitue o comisie mixtă.

Această propunere a fost respinsă de către ofiţerii noştri, mai mult decât atât, ofiţerii noştri insistând ca mortul să le fie predate imediat. „Au ameninţat că în caz contrar grănicerii români vor ataca pichetul iugoslav şi vor lua mortul cu forţa" autorităţile iugoslave sunt dispuse să-l predea cu condiţia ca să fie întocmit un proces verbal şi semnat de reprezentanţii celor două ţări, cu menţiunea că subofiţerul român a fost împuşcat pe teritoriul iugoslav şi predat lor de către autorităţile iugoslave. Dacă Guvernul R.P.R. respinge această propunere, cel puţin să le fie dat un act din partea reprezentanţilor autorităţilor române din care să re[i]asă că mortul a fost găsit pe teritoriul iugoslav şi predat lor de către autorităţile iugoslave. În ce priveşte ameninţatea atacării pichetului iugoslav „aceasta este cu totul din cale afară şi nu necesită niciun fel de comentarii". Cele ce v-am comunicat cu telegrama No 557 a apărut în presa iugoslavă de azi.

PETRUC

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 217, nepaginat.

DOCUMENTE DIN ANUL 1951

106.
[1951, ianuarie, 11, Belgrad]. Telegramă a ambasadei în care informează despre primirea de la autoritățile iugoslave a unei note de protest privind incidente de frontieră provocate de grănicerii români.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 6 Luna Ianuarie Ziua 11 ora 0,38 1951
Tovarăşe Ministru, am onoarea a comunica Dvs. următoarele:

Astăzi 10 Ianuarie am primit dela M.A.E. iugoslav o notă de protest în care se referă la tragerile ce ar fi fost făcute de grănicerii români asupra grănicerilor, civililor şi teritoriului iugoslav precum şi violarea spațiului aerian de către avioanele româneşti. În introducere spune:

„M.A.E. iugoslav în mai multe note de protest referitoare la incidentele dela frontiera româno-iugoslavă, a atras atențiunea guvernului R.P.R. asupra procedeelor nepacifice a autorităților de frontieră române, asupra consecințelor păgubitoare care se reflectă asupra situației la frontieră şi a relațiilor între două țări". „În ciuda avertismentelor şi protestelor făcute de guvernul iugoslav, organele de frontieră române au urmărit şi intensificat aceleaşi acțiuni provocatoare la frontiera iugoslavă-română, dovedind că guvernul R.P.R. nu doreşte să pună capăt procedeelor nepacifice a organelor de frontieră. Reînoirea unor astfel de procedee demonstrează just că ele sunt exercitate în scopul de a creia intenționat o stare de tensiune la frontieră şi de instigare la campania ostilă contra R.F.P.J." Mai departe nota enumeră 24 incidente de frontieră care ar fi fost provocate de grănicerii români şi o violare a spațiului aerian în perioada 27 Septembrie şi 23 Decembrie trecut.

În încheere „M.A.E. iugoslav protestează energic contra acestor procedee provocatoare şi nepacifice care continuă să le exercite organele româneşti la frontiera iugoslavă-română şi cere din nou ca guvernul R.P.R. să ia măsurile necesare pentru a evita în viitor astfel de acțiuni a grănicerilor români la frontiera iugoslavă". Aştept instrucțiunile Dvs.

PETRUC

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

107.
[1951, februarie, 22, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre apariția în presă a unui articol privind problema reținerii a nouă copii iugoslavi în România, în care se afirmă că „Guvernul român ne-a furat copiii".

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad
Nr. 49 Luna Martie Ziua 25 ora 15,26 1951
Tovarăşe Ministru,

Ziarul săptămânal „Libertatea" care apare în limba română publică în numărul din 25 Martie curent sub titlul „Povestea copiilor furați" un reportaj în care descrie cum un grup de 14 copii se jucau în apropierea graniței şi din greşală o parte au trecut frontiera şi au fost „furați" de grănicerii români. Reportajul este scris după povestirea unui elev care a văzut cum

s-a petrecut faptul. Arată localitățile de unde sunt fiecare, publică fotografiile a 2 copii dintre cei fugiți şi că autoritățile iugoslave au făcut intervenție însă fără rezultat. Ca încheiere autorul reportajului scrie că familiile acestora nu pot spune altceva decât că „Guvernul român ne-a furat copii". Felul cum este conceput acest reportaj, prin întrebările, unde sunt aceştia, ce fac, ce mănâncă, pe unde dorm, cum sunt îmbrăcați este menit să răscolească sentimentele oamenilor apolitici şi să-i abată dela nemulțumirile pe care le au din cauza greutăților create de guvernatorii lor.

BELDIE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200-224, nepaginat.

108.

[1951, mai, 17, Belgrad]. Ambasada română a primit o notă de la MAE iugoslav în care se protestează față de atitudinea dușmănoasă a României, acuzată ca ar dori să preia administrarea sectorului Porților de Fier.

No. 46.228
AMBASADEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
BEOGRAD

Ministerul Afacerilor Externe a Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, din ordinul Guvernului său, are onoarea de a aduce la cunoştința Ambasadei Republicii Populare Române, cele ce urmează:

Dela un timp încoace, Guvernul Republicii Populare Române, prin intermediul delegațiilor săi şi a autorităților de poliție, face tot ce-i stă în putință pentru a lua în mâinile sale administrarea Sectorului Porților de Fier, violând astfel principiul de egalitate al celor două State în ceeace privește conducerea acestui sector şi punând Administrația Porților de Fier într-o situație critică. În acest fel, interesele generale ale navigației pe Dunăre se găsesc amenințate.

Printr-o serie de măsuri de forță, a fost făcută imposibilă orice activitate a Delegației Republicii Populare Federative a Iugoslaviei la Orşova. Astfel, Guvernul Republicii Populare Federative a Iugoslaviei a fost obligat să-şi recheme Delegația sa de pe teritoriul român. Mai mult încă, Delegația română încearcă prin toate mijloacele să excludă total Delegația iugoslavă şi pe funcționarii Administrației Porților de Fier resortisanți ai Republicii Populare Federative a Iugoslaviei din gestiunea sectorului Porților de Fier, ceeace reiese din faptele următoare:

După ce a expulzat pe toți funcționarii iugoslavi ai căror funcțiuni necesitau şederea lor pe teritoriul român, au fost aplicate variate procedee de intimidare şi de insultare contra funcționarilor locuind pe teritoriul iugoslav şi care se duceau la postul lor la Orşova, pentru a-i impiedeca şi pe ei deasemenea de a lucra pe teritoriul român. În felul acesta, ei au fost supuşi unui control polițienesc din cel mai riguros în activitatea lor, în circulația lor şi în conversațiile lor chiar în clădirile Administrației Porților de Fier la Orşova, precum şi în afară de acestea. În timpul trecerii spre Orşova a funcționarilor iugoslavi, organele române militare şi de poliție, operează asupra acestora din urmă percheziții sistematice din cele mai grosolane şi nedemne, le confiscă curierul oficial şi-l duc în localurile lor pentru a nu-l înapoia decât după un timp prelungit şi un control amănunțit exercitat cu participarea directă sau indirectă a delegatului român.

Prin intermediul Delegației române, Delegația iugoslavă a fost pusă în curent cu „dispozițiile speciale române relative la trecerea frontierei de către personalul Administrației Porților de Fier şi a materialului său flotant, astfel, ca şi şederea şi circulația lor pe teritoriul Republicii Populare Române. Aceste măsuri de poliție oprite arbitrar au intrat în vigoare în sectorul Porților de Fier în August 1949 printr-o decizie unilaterală a autorităților române.

Aceste dispoziții constitu[i]e un exemplu evident arătând că Guvernul Republicii Populare Române prin intermediul organelor sale, violează toate obligațiile în vigoare, asumate în vederea unei colaborări şi a unei munci în comun a celor două State în sânul administrării sectorului Porților de Fier. Ele permit aplicarea unei puternice terori polițienești asupra funcționarilor iugoslavi. Mai mult, ele sunt de natură a submina considerabil funcționarea administrației Porților de Fier, impunându-i noi restricții deloc justificate ceeace reprezintă un obstacol direct al navigației în general.

Delegația română ducea deasemenea într-un fel arbitrar politica cadrelor în Administrația Porților de Fier. Dela un timp oarecare ea nu-şi dă aprobarea numirii Ing. Duşan Babic în postul de Şef al serviciului navigației şi refuză deasemenea să adopte rezoluțiile în privința numirii funcțioanarilor şi piloților iugoslavi expulzați. Delegația română desemnează în mod arbitrar, funcționari români, adeseori personae necalificate, ceeace este cauza avariilor survenite în canalul Sip în 1950 şi în 1951, avarii din cele mai grave din istoria sectorului Porților de Fier. În Ianuarie 1950 un mare număr de flotori au fost, din lipsă de precauțiunile cele mai elementare, găurite şi pierdute. Niciodată în istoria Porților de Fier nu s-a pierdut într-un timp aşa de scurt, un număr atât de important de flotori.

Delegația Republicii Populare Române ia în mod arbitrar deciziuni relative la funcționarea Administrației Porților de Fier. Ele se amestecă direct în activitatea serviciilor, privând astfel de competența lor, pe şefii de seiviciu resortisanți ai Republicii Populare Federative a Iugoslaviei. Astfel, de exemplu, scrisorile adresate de către şeful contabilității resortisant iugoslav, Navigației fluviale bulgare şi „Sovromtransport"-ului informându-le că trebuie să plătească partea de taxe în dinari pentru trecerea sectorului au fost reținute de către delegatul român. Dat fiind că contabilitatea se găseşte la Orşova, deci pe teritoriul român, delegatul român profită de orice ocazie pentru a interzice orice corespondență pe care o găseşte indezirabilă. Certificate de serviciu ale piloților şi funcționarilor sunt semnate numai de delegatul român şi eliberate de el, independent de arhivele Administrației Porților de Fier şi purtând numărul registrului Delegației române.

Şeful serviciului tehnic, resortisant român şi fucționarii români ai suszisului serviciu, deşi posedă permise de trecere a frontierei în bună şi legală formă, nu se duc la reşedința serviciului la Tekija, ci îndeplinesc serviciul lor la Orşova, încercând deasemenea să transfere reşedința serviciului pe teritoriul român ceeace desorganizează funcționarea Administrației Porților de Fier. Şeful serviciului tehnic în special nu-şi îndeplineşte datoria sa fundamentală consistând în a inspecta regulat starea lucrărilor hidrotehnice ale sectorului.

Şeful casieriei, resortisant român, nu supune deloc, de un an, raporturile sale lunare Comitetului provizoriu, asupra biroului său, voind astfel, cu ajutorul delegatului român, să evite orice control în desfăşurarea mijloacelor de plată a Administrației Porților de Fier.

Delegația Republicii Populare Federative a Iugoslaviei s-a silit ca bugetul Administrației Porților de Fier să fie în mod regulat stabilit. Dar, cu începere din al doilea semestru al anului 1949, Delegația română n-a răspuns deloc intervențiilor Delegație iugoslave în privința acestei chestiuni. Ea evită să stabilească bugetul şi trecând peste competența şefilor resortisanți ai Republicii Populare Federative a Iugoslaviei şi fără stirea Delegației iugoslave, a dat instrucțiuni şefilor şi funcționarilor români să elaboreze proecte ilegale de buget care, după părerea Delegației române, vor trebui să servească ca bază funcționării serviciilor Administrației Porților de Fier. In afară de elaborarea unor asemenea pro[i]ecte de buget, Delegația română a interzis importarea sumelor anuităților de împrumuturi, pe care Republica Populară Federativă a Iugoslaviei le-a acordat Administrației Porților de Fier. În felul acesta, Delegația română îşi propunea să anuleze obligațiile Comitetului provizoriu față de Republica Populară Federativă a Iugoslaviei în ceeace priveşte rambursarea împrumuturilor susmenționate.

Mai mult, Guvernul Republicii Populare Române având mai întâi propus, el însuşi, o mărire considerabilă a taxelor în sectorul Porților de Fier, a respins apoi aceeaşi propunere a

Guvernului Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, fără a da motive. Nefiind în stare să nege motivele justificate necesitând mărirea taxelor existente, Guvernul român, totdeauna prin ofense adresate Guvernului Republicii Populare Federative a Iugoslaviei şi prin argumente fără valoare întoarce atenţia dela necesitatea reglementării acestei chestiuni importante pentru funcţionarea normală a Administraţiei Portilor de Fier. Guvernul Republicii Populare Române ştie totuşi foarte bine că cu ajutorul sumelor taxelor existente Administraţia nu poate se stabilească un echilibru financiar, dat fiind că ea este obligată să acorde ea însăşi împrumuturi pentru a acoperi deficitul său. În ciuda acestui fapt, Guvernul Republicii Populare Române califică propunerea Guvernului Republicii Populare Federative a Iugoslaviei tinzând la mărirea taxelor, drept intenţionată de a creea „beneficii şi profituri" în vederea acoperirii deficitului anilor precedenţi. Astfel, el nu explică pentru rambursarea împrumuturilor acordate Administraţiei Porţilor de Fier după război, în vederea asigurării navigaţiei în interesul general, ar însemna crearea profiturilor, nici care ar fi beneficiarul. El nu dă nici măcar răspuns la chestiunea de a şti în ce fel poate să facă faţă deficitului activităţii curente a Administraţiei Porţilor de Fier, având în vedere nivelul puţin ridicat al navigaţiei. Este evident că o asemenea atitudine a Guvernului Republicii Populare Române face să se nască alte beneficii - de ştiut că societăţile de navigaţie ale unei alte ţări, a cărei activităţi pe Dunăre este cea mai desvoltată şi aproape exclusivă, continuă să profite de pe urma taxelor relativ puţin ridicate în sectorul Porţilor de Fier. Într-o asemenea situaţie, Delegaţia română se sileşte să găsească un mijloc de a reduce sarcinile ţării sale pentru acoperirea deficitului în lei a Administraţiei Porţilor de Fier, şi aceasta în detrimentul Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, acţionând în felul următor:

Comitetul provizoriu a luat de comun acord rezoluţia, nr.65 în Ianuarie 1949 prevăzând posibilitatea pentru societăţile de navigaţie de a plăti taxele datorate numai în dinari sau numai în lei, pe baza compensaţiei şi păstrând mereu echilibrul abundenţei de venituri în lei şi în dinari a Administraţiei Porţilor de Fier. Momentan, Delegaţia română autorizează în mod arbitrar societăţile române şi altele, cu excepţia societăţilor iugoslave să nu plătească taxele decât în lei, fără a ţine seama de compensarea sumelor corespondente în dinari şi în acelaşi timp împiedică Biroul contabilităţii al Administraţiei Porţilor de Fier de a reaminti societăţilor de navigaţie propunerea Delegaţiei Republicii Populare Federative a Iugoslaviei, rezoluţiile în vigoare în această chestiune. Astfel, plata neregulată în lei din partea taxelor în dinari, fondul în dinari a fost nedreptăţit pentru o sumă de 3.500.000 dinari. Printr-un asemenea procedeu, Delegaţia română rupe echilibrul bugetar al Administraţiei Porţilor de Fier, încercând în acelaş timp, pe socoteala Republicii Populare Federative a Iugoslaviei şi a veniturilor în dinari provenind din taxe, de a reduce sarcinile ţării sale pentru a acoperi deficitul zisei Administraţii.

În afară de ceeace s-a expus, Delegaţia română subminează dela un timp oarecare repartiţia egală a sarcinilor necesare să asigure funcţionarea instalaţiilor de halaj pe canalul Sip, puse la dispoziţia Administraţiei Porţilor de Fier de către Republica Populară Federativă a Iugoslaviei în interesul general al navigaţiei instalaţii pentru care nu i-a fost deloc plătită chiria. Guvernul Republicii Populare Române a făcut imposibilă aprovizionarea instalaţiilor de halaj cu cărbune cu materialul necesar provenind din Republica Federativă a Iugoslaviei şi, cu începere din 1949, Republica Populară Federativă a Iugoslaviei îşi asumă singură această sarcină, în timp ce Administraţia Porţilor de Fier a perceput de exemplu în 1950 suma de 2.000.000 lei cu titlu de taxe pentru serviciul de halaj. Această sumă provine din taxe care constituiesc un serviciu făcut propriu-zis, n-a fost deloc întrebuinţată pentru întreţinerea şi ameliorarea instalaţiilor de halaj pe canalul Sip, ci pentru plata funcţionarilor Administraţiei Porţilor de Fier resortisanţi români, numiţi în parte de către Delegaţia Republicii Populare Române singură.

Prin măsurile de forţă şi procedeele susmenţionate, pe care Guvernul Republicii Populare Române le aplică cu ajutorul organelor sale, în sectorul Porţilor de Fier, el violează angajamentele sale relative la colaborarea în acest sector, asumate în virtutea Aranjamentului iugoslavo-român

din luna Octombrie 1945. Adoptând o asemenea atitudine, vizând să tergiverseze intenționat soluționarea definitivă a acestei importante chestiuni, Guvernul R.P.R. violează în special dispozițiile Convenției referitoare la regimul navigației pe Dunăre din 1948, care prevede încheierea unui acord asupra stabilirii şi funcționării unei Administrații speciale în sectorul Porților de Fier. Ministerul Afacerilor Externe al R.F.P.I. onstată că responsabilitatea consecințelor rezultând dintr-o asemenea atitudine, cade asupra Guvernului R.P.R.

Ministerul Afacerilor Externe al R.P.F.I. din ordinul Guvernului său protestează cu energie împotriva tuturor procedeelor susmenționate a organelor şi Guvernului R.P.R. având ca singur scop de a transforma sectorul Porților de Fier deasemenea într-o regiune trebuind să servească provocărilor permanente şi presiunii ostile asupra R.P.F.I.

Ministerul Afacerilor Externe exprimă Ambasadei R.P.R. asigurarea considerației sale.

Belgrad, 17 Mai 1951.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 220, nepaginat.

DOCUMENTE DIN ANUL 1952

109.

[1952, februarie, 14, Bucureşti]. Adresă a MAE România către ambasada iugoslavă de la Bucureşti în care răspunde unei note verbale referitoare la demararea discuțiilor pentru Administrația Specială Fluvială de pe Dunăre. Guvernul român acuză atitudinea ostilă, şicanele, Iugoslaviei în privința navigației pe Dunăre, la sectorul Porțile de Fier.

No. 100443

Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Populare Române referindu-se la Nota Verbală Nr. 414654 din 3 Decembrie 1951 a Ministerului Afacerilor Străine al R.P.F.I., trimisă Ambasadei Republicii Populare Române din Belgrad, comunică următoarele:

Guvernul Republicii Populare Române, a făcut cunoscut Guvernului iugoslav prin Nota Verbală din 3 August 1951 că este gata să înceapă discuțiile referitoare la încheierea unui Acord pentru constituirea Administrației Speciale Fluviale a Porților de Fier prevăzută de Convenția privitoare la regimul navigației pe Dunăre şi a propus ca delegații celor două Părți să se întrunească în acest scop la Bucureşti la data de 25 Septembrie 1951.

Sub pretextul că Guvernul român nu a indicat motivul pentru care a propus ca discuțiile să aibă loc la Bucureşti şi nu la Belgrad, Guvernul iugoslav nu a dat nici o urmare acestei propuneri. Guvernul iugoslav a arătat astfel că în realitate nu urmăreşte constituirea Administrației Fluviale Speciale a Porților de Fier şi asigurarea condițiilor de navigație în acest sector.

În acelaşi timp Guvernul iugoslav continuă politica sa de stânjenire a navigației pe Dunăre şi de împiedicare a funcționării normale a serviciilor Administrației Porților de Fier şi a Comitetului Provizoriu Gerant al Administrației. Delegatul Guvernului iugoslav în Comitetul Provizoriu Gerant al Administrației Porților de Fier V.Nincici a părăsit încă dela data de 17 Septembrie 1949 sediul Administrației, stabilindu-se la Belgrad fără a lăsa înlocuitor şi punând Comitetul în imposibilitate de a se mai întruni. În felul acesta activitatea Administrației este stânjenită mai ales în frecventele împrejurări care necesită luarea de măsuri urgente. Deasemenea funcționari iugoslavi cu sarcini de răspundere din Administrație, lipsesc nemotivat dela serviciu luni întregi cum a fost cazul inginerului Babic Duşan, adjunctul şefului serviciului tehnic şi al altora.

Guvernul Iugoslav a folosit salariații săi din Administrația Porților de Fier pentru a se deda la activități ostile împotriva Republicii Populare Române. Procesul spionilor judecați în August 1950 la București a desvăluit existența unei rețele de spionaj iugoslav în Administrația Porților de Fier. Autoritățile iugoslave au recurs la tot felul de măsuri abuzive şi samavolnice pentru a împiedica personalul român din Administrația Porților de Fier, să-şi îndeplinească funcțiunile sale pe teritoriul iugoslav.

În lumina acestor fapte Guvernul român respinge alegația cuprinsă în Nota Guvernului iugoslav că Guvernul român ar pune piedici la încheierea Acordului pentru constituirea Administrației Fluviale Speciale a Porților de Fier.

Deşi guvernul iugoslav n-a dat urmare propunerii Guvernului român, Guvernul român, urmărind îndeplinirea prevederilor Convenției privitoare la regimul navigației pe Dunăre, propune ca - în cazul că Guvernul iugoslav nu acceptă orașul București, - delegații celor două Părți să se întrunească la Orşova, sediul actual al Administrației Porților de Fier.

Totodată, Guvernul român atrage atențiunea Guvernului iugoslav că răspunderea pentru situația pe care Guvernul iugoslav o crează în sectorul Porților de Fier prin măsuri contrarii Convenției Dunării, revine în întregime Guvernului Republicii Populare Federative Iugoslave.

București, 14 Februarie 1952

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 220, nepaginat.

110.

[1952, martie,18, Belgrad]. Ambasada română transmite autorităților române informația că a primit o notă de protest în care statul român este acuzat de provocarea a 83 incidente de frontieră.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 28 Luna Martie Ziua 18 ora 23,30 1952

Am primit de la Ministerul Afacerilor Externe Jugoslav o notă de protest în care suntem acuzați de 83 incidente de frontieră (tragerea focului spre teritoriul şi grănicerii jugoslavi) şi 3 violări în spațiul aerian în perioada 14 Octomvrie 1951 – 24 Ianuarie 1952.

PETRUC PETCU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

111.

[1952, mai, Belgrad]. Ambasada română transmite, la Bucureşti, copiile (în limba franceză), unei note verbale şi a unui memorandum adresat de MAE iugoslav, Comisiei Dunării, în care expune atitudinea neprietenoasă a politicii duse de URSS şi sateliții săi în problema navigației Dunării, solicitând revizuirea unor regulamente şi statute care reglementează funcționarea şi organizarea unor servicii ale Comisiei Dunărene.

AMBASADA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE BELGRAD
No. 36 **Strict confidențial**

TOVARĂŞE MINISTRU,

Am onoarea a Vă înainta, alăturat, copia Notei Verbale No. 46489 din 24 Mai 1952 a Ministerului de Externe iugoslav precum şi copia Memorandum-ului remis la 20 Mai 1952 de ambasada iugoslavă din București Biroului Comisiei Dunărene.

Memorandum-ul calomniază U.R.S.S. şi felul de organizare a Comisiei Dunărene propunând revizuirea Regulamentului interior al Comisiei Dunărene şi revizuirea Statutului asupra organizării Secretariatului şi Serviciilor Comisiei Dunărene.

Primiți, Vă rog, Tovarăşe Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

ÎNSĂRCINAT CU AFACERI a.i.,
M. Petruc-Petcu

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
Direcția Cabinet

AMBASADA
Republicei Populare Române
Belgrad

Înregistrat la Nr. 36
1952 Luna Mai Ziua 26

Le Ministère des Affaires Etrangères de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie a l'honneur d'exposer à l'Ambassade de la République Populaire ce qui suit:

le Gouvernement de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie, par l'entremise de l'Ambassade de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie à Bucarest, a remis, le 20 mai 1952, au Bureau de la Commission du Danube un Mémorandum par lequel il propose que soient inscrites à l'ordre du jour de la VI-ème session ordinaire de la Commission du Danube la question de la révision des Règles de procédure de la Commission du Danube actuelles, ainsi que celle de la révision du Statut relatif à l'organisation du Secrétariat et des Services de la Commission du Danube.

Par la même occasion, le Ministère des Affaires Etrangères fait parvenir à l'Ambassade une copie duit Mémorandum en la priant de la transmettre au Gouvernement roumain.

Beograd, le 24 mai 1952.-

AMBASSADE de la REPUBLIQUE
POPULAIRE ROUMAINE
Beograd

Mémorandum

A la Conférence de Beograd de 1948, tous les pays danubiene signataires de la Convention relative au régime de la navigation sur le Danube défendaient leur droit d'assurer eur-mêmes, de commun accord, en tant que membres égaux en droit, la libre navigation sur Danube „en conformité avec les intérêts et les droits souverains des pays danubiens ainsi que de resserrer les liens économiques et culturels des pays danubiens entre eus et avec les autres pays" – comme il est stipulé dans le Préambule de la Convention de 1948.

La République Populaire Fédérative de Yougoslavie a également défendu à la Conférence de Beograd, le principe consistant en ce que le droit d'administration des fleuves internationaux appartienne aux Etats riverains et en ce que aux sein de la Commission du Danube doive exister l'égalité en droit des pays danubiens. La République Populaire Fédérative de Yougoslavie a signé la Convention relative au régime de la navigation sur le Danube de 1948 croyant que ce principe serait respecté, c'est-à-dire que la période d'égalité en droit des pays riverains et de respect de leurs droitssouverains serait par lá ouverte, que l'application de la Convention contribuerait à la collaboration dans le domaine économique et culturel.

Ce pendant, lors même de la constitution de la Commission du danube la Convention a été appliquée contrairement à l'espirit de collaboration et d'égalité en droit.

La Commission du Danube fondée en 1949 dès le début de son fontionnement ne constitue pas une organisation internationale au sein de laquelle serait assurée la participation égale des pays membres à son activité et seraient prises des décisions au sujet de toutes les questions importantes ayant intérêt pour les pays riverains.

Le Règlement intérieur de la Commission du danube voté par la majorité lors de la première session ne donne pas la possibilité à tous les Etats membres d'etre représentés, d'une manière adéquate et égale en droit, aux postes dirigeants dans la Commission du Danube, alors que d'autre côté il permet à une seule délégation de garder d'une façon illimitée les positions dirigeantes. Le choix aux postes dirigeants et la manière dont assume ses fonctions le Secrétaire-délégué soviétique – sont tels qu'ils redent possible le dictat de la Délégation soviétique dans la Commission du Danube, possibilité dont il a été largement fait usage dans la pratique. Ceci est prouvé par les faits suivants:

1. Le Président et le Vice-président de la Commission ne sont pas tenus de demeurer au siège de la Commission et n'y séjournent en effet que pendant les sessions pléniaires. Tout le reste du temps en dehors des sessions pléniaires, c'est-à-dire environ 350 jours par an, les fonctions de toute le Présidence se trouvent concentrées entre les mains du Secrétaire de la Commission – délégué soviétique.

2. L'article 9 de la Convention prévoit que la Commission dispose d'un Secrétariat et des Services nécessaires dont le personnel est recruté parmi les ressortissants des pays danubiens. Pourtant, la Délégation soviétique a imposé de tels textes pour le travail de la Commission qui lui permettent de soumettre tout l'appareil de la Commission à la Délégation soviétique, en l'occurence au Secrétaire de la Commission. Selon ces textes, le Secrétariat et l'appareil de la Commission sont responsables de leur travail uniquement devant le Secrétaire qui remplace le Président et le Vice-président en leur absence, et d'autre part, au lieu de faire remplacer le Secrétaire par un membre de la Présidence, en son absence il ne peut etre remplacé que par son suppléant dans la Délégation soviétique.

L'actuel Règlement intérieur de la Commission du danube a rendu possible que toute l'activité de la Commission soit pratiquement mise aux mains du représentant soviétique à la Commission du Danube. L'expérience a montré que le Secrétariat, au lieu d'etre un organe de la Commission, est devenu son organisme dirigeant aux mains du Gouvernement de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques. Les sessions de la Commission, qui sont convoquées deux fois par an, ont un caractère plutôt formel el leur but est de voter tout ce que la Délégation soviétique a préparé entre-temps. Une talle organisation de la Commission a écarté la possibilité de présence àCalaty des délégations des pazs riverains entre sessions, rendant ainsi imposible la collaboration réelle et permanente au sein de la Commission de tous les Etats intéressés. Les délégués des autres pays riverains n'ont pas la possibilité de recevoir d'amples informations sur le fonctionnement de la Commission du Danube et d'être au courant des travaux du Secrétariát entre deux sessions.

3. En outre, la position inégale en droit de la Yougoslavie dans la Commission du Danube se reflète particulièrement dans le fait que dans le Secrétariat et l'appareil de la Commission elle n'a pas de ses fonctionnaires bien que, tenant compte du principe d'égalitéen doit, elle eút demandé le nombre correspondant de postes pour lesquels le Gouvernement de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie mettrait ses candidats à la disposition. Alors que les autres Etats ont leurs fonctionnaires aux postes dirigeants des Services de la Commission, dans cette organisation encombrante comprenant 60 postes avec il services, il a été offert à la Yougoslavie seulement 4 postes subordonnés, ce qu'elle a refusé d'accepter.

4. Le Secrétariat et les services ne font pas parvenir à témps aux Délégations (au moins d'après l'expérience de la Délégation de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie) la documentation déjà si peu riche, de manière que les Délégations ne sont pas à même d'étudier en temps utile les rapports et les propositions. Il arrive que les Délégations viennent aux sessions pléniaires insuffisamment informées sur les questions figurant à l'ordre du jour du fait de recevoir la documentation (dans la plupart des cas incomplète) la ville du jour ou le jour même de la séance à laquelle ces questions doivent être discutées ou votées.

Le Secrétariat ne publie pas àtemps les documents pendant les sessions. Ainsi par exemple, les procès-verbaux des séances de la Ve session n'ont été distribués au cours de la session même pas plus que n'étaient distribuées les résolutions mises au point à la session.

La Délégation de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie se heurte à des difficultés particulières en se rendant aux sessions, difficultés liées au siège de la Commission du Danube. La Délégation de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie doit, sous de difficiles conditions, se rendre dans un pays qui a dénoncé toutes les conventions avec la République Populaire Fédérative de Yougoslavie relatives aux comunications.

5. Le système qui est appliqué dans la Commission du Danube pour la prise de décisions est évident des exemples suivants:

A la Ile et à la IIIe session, qui ont duré en tout dix jours ouvrables, au lieu de prendre des décisions approfondies sur les questions brûlantes de navigation, les solutions étaient arrêtées „à battons rompus" et ont été votée en vitesse deux budgets qui se sont avérés irréels. Le Secrétariat a préparé le budget comme son propre budget et ne l'a soumis à la Commission qu'aux fins de son approbation formelle. Les Délégations n'ont eu la posibilité aux séances pléniaires de prendre connaissance d'une manière détaillée du budget projeté. Il en a résulté que les budget projetés étaient irréels, ne correspondaient pas aux nécessités concrètes et de ce fait provenaient, à la fin de l'année, des économies fictives.

6. Les Groupes de travail sont au fait convoqués par le Secrétariat el leur réunion est plutôt une question de forme que de fond (En ce qui concerne la Délégation yugoslave, au cours de la première période du fonctionnement de la Commission elle n'était même pas invitée àparticiper aux groupes de travail). D'habitude, ces réunions étaitent destinées à l'audition des rapports du Secrétariat et des Services, après qoui le Président du groupe soumettait son rapport à la séance pléniaire et proposait des résolutions telles qu'elles avaient été préparées par le Secrétariat.

7. Par une telle méthode de travail dans la Commission se trouvent être violés non seulement l'espirit de la Convention mais aussi ses stipulations les plus précises, tel le cas de la résolution sur l'application de l'Annexe II à la Convention relative au régime de la navigation sur le Danube de 1948 (Gabcikovo Gönyü).

Par les Dispositions fondamentales relatives au régime de la navigation sr le Danube et par les Règles unifiées de surveillance fluviale, tentative a été faite: a) de fouler au pied les droits souverains des pays riverains en ce qui concerne la surveillance de la navigation sur leur secteurs respectifs du Danube;

b) d'imposer aux Etats de lourdes et superflues obligations envers la navigation, tant en ce qui concerne le maintien et le balisage de la voie navigable qu'en ce qui concerne l'information;

c) d'éviter le plus possible les obligations de la navigation envers les Etats riverains même au détriment de la sécurité de la navigation et de la voie navigable.

8. A l'ordre du jour des sessions qui ne relèvent pas de la compétence de la Commission et cela dans l'unique but de créer des posibilités d'ingérence dans affaires inteérieures des Etats riverains souverains. Ansi, lors de la discussion de la question de renflouement des bâtiments coulésau cours de la Ile guerre mondiale il été mis de côté la

tâche fondamentale – le déblaiement de la voie navigable et la sécurité de la navigation – et la tentative a été faite que la Commission du danube, bien que non-compétente en la matière – traite de la question d'appartenance des bâtiments coulés, et ceci d'une manièrs contraire aux dispositions existantes du Droit international.

La Délégation yugoslave a lutté contre une telle méthode de travail, elle a lutté pour la méthode démocratique, pour l'égalité en droit de tous les Etats membres, pour le respect de l'espirit et de la lettre de la Convention.

Cependant, tous les efforts de la Délégation de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie sont restés vains. La pratique a offert maintes preuves qu'une telle situation dans la Commission du Danube découle de l'organisation même de la Commission, des dispositions de son Règlement intérieur qui facilite l'autorité illimitée et le dictat d'un seul Etat membre. Dans le but de mettre fin à l'actuelle méthode de travail non-démocratique de la Commission, de faire assurer, dans l'espirit de la Convention relative au régime de la navigation sur le Danube, l'égalité en droit des Etats membres de la Commission du Danube, le Gouvernement de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie propose qu'à la VIe session ordinaire de la Commission du Danube soit mise à l'ordre du jour la question de:

1. révision du Réglement intérieur de la Commission du Danube,

2. révision du Statut sur l'organisation du Secrétariat et des Services de la Commission du Danube.

Le Gouvernement de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie prie le Secrétariat de la Commission du Danube de vouloir bien remettre en temps voulu une copie conforme du présent Mémorandum à tous les Etats représentés à la Commission du Danube.

Beograd, le 17 mai 1952.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 220, nepaginat.

112.

[1952, iulie,14, Belgrad]. Ambasada transmite autorităților române informația că a primit o notă de protest în care statul român este acuzat de provocarea a 113 incidente de frontieră comise de aviație şi grănicerii români.

TELEGRAMĂ B

Dela Ambasada din Belgrad

Nr. 63 Luna Iulie Ziua 14 ora 21,45 1952

1. La 14 Iulie a.c. am primit o notă de protest în care suntem acuzați de 113 incidente de frontieră şi violări a spațiului aerian Jugoslav „comise" de grăniceri şi forțele noastre aeriene între 2 Februarie şi 31 Martie curent 1952.

Presa şi radio Jugoslav din ultimele două zile difuză „ştirea" cum că autoritățile noastre minează frontiera Româno-Jugoslavă.

Petruc

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

113.
[1952, iulie, 29, Bucureşti]. Telgramă a MAE, către ambasada română de la Belgrad, privind înapoierea notei iugoslave referitoare la incidentele de frontieră, cu specificația că România respinge conținutul acesteia, catalogat ca fiind calomniator şi neadevărat.

TELEGRAMĂ A

Către Ambasada din Belgrad
Luna Iulie Ziua 29 ora 14,30 1952

Înapoiați M.A.S. Iugoslav nota iugoslavă nr. 48077 din 14 Iulie în legătură cu pretinsele incidente de frontieră.

În nota Dvs. de însoțire, arătați pe scurt că ea este înapoiată întrucât conținutul ei este neadevărat şi calomniază R.P.R.

Semnat Mircea Bălănescu.

MIN EXTERNE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

114.
[1952, septembrie, 3, Bucureşti]. MAE solicită ambasadei de la Belgrad să transmită o notă de protest, față de împiedicarea desfăşurării activității ambasadei române, lezarea imunității diplomaților şi intimidarea cetățenilor români care vin aici.

STRICT SECRET

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către,
Ambasada Belgrad

CUPRINSUL

Cereți o audiență la MAS Jugoslav şi faceți următorul protest verbal:

„Ambasada RPR la Belgrad constată că autoritățile jugoslave urmăresc prin şicane şi presiuni împiedicarea exercitării normale a activității sale diplomatice, lezând prerogativele şi imunitățile diplomatice ale ambasadei. Astfel:

1. Cetățenii români cari vin la Secția Consulară a Ambasadei sunt de cele mai multe ori opriți să intre în localul ambasadei. Milițianul dela intrare îi legitimează şi încearcă să înfricoşeze pe vizitatorii consulari.

În numeroase cazuri cetățenii români după ce au plecat dela Ambasadă RPR au fost anchetați de UDB-a.

2. MAS iugoslav a călcat în mod grosolan cele mai elementare norme ale dreptului internațional, reținând pe Zereşan Ana, funcționară a Ambasadei RPR la Belgrad, căreia i-a dat viză de ieşire din Jugoslavia timp de 2 luni.

3. Ambasada RPR a protestat la timpul său împotriva, măsurilor discriminatorii luate de guvernul Jugoslav în ce priveşte deplasările membrilor Ambasadei în Jugoslavia, dar autoritățile jugoslave merg atât de departe cu şicanele lor încât nu-şi respectă nici propriile lor dispoziții. În numeroase rânduri membrii Ambasadei RPR au fost opriți să iasă din oraşul Belgrad de către milițieni chiar la bariera oraşului.

4. Autoritățile iugoslave au refuzat Însărcinatului cu Afaceri al RPR să călătorească cu maşina la Bled pentru a răspunde invitației Ministrului Argentinei la recepția dată cu ocazia sărbătorii naționale argentiniene.

5. Prin biroul de deservire a misiunilor diplomatice, MAS jugoslav a tărăgănit luni de zile în cursul iernii repararea caloriferului din localul Ambasadei situația a adus la îmbolnăvirea mai multor funcționari.

6. De luni de zile membrii Ambasadei RPR sunt urmăriți pas cu pas în mod grosolan şi obraznic de către agenți ai UDB-ei.

La cela de mai sus se pot adăuga cazurile când vameşii jugoslavi - împotriva uzanțelor diplomatice – au controlat bagajele personale ale diplomaților români.

Ambasada RPR protestează împotriva acestor acțiuni ale autorităților jugoslave şi insistă ca guvernul jugoslav să ia măsuri pentru încetarea lor".

După ce ați făcut acest protest verbal, puteți…veni în concediu.

Semnat Gonda

MIN EXTERNE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

115.

[1952, septembrie, 30, Bucureşti]. Notă de protest, trimisă de MAE român către ambasada iugoslavă de la Bucureşti, prin care se arată incidentele de frontieră şi violările spațiului aerian român comise de către iugoslavi în luna septembrie.

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
No. 7928

Le Ministère des Affaires Etrangères de la République Populaire Roumaine communique ce qui sait à l'Ambassade de la R.P.F.Y. à Bucarest:

Le gouvernement yougoslave a commis une nouvelle et grave provocation contre la République Populaire Roumaine, organisant le 29 septembre 1952 la violation répétée par les avions yougoslaves de l'espace aérien de la République Populaire Roumaine.

Ainsi, le jour sus-mentionné, entre 11 h 32 et 13 h 24, cinq avions yougoslaves parmi lesquels trois chasseurs et deux bombardiers, dont un bimoteur et un quadrimoteur, ont pénétré tour à tour dans l'espace aérien de la République Populaire Roumaine dans le secteur Moravița, sur une profondeur de 1500-2000 m.

A 11 h 5o, un avion bimoteur yougoslave, violant l'espace, aérien de la République Populaire Roumaine, a pénétré sur une profondeur de 6000 m. dans le secteur de Tolvadia.

Le même jour entre 12 h 24 et 14 h 46, trois avions yougoslaves, un chasseur et deux bombardiers dont un bimoteur et un quadrimoteur, ont pénétré au-dessus du territoire roumain dans les secteurs Cruceni et Teremia Mare sur une profondeur de plus de 2000 m.

Ces violations criminelles de l'espace aérien de la République Populaire Roumaine sont étroitement liées aux actions agressives commises antérieurement à la frontière roumano-yougoslave par les autorités yougoslaves et montrent que le gouvernement yougoslave, complétement inféodé è la politique d'agression des fauteurs de guerre impérialistes, poursuit son activité systématique de provocation à la frontière roumano-yougoslave.

Le gouvernement de la. République Populaire Roumaine proteste le plus énergiquement contre la violation répétée de l'espace aérien de la République Populaire Roumaine par des avions yougoslaves, exige du gouvernement yougoslave qu'il mette fin à l'activité provocatrice qu'il mène à la frontière d'Etat de la République Populaire Roumaine et attire son attention sur le fait qu'il porte la. responsabilité des conséquences de tels actes agressifs.

Bucarest, le 30 septembre 1952.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

116.

[1952, octombrie, 3, Bucureşti]. Notă a ambasadei iugoslave în care informează autoritățile române că guvernul iugoslav respinge, ca nefondate şi calomnioase, afirmațiile din nota guvernului român din 30 septembrie 1952.

Nr. 100054 din 3. X. 1952

AMBASSADE
DE LA REPUBLIQUE FEDERATIVE POPULAIRE DE YUGOSLAVIE
BUCAREST
No. 73

L' Ambassade de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie renvoi au Ministère des Affaires Etrangéres de la République Populaire Roumaine sa note No. 7928 du 30 septembre 1952. Ladite note n'a pu être prise en consideration parce qu'elle est écrite d'un ton offensant et contient les calomnies et les mensonges contre la République Populaire Fédérative de Yougoslavie.

Bucarest, le 2 octobre 1952.

AU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
DE LA REPUBLIQUE POPULAIRE ROUMAINE
BUCAREST

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

117.

[1952, octombrie, 25, Belgrad]. Ambasada română informează MAS despre transmiterea, către ambasadele prietene de la Belgrad, cărții „Politica agresivă şi maşinațiunile imperialismului american împotriva Republicei Populare Române" în limba rusă, solicitând instrucțiuni privind exemplarele în limbile franceză şi engleză.

Nr. 100575 din 1 Nov. 1952

AMBASADA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
BELGRAD
No. 84

Către

DIRECȚIA POLITICĂ

Oficiului nostru i-a fost trimis în două rânduri, în 1952, cartea: „Politica agresivă şi maşinațiunile imperialismului american împotriva Republicei Populare Române" în limbile rusă, franceză şi engleză.

După corectarea greşelei de tipar în textul rusesc la pagina 107, rândul 13 de sus: anul 1950 fiind corectat în anul 1940, conform dispozițiunilor Dvs., cartea în limba rusă a fost trimisă Ambasadelor prietene.

Asupra aceluiaşi material în limba franceză am primit dela Dvs. dispoziținea ca el să nu fie distribuit până la noi dispozițini ale Dvs. Asupra textului în limba engleză, care a venit prin curierul din Octombrie 1952, n-am primit nici o dispoziține din partea Ministerului. Pe baza celor de mai sus vă rog să binevoiți a-mi trimite dispozițini de ce trebu[i]e să fac cu materialul de mai sus în limbile franceză şi engleză.

ÎNSĂRCINAT CU AFACERI a.i.,
M. Petruc-Petcu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

118.

[1952, noiembrie, 4, Bucureşti]. Extrase ale unor articole din ziarul iugoslav „BORBA'', privind procesul unor cetățeni iugoslavi, judecați la Bucureşti, pentru complot împotriva statului român, dar şi despre procesul de la Belgrad al unor cetățeni iugoslavi acuzați că au conspirat cu ambasadorul român, Teodor Rudenco, în favoarea României.

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
Direcția Cabinetului
Nr. 5289 din 4 Nov. 1952

„BORBA" din 5 August

ÎNCĂ O ÎNSCENARE JUDECĂTOREASCĂ DE CLEVETIRI

La 1 August în fața tribunalului militar la Bucureşti a început „judecarea" a 4 cetățeni jugoslavi şi a 8 cetățeni români de origine jugoslavă sub acuzarea că „au pregătit complotul pentru anexarea" părții românești a Banatului la Jugoslavia. Printre acuzați se găsesc NIIOS TODOROV, BOSCO LAZICI, NICOLA NEDICI, BOJIDAR SANOIEVICI, MILA DIN DIMIN, NICOLA MILUTINOVICI, VIDSAVA NEDICI, DJURO BAZIER şi alții. Aproape toți acuzații au petrecut un timp îndelungat în închisorile Siguranței române.

Când se ia în considerație că autoritățile româneşti au distrus deja demult toate organizațiile democratice ale minorității noastre naționale în România, că au fost luate cele mai aspre măsuri de violență pentru desnaționalizarea populației sârbeşti, că în localitățile unde în majoritate locu[i]esc apartenenții minorității jugoslave sunt introduse măsuri de „prevedere" şi ora politică, durând dela orele 20 până la 5 dimineață, atunci nu este greu de a ghici care este adevăratul scop şi reala intenție a acestei „judecăți" pe care Siguranța română a pregătit-o demult. Întrucât informbiroiştii români prin clevetiri de fiecare zi a țării noastre n-au reuşit să nască convingerea în poporul român că Jugoslavia peste noapte „s-a schimbat" şi a devenit țară „fascistă" care tinde „către teritorii străine", scopul acestui nou proces înscenat este să fabrice „dovezi" despre aşa zise încercări dușmănoase şi pretenții teritoriale ale Jugoslaviei noui față de poporul român şi țara sa.

Actul de acuzare la această repriză a farsei Budapesta-Sofia, care se compune din zeci de pagini de clevetiri împotriva țării noastre, se căzneşte să dovedească cum Jugoslavia în „țelurile sale imperialiste" caută încă din 1944(!) să ajute „complotul" şi „pe calea acțiunilor înarmate" să-şi anexeze partea românească a Banatului. În afară de faptul că întreg actul de acuzare acuzatorul informbiroist caută să explice „pretențiile teritoriale" jugoslave, el a întrebuințat deja cunoscutele maşinații ca să dovedească cum după insuccesul „însuşirii înarmate" (!) a părții românești a Banatului, Ambasada jugoslavă din Bucureşti a devenit „centrul activității de spionaj" a cărei scop era ca pe calea „răscoalei interne" să anexeze Jugoslaviei clevetirile sale, acuzatorul bucureştean aduce că şi Congresul frontului antifascist slav la Banat a trebuit să fie convocat „în scopul cererii anexării Banatului la Jugoslavia".

Acestea sunt în linii principale 2 idei de bază – mai precis două clevetiri de bază – care ca un fir roşu trec prin întregul act de acuzare: „a dovedi" nişte aspirații teritoriale a țării noastre asupra Banatului românesc şi a arunca o nouă serie de clevetiri şi minciuni asupra Jugoslaviei şi Ambasadei noastre la Bucureşti transformând întregul ei personal – de la trimisul special până la omul de serviciu în „agenți imperialişti".

Totuşi nu este necesar de a preciza că această comedie judecătorească bucureşteană, oricât s-au trudit informbiroiştii români ca să le slujească cât mai bine în politica lor dușmănoasă împotriva RFPJ, va avea acelaşi insucces ca şi încercările similare dela Budapesta şi Sofia. Şi nu numai asta. Acest „proces" – contrar dorințelor a însăşi organizatorilor lui – va demasca numai planurile întunecate antijugoslave ale autorilor români

şi inspiratorilor lor şi dictatorilor lor străini, - fiindcă – nu numai poporul român, ci întreaga opinie publică ştie că între popoarele Jugoslaviei şi României niciodată în istorie nu a fost duşmănie, că Jugoslavia niciodată nu a avut aspiraţii teritoriale faţă de România. Jugoslavia şi astăzi doreşte relaţii prieteneşti cu poporul român. Conducătorii români, iar nu ţara noastră, dintr-o mişcare, au distrus relaţiile prieteneşti dintre 2 ţări.

Pe socoteala politicei hegemoniste a URSS., ei astăzi seamănă vrajba dintre poporul român şi popoarele noastre, calomniindu-ne cu ajutorul înscenărilor judecătoreşti amorale.

Însă numai clevetirea şi răspândirea minciunei despre patria noastră socialistă, ca şi acuzarea adusă Ambasadei noastre la Bucureşti (care va da „dreptul moral" Siguranţei române ca să maltrateze pe reprezentanţii noştri) nu este singurul scop al aceste farse bucureştene.

Pentru ca judecata dela Bucureşti să fie „o justificare" şi pe mai departe a unei şi mai nebuneşti şi neomeneşti prigoane împotriva minorităţii naţionale jugoslave în România, martorii şi întreaga pregătire a aceste farse: siguranţa română înaintea începutului judecăţii şi-a intensificat activitatea – din zi în zi închisorile se umpleau tot mai mult cu aparteneţii minorităţii noastre, poliţia încălca casele lor, cotrobăia prin lucrurile lor, etc. şi toate sub motivul unor măsuri speciale „de securitate". La aceasta a precedat practicarea sistematică de 2 ani de prigoane brutale şi lipsirea de drepturile cele mai elementare pe naţionalitatea noastră. Din cauza aceasta, printre altele, scopul acestui „proces" este să fie de acord cu teroarea împotriva lor şi să bage frica în oase unui mare număr de cetăţeni români care tot mai mult se conving la ce catastrofă politică şi economică le împinge conducerea informbiroistă bucureşteană.

În acest scop la acest proces au răsărit noui Brancovii şi Hagipanzovii pe care Siguranţa românească i-a învăţat cum să spună o lecţie învăţată. Mulţi din acei care astăzi se judecă au stat mult timp în închisori unde au fost „examinaţi" şi învăţaţi ce răspunsuri să dea la întrebările care le va pune judecătorul. În afară de asta, de ce fel de metode sângeroase se foloseşte poliţia informbiroistă, nu e de mirare că aproape toţi acuzaţii recunosc în actul de acuzare tot ce era necesar informbiroiştilor români.

Soarta unor asemenea procese este cunoscută. Realitatea a dovedit exact contrariul decât ceeace căutau să dovedească şi să obţină organizatorii proceselor înscenate. În acest caz concret pe hegemoniştii sovietici şi conducătorii actuali români îi împiedică sentimentul de prietenie care există între poporul român şi popoarele jugoslave.

Prin asemenea metode informbiroiştii nu-şi pot obţine ceeace doresc, ceeace a fost scopul lor cu ocazia organizării acestui proces.

„BORBA" din 7 August

ÎNCERCAREA ZADARNICĂ DE A JUSTIFICA TEROAREA ASUPRA NAŢIONALITĂŢII NOASTRE ÎN ROMÂNIA.

Nu este întâmplător că înscenarea provocării judecătoreşti dela Bucureşti minoritatea naţională jugoslavă a nimerit sub lovitura actului de acuzare. Însăşi procesul reprezintă de fapt doar o bază logică a politicei de teroare deschisă şi opresiune, pe care o exercită asupra minorităţii noastre agentura informbiroistă bucureşteană. Pe de altă parte, acest proces încearcă – cu ajutorul falsificării – nu numai să ascundă. Dar şi să justifice opresiunea atât cea de până acum cât şi cea viitoare pe care autorităţile româneşti o pregătesc împotriva jugoslavilor din România.

După apariţia Rezoluţiei Biroului Informativ, conducerea partidului muncitoresc român n-a fost mulţumită de poziţia minorităţii naţionale jugoslave faţă de Jugoslavia socialistă. De atunci a început să fie dusă, faţă de minoritatea noastră, o politică care avea drept scop s-o angajeze în campania de clevetiri împotriva Jugoslaviei. Aceasta intenţionau să reuşească prin

prigoana poliţistă deschisă însoţită de promisiuni mincinoase şi cumpărarea de oameni din organizaţiile locale şi conducerea Uniunei asociaţiilor culturale slovene în România.

În timp ce vechea conducere a Uniunei (a cărei membri în majoritate se găsesc astăzi pe banca acuzării) a fost imediat după Rezoluţia schimbată şi arestată- Uniunei asociaţiilor slovene i-a fost impusă o nouă administraţie, pe care a pus-o serviciul român de securitate ca şi administraţia ziarului „Pravda" – organul Uniunei. Membru al C.C. al P.C. Român şi ministrul afacerilor interne Teohari Georgescu, a vizitat personal satele de lângă Timişoara şi a încercat să atragă oameni pentru campania antijugoslavă, promiţându-i că nu li se vor lua grâne cu ocazia colectărilor. Toate acestea au fost însoţite de prigoana teroristă împotriva minorităţii noastre, de încercările pe calea propagandei să sugrume iubirea ei faţă de Jugoslavia socialistă.

Însă toată această campanie n-a dat nici un fel de rezultat. Răspunsul aparteneţilor minorităţii jugoslave la înăsprirea campaniei împotriva Jugoslaviei socialiste şi a luptei sale juste a fost: scrisoarea de lozinci prin care se exprima dragostea faţă de RFPJ., expunerea la locuri vizibile a fotografiilor mareşalului Tito, strângerea de semnături şi trimiterea petiţiilor guvernului român ca să elibereze pe conducătorii arestaţi ai minorităţii jugoslave, arderea demonstrativă a ziarului informbiroist „Pravda", etc. O asemenea poziţie a minorităţii jugoslave a sporit şi mai mult mânia agenturei informbiroiste în România. De atunci s-a intensificat arestările masive ale jugoslavilor, a fost introdusă ora poliţienească în satele sârbeşti, organizate procese secrete a[le] conducătorilor minorităţii noastre la Timişoara. Pe această linie a fost înscenat şi procesul care s-a desfăşurat zilele acestea în faţa Tribunalului militar dela Bucureşti. Pentru ca procesul să corespundă în întregime scopului său, regisorii bucureşteni au avut grijă să împartă bine rolurile între aşa numiţii acuzaţi şi martori. De aceia este clar că pe banca de acuzare se găseşte şi provocatorul NIIADIN SILIN, iar ca „martor" RADA FENLACIKI, MILAN MIRKOV şi alţii. NILADIN SILIN a fost adeptul Rezoluţiei imediat după apariţia ei. El a scris articole antijugoslave în ziarul „Pravada" şi a agitat în satele sârbeşti împotriva P.C.J. şi a conducerii noastre de partid şi de stat.

Provocatorul RADA FENACIKI este fostul junker şi gardist alb. În timpul celui de al doilea război mondial a fost adeptul mişcării de cetnici în partea românească a Banatului şi totuşi primit în P.C. Român. „Martorul" MILAN MIRKOV, învăţătorul din Moldova Veche ca ofiţer de rezervă din armata lui Antonescu, a participat activ în luptele de pe frontul dela Răsărit, ajungând chiar până la Stalingrad şi Caucaz. Ca răsplata pentru omorurile şi jafurile în Ucraina, MILAN MIRKOV a fost decorat cu „Crucea de Fier" germană.

Iată că prin gura unor astfel de oameni se acuză astăzi minoritatea naţională în România şi se fabrică „dovezi" pentru prigoana calomnioasă împotriva Jugoslaviei socialiste.

Pentru ca într-un fel oarecare să justifice intensificarea politicei şoviniste, informbiroiştii au fabricat invenţia despre „activitatea" acuzaţilor în folosul anexării părţii româneşti a Banatului de către Jugoslavia. Pentru asta s-a încercat şi la proces să se „dovedească" că la Congresul Slovenilor din Timişoara dela 9 Mai 1945 trebuia să se ceară anexarea Banatului, ci ca să se ceară libertăţile democratice şi drepturile de care minoritatea naţională jugoslavă era lipsită de atunci. Trebuie amintit că în acel timp jandarmeria română şi unităţile armatei române mergeau prin sate unde au dezertat din armată lui Antonescu sau au participat în mişcarea antifascistă. Pe de altă parte în conducerea de atunci a Frontului antifascist sloven s-a infiltrat şi junkerul RADA FENIACIKI şi alţi cetnici, care prin munca lor mergea mână în mână cu reacţiunea română. La meetingurile masive locuitorii sârbi cereau ca la Congres nu numai să se schimbe aceşti oameni din conducerea Frontului, dar ca autorităţile româneşti să le traducă în faţa judecăţii ca duşmani ai poporului.

Congresul a fost interzis prin intervenţia P.C. Român, graţie în primul rând numeroşilor prieteni a lui FENALCIKI, printre care se găsea şi drajistul NIRKO JIVKOVICI,

fostul legionar ILIE DRAGAN, secretarul C.C. P.C.R. şi alţii. Neţinerea Congresului însemna împiedicarea minorităţii naţionale jugoslave în lupta ei pentru drepturi şi libertăţi democratice.

Procesul bucureştean ca şi toate procesele similare, arată încă odată gravitatea situaţiei în care se găseşte minoritatea noastră în ţările informbiroiste. El arată că aparteneţii minorităţii jugoslave sunt astăzi expuşi teroarei şi prigoanei nemaipomenite şi este posibil ca autorităţile româneşti – la fel ca şi informbiroiştii maghiari – să înceapă cu deportarea minorităţii noastre şi în cele din urmă vor găsi „rezolvarea" acolo unde împiedică o populaţie nedorită care „ameninţă" independenţa României. Jugoslavii din România trăiesc timpuri care pentru ei sunt mai grele şi mai dureroase decât cele sub dictatura lui Antonescu. Închisorile în care le arunca regimul lui Antonescu – cum sunt la Timişoara, Arad, Lugoj, Bucureşti etc. – sunt din nou pline de concetăţenii noştri. Diferenţa constă numa în aceea că jandarmii lui Antonescu îi arestau şi împuşcau fiindcă au fost „banditii roşi ai lui Tito" iar astăzi agenţii informiroişti îi terorizează şi-i scot la procese fiindcă sunt „titoişti". Şi ca ironia să fie şi mai mare, această treabă deseori o fac aceeaşi oameni de tipul lui FENALCIKI, MIRKOV şi alţii – care până mai ieri au purtat cămăşi verzi legionare, iar astăzi din nou şi-au găsit „locul" şi s-au aprovizionat din timp cu legitimaţii informbiroiste.

„BORBA" din 10 August

CRIMA DE LA BUCUREŞTI.

Mâinile „judecătorilor" informbiroişti sunt din nou stropite cu sânge. De data această crima este săvârşită în România. După o înscenare de 6 zile a judecării grupei aparteneţilor la minoritatea noastră naţională, tribunalul militar din Bucureşti a condamnat la pedeapsa cu moartea printre alţi comunişti şi pe luptătorii antifascişti Nicolae Milutinovici şi Vidosava Nedici. La muncă silnică pe viaţă au fost condamnaţi Dr. Niloş Todorov, fostul secretar general al Uniunei asociaţilor culturalo-democratice slovene în România şi reprezentantul minorităţii noastre în parlamentul român, Bojidar Stanoiev, fostul prim secretar al Uniunei asociaţilor culturale slovene şi Boşco Lazici, membrul comitetului executiv al Uniunei.

Pronunţarea acestor „pedepse" criminale dovedeşte că actualii conducători bucureşteni au adăugat la politica lor teroristă de până acum împotriva minorităţii naţionale jugoslave şi metodele omorurilor judecătoreşti a tuturor acelora care nu sunt de acord cu politica informbiroistă contrarevoluţionară. Însa aceste metode criminale în ultima analiză nu sunt o mărturie a puterii, ci dimpotrivă a slăbiciunii politicei informbiroiste şi a lipsei ei de popularitate în rândurile muncitorilor din România.

Ca şi în însăşi actul de acuzare, aşa şi în decursul întregului proces, se poate vedea clar că procesul dela Bucureşti este înscenat în primul rând cu scopul ca să calomnieze Jugoslavia socialistă şi să alimenteze propaganda informbiroistă sleită cu o nouă injecţie de clevetiri şi minciuni antijugoslave. Pe de altă parte, procesul trebuia să constituie o „justificare" pentru o nouă prigoană şi terorizare a aparteneţilor minorităţii naţionale jugoslave, din simplul motiv că până acum au eşuat toate încercările de a face pe concetăţenii noştri să se angajeze în goana împotriva Jugoslaviei socialiste, precum şi pentru aceea că rezistenţa faţă de politica informbiroistă este mai puternică tocmai în acele ţinuturi unde trăiesc aparteneţii minorităţii noastre. Procesul trebuia să bage frica în oase la toţi oamenii muncii, la toţi cetăţenii cinstiţi din România care sunt tot mai nemulţumiţi de politica de subordonare a ţării lor intereselor castei birocratice din Moscova.

În acelaş timp cu gălăgia despre o aşa zisă activitatea antiromânească a aparteneţilor minorităţii jugoslave, ca şi prin clevetiri împotriva Jugoslaviei socialiste şi a conducerii ei, informbiroiştii români caută să abată atenţia masselor populare din ţara lor dela activitatea jalnică a numeroaselor asociaţii mixte sovieto-române cu ajutorul cărora URSS îşi însuşeşte petrolul, cărbunele, lemnul românesc, etc., dela o tot mai mare subjugare a României intereselor

străine. Prin acuzări mincinoase a Jugoslaviei socialiste de aşa zise pretenţii „agresive" faţă de România, regisorii bucureşteni sperau că vor găsi justificarea pentru comiterea actelor de provocare cu arme (înarmate) şi incidentelor la frontiera noastră.

Invenţii despre unele aşa zise „intenţii de acaparare" jugoslave nici de data aceasta nu vor induce pe nimeni în eroare, fiindcă poporului român îi este bine cunoscut că popoarele jugoslave nu i-au fost niciodată duşmane, că noua Jugoslavie a ajutat la întărirea şi consolidarea tinerei democraţii româneşti, că noi şi acum dorim să avem bune relaţii de vecinătate cu România. Tocmai de aceea actualii cârmuitori bucureşteni caută prin astfel de metode să stârnească în massele româneşti ura şovinistă faţă de popoarele Jugoslaviei noui. Pe de altă parte, cârmuitorii bucureşteni caută în acelaş[i] timp ca în ochii populaţiei româneşti să apară ca aşa zişi apărători ai independenţei naţionale şi suveranităţii României şi prin aceasta, măcar temporar să-şi ascundă politica lor comple[c]t nepopulară a transformării României într-o obişnuită gubernie rusească.

Între timp, faptul că propagandei informbiroiste îi este necesar ca prin diferite procese înscenate încă şi astăzi – după doi ani întregi de prigoană- să fabrice „noui" dovezi" despre „trecerea Jugoslaviei în tabăra imperialistă", despre „pretenţii teritoriale jugoslave" etc., arată clar că masele populare din România şi alte ţări din Europa răsăriteană nu cred în aceea ce le servesc propagandiştii informbiroişti. Şi tocmai ca să ascundă acest insucces al lor – şi în speranţa ca acest succes să vină duc faţă de propriul lor popor o politică de „mână forte" - s-au pronunţat pedepse cu moarte acum şi la Bucureşti. Aceasta nu împiedică totuşi, spre exemplu, Radio Bucureşti, ca în comentariul cu ocazia pronunţării pedepselor să declare că ea reprezintă „un aport puternic luptei actuale pentru pace". După logica informbiroistă lupta pentru pace constă nu numai în subscrierea apelului dela Stokholm, dar şi în tăierea capetelor tuturor acelor care nu sunt de acord cu politica contrarevoluţionară a Biroului Informativ. Adevărul despre Jugoslavia socialistă pătrunde tot mai mult în lume. Acest adevăr nu-l pot opri nici de un fel de procese înscenate, nici uciderea oamenilor cinstiţi şi a comuniştilor în ţările din Europa răsăriteană. Iar acest proces dela Bucureşti n-a obţinut cu nimic mai mult decât cele dela Budapesta şi Sofia; şi el a arătat neputinţa conducătorilor informbiroişti de a ascunde adevărul dela propriul lor popor, ceeace a arătat de cari mijloace vandale se servesc ei ca să silească la oarba supunere pe toţi acei care nu sunt de acord cu politica lor contrarevoluţionară.

„BORBA" din 16 August

CU OCAZIA PROCESULUI ÎNSCENAT LA BUCUREŞTI.
Proteste împotriva faptelor criminale faţă de Jugoslavii din România.

Alibunar 15 August.

Cu ocazia prigoanei cetăţenilor jugoslavi, a minorităţii naţionale jugoslave în România şi a procesului înscenat în faţa tribunalului militar la Bucureşti, au avut loc în satele Lokva şi Seleuş, unde tră[i]eşte minoritatea naţională română, meetinguri de protest la care ţăranii şi membrii cooperativei de muncă ţărăneşti, au înfierat faptele criminale ale conducătorilor români faţă de populaţia jugoslavă în România.

La meetingul de la Lokva, la care au participat aproape 1000 de ţărani, a luat cuvântul RAKITOVAN LAZĂR. Dela meeting a fost trimisă o scrisoare a Ministerului Afacerilor Externe RFPJ. în care între altele se spune:

„Noi avem toate drepturile ca şi celelalte popare ale Jugoslaviei. Avem şcolile noastre, reprezentanţi în autoritatea populară, în organizaţiile de masă; avem cărţile noastre, ziare, reviste, în timp ce minoritatea naţională jugoslavă în România are ora poliţistă, supravegherea Siguranţei, închisori, prigoană, procese mincinoase, etc.

La meetingul de protest din Seleuş vorbit GIAN ION, membrul comitetului raional al tineretului popular pentru Voivodina în faţa a 400 de ţărani şi membrii cooperativei ţărăneşti de muncă. Dela meeting a fost trimisă o telegramă Comitetului Național al Jugoslaviei pentru apărarea păcii. În telegramă se spune că procesul înscenat în faţa Tribunalului Militar din Bucureşti, nu este altceva decât repetarea minciunei de pe scena judecătorească din Budapesta şi Sofia.

„BORBA" din 17 august.

ORGANIZATORUL CETNIC – MARTOR LA PROCESUL DE LA BUCUREŞTI.

Redacția noastră a primit o scrisoare dela MILOJE FENLACIKI, membrul P.C.J., care lucrează în întreprinderea „Termoelectra" dela Kostolaţ, în care vorbeşte despre tatăl său RADA FENLACIKI – martorul principal la procesul de la Bucureşti, care în întregime demască adevărata faţă a acestui agent informbiroist şi prin aceasta arată încă odată de ce fel de metode se servesc şi ce fel de indivizi decăzuți utilizează conducerea informbiroistă română în lupta împotriva ţării noastre.

În scrisoare, între altele se spune:

„În „BORBA" din 7.VIII.1950, a apărut un articol „Zadarnica încercare de a justifica teroarea asupra minorității noastre în România", în care se arată sensul adevărat al procesului înscenat împotriva apartenenților la minoritatea națională jugoslavă în România. În acest proces sunt desgoliți şi arătați în lumina lor adevărată martorii RADA FENLACIKI şi MILAN MIRKOV.

Luând în considerație că ambele persoane, din care prima este tatăl meu, îmi sunt bine cunoscute fiindcă până în Noembrie 1944 am trăit în imediata lor apropiere, aş dori să comple[c]tez portretul tatălui meu. El a terminat şcoala normală înaintea primului război mondial, în Sombor. În timpul primului războiu mondial a fost în Rusia, unde a participat în luptă de partea armatei ţariste împotriva armatei roşii şi unde a fost rănit de 2 ori. Am văzut documente – care şi astăzi se găsesc la el – care dovedesc aceasta. La terminarea primului război mondial s-a întors în Jugoslavia, unde a primit postul de învățător la început în Riciţa, iar în anul 1921 la Santova. După aceea a devenit preot şi în anul 1926 a trecut în România. Venind în satul Diniaş s-a îmbogățit într-un mod necinstit. Aici a intrat în legătură cu protoereul eposcopiei din Timişoara, Slobodan KRSTICI cu ajutorul căruia a trecut în Timişoara ca referent şcolar la şcolile sârbeşti ortodoxe în România în anul 1938. Aici a trăit până la ocupația din 1941, iar la începutul războiului a organizat mişcarea de cetnici a sârbilor din România în înțelegere cu protoereul Slobodan KRSTICI. Conform acestei înțelegeri, RADA FENLACIKI a trebuit să fie comandantul forțelor înarmate de cetnici formate din sârbii din România. Ca preot în timpul ocupației RADA FENLACIKI în slujbele sale în biserică chema poporul „ să intre în războiul sfânt împotriva bolşevismului". Încă în timpul anului 1944, iar în special după eliberare, la capitularea României lui Antonescu, a început în mod clandestin, printre prietenii săi, să răspândească propaganda că la Congresul Slovenilor ce urma să aibe loc în România la 9.V.1945, să se ceară anexarea părții românești a Banatului la Jugoslavia.

În timpul ocupației, la RADA FENLACIKI a venit MILAN MIRKOV. Într-o zi MIRKOV s-a întors dela frontul dela răsărit cu ordinul hitlerist – crucea de fier pe piept. Tot timpul ocupației MILAN MIRKOV s-a plimbat în uniforma de subofițer antonescian, în timp ce acei care la procesul din Bucureşti s-au găsit pe banca acuzaților ca BOSCO LAZICI şi Dr. MILOŞ TODOROV au trăit ilegal ascunzându-se de autoritățile antonesciene.

Cu această activitate a tatălui mei RADA FENLACIKI eu nu sunt de acord, fiindcă acuz duplicitatea şi laşitatea slugei aparatului informbiroist, care astăzi tinde să desbine mişcarea muncitorească din lume – şi deaceia mă dezic de el".

„BORBA” din 5 Septembrie

A ÎNCEPUT JUDECAREA GRUPEI DE TRĂDĂTORI CARI DUPĂ DIRECTIVELE AMBASADORULUI ROMÂN LA BELGRAD AU ACTIVAT ÎMPOTRIVA LEBERTĂȚII ŞI INDEPENDENȚEI ȚĂRII NOASTRE.

[I]Eri, la Tribunalul raional al oraşului Belgrad a început judecarea lui KORIOLAN LUPŞICI, fost funcţionar la Industria Textilă din Pancevo, FLORA TRAIAN, agricultor din Novo Selo din Banat şi VLADISLAV SIMONOV, fost funcţionar la Tanjug din Belgrad. Toți trei sunt acuzați că, sub directivele ambasadorului român la Belgrad TEODOR RUDENCO şi a consilierului ambasadei BUGNARIU, au dus o activitate criminală îndreptată împotriva libertății şi independenții Republicei Federative Populare Jugoslavia şi al orânduirii ei de stat. Judecata a fost prezidată de preşedintele Tribunalului raional ALEXANDAR HASIPOPOVICI, iar actul de acuzare a fost citit de procurorul oraşului Belgrad ALEXANDAR ATANAȚCOVICI.

LUPŞICI este acuzat pentru faptul că în Julie 1948, la cererea ambasadorului român la Belgrad, a început activitatea duşmănoasă împotriva țării sale şi a primit dela ambasadorul Rudenco sarcina ca pentru activitatea subversivă împotriva RFPJ să atragă cetățenii noştri, să-i organizeze în grupe şi să le dea material de propagandă. Lupşici a primit regulat dela ambasada română material de propagandă ilegal pe care al treilea acuzat Vladislav Simonov îl multiplica şi răspândea. Actul de acuzare mai acuză pe Lupşici că acesta comunica ambasadorului date economice secrete. La aceste date Lupşici a ajuns ca membru al delegației comerciale jugoslave care a plecat la Bucureşti pentru încheerea tratatului comercial. El dădea ambasadorului român şi alte diferite date în legătură cu campania informbiroistă împotriva țării noastre. Lupşici a încercat în trei rânduri să treacă ilegal în România cu intenția ca în cadrul aparatului de partid al Partidului Comunist Român să înceapă activitatea trădătoare împotriva țării noastre.

Al doilea acuzat FLORA TRAIAN este învinuit în actul de acuzare că în Decembrie 1948, prin mijlocirea ambasadorului Rudenco, a intrat în legătură cu Bugnariu, consilierul ambasadei române la Belgrad şi dela el primea material de propagandă ilegal pentru multiplicarea şi răspândirea. Flora ascundea în casa sa din Novo Selo din Banat pe acuzatul Simonov, pe care l-a împuternicit să multiplice materialul ilegal pe care-l primea dela ambasada română şi dela acuzatul Lupşici. În actul de acuzare mai departe se spune că acuzatul Flora a participat în organizarea fugii lui Lupşici şi că în acest scop a mers la granița de la NILA MATELE din Kuştilja cu intenția ca să-l recruteze pentru trecerea lui Lupşici peste graniță.

Actul de acuzare învinuieşte pe al treilea acuzat VLADISLAV SIMONOV, că acesta a furat din întreprinderea unde a lucrat, mari cantități de matrițe, hârtie, diverse rechizite şi o maşină de scris şi toate acestea le-a întrebuințat pentru multiplicarea materialului de propagandă pe care-l aducea acuzatul Flora dela Lupşici sau direct dela ambasada română din Belgrad. Actul de acuzare mai acuză pe Simonov că acesta a multiplicat şi alt material propagandistic ilegal ca diferite articole calomnioase şi toate acestea le răspândea prin Belgrad şi Banat.

Interogarea acuzaților

După citirea actului de acuzare, a început interogarea primului acuzat KORIOLAN LUPŞICI.

La întrebarea preşedintelui, Lupşici a răspuns că a înțeles actul de acuzare şi că se simte vinovat. Când preşedintele l-a întrebat după a cui directivă şi când a început munca duşmănoasă şi activitatea subversivă împotriva RFPJ şi a conducerii ei, acuzatul a răspuns: „La activitatea de spionaj împotriva RFPJ m-a inspirat personal ambasadorul român Rudenco imediat după publicarea Rezoluției Biroului Informativ.

La insistența lui DUŞCO NOVACOV, care atunci era secretarul Comisiei de Control din Voivodina eu l-am chemat pe Rudenco la o cină la locuința mea din Pancevo. I-am spus cu acea ocazie că Novacov se interesează ce atitudine trebuie să ia în legătură cu Rezoluția, fiindcă aceasta ne este cerută de către conducerea noastră de partid. El nu mi-a răspuns nimic imediat, dar

la plecare mi-a şoptit că în comitete să ne purtăm ca în faţa poliţiei, iar la adunările de massă, acolo unde e posibil, să apărăm poziţia C.C. al P.C.(b). Cu acea ocazie eu l-am întrebat dacă Novacov să meargă la Congres, întrucât el mi-a spus că nu vrea. Rudenco mi-a răspuns că trebuie să meargă la Congres, ca să nu sară în ochii autorităţilor. Eu am transmis aceasta lui Novacov."

La întrebarea preşedintelor pentru care motiv Rudenco l-a îndemnat să fugă din ţară, acuzatul a răspuns:

„E clar: pentru ca în România să fiu utilizat pentru activitatea subversivă împotriva RFPJ, fiindcă acolo trebuia să ne legăm cu agitatorii C.C. al P.C.R. şi să ne includem în aparatul de propagandă împotriva RFPJ."

La cealaltă întrebare a preşedintelui, cum s-a gândit să treacă graniţa, Lupşici a răspuns că toate încercările ca să treacă cu ajutorul cunoscuţilor săi din localităţile de graniţă au rămas fără succes. Când a comunicat aceasta lui Rudenco, acesta i-a răspuns: „Atunci am să organizez eu fuga ta".

Lupşici expune apoi planul lui Rudenco în legătură cu fuga în România. În ziua hotărâtă acuzatul trebuia să meargă la Pirot, ceeace a şi făcut. Dela Ivanca Rudenco a primit cu acea ocazie suma de 8000 dinari. Ambasadorul român i-a dat instrucţiuni cum să intre în contact cu o persoană care va veni la Pirot şi va organiza trecerea mai departe în Bulgaria. El a spus că Rudenco i-a dat semnalmente cum să cunoască acea persoană. Trebuia ca în tren să deslege pantofii, iar la ieşirea în staţie la Pirot să-i lege din nou. Cu acea ocazie va veni la el o persoană care îi va spune: „ Aveţi nevoie de un loc pentru înnoptat", la ceeace va răspunde: „Unde este centrul?". Mai departe acuzatul povesteşte că planul lui Rudenco de a-l trece peste graniţă nu a reuşit, cauzele nu le cunoaşte. El spune că la reîntoarcerea la Belgrad i-a dat un telefon lui Rudenco, care cu acea ocazie i-a spus ca să nu mai vie la el, fiindcă va fi descoperit, ci să vie la soţia sa Ivanca. Ceeace Lupşici a şi făcut.

Procurorul a insistat ca acuzatul să explice mai concret motivul care l-a îndemnat la munca duşmănoasă. Acuzatul a răspuns:

„La câteva întâlniri cu Rudenco am discutat despre Rezoluţia Biroului Informativ. Astfel de exemplu, eu am cerut să-mi argumenteze dece ei consideră că Partidul Comunist Jugoslav este chiaburesc, când ştim foarte bine situaţia în Partidul român şi că în partidul lor sunt destui chiaburi. De obicei într-o astfel de discuţie Rudenco mă întrerupea spunând: „ Adică tu nu-l crezi pe Stalin?" Atunci eu strângeam din umeri înclinându-mă faţă de autoritatea lui Stalin, fiind convins că însuşi Rudenco nu este lămurit cu argumentele Rezoluţiei".

Acuzatorul cere apoi dela acuzat ca să-i povestească conţinutul discursului ţinut de Rudenco cu câteva luni înainte de a fi intrat în activitatea complotistă împotriva RFPJ, adică să-i povestească ce a vorbit la congresul asociaţiilor culturale a minorităţii româneşti la Vârşeţ la începutul anului 1948. acuzatul a spus:

„Ambasadorul Rudenco cu acea ocazie a ţinut un lung discurs în care s-a exprimat cu cea mai mare laudă despre rezolvarea chestiunei naţionale la noi, aducând ca exemplu naţionalitatea română care mult timp a fost asuprită. Rudenco a declarat atunci că rezolvarea problemei minorităţii române şi a altor naţionalităţi în Jugoslavia poate să servească ca exemplu pentru rezolvarea chestiunilor minorităţilor naţionale în România".

„Atât numai mi-a trebuit ca să-mi clarific personalitatea morală a ambasadorului Rudenco şi a celorlalţi complotişti contrarevoluţionari împotriva libertăţii şi independenţii RFPJ"– a declarat procurorul general.

Judecata a hotărât ca ancheta în legătură cu punctul doi din actul de acuzare în care Lupşici este învinuit de a fi trădat secrete de stat, ceeace a făcut în calitate de membru al delegaţiei comerciale RFPJ în România, să aibe loc fără participarea publicului.

După acuzatul Lupşici a fost interogaţi Flora şi Simonov.

Judecata continuă.

(Tanjug).

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

119.
[1952, noiembrie, 4, Belgrad]. Ambasada română informează Bucureştiul despre primirea unei note de protest, de la MAE iugoslav, privind comiterea a 32 de incidente de frontieră de către grănicerii români.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ

STRICT SECRET
FĂCUT ÎN 2 EXEMPLARE

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către Destinatar M.A.E.

DATA 4. XI.1952 Ora, 17,36

CUPRINSUL

La 4 Noiembrie a.c. am primit de la M.A.S. jugoslav o notă de protest prin care suntem acuzaţi de 32 incidente de frontieră ce au avut loc în Septembrie a.c. În notă se spune: „Guvernul român inspirat de politică ostilă şi agresivă faţă de Jugoslavia a accentuat incidentele de frontieră...” M.A.S. jugoslav protestează şi cere ca guvernul român să ia măsuri contra organelor sale ce se dau la aceste provocări. Aştept instrucţiunile Dvs.

PETRUC

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

129.
[1952, noiembrie, 10, Belgrad]. Referat întocmit de N. Minescu privind ecourile presei iugoslave – ziarul„Borba”- faţă de procesul de la Bucureşti al unor cetăţeni iugoslavi şi procesul replică de la Belgrad. Se propune a se transmite o notă de protest faţă de denigrarea fostului ambasador T. Rudenco, acuzat că a racolat cetăţeni iugoslavi pentru activităţi subversive.

REFERAT

Presa fascistă din Belgrad a acordat o deosebită atenţie procesului spionilor titoişti care s-a judecat la Bucureşti între 1 şi 7 August a.c.

După cum este cunoscut, procesul s-a terminat cu sentinţa Tribunalului Militar din Bucureşti, prin care sunt condamnaţi la moarte: Basler Djuro, Milutinovici Nicola şi Nedici Vidosa, la muncă silnică pe viaţă; Miloş Todorov, Bosco Latici şi Stanievici Bojidar; la 25 ani muncă silnică: Adamov Milred, Silin Miladin şi Peiovici Angelov, iar Petrov Jiva la 15 ani muncă silnică; Radisavlievici Svetamir la 12 ani muncă silnică şi Medici Nicola la 3 ani închisoare corecţională.

Procesul, cum era şi firesc a stârnit furia bandei de spioni şi asasini dela Belgrad.

Organul central fascist „Borba” în numerele sale din 5, 7, l0, 16 şi 17 August se ocupă pe larg de desfăşurarea acestui proces, încercând prin calomnii murdare la adresa R.P.R. - URSS şi celorlalte ţări de democraţie populară să abată atenţia maselor iugoslave dela adevăratul conţinut al procesului.

Astfel în numărul său din 5 August, sub titlul „Încă o înscenare judecătorească de clevetiri”, Borba după o introducere plină de insinuări cu privire la pretinse persecuţii împotriva iugoslavilor din R.P.R., încearcă să demonstreze că scopul procesului ar fi fabricarea de dovezi despre încercările duşmănoase şi pretenţiile teritoriale ale Iugoslaviei faţă de R.P.R., precum şi o „justificare pentru intensificarea prigoanei împotriva minorităţii naţionale iugoslave în România”. De altfel, despre această aşa zisă „justificare” a terorii asupra minorităţii iugoslave în România, se ocupă pe larg „Borba” din 7 August.

Se vede clar că clica titoistă speriată de mărturisirile acuzaților, care au dat în vileag activitatea agenților titoişti în R.P.R. şi în special a Ambasadei iugoslave din Bucureşti, a încercat să abată atenția popoarelor subjugate din Iugoslavia dela adevăratul sens al procesului prin insinuări şi calomnii pe care nici copiii nu le mai iau în serios.

În special provocatorii dela Belgrad se aruncă cu o deosebită furie asupra martorilor Rada Fenlaciki şi Milan Mirkov de care se ocupă şi într-o scrisoare publicată în numărul din l0 August, arătându-i ca provocatori, organizatori ai mişcării cetnicilor, legionari, etc.

În Borba din 5 Septembrie se relatează începerea procesului lui Coriolan Lupşici, Flora Traian şi Vladislav Simonov, la Tribunalul Belgrad, acuzați de aetivitate subversivă împotriva R.P.F.I. În acest proces au fost implicați şi tov. Rudenco, în calitatea sa de fost Ambasador la Belgrad, şi tov. Bugnaru în calitate de fost Consilier de Presă la Belgrad. Ambii sunt acuzați că ar fi îndemnat pe Lupşici şi pe ceilalți acuzați să organizeze grupe subversive împotriva regimului titoist, dându-le şi material de propagandă.

Fiind vorba de persoane care au reprezentat guvernul R.P.R. în Iugoslavia, credem că este cazul a se înainta o Notă de protest împotriva acestei noi înscenări mârşave, care nu este altceva decât o încercare de a abate atenția Poporului iugoslav dela acțiunile de spionaj ale agenților titoişti în țările de democrație populară.

M. Minescu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

121.

[1952, noiembrie,12, Orşova]. Notă în care autoritățile române sunt informate despre blocarea de către iugoslavi a unui vas şi capturarea personalului navigant al remorcherului românesc Vaşkapu, pe Dunăre, în sectorul Porțile de Fier.

NOTĂ

În ziua de 12 Noembrie, orele 8, remorcherul „Cazan" (pavilon maghiar) a plecat din portul Orşova spre portul Cerna de unde a luat şlepul A.P.F.121 pe care era cablul suplimentar de cca. 600 m. ce mai trebuia lansat la canal, până la punctul de legare a tuerului Vaşkapu.

După ce „Cazan" a luat şlepul, a mers pe lângă malul românesc (ora 9) şi a intrat de jos în canalul Porților de Fier închizând trecerea tuturor vaselor ce ar fi intenționat să coboare prin canal. (Acest lucru era necesar pentru ca stațiunea de semnalizare de pe malul iugoslav să fie obligată să ridice semnalele de interzicere a coborârii vaselor şi să împiedice astfel o tentativă titoistă de avariere a lui „Vaşkapu" cu ajutorul remorcherului iugoslav „Herțegovina"). Tuerul „Vaşkapu" a intrat atunci în canal (ora 9.30), jos de flotorul 5, pentru a pescui capătul cablului care se găsea acolo.

În acest timp, „Cazan" se menținea la cca. 1 km. mai la vale de „Vaşkapu".

În timp ce tuerul „Vaşkapu" pescuia capătul cablului, la orele 10,15', vasul iugoslav „Herțegovina" venind dela Tekija şi emițând semnalele fonice respective, a făcut rondoul şi s-a apropiat de „Vaşkapu".

Ivancevici Blagota, numit de guvernul iugoslav ca şef al serviciului de navigație A.P.F., dar nerecunoscut de noi, care se găsea pe vasul iugoslav „Herțegovina" a înmânat căpitanului tuerului „Vaşkapu" o notă, datată 6 Noembrie a.c. semnată de el ca şef al serviciului navigației A.P.F. prin care „ordonă" ca să se înceteze lucrările din apele iugoslave, să se instaleze „Vaşkapu" la Greben şi în timp de o oră, „Vaşkapu" să părăsească apele iugoslave, fără de care va anunța căpitănia de port Kladovo.

Scrisoarea a fost primită deoarece nimeni nu-l cunoştea pe Ivancevici şi noi am crezut că este o comunicare din partea autorităților titoiste. Îndată după înmânarea scrisorii „Herțegovina" s-a îndepărtat aşa încât scrisoarea nu a mai putut fi înapoiată.

A avut loc o scurtă discuție, în care tov. Teodoru, îmbarcat pe „Vaşkapu", a declarat că tuerul „Vaşkapu" se află în canal în ape internaționale, în timp ce Ivancevici continua să vorbească despre „ape internaționale" şi calitatea sa de şef al serviciului navigației A.P.F.

După plecarea vasului „Herțegovina" pescuirea cablului a continuat până la ora 13. Atunci, vasul „Cazan" care se găsea permanent în apropierea tuerului „Vaşkapu" i-a predat şlepul, continuându-se lansarea numai cu „Vaşkapu" a cablului suplimentar, operație ce s-a terminat pe la orele 14, ajungându-se astfel la punctul de legătură ceva mai jos de flotorul 7.

Pentru a menține navigația închisă în canal remorcherul SRT „Alba Iulia" s-a menținut conform planului în canal până la orele 14,30'.

După lansarea cablului suplimentar şi legarea sa la cablul de pe tamburul lui „Vaşkapu", remorcherul „Cazan" a luat şlepul APF dela tuerul „Vaşkapu" şi l-a dus la Orşova, iar tov. Gonos Ştefan care conducea acțiunea de pe „Cazan" s-a îmbarcat şi el pe „Vaşkapu". Pe „Vaşkapu", în afară de echipaj se mai aflau tov. ing. Teodoru Alex., şeful-pilot Petcu Alex., şi pilotul Florescu Dtru.

La ora 14,10' „Vaşkapu"a început să se lase pe propriul cablu, spre canalul principal. În acest moment semaforul iugoslav de la Porțile de Fier, care dirijează navigația în acest sector, a dat semnal de interdicție comple[c]tă a navigației, semnal ce se dă atunci când e avarie în canal sau se găseşte acolo un corp străin ce ar periclita securitatea vaselor.

Semnalul a fost dat nereglementar, căci în canalul principal nu se afla nimic. Iugoslavii urmăreau prin interdicție să împiedice „Vaşkapu"de a efectua tracțiunea auxiliară.

Imediat după ce „Vaşkapu" s-a pus în mişcare, semaforul a ridicat pentru câteva momente interdicția de a naviga în aval, ca să-l pună din nou când „Vaşkapu" se angajase în canalul principal.

În 25 de minute „Vaşkapu" a ajuns la locul de unde se efectuează tracțiunea auxiliară, adică la 2-300 m. de vasul „Herțegovina" care stătea la malul iugoslav la locul vechi de acostare a lui „Vaşkapu", ceva mai jos de intrarea în canal.

În acest timp, a ieşit şi locomotiva la locul de unde începe tracțiunea, aşa că noi am crezut că vrea să ia la remorcă „Herțegovina". De aceea ne-am deplasat spre digul din spre România, cum prevede regulamentul pentru „Vaşkapu". Atunci „Herțegovina" a flu[i]erat de plecare, a pornit, şi la 100 m. de „Vaşkapu" a fluerat cerând loc spre digul românesc, lucru cu totul neobişnuit.

„Vaşkapu" i-a făcut loc şi „Herțegovina" s-a apropiat din spre dreapta, împingând „Vaşkapu"spre malul iugoslav. Noi am crezut că vrea să ne someze să plecăm şi căpitanul Procop de pe „Vaşkapu" a început discuții cu cei de pe „Herțegovina" când deodată mai mulți indivizi au sărit pe „Vaşkapu", de pe „Herțegovina" şi în acelaş timp s-au aruncat bandule pentru preluarea sârmelor de legare. Căpitanul Procop a dat ordin personalului să nu dea sârme la „Herțegovina".

Atunci, cum se putea observa şi cum a reieşit din declarațiile ulterioare ale echipajului, personalul de pe „Herțegovina" – umflat la triplul efectivului normal – a luat cu asalt „Vaşkapu", după un plan stabilit dinainte.

Unii au coborât la mecA.N.I.C.i şi fochişti, alții au sărit la cablul principal să-l taie cu toporul şi când acest lucru nu a reuşit, au încercat să-l taie cu bomfaier, prevenind eventuala fugă a lui „Vaşkapu".

La comandă au venit căpitanul de port dela Kalodovo, beat, şi câțiva indivizi cu revolvere în buzunar deghizați în marinari.

Căpitanul de port din Kladovo, scoțând revolverul, a somat pe cei prezenți să efectueze manevra de lăsare la locul vechi de staționare, apoi au înlăturat căpitanul vasului şi pe pilot, şi au dus ei „Vaşkapu”, după manevra de apropape o oră, - din cauza beției expunând vasul la avarie – la malul iugoslav.

La comandă au mai intrat civili udbişti, apoi ing. Gonos l-a chemat pe ing. Bojici, adjunctul şefului serviciului lucrărilor, de pe mal, unde acesta se afla în haine de marinar, pentru a cere lămuriri.

Între timp au urcat pe vas şi persoane militare, somând echipajul să părăsească vasul. Toate operațiile le-a condus Ivancovici Blagota , de pe mal, apoi a venit şi el pe „Vaşkapu”. A început o discuție cu acesta şi ing. Bojici, tov. Teodoru cerând lămuriri din al cui ordin şi pe baza cărei legi procedează autoritățile iugoslave la confiscarea vasului şi dece nu se permite personalului să rămână pe vapor.

Ivancovici a declarat că el a primit acest ordin şi că pe noi nu ne interesează dela cine şi că securitatea iugoslavă nu va permite rămânerea personalului pe vapor.

Între timp, presiunea pentru evacuarea vasului, creştea, Ivancovici şi Bojici mai ales, dădeau „sfaturi” că ar fi bine să plecăm în linişte pentru a evita „neplăceri”.

Personalul de pe „Vaşkapu” a fost pus de către udbişti, militari şi civili în colaborare cu „marinarii” de pe „Herțegovina” să-şi facă bagajele.

Noi am protestat şi am declarat că plecăm numai pentru că s-a întrebuințat forța de către autoritățile de stat iugoslave şi suntem somați cu arma.

Tov. Gonos a cerut să se asigure plecarea la Orşova a tuturor tovarăşilor de pe „Vaşkapu”, inclusiv celor care nu posedă permise iugoslave. Bojici şi Ivancevici au dat asigurări în acest sens pe un ton ironic.

La ora 16 s-a ieşit pe mal, unde a apărut camioane a A.P.F. dela Tekija ca să ne ducă la casa A.P.F.-ului de acolo.

Ivancevici a preluat cheile şi registrele de inventar ale lui „Vaşkapu”.

În timpul acțiunii banditeşti mai sus descrise, câțiva din personalul de pe „Vaşkapu” au fost invitați de către sârbi să rămână la post. Ungătorului Surdilă C-tin, i s-au făcut promisiuni în sensul că „ar fi dolari şi viață plăcută plină de aventuri pentru un tânăr în Iugoslavia”. Deasemenea a fost invitat şi Volimirovici Lazăr, fochist pe „Vaşkapu”, că dacă vrea, poate să rămână în Iugoslavia.

Până când cei de pe „Vaşkapu”aşteptau reîntoarcerea maşinii, în care nu încăpeau toți, s-a oferit cameră caldă şi țuică celor rămaşi. Aceste lucruri nu s-au primit. În prezența lui Teodoru şi Gonos nu s-a băut.

La sosirea la Tekija a primilor 6 oameni, aceştia au fost duşi de către Ivencevici la cârciumă şi li s-a dat să bea. De vo[i]e, de nevo[i]e, fiecare a băut o țuică. Apoi au fost conduşi în biroul lui Iancevici, unde până la sosirea celorlalți s-a servit liqueur.

În clădirea A.P.F. din Tekija se aflau cei ce fuseseră îmbarcați pe „Vaşkapu” precum şi Ivancevici, Bojici (şeful adjunct al serviciului lucrărilor A.P.F.), căpitanul portului Kladovo şi 3 udbişti.

Căpitanul portului Kladovo s-a ridicat şi a ținut un discurs în limba sârbă, în care a arătat că acțiunea titoistă se datoreşte faptului că noi am călcat regulamentele de navigație şi regulele de frontieră. Apoi s-a dedat la o serie de calomnii antisovietice încheind cu afirmația că Iugoslavia este liberă „lipsită de miliție, jandarmerie, NKVD şi Gestapo”.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

122.

[1952, noiembrie, Belgrad]. Informare a Ambasadei RPR de la Belgrad.

Guvernele țărilor vecine, satelite, aproape de 4 ani şi jumătate periclitează independența republicii noastre la ordinul guvernului sovietic şi sub instructajul NKVD..-ului, săvârşesc aproape în fiecare zi incidente şi provocări la frontierele noastre. Sute de centre de spioni şi diversionişti de ai lor sunt instalate de-a lungul frontierelor noastre, se ocupă exclusiv de activitate subversivă şi agresivă împotriva popoarelor noastre, introducând sute de terorişti, spioni şi alți cetățeni de-ai lor în țara noastră, rănind şi ucigând grănicerii, ofițerii de securitate, milițienii apărătorii frontierelor patriei noastre, introducând tone de materiale de propagandă în țara noastră.

Este suficient să trecem în revistă numai unele forme ale activității agresive a vasalilor sovietici ca să se dovedească indiscutabil că presiunea împotriva țării noastre creşte din an în an şi că se merge şi mai departe în aceiaşi direcție. Aceasta se dovedeşte cel mai bine în masa incidentelor şi provocărilor care au loc la frontierele noastre, care sunt calificate de dreptul internațional ca mijloace agresive.

Dela mijlocul anului 1948 până la mijlocul acestei luni organele guvernului maghiar, român, bulgar şi albanez au provocat la frontierele noastre 4.966 incidente şi anume: în anul 1948 - 74, în 1949 - 442, în 1950 - 937, în 1951 - 1517, iar în 1952 - 1996.

Aceste cifre vorbesc dela sine că activitatea duşmănoasă a guvernelor satelite din țările vecine nu încetează ci primeşte mereu un caracter mai agresiv.

Din graficul alăturat se vede că unii Sateliți, în anumite perioade au sarcină să fie foarte activi în provocarea incidentelor de frontieră. Dar totuşi aceasta nu este adevărata imagine a întregii lor activități împotriva Jugoslaviei, fiindcă pe când un satelit se manifestă activ în săvârşirea incidentelor, celălalt se manifesta în introducerea diverşioniştilor pe teritoriul nostru sau într-o altă formă a muncii duşmănoase.

Aceasta se poate vedea din uciderea, rănirea şi răpirea organelor noastre dela frontieră şi a altor cetățeni, care în - această perioadă au fost săvârşite de organele țărilor vecine ale blocului sovietic.

Ucideri, Răniri, Răpirea şi arestarea cetățenilor la frontiere

Ungaria	1	7	3
România	6	5	3
Bulgaria	4	5	11
Albania	9	19	18
În Total	20	36	35

Printre altele, din aceasta se vede că din 20 de ucideri la frontierele noastre, 9 au fost săvârşite la frontiera albaneză. La fel cei mai mulți terorişti şi diverşionişti au fost introduşi din Albania, în cele mai multe cazuri persoane pregătite personal de către ministrul afacerilor interne al Albaniei Sehu şi ofițeri N.K.V.D., de consilierii şi subordonații lor.

Până când în anul 1948 în medie în fiecare 2-3 zile s-a comis un incident la frontierele noastre, în acest an s-au săvârşit zilnic în medie 6 incidente. Trebu[i]e subliniat că cele mai numeroase incidente, adică 356 au căzut pe teritoriul nostru, iar 252 pe spațiul nostru aerian, adică pe acele forme de incidente, care trebu[i]esc calificate în întregime ca acte agresive inspirate din scopuri de provocare de război şi politica duşmănoasă.

Practica agresivă a guvernului sovietic şi a sateliților față de noi, dar nu numai față de țara noastră, descoperă conținutul cel mai eficace al „politicii şi a ofensivei: de pace" a URSS, prezentând guvernul sovietic ca duşmanul păcii şi al libertății, dar în special ca duşman al popoarelor şi țărilor mici.

Semnat: M. NIKOLIÔ.

În graficul publicat alături de acest articol se arată, câte incidente au fost „provocate” de fiecare țară în parte.

	UNGARIA	ROMÂNIA	BULGARIA	ALBANIA
1948	11	0	30	33
1949	149	38	145	110
1950	343	278	204	112
1951	793	432	186	106
1952	1308	384	242	70

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

123.
[1952, noiembrie, 15, Belgrad] Material privind viața politică din Iugoslavia: congresul al VI-lea al Partidului Comunist, interviul lui Tito în presa occidentală redat in extenso, diverse informații.

EVENIMENTELE PETRECUTE IN JUGOSLAVIA
în perioada 1 - 15 Noemvrie 1952.
(materiale scoase din presa titoistă).

Congresul al VI-lea al partidului titoist. Între 2-6 Noembrie 1952 s-a desfăşurat la Zagreb al VI-lea Congres titoist. La acest congres au vorbit toți titoiştii de vază: Tito, Rankovici, Kardelj şi Kidricirfa acest congres s-a adoptat noua denumire de „Uniunea comuniştilor Jugoslaviei”, precum şi un statut nou. (O parte din material vi l-am trimis în Noembrie, iar o parte îl vom trimite prin curierul din Decembrie.)

Interwiew-ul dat de Tito corespondentului New York Times. Tito, la 10 Noemvrie 1952, a dat un interwiew corespondenților ziarului New York Times, anume Leo Sulzberger şi Händler. (A fost publicat numai la 14 Noemvrie, ca o replică la „interpretarea nejustă” a presei italiene. Redăm în traducere acest interwiew.

Sulzberger: Aş vrea să vă pun câteva întrebări din domeniul politicii internaționale. Jugoslavia şi oamenii ei de stat, totdeauna au declarat că favorizează securitatea colectivă în cadrul O.N.U. Atunci de ce n-ar vrea Jugoslavia o armată simbolică în Coreea ?

Tito: Este exact că noi suntem pentru securitatea colectivă. În cazul Coreeii noi nu suntem pentru un astfel de lucru simbolic, fiindcă nouă ne-ar cauza mai mult rău decât ar folosi un astfel de ajutor, aceasta din cauza situației speciale a țării noastre, fiindcă nicio țară din Europa nu este amenințată atât de direct ca a noastră.

Sulzberger: Da, dar Turcia are forțe armate simbolice în Coreea, deşi are două fronturi spre Uniunea Sovietică - frontiera cu Bulgaria şi cu U.R.S.S.

Tito: Totuşi Turcia nu este atat de amenințată ca noi. Turcia este o țară capitalistă. Ea nu numai pentru aceea este mai puțin amenințată pentru că este țară capitalistă, fiindcă Rusiei îi este indiferent care țară este. Ea este amenințată pur şi simplu. În ceeace priveşte teritoriul ei, pe linia ocupării unei oarecare poziții strategice de către ruşi. În cazul nostru, în afară de pericolul ocupării teritoriale, există şi lupta ideologică şi politică, lupta pentru părerea acelor oameni care încă sunt sub influența Uniunii Sovietice sau se clatină şi nu-şi găsesc locul. Însemnează că aici pericolul este bilateral, dar responsabilitatea față de lumea progresistă este bilaterală.

Sulzberger: Dvs. şi Kardelj deseori ați scos în evidentă că prelungirea războiului din Coreea este un lucru slab, fiindcă aceasta dă posibilitate Uniunii Sovietice să țină în mână China. Aveți vreo propunere cum s-ar putea termina războiul din Coreea ?

Tito: Noi n-avem nicio propunere nouă concretă, care ar putea fi salvatoare. Noi avem o propunere care este permanentă: a menține în viață status quo-ul, a da posibilitate poporului coreean ca prin ajutorul O.N.U. să rezolve singur problema coreeană şi de a se asigura că după ieşirea trupelor O.N.U., acolo să nu se mai ajungă la agresiune.

Sulzberger: Deoarece Kardelj în discursul său a spus că războiul din Coreea dă posibilitate rușilor să țină China sub controlul lor, ați putea da vreo propunere concretă în legătură cu politica față de China ?

Tito: Eu am răspuns de mai multe ori că lărgirea divergențelor din Coreea cu participarea chinezilor, este rezultatul unei politici nejuste care a fost dusă de puterile occidentale – față de China revoluționară şi comunistă - au sprijinit pe Ciang-Kai-Sek, dar nu au mers pe linia colaborării cu această țară. Aceasta a dat posibilitate rușilor să împingă China în războiul din Coreea. Din cauza aceasta astăzi ar fi foarte greu de spus în ce alt mod ar putea aliații să repare greşeala lor, decât prin recunoaşterea Chinei - care este o țară mare şi unde nu există posibilități de schimbări şi să să se facă posibilă colaborarea internațională. Prin aceasta ar înceta să fie instrument al politicii sovietice, care de fapt este imperialistă.

Oare Jugoslavia sau Belgradul au avut ceva contact după 1948 cu Mao Tze-Dun sau cu Ho-Si-Min ?

Tito: N-a fost nici un fel de contact. Ei nu ne-au anunțat că au luat cunoştință de faptul că noi i-am recunoscut, deoarece rușii aşa au dirijat. După aceea a venit divergența cu rușii, iar ei au dus aceeaşi politică ca şi rușii.

Sulzberger: Prin serviciul diplomatic al Jugoslaviei ați primit vreo informație despre tratativele dintre Uniunea Sovietică şi China, respectiv dintre conducătorii sovietici şi Ciu-En-Lai ?

Tito: Nici noi n-avem mai multe date decât ceeace azi este cunoscut în lume. Noi numai pe baza unor presupuneri din atitudinea delegației chineze putem ajunge la concluzia că aceste tratative n-au fost duse pe ton cordial şi că chinezii n-au plecat însuflețiți din Moscova.

Sulzberger: Guvernul jugoslav accentuează încontinuu că este necesară securitatea colectivă şi că este necesar ca Jugoslavia să-şi asigure frontierele sale. Kardelj deasemenea a spus că cu unele condiții s-ar putea ajunge şi până la crearea de pacte. Ce credeți Dvs. despre crearea pactelor cu Grecia şi Turcia ?

Tito: Se înțelege că eu susțin comple[c]t ceece a spus Kardelj. Aceasta este linia noastră. Noi nu facem astăzi pacte, deoarece credem că putem face tot ceeace este necesar pentru securitatea țării noastre. Kardelj a avut în vedere momentul când agresiunea este direct în fața noastră. Desigur, atunci trebu[i]esc luate şi diverse obligații scrise, atunci trebu[i]e recunoscut ceeace deja s-a făcut.

Sulzberger: Dar ce fel de obligații se pot lua Verbal, aceasta nu-mi este clar.

Tito: Pentru noi obligația verbală este la fel ca şi cea scrisă. Ba mai mult. Noi vedem, dacă interesele țărilor, care fac diverse tratate, sunt identice cum este cazul concret al Jugoslaviei, Greciei şi Turciei, unde fiecare este amenințată direct de un oarecare pericol - atunci aici nu mai sunt necesare obligații speciale scrise, fiindcă în aceste țări se va face tot ceeace este necesar. Obligația verbală, după părerea mea, dar şi după părerea noastră a tuturora, este tot atât de valabilă ca şi cea scrisă.

Sulzberger: Dar despre ce fel de obligații verbale este aici vorba ? Oare este vorba de obligații ca în cazul atacării uneia dintre aceste țări, Jugoslavia ar lupta împotriva agresiunii?

Tito: Acesta este esențialul. Acum este vorba de tratative şi când aceste tratative vor începe, atunci se va vedea cum şi în ce mod se va organiza această apărare în cazul agresiunii împotriva uneia din aceste țări. Al doilea, se duc tratative despre felul cum va fi ajutorul mutual în cazul agresiunii, despre problema bazelor etc. Întreaga pregătire tehnică şi diversele planuri se pot prevedea şi verbal. Când deja între noi am clarificat vorba ceeace vom face noi şi ce vor face ei, atunci nu este departe şi nu este greu să semnăm aceasta atunci când agresiunea

va fi în fața porților. Toate celelalte noi le vom face înainte. Aici aşi vrea să adaug că atunci când este vorba despre faptul că dece nu încheiem pacte scrise, acesta în străinătate se priveşte puțin cam pripit. Trebu[i]e să, se ştie că înainte între Jugoslavia, Grecia, şi Turcia n-a fost un contact mai strâns şi că noi într-o perioadă scurtă am făcut progrese uriaşe, că am realizat legături pe tărâm economic şi cultural. În primul rând vine prietenia şi colaborarea pe tărâm economic şi cultural, după aceea colaborarea politică şi după aceea luarea tuturor măsurilor necesare pentru securitatea țării. Aceasta nu merge atât de repede şi trebuie un oarecare timp ca să se ajungă la un acord. Cred că după faza a treia, tratativele cu caracter strategic şi organizarea securității, vin şi detaliile şi problemele tactice. Despre asta am vorbit înainte, însă n-am explicat destul de clar. În sfârşit, pentru noi în Balcani; cel mai principal este să facem totul ca să păstrăm pacea. Noi credem că numai în modul acela putem apăra pacea, dacă creiem aici apărarea împotriva agresiunii.

Sulzberger: Îmi amintesc de anul 1939. Oare nu şeful statului major jugoslav 1-a invitat pe ataşatul militar grec şi i-a propus ca Jugoslavia şi Grecia să ducă tratative şi a propus să se ia obligații verbale ? Dar grecii au propus că ar fi mai just să se ia diverse obligații scrise. Mai târziu când s-a ajuns la agresiune, n-a fost colaborare între Jugoslavia şi Grecia.

Tito: Trebuie avut în vedere că acum aici nu este vechea Jugoslavie ci este una nouă. Noi altfel privim obligațiile chiar dacă sunt verbale şi ne luăm angajament. Pentru noi acestea sunt suficiente. Nu ştiu de ce a fost condusă Grecia că n-a primit aceste asigurări.

Probabil că pentru guvernul din Belgrad acestea n-au fost obligații reale, deoarece se clătina când spre Hitler, când de cealaltă parte. Noi n-avem de ce să ne clătinăm. Noi ştim că suntem de partea acelor țări care sunt împotriva agresiunii, care sunt pentru păstrarea păcii, noi n-avem alte posiblități. Astăzi în Europa este imposibilă neutralitatea. Când spunem că suntem pentru securitatea colectivă, aceasta este la fel ca şi când iscălim aceasta. Cu atât mai mult că ştim că obligațiile scrise au căzut.

Sulzberger: În legătură cu această situație pun încă o întrebare. Turcia se află o parte în Asia, o parte în Europa. Dacă ruşii ar ataca Anatolia turcească, Jugoslavia i-ar da ajutor ?

Tito: Între Europa şi Asia nu este nicio diferență ea este mai mult formal Turcia, astăzi este atât de mică legătura, încât oriunde s-ar ivi agresiunea, ea ar ieşi în relief.

Sulzberger: Aşi dori să ştiu, vorbind despre viitorul depărtat, dacă Jugoslavia ar vrea să lărgească federația sa, să includă în ea Bulgaria şi după cum s-a prevăzut aceasta ?

Jugoslavia nu se gândeşte să includă pe nimeni, fiindcă aceasta este împotriva principiilor noastre. Dacă în viitor poporul bulgar ar dori să se includă în federația Jugoslavă desigur că noi am primi. Noi am primi aceasta în viitor, indiferent dacă aceasta unora nu le-ar plăcea, dar un astfel de act n-am săvârşi dacă ar provoca oarecare nelinişte, o oarecare psihoză de război, sau dacă am creia un focar de război, mai mult cu cât aceasta pentru noi nu este important. Pentru noi este importantă colaborarea prietenească cu aceste țări. Noi suntem împotriva combinațiilor care în loc de linişte pot duce la înrăutățirea relațiilor din lume. Ca să nu mă înțelegeți greşit, accentuez că asta am spus în legătură cu viitorul îndepărtat, când împrejurările vor fi de aşa natură ca aceasta să fie privită ca un lucru normal, când se va considera normal ca fiecare popor să aibă dreptul să hotărească soarta sa, să hotărească dacă vrea să fie împreună cu alte popoare sau vrea să rămână singur.

Sulzerberger: Dvs. ştiți că Grecia totdeauna din punct de vedere formal a cerut acea parte pe care ei o numesc Epirul de Nord, iar albanezii o numesc Albania de Sud. Acum când Grecia duce tratative cu Jugoslavia, are Jugoslavia vreun punct de vedere în această chestiune ?

Tito: Tocmai asta este despre ceea ce am vorbit mai înainte, accentuând că noi n-am primi includerea Bulgariei sau Albaniei până când există unele elemente ale neînțelegerii, care au înrăutățit relațiile între țări şi ar provoca un focar de război.

Sulzberger: Asta înseamnă că Jugoslavia nu are nicio atitudine oficială față de cerințele greceşti ?

Tito: Aici n-avem nicio atitudine. Punctul nostru de vedere este că Albania trebuie să fie independentă, că Albania aşa cum este, este capabilă de viață dacă ar fi independentă. Desigur că ea astăzi nu este independentă.

Sulzberger: Aveți vreo informație despre ştirile care s-au răspândit că Uniunea Sovietică în Albania a creiat, baze puternice, baze pentru submarine ?

Tito: Bază puternică este o noțiune relativă, dar că ei au acolo şi continuă să facă, aceasta este clar. În ceea ce priveşte bazele pentru submarine, nimeni n-ar putea spune nu, mai mult s-ar putea zice că da, dar despre asta n-avem date concrete.

Sulzerberger: Biroul de Informații deja de 5 ani încearcă să vă răstoarne pe Dvs. şi guvernul Dvs. oare în timpul cel mai apropiat ați descoperit vreun complot şi dacă cazul Nekovici şi Djurici se poate lega cu această activitate informbiroistă ?

Tito: La noi încă nu s-a descoperit niciun fel de complot. Este vorba numai de oameni izolați care din frică față de Uniunea Sovietică sau din obiceiurile vechi au considerat că Stalin este mult mai cu minte decât noi şi că noi n-avem dreptate. Au fost numai informbiroişti de aceştia izolați. Dar n-a fost pericol pentru sistemul social.

Între Djuric şi Njkovic trebuie să se facă diferență.

Nikovici a fost şovăielnic în chestiunea Biroului Informativ. Djuarici a fost dezechilibrat sufleteşte, din când în când cădea în letargie.

Faptul că a avut acea ieşire poate fi şi rezultatul bolii lui şi putea fi instigat şi indirect la provocarea pe care a făcut-o. Noi, acum cercetăm ce a fost la mijloc. Este posibil ca cineva cunoscând dezechilibrul său sufletesc să-l fi folosit să ne facă rău la congres.

Sulzerberger: Aveți vreo informație despre statusul sau condițiile în care trăiesc Markos, Slanski, Klementis sau Ana Pauker ?

Tito: N-avem nimic. Noi ştim numai că sunt în închisoare, dar nu ştim nici dacă sunt în viață. N-avem vreo informație deosebită.

Sulzberger: Deoarece sosesc direct din Paris, mă interesează cum interpretați excluderea lui Marty şi Tillon din Partidul Comunist francez şi tărăgăneala cu întoarcerea lui Thorez din Moscova ?

Tito: Mi-e greu să-mi dau părerea. Despre Marty şi Tillon ştiu că au fost îndepărtați din cauză că n-au fost de acord cu linia informbiroistă în privința muncii partidului din Franța. N-aş putea spune dacă nu se întoarce Thorez. Aşi putea doar să-mi exprim presupunerea mea: poate ruşii cred că este mai sigur dacă comandă de sus decât din Franța sau că ei să comande prin el din Moscova.

Sulzberger: Există vreo dovadă că ruşii intenționează să includă sateliții în Uniunea Sovietică şi să facă din ei în sens formal republici sovietice ?

Tito: Eu cred că nu există. Pentru ei asta nu este necesar, fiindcă prin aceasta nu s-ar schimba nimic. El îi pot exploata tot aşa şi fără includerea în Uniunea Sovietică. Includerea ar fi o politică greşită care ar înrăutăți situația din lume, care este şi aşa foarte rea, şi cred că ruşii nu vor face aceasta.

Sulzerberger: Care sunt trupele ruseşti în Bulgaria ?

Tito: Ceva este. Contigente mai mari sunt, mai ales tehnicieni şi aviație.

Sulzerberger: Eu am auzit că înarmarea sateliților acum nu se îmbunătățeşte, fiindcă ruşii insistă ca sateliții să plătească pentru această înarmare, iar ei se găsesc în situație economică grea şi nu pot cumpăra tancuri şi alte armamente.

Tito: Nu este aşa. Ruşii au dat deja cantități destul de considerabile de armamente tehnice din cele mai moderne. Asta se poate vedea şi din aceea că zilnic trec pe teritoriul nostru 10-15 avioane tip „Mig". România, Bulgaria şi Ungaria au primit din aceste avioane şi altele, iar România şi tancuri. În Ungaria s-a construit o fabrică de tancuri, care produce acele

tipuri pe care le au şi ruşii. Aici nu se ia în considerare chestiunea plății, fiindcă ruşilor li se plăteşte şi se va plăti şi în viitor. Ei din această cauză nu trebuie să vorbească despre prețuri, iar lor le este necesar să aibă sateliți bine înarmați împotriva Jugoslaviei.

Sulzberger: Kardelj în discursul său a spus că tendința hegemonistă rusească îşi are rădăcina în Teheran şi Yalta. Considerați că Occidentul ar trebui să denunțe acordurile dela Teheran şi Yalta, ba chiar şi aceea dela Potsdam, fiindcă nu le respectă ?

Tito: Noi considerăm că acesta este rezultatul rezolvării greşite a problemelor internaționale, dar nu credem că trebuesc denunțate acordurile încheiate la Yalta, Teheran, Moscova şi Berlin, numai ceea ce, după părerea noastră, este nejust şi ceeace a dat ruşilor posibilitatea să satisfacă pofta lor imperialistă. Acesta, în primul rând este dreptul marilor puteri de a hotărî soarta unor popoare, după aceea frontiera între Rusia şi Germania, Rusia şi Polonia, precum şi între Polonia şi Germania. Trebue pornit ca acestea să fie rectificate, că unele clauze din aceste acorduri să fie anulate şi reparate, dar să nu se denunțe toate acordurile.

Sulzberger: Asta înseamnă că singurele lucruri care trebue[i]sc rectificate sunt chestiunile frontierelor între Polonia şi Germania, între Uniunea Sovietică şi Polonia şi încorporarea Germaniei Răsăritene în sfera de influență sovietică ?

Tito: Nu sunt acestea singurele lucruri. Noi considerăm că trebu[i]e corijat şi dreptul de veto în Consiliul de Securitate, dar şi în procedură sunt atâtea lucruri care ar trebui rezolvate în altfel.

Sulzberger: Kardelj în discursul său a spus că noul front socialist al Jugoslaviei trebu[i]e să cuprindă toate forțele progresiste. Asta înseamnă că această Uniune Socialistă a poporului muncitor din Jugoslavia poate că în viitor va intra în Internaționala a II-a, sau poate că Uniunea Socialistă a poporului muncitor din Jugoslavia vrea să înființeze o altă internațională şi pe acest drum să includă mişcările socialiste şi progresiste din lume.

Tito: Asta nu înseamnă că noi vrem să creăm o altă internațională. În privința colaborării Uniunii-Socialiste a poporului muncitor din Jugoslavia pe plan internațional există posibilitatea ca ea într-o zi să devină şi membru în internațională socialistă, în măsura în care aceasta va părea necesară şi folositoare. N-avem nicio altă intenție pe plan internațional, numai aceea de a colabora cât mai strâns cu toate mişcările progresiste din lume.

Sulzberger: Dar când spuneți că nu excludeți posibilitatea intrării în internațională, vă gândiți la internaționala socialistă ?

Tito: Mă gândesc la cea socialistă, fiindcă alta nici nu este.

Sulzberger: Se aud ştiri că Biroul Informativ, la fel ca şi Kominternul, a terminat munca sa.

Tito: Este adevărat că după semne, se gândesc să-l lichideze. Tonul la Congresul al XIX-lea al P.C.(b) se îndreaptă în direcția că fiecare partid trebue să sprijine Uniunea Sovietică, respectiv partidul communist sovietic, fără ca să se pomenească de Biroul informativ.

Sulzberger: Aveți vreo dovadă concretă în afară de concluzia pe care ați tras-o ?

Tito: N-am vreo dovadă concretă. Probabil că Biroul Informativ va mai lucra un timp oarecare şi că încetul cu încetul îi va înceta munca. Nu este exclus că poate se va ivi în alt loc şi sub altă formă.

Sulzberger: Ei poate lichidează nu numai organizația, ci se străduiesc să lichideze majoritatea membrilor ?

Tito: Ei demult fac aceasta.

Sulzberger: Dvs. ați observat diverse semne ale antisemitismului organizat în țările satelite ?

Tito: Eu n-aş putea spune dacă este organizată excluderea şi lichidarea oamenilor cu nume evreesc deşi în realitate există o lichidare politică a acelor oameni care sunt evrei, aşa că

antisemitismul există şi în Uniunea Sovietică şi în alte ţări informbiroiste. Aceasta continuă permanent şi se întăreşte.

Sulzberger: În presa jugoslavă am observat câteva atacuri împotriva reprezentantului Vaticanului în Jugoslavia. Aveți intenția să vă schimbați atitudinea față de Vatican în sens pozitiv sau negativ, intenționați să retrageți dreptul de ședere al reprezentantului Vaticanului sau intenționați să trimiteți reprezentant jugoslav în Vatican ?

Tito: Noi totdeauna, am avut dorința să creiem relații normale cu Vaticanul. Noi am arătat bunăvoința şi prin aceea că ne-am trimis reprezentant în Vatican şi prin aceea că reprezentantul lor este aici. Dar s-a văzut că reprezentantul Vaticanului de timp îndelungat se amestecă în afacerile noastre interne şi asta în mod foarte grav aşa că presa noastră a început să scrie despre aceasta. Asta nu înseamnă că s-a ajuns până aici din cauza schimbării atitudinii față de Vatican. Noi nu suntem mulțumiți cu ținuta Vaticanului față de noua Jugoslavie şi pe plan internațional şi pe plan intern. Depinde numai de Vatican dacă relațiile noastre vor fi mai bune, mai pozitive. Noi nu vrem să ducem luptă împotriva Vaticanului pentru înrăutățirea relațiilor, ci vrem ca ei să-şi dea seama că nu poate să se amestece în lucrurile noastre interne - asta nu putem permite. Noi nu putem împiedica ca Vaticanul să lucreze împotriva noastră în străinătate, dar putem împiedica ca în interiorul țării noastre să lucreze împotriva intereselor noastre. Acest amestec în afacerile noastre interne nu-l putem permite.

Sulzberger: Jugoslavia are acum reprezentant în Vatican ?

Tito: El nu este rechemat, dar a venit pentru un concediu mai îndelungat.

Sulzberger: Se va întoarce în Vatican ?

Tito: Vom vedea cum va proceda Vaticanul cu reprezentantul, care aici ne face neplăceri.

Sulzberger: Aţi vrea să-mi spuneți ceva despre alegerea lui Eisenhower ca preşedinte.

Tito: Eu am mai avut o declarație despre asta şi întăresc încă o dată. Aceasta este treaba poporului american. Sunt convins că prin aceasta nu se va schimba nimic esențial, deoarece credem că Eisenhower va munci pentru întărirea păcii şi asta pentru noi este suficient.

Sulzberger: Doriți să faceți o vizită oficială în Statele Unite ale Americii?

Tito: Dorința este una, iar posibilitatea este alta. Aceasta nu depinde numai de mine ci şi de guvernul american.

Sulzberger: Aţi veni în America dacă aţi fi invitat oficial ?

Tito: Desigur.

Sulzberger: Voi pune acum o întrebare foarte grea la care sunt sigur că v-aţi aşteptat. Jugoslavia crede că acum ar fi cazul să se numească un guvernator în T.I.T.?

Tito: Dacă aceasta e posibil eu aş putea răspunde la această întrebare dacă ar fi posibil, dar acum este imposibil. Eu cred că cel mai sănătos este ceeace noi am propus, adică: condominium, dar n-avem nimic împotriva Teritoriului Liber Triest, precum nici împotriva faptului să se numească, guvernator.

Sulzberger: Există posibilitatea să se reia tratativele în sensul că în urma unor rectificări etnice, partea principală a zonei „A” să revină Italiei, iar partea principală a zonei „D” să revină Jugoslaviei ?

Tito: Noi totdeauna suntem gata să tratăm cu Italia despre o rezolvare justă a problemei triestine. Desigur că şi asta poate fi o bază pentru tratative, adică propunerile noastre de până acum în această privință.

Handler: Îmi veți permite să pun şi eu câteva întrebări. Ştiți exact, adică în ce lună veți dezbate reorganizarea structurii politice a Jugoslaviei în spiritul constituției ?

Tito: Cred că la începutul lunii ianuarie.

Handler: Având în vedere descentralizarea politică şi economică care s-a făcut, dvs. sânteți mulțumit cu progresul realizat de guvern şi stat în direcția debirocratizării aparatului de stat şi de partid, nu numai în sens formal şi real ?

Tito: Vedeți acum se prezintă foarte bine şi am realizat mari progrese.
S-a dovedit că a sosit timpul să realizăm descentralizarea şi în felul acesta să facem imposibil birocratismul, care într-adevăr s-a dovedit a fi o piedică a dezvoltării. Asta nu înseamnă că acum putem fi pe deplin mulțumiți şi că nu trebu[i]e să păzim ca el să, nu se creieze în jos. Noi ştim că el poate să se ivească în instanțele cele mai de jos, că el merge de sus în jos. Fără îndoială că vor apărea aceste semne şi în instanțele inferioare, dar noi nu vom permite. Pericolul principal constă în centralismul birocratic, care consideră că poporul lucrează pentru el şi nu el pentru popor.

Handler: Punând această întrebare, n-ați dori să mă considerați avocatul dracului. Am discutat cu oameni de afaceri, care spun că „pe timpurile bune, vechi" ale centralismului s-a putut ajunge mai repede la o hotărâre, decât în cazul de față, când responsabilitatea se fărâmițează şi când pentru luarea unei hotărâri trebu[i]esc consultați mai mulți oameni. Dacă aceasta este adevărat, atunci asta înseamnă că birocratimul creşte, dar într-un alt mod.

Tito: Nu s-ar putea spune că birocratismul creşte, ci realitatea este că descentralismul încă nu şi-a făcut rodajul, că încă nu funcționează aşa cum ar trebui. Când va funcționa complect, atunci nu vor mai fi aceste greutăți. Oamenii încă nu pot înțelege ce pot rezolva singuri şi ce trebu[i]e să întrebe. La noi acum trebu[i]e întrebat foarte puțin. Oamenii încă nu pot înțelege tot ceeace este dreptul lor şi de aceea se ajunge la astfel de fenomene.

Handler: Acuma aş pune o întrebare pur teoretică. Ştiu că P.C.J., respectiv Uniunea Comuniştilor Jugoslaviei acum intenționează să creieze ceva ceeace nu s-a mai creeat în lume să creeze un stat democratic descentralizat. Dar aveți convingerea că este realizabil creearea unui stat socialist cu măsuri de descentralizare ? Oare este posibilă aceasta ?

Tito: Da, asta nu este un lucru: uşor. Aceasta este posibil dacă descentralizarea merge paralel cu democratizarea, fiindcă nu poate fi descentralizare fără cea mai largă democratizare. De aceea am păşit pe linia descentralizării ca să putem lărgi şi adânci democrația, aceasta este posibil. Aceasta nu reprezintă niciun pericol pentru unitatea de monolit a statului, ci creează o unitate mai mare, fiindcă toată autoritatea se apropie de popor, fiindcă fiecare om într-un fel participă la conducerea statului. Eu ştiu ce a vrut să spună domnul - el se gândeşte la problema controlului. Acum statul n-are un control direct prin aparatul birocratic. Tocmai de aceea acest control noi vrem să-l încredințăm mai jos maselor celor mai largi, aşa că acum conducerea de jos stă sub controlul direct al maselor celor mai largi.

Handler: Dacă avem un stat cu structură descentralizată, atunci el trebue să se bazeze pe presupunerea că există un număr suficient de cadre tehnice şi de specialişti care va putea să preia responsabilitatea pentru hotărâri şi munca sa. De exemplu când s-a terminat reforma sistemului judiciar în Jugoslavia, în unele plase n-au destui avocați de care este neapărată nevoie pentru munca justă a judecătoriilor şi astfel dvs. ați fost nevoiți să vă întoarceți la vechiul sistem al judecătoriilor populare, în care au intrat oameni fără pregătire practică. Considerați că Jugoslavia are cadre suficiente care ar prelua responsabilitatea pentru dezvoltarea continuă şi pentru funcționarea justă a sistemului descentralizat.

Tito: N-aş putea spune că avem complete suficiente. Încă n-avem destui. Dar aici nu este vorba numai despre problema oamenilor cu şcoală şi despre jurişti cu capacitate. Este vorba despre faptul că mulți oameni dela noi încă nu pot înțelege suficient birocratismul într-o țară socialistă, că nu pot să se descurce destul de bine în sistemul descentralizat foarte complicat, de altfel sunt de acord cu domnul Handler că descentralizarea este un sistem foarte complicat.

Handler: Aşi dori să vă mai pun o întrebare şi asta va fi ultima întrebare, fiindcă după cum ştiți eu plec din Jugoslavia, unde am fost mult timp. După cum vă este cunoscut în țările

Europei Occidentale în popoarele şi partidele politice creşte tendința să se înceteze cu sistemul primirii ajutorului american, respectiv ca acest sistem al ajutorului american să fie înlocuit sau lărgit prin comerț sau cu sistemul ajutorării printr-un organ internațional. Ce credeți despre această tendință ?

Tito: Nu ştiu de ce există această tendință în țările occidentale de a se schimba sistemul dării ajutorului.

Sulzberger: Aceste țări consideră că sistemul dării ajutorului financiar şi economic din partea Americii trebue să fie înlocuit cu comerț mărit ori cu ajutor prin diverse organe internaționale.

Tito: Mi-e greu să răspund la asta, dar consider că țările europene încă au nevoie de ajutor. Dacă ei consideră că acest ajutor trebu[i]e să se facă într-o altă formă decât ceea ce era până, acum, dacă sunt de acord cu aceasta, eu n-am nimic împotriva acestuia.

În ceea ce ne priveşte, scopul nostru este să ajungem cât mai curând în situația să încetăm de a mai primi ajutor. Pentru noi acest ajutor a fost de mare însemnătate şi ne este necesară încă o perioadă scurtă ca să ieşim din criza în care am ajuns în urma secetei. Pentru noi este indiferent sub ce formă va fi acest ajutor. Noi ne străduim să stăm cât mai curând pe picioare proprii, să nu luăm ajutoare din afară, să lucrăm cât mai mult singuri, fiindcă ştim că şi poporul american are destule obligații şi necesități.

La 14 noemvrie 1952 a sosit în Belgrad un grup de ofițeri superiori americani. Ei au venit din Bonn (Germania Occidentală) şi fac parte din „Direcția de livrare a ajutorului militar". Printre ei se găsesc următorii (numele lor este scris fonetic) generalul Tomas T […] – locțiitorul comandantului armatei americane din Europa, contra-amiralul R.F.Gud, generalul de brigadă de aviație S.F.Gifn şi generalul de brigadă F.J.Braun. („Borba" din 15.1.1952).

La 11 Noemvrie 1952 au sosit la Dubrovnik (Coasta Dalmației) două crucişătoare britanice („Borba'' din 12.11.1952).

În ziarul „Borba" din 2 Noemvrie 1952 a apărut un reportaj despre zona jugoslav a portului Salonic. Din acest reportaj reiese că Jugoslavia posedă această zonă pe baza unei convenții dintre Jugoslavia şi Grecia din 10 Mai 1923. Această convenție a fost încheiată pe 50 de ani. (valabilă până în anul 1973). Jugoslavia posedă din portul Salonic 94.000 metri pătrați;

În prezent zona jugoslavă a portului este părăginită. N-a fost încă refăcută în urma distrugerilor din timpul războiului. Reconstrucția zonei jugoslave a portului ar necesita 200 mii dolari. În curând va pleca la Salonic o delegatie de specialişti care vor studia modalitatea reconstruirii.

Legația Italiană din Belgrad a trimis o notă verbală Jugoslaviei cu propunerea ca să se ceară verdictul Curții Internaționale de Justiție din Haga în legătură cu măsurile luate de Direcția militară jugoslavă a zonei „B" a Triestului.[se referă la introducerea legilor iugoslave în această zonă – n.n.].

Jugoslavia a declarat că propunerea Italiei este deplasată, deoarece aceste măsuri sunt juste şi au fost luate după hotărârea conferinței dela Londra. („Borba" din 1.11.1952).

Locuitorii unei comune care se află în Jugoslavia, lângă frontiera cu Italia, cer ca să fie rectificată frontiera între Italia şi Jugoslavia. Motivul adus este că o parte din pământurile locuitorilor au rămas în Italia („Borba" din 1.11.1952).

M.A.E. Jugoslav a remis o notă Nunciaturii din Belgrad, în care protestează împotriva amestecului Vaticanului în afacerile interne ale Jugoslaviei. Acest fapt s-a dovedit la o conferință a episcopilor catolici unde s-a citit un ordin al Vaticanului privitor la desființarea asociațiilor preoțeşti. („Borba" din 2.11.1952).

Presa titoistă se ocupă intens de sprijinirea asociațiilor preoțeşti, care sunt înființate de ei (titoişti).

O întreprindere de construcţii maritime din Split a încheiat un acord în Siria, în vederea construitii unui port în oraşul Iataki din Siria.

Construirea acestui port va fi terminat în 4 ani. („Borba" din 1.07.1952.)

La combinatul metalurgic din Zenica, la 1 Noemvrie 1952 s-a pus în funcţiune al noulea cuptor Siemens-Martin. Acest cuptor produce anual cca. 40.000 tone oţel. Acesta este al 5-lea cuptor pus în funcţiune după al doilea război mondial. („Borba'' din 2.11.1952)

Turişti străini în Jugoslavia. În perioada Ianuarie - August (inclusiv)

Jugoslavia a fost vizitată de turişti din următoarele ţări :

Austria	16.153
Franţa	10.761
Germania Occidentală	9.993
S.U.A.	9.137
Anglia	7 486
Italia	5.015
Belgia	4.233
Teritoriul Liber Triest	4.082
Elveţia	3.435
Norvegia	1.428
Olanda	436
Suedia	314
Danemarca	179
Canada	160
Grecia	96
Turcia	75
Alte ţări	4.365

TOTAL = 77.347

Aceşti 77.347 turişti au petrecut în Jugoslavia, 287.333 de nopţi (adică în medie au petrecut în Jugoslavia 3-4 zile). În această perioadă din acest an au fost cu 75 % mai mulţi turişti decât în aceeaşi perioadă a anului trecut.

Cei mai mulţi turişti au fost în luna August (28.218)

(„Ekonomska Politika'' din 6 Noemvrie 1952.)

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

124.

[1952, noiembrie, 16, Belgrad] Informare a ambasadei române privind viaţa politică iugoslavă: lucrările Congresului al VI-lea al Partidului Comunist Iugoslav, cuvântări, reacţii. Materialele fiind traduceri ale unor articole extrase din ziarul „Borba".

Belgrad, la 16 Noembrie 1952

Redăm în traducere comunicatele din Ziarul „Borba" în legătură cu Congresul al VI-lea al partidului titoist.

„Borba" Nr.262 din 3 Noembrie 1952

Ieri înainte de masă la Zagreb au început lucrările Congresului al VI-lea al Partidului Comunist al Iugoslaviei. Pe lângă delegați, la Congres participă cca. 400 de musafiri. Congresul a fost deschis de tovarăşul Tito, care a fost salutat cu aplauze îndelungate şi cu strigăte de bucurie însufleţite. Au fost aleşi secretarii Congresului şi comisia de redactare a materialului Congresului.

A fost adoptată următoarea ordine de zi a Congresului:

1/. Referatul tovarăşului Tito „Lupta comuniştilor Iugoslaviei pentru democrația socialistă" şi discuția la referat;

2/. Referatul tovarăşului Ranković Aleksandar „Despre proiectul de statut al PCI şi unele chestiuni organizatorice ale partidului" şi discuția la referat;

3/. Comunicatul comisiei de revizie a CC al PCI şi discuția la comunicat;

4/. Alegerea comisiei pentru redactarea rezoluției;

5/. Alegerea comisiei pentru statut;

6/. Alegerea CC al PCI şi a comisiei centrale de revizie;

7/. Diverse.

Congresul a fost salutat: în numele Consiliului federal al Frontului Popular al Iugoslaviei de Simić Vladimir, al armatei populare iugoslave de generalul-colonel Popović Koča, în numele Consiliului sindical al Iugoslaviei de Veber Norbert; în numele Tineretului Popular al Iugoslaviei de Tripalo Mika, în numele Femeilor Antifasciste a Iugoslaviei de Kovačević Dušanka, în numele colectivului fabricii „Ivo Lola Ribar" din Železnik de Jakšić Radovan, în numele minerilor de Jurišić Raše Mate, în numele siderurgiştilor din Jesenica de Labur Zvone, în numele muncitorilor cocsăriei din Lukavac de Brćanović Ljubo, în numele colectivelor din Macedonia de Ivanov Borka, iar în numele muncitorilor siderurgişti din Nikšić de Plavša Blažo. Unii din vorbitori reprezentau colectivele marilor obiective industriale, care au luat fiinţă în perioada dintre al V-lea şi al VI-lea Congres.

Congresul continuă lucrările azi înainte de masă la ora 8.

„Borba" Nr.263 din 4 Noembrie 1952

Ieri la Zagreb au continuat lucrările celui de-al VI-lea Congres al PCI. Dimineața la ora 8, secretarul general al PCI Josip Broz Tito, fiind salutat cu aplauze îndelungate a început să expună referatul său „Lupta comuniştilor Iugoslaviei pentru democrația socialistă".

În introducerea referatului, tovarăşul Tito a vorbit despre problemele de bază ale politicii externe a Iugoslaviei, accentuând că principiul nostru de bază în politica externă este colaborarea pe bază de egalitate cu toate țările care lupta pentru pace. Cu această ocazie el a făcut analiza evenimentelor din lume între Congresul al V-lea şi al VI-lea.

În referatul său, tovarăşul Tito a consacrat o atenție deosebită Organizației Națiunilor Unite, arătând importanța ei şi rolul Iugoslaviei în munca ei.

Referindu-se la divergențele dintre Iugoslavia şi URSS, el a relevat că în perioada dela apariția rezolutiei Biroului Informații până azi, Iugoslavia socialistă a repurtat o victorie ideologică completă, arătând în fața lumii progresiste adevărata față a revizioniştilor sovietici. Tovarăşul Tito, prin aceasta a dovedit în fapte că s-au prăbuşit toate încercările cotropitorilor sovietici ca să desbine unitatea partidului şi poporului nostru.

În perioada dintre cele două Congrese, Iugoslavia a reuşit să stabilească şi să întărească legăturile de prietenie cu multe mişcări progresiste din lume. În a doua parte a referatului, tovarăşul Tito a vorbit despre descentralizarea şi democratizarea conducerii economiei şi a autorităților populare.

Referitor la dezvoltarea economică a țării noastre tovarăşul Tito a vorbit în a treia parte a referatului. El a subliniat prin aceasta că în ciuda blocadei economice a URSS şi a sateliților ei şi mărirea cheltuielilor materiale pentru apărare, țara noastră a reuşit să realizeze sarcinile de bază ale planului cincinal. După aceia tovarăşul Tito a vorbit despre planurile viitoare ale industrializării țării noastre.

Despre munca şi dezvoltarea PCI în perioada dintre Congresul al V-lea şi până azi, tovarăşul Tito a vorbit în a patra parte a referatului. Analizând această perioadă, el a vorbit despre întărirea partidului nostru, despre creşterea numărului membrilor ei, despre educația politico-ideologică şi despre sarcinile viitoare.

În a cincea parte a referatului, tovarăşul Tito a vorbit despre munca oranizațiilor sociale - sindicatele, Frontul Popular, Tineretul Popular, Femeile Antifasciste, Uniunea Luptătorilor şi Uniunea Invalizilor de Război.

Tovarăşul Tito a vorbit, deasemenea, despre întărirea permanentă a armatei noastre, despre pregătirea şi capacitatea ei să apere Jugoslavia socialistă.

La sfârşitul referatului său, tovarăşul Tito a rezumat sarcinile fundamentale care stau în fața partidului nostru. Cu privire la munca viitoare a partidului şi a frontului popular, tovarăşul Tito a propus congresului ca denumirea P.C.J. să fie schimbată în Uniunea Comuniştilor Jugoslaviei, iar organizația Frontului Popular al Jugoslaviei, în viitor să se numească Uniunea Socialistă a Poporului Muncitor al Jugoslaviei.

În şedința de după masă s-a depus comunicarea comisiei de verificare şi s-a ales comisia de plângeri. După aceea s-a deschis discuția la referatul tovarăşului Tito, la care au participat: Čolaković Rodoljub, Sekulić Nikola, Ježovnik Lekar, Vekić Djuro, Džunov Risto şi Kokić Stanko.

Congresul a fost salutat de pionerii din Zagreb, de reprezentanții grănicerilor noştri şi ai poporului din Gorica.

„Borba" Nr. 264 din 5 Noembrie 1952

[I]Eri după masă au continuat lucrările Congresului al VI-lea al P.C.J. La discuția referatului tovarăşului Tito, primul s-a anunțat la cuvânt delegatul colectivului din Trepča - Vukić Djokić.

După aceea, Boris Kidrić, membru în Biroul Politic al C.C. al P.C.J. a vorbit despre problemele principale ale noului sistem economic.

Tovarăşul Kidrić a supus unei analize critice aspre afirmația lui Stalin despre faptul că trecerea în comunism este condiționată esențial de proprietatea totală de stat. La sfârşit tovarăşul Kidrić a vorbit despre linia generală pe care trebuie s-o urmăm în dezvoltarea noului sistem economic.

După Kidrić a luat cuvântul Orlić Djordje, reprezentantul colectivului muncitorilor din Niš.

Brkić Zvonko, secretar organizatoric al CC P.C.J. din Croația a vorbit despre sarcinile actuale ale partidului şi despre unele probleme ale organizațiilor de partid din Croația. La discuții au mai participat Mamiškovski Sabri din plasa Malešev şi Mitrović Mitra, care au subliniat importanța victoriei noastre în lupta împotriva revizioniştilor sovietici.

Delegatul Šicl Jure a vorbit în numele oamenilor muncii din Zagreb, iar Božić Ivan în numele colectivului fabricii de automobile din Maribor.

Despre perspectivele dezvoltării industrializării țării noastre a vorbit Vukmanović Svetozar-Tempo, luând separat fiecare ramură industrială.

După aceea au vorbit Kokotović Sima, miner din Bor, Regent Ivan, Karabegović Osman, Vučić Djukić, iar la sfârşitul lucrărilor de înainte de masă a vorbit reprezentantul colectivului fabricii „Rade Končar" - Tkalčec Drago.

La discuțiile de după masă a luat cuvântul Edvard Kardelj.

Tov. Kardelj a făcut o analiză largă a politicii sovietice, atât față de țara noastră, cât şi în general în relațiile internaționale. După aceea, s-a oprit la chestiunea rolului actual al partidelor comuniste şi perspectivele dezvoltării mişcării socialiste din lume, vorbind despre

cauzele degenerării a majorității partidelor comuniste în agenturi ale unei politici externe hegemoniste, ale unei mari puteri imperialiste, ale Uniunii Sovietice.

După aceea a vorbit Drag Vittorio, iar după el Kreačić Otmar, despre munca organizațiilor de partid din armată.

La sfârşitul lucrărilor de ieri a vorbit Stambolić Petar despre educația ideologico-politică a comuniştilor ca una din sarcinile cele mai importante.

„Borba" Nr. 265 din 6 Noembrie 1952

Ieri la ora 8 au continuat discuțiile la referatul tovarăşului Tito.

La discuție în primul rând, a participat tovarăşul Djilas Milovan, care a vorbit despre programul Uniunii Comuniştilor Jugoslaviei. La propunerea sa, Congresul a format o comisie pentru redactarea Programului Uniunii Comuniştilor, în care au fost aleşi tovarăşii: Josip Broz Tito, Bakarić Vladimir, Čolaković Rodoljub, Kardelj Edvard, Kidrić Boris, Koliševski Lazar, Pijade Moša, Popović Milentije, Salaj Djuro, Vlahović Veljko, Ziherl Boris şi Djilas Milovan.

Tovarăşul Remškar Tine, delegat din Slovenia a vorbit despre educarea tineretului şi necesitatea unei lupte permanente şi sistematice împotriva influenței ideologiei duşmane în rândurile tineretului.

Tovarăşul Gregorić Pavle a vorbit după aceea despre progresarea ocrotirii sănătății populare.

Pe urmă s-a anunțat la cuvânt tovarăşul Tito, care pe scurt s-a ocupat de incidentul care a fost provocat de Djurić Ljubodrag. Tovarăşul Tito a spus că asta nu era un caz întâmplător, ci este un act de provocare.

După discuția scurtă a tovarăşului Bećirević Sadik, delegat din fabrica de tutun din Sarajevo, la discuții a participat tov Eragul -Zelini Marko şi a vorbit despre problemele sindicatelor noastre.

Despre dezvoltarea economică a Macedoniei a vorbit Smilevski Vidoje.

Generalul-colonel Nadj Kosta s-a ocupat de campania sălbatică, sistematică şi iredentistă, care se duce în Italia împotriva țărilor noastre. După aceea Semivltar, din combinatul metalurgic Sisak a explicat cum se aplică linia partidului în construirea noului combinat, iar delegatul Radouanovici Djoka, muncitor din Institutul „Ileksandar Renkovici" din Novi Beograd, a vorbit despre experiența conducerii acestei întreprinderi de către muncitori.

Toy. Vojo Kovadevié a vorbit despre întărirea legăturii între armată şi popor.

Despre noile măsuri economice a vorbit Marinko Miha, iar Begovici Vlajko a vorbit despre raportul dintre teoria şi practica noastră revoluționară şi despre metodele şi formele educării muncitorilor.

1) Delegatul colectivului fabricii „Djuro Djakovici" din Iavonski Brod, Fribievici Tone, a arătat participarea tot mai masivă a muncitorilor în conducerea acestei întreprinderi.

În discuțiile de după masă a vorbit I[…] M[…] despre necesitatea ca partidul nostru şi prin denumire să se delimiteze de partidele informbiroiste, iar după aceea a vorbit despre schimbările constituționale în organele superioare ale puterii.

Bakici Mitar a vorbit despre însemnătatea practicii noastre revoluționare pentru mişcarea progresistă din lume.

După el Congresul a fost salutat de Stankovie Sinina, în numele consiliului academic al R.P.F.J.

Delegatul Niroka Kolj a vorbit despre exploatarea Albaniei de către URSS, iar Vukovié Zdravko a vorbit despre politica socială şi rolul tineretului sătesc.

După aceea, tovarăşul Maslarici Bonder şi-a dat părerea despre necesitatea schimbării denumirii partidului nostru.

Despre situația femeilor din Jugoslavia a vorbit Cvetici Bosa, iar după ea tovarăşul Djurici Ostoja a salutat congresul în numele cooperativei țărăneşti de muncă „Tito" şi toți cooperatiştii plăşii lui. Tovarăşul Savici Pavle a vorbit despre munca de cercetare ştiințifică, iar Sumo Avdo a vorbit despre importanța educării economico-tehnice a clasei muncitoare. Ultimul vorbitor în discuție a fost Nikolie Vojo, care a vorbit despre dezvoltarea industriei noastre de război.

Congresul a fost înştiințat că până acum s-au primit 3414 de telegrame de felicitare.

„Borba" No. 266 din 7 Noemvrie 1952

Înainte de a trece la discuții, preşedintele şedinței, Maslarie Boidar,a propus să se aleagă comisii. În numele preşedinției a propus următoarea compoziție a comisiei pentru redactarea rezoluției: Djilas Milovan, Brkici Zvonko, Crevenkovski Krste, Mijatović Cvijetin, Mitrovid Mitra, Kreanci Otmar, Pijade Moa, Radosavljevici Dobrivoje, Veselinov Jovan şi Vuknanovici Svetozar.

Deoarece nimeni n-a avut altă propunere, compoziția comisiei a fost adoptată în unanimitate.

La fel a fost adoptată în unanimitate propunerea pentru comisia de candidare cu următoarea compoziție: Kardelj Edverd, Debeljak Stjepen, Gigov Strahil Grk Dutan, Janjici Vlado, Jojkić Djurica, Naceva Mara, Ocepek Lojze, Petrovici Dusane, Popivoda Krsto, Pucar Djuro şi Salaj Djuro.

Mai departe s-a ales comisia pentru alegeri în care au intrat Zekovici Veljko, Baltici Milutin, Belinić Marko, Bijedid Demal, Cerovici Komnen, Cvetić Bosa, Hribar Jenez, Hovaević Dunanka, Kovanvici Veljko, Redovanovic Milja, Rudolf Janko, Tikvicki Géza, Savi6 Pavle, Skendici Vajo, Neeiri Ismet şi Siljegovici Bogko.

- La discuții au luat- cuvântul Jovanovici Blato, care a vorbit despre comitetele populare Tedorovici Midalko a vorbit despre alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, iar Bakarici Vladimir a vorbit despre cooperativele agricole.

După aceea a urmat referatul lui Ratikovici Aleksandar despre proiectul noului statut şi unele probleme organizatorice. La discuții în legatură cu acest referat au luat cuvântul Poua Mile, Markovici Morne, Zekovici Veljko şi Entjurc Lidia.

„Borba" No. 267 din 8 Noemvrie 1952

Pentru secretar general al Uniunii Comuniştilor Jugoslaviei a fost ales Josip Broz Tito. În Secretariatul Comitetului Executiv au fost aleşi: Josip Broz Tito, Edvard Kardelj, Milovan Djilas A1eksandar Rankovici, Boris Edrici şi Ivan Gonnjak. La şedința de mai înainte de masă, primul a luat cuvântul Edvard Kardelj. El în numele comisiei de candidare a depus lista de 109 candidați pentru membrii comitetului central şi lista de 23 candidați pentru membrii comisiei centrale de revizie : Tovarăşul Kardelj de asemenea a motivat cazul lui Nekovici Blagoje.

Veselinov Jovan a depus proiectul rezoluției despre comunicările CO şi a comisiei de revizie şi despre sarcinile şi rolul Uniunii Comuniştilor Jugoslaviei. Ambele rezoluții au fost adoptate în unanimitate.

La discuția despre propunerile pentru rezoluție au participat tovarăşii Mihajlo, Djilas Milovan., Kapor Edo, Cazi Josip, Neekić Vlado, Djurovici Milinko şi Jalici Tihomir.

În numele unui grup de delegați, Celakovici Rodoldub, a - propus ca în viitorul Biroul Politic să se numească-Comitetul Executv al CC S. K. J. (Uniunea Comuniştilor Jugoslaviei).

Markovici Morne a depus comunicarea comisiei pentru redactarea statutului. La discuție au participat: Jenkez Grga, B. Biberntun, iar după aceea s-a adoptat noul statut al Uniunii Comuniştilor Jugoslaviei.

După aceea delegații au ales noul comitet central şi comisia centrală de revizie.

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

DOCUMENTE DIN ANUL 1953

125.
[1953, ianuarie, 26, Belgrad]. Telegramă a ambasadei române în care informează despre primirea unei note de protest iugoslave privitoare la incidentele de frontieră provocate de România.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar M.A.E.

CUPRINSUL

La 26 Ianuarie am primit o notă de protest cu Nr. 4568 referitoare la 26 pretinse incidente de frontieră şi aruncări de material propagandistic ce ar fi avut loc între unu-treizecişiunu Decembrie. Nota are tonul obişnuit lor şi se vorbeşte în termen: provocații, violări de teritorii, politică agresivă.

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

126.
[1953, martie, 7, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre modul calomnios cum presa iugoslavă redă boala şi moartea lui Stalin.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

Campania de calomnii dintre cele mai murdare, s-a întețit în timpul bolii şi la moartea tov. Stalin. „Borba" consacră zilnic multe coloane faptului. În timpul bolii au emis ipoteza că a murit de acum. Ulterior titoiştii au anunțat posibilitatea luptei pentru putere în URSS. Ambasada a primit telefoane provocatoare.

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

127.
[1953, aprilie, 18, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că presa iugoslavă publică o serie de articole în care vorbeşte despre noua atitudine a României după schimbarea cursului politicii URSS provocat de moartea lui Stalin.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

Dunăre. Ziarele, au comunicat azi deci, scurte, obiective şi fără comentarii. Numai ziarul Nin a publicat un articol de fond care consideră acceptarea conferinței de către R.P.R. ca un fapt caracteristic „schimbărilor petrecute în politica U.R.S.S. schimbări care tind la crearea unei impresii de extindere. Graba şi dorința cu care Guvernul Român arată dorința de colaborare pe baza de egalitate, scrie ziarul, ar putea fi o măsurătoare a acestor fapte. Se dă istoricul adm. de la Gerdapj şi se arată că organele române au arestat piloți jugoslavi, au deportat familiile lor şi au dezorganizat transportul. Mai re[i]ese că Jugoslavia este pentru o conducere pe bază de colaboratoare a ambelor țări. Se afirmă că guvernul român poate face posibilă o astfel de înțelegere, care pe plan mai larg va putea duce la colaborare pe întreaga întindere a Dunării".

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

128.
[1953, iunie, 6, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că a primit o notă de protest iugoslavă, privitoare la un incident de frontieră provocat de România.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

Am primit nota de protest Nr. 47417 datată 5 Iunie, referitoare la incidentul din 27.28 Mai, de lângă Hetin se spune că:

Grănicerii români au trecut frontiera şi s-au pus la pândă. Jerai-Ianoş a căzut în pânda care a tras focuri de armă asupra lui. Nu se cunosc consecințele. Grănicerii l-au urcat într-o maşină (pe teritoriul R.P.R.) şi l-au dus în interior. MAS iugoslav îşi rezervă drept la despăgubiri şi îl cere înapoi pe Jerai. Se cere anchetă, pedepse şi informarea Iugoslaviei asupra măsurilor luate. Se spune că guvernul român nu a luat măsuri ca să se pună capăt activității dirijate împotriva Iugoslaviei.

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

129.

[1953, iunie, 14, Belgrad]. Ambasada română informează MAE că a primit o notă de protest iugoslavă, privitoare la un nou incident la frontieră provocat de România şi solicită crearea unor comisii de anchetă mixte.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

Am primit nota Nr. 47797 datată 13 Iunie. Se referă la 172 incidente de frontieră dela 1 Ianuarie la 1 Iunie 1953, şi cu precădere la un incident din 6 Iunie petrecut în sectorul cotei 71 la 4 kilometri Sud-Vest de Vracev Gai unde „60 soldați români au ținut sub foc de armă trei ore o patrulă iugoslavă". Se reactualizează propunerea iugoslavă (nota Nr. 422347 din 14 Decembrie 1949) pentru creearea de comisii mixte de anchetare pe loc a incidentelor. Se pomeneşte de concordanța principiilor iugoslave cu charta O.N.U. paragraful 2 aliniatul C şi rezoluția O.N.U. Nr. 509/6 din 14 Decembrie 1951. Iugoslavii cer comisii mixte şi zic că dacă R.P.R. nu acceptă vor considera incidentele ca intenționate cu scopul menținerii unei situații anormale la frontieră. Tonul notei e mai puțin dur, oarecum conciliant şi diplomatic (față de trecut).

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

130.

[1953, iunie, 16, Belgrad]. Ambasada română informează MAE despre apariția unor ziare publicate de „Asociația emigranților politici români" şi difuzate în teritoriile locuite de etnici români.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ
SE RESTITUE ÎN TERMEN DE 48 ORE,

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar MAE

CUPRINSUL

„Asociația emigranților politici români" din Iugoslavia, a început editarea unui ziar „Luptătorul" se tipăreşte la „Libertatea" şi se distribuie în regiunile populate de români.

MUNTEANU

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

131.
[1953, iulie, 1, Bucureşti]. Informare a MAE către ambasada de la Belgrad despre notele de protest, adresate ambasadorului iugoslav de la Bucureşti, privind incidentele de frontieră provocate de grănicerii iugoslavi, precum şi despre propunerea de a se constitui comisii mixte pentru rezolvarea incidentelor.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar Ambasada Belgrad

CUPRINSUL

Pentru informarea Dvs. vă comunicăm că Însărcinatul cu Afaceri al Iugoslaviei la Bucureşti a fost chemat la 29 Iunie orele 21 la MAE unde i s-au înmânat două note.

În prima notă după ce se subliniază responsabilitatea guvernului iugoslav în provocarea incidentelor la frontiera româno-iugoslavă, se arată că guvernul român consideră nimerit a se trece la înființarea de comisii mixte pentru rezolvarea incidentelor survenite la frontiera celor două state.

Guvernul R.P.R. propune delegați ai celor două guverne să se întrunească în cursul lunii Iulie la Timişoara pentru a discuta modalitățile de instruire şi funcționare a acestor comisii mixte.

În cea de a doua notă sunt respinse afirmațiile din nota iugoslavă din 22 Iunie care se referă la anumite procedee care ar fi fost folosite de autoritățile române împotriva unor reprezentanți diplomatici iugoslavi.

În nota precum şi în comunicarea verbală făcută după predarea notei s-a atras atenția Ambasadei iugoslave asupra încălcărilor normelor în vigoare în R.P.R. cu privire la deplasarea în zona de frontieră, încălcări săvârşite de către unii membri ai delegației iugoslave la Galați.

M. Bălănescu

MIN. EXTERNE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

132.
[1953, iulie, 18, Bucureşti]. MAE anunță ambasada de la Belgrad despre comunicarea către partea iugoslavă a componenței comisiei mixte de analiză a incidentelor de frontieră.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ
SE RESTITUE ÎN TERMEN DE 48 ORE, MAXIMUM

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Către

Destinatar AMBASADA BELGRAD

CUPRINSUL

Azi 18 Iulie la MAE s-a comunicat Însărcinatului cu Afaceri iugoslav compoziția delegației române la discuțiile care vor începe la 27 Iulie la Timişoara în legătură cu incidentele de frontieră, după cum urmează:

Mihai Magheru, Director în MAE, preşedinte.

Locotenet Colonel Filip Gheorghe, membru.
Alexandru Lăzăreanu, membru.
Căpitan Gh. Bădescu, membru.

Nicolae Gonda

MIN EXTERNE

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

133.
[1953, septembrie, 7, Bucureşti]. Informare a MAE, către ambasada de la Belgrad, despre notele adresate ambasadorului iugoslav de la Bucureşti în legătură cu acordul privind întoarcerea în Iugoslavia a celor nouă tineri aflați în România, dacă aceştia doresc.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ
SE RESTITUE ÎN TERMEN DE 48 ORE, MAXIMUM

TELEGRAMĂ CIFRATĂ
Destinatar AMBASADA BELGRAD

CUPRINSUL

Vă informăm că la 7 Septembrie 1953 am transmis Secretariatul[ui] de Stat al Afacerilor Străine al Iugoslaviei prin intermediul Ambasadei iugoslave la Bucureşti o Notă în care se arată că autoritățile române n-au nimic împotrivă ca cei 9 tineri iugoslavi care au trecut frontiera de stat a Republicii Populare Române, să se înapoieze în Jugoslavia, bineînțeles dacă tinerii în cauză îşi exprimă dorința de a se înapoia. M.A.E. este de acord să înlesnească contractul unor reprezentanți ai Ambasadei R.P.R. la Belgrad posibilitatea de a lua contact cu piloții români Diaconu Mihai şi Aurel Vlaicu.

Mircea Bălănescu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

134.
[1953, octombrie, 25, Bucureşti]. Informare a MAE, către ambasada de la Belgrad, despre discuțiile cu ambasadorul iugoslav de la Bucureşti pe tema întâlnirii, la MAE, cu cei nouă tineri aflați în România, problema spațiului locativ al ambasadei iugoslave, precum şi alte chestiuni curente.

TELEGRAMĂ CIFRATĂ
Destinatar ROMÂNIA LEG. BELGRAD

Vă informăm asupra următoarelor:

1. La 23 Octombrie Topaloski a făcut o vizită la MAE. El a ridicat problema a trei cetățeni iugoslavi care vor să se repatrieze. Apoi a celor 9 tineri iugoslavi, cerând ca ei să fie înapoiați în Iugoslavia şi ca tinerii să vină la Ambasada iugoslavă pentru facerea formalităților tehnice de înapoiere. I s-a răspuns lui Topaloski la prima chestiune că s-a luat notă, la a doua chestiune:

a. că poziția noastră față de problema tinerilor iugoslavi a fost expusă într-o Notă trimisă mai de mult Secretariatului de Stat, şi

b. că noi l-am invitat pe Topaloski acum câteva zile ca să ia contact cu tinerii iugoslavi la Ministerul de Externe. Luând contact la MAE cu tinerii poate să-i invite, dacă doreşte, la Ambasadă.

2. În cadrul aceleaşi audienţe i s-a înmânat lui Topaloski o Notă a noastră prin care guvernul R.P.R. aprobă acordul cu privire la modul de cercetare şi rezolvare a incidentelor la frontiera română-iogoslavă.

3. La 22 Octombrie un reprezentant al Ambasadei iugoslave a fost invitat la MAE unde i s-a făcut o comunicare referitoare la problema locuinţelor. S-a arătat că iugoslavii dispun de spaţiu de locuit atât la Ambasadă cât şi în cele două mari apartamente din oraş, în timp ce membrii Ambasadei RPR la Belgrad nu au ca spaţiu de locuit decât câteva camere mici. Nu se poate ca în timp ce iugoslavii au atâta spaţiu de locuit, repetatele cereri de locuinţe făcute de Ambasada RPR Belgrad la Secretariatul de Stat, să nu fie satisfăcute. În faţa acestei situaţii, în primul rând cererile noastre trebuie să fie satisfăcute.

4. La telegrama Dvs. Nr. 264: dacă nu aţi primit până acum răspuns dela Secretariatul de Stat, reveniţi telefonic la Secretariat şi peste 2-3 zile din nou, cerând să vi se dea răspuns la problema ridicată de Dvs. a înapoierii avionului românesc.

Mircea Bălănescu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

135.
[1953, decembrie, 1, Bucureşti]. Instrucţiuni ale MAE, către ambasada de la Belgrad, referitoare la discuţiile cu autorităţile iugoslave pe tema restituirii reciproce a avioanelor reţinute de cele două state.

STRICT INTERZIS A SE LUA COPII DUPĂ TELEGRAMĂ

TELEGRAMĂ CIFRATĂ
Destinatar AMBASADA BELGRAD

CUPRINSUL

1. Faceţi o vizită la Secretariatul de Stat, Directorului Milatovici, şi comunicaţi că noi suntem de acord ca să tratăm schimbul de avioane în ansamblu. Pentru aceasta guvernul român propune guvernului jugoslav să se procedeze la restituirea reciprocă a avioanelor româneşti aflate în Jugoslavia şi a avioanelor aflate în R.P.R., trimiţându-se de amândouă părţile câte o comisie tehnică pentru constatarea situaţiei acestor avioane şi prelungirea lor. Noi aşteptăm răspunsul cât mai urgent al guvernului jugoslav la această chestiune.

2. Pentru informarea Dvs. vă comunicăm că noi avem în Jugoslavia 4 avioane, iar jugoslavii au la noi 2 avioane, unul din 1950 şi altul din 1951.

3. Informaţi-ne cum a decurs vizita Dvs.

Mircea Bălănescu

A.M.A.E., Fond Iugoslavia, Problema 200, nepaginat.

CUPRINS

Cuvânt înainte 5
Notă 5
Relațiile româno-iugoslave între război rece şi pace fierbinte - 1948-1954 7
Abstract 55
Lista documentelor 59
Documente din anul 1948 67
Documente din anul 1949 129
Documente din anul 1950 173
Documente din anul 1951 205
Documente din anul 1952 209
Documente din anul 1953 244

ISBN 978-973-640-243-2